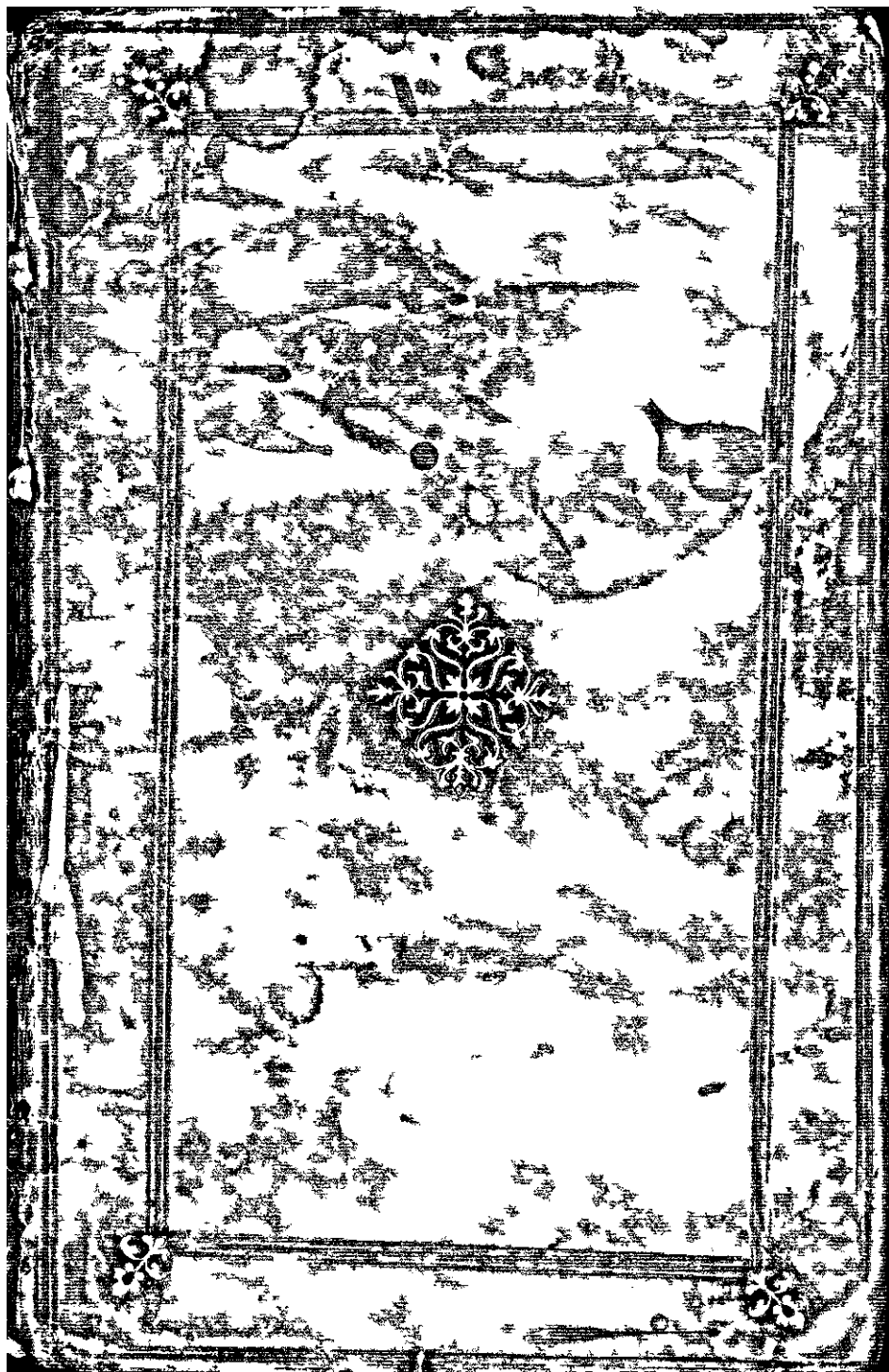

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

Copyright - © Bibliothèques Virtuelles Humanistes

5

6

HOMERI Iliados,

DE REBUS AD TROIAM
gestis, Libri XIII, nuper
latino carmine elegan-
tiss. redditi,
HELIO BOBANO HESSO
Interprete.

JACOBVS MICYLLVS
Lectori.

*Maoniden Latia memorantem praelia uoce,
Versaq; in Ausonios Dorica uerba modos,
Castraq; cum castris Danaum mutata Latinis,
Et cum Romanis pallia Graeca togis:
Rem toties ceptam, sed nulli rite peractam,
Senior en etas attamen ista dedit.
Hanc laudem multi natura petiere priorum,
Sed propriam solum, quam ferat, Hesus habet.*

Cum Cæs. Maiest. gratia & priuilegio
ad quinquennium.

BASILEAE, per Ioannem
Oporinum.

AD HUMANISSIMUM ATQUE OR
natissimum uirum Dn. Casparem Schetum Coruinum pa
triciū Antuerpianum, amicū carissimū suū,
Hely Bobani Hesi in Homeri Iliada à se La-
tino carmine redditam,

P R Æ F A T I O.

NUARIASQUONDAM partes distrā
ctus Homerus,
Et lacer ingrato sparsus in or-
be fuit.
Reddidit è toto Pisistratus orbe
reductum,
Sicut ab exilio Græcia docta tibi.
Sed uelut adfertum tibi Græcia sola legebat,
Expers Mæonidæ lingua Latina fuit.
Quamuis & legerent summū Romana poetam
Ingenia, & tantas assequerentur opes:
Nemo tamen Latix conatus tradere linguæ,
Carmine qui uellet reddere nemo fuit.
Nā quid pauca morer, quæ tanquā uana iacebāt
Fragmina, uix aliquo lumine digna legi:
Quid loquar, ut numeris, & Græca luce carentē
Desierint homines uatis habere loco?
Adde, quod eximium diuini carmen Homeri
Nituit hac multo conditione magis.
Donec in hæc etiam loca migraretis Athenæ,
Nostratq; facta ferè Cecropi lingua fores.
Tum docti agricolæ nostros sparfere per agros,
Sed tantum partes messis Homere tuæ.
Ipse quoq; in partes ausus uenisse, ferebam
Pauca laboranti farra resecta manu.

« Terri-

EPISTOLA

Territus inde graui subeundi mole laboris,
Abieci irata pondera uasta manu.
Iam securus eram, iam liber, & ocia spectans,
Ditia Mæonidæ rursus in arua uocor.
Et iam ter duo transferant sine melsibus anni,
Tam neglecta diu cum seges ista foret.
Cum subito aggressi me non paterentur amici,
Ocia secura libera mente sequi.
Quos inter primus cum noster Oporinus esset,
Contendens nostri hoc esse laboris opus:
Cur non ingenuè fatear, tibi Oporine soli
Deberi Latio carmina uersa pede?
Is tibi Mæoniden Romana uoce loquentem
Per nos, quale uides, munus habere dedit.
Huic etiã, quòd prodit opus sine crimine mèdæ,
Est opus acceptum Teutoni fama feras.
Si quoq; curæ aliquid uersi debetur Homeri,
Hunc tu Chimerinon dixeris esse, licet.
Tertia debetur tibi laus carissime Gaspar
Schete, domus meritò gloria prima tuæ.
Nam cum sis opibus pollens, & diuite censu,
Et studia ad tantas accumularis opes,
Maior ab ingenij te gloria laude sequetur,
Quàm quæ diuitijs possset inesse tuis.
Diuitias siquidem comitatur sæpe uoluptas,
Artibus ingenuis noxia mille modis.
Vera tamen pariunt studiorum gaudia Musæ,
Summa uoluptatis non habet ista modum.
Adde quòd illecebræ, quæ scrinia plena sequuntur,
Momento ueniunt, intereuntq; breui.
Musæ uoluptates quas parturit inclyta, uiuunt
. Et solidæ duro stant adamante magis.

Non

N V N C V P A T O R I A .

Non opus exemplis, quorum tot millia nemo,
 Qui memorata alijs nesciat, esse potest.
 Hoc tamen eximium: nisi Musa fuisset Homeri,
 Tempore perpetuo Troia sepulta foret.
 Nec modo magnanimū quisquā meminisset A-
 Nec labor extaret fortis Vlysse tuus. (chillē,
 Musa dat æternos ueris cultoribus annos:
 Quam patiūtur opes, carmina morte carent.
 Tu quoq; non opibus tantum confise superbis,
 Longē alia famam conditione paras.
 Sic etenim doctas sequeris Coruine sorores,
 (Coniunctū hoc Scheto iam tibi nomē erit)
 Sic colis Aonidum sacri pia numina fontis,
 Vt credi possis progenuisse domi.
 Nec minus accedūt tibi turba domestica Musæ,
 Quam quora quæ mœstas gaza tuetur opes.
 Tam tenerū docta modularis arundine carmē,
 Quam quod Pierides uix cecinisse queant,
 Idēq; ætate uirens, & adhuc iuuenilibus annis,
 Atq; hæc prima tui munera ueris habes.
 Floret in æstatem tibi mœsis amœna futuram,
 Fructibus autumnī uix habiturā locum.
 Nec tibi diuitiæ plus tempora sera leuabunt,
 Quam quæ te studijs aucta uidebit hyems.
 Fœlix, qui uitæ totum digesserit annum,
 Hoc quo tu ueris tempora more locas.
 Non illum temerē robusta fefellerit ætas,
 Illi quo senium triste leuetur erit.
 Non illū ueniens mors opprimet atra timentē,
 In sua semper enim fata paratus erit.
 Quin etiam post fata manens erit ille superstes,
 Qui sic & Charitas Pieridasq; colit.

EPISTOLA

Quare agè, maecte noua uirtute, atq; indole rasi,
 Caspar in æternos hinc abituro dies.
 Iam tibi grande tua nomen uirtute paratū est;
 Nec dubita, nostro carmine maius erit.
 Nec tamen è nostro tibi tanta labore futura est,
 Quanta è Mæonidæ gloria diuitijs.
 Quas tibi nunc, Latia donatas munere linguæ,
 Inscriptas, utinam munera grata, damus.
 Accipe digna tuis uirtutibus omina tantis;
 Quæ facilem sternant ad meliora uiam.
 Accipe Mæonidæ diuinum carmen Homeri,
 Expressam Latijs uersibus Iliada.
 Se tibi Romanus debere fatebitur, orbis
 Qui Danao totus noluit ore loqui.
 Non quia iam Graiæ sint iura incognita linguæ,
 Et tantis careat nostra iuuenta bonis.
 Sed quia ab exemplo pulchrū est prodesse, nec
 Consultitur studijs conditione magis. (ulla
 Adde quòd Argiuo quicumq; erit ore disertus,
 Illius & linguæ compos, & huius erit.
 Mæonidē proprio mauult legere ore loquentē,
 Quàm dantē externis cōmata fracta modis.
 Et uenerabilior suus est & maior Homerus,
 Da ueniam, uitijs obruor ipse meis.
 Graia magis penetrant animos, & pectora mul
 Nescio quid peius lingua Latina sonat. (cēt,
 Grāde operæ precii tamē hoc, me iudice, uisum
 Græca prius, pueris facta Latina legi. (est,
 Inde ut ab exemplo ueluti maiora sequuti,
 Proposita inciperent currere uelle uia.
 Nostratq; fonte suo ceu deriuata uidentes,
 De proprio mallent hausta bibisse lacu.
 Nec

N V N C V P A T O R I A .

Nec tantū pueris, quibus inseruisse decorū est,
 Hæc data, per Musas, ut legerentur erant:
 Quin etiam doctis, spes est bona, posse probari
 Carmina non cæci facta Latina senis.
 Nā bona si Græcis quæ sunt, bene uertere laus
 Inde mihi laudis spes aliquanta fuit.
 Quamuis ô utinam tam temporis ista fuisset,
 Quàm fuit euentus causa probata mihi.
 Nam nimis ad metam festinauere iugales,
 Queis nimium currus creditus iste fuit.
 Si qua leges igitur properæ neglecta Thaliæ,
 Da ueniam: lapsus impetus omnis habet.
 Cætera quid referam, quæ me potuere morari,
 Difficile è Graijs reddita mille locis?
 Nam quis id assequer se speret posse, Latinis
 Ut numeris numeros exprimat Argolicos?
 Quos dum circuitu uerborū expendere conor,
 In breuis immensum pagina crescit opus.
 Quocirca moueare nihil, si grandior exit
 Ilias, in patria quàm fuit antè sua.
 Huius causa fuit Latij sermonis egestas,
 Si linguæ spectes uberioris opes.
 Si qua nouata etiam patrio de more legentur,
 Scito ea uersa aliter non potuisse dari.
 Quanquã & pauca eadem, ceusparfa parerga uī
 Et uenia dices digna fuisse sua. (debis,
 Quin etiam ornatū quendā traxisse putantur,
 Quæ peregrina aliqua parte figura nouat.
 Auribus & quædam quia sint inueta Latinis,
 Hoc noua sunt, speciē quòd nouitatis habēt.
 Nec metuo inuidiã, nec me ulla calūnia terret,
 Non his ipse malis liber Homerus erat.

EPISTOLA

Hæc ego iam dudum uideor spreuisse, nec ullū
Quisquis es è nobis Zoile nomen habes.
Ergo nec inuidiæ mihi respondere necesse est,
Quæ me si qua manet, iam quoq; spreta iacet.
Ad te iterum redeo, cui nostri summa laboris,
Et noua, sic meritò, cura dicanda fuit.
Adfere Mæoniden Caspar tibi Schete dicatum,
Hæc est officij cura futura tui. (est,
Adferere ut possis, per nos tibi strata palæstra
Hoc quod de uatum principe carmen habes.
Nec te commoueat, quos linguæ cura Latinæ
In diuersa nocens deuia penè rapit.
Quos sua delectât nemiū, dum scripta Maronis
Mæonidæ magno præposuisse student.
Est Maro (confiteor) cui par non possit haberi:
Sed quātus tamē est, tantus Homere tibi est.
Congressum stolido culpāt Diomedea Glauco,
In uerbis aliquem non habuisse modum,
Aiacem collatū asino, Troum agmina muscis,
Quæq; eadem toties sit repetisse nefas.
Plurima præterea doctis censenda relinqui,
Iudicio, malim, quàm statuisse meo.
Aptius ista licet cuncta expressisse Maronem
Sit uerum, & uero iudice, nemo neget: (ro,
Non tamē hinc magno sua laus aufertur Home
Et magis hæc ipsum qualiacunq; decent.
Sicut in antiquis delectant plurima templis,
Suspensosq; oculos, signa, uidentis habent.
Sic quæ simpliciter toties repetiuit Homerus,
Admiranda magis, quàm iugulanda puta.
Ista uerustatem purissima forma decebat,
Posteritas facta est ingeniosa magis.
Quam-

N V N C V P A T O R I A .

Quãuis ingenijs fuerit fons primus Homerus,
 Ex quo non solus lauerit ora Maro.
 In reliquis quanta est faciãdia, quanta potestas,
 Cogere quos animos, in sua uota, uolet?
 Quod mare, q̄s torrēs, q̄s lapsus ab æthere nym̄a
 Omnia prosternēs, fortior esse queat? (bus
 Non tamē hic animus laudes describere Home
 Virtutes ue omnes enumerare, fuit. (ri,
 Nūcigitur calamū reprimēs, te Schete precabor,
 Quantum sustineas emediteris onus.
 Quanta tibi incumbat tantarum sarcina rerum,
 Qua leuius cœlum sustinuisset Atlas.
 Si tamen in clypeo, terras, mare, sidera Achilles
 Pertulit, hoc pondus tu quoq; fortē feres.
 Namq; quid addubites ualidos aptare lacertos?
 Quæ sublata iuuant pondera, ferre leue est.
 Ponderis hæc tibi erit moles, ea cura ferendi,
 Nostra patrociniõ scripta leuare tuo.
 Si quis, ut est uulgi petulans furor, ista laceſſat,
 Non mea, sed Scheti Casparis esse sciat.
 Hic quoq; Coruini memor ut cognominis es-
 Historiæ ratio te monuisse potest. (ſes,
 Quanquam cura nihil nos debuit ista morari:
 Omnia, uaticinor, spe meliora cadent.
 Accipiet gladio Latiam Germania uultu
 Iliada, & laudes credet habere suas.
 Forſitan &, quas nostra uidet uicinia, gentes
 Nostra, nec auerſo lumine, scripta legent.
 Tu quoq; non alia melius ratione fereris
 Inclytus, & famæ lætus honore nouæ.
 Cuius, quę leget hoc in magnū carmē Homerū,
 Poſteritas omnis testis & auctor erit.
 Marburgi, X V. Martij, M. D. XL.

AVSONII PERIOCHA
In Homeri Iliada.

LIB. I.

*Iram diua refer nati Pelëos Achilli,
Pestiferam, qua mille dedit discrimina Achivis.*

Chryseis Apollinis sacerdos, ob redimendam filiam cum Agamemnoni supplicasset, contumeliose repulsus deum precatur ultorem. Insecuta subinde graui pestilentia, cum Graecorum exercitus interiret, cogit Achilles concilium, & ab eodem inuitus Calchas morbi causam cōpellitur indicare: qua cognita, Agamemnon concitatur in Achillem. Qui percitus iracundia, etiam eadem regis audebat, nisi eum in ultimū furorem progredi Minerva uetuisset. A quo Briseis concubina, in locū Chryseidū, qua patri reddebatur, abducta est. Inde Itheris mater ad calum, lacrymas & contumeliam filij miserata, proficiscitur. Quae fiducia defensus quondam cum Aegeone Iouis, ultum iri affectante iniuriam, obtestatur summum deorum, ut Troianos in rebus belli superiores esse patiantur. Quibus Iuno compertis, iracundē aduersum coniugem commouetur. Sed gliscens inrogium per deridiculum ministrante Vulcano, simul consilij specie intercedente, lenitur.

II.

*Celestes, hominumq; genus superabile curis,
Tranquilla obscuri carpebant munera somni:
At non peruisilem nox irrequieta Tonantem
Lenq; immodicos uolentem corde paratus,
Cadibus ut Graiūm laesum ulciscatur Achillem.*

Iupiter Agamemnonem somno monet, praely faciendū tempus adesse, ne cunctetur dimicare. Tum ille in concilium proceribus aduocatis, mandatum Iouis & speciem nocturna quietis explanat. Mox in concione multitudine congregata, pertentat militum uoluntatem: utq; deposito bello ad sua quiq; redeant, cohortatur. Iamq; omnibus nauigationem ad hortantibus, feda discessio ab Ulysse cohibetur. A quo etiam Therites, deformis & loquax, & in Aetorum contumelias uerborum licentia promptus, cum acerba obiurgatione pulsatur. Ipse Minerva monitu cunctos à profectioe deterret. Supto deinde cibo armatur exercitus. Neq; secius à Troianis instructa acies, Iride ita monente, producit. Sequitur enume ratio

AVSON. PERIOCH.

ratio copiarum viri-
tutum, ut per catalogi seriem milites, naves;
duces, patria referantur.

III.

Argivos sua quosq; acies in bella sequuntur,
Dispositi in turmas equitum, cuneosq; pedestres,
Turbida clangentes confundunt agmina Troes.

Instructum praelio exercitum (priusquam feriret acies)
Priamus spectat e muris, & monstratu Helena de uiris insi-
gnibus edocetur. Dehinc Menelaus ad singulare certamen ab
Alexandro prouocatur. Qui frustra, Agamemnone dehor-
tante, congeditur, facta inter utrosq; populos sponsione
& federe per sacra firmato, sub ea conditione, ut victorem,
Helena cum dote sequeretur. Sed superatus Paris, regressusq;
ad urbem, iurgio uxoris excipitur: ab Agamemnone federe
paeta repetuntur.

IIII.

Iuppiter interea cum dijs genitalibus una
Concilium cogit superum de rebus Achiuis.

Ioui placet delere Troiam, ad quod pertinacia Iunonis ur-
getur. Cumq; id fieri Minerva properaret, disidium federeis co-
municatur: & Pandarum sagittandi peritum astu suadentis
aggreditur, ut clam vulnerato Menelao, belli causa crudescat.
Quo facto, a Grecis praelium instauratu, congressusq; exerciti-
bus mutua clade decernitur.

V.

Hic & Tydidem monitum Tritonia Pallas
Audaci uirtute replet, uomit aurea flammam
Cassus, & undantem clypeus defulgurat ignem.
Ipse autumnali clarum micat amulus astro.

Diomedes auxilio Mineruae strenue praeliatur. Venus quo-
que filio subuenire conata, vulnere affecta digreditur. Mars
etiam sit saucius, exceditq; bello, sequitur Tlepolemi Sarpedo-
nisq; congressio. Et Tlepolemus Hercules filium certamine ui-
ctus, occiditur.

VI.

Sole decertant acies, sine numine diuum,
Cessante auxilio, uacuiq; exorsa laborem,
Fortunamq; ferunt proprij discrimine sati.

Troiani fortuna inclinatore pugnabitibus, uates Helenus
suadet ut Minerva placetur. Igitur Hecuba ab Hectore mo-
nita, ut pepili in arce inferat, peragit uota cu matrib. Alexã
d er ob-

AVSONII

der obiurgatus à fratre, pergit in praelium. Glaucus Lycius, Aetolusq; Diomedes, congressi ut dimicarent, cum iam certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione discedunt.

VII.

Hæc ubi dicta dedit, portu sese extulit Hector, Minerva Apollinisq; consensu fortissimus Græcorum ab Hectore provocatur. Nouem ducibus ad dimicandum paratis, pugnaturum deligi placet sortis euentu. Ab Aiace Telamonia praelium singulare conseritur, in quo Hector lapide ictus, in suorum se recipit multitudine. Perseuerante certamine, caduceator Idæus interuenit. Tum inuicem missis muneribus, pugna sedatur. Hector Aiace gladio, Ajax Hectorem baltheo muneratur. Intercessu noctis, exercitus quique in sua discedunt. Die altero interfectorum humatio procuratur. Græcorum etiam naualia, fossa ac uallo circumdata muniuntur.

VIII.

Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

Acto deorum concilio, Iupiter pro parte pronunciat, sua quisq; exercitus sorte decernat, nullus deorum odio in alterius fauore procedat. In Idam montem ipse digressus, unde Græci immisso terrore conterriti, turpi fuga ad munimenta compulsi, fossa & aggeribus sese tuentur. Iunonem ac Mineruam Græcis auxiliari uolentes, monitis Iouis Iris exterret, Directoq; ob noctem certamine, uictores Troiani in ipso praelij loco excubias obsidionis instituant: multisq; ignibus factis, per totam noctem de belli ratione consultant.

IX.

Interea uigilum excubijs cohibentur Achini.

Græcis & præterita dimicatione percussis, & instante cōterritis, proceres ab Agamemnone cōuocantur. Quibus rex fugæ consilia, & apparatus ordinanda per noctem navigationis indicit, Diomede & Nestore dehortantibus. Suadente autem Nestore, Ajax & Ulysses legantur ad Achillem, dona ingentia pollicentes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. Sed Achille in iracundia pertinaciter permanente, legati Achiuorum re non impetrata, irriti reuertuntur.

X. Cætera

PERIOCHÆ.

X.

*Cætera per naues somno sopita manebat
Turba ducum, solum cura anxia uexat Attiden.*

*Vlysses & Diomedes speculatum nocte progressi, Dolonem
conspiciunt : qui & ipse promissis Hæctoris incitatus, Gra-
corum consilia exploratum prodierat. Et fateri uniuersa com-
pulsus, eodem loco interficiunt. A quo de aduentu Rheest
Thraciæ regis edocti, ipsum etiam cû eo obtruncant : equosq;
eius præmium simul & testimonium grassationis adducunt,
insignes candore & celeritate, ut & nubibus & uentis ante-
cederent.*

XI.

*Tithoni croceum linquens Aurora cubile,
Spargebat terras, referens opera atq; labores.*

*Ab omnibus Græcis egregie quidem, sed improspere di-
micatur. Quorum proceribus uulneratis, incognita multitu-
dini pugna committitur. Qua afflictione fortuna Achilles
paulisper inflexus, Patroclum mittit præsentia cogniturum.
Qui cum aduersi status nuncius reuerteretur, Eurypylum cõ-
templatur egrum ex uulnere, fomentisq; medica artis admo-
tis restituit sanitati.*

XII.

*Aktorides fouet Eurypylum dum uulnere fessum,
Partes dura apud Græcos, uel potius afflictæ, ultima for-
tuna statu aguntur, præstantibus procerum uulneratis, cæte-
ro exercitu fugato, aut formidine perculso. Troiani naualium
munimenta rescindunt, uallumq; transfressi, auxurijs inuan-
tur ex euentu ambiguus. Itaq; & pars muri ab Sarpedone con-
uellitur, & ab Hæctore ictu lapidis porta discutitur, & in
ipsis naualibus pugna conferitur.*

XIII.

Iuppiter admonit Troas atq; Hæctora classi.

*Neptunus miseratione commotus, Argiuorum tuendis
nauib; auxiliator accedit : & usurpata uatis effigie, Aia-
ces duos in prælium cohortatur, nec minus cæteram multitudi-
nem præsentia maiestatis instigat. Idomeneus egregio certami-
ne eminet. Troiani iam referentes gradû, firmati rursum
per Hæctorem contrahuntur, & ingenti clamore utrinq; cer-
tatur.*

XIII. Con-

'AVSONII

XIII.

Concussit quamvis potantem Nestora clamor,
Atroniaq; aures pepulit gravitate tumultus.

Iuno vinculum veneris (cui cesto nomen est) mutuata, ad
Iovem pergit in secessu montis Idae, exhortatoq; Somno, ut eū
converteret in soporem, dehinc vigiliis eius uxoris labefactat
illecebris. Cuius ignoratione Neptunus abutitur, fortunamq;
Graecorum promptius auxiliando restituit, Aiace Loacro cae-
teros ultra preliante.

XV.

Iam uallum fossamq; super Troiana iuventus
Insisterat, captae munitans incendia classis.

Iupiter somno expergitus, uidet statu certaminis innovatū,
pelliq; Troianos, Graecis opem ferente Neptuno. Itaq; asperē
Iunone increpata, & minaciter per Iridem conterrita, fratrem
inbet auxiliatorem desistere. Ipse Apollinem recreando alle-
gat Hectori, monetq; pro Phrygibus belli instaurare fortunā.
Tum & Ajax Telamonius strenuē preliatur, & ab eodem
plurimum hostium interfectis, conflagratio classis ardetur.

XVI.

Dum face, dum ferro celsam oppugnare carinam
Troes, & Argolici pergunt defendere reges,

Achilles Graecorum statum iam sub extrema sorte mise-
ratur, armis suis Patroclum permittit armari. Qui cum Myr-
midonum produxisset exercitum, consternatosq; Troianos
Achillis specie fefellisset, ruentes supra uallum, & inuicem
effugientes caeco pauore, usq; ad campi aperta compellit. De-
inde congressus Sarpedonem perimit, multisq; hostium caesis, ipse
ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo uulneratus.

XVII.

Aetoridem casum nec te Menelaë fefellit.

Circa interemptum Patroclum pugna contrahitur. Cum
diuersi exercitus contenderent, Graeci, ut corpus defenderent,
Troiani, ut ad ludibrium cadaver eriperent, à Menelao Eup-
horbus occiditur: & ad ostentationem gloriosi facinoris,
Achillis exuijs Hector armatur. Antilochus ad Achillē,
nuncius cladis acceptae, Menelao instante festinat. Qui &
ipse postea cum Merione intra naualium munimenta se re-
cipit, cum tota moles belli Aiabus ingruisset.

XVIII. Dum

PERIOCHÆ.

XVII.

Dum furit in medio belli vis ignea Marti.

Achilles in miserabilem modum Patrocli deflet interitū: quem vi doloris affectum, consolantibus uerbis mater alloquitur. Nec inultum amicum fore pollicens, perlaturam sese Vulcani arma promittit. Interea & Iris ab Iunone demittitur, cuius instantia Achilles extra uallum quanquam inermis egreditur: conterritisq; Troianis, super alios alys precipitantibus, late fuga, & latius formido porrigitur. Eodemq; tempore & Vulcanus exhortatus à Thetide tota nocte (quàm longa est) cœlestia in gratiam Nymphæ arma molitur.

XIX.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Achilles armis cœlestibus ope Vulcani & munere matris instruitur. Dein Græcorum primoribus in conciliū uocatis, iracundiam sui abolitione deponit, & promissis ab rege muneribus, coram concione ditatur. Tum militibus cibum capere iussis, ipse abstinet. In festo deinde atq; intento exercitu, pergit in prælium.

XX.

*Iamq; ad cœlis armati è nanibus ibant,
Milia quot magnus unquam uenere Mycenis.*

At integri amborum copijs, inter utrosq; exercitus pugna conferitur. Dein permissi Iouis in partes deorum studia diuiduntur. Cum pro Græcis Iuno & Minerua decertarent, neq; secius eos Neptunus & Mercurius & Vulcanus asserrerent: Troianos Apollo cum Venere, & Diana cum matre, Mars etiam & cum eis Scamander adiuuarent. Tum Aeneam, dijs & uiribus iniquis cum Achille congressum, quanquam studens Græcis, nube circumdatum Neptunus eripuit.

XXI.

Intulerat fluuiio trepidas fuga fœda cateruas.

Troiani usq; ad Scamandri fluminis alueum fuga & terrore compulsi, cum iam longius abeundi spaciū non pateret, in ipso amne, dum flumen exundat, ibi ab Achille XXI. Troianorum iuuenes uincuntur, qui Patrocli inferijs immola rentur. Ipse Vulcanus ardoribus suis uim torrentis exurit. Tum in campum Achille progresso, passim studia deorum pro sua singulari parte depugnant. Troianorum exercitus, in stante mœtore, in mœnia urbis impingitur.

XXII. Pulsa

ÆVSON. PERIOCH.

XXII.

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

Hector singulari certamine cum Achille congregitur; Priamo atq; Hecuba, ne pugnaret, orantibus: Minerva è contrario specie Deiphobi, ut dimiscet adhortante. Hector interfectus, & religatus ad currum, ter circum mœnia Troiana raptatur. Deinde lacerum corpus desertur ad naues, ultioni Patrocli, & victoris iracundia ad ulteriora supplicia reservandum.

XXIII.

Troia uacat lacrymis, ludis Argina iuventus.

Funebres ludi in honorem Patrocli frequentantur, quibus Diomedes equis superat, lucta & cursu Vlysses, aliosq; alijs genere certationis antestant.

XXIII.

Quisq; suas repetunt misso certamine naues.

Iupiter Thetidem mittit ad filium, cum mandatis eiusmodi, ut in defunctum seuire desistat, fataq; hominum in exanimio hoste nereatur, ad sepulturã corpore restituto. Eiusdem iussu & Iris cohortatur Priamum, ut auro filium redemat exanimum. Qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias, Achilli supplex aduoluitur, redemptumq; filium iustitio publico & desfet & sepelit.

ILIADOS HOMERICAE AB
Helio Eobano Heflo Latino car-
mine redditæ,

LIB. I.

IC mihi magnanimi Pelidæ Musæ Propositio cū
·furorem, inuocatione.

Qui multas miseris clades inuexit
Achiuis,
Heroumq; auido multorum tradi-
dit orco

Illustris animas, canibusq; rapacibus escant
Corpora, et aërijs auibus, dispersa per altos
Littoris iliaci campos. Iouis alma uoluntas
Ista fuit: postquam Graiū rex magnus Atrides,
Et Thetide æquorea generatus diuus Achilles,
Conseruere truces animis discordibus iras,
Quis deus hos inter trixam commouit acerbam?

Narratio,

Supremi Iouis et Latonæ filius, omnis
Causa fuit luctus. namq; hic iratus Atridæ,
Mortiferam pestem per castra immisit Achiuūm,
Nomine contempti Chryse, sua sacra ferentis,
Quem serus Atrides dictis uiolarat iniquis,
Et simul indignis rebus. Namq; ipse sacerdos
Ad celeres Danaūm stantes in littore naues
Venerat, adducens pro cara plurima nata
Munera, nec precium redimendæ uile puellæ
Præ se sacra ferens manibus, uittasq; coronasq;
Aureaq; immenso iaculantis Apollinis arcu
Sceptra, preces lachrymis miscēs circumibat Achiuos:
Præcipuè geminos fratres orabat Atridas,
Quos penes imperij stabat suprema potestas.

Atridæ

Chryse facer
dotis Apolli-
nis ad Attri-
das & Græ-
cos oratio.

Atride fratres, uosq; omnes ordine Achiuu,
Sic uobis superi cœlestia templa colentes
Dent capere Iliacæ Priameia moenia Troiæ,
Vosq; domum reduces saluos reperire penates,
Reddite dilectam natam mihi, donaq; uobis
Sumite, nec precium redimendæ uile puellæ,
Sancta sagittiferi uenerantes numina Phœbi.
Hic omnes alij proceres, & pubis Achiuæ
Agmina, succlamant, se his accipienda uideri
Munera, reddendam misero sua uota parenti
Filiolam. sed non Agamemnonis ista uoluntas:
Qui nec iura patris, nec maxima munera quicquam
Supplicis erubuit: sed iniqua percitus ira,
Ultro etiam infontem uerbis incesit amaris.

Chrysen con-
tumeliose re-
pellit Aga-
memnon.

I procul hinc, inuise senex: ac deinde caueto,
Ne tam stulta tuæ ueniat fiducia menti,
Rursus ut has adeas naues: ne forte reuersum
Vel te tunc etiam nec Apollinis infula tutum
Præstiterit satis, aut quæ nunc geris aurea sceptræ
Eripiant mihi. non etiam hanc dimittere certum est.
Quin potius procul à patria, captiua senescet,
Et tractura colos ad amœnum seruiet Argos,
Et nostri sternet subeunda cubilia lecti.
Sed fuge, ne tumido moueas mihi pectore bilem,
Ne' ue tuæ possis uitæ remanere periculo.

Sic ait. at senior stupefactus pectore toto
Paruit, & celer euasit resonantia ponti
Littora, multa mouens animo. Tum numina supplex
Latona geniti, sic dicitur esse precatus.

Oratio

Exaudi pater auricomo spectabilis arcu,

Qui

LIBER I.

Qui Chrysam Cillamq; tenes, loca sacra, potentiq;
 Alme manu Smintheu Tenedo dominaris aquosæ,
 Si tua ritè meis ueneratus templa sacerdos
 Muneribus, si grata tuas libamina ad aras
 Perfeci, aut unquam nostra tibi uictima dextra
 Planxit humum moriens, si pinguia uiscera flammis
 Caprarumq; boum q; adoleui, agè Phœbe petenti
 Hoc desiderium mihi perface, perde sagittis
 Castra tuis Danaûm, lachrymasq; ulciscere nostras.

Talia cum lachrymis, & tristi uoce precatum
 Audijt arcitenens, atq; acri percitus ira
 Summa petit cœli, ex humeris radiantibus arcum
 Suspensamq; gerens pharetram, quam feruidus ira
 Concusit, motæ strepitu sonuere sagittæ:
 Ipse atræ similis nocti, uolat agmina contrâ
 Insistens Danaûm, telumq; intorsit. at ipsum,
 Ingentem uacuo sonitum dedit aere lapsum,
 Argenti celeres penna stridente per auras.
 Principio iumenta ferit letalis arundo,
 Impigrosq; canes: hominum mox corpora, fœda
 Strage ruens, totis cumulabat funera castris.
 Plurima iamq; pyris arsere cadauera, postquam est
 Ter tribus in populum pestis grassata diebus.
 Brachia dehinc niuæ monitu lunonis, Achilles
 Conuentum decimo cunctorum cogit Achiuûm.
 Illa quidem Danaos non æqua mente ferebat,
 Cum perimi miseros indigna morte uideret.
 Illi igitur coetu postquam coiere frequenti,
 Surgit ad hos, atq; inde pedes celer infit Achilles.
 Atrida, nunc ergo domum sine laude reuerti

Chryse ad Apollinem.

Pestem in exercitum Græcorum immittit Apollo.

Pestis descriptio.

Achilles
 Agamœoni

4 ILIADOS HOMER.

Cogemur, si fortè tamen sit posse reuerti,
 Et fatum liceat præsens euadere, & istam
 Quæ simul exhaurit uires in bella, nec ipsos
 Pestis acerba sinit Danaos superesse, sed urgens
 Nos domat, & sumptis desistere coget ab armis.
 Verùm age, nos aliquem callentem fata deorum,
 Aut qui per sacram uenientia somnia noctem
 Explicet (ex ipso siquidem sunt somnia cœlo)
 Aut multa doctum sacra religione, rogemus,
 Quid nostra sibi clade uelit diuina uoluntas,
 Cur ita nos miserè deuastet Phœbus Apollo.
 An quia uota minus persoluimus, an quia sacris
 Facta mora est, fieriq; sibi deus illa reposcat,
 Siue agno tenero, corpus ue recente capella:
 Hoc si fortè malam placatus munere pestem
 Arceat. hæc dicens, reliquis assedit Achiuus.

Cachas
 uates

Tum cunctis toto reticentibus ordine, solus
 Calchas Thestorides, longè celeberrimus augur,
 Qui quæ nunc fierent, & quæ uentura tenebat,
 Idem qui caneret quæ dudum facta fuissent:
 Quem Danaï tumidum sulcantes nauibus æquor,
 Constituere ducem sacram Simoëntis ad urbem:
 Cui Phœbus pater ipse suas concesserat arteis:
 Solus hic assurgens, sacro sic ore canebat.

Cachas
 Achilli

Aeacida, dilecte Ioui, mandata profari
 Præcipis, & causas irarum exponere Phœbi,
 In spacia aërias iaculantis longa sagittas:
 Pareo, nulla mora est. & tu promitte uicissim,
 Sacramenta ferens fidei mihi certa futuræ,
 Facturum quæcunc; peto: ne uera loquentem,

Atq;

LIBER I.

5

Atq; ideo expositum magnis fortasse periclis,
 Auxilio cassum, uerbis ue, manu ue relinquant.
 Credere etenim nimiam quoniam exardescet in iram,
 Omnibus imperio qui praesidet unus Achivis.
 Semper enim regis metuenda est ira minori.   cc
 Qui quanquam male dissimulat, bilemque molestant
 Concoquat, et poenam praesens in tempus omittat,   cc
 Non tamen imbibitæ semel obliuiscitur iræ,   cc
 Supplicio dum facta graui commissa rependat.   cc
 Dic igitur, num me iubeas sperare salutem?
 Quem contra pedibus celer hæc respondit Achilles.
 Aude animo uates, et quæ responsa deorum
 Cunctas tenes, deprome, et Achivum profer ad aures:
 Sancta per irati iuro tibi numina Phœbi,
 Cuius tu Danaïs promes oracula Calchas,
 Donec in hoc aliquis superabit corpore sanguis,
 Donec humi ualidis pedibus uestigia figam,
 Nemo manus in te uiolentas ingeret unquam,
 Has apud excelsas naues, non omnibus unus
 E Danaïs quisquam, non si uolet ipse Agamemnon,
 Quem prestare alijs regnandi uiribus aiunt.
 Tunc bonus hæc posita coepit formidine uates.
 Non damnat uotis, non sacra reposit Apollo
 Irrita, sed sæuit contempto praeside Chrysa
 Sacrorum, quem reiectum dimisit Atrides,
 Nec dulcem misero dignatus reddere natam.
 Sumere nec precium redimendæ grande puellæ.
 Hæc fuit, hæc fiet multorum causa malorum:
 Nec deus antè malum cessabit spargere uirus,
 Pestiferas non antè manus cohibebit ab ictu,

Achilles
 Calchantis

Calchas Graecis
 causam iræ
 Apollinis accepit.

4 3

Filia

6. ILIADOS HOMER.

Filia quàm misero redeat formosa parenti,
 Et redeat nullo precio, non ære redempta,
 Nosq; sacras Chryse centum statuamus ad aras
 Mactandos de more boues. sic posse uidemur
 Offensum placare deum, atq; auertere pestem.

Hæc ubi dixisset, sessum concessit. at ipsum
 Talia uerba loqui de rebus talibus ausum,
 Indignans furia mentem turbatus Atrides,
 Ardentes uoluens oculos, & lumina flammis
 Ignea contorquens, postquam assurrexit, in ipsum
 Inuectus Calchanta, hanc rupit pectore uocem.

Agamemnon
 frater Cal-
 chanti

O instructe dolis uates, & plene malorum,
 Quando unquam mihi uera tuo uox ore profecta est?
 Qui conficta aliquo semper mendacia furo
 Contegis, & nunquam bona uaticinans amico:
 Nunc quoq; seductis audes oracula Graijs
 Falsa deum canere, & cladis pretexere causas,
 Pestiferam longè iaculantis Apollinis iram,
 Quod non reddiderim patri (sua uota) puellam,
 Iam non uulgari mihi consuetudine iunctam,
 Quamq; Clytemnestræ iamdudum uxoris amori
 Prætulerim: quanquã illa meos prima abstulit ignes,
 Prima meum tetigit mihi tradita uirgo cubile:
 Quanquam non etiam naturæ dotibus ullis,
 Non specie, non ingenio, non munere formæ,
 Non rara uirtute animi, non arte laborum,
 Coniugis eximio Chryseis cedat honori.
 Si tamen hæc melior uobis sententia uisa est,
 Nata licet cupido reddatur inempta parenti:
 Cur etenim saluos nolim? cur uestra uidere

Funera

Funera iucundum fuerit mihi? uiuere malo
 Nunc equidem populum, quàm clade perire nefanda.
 Vt tamen hæc aliquo condigno munere nobis
 Damna rependantur, curetis oportet Achiui,
 Et mihi pro rapta Chryseïde dona paretis.
 Digna satis: ne cum reliqui sua præmia seruent,
 Solus ego impense caream uirtutis honore.
 Huic animo pedibusq; ualens respondit Achilles:

Maxime, sed quo nec sit auarior alter, Atrida,
 Quæ tibi magnanimi reddant nunc præmia Graij?
 Quandoquidem nihil est in publica nostra redactum
 Scrinia, & euersis quamcunq; ex urbibus olim
 Cepimus, in populum diuisa est præda. nec equũ est,
 Quæ sibi quisq; tulit sudati iusta laboris
 Præmia, sub sortem reuocare, & munere quenquam
 Virtutis fraudare suæ, fructuq; laborum.
 Sed gratam nunc ipse deo dimitte puellam,
 Terq; quaterq; tibi nos restituemus Achiui,
 Virgine si qua tibi decedere credis adempta,
 Annuat ipse modò superûm pater urbe potiri
 Qua cupimus, sacraq; euertere mœnia Troie.
 Hunc ita rex contrà est uerbis ingressus Atrides:

Méne, deo forma similis fortissime Achilles,
 Posse latère putas, quas neclis fraudibus arteis?
 Nec ratione mihi quaquam persuaseris ista,
 Quod cupis, ut tua sint tecum iucunda laborum
 Præmia, non habeam quibus ipse oblester honores.
 Reddere nunc suades Chryseïda: nil moror autem,
 Quo minus illa patri redeat. quòd si nec Achiui
 Constituant animis quæ præmia digna rependant,

Achilles Aua
 memnoni.

Agamemnõ
 Achilli

Pro mihi surrepta Chryseïde, nitar ab ipsis
 Eripere inuitis: seu tu, seu maximus Ajax,
 Siue Ithacus fuerit, quem fors mihi destinet, illum
 Deliciarum aliqua spoliatum parte relinquam.
 Quicquid erit, post uiderimus. Nunc ergo paretur
 Nauis, in æquoreo cursum factura profundo,
 In quam remigio instructam ponantur ad aras
 Mastandi de more boues, atq; ipsa nitentes
 Chryseis formosi genas reddenda parenti.
 Omnibus his aliquis rebus dux præsit agendis,
 Aut Ajax, aut Idomeneus, aut diuus Vlysses,
 Aut tu cunctorum lingua audacissime Graiùm,
 Pestiferi nobis qui placet Apollinis iram.

Ad quem torua tuens, pedibus celer, orsus Achilles.

Achilles Aga-
 memnoni cõ-
 uiciatur

Heu! inquit) scelerate, omnemq; exute pudorem,
 Et lucris inhians: et quis tua possit Achiuùm
 Iussa pati placidis animis? quis ferre superbum
 Imperium? seu sit ratio exploranda uiarum,
 Siue manu dubium pugnante laceßere martem.
 Namq; nec ulla fuit Troiam mihi causa petendi,
 Nec sæuo Iliacos euertere marte penates,
 Cum mihi nulla mali dederint incommoda Troës,
 Non armenta bouum tulerint, non agmen equorum,
 Arua nec herbosæ populati pingua Phthiæ
 Eruerint segetes, quando spacijs immensis
 Distat, et intersunt resonantis plurima ponti
 Aequora, et umbrosi Phthiamq; et Pergama mōtes.
 Sed tua, flagitiose uir, abiectiq; pudoris,
 Et spectata tui nos gratia fratris adegit,
 Ut uos huc sequeremur, honorem deniq; uestrum

His

His adferturi manibus, sub mœnibus altis
 Dardanidum, sed nulla tibi (canis improbe) cura est
 De nobis, quos nec merito ueneraris honore:
 Nempe & adepturum qui te mihi dona mineris
 Tradita, quæ multis mihi parta laboribus, ipsi
 Argolici tribuere duces: quasi plurima quisquam
 Nesciat euenisse tibi, & pulcherrima dona,
 Plenam aliquam populo quoties euertimus urbem
 Troiugenûm Danaï, sed enim pars maxima belli
 Huius opus dextræ, manuum labor ille mearum est,
 Maxima præda tua est, semper tua plurima fors est.
 Acria quinetiam defessus bella gerendo,
 Qualiæcunq; mihi eueniunt, æquiq; boniq;
 Consulo, sæpe licet non maxima munera dentur.
 Nunc quia contemptus tibi sum, stat certa uoluntas
 In mare quamprimum totam deducere classem,
 Et patriam potius Phthiam cum laude reuerti,
 Quàm tibi apud Troiam tam segnia bella gerenti
 Impendisse operam, unde nihil sperare relictum
 Sit mihi uel famæ, uel opum, sed honoris adempti
 Plurimacq; incertæ subeunda pericula uitæ.
 Hunc ita rex contrà uerbis inuectus Atrides.

Agamemnon
 Achilli

Quando (inquit) tua sic suadet tibi certa uoluntas,
 Actutum, licet, hinc abeat: fuge, nil moror. haud te
 Orabo ut maneat me propter. ut ipse recedas,
 Non deerunt alij qui me uenerentur, & ipsum
 Non fugiant, sed præcipuè consultor honorum
 Iuppiter. ipse quidem mihi es inuisissimus omni
 De numero regum, quem nil nisi iurgia semper,
 Seuacq; bella iuuant. quod si fortissimus omnes

4 5 Inter

30 Inter es, hoc superi dederunt, non tu, tibi Achille.
 Quare hinc in patriam tota cum classe profectus,
 Myrmidonas rege deinde tuos, & fortia in ipsos
 Imperia exerce. nec enim te aut ipse morabor,
 Aut metuam iratum. sed & hæc tibi facta minatus
 Prædicam, ut mihi nunc aufert Chryseïda Phoebus
 (Quam naui impositam patri mox inde remittam)
 Sic tibi formosam eripiam Bryseïda, nuper
 Quæ tibi sorte data est. hanc, te nolente, puellam
 In mea deducam tentoria : ut hinc tibi constet,
 Quando nostra tuo sit marte potentia maior,
 Et metuant alij posthac me incessere dictis
 Talibus, & sese nostris opponere uotis.

Achilles ir-
 scitur Aga-
 memnoni.

Dixit, at Aeacidae circum præcordia sanguis
 Atra bile tumens, magnos in corde dolores
 Excitat irato : dumq; alta mente uolutat
 Quid faciat, num districto (quem forte gerebat
 Ad latus hærentem) feriat mucrone tyrannum,
 Et merita infilens Agamemnona morte trucidet,
 An potius rabidæ moderetur & imperet iræ :
 Quæ dum mente agitat, dubioq; in pectore uersat,
 Iam nitida magnum uagina eduxerat ensem.
 Ecce sed aërias cælo delapsa per auras
 Pallas adest, tales quam brachia candida Iuno
 Miserat arcturam turbas, quia scilicet ambos
 Fouit amore pari : tunc astitit ergo furenti
 A tergo iuueni, & dextram flauente capillo
 Implicuit, traxitq; retro, non uisa, nec ulli
 Nota, nisi Aeacidæ. qui mox stupefacta reflectit
 Lumina contactu, mox uisa agnouit amicum

Pallas ira-
 tum Achil-
 lem a cæde
 Agamem-
 nonis cõbi-
 bet.

Numen,

Numen, & horribiles oculos, flammâq; micantes.

Ergo his alloquitur. Quis te Ioue nata, deorum

Egit, ut hæc peteres lachrymosæ littora Troiæ?

Nunquid ut aspiceres quæ nos iniuria acerba

Vexet, ab Atrida iussis illata superbis?

Verùm ego uaticinor, nec me præfagia fallunt,

Hunc aliquando sui perdet uesania fastus.

Cœrulea huic oculos respondit talia Pallas

Compressura tui uesanos pectoris æstus.

Cœlitus adueni, me brachia candida Iuno

Misit ab amborum pariter quod amore mouetur.

Verùm agè siste animos, finemq; impone furori,

Verborumq; tuæ stent intra iurgia rixæ.

Tempus erit, nec abest procul hoc, cum talia demens

Si queat Atrides probrosa rependere facta,

Muneribus cupiet triplo potioribus olim,

Quæ tibi ut accipias ultro delata rogabit.

Tu cohibe irati furiosos pectoris æstus,

Nec tibi propitijs nobis parère recusa.

Sic dea: sic pedibus uelox respondit Achilles.

Vestra quidem, Diuæ, mihi iussa capeffere fas est,

Nunc quoq; cum nimia mihi mens exæstuat ira:

Hoc etenim præstat mortalibus utile munus.

Nam qui sancta piè ueneratur numina diuùm,

Præcipuè exaudire solent hunc numina diuùm.

Dixit: & argento calata manubria, dextra

Corripiens, magnum uagina condidit enssem.

At dea magnanimo postquam persuasit Achilli,

Auolat, & terras linquens conscendit Olympum,

Templaq; sancta deùm subit, & Iouis ægide clari.

Achilles
Palladi.

Pallas Achil
li.

Achilles
Palladi, hoc
est, rationi
obsequitur.

ec

ec

ec

Nec

Nec minus in furias iterum exardescit Achilles,
 Acribus aggressus repetitum Agamemnona dictis.

Achilles
 Agamemnon
 ai.

Ebrie, uicte mero, uultu distorte canino,
 Qui trepidum pauidi cor habes timidissime cerui,
 Qui nunquam armatas legiones ducere in hostem,
 Nec cum principibus loca conuenientia Graiū
 Insidijs capere, & peruertere fraude laborem
 Sustinuisti animo. certè & sapis, illud agendo,
 Quod tibi tutius esse putas: ad castra sedere,
 Præmia contrahere, atq; ad nos spectantibus uti,
 Si quis Achiuorum tibi contradicere uerbis
 Audeat, ô populi rex deuastator Achiu.

Virgiliand.

Quod si non etiam faciendis rebus inertes
 Imperio regeres, ignominiosa profectò
 Iamdudum tua fecisset petulantia finem.
 Præmoneo tamen, ac ne spernas fortè monentem,
 Iure ratum facio iurando, hoc esse futurum,
 Vt sceptrum hoc (dextra sceptrū nam fortè gerebat)
 Nunquam fronde leui fundet uirgulta, nec umbras,
 Cum semel in syluis ima de stirpe recisum
 Matre caret, posuitq; comas, & brachia ferro
 Olim arbos, nunc artificis manus ære decoro
 Inclusit, manibus proceres nunc illud Achiu
 Gestant, qui Iouis acceptas sub nomine leges
 Iuraq; constituunt, æternaq; fœdera firmant:
 Sic ego non olim precibus precio uè mouebor,
 Vt cupiam miseros armis defendere Graios,
 Quos homicida manus premet Hectoris, ultima uictis
 Fata ferens, & cæde ferox affliget acerba.
 Tunc tua mordaces laniabunt pectora curæ,

Quod

Quod uelut ignauos tibi duxeris inter habendum
Esse uirum, qui longè alios excellat Achiuos.

Sic ait : & clauis fixum fulgentibus auro
Incutiens prona sceptrum tellure, resedit.

Atq; hic ex alia cum parte pararet Atrides
Insanire animo, surgens Nelëius heros

Nestor, & ore grauis, Pylia dux gentis, & annis:

Nestoris u-
tas & elo-
quentia

Cuius dulciloquo mellitus ab ore fluebat

Sermonis lepor, & linguæ diuina suauis

Gratia : præteriti qui iam duo uixerat æui

Secula, quæ claudant humanam singula uitam,

Qui cum floruerat multis iam lumine castis:

Tertia namq; Pylæ senior tunc regna tenebat :

Is nunc hæc placido de pectore dicta profudit.

Hei mihi qui fletus, quis mœror Acheïda terram

Nestor A-
gamemnoni
& Achilla.

Afficiet, quàm res Priamo feret ista suauem

Letitiam, Priamoq; satis : quàm Troës, & omnis

Troia gaudebit tellus, animosq; superbos

Efferet hostiles, ubi uos decernere pugna

Verborum audierint, studijsq; ardere nefandis

Irarum atq; odij, qui cunctis rebus Achiuis

Præstatis, seu consilio, seu bella gerendo

Rem iuuisse opus est. Nunc ergo. ætate minores

Ambo seni parete, meam nec spernite uocem.

Namq; ego sæpe uiris uobis melioribus olim

Assueui, gratusq; fui, quos prisca tulerunt

Secula, quorum ego nec similes uidisse recordor,

Nec puto uisurum, quales (illa inçlyta rebus

Nomina) Pirithoum, regnatoremq; Dryanta,

Cœneaq; Hexadiumq; ac immanem Polyphemum.

Atq;

Decorum ab
etate.

Atq; hi cum reliquis uirtute ac robore multo
Præstarent, quoscunq; homines tunc maxima tellus
Produxit, tum præstantes uictoricibus armis
Aggressi domuere, & in altis montibus ortos
Centaurus tota uictos cum stirpe tulerunt :
His ego me ipse Pylo ueniens, & Acheide terra,
Adiunxi comitem, patria procul urbe relicta,
(Nam socium petiere suis me rebus adesse)
Cum quibus ipse armis communibus acris gessi
Prælia, tam fortes contrà, quàm nemo uiuorum
Audeat his annis contrà consistere bello.
His ego consilio dubijs in rebus adesse,
Atq; illi nostros monitus audire solebant.

Consilium
Nestoris fa-
pentissimi-
mum.

Vos quoq; nunc parète meis, & credite dictis.
Utilis hæc etenim ratio est, & utrumq; iuuabit.
Tuq; prior, tu parce tuis confisus Atrida
Viribus, huic teneram ui præripuisse puellam:
Sed sine muneribus meritis, & honoribus uti,
Præmia militiæ quæ Graij prima dederunt.
Tu quoq; Pelida, ne perge laceßere regem,
Et contrà certare probrosis desine uerbis.
» Nam neq; sceptrigero uulgaris gloria regi
» Ab Ioue donata est, neq; contemnenda potestas.
Quod si matre dea satus ipse, & robore uasti
Corporis excellis : tamen hic, quòd pluribus unus
Imperat, est potior. Sed tu nunc maxime Atrida,
Tu prior irati cohibens rege pectoris æstus :
Ipse ego Pelidæ precibus placare furorem
Conabor. namq; hic sæui per tempora belli
Ut uallum reliquos solus defendit Achiuos.

Quem

LIBER I.

15

Quem contrà ingressus, sic est affatus Atrides.

Sic se res habet ista senex, ut dicis, & isthæc
Omnia uera mones: sed quis ferat ista superbi
Facta hominis? qui cuncta suo se uertere nutu
Posse putat, qui se dominari hic omnibus equum
Censet, & imperij sibi ius usurpat in omnes.
Non tamen hæc illi succedent uota, nec ipsi,
Quanquam dii dederint fortissima pectora bello,
Quos uult cunq; malis dictis impune laceffet.
At uerba excipiens ex ore loquentis Achilles,

Agamemno
Nestori.

Tum uir ego (inquit) iners uocer, atq; ignauus, et
Si tua non toto stolidissima iussa recusem (excors,
Pectore. namq; alijs dominum te ferre licebit,
Non mihi: qui posthac teq;, & tua friuola spernam
Imperia. ergo memor mea pectore dicta reconde.
Non ego pro rapta mihi uirgine bella mouebo,
Aut in te grauibus depugnaturus in armis,
Aut in quenquã alium: quoniam quæ munera nobis
Eripitis, uos una omnes mihi mente dedistis.
De reliquis, quodcunq; est rerum in classe mearum,
Me nihil inuito tuleris. sin posse putabis,
Experiare tuas uires licet, ut mea (Graijs
Testibus) hasta tuo mox oblita sanguine manet.

Achilles A-
gamemno-
ni.

Talibus inter se dictis alterna ferebant
Iurgia, cum cœtu consurrexere soluto
Argiui proceres: tentoria deinde relicta,
Et celsas repetunt naues, Peleius heros
Patroclo & socijs alijs comitatus abiuit,
Atrides celerem deduxit in alta biremem,
Bis deno instructam delecto remige, sacras

Dissolutus
concilium
Graecorum.

Imponens

Reducitur
Chryseis ad
patrem.

Imponens pecudes simul, & Chryseida malis
Formosam nitidis. tum naui rector Vlysses
Additus, irato qui ferret munera Phœbo.
Iamq; ratem propero cursu uada salsa secantem,
Prospiciens rex Atrides, lustrare iubebat
Castra simul, populumq; omnē: tum iussa capeffunt,
Haud mora, fundentes uasto libamina ponto
Plurima, & irati placabant numina Phœbi,
Maestantes teneras per littora curua capellas,
Eximiosq; boues, quorum de carnibus ustis
Aetherias nidor se sustulit ater in auras.
Talia dum castris, & Graia per agmina fiunt,
Haudquaquam irarum oblitus, sæuiq; furoris
Atrides, animoq; minans, & iniquus Achilli,
Talthybiū uocat, Eurybatemq; : hos ipse ministros,
Præconesq; habuit fidos : his talia mandat.

Agamēnon
Talthybio et
Eurybati
præconibus

Ite citis pedibus, tentoria quærite Achillis,
Et uestris manibus captam huc mihi sistite, pulchra
Formosam facie Bryseida. forsitan autem
Tradere noluerit : tamen hanc abducere certum est,
Vel tota comitante manu, mihi, pubis Achivæ.

Postquã hæc dura dedit uerbis mandata superbis,
Ibant inuiti iuuenes, & ad æquoris undas
Carpebant steriles pedibus per littus arenas:
Donec Myrmidonum tentoria celsa uidentes,
Ante rates proprias ipsum inuenere sedentem.
Quos procul aspiciens, animo est turbatus Achilles.
Illi autem trepidi stabant, heroa uerentes
Magnaminum, nullis ausi compellere uerbis.
Quos cernens timidos, sic est affatus Achilles.

Saluete

Saluete ô superûm legati, hominumq; ministri
 Præcones, huc ite citi, neq; uos ego facti
 Villius arguero, neq; criminis esse nocentes,
 Verum ipsum potius scelerato Agamemmona factio,
 Qui uos ereptum nobis Briseïda misit.
 Quare agè diuorum soboles Patrocle, puellam
 Huc propetè ductam diuorum trade ministris,
 Ducere quò libeat: quos nunc ego testor, & ipsos
 Ante deos, atq; ante homines, atq; ante tyrannum
 Crudelem, si forsân (ut est) aliquando futurum est,
 Vt dirum fortuna alijs mutata laborem
 Adferat, afflictaeq; meum res deniq; poscant
 Auxilium, cupiantq; opera consistere nostra.
 Huius enim tam lentus habet præcordia torpor,
 Vt neq; respiciat quæ præteriere, nec inde
 Prospiciat uentura, quibus rationibus obstet,
 Ne miseri Phrygio Marte absumentur Achiui.

Sic ait. at caro parens Patroclus amico,
 Eduxit thalamo pulchram Briseïda, & ipsis
 Tradidit. illa sequens lento uestigia passus
 Intulit, ad naues donec peruenit Achæas.
 At procul à socijs lachrymans consedit Achilles,
 Prospiciens nigri canentes aquoris undas:
 Effundensq; preces, atq; in mare brachia tendens,
 Aequoream tali est affatus uoce parentem.

Mater quandoquidem tali me sidere nasci
 Contigit, ac tali fato prodire sub auras,
 Quippe tuo genitum de sanguine, ut utilis eui
 Summa breuis foret ista mihi, primoq; relictus
 Flore iuuentutis caderem, mihi Iupiter illum

Achilles be-
 nigne præ-
 cones allo-
 quitur

Briseïda ad
 Agam. per-
 ducitur

Achillis ad
 matrem ora-
 tio

b Quem

18. ILIADOS HOMER.

Quem breue uer aui raperet, cumularet honorem
 Laudibus eximijs saltem, famaꝫ; perenni,
 Nunc ne parua quidem decoris monumenta reliquit
 Ille mihi, & quod erat uirtutis munus ademit
 Maximus Atrides, Danaum princeps Agamemnon,
 Qui nunc ipse mei fruitur mercede laboris.
 Sic ait, illachrymans quem cerula mater ab imo
 Audist immensi fundo maris, atria seruans
 Aequorei senis, & subito canentia pōnti
 Marmora deseruit, nebula leuis instar abortæ,
 Et prope consedit lacrymantem plurima natum,
 Apprendensꝫ; manu, blanda sic uoce rogabat.

Thetis e ma-
 ri egressa A-
 chillem allo-
 quitur.

Quis te luctus habet, fili carissime? quid flet?
 Quis cruciat tua corda dolor? dic nate parenti,
 Dic aꝫ; neu celes, quod scis, ut uterꝫ; sciamus.

Achilles
 Thetidi.

Tum grauius gemitus imo de pectore ducens,
 Sic matri pedibus uelox respondit Achilles.
 Nosti equidem genitrix, nec te mea cura sefellit,
 Cur tibi nota prius repetam, uerbisꝫ; renarrem.

Diruimus Theben urbem sacram Eetionis,
 Et multam excisa prædam deueximus urbe,
 Inter se Danaï quam diuisere, ferentes
 Partem quisꝫ; suam: quas inter maxima regi
 Contigit Atridæ. namꝫ; huic Chryseïda pulchram
 Cesserunt proceres: Chryses pater inde puellæ,
 Et Phœbi in longum mittentis tela sacerdos,
 Venit ad Argolicas naues, namꝫ; repositens,
 Et preciosa ferens redimendæ dona puellæ,
 Ornamenta dei uittas, sacrasꝫ; coronas,
 Aurea sceptrâ manu retinens, orabat Achiuos,

Præcipue

Præcipue geminos Atræi de sanguine fratres,
 Ut quos imperij penes esset summa potestas.
 Hic alij proceres omnes, & pubis Achivæ
 Agmina succlamant, senis accipienda uideri
 Munera, reddendam misero sua uota parenti
 Filiolam : sed non Agamemnonis ista uoluntas.
 Qui nec iura patris, nec maxima munera quicquam
 Supplicis erubuit : sed iniqua percitus ira,
 Vltro etiam insontem dictis incesit amaris.
 Ille abit. at spretum, seq; & sua sacra dolentem,
 Fundentemq; preces, non auersatus Apollo
 (Ut quem præcipue sacrum sibi semper amarit)
 Noxia in immeritos coniecit spicula Gratos,
 Pestiferam immittens tabem, quæ funera totis
 Strata tateruatim castris, passimq; cadebant.
 Hic ego, cum caneret uates oracula Phœbi,
 Vulgaretq; dei mentem, placare iubebam
 Numinis irati iusta ratione furorem.
 Tum subito Atrides furibunda percitus ira
 Exarsit, mihi dura ferox & multa minatus.
 Nullo illam referunt celeri rate gentis Achivæ
 Lecta manus procerū, dilectā ab Apolline Chrysam,
 Dona q; deportant placandæ numinis iræ.
 At mihi præcones nostra ad tentoria missi,
 Abduxerē meam Briseida, quam mihi dono
 Argiui dederant, ceu præmia iusta laborum.
 Quare agere contempti (si quid potes) adfere nati
 Diua lætus, summiq; domos pete mater Olympi,
 Et precibus uenerare Iouem, quem fortiter olim
 Tu quoq; iniuisti uerbis, factusq; benignis.

*Sepe quidem, cum paruus adhuc genitoris in aula
 Versarer (memini) uerbis iactare solebas,
 Te grande exitium diuis ex omnibus unam
 Auertisse Ioui, quando illi dura pararunt
 Vincula, et indignos nexus, Saturnia Iuno;
 Neptunusq; solum quatiens, atq; innuba Pallas,
 Coelestesq; alij, tum te uenisse ferentem
 Auxilium cum Centimano, quem dij Briarea,
 Aegæona uocant homines: qui robore multo
 Viq; potens patria, postquam ascendisset Olympum,
 Iunxissetq; Ioui sese, tum deniq; diuos
 Percussos fugisse metu. Si temporis illunt
 Illius admoneras, atq; amplexata tremendi
 Ad genua astideas, fortè exoraris, ut armis
 Dardanidum ferat auxilium, uictosq; sub altis
 Nauibus, et toto consternat littore circum
 Inclusos Danaos, ut in omnes pœna redundet
 Regis, et ipse suo cognoscat nostra periclo
 Damna, nec illius sit inulta iniuria facta,
 Qua ferus affecit Danaum me ductor Atrides,
 Ausus honore dato spoliare, et spernere cunctis
 Præstantem uirtute alijs et robore Graijs.
 Talia dicentem, iam dudum mœsta tuetur
 In lacrymas resoluta Thetis, dehinc talia fatur.
 Hei mihi, cur adeo charissime nate maligno
 Sidere te genui? cur te tam fata tulerunt
 Impia nascentem? cui parca breuissima uita
 Tempora cum dederit, data tempora leta fuissent,
 Atq; ea non lacrymis, non tristibus obruta curis,
 Sors tua uenisset melior: nunc proxima fati*

Fabulam in-
 ferit de Bri-
 arco

Thetis A-
 chilli

Hora

Hora manet, nunc te ærumnæ curæq; fatigant
 Plus alijs, & in hæc ego te mala nate creatum
 Progeniui, patrijs in sedibus omine Leuo.
 Nunc tamen has deferre Ioui tua uerba querelas,
 Fulmine gaudenti, & nubes transire niuosas
 Est animus, tu tuta legens has ocia circum
 Exerce interea naues, iratus Achiuis,
 Et sine bella gerant, sine te quæ bella gerentur.
 Aethiopum populos siquidem, terrasq; calentes
 Iuppiter hesternus petijt, secumq; frequentes
 Cœlicolas alios duxit, conuiuia lætis
 Mentibus acturos : qui cum bis sexta relicto
 Duxerit Oceano croceos aurora iugales,
 Ipse reuertetur. tunc ærea tecta domorum
 Ipsius accedens, genibus complexa precabor,
 Non diffisa preces habituras pondera nostras.
 Hæc postquam est conquesta, abiit, natumq; reliquit,
 Voluentem irato magnum sub corde dolorem,
 Ob sibi formosæ raptos Briseidos ignes.

Iamq; Argiua ratis sacra Phœbeia Chryse
 Littora contigerat, portumq; tenebat Vlysses,
 Debita sacra ferens placandæ numinis iræ,
 Extemplò antennis iuuenes detracta reuulsis
 Vela legunt, collectaq; celsa in naue reponunt:
 Tum summo ingentem demissum uertice malum
 Fimbriis inclinant, proprijsq; in sedibus aptant :
 Mox remis subigunt portus in claustra biremem,
 Ancora de prora iacitur, tum linea puppis
 Vincula littoribus religant, ac protinus ipsi
 Aequoris in siccas cuncti egrediuntur arenas,

Iupiter cum
 dijs ad Ac-
 thioyas epu-
 laturus se
 conuertit

Navigatio
 in Chrysam
 insulam

Sacra sagittifero ducentes munera Phœbo.
 Ipsa quoq; egreditur puppi Chryseis ab alta
 Navis pontigradæ : quam conciliator Vlysses
 Postquam Phœbicolam templi deduxit ad aram,
 Tradidit in manibus patrijs, ac talia fatur

Vlysses
 Chryse
 facerdoti.

Missus ab Argiuum ductore Agamemnone gentis,
 O Chrysa, huc uenio, caram tibi reddere natam,
 Et Phœbo pecudes centum mactare sacratas
 Iussus, ut oblato placatus munere soluat
 Luctificam pestem, qua nunc afflixit Achiuos.

Centumtauri
 lia hoc uerbo
 ἐκαστόν βρῆμ
 exprimere
 uoluit.

Sic ait : et manibus captam Chryseida patri
 Reddidit, ille dato letus gaudebat : at illi

Munera soluebant centumtaurilia Phœbo,
 Circum magnificis instructam cultibus aram.
 Tum postquam lauere manus, et more sacrorum
 Farrea spargentes, multo sale liba tulerunt.

Chryses A.
 pollinem o.
 rat, ut Græ
 cis parcat.

Tum Chryses pater extensis ad sidera palmis,
 Phœbe (ait) arciptens, qui Chryse moenibus alta,
 Qui sacre Cillæ, et Tenedo dominaris aquosæ,
 Nunc iterum precor exaudi me Phœbe precantem,
 Ut prius audisti, contemptaq; es ultus honoris
 Iura tui, immittens Graiûm tua spicula castris,
 Nunc quoq; da cupido, precibusq; hoc annue nostris,
 Et fer ab Argiuis dire contagia pestis.

Sacrificium.

Talibus orantem uatem exaudiuit Apollo.
 Perfectis precibus cum salsa fruge litassent,
 Protractas iugulant pecudes, et tergora costis
 Diripiunt, femorumq; toros et crura recidunt,
 In partesq; secant geminas, tum pinguia nidor
 Viscera nube tegit densa, tum segmina carniûm

ipse

Ipse focus multo crepitantibus admouet igni
 Cruda senex, & uina super nigrantia fundit.
 Quos uerubus quiuis iuuenes onerata tenentes
 Brachia circumstant. at postquam tosta fuerunt
 Prima satis, cupido depascunt uiscera morsu:
 Quod superest, in frustra secant, uerubusq; rotundis
 Infigunt, assantiq; rotantes ferrea crebris
 Pila uoluminibus. Iamq; omnibus ordine summo
 Perfectis, mensas dapibus præstantibus augent,
 Lata frequentantes conuiuia partibus æquis.
 Postquam exempta fames dapibus, sitis arida uino,
 Crateras pueri statuunt, & uina coronant,
 Omnibus in morem libantes, pocula circum
 Plena ministerio non deficiente ferebant.
 Talia tum celebrans conuiuia Dorica pubes,
 Tota luce deo letum pæana canebant,
 Sancta salutiferi placantes numina Phœbi.
 Carminibus: quibus auditis, illi intima mira
 Gaudia pertentant tacitum dulcedine pectus.
 Postquam autem occiduas Sol ibat pronus in undas,
 Et nox atra polum magna subduxerat umbra,
 Grata soporiferi carpebant munera somni,
 Veliferas iuxta prostrati in littore naues.
 Iamq; diem referens miseris mortalibus alnum
 Aurora, in roseis fulgebat lutea bigis,
 Nāuib; incipiunt latum remeare per æquor
 Argolici iuuenes, & ad agmina nota reuerti,
 His melior faciles uentos aspirat Apollo.
 Tum malum statuunt, & candida carbasa pandunt,
 Hæc uentis inflata tument, ferit unda carinam,

οὐλομένη οὐρα

υπο

Conuolutum

Solis occidē
tis periphra
sis

Solis ortus
Virgilianē,

Nauigatio
nis deserti
puo

b 4

Et tumidi

Et tumidi circum pulsant latera bumida fluctus:
 Ictibus acta sonat crebris uada cœrula fulcans,
 Puppis, et ad portum tandem est delata petitem.
 Obsessum Danais, quò postquam uenit, ab udo
 Aequore subducunt in siccam littoris oram:
 Inde alta statuunt, subiecto robore arena
 Vastarum trabium: post hæc sua quisq; petentes,
 In diuersa abeunt, seu diuersoria nota,
 Seu loca subductæ stantisq; in littore classis.

Achilles fo-
 Aus se affligit

Interea naues properas Peleius heros
 Ante sedens, nihil irarum curâ ue remisit
 Ex animo, nec se reliquorum seuus Achiuum
 Coctibus inseruit, nec circumstantibus armis,
 Pectora, sed grauibus contabuit anxia curis,
 Tristia bella auuidus gemitusq; audire cadentum.
 Iamq; exorta diem bis sexta aurora uehebat,
 Cum Ioue coelicolæ clari super aurea cœli
 Tecta reuertuntur. Sed enim Thetis inclyta nati
 Non dum oblita sui, atq; animo mandata reuoluens,
 Emergensq; uagis patriæ de fluctibus undæ,
 Matutina petens magnum conscendit Olympum.
 Fortè Iouem summa lucentis in arce sedentem
 Aetheris offendit, nullo assistente deorum,
 Procubuitq; thoro genua amplexata sinistra
 Ipsius, at mentum dextra: sic inde precata est.

Redit ab
 Aethiopi-
 bus Iupiter
 cum diis

Thetidis ad
 Iouem ora-
 tiò

Summe parens, rectorq; deum Saturnie, si quid
 Vnquam promerui de te bene, sola tot inter
 Magnos coelicolas, siue est ea gratia uerbis,
 Seu facilis impensa: meis pater annue uotis,
 Atq; hæc gratificare mihi quæ pauca precabor

Pro nato

LIBER I.

Pro nato genitrix, huic præmia laudis ademptæ
 Redde suæ, & rapto solatia confer honori:
 Cui cum contigerit spaciū breue labilis æui,
 Nunc etiam indignis Agamemnon rector Achivūm
 Dedecorat factis, rapiens quæ præmia uictor
 Virtutis tulerat. tu fac rex maxime diuūm,
 Ne scelus hęc impune ferat. sed eatenus auctas
 Instaure Phrygibus uentura in prælia uires,
 Quatenus agnoscant Danaï peccasse tyrannū,
 Atq; meo tandem nato sua præmia reddant
 Rursus, & ereptos referant cum sœnore honores.

Hæc Thetis. at genitor, qui nubes cogit in arcum,
 Nil contra effatur, pressosq; obmutuit ore
 Immotus. magis hoc Thetis hunc amplexa, fatigansq;
 Et genua & mentum tenet, ut prius: atq; ita fatur
 Omnino aut promitte, aut abnue queso roganti,
 Quod petitur. quid enim metuas? nam scisse iurabit,
 Num tibi me fuerit contemptior ulla dearum.
 Huic pater ex imo suspiria pectore ducens,

O tua uota (inquit) quantum paritura laborem
 Sunt mihi: namq; odijs grauibus Iunonis iniuæ
 Obijciunt, quæ me dictis lacerabit acerbis.
 Nam superi quoties coetu conuenimus uno,
 Illa mihi opprobrijs infesta, laceffere gaudet
 Nostra opera, & ualidas Troianis addere uires
 Clamat, & illorum successibus arma fouere.
 Nunc tamen hinc ipsa fac ut ignorante recedas,
 Vota mihi curæ tua erunt: namq; omnia cursu
 Quo petis efficiam, ne non & credere possis,
 Firmabo æterno promissa fidelia nutu.

Inpiter
 Thetidi.

Hoc etenim signo dijs immortalibus extat
 Precipuo mea certa fides, mea nota uoluntas.
 Non etenim ulterius cuiquam est reuocabile fatum,
 Terrifica simul annuero de uertice frontis.

Macrob.

Hæc sub dicta supercilij pater annuit atris,
 Ambrosiosq; immortalis de uertice crines
 Fudit, et ingentem nutu tremescit Olympum.

Dii reliqui
toni assur-
gunt.

His ita perfectis, ambo diuersa petentes,
 In mare æruleum Thetis insilit, ille nitentis
 Aurea testâ subit cœli: subeunte deorum
 Testâ deo, surgunt omnes de sedibus altis
 Cœlicolæ, ceduntq; patri, neq; sustinet ullus
 In solio mansisse suo, sed protinus omnes
 Stabant è regione Iouis: tandem ipse refedit,
 Celsior editiore throno. nec facta marinæ
 Iunonem latuere deæ: namq; ipsa notarat,
 Ut Thetis alba pedes, senis inçlyta filia Nerei,
 Venerit amplexata Iouem, supplexq; rogarit.
 Ergo hæc zelotypo de pectore dicta profudit:

Iuno Ioui

Quæ nunc, plene dolis, tecum congressa dearum
 Secretas habuit nocens: cur me sine semper
 Tales conuentus, et conciliabula captas
 Talia? cur ad eò secretis pectore toto
 Consilij gaudes? neq; me sinis esse tuarum
 Participem rerum, aut inter conuentibus esse?

Iuppiter Iu-
noni

Huic ita respondit diuùmq; hominumq; creator
 Ne Iuno, ne spera omnes cognoscere nostri
 Pectoris arcanos motus te posse: profecto
 Ardua res hæc est, etiam tibi. quæ licet uxor
 Sis mea, scire tamen tibi non licet omnia: uerum

Quæ

Quæ licet et fas est, ea nemo hominum'ue deum'ue
 Te prior agnoscat, quare quæcunq; deorum
 Nulli ego credidero, ne tu quoq; nosse labores.

Grandibus huic oculis Iuno formosa profatur Iuno Iovi

Iuppiter ô diuum seuissime, qualia tandem
 Verba mihi loqueris? quando unquã pectoris antehac
 Consilia ulla tui credi mihi stulta petiui?

Quin potius placido tua pectore coopta probaui

Nunc mea sollicitant immensa pectora curæ,

Ne quæ matutina hodie te amplexa tenebat,

Alba pedes Thetis, æquorei senis incluta Nerei

Filia, præripiat mentem tibi nam, nisi fallor,

Sollicitæ promittis opem, qua cæde cruenta

Arguûm, Atridæ scelus ulciscaris, et ipsa

Rursus honoratum uideat pia mater Achillem.

Huic ita respondit genitor, qui nubila cogit

Sic ne scelestæ iterum reputando nostra requires Iuppiter Iu-

Consilia, ut solita es, nec suspicione carebis noni

Coniectans alia ex alijs, nec forsitan unquam

Te potero latuisse: sed hæc te uana profectò

Cura agitat, si quidem nil proficis artibus istis,

Sed potius tibi me irritas, acuisq; furore.

Quod si res ita habet, quid tum tibi? Sic mihi cordi est:

Proinde sede, stultamq; intra labra cõprime uocem,

Nè ue meis unquam uerbis parère recuses:

Ne si fortè manus duro te uerbere pulsẽm

Inuictæ, non ulla tibi succurrere possit

Vis aut cura deum, cœlestia templa colentum.

Dixit, at ietæ graui pavidum formidine pectus

Extimuit Iuno, duris conterrita dictis.

Conti=

Conticuitq; sedens tandem, & tranquilla quieuit.
At reliqui uarío fremuerunt murmure diui,
Per Iouis æthereis innixam postibus aulam.

Quos inter faber ignipotens Vulcanus, & artis
Eximie, placidis candentem brachia matrem
Alloquitur uerbis: O non tolerabile factum,
Pestiferumq; malum, si uos humana morantur
Vsq; adeò, ut rixas mouisse negotia possint
Vos inter, faciantq; deis præsentibus ira
Deseruire truci, quæ nobis inde uoluptas
Ventura est? quæ nos conuiuia læta manebunt?

- » Semper enim rerum quæ sunt deterrima uincunt.
Quo magis ô mater, quanquam sapis ipsa, monentem
Rectius audieris: hæc patrem fortè laceffas
Vocibus ingratis. sed quicquid amabile possis,
Illius exhibeas animo, ne te increpet ultro,
Et ne læta nouis turbet conuiuia rixis.
Nam quando ille deum pater est, & fulmina torquet,
Si uolet, ex imis euellat sedibus orbem:
Vsq; adeò inuictus, tam fortior omnibus ille est.
Lenibus hunc igitur dictis, & pectore blando
Demulce, & nobis placatum redde merendo.

Vulcanus
Iunoni.

Vulcanus ma-
tri Iunoni po-
culum por-
tigit.

- Dixit: & assurgens, matri cratera rotundum
Porrexit. simul adiecit: Precor optima mater,
Fer precor hunc mater non ægra mente laborem,
Ne si te uideam plagis, aut uerbere duro
Affligi, nec adesse queam, nec ferre salutem
» Cara tibi genitrix. nam stultum & grande periculum est,
» Irato se offerre Ioui. Nam tempore quodam
Ipsius afflictæ manibus tibi ferre parantem
Auxilium,

Auxilium, pede correptum me saeuus, ab alto
 Deturbauit agens supremi uertice caeli:
 Praecipitans totum ipse diem per inane ferebar,
 Donec ad occiduas iam Sol descenderet undas.
 Tum primum in media, collisus corpore, Lemno,
 Deficiensq; animo iacui, & uix agra trahebam
 Corporis ossa miser, mea tum confracta leuarunt
 Sinties, & cura fouerunt membra fideli.
 Talia dicenti subrisit candida Iuno,
 Subridensq; manu accepit cratera rotundum,
 A nato exhibitum, quem protinus ordine dextro
 Circumfert, alijs caelestibus optima miscens
 Nectara, pleno iterum cratere exhausta refundens.
 Omnibus interea uehemens est risus obortus
 Caelicolis, cum sic claudum libanda uiderent
 Vina ministrantem. sic illum deniq; totum
 Exegere diem, donec sua lumina uesper
 Tolleret, & nitidum fugiens Sol conderet orbem,
 Lata frequentantes conuiuia partibus aequis,
 Cum bonus auratam citharam pulsaret Apollo,
 Et late uicibus dulcissima carmina Musae
 Aequatis canerent. quae postquam exacta fuerunt
 Omnia, iamq; diem Sol conderet aureus alnum,
 Tum rediere suas diuorum quisq; sub aedes,
 Grata soporiferi spectantes munera somni.
 Cuiq; suas etenim fecit faber inclytus aedes,
 Vulcanus faber ille deum, pede claudus utroq;
 Dijs ita dilapsis, & sidere noctis oborto,
 Omnibus optatam capturus & ipse quietem
 Iuppiter omnipotens, qui rauca tonitrua torquet,
 Conscen-

Casus Vulcani
 de caelo in
 Lemnon.

Sinties populi

Dijs alijs ordine propinat
 Vulcanus

Occasus solis.

Cithara in festu deorum
 Iudic Apollo, Musae canit.

98 ILIADOS HOMER.

Conscendit placidi consueta cubilia lecti:
Cumq; ipso cubitura, throni decus, aurea Iuno.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. II.

IAmq; adeo placidam diuicq; hominesq; quietem
Carpebant alij, per noctem Iuppiter illam
Haudquaquam in dulcem dimisit lumina somnum,
Sed uigilans animo curas ex pectore toto
Voluebat, quibus ipse modis ex rebus Achillem
Rursus honoratum faceret, quo uindice dextra
Plurima ad Argiuas cumularet funera naues.
Talia uoluenti, potior sententia uisa est,
Mittere ad Atriden, portantem tristia Somnum.
Continuo ergo ipsum propero sermone uocatum
Alloquitur: Vade ad celeres Somne improbe naues
Argiuum, magniq; petens tentoria Atride
Intrato. tum deinde haec, qualia nunc tibi mando,
Talia uerba refer: Crinitos sumere Achiuos
Totis arma iube castris, nunc moenia Troiae
Euertes spaciofa. etenim non amplius ipsi
Discordant superi: namq; omnes regia Iuno
In sua supplicibus traxit uota omnia uerbis,
Nunc manet exitij miseros uis ultima Troas.

Iuppiter pro
Achille curis
anxius.

Iuppiter
Somnum
alloquitur.

Somnus ad
naues Graeco
rum deuolat.

Sic ait. at postquam percepit talia Somnum,
Deuolat, ex celeri naues pede uenit ad altas
Argiuum, regemq; adiens Agamemnona, totum
Inuenit placido resolutum membra sopori.
Ipsius ergo ducis capiti astitit, omnia forti
Nelidae similis, quem de senioribus unum
Praecipue Atrides coluit, tunc illius ergo

Astimu.

LIBER II.

31

Assimulans uultum, placido hæc deus edidit ore
 Dormis' ne armipotens Atrei clarissime fili?
 Tota nocte uirum regem dormire pudendum est,
 Cui populi, cuius commissa negocia curæ
 Maxima sint. Sed tu mea nunc celer accipe dicta:
 Ab Ioue demissus uenio tibi nuncius. is te
 Curat, & ex alto tandem est miseratus Olympo.
 Quapropter Danaos pulchro te crine comantes
 Cogere in arma iubet, totisq; educere castris.
 Nunc etenim euertes Priamæa maxima Troiæ
 Mœnia. non etenim discordant amplius ipsi
 Inter se superi, cœlestia tecta colentes:
 In sua supplicibus quos omnes regia Iuno
 Vota exorauit precibus. nunc ergo malorum
 Vltima Troianis uenit hora, supremâq; clades:
 Sed tu nunc memori mea pectore dicta reconde.
 Hæc fatus, deus in tenues euanuit auras.

Somnus Aga-
memnoni

c c

c c

c c

At Sopor Atriden linquens fugiebat, in omnes
 Versantem partes animum. nam uisa resumens
 Somnia, promissum tempus uenisse putabat,
 Inclyta quo magna caperentur mœnia Troiæ,
 Demens. nondū etenim fuit hæc Iouis alma uoluntas:
 Sed Danais luctū & lacrymas, Phrygibusq; ferebat,
 Viribus armorum, & duri certamine martis.

Agamemnon
secundum de som-
nio delibera

inquitur.

Postquam experrectus monitis cœlestibus, altos
 Dispulerat somnos, stabatq; erectus ad auras,
 Mollibus è filis textam, nuperq; paratam
 Induitur tunicam: tum magnum desuper aptans
 Imponit sagulum, pedibusq; decentia nectit
 Vincula robustis, humerisq; accommodat ense

Habitus A-
gamemnonis
describit.

Argento

Argento nitidum: dein sceptrum sumit auitum,
 Quod nulla annorum serie corruperat etas.
 Quo sumpto, celer ad naues contendit Achiuum,
 Fortia præduro fulgentum corpora ferro.
 Ortus solis Iamq; diem referens magnum ascendebat Olympum
 Purpureas aurora manus rubicunda, Iouiq;
 Nunciat, & reliquis lucem immortalibus aliam.
 Tum rex argutis præconibus inperat, omnes
 Argiuos ad iussa uocent capienda comatos,
 Illi ad concilium celeres uenere uocati:
 Nestoris ad naues, Pylia de gente profecti
 Magnanimi sedere senes, quibus ille probatum
 Consilium retegens, placida sic uoce profatur.
 Audite ô proceres, & discite mentibus æquis,
 Quæ loquar, hac noctu placidi sub tempore somni,
 Visus adesse mihi deus est, bona somnia portans,
 Nelidæ similis uultus, uocemq; coloremq;
 Et dotes alias, & honesti corporis artus.
 Astiit ille mihi supra caput, atq; ita fatur.
 Num dormis animose, Atrei charissime fili?
 Non decet integram noctem dormire regentem
 Imperio populos, & agentem pectore curas.
 Sed nunc quid ueniam, celer accipe. Iuppiter alto
 Me tibi demisit cælo, qui teq; tuasq;
 Respicit & curas miseratur. præcipit ergo,
 Pulchricomos armes Danaos, iubeasq; parari
 Instructas acies, totasq; in bella cohortes.
 Nunc etenim capies latissima moenia Troiæ.
 Mentibus haud etenim discordibus amplius ipsi
 Contendunt superi, quos omnes regia Iuno

Narrat som-
 num suum
 Græcorum
 principibus
 Agamemnon,

In sua

In sua supplicibus traxit uota omnia uerbis,
 Ab Ioue nunc miseros clades manet ultima Troas.
 Sed tu nunc memori mea pectore dicta reconde.
 Sic fatus, deus in tenues euanuit auras:
 Dulcia me placidi liquerunt munera somni.
 Verum agite armati ueniant iubeamus Achiui,
 Protinus aggrediar uerbis tentantibus ipsos,
 Classem aptent, atq; arma parent, nauesq; iubebo,
 Protinus in patriam quibus hinc fugiamus, et istas
 Linquamus terras. at uos prohibete uolentes,
 Quantum quisq; potest, placidisq; obsistite uerbis,
 Hinc alijs alij, sic dicens ille, resedit.

Callidum A-
 gamem io-
 nis cōsiliū.

Post hunc eloquio uenerabilis ille, Pyliq;
 Nestor arenosi dominus, surrexit, et inquit

Nestor
 Græcis.

Ductores Danaūm, qui rerum sceptrā tenetis,
 Si quis forte alius, quæ nunc audistis, Achiuūm
 Somnia uidisset, potuissent falsa uideri.
 Nunc quia qui uidit, regno uir præstat, et armis,
 Vera putanda reor. Sed nunc iubeamus, ut omnes
 Armentur properè, belloq; parentur, Achiui.
 Sic memorans, è concilio discessit. at illi
 Omnibus extemplò quæ dixerat ille probatis,
 Adstantes eadem suadebant omnia Atridæ,
 Omnes sceptrigeri, Danaūm uis maxima, reges.

cc

cc

Iamq; omnis populi per campos turba ruebat
 Instar apum, denso pulchras examine petras
 Cum linquunt, glomerantq; ingentes pluribus uuas
 Agminibus, teneramq; uolant et florea libant
 Rura per æstatem, sparsæq; simulq; uagantes
 Nunc hac, nunc illac: sic totis agmina castris

Comparat
 apibus Græ-
 corum exer-
 citum

c Martia

Fama Iouis
nuncia

Sceptrum
Agamemno
nis.

Agamemno
Græcos cal-
lide tentat

Martia feruebant iuuenum, tentoriaq; altis
Obsita litioribus late loca milite complent.
Cum subito castris fama est uulgata, uolentes
Ire magis stimulans Iouis alti nuncia Fama.
Concita tum populi furit omnis turba, sub ipsis
Ingemuit pedibus tellus: nam tota sedebat
Concio feruentis populi, tum uoce canori
Pracones nouies exclamaere, tumultum
Clamores simul inmodicos sedare uolentes.
Vix tamen his regum iussis Ioue progenitorum
Parebant populi: sedabant ergo tumultum
Confessus, aratarum clangore tubarum.
Prodiit hic astans Danaum moderator Atrides,
Sceptra tenens manibus, Vulcani opus ignipotentis:
Vulcanus dedit ipse Ioui Saturnigena,
Iuppiter alato bonus obtulit Argicida,
Mercurius Pelopi per equestria frena potenti,
Tantalides quæ deinde Pelops tibi contulit Atreu,
Liquerat hæc Atreus opulento dona Thyeste,
Ferret ut, à magno capit hæc Agamemno Thyeste,
Cui mare, cui terra, totum pareret et Argos
Hoc tunc innitens sceptro, hæc est uerba loquutus:
Heroës Danaï, præstantes Marte feroci,
Iuppiter infestus me nunc Saturnius urget
Fraude mala, damnoq; graui serus afficit idem,
Qui mihi nuper erat melior, nostrisq; fauebat
Rebus, et excelsæ muris euertere Troiæ
Moenia promisit: nunc consulit arte sinistra,
Et iubet ut redeam patrium contemptus ad Argos,
Postquam perdidimus clarorum multa uirorum

Milia

Milia, & asiduo bello est absumpta iuuentus.
 Sic uisum superis, sic stat Iouis alma uoluntas,
 Moenia multa solo dudum qui strauit, & urbes,
 Et populorum animos, & adhuc prosternet, & alto
 Culmine deiciet sublimia sceptrâ potentum.
 Maxima namq; Dei uis est, & summa potestas,
 Turpe erit hoc nostros olim meminisse nepotes,
 Fama nocens seros si manserit ista sub annos,
 Frustra sic populum tantum, & tot milia Graium
 Tam gessisse uiris lachrymosum & inutile bellum,
 Nec Graio potuisse euertere Pergama marte
 Tam paucis, contra tam multa, tuentibus urbem
 Milia praesertim. & certè si Troës, & ipsi
 Iurati, & sanctaq; fide numeremur Achiui,
 Quotq; aderunt socio statuuntur in ordine ciues,
 Et numero quot sint per singula nomina signent,
 Nos uerò in decadas nostras ornemur Achæi,
 Dein iubeamus uti Troianus quilibet uni
 Quilibet è nostris decadi pincerna propinet,
 Tum multæ decades uinum fundente carebunt:
 Tanto Troianos nobis numero esse minores
 Auguror, Iliacæ qui sunt in mœnibus urbis.
 Sed longas ualidis uibrantes uiribus hastas
 Auxilio uenere uiri, ueniuntq; frequentes
 Urbibus è multis, qui nunc mea uota morantur,
 Spesq; meas fallunt, nec permisere uolentem
 Iamdudum magnæ capere inclyta mœnia Troiæ.
 Nunc abiçre nouem fatis uolentibus anni,
 Robora putrescunt ratiûm, nauesq; sathiscunt,

c 2 Soluuntur

Soluuntur ualidi sp̄ar̄tho pereunte rudentes.

ωάβθ.

Interea uxores nostræ tot euentibus annis

Nos miseræ expectant, paruiq; sub ubere nati.

Nobis parte labor manet imperfectus ab omni.

Quem propter patrijs usq; huc abscessimus oris.

Sed nunc consilium hoc omnes, hæc dicta probantes,

Per uastum incensis fugiamus nauibus æquor,

Et dulces patriæ tandem redeamus ad oras :

Quandoquidem magnæ capere inclyta mœnia Troiæ

Non datur, & uacuas fugit spes omnis in auras.

Sic fatus, tacuit. Tum concio tota repente

(Præter qui rata consilij nouere prioris)

Concussa est, scuitq; animis ignobile uulgus :

Naturam &
inconstantiam
multitudi-
nis aptissi-
mis compa-
rationibus
describit

Non secus ac tumidi sp̄aciofa per æquora fluctus

Icario in pelago. quos aut celer Eurys ab alto

Concitat intorquens, aut nubibus humidus Auster :

Sicut ubi in segetem uehemens & flatibus asper

Incubuit Zephyrus, tenuesq; excussit aristas,

Sic tota insani commota est concio uulgi.

Parant abi-
tum Græci

Tunc magno uacuas clamore impellere naues

Aggressi, feruente pedum mouere tumultu

Pulueream nubem. iam pro se quisq; iuebant

Iungere deductas naues, & in æquoris udam

Planiciem trahere, & naualia nuda relinqui.

ὄπρ̄βολῆ.

Aurea confusus feriebat sidera c' amor,

In patriam tota cupientium mente reuerti.

Robora subiiciunt, & sustent. cula magnis

Nauibus, & per quas possint deducere ituras

Construere uias. sulcanda per æquora, naues.

Iamq; uiros ratio reuocandi nulla fuisset,

Si non

Si non his Iuno tentasset Pallada dictis
 O inuicta Iouis supremi filia Pallas,
 Ad patrios certe nunc per freta longa penates
 Argelici remeare parant, sperata superbo
 Vota relicturi Priamo, Phrygibusq; Lacedænam
 Tyndarida, huc cuius causa uenere profecti,
 Quam propter procul à patria, periere sub altis
 Mœnibus Iliadum, duri in certamine martis,
 Tot proceres Danaum. Sed nunc agè labere uelox
 Ad Graiùm populos ærata ueste nitentes,
 Et blandis persuade, quibus potes omnia, uerbis
 Vnicuiq; uiro, cohibens ne forsitan altum
 In mare ueliferas pergant deducere naues.

Iuno Palladè
 ad Græcos
 mittit

Sic ait: assensit uerùm dea glauca loquutæ:
 Et mox inde abiens, medijs petit ardua cœli,
 Vnde repentino delata per aera lapsu,
 Ad pietas Danaum naues inuenit Vlysses,
 Dijs similem, nigræ nec robora laxa carinæ,
 Nec tabulata suæ reparantem pinea classi:
 Sed stantem, et nimios uoluentem corde dolores.
 Quem prope consistens, sic est affata Minerua:

Pallas ad
 Græcorum
 classem

Care Ioui Laertiade patrator Vlysse
 Multorum et magnorum operum, sic ibitis ergo,
 Et patriæ dulces repetetis nauibus oras?
 Vota relicturi Priamo sperata superbo,
 Et Phrygibus, formosam Helenen, ob cuius amorem,
 Tot procul à patria Danaï cecidere sub altis
 Mœnibus Iliadum. Sed tu nunc uade, Pelasgum
 Infere te populo: nec sit mora, ne ue quiescas,
 Et placidis insiste uiros inducere uerbis,

Pallas Vlyssi

In mare ueliferas retrahant ne fortè carinas.

Sic ait. Ille deæ uocemq; & uerba loquentis
Agnouit, moxq; abiecit de corpore lenam,
Quam præco Eurybates Ithacensis sustulit, illum
Fortè sequès: celer inde gradum properabat Vlysses:
Obuius & magno ueniens occurrit Atridæ.

Vlysses sce-
ptrum Aga-
memnoni
eripit

Eripuitq; illi dextra quod fortè gerebat
Infractum longa maiorum ab origine sceptrum.
Hoc tunc ille tenens, ad naues uenit Achiuûm,
Corpora tectorum ferrata nitentibus armis:
Et quemcunq; uirum reliquis uirtute priorem,
Aut regem populi celer inuenisset Vlysses,
Hunc placidis adstans uerbis sic ipse monebat.

Vlysses Græ-
corum pri-
morib; dissua-
det abiturum

Optime, sic timidum te non decet esse, sed ipsum
Te recipe, atq; tuas in pectore collige uires,
Atq; alios firma populos. nec enim tibi constat,
Et nec adhuc nosti, quæ sit sententia magni
Atridæ, qualemq; animum sub pectore uerset,
Hac animos nunc attentat ratione suorum,
Ut mox, si qua notet mala, puniat. ergo cauendum
(Nam neq; consilij nota est ratio omnibus huius)
Ne qua furens animo mala fortè inducat Achiuûs.
,, Magnus enim regis furor est, atq; ira tremenda,
,, Dilecti superis: quem Iuppiter altus honorat,
,, Atq; amat. Inde uirum si quem de plebe uidebat,
Vociferans, retinensq; manu Laertiûs heros,
Impulit, incutiens sceptrum, uerbisq; minatus.

Gregarios
uerbis casti-
gat

Stulte, quiesce modò, atq; aliorum percipe dicta,
Qui te consilijs sunt & uirtute priores:
Tu uerò imbellis, uecors, ignauus, ineptus,

Nec

Nec uirtute uales, belloq; es inutilis omni,
 Consilijs nec pectus habes sapientibus aptum.
 Quin etiam non hic omnes regnamus Achiui:
 Nec multos regnare bonum, rex unicus esto,
 Vnius imperium, cui Iuppiter aurea magnus
 Sceptra dedit, iussitq; suis dare iura tuendis.

“
 “
 “

His tunc ille duces dictis, populosq; regebat.
 Rursus ad immodicos illi mouere tumultus
 Seditiosa cohors iuuenum, qui nauibus altis
 Omisi rediere, relinquere cœpta coacti,
 Tota ferox quorum clamor per castra fremebat.
 Non secus ac ualidis turbantibus æquora uentis,
 Littora tota sonant, fluctuq; remurmurat unda.
 Verum alij placidi stabant, sua quisq; tuentes
 In castris loca, & in tuta statione manebant :

Apta com-
 paratio

Solus compositam pacem turbabat inerti
 Thersites lingua, qui turpibus inuida dictis
 Pectora plenus erat, qui friuola multa loquutus
 Cum ducibus populi contendere sæpe solebat
 Turpiter, & nihil ad laudem referrebat honestam,
 Sed quod ridiculum pugnacibus esset Achiuis :
 Quo non ad Troiam uenit uir turpior alter,
 Lumina distortus, claudus pede, gibbus utroq;
 Deformans humero coniunctum pectus habebat :
 Oblongi capitis, uertex surgebat acutus,
 Exigua rari suberant in fronte capilli :
 Hostis erat magno, summusq; inimicus Achilli :
 Nec minus idem Ithacum capitaliter odit Vlysssem :
 Tunc quoq; uociferans, & acuto gutture stridens,
 Plurima magnanimo conuicia dixit Atridæ.

Inuidi, sediri-
 osi, ac mali-
 gni hominis
 naturam sub
 persona
 Thersitæ
 describit

Deformis
 Thersites

Cui tunc unanimes irascebantur Achæi,
 Et uires odere uiri non æqua patrantis.
 Hunc itaq; irritans, his est clamoribus usus

Therfitès
 Agamemnono
 nu cõuiciatur

Omnibus Atrida pulchris cum rebus abundes,
 Num quid adhuc, & cuius egēs? aut quid petis ultrà?
 Quæ tibi sollicitant animum bona? quandoquidē sunt
 Omnia plena tibi prædiuite scrinia censu
 Aeris inexhausti, cum sint tua plena puellis
 Omnia formosis tentoria, quas modò captis
 Urbibus eximias dedimus tibi Græcia iuuentus,
 Ut quas credidimus regem decuisse supremum.
 Cumq; tot obtineas, & tanta, quid insuper optas
 Aurum & opes, pulchrasq; alijs auferre puellas?
 Si quis enim Troum (quem forsitan aut ego captum,
 Aut alius quisquam Danaum traduxerit) auro
 Se redimat, totum tibi, quod datur, adferis aurum:
 Si qua per è Danais aliquem captiua trahatur
 Femina Troiadam, quæ forma præstet, & æui
 Floribus emineat, tu protinus adferis illam,
 Inuitoq; trahis domino, secretaq; captas
 Gaudia furtiue Veneris, clausamq; reseruas.
 Sed neq; qui rex est, regem decet esse malorum
 in nos, & fastu sceptrâ exercere superbo.
 O nos molliculos, & inertia corda gerentes:
 O Danaas nos, non Danaos, quin ergo paratis
 Nauibus aufugimus, patriam, dulcesq; penates
 Vno omnes cursu, uotoq; petamus eodem:
 Atq; istum nimio fastu tumefacta gerentem
 Corda, relinquamus Troiæ sub mœnibus altis,
 Ut tandem incipiat solus sentire relictis

An gerere

An gerere hæc possit sine nobis prælia, uel non,
 Qui sibi præstantem cunctis in rebus Achillem
 Læserit, atq; ignominia turbarit acerba
 Nuper in erepta Briseide, quam tamen illi
 Nomine uirtutis dedimus sua præmia Graij.
 Tunc tamen haudquaquã fuerat commotus Achilles,
 Sed potius cœptam dimittens fortiter iram,
 Leniter ereptum ferre est sibi uisus honorem :
 Quod nisi fecisset, quis te iam nosset Atrida
 Viuere, & immeritis facere hæc opprobria Graijs?

Rapit in inui
 diam.

Talibus arcentem populos Agamemnona dictis
 Culpantem, cum uidisset diuinus Vlysses,
 Aduolat, assistensq; irato hæc increpat ore

Garrule Therpsita, quanquam tibi multa loquendi
 Copta suppeditet, nec sis non uoce suauis,
 Ne tamen hic solus reges incessere, ne ue
 Friuolus esse uelis, qui sis deterrimus inter
 Tot talesq; uiros, quicumq; Agamemnona magnum
 Ipsius auspicijs sumus ad Troiana sequuti
 Mœnia : quod nequeas linguæ dare frena loquaci,
 Nec moderere tuis ducibus maledicere uerbis.
 Nunc remeare mones, patriasq; reuifere terras,
 Cum neq; constet adhuc, num nos ad regna reuerti
 Expediat patria, & dulces repetisse penates.
 Et nunc pascenti populos maledicis Atridæ
 Non aliam ob causam, nisi quod data plurima cernas
 Præmia, quæ nolles, quorum nihil ipse dedisti,
 Nec similis (quis enim similis tibi uellet haberi?)
 Sed magis heroës Danaï, fortissima bello
 Pectora, digna suæ tribuerunt præmia laudi.

Vlysses
 Therpsiten
 reprimit.

Quare præmoneo, credas uesane monenti,
 Si rursum in populo discordia uerba serentem
 Repperero, capite hoc plectar, nec uiuus Vlysses
 Telemachi pater esse ferar, si non ego totum,
 Si te non totum spoliatum uestibus istis,
 Et lena, tunicaq; & quæ tegit inguina, coram
 Omnibus his, rapide concidam uerbere uirgæ,
 Vsq; adeò, ut multo repetas naualia fletu.

Sceptrum
 Therfitæ
 incutit V-
 lyssæ

Talia commemorans, sceptro sic percussit aureo
 Terga humerosq; uiri, liuoris ut inde coacti
 Pallor, & extarent uibices sanguine nigræ.
 Ille timens plagas, & uerbera plura, refedit,
 Turpiter indulgens lacrymis, tacitoq; dolori,
 Siccabatq; manu manantia lumina, ut illum
 Spectantes reliqui, quanquam tunc pectora mœsti;
 Riserunt tamen, immodicosq; dedere cachinnos.
 Sic etiam est aliquis propèstantem affatus amicum.

Bonorum de
 Vlyssæ iudi-
 cium

Qualia dij superi, quamq; immortalia Vlysses
 Facta facit, seu cum summis de rebus habetur
 Consilium, siue arma manu bellumq; gerendum:
 Maximus ingenio est, bello fortissimus idem.
 Nunc tamen hoc, quod præcipua sit laude ferendum,
 Fecit opus, qui uaniloquum compefcuit istum.
 Nam neq; principibus posthac audebit, opinor,
 Friuola inutilibus conuicia spargere uerbis.

Talis erat populi sermo, taliq; fremebant
 Colloquio, cum murorum destructor Vlysses
 Aurea sceptrata tenens Agamemnonis, ocyus ipsis
 Astitit assurgens: quem iuxta cæsia Pallas
 Præconi similis, persuasa silentia turbæ

Indixit,

Indixit, simul ut summi minimiq; Pelasgum
 Perciperent, sapiens quæ tunc loqueretur Vlyffes.
 Qui postquam tacuere, intentiq; ora tenebant,
 Sic Laërriades facundo est ore loquutus:

Sceprriger Atrida, nunc te conantur Achiui
 Omnibus inuisum mortalibus atq; perosum
 Reddere, nec meritæ decoratum nomine laudis:
 Nec stant promissis, tibi quæ iurata dederunt,
 Diuite cornipedum cum te sequerentur ab Argo,
 Ad patrios nunquam se uelle redire penates
 Antè, bonæ muris quàm fortia moenia Troiæ
 Diruerent. nunc se pueriliter afflictantes,
 Pectoribusq; suis muliebria corda gerentes,
 Ad caros cupiunt natos patriamq; reuerti.
 Quando omni potius fuerat ratione dolendum,
 Turpiter, & sine laude domum quandoq; reuerti.
 Quòd si quis mare ueliuolum, scuumq; procellis
 Nauiget ingressus, quatientibus æquora uentis,
 Vno per tumidum lactetur mense profundum,
 Nequeat uxorem carosq; reuisere natos,
 Tristanti tacitos uoluit sub corde dolores:
 Nobis donec in hac peregrè regione moramur,
 Nona recurrit hyems, ter tertia præterit æstas.
 Tristibus iccirco nemo indignetur Achiuis,
 Optatam in patriam si fortè redire laborent.
 Verùm turpe, domum post tot durata reuerti
 Tempora, & exhaustos diuturna per arma labores
 Haudquaquam rebus sperato sine peractis.
 Quare agite, ô socij, reliquum tolerate, breuesq;
 Temporis expectate moras, dum scire queamus

Vlyffes A.
 gaucemnouk

A minori ad
 maius.

Vera ne

Vera' ne uaticinans prædixerit omnia Calchas,
 Aulidis in portum piscosæ quando subistis
 Nauibus Argiui, Priamo Troiæq; ferentes
 Exitium, quia uos illic ad sacra fuistis
 Extra deum testes, præterquam quos mala fato
 Parca tulit : meminisse potestis tempore ab illo,
 Quo nos ad positam dijs immortalibus aram
 Sacra parabamus, densis qua plurima ramis
 Umbrabat platanus, subter quam frigida puro
 Vnda resultabat riuo, quo tempore uisum .
 Est ingens nobis monstrum, draco terga cruentis
 Distinctus maculis, aræ sublapsus ab imo
 Prosiluit pede (sic Saturnius ipse uolebat)
 Ipse uago lapsu ramos amplexus, in altam
 Euasit platanum, tetigitq; cacumina: quorum
 Nidus in arce fuit, numero bis quattuor intus
 Passeris includens pullos : qui frondibus altis
 Hærentes, exultabant implumibus alis.
 Quos omnes uano matrem stridore uocantes,
 Cum draco pestifero depastus dente fuisset,
 Ipsam etiam matrem circum sua pignora frustra
 Sollicitas querulis quatientem uocibus alas
 Corripuit, nonamq; auisdam demisit in aluum.
 Protinus in saxum mutatum Iuppiter ipsum
 Conspicuum posuit. sed nos horrenda deorum
 Constitimus stupido mirantes omina uisu :
 Præcipue quæ nam ratione ad sacra deorum
 Tam dirum uenisset opus, monstrumq; nefandum.
 Tum Calchas diuina tenens miracula fatur :
 Cur uos tanta noui subit admiratio monstri,

Crine

τρωογρον
 φια.

Prodigium
 draconis &
 passerum in
 Aulide

Crine graues Danaï? prudens nam Iuppiter istud
 Prodigium immisit, ueniet quia gloria nobis
 Sera & tarda quidem, sed fama & laude perenni.
 Sicut enim serpens auido crudelis hiatus
 Oestonos pullos nona cum matre uorauit:
 Sic nos fata nouem mittunt in bella per annos
 Seua, gerenda manu spaciōsa ante incluta Troiæ
 Mœnia, quæ decimo tandem capiemus in anno:
 Atq; euersa solo dabimus. fore talia Calchas
 Prædixit, quæ nos nunc omnia perficiemus.
 Quare agite, obdurate, supremum & ferte laborem
 O' fortes Danaï, donec uictoricibus armis
 Euertamus opes Troiæ, Priamœia regna.

Calchas
 prodigium
 Grauis inter
 pretatur.

Hæc ubi dixisset, laudantum dicta sequutus
 Clamor Achiuorum, sic magnus, ut undiq; totis
 Nauibus horrendo resonarent iubila cantu.
 Composito strepitu, senio uenerabilis albo
 Nestor equum domitor processit, & in medium sic

Orsus ait: Prô dij, rem tempus in omne pudendâ,
 Vos nunc consilijs turbatis inertibus omnem
 Virtutem bellandi, & amatis inania uerba:
 Mollibus asimiles pueris, qui bellica nunquam
 Munera militiæ, sed tantum ludicra curant.
 Promissæ toties ubi nunc in prælia uires?
 Fœdera ubi? & dextris data sacramenta leuatis?
 Ingentes ubi sunt curæq; minæq; feroces?
 Omnia fluxerunt, mandata uolucris Euris.
 Huius causa mali, si quid mihi credis Atrida,
 Illa est, quod positis ducentes ocia rebus,
 Perficere alternis contendimus omnia dictis,

Nestor
 Graecus

Donec

Donec in hostili terra sumus : & neq; tanto
 Tempore perficimus, quã nam ratione petitã
 Obtineamus opes, atq; ardua Pergama bello
 Vincamus. sed tu populorum rex Agamemnon,
 Cum tibi deuinctos habeas non secius omnes,
 Ac prius Argiuos, desueta redire sub arma
 Imperij pro iure iube, castrisq; relictis
 Omneis exerce regenda in bella per arteis.
 Quòd si forsã abhorreat unus & alter ab huius
 Muneris officio, sine contabescere, & illos
 Fac missos. nec enim fas nos ad nostra reuertì
 Coniugia, & dulces natos, carosq; nepotes
 Antè, semel coeptam quã ui confecerimus rem,
 Et quã constiterit nobis Iouis alma uoluntas,
 Promissis maneat nec ne. namq; illa profectò
 Sponsio certa Iouis, nos uincere Pergama bello
 Ostendit. quo namq; diè hæc in bella profecti,
 Cerula fluctiuagis sulcauimus æquora remis,
 Troianis mortem & crudelia fata ferentes,
 A dextra pater immenso splendore coruscans
 Affulsit, nobis letantibus omine dextro.
 Nemo igitur patrios se uelle redire penates
 Cogitet antè uelim, quã fortiter ultus honorem
 Præcorruptæ Helenes, alicui se matronarum
 Misceat Iliadum. quòd si quis fortè proteruus
 Extiterit, qui naue domum rediisse labore,
 Nauiget, & nigræ scandat tabulata carinæ,
 Primus ut ante alios mortem ferat atq; laborem.
 » Tu rex, consilijs sicut prodesse uolenti,
 » Sic etiam ex alijs debes capere optima, si sint

Prodigiũ
 fulminis

Qui

Qui tibi forte dabunt: nec enim contemnere oportet, ⁶⁶

Quod tibi nunc dabimus. secerne per agmina tota

Hæc omnes acies, atq; ordine ritè locato

Quamque suo, gens una suo, tribus una suo stet

Ordine, cuius erit ciui, gentilis adhærens

Gentili, feret auxilium sibi sanguine iuncto

Sanguine coniunctus, defendet amicus amicum.

Quòd si tu audieris hæc me non uana monentem,

Te uerò audierint Argiui iusta iubentem,

Cognosces quis dux melior, quis miles in armis,

Qualis queq; cohors. nam per se singula queq;

Agmina pugnabunt. tum sit ne auersa uoluntas

Diuum, cognosces: an propter inertia Graiùm

Pectora, non possis capere altæ mœria Troiæ.

Ad quem respondens Agamemnon, maximus armis,

Certè (inquit) uenerãde senex, te plurima lingua

Gratia commendat, prudenti pectore cunctos

Haud dubiè Graios superas, uincisq; loquendo,

Atq; utinam tales mihi Dijs bis quinq; dedissent,

Iuppiter ipse pater, Pallàsq; & Phœbus Apollo,

Nempe breui nostris manibus caperentur, & alto

Pergama conciderent à culmine. sed mihi magnam

Iuppiter inuexit uim materiamq; doloris,

Tam malè cum forti qui me commisit Achille,

Vnius ob pulchræ certantem iura puellæ.

Cuius principium certaminis omne redundat

In caput hoc: à me causam uenisse fatebor.

Quod si tempus erit quo mutua nostra redibit

Gratia, & una fides iterum deuinciet ambos,

Tum non ulla dies Troiæ fatale superbæ

Pulchram
Nestoris
consilium

Agamemnon
Nestori

Optat d. c. sibi dari Nestora

Pœnitet Achillem offendisse

Discret

Differet excidium. nunc ut curetis abite

Corporacua
rare & arma
parare iubet

Corpora, firmetisq; cibo languentia membra :
Nam prodire acies post, & capere arma necesse est.

Quapropter bene quisq; suas sibi præparet hastas,

Muniat & clypeos, & pabula curet equorum,

Et bene componat currus in prælia ituros,

Vt totum tolerare diem & consistere in armis

Possimus, martemq; pati, durumq; laborem,

Nulla quies dabitur, non respexisse licebit,

Noctis in aduentum pugnabitur. illa relabens

Dirimet arma utrûm : pectus sudare necesse est

Vsq; adeò, ut clypei madefiant lora, tenendo

Dextera lassetur telo : sudore madescant

Qui currus moderantur equi, frenoq; reguntur.

Seu quis detrectarit opus, pugneq; laborem,

Seu quis ad æratas deuitans prælia naues

Minatur ig-
nauis.

Restiterit, non effugiet, quin corpore sparso

Pascat aues, canibusq; inhumatus præbeat escam.

Talia magnifico regem sermone loquutum,

Letitiam testante animi clamore sequuntur

Argiui : uelut extantem cum multa relabens

Comparatio

Frangitur ad scopulum magno maris unda tumulu,

A' uarijs impulsa sub uno tempore uentis,

Curua repercusso compleuit littora planctu.

Ergo suas uario repetebant agmine naues,

Instructasq; parant caua per tentoria coenas,

Sumebantq; cibos: tum dijs cœlestibus aras

Sacrantes, diuersa ferebant dona, precantes

Quisq; sibi faciles ad tanta pericula diuos

Euitanda, feri martis mala, uulnera, mortem.

At rex

At rex ipse uirum bello præclarus Atrides
 Quinquennem tibi ritè bouem maciabat opimum,
 Iuppiter omnipotens. primos iubet inde uocari
 Argiuum proceres ponendæ ad fercula cœnæ:
 Nestora præcipuè, regem Idomeneæ secundum,
 Inde duo Aiaces, post Tydeos inclytus ibat
 Filius, in sexto dijs æquiparandus Vlysses
 Ordine consequitur. quibus accedens Menelaus
 Optimus, † octauum conuiuiam sponte sua se
 Præstitit, agnoscens sese causam esse laborum
 Fratris. ut ergo bouem maciatum pinguibus aris
 Circum constiterunt, salisq; tulere placentas,
 Ipse deum supplex sic est affatus Atrides:

Vt pro septi-
 mo accipiamus
 ipse. &
 Agamemnonè.

Iuppiter, illustrissime rex, & maxime diuum,
 Nubibus imperitans nigris, & in æthere fidens,
 Da mihi ut antè nigras quàm lux descendat ad um-
 Atria uindicibus Priami cõburere flammis, (bras,
 Et possim captas igni succendere portas,
 Armaq; ab HecTORCO rescindere pectore, & ipsum
 Confodere hoc ferro, sic ut iugulentur amici
 Circa ipsum, pluresq; cadant, & puluerulentam
 Contingant socij moribundo gutture terram.

Agamemno-
 nis ad Iouem
 oratio.

Sic ait. at sacris acceptis Iuppiter aurem
 Occlusam precibus tenuit, nec uerba recepit
 Supplicis Atridæ: quin duros inde labores
 Accumulans immisit, & ingentes ærumnas.
 Iamq; deos uisi placasse, ubi sacra salita
 Conspersere mola, tum tractum ritè iuuenicum
 Ante aras iugulant, & pelle trementia nudant
 Viscera: tum coxas refecant, geminasq; reponunt

Non audit
 Agamemno-
 nè Iupiter

Sacrificij hy-
 potypolis

d In partes

In partes scissas, pingui quas inde tegentes
 Aruina accumulant, atq; igni cruda reponunt,
 Arida subdentes flammæ fomenta, perustis
 Cruribus, iniiciunt prunis, & uiscera torrent,
 Tostaq; discernunt auido ientacula morsu.
 Inde minutatim concisa alui omnia, longis
 Membra alacres figunt uerubus, quibus insuper assis
 Vescuntur, lautisq; agitant conuiuia mensis :
 Et quod cuiq; animus suasit suus, omnia libant.
 Postquam exemptus amor potusq; cibiq; resedit,
 Nestor equûm domitor simul ista Gereneus infit

Conuiuia
 sacrificio

Nestor Aga-
 memnoni

Inclyte belligerûm populorum rex Agamemnon,
 Tempora ne qua diu uano sermone teramus,
 Ac ne posthabeamus opus quod suadet, & ipsam
 Se deus authorem cuius facit. ergo uocantes
 Proclament per castra uiri, quo confluat omnis,
 Assistatq; tibi sumptis exercitus armis.
 Nos uerò hinc alij ad fortes abeamus Achiuos
 Protinus, & duri iniiciamus martis amorem.

Sic ait, at rex Atrides non falsa monenti
 Paruit : & mox præcones dimisit, ut omnes
 Concieant, & in arma uocent populosq; ducesq;
 Qui tum cunq; aderant Argiuûm frine comantur.

Præcones
 exercitum
 conuocant

Qui tunc arguta præconum uoce uocati,
 Conuenere breui, sumptisq; steterè sub armis.
 Instruxere alij densatis agmina turmis
 Cura deûm reges, illustrem Agamemnona circum.

Aegidit de-
 criptio

Hic uerò diuina ferens Iouis ægida Pallas,
 Inuiolabile opus, preciosum atq; immortale,
 Aurea cuius erant centum retinacula bullis

Indita

Indita cœlesti bullis radiantibus auro,
 Quarum quæq; boues centum dependere possent:
 Hoc tunc illa ferens, armata per agmina Graiûm
 Impete prærapido nulli conspecta uolabat,
 Multa monens, & in arma uocâs, anunosq; laceffens
 Graiugenûm, iam plus pugne Martisq; laborum
 Quàm patriæ memores, quàm nauibus ire per altû.
 Iamq; resulgebat sumptis exercitus armis
 Omnis, ut arboribus mons confitus undiq; & igni
 Succensus, flammis longè lateq; relucet
 Sole re percussis: sic aurea splendor ab armis
 Astra ferit, summoq; micat lux ferrea cœlo.
 Atq; ut sepe auium per nubila pura uolantes
 Siue gruuum turmæ, cygnorum siue canoros
 Edentum per colla modos longissima cantu
 Circum latiflui nunquam non uerna Castrî
 Flumina, nunc cœlum, nunc terras ore petentes
 Clangorem emittunt, unde Asia præta resultante
 Talis erat iuuenum circum piscosa Scamandri
 Littora, complementum campos, castrisq; ruentum
 Auditum sonus. ipsa pedum percussa tumultu
 Quadrupedû atq; hominum, tellus horrore remugit
 Terribili: tot enim stabant iam milia Graiûm
 Florigero in cæpo, quot ad ipsum parua Scamandrû
 Nascuntur folia, & flores pubentibus herbis.
 Qualia uere nouo muscarum examina densis
 Agminibus confusa ruunt, ad plena uolantum
 Mûltra leuis tuguri, & libandum munera lactis:
 Talis erat Danaum pulchris exercitus armis
 Instructus, tales Troiam uastare paratæ

Comparatio

Alta compara-
 ratio, qua &
 Virgilius est
 usus

Muscis com-
 parat Græ-
 cos, id a qui-
 busdam re-
 prehëditur,
 inter quos
 Vidas

d 2 In medio

In medio stabant confusa per agmina turmæ.
 Quos ita secreuere duces, et in ordine quemq;
 Composuere suo. ceu consueuere caprarum
 Pastores, in aperta greges discernere ductos
 Pascua, quosq; suis iungentes matribus hædos.
 At reliquos inter uadens superabat Atrides.
 Sicut ubi eximius sociata per agmina taurus
 Incedens, superatq; alios, atq; imperat ipsis:
 Sic inter Danaos inceffit rex Agamemnon,
 Os oculosq; Ioui similis, qui fulmine terret,
 Pectora Neptuno, cincturæ insignia Marti.
 Talem inter reliquos heroas Iuppiter illo
 Esse die uoluit populorum Agamemnona regem:
 Dicite nunc Musæ cœlestia templa colentes:
 Vos etenim diuæ cum sitis, cuncta tenetis,
 Omnia præsentis uidistis, et omnia nostis,
 Ad nos uix tenuis fama perlabitur aura,
 Nec scimus qui nam reges ad littora classem
 Troiana appulerint, quibus aut tot milia Graiũm
 Paruerint ducibus: quæ non ego singula possum
 Dicere, et immensi comprehendere nomina uulgi.
 Non mihi si linguæq; decem sint, ora decemq;
 Vox infracta sonet, rigeant præcordia ferro:
 Ni mihi cœlestes Musæ, Ioue cœlite natæ,
 Omnia clarorum referatis nomina regum,
 Quicumq; Iliacas petierunt nauibus oras,
 Troiano Argiuam statuentes littore classem.

Tauro Aga-
 memnonem
 comparat
 aliquanto re-
 ctius

Musas inuo-
 cat ob diffi-
 cultatem se-
 quentis cara-
 logi

Parumper
 immutat
 Virgilius

CATA

CATALOGVS NAVIVM ET
Ducum Græcorum.

Q Vinque duces Troiæ, Bœotia misit, ad oras:
Peneleon, Prothoënorā, Leiton, Arcesilaū,
Et Clonum: populos habet hos Bœotia tellus,
Quiq; colunt Hyrien, petrosamq; Aulida pascunt,
Et Schœnon, Scolonq; & origaneis Eteonum
Insignem folijs, Theſſiam, Græan, & urbem
Latiuagā Mycaleſſon, & antiquū Harma colentes,
Quiq; apud Ilesium, & ueteres pascuntur Erythras,
Quiq; Eleona habitant, quiq; Hylen, qui Peteona,
Qui Copas, & qui muris Medeona superbam,
Eutresim, & Thybes lasciuis plena columbis
Mœnia, quiq; Coroneam, herbosamq; Aliarton,
Quiq; Platean habent clarā, Gliffentaq; pascunt,
Quiq; urbem Thebas clarissima mœnia seruant,
Onchestonq; sacrum. Neptuni numine lucum,
Præstantemq; uuis Arnen, pulchramq; Mideam,
Diuinamq; urbem Nissam, quæq; ultima restat
Florigeram quicunq; colunt Anthedonis oram.
Quinquaginta illi ratibus uenere profecti,
Armis atq; uiris grauibus. nam qualibet harum
Centenos tulit, & bis denos, Marte potentes.

Qui uerò inde colunt Aspledona, qui Minyeum
Orchomenon, uenere. hos autem Marte creati
Ascalaphus duxere, & Ialmenus. edidit illos
Astioche formosa, domo cum uirgo paterna
Actoris Azidæ triclina sola petisset,
Gradino compressa, in lucem enixa gemellos.

d 3

Hi quoq;

BOEOTIO
rum duces.
Peneleus
Prothoënor
Leitus
Arceleus
Clonius
Loca Bœo-
tiorum.

Naues Bœo-
tiorum 50.

ORCHO-
meni.
Ascalaphus
et Ialmenus
Martis filii

Horum na-
ues 30.
PHOCEN
ses duces
Schedius &
Epistrophus

Hi quoq; ter denas pulchras duxere carinas.
Qui uerò opposita uenere ex Phocide missi,
Duxerūt Schediusq; & Epistrophos inclytus armis,
Iphitus Eubolides genuit quos pectore praestans.
Cum quibus hi populi ducibus uenere uolentes,
Qui Cyparissō habent, & petrosam Pythona,
Crissamq; insignem, qui Daulida, qui Panopea,
Quiq; Anemoream seruant, & Hyampolin altam,
Qui fluiuium Cephissō, & ipsius ora Lilæ
Fontis habent, ex quo Cephissi flumina manant.

Horum na-
ues 40.

Quadraginta hi sunt aduecti nauibus omnes:
Qui uelut unanimi Bœotis fœdere iuncti,
À latere armati semper uenere sinistro.

LOCREN
ses, quorum
dux Ajax
Oileus

Locrenses uerò uarijs adduxit in armis
Fortis Oilei generosus filius Ajax,
Ille pedum cursu celer, & pernicios Euris,
Sed minor & factis & nomine. namq; tantum
Ille fuit, quantus fuerat Telamonius Ajax:
Sed multo minor & membris, & uiribus illo.
Sed tamen & forti munius tegmine pectus,
Vibrandæ cunctos hastæ superabat Achius
Artibus, & docto torquebat tela lacerto.

Comparatio
duorum Ajax
cum

Locrenses uerò populi ditionis habentur,

Loca Lo-
crenium

Qui Cynon pascunt, Opoëntaq; Calliaronq;
Bessanq;, Scarphenq;, & amœniferas Augeas,
Tarphenq;, Chroniumq;, Boagri flumina circum
Qui pascunt populi: socia adduxere carinas
Arma quater denas. Atq; hi trans littora sacræ
Eubœæ sua regna uiri Locrensia seruant.

Horum na-
ues 40.
EVBOICI
& eorum
loca

Qui uerò Eubœam spirantes robur Abantes,
Chalcidatq;.

Chalcidâq; Eretriamq; & uiniferacem Histiam,
 Cerinthumq; mari iunctam celsam Iouis urbem,
 Quiq; Carystion habet, & qui Styra cunq; frequētāt,
 Quos duxit princeps Elephenor Martius heros
 Chalcodontiades, animosus rector Abantum.

Elephenor
dux

Ipsi etiam clara bello uirtutis Abantes
 Præcipue iaculatores, hastamq; periti
 Vibrare, & longis contingere pectora telis:
 Hi quoq; quadraginta graues duxere carinas.

Horum na-
ues 40.
ATHENI-
enses

Hinc qui Cecropiam, munitam fortibus urbem
 Mœnibus, incoluere uiri, præclarus Erechtheo
 Ortus a uo populus: quem quondam rure creatum,
 Filia magna Iouis susceptum nutrit, atq;
 Hunc primum regem claris præfecit Athenis,
 Templum ubi nunc illi ciues statuere, ferentes
 Annua sacra, aras adolentes bobus & agnis,
 Hos tunc ducebat patria uirtute Menestheus
 Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
 Aut etiam ornandis uel equis, uel in arcta locandis

Menestheus
dux

Agmina militibus. tantum quod maior & annis,
 Atq; usu rerum Nestor foret, unus in illa
 Laude fuit certare ausus. tunc nauibus ille
 Quinquaginta aderat, patriasq; reliquit Athenas.
 *Bis sex è Salamine rates Telamonius Aïax
 Eg̃it, & adduxit statuens in littore iuxta
 Cecropias naues. Tum qui Iunonis Achivæ
 Tecta colunt Argos, Tyrinthaq; mœnibus altam,
 Hermionenq; Asinenq; sinus maris alta tenentem
 Littora Trœzena, Eionasq; sacramq; Epidaurum
 Vinetis celebrem, qui Aeginam cunq; opulentam,

Nauis Ato-
ticae 50.
SALAMI-
vii, quorum
dux Aïax
Telamonius
Nauis 12.
ARGIVI

d 4 Et Maseta

Diomedes dux.	Et Mafeta colunt. hos uoce ualens Diomedes
Sthenelus.	Duxerat, & Sthenelus Capaneï filius alti,
	Et clari uirtute uiri. quibus additus ibat
Euryalus	Tertius Euryalus: similis uirtute deo uir,
	Mecisto Talaonida genitore creatus.
	Omnibus his tamen imperio fortis Diomedes
Horum na- ues 80.	Præfuit: octoginta hi deduxere carinas.
M Y C E næi	Qui claras coluere infignia tecta Mycenæ,
	Et qui mœnia habent opulentiæ celsa Corinthi,
	Orniâsq; colunt, & splendida tecta Cleonæ,
Loca My- cenæorum	Quiq; & Arethyream cinctam florentibus aruis,
	Qui Sicyona colunt urbem, cui maximus olim
	Rex fuit Adrastus: qui in monte sitam Gonoëssam,
	Quiq; Hypereſian, Pellenen, Aegion, inde
	Omnia quæ curui ſita ſunt in littoris ora,
	Quiq; habitant Helicen circum regionibus amplam.
Agamemnō rex	Nauius hos centum ducebat rex Agamemnon.
Naues 100,	Atrides, quem tot populiq; ducesq; ſequuti
	Regem præſcere heroibus omnibus, unum.
	Totus enim uirtute animi præſtabat, & armis
	Optimus: atq; ideo populos ductabat Achiuū.
LACEDÆ monii, & eo- rum loca	At qui deinde habitant altæ Lacedæmonis arces
	Piſcoſæ, Spartenq; altam, Pharinq; iacentem,
	Quiq; columbiſeram Meſſen, & ſemper amœnæ
	Augeas & Bryſeas, & pulchra iureta
	Urbis Amyclarum paſcunt, poſitamq; paluſtri
	Littore Helon, qui deinde Laan, Tylonq; frequentât,
	Hos ducebat agens ſexaginta agmine naues,
Menelaus rex	Armis atq; uiris inſtructus, frater Atridæ
Naues 60.	Maioris, uocem bonus, & fortis Menelaus:

Qui

Qui primus furijs animum succensus et ira,
 Contugis abductæ, reliquos hortatus ad arma
 Traxerat, et lachrymas Helenes ulturus agebat
 In bellum (quos ipse author commouit) Achiuos.

Hinc gentes quæcunq; Pylon Neleïda seruant,
 Et cultam Arenen, et qui Thryon, obuia magni
 Alphæi uada, quiq; præaltum turribus Aepy,
 Et Cyparissienta, et florens semper Emæon,
 Et Pteleon, sed Helosq; et Dorion: hic ubi Musæ
 Threïcium Thamyrim priuarunt carminis usu,
 Obuia fortè uirum noctæ uestigia agentem,
 Euryton infausto cum linqueret omine regem
 Oechaliæ, et se posse deas superare canendo
 Iactaret, si secum aliquo contendere cantu
 Auderent: hic iratæ Iouis inchyta proles,
 Pierides Musæ spoliarunt uana ferentem
 Sensibus et cantu, et citharæ fidis arte mouendæ.
 Hos secum senior populos dux Nestor agebat,
 Arma decem nouies ducens stipata carinis.
 Præterea Arcadiæ qui tum populosa tenebant
 Oppida, quiq; altæ sub culminibus Cyllenes
 Sublimem iuxta tumulum, qua multa uirorum
 Sunt sita clarorum fortissima corpora bello:
 Qui Pheneonta colunt, et ditem mollibus agnis
 Orchomenon, Rhipen, Stratiënq; et semper Enispon
 Flantibus expositam uentis, Tegeamq; et amocnam
 Mantineam, qui Stymphalon, celsamq; frequentant
 Parrhasiam. clari princeps fuit his Agapenor
 Filius Ancæi, qui instructis nauibus ibat
 Cum bis ter denis, socijs armisq; refreris.

PYLII,
 & eorum
 loca.

Fabula Tha-
 myradis, a
 Musis arte
 carminum
 priuari.

Nestor dux.
 Naues 90.

ARCADES
 & eorū loca

Agapenor
 dux.
 Naues 60.

d 5

Sed

- Sed tamen has illi dederat rex ipse uirorum
 Maximus Atrides, nigri quibus æquora ponti
 Transiret : quoniam procul absunt Arcades oris
 Aequoreis, nec multa marina negocia curant.
- ARCADES
 mediterranci
- EPEI ET
 eorum loca.
- At qui Buprasium populi, quiq; Elida diam
 Incoluere, & quos Hyrmine, atq; ultima seruat
 Myrsinos, usq; sub Olenia iuga maxima petre,
 Quicumq; & ueterem sub Aliston usq; manebant,
 Quattuor hi ducibus uenere, è quattuor uni
 Cuilibet arma decem portabant bellica naues.
- Naues 40.
 Duces,
 Amphimachus
 Thalpius.
 Dioreus.
 Polyxenus.
- Dux prior Amphimachus fuit, acer Thalpius alter :
 Ille satus Creato. pater huic fuit Actorionis
 Eurytus, inde Amaryncides tulit arma Dioreus
 Tertius, quarta Polyxenus: qui corpore pulchro
 Præstitit, Augeæ nati Ioue filius alter.
 Innumeri his ducibus tunc ducebantur Epei.
- DVLICHIJ
- At qui Dulichium, sacras & Echinadas alto
 Incoluere mari, claræ è regione iacentis
 Elidis, hos uirtute Meges, & robore Marti
 Aequandus, ducebat: & huic instructa ferebant
 Arma quater denæ naues: quem rector equorum
 Augeades Phyleus genuit, quo tempore patri
 Dulichium iratus petijt, Ioue tutus amico.
- Meges
- Naues 40.
- Magnanimorū autem qui tunc scopulosa tenebant
 Saxa Cephalenum, & frondentibus ardua cultam
 Neriton arboribus, nec non sterilissima parue
 Rura Ithacæ, qui dura Crocylia pascebantur,
 Aegilipamq; horrentem agris, & rupibus aspris:
 Qui Samon incoluere, & qui nemorosa Zacynthi
 Pascus, seu quicumq; introrsus ab æquore longè,

Seu terræ è regione procul maria alta tenebant,
 Hos Iouis ingenio similis ducebat Vlyffes,
 Cum bis sex, minio fucatis rostra, carinis.

Vlyffes dux
 Naues 12.

Aetolos in bella Thoas Andremone natus
 Duxit agens, qui Pleuronem, quiq; Olenon altam
 Chalcida qui prope littoream, celjamq; Pylenam,
 Qui tenuere uiri faxis Calydonæ frequentem.

ÆTOLI,
 & corâ Thoas dux
 Loca.

Hic tunc Aetolos tota ditione regebat,
 Quòd stirps Oenæ defecerit omnis, & ipse
 Iam dudum occiderat, nec flauus erat Meleager
 Amplius, hic igitur denas quater agmine naues
 Adducens, hominum classem tot milibus auxit.

Naues 40.

Venit et Idomeneus, bello inclytus, agmina ducens
 Cretensis populi, qui Gnoson, & alta tenebant
 Mœnia Gortynæ, & ueteris tecta inclyta Lycti;
 Et qui Miletum, & niueo candore Lycastum,
 Phæstumq; & Rhytion, bene cultas ciuibus urbes:
 Quiq; alij populi Cretæ uasto equore cinctæ
 Centum urbes habitant magnas, hos fortis agebat
 Idomeneus, & qui Martem referebat in armis
 Meriones, atq; hi classem duxere carinis
 Bis quater instructam denis, & flore uirorum.

CRETENSIS,
 quorum
 Idomeneus
 dux
 Loca.

100. Cretæ
 urbes.
 Meriones
 Naues 40.

At Rhodiæ ductor classis satius Hercule magno,
 Magnus & ipse armis, & corpore magnus honesto,
 Venit Tlepolemus, Rhodiorum fortia ducens
 Milia, classe nouem ratium, qui frugiferacem
 Incoluere Rhodum comentes arte capillos,
 Qui Lyndumq; & Ialyssam, niueamq; Camirum.

RHODII,
 quorum dux
 Tlepolemus

Naues 9.

Loca.

Hos tunc Tlepolemus Troiana ad littora duxit.
 Quem grauidam quondam Alcidiæ de semine magni
 Astyuchen

Astyothen genuisse ferunt, quem maximus idem
 Complures penetrans urbes abduxerit olim
 Ex Epbyra genitor, de flumine Selleente.
 Postquam autem patrijs adoleuit in ætibus amplis,
 Sanguine coniunctum patri interfecit amicum,
 Insignem uirtute, uigente Licymnion æuo,
 Tunc etate grauem : quo factio, protinus omni
 Collecta comitante manu, fugit ocyus altas
 Conscendens naues. nam nati, & turba nepotum
 Herculis, ultores promifere. omnia passus
 Is tandem, uarios terraq; mariq; labores,
 Ad Rhodios peruenit. ab hoc tribus insula culta est
 Urbibus, à Ioue rege hominum diuûmq; supremo.
 Hunc & opes propter dedit amplas Iuppiter illis.

SYMÆI.
 quorum dux
 Nireus.

Naues. 3.
 Nireus Græ-
 corum omni-
 um formosif-
 simus, exce-
 pro Achille.

At tribus è Syma Nireus cum nauibus ibat,
 Nireus Aglaïes, & Sceptrigeri Charopœi
 Filius hic. Nireus uir formosissimus, altam
 Venerat ad Troiam, formosum præter Achillem.
 Sed quia ineptus erat, nec fortibus utilis armis,
 Paucos de multis qui se sequerentur habebat.

CALYD-
 nei, & reliqui
 insulani, quo-
 rum duces
 Phidippus,
 Antiphus.

Naues. 30.
PELA-
 sei, Thessali,
 Myrmido-
 nes, Hellades
 &c. quorum
 dux Achilles

Qui uerò Nisyron habent, Crapathumq; Casumq;
 Et Con Eurypyli non amplis incenibus urbem,
 Et uelut inspersas super equora lata Calydnas,
 Hos quoq; ducebant Phidippus & Antiphus, ambo
 Thessale te genitore sati, magniq; nepotes
 Amphitryoniade, ter denis nauibus usi.

Qui coluere Pelasgicon Argos, Alonq; Alopenq;
 Qui paruam Trachina, & magna moenia Phthia,
 Hellados & pulchris præstantem matribus oram
 Myrmidones, quos Hellenas dicunt, & Achaos,

Quinquæ

Quinquaginta horum naues ducebat Achilles:
 Hic tunc immemores belli infœlicis, agebant
 Ocia. nemo etenim cupidos ducebat in hostem.
 Tunc animo siquidem contabescebat Achilles,
 Octa apud celeres ducens ignaua carinas,
 Ob raptam iratus Briseïda pulchricomantem,
 Quam propter tot passus erat mala, quãdo superbæ
 Mœnia Lyrnæsi duro fortissima Marte
 Diruit. hanc rapiens, muratq; culmina Thebes
 Perfregit, geminosq; Eueno principe natos
 Ense Minyta necans, & Epistrophon, huius amatæ
 Mactauit fratres. Cuius tunc ille tacebat
 Anxius, absentis reminiscens probra puellæ,
 Mox tamen ad bellum sumptis rediturus in armis.

Naues 50.

Qui Philacæ sedes tenuere, & Pyrrhason herbis
 Florigerum Cereris nemus, atq; Itona parentem
 Lanigerarum ouium, positumq; in litore curuo
 Antronem, & Pteleon connubia semper amantem,
 His quadraginta aduectus in puppibus olim
 Protefilaus erat magnis dux inclutus armis,
 Viuis adhuc superans: nunc cassum lumine, nigro
 Puluere terra tegit, multis quem luget ademptum
 Coniunx Laodame lacrymis, desertaq; caro
 Rege domus: quem de Danaïs in littora primum
 Nauibus egressum Troiane, & uir acer in armis
 Dardanus occidit. Sed non tamen huius inermis,
 Nec sine principe erat populus: quos diuite natus
 Phylacide Iphiclo ducebat in arma Podarces,
 Ipse uir excellens armis, ac Protefilai
 Magnanimum germanus, utraq; à stirpe parentum,

PHILACÆ,
& eorū loca.Protesilaus
dux
Naues 40.

Laodamia

Heclorem
hunc fuisse
dicuntPodarces fra-
ter Protefilai

Sed

Sed minor etate ac factis. Nam Martius heros
 Protefilaus erat, sed & hoc duce letus agebat
 In castris populus, quoniam & bonus ipse fuisset.

PHERÆI,
 et eorū loca.

Qui coluere Pheras, Bœbeidos ora paludis,
 Qui Eceben Glaphyrasq; & præclarus Iawlcon
 Instructam domibus, quos ter tribus atq; duabus
 Nauibus aduectos Admeti filius acer

Dux Eumel-
 us.

Nauēs 11.

Duxerat, Eumelus, quem formosissima magni
 Alcestis Pelie natarum enixa creauit.

METHO-
 nei, & finiti-
 ma loca, quo-
 rum dux Phi-
 loctetes

Nauēs 7.

Qui prope Methonem degunt, qui proxima circum
 Pascua Thaumacies, & qui Melibœia porro
 Rura colunt, & Olizonem, quam plurima circum
 Aspera saxa iacent: hos septem nauibus aucta
 Classe Philoctetes, doctus tractare sagittas,
 Atq; ipsos etiam socios torquere peritos
 Tela manu, duxit, sed naui in qualibet harum

Philoctetes
 fancius in Lē
 no relictus, de
 quo græcorū
 Tragedia

Quinquaginta inerant. uerum tunc ipse relictus
 A Danais in Lemno, aberat, seuosq; dolores
 Perpetiens tolerabat, & immensos cruciatus
 Vulnere tabifico, quod ab Hydræ sanguine diræ
 Abstulerat, læsus duos hic ille labores

Medon no-
 thus Oilei

Pertulit, at memores post tempora pauca futuri
 Illius Argiui fuerant, sine principe quanquam
 Non essent, tamen in primis hunc sepe petebant,
 Qui comites aderant, ductu ipsius arma sequuti.
 His tamen inde Medon nothus est præfectus Oilei,
 Mater Oileo quem Rhyne enixa creauit.

TRICEN-
 tes, Ithome-
 nei, et Oecha-
 lii, quorum
 duces,

Qui Tricen habitant, & rupes inter Ithomen
 Impositam, quiq; Oechaliam, quam rexerat urbem
 Eurytus, ad Troiam ter denis nauibus ibant.

Quos

LIBER II.

63

Quos duo ducebant fratres, Phœbiq; nepotes,
 Patre Coronida, præstantes arte medendi.
 Belligeriq; ambo, Podalirius atq; Machaon.

Podalirius &
 Machaon.
 Naves 30.

Qui loca ad Ormeniū, fontēq; Hypereian habebāt,
 Nec procul Asterium, Titaniq; nivale cacumen,
 Eurypylus princeps, Euæmonis inclyta proles,
 Arua quater denis ad Troia duxit euntes
 Puppibus. At qui Argissan habent, Peneïdas undæ
 Vicinam ripis, Gyrrhonem quiq; colebant,
 Orhenq; Elonamq; et in alba Oloossona terra,
 Hos in bella Meneptolemus præclarus agebat,
 Natus Perithoo, genito Ioue et Hippodamia:
 Illa lucē puer matris conceptus in aluo,
 Quo pater hirsutos Peli de uertice montis
 Centauros pepulit, Macedumq; remouit in oras.
 Nec fuit hic solus: sed in hac quoq; parte Leonteus,
 Eximius bellator, erat dux, patre Coronæ
 Canida. quater hi denas super æquora naues
 Ducebant, perpulchrè armisq; uirisq; refertas.

ORMENI,
 cum adiacen-
 ribus, quorū
 Eurypylus
 dux
 Naves 40.
 ARGISÆ I
 cum finitimis
 locis
 Meneptole-
 mus dux

Leonteus

Naves 40.

At Guneus ex urbe Cypho bis quinq; carinat,
 Bis senasq; tulit: cuius tunc signa sequuti
 Venerunt Enienes, et in fera bella Peræbi
 Magnanimi, qui Dodonem loca frigida circum
 Quaq; habitant, circumq; colunt Titaresion undis
 Lenifluis placidum: quem cum Peneon amœnum
 Influit, illius haud puras miscetur in undas.
 Sed ceu Palladiæ præpinguis succus oliuæ
 Innatat excurrrens. Stygia nam flumen ab unda
 Illius exoritur: quam dii iurare nerentur.

CYPHI,
 Enienes, Pe-
 ræbi, quorū
 dux Guneus.
 Naves 22,

Magne-

MAGNE-
res, quorum
Prothous
dux.

Prothous
alter.

Naues 40.

Conclusio
Caralogi.

Depræstita
uirorum et e-
quorū in hoc
bello.

Equæ Eume-
li præcipuæ.

Aiæx Teta-
monius iro-
tum post A-
chillem for-
tissimus.
Achillis equi
præstantissimi

Magnetum uerò populos Tenthredone natus
Ducebat Prothous. Sed qui Peneon amœnum,
Frondosumq; colunt ad Pelion, his fuit alter
Magnanimus Prothous dux. horum classis habebat
Arma quater denas portantes patria naues.

Atq; hi tum Danaūm regesq; ducesq; fuerunt.
Nūc mihi Musa refer, quis primus & optimus omnes
Extiterit Danaos inter, quis laude ferendus
Inter equos equus eximia uideatur, eorum
Dardana qui ducibus uenere ad Pergama Atridis.

Primæ laudis equæ præstantes dote fuerunt
Eumeli Pheretiadæ, quas impulit ambas
Veloces ut aues, sed ambas unius æui.

Ambabus color unus erat, forma una pilorum,
Tergoribus teretes referentes mollibus uuas :
Quas in Piëria quondam nutriuit Apollo
Arcitenens, matres ambas, & Martia prorsum
Pectora spirantes, seuumq; ex ore furorem.
Prima merebatur summæ præconia laudis

Ipsæ omnes inter Danaos Telamonius Aiæx,
Postquam indignatus bello absistebat Achilles :
Longè omnes etenim fortissimus inter Achiuos
Ille fuit, sed equis quoq; gloria prima dabatur,
Irreprehensibilis quibus utebatur Achilles.
Sed tunc pastori populorum iratus Atridæ,
Ocia ad undiuagas ducebat inertia naues.

At socij uarijs maris alto in litore ludis
Tempora fallebant, nunc disco summa petentes
Nubila, nunc habiles mittentes tela per arcus.
At iuxta positis in litore curribus udo,

Dulcibus

Dulcibus interea lotis, apioq; palustri
 Vescabantur equi, plena ad præsepia stantes,
 Cum iam tota duces currus per castra pararent
 Instructos: his pugnae avidis, cum sepe uocarent,
 Optarentq; ducem inuictum pugnare, negatum est:
 Tantum huc atq; illuc per tota sine ordine passim
 Castra uagabantur: nec enim pugnare licebat.

Iamq; omnis Danaum plenis exercitus armis
 Ibat, & armorum sic luce refulsit ahenâ,
 Ut terra facies depasci tota uaganti
 Igne uideretur, totisq; incendia campis
 Voluere flammârum per quælibet obuia nubes.
 Sic etiam strepitu percussa remugijt omnis
 Armorum atq; pedum tellus: ut Iuppiter altos
 Cum desceuit agens tonitrus, & fulmine terret.
 Aut circum uasta cum mole Typhœa pressum
 Impositas atro terras horrore flagellat
 Ex Arimis, quos esse cubile Typhœos aiunt.
 Sic tum terra pedum sonuit percussa tumultu,
 Vrgentum supra, & uasta se mole mouentum.
 Namq; gradu celeri campum uenere per omnem.
 At Iouis imperio Troianis anxia portans
 Nuncia de cælo rapidissima deuolat Iris,
 Qui tunc concilium iuuenumq; senumq; corona
 Adstante, inter se summis de rebus habebant
 Ante fores Priami. quibus ut celer astitit Iris,
 Et uocem & uultus clari assimilata Politæ,
 Vnius è nativitate Priami, quem Troia pubes
 Dexteritate pedum fretum, specularier alto
 Aesytæ senis è tumulo præmiserat, ut si

Incessus exer-
 citus Græco-
 rum
 Comparatio

Alia compa-
 ratio.

ειρ ἀριμοίη
 Locus pro-
 pter Virgilij
 autoritatē
 paulo obscu-
 rior. Ille e-
 nim in singu-
 lari dixit Ina-
 rime, &c. Sed
 & Lucanus,
 eum opinor
 sequutus. De
 Arimis Stra-
 bo lib. 13.
 Iris ad Troia
 nos ab Ioue
 mittitur.

e

Fortē

Fortè mouerentur Danaï, præuisa referret.

Hunc ergo a similans pedibus leuis incipit Iris*

Iris Priamo.

Semper inutilibus consumere tempora uerbis

Te iuuat, ô senior : sicut quandoq; solebas,

Cum pax læta tuas res, & tua regna foueret.

Nunc te fata premunt, & inuitabile bellum.

Et nunc aduentant tibi milia tanta uirorum,

Qualia quantaq; non unquam uidisse recordor.

Nam folia & frondes, & arenæ grana minuta,

Exæquant numero, tot iam latissima campi

Transmittunt spacia, hanc urbem expugnare parati.

ἀπὸ γρηγορή.

Verùm nunc, Hector, rem suscipe, quando tot adsunt

Auxilia, & tot habes intra tua mœna gentes,

Diuerfas genere & linguis. per castra iubeto

Quisq; suis princeps popularibus imperet, omnes

Conueniant ad signa, suumq; in bella sequantur

Quisq; ducem, ducatq; suo quisq; agmine ciues.

Discurrunt
ad arma
Troiani.

Sic ait. At diuæ uocem cognouit ut Hector,

Concilium dissoluit, ad armaq; protinus omni

Concursum est regione urbis, portæq; repenti

Sunt adaperthæ omnes, per quas ruit agmine facto

Vnà equitum peditumq; manus, magnoq; tumultu

Turba mouebatur, subitoq; inferbuat æstus.

Est in conspectu tumulus sublimis, in ipsa

Planicie campi positus, lato atq; patenti

Batiæa tu-
mulus.

Vndiq; circuitu, Batiæam nomine dicunt

Mortales, at dij tumulum dixere Myrines :

Hic demum Troiani acies socij q; struebant

Quisq; suas, atq; ordinibus mista agmina certis

Iungebant, turmasq; equitum, peditumq; phalangas.

Atq;

Atq; equidem dux Troianis Priameia proles
 Strenuus Hector erat, sub cuius plurima signis
 Militiam exercens, atq; optima turba merebat,
 Prompti, alacres, hastaq; uiri gladijsq; ualentes.
 Dardanos autem duxit formosus, et armis
 Inclytus Aeneas, quem Dardanio Anchise
 Alma Venus genuit nemorose in collibus Idae.
 Sic tamen humano dea cum foret usa cubili,
 Non tamen Aeneas his solus praesuit, illi
 Adiecti comites duo sunt, Antenore nati,
 Archilochusq; Acamasq; periti militie.

Qui uero Lyciam populi coluere Zeleam,
 Fontibus irrigue positam in radicibus Idae
 Aphnei celebres, et qui nigra flumina Troes
 Aesapi potant, horum arma Lycaone natus
 Pandarus illustris duxit, cui flauus Apollo
 Ipse arcum dedit, et docuit torquere sagittas.

Quiq; Adrasteum, qui moenia ditis Aesapi,
 Et Pityean habent, Tereiae et culmina celsae,
 Hos habuere duces, Adraston et Amphion, ambos
 Percosi Meropis natos, qui scire futura
 Doctus erat: sed nec natos retinere abeuntes
 Pestiferum in bellum, nec persuadere ualebat,
 Nam miseram in mortem fata illos dura trahebant.
 At per qui Percoten, qui Prætion accoluerunt,
 Qui clarae oppositam tenuerunt Seston Abydo,
 Regia qui magnae coluerunt moenia Arisbae,
 His fuit Hyrtacides rex Aesius, eximius uir:
 Aesius Hyrtacides, qui diuite uenit Arisba,
 Vectus equis, a flumine Selleente profectus,

TROIA-
 norum ducē
 Catalogus.
 Hector.

DARDA-
 ni, quorum
 Aeneas dux.

Archilochus
 Acamas.

APHNÆI,
 quorum dux
 Pandarus.

ADRA-
 stis, quorum
 Adrastus &
 Amphion
 duces.

PERCOSII
 SESTII
 ABYDENI.
 ARISBAEI

Aesius dux.

- Magnis, & cursu præstantibus, & generosis.
 PELLAGI, quorum Hippothous dux.
 Hippothous gentem promptorū in bella Pelasgūm
 Ducebat, qui Larissam coluere feracem:
 Duxere hos, ipse Hippothous, fraterq; Pylæus.
 PYLÆUS.
 Threïcios uerò populos in prælia duxit,
 TRACES quorum Acamas & Peirous duces.
 Et quos arcet ab his interfluvius Hellepontus,
 Marte ualens Acamas, & Peirous optimus heros.
 CICONES dux Euphemus.
 Hastatas Ciconum turmas Euphemus agebat,
 Træzeni Ceadæ proles clarissima magni.
 PÆONVM dux Pyrechmes.
 Pyrechmes curuo præstantes Pæonas arcu
 Duxit agens, patria longè ex Amydone profectos,
 Qua uitrea regione sacer fluit Axius unda,
 Transpicio ad fundum purissimus Axius amne.
 PAPHLAGONAS duxit Pylemenes.
 Principe Paphlagonum uenere Pylemene turma
 Ex Enetis, ubi mulorum genus errat agrestum.
 ENETI.
 Scilicet hi loca circum habitant uicina Cytoro,
 Sesamon, & prope Parthenij iucunda fluenta
 Egregias posuere urbes, Cromnamq; & amœnam
 Aegialon, celsosq; sitos in monte Erythinos.
 HALIZONAS duces Epistrophus & Dius.
 Duxit Halizonum turmas, & Epistrophus acer
 Et Dius, ex Alyba patria procul aduenientes,
 MYSONAS ducebant Eunomus & Chromys.
 Qua nitidum grauidis argentum innascitur agris.
 Mysorum duo belligeras duxere cohortes,
 Eunomus, atq; Chromys: quorū fuit Eunomus augur,
 Sed non augurio potuit prætertere fatum,
 Quin caderet manibus magni interfectus Achillis,
 In fluuio cum tot miserorum corpora Troïum
 Sterneret, & latis misceret funera campis.
 PHRYGUM duces Phorcys & Phorcys.
 Fortibus inde Phrygum legionibus imperitarunt
 Phorcysq; Ascaniusq; superba munere formæ
 Præditus

LIBER III.

69

Præditus, Afcania procul è diftante profecti,
Martis amore feri iuuenes, & in arma parati.

Antiphus & Mesthles fratres, duxere cohortes
Meonidum, quicunq; colunt loca proxima Tmolo,
Patre Pylemene, Gygea genitrice creati.

Caribus, indoctis noſtratia uerba loquendi,
Qui claram Miletum habent, Phthiphontaq; montem
Fronibus umbroſum, qui lubrica flumina curui
Mæandri, Mycalesq; altiffima culmina ſeruant,
Præfuit Amphimachus, Naſtesq; his omnibus unâ,

Naſtesq; Amphimachusq; Nomione patre creati:
È quibus Amphimachus, radianti in uestibus auro
Molliter ornatus laſciue more puellæ,
Dura laboriferi certamina Martis obibat,
Demens. nam nimio neq; ſic deſenſus ab auro eſt,
Nec potuit poſitam fatiſ euadere mortem,
Quo minus in fluuio caderet iugulatus ab ipſo
Aeacida: qui uitam illi detraxit, & aurum.

Sarpedon uerò, & preciſiſ Glaucus in armis,
Inſtructi, Lycias ſimul adduxere cohortes,
Longinquo patrij procul uſq; à flumine Xanthi.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. III.

Poſtquã ſub ducibus diſgeſta per agmina ſtabant
Queq; ſuis, equitum turmæ, peditiūq; cohortes,
Obuia torquentes Danaïſ uestigia Troës
Ibant, ſublato campum clamore replentes:
Non ſecus ac cuneata gruum ſublime uolantium.
Agmina, dum fugiunt imbres ac frigora brumæ,
Per cœlum matutino clangore ſeruntur,

e 3 Oceanumq;

Aſcanius.

MEON-
OS duxere
Antiphus &
Mesthles.CARES,
& Miteſii,
quorum du-
ces Amphim-
achus &
NaſtesLYCII,
quorum du-
ces Sarpedō
& Glaucus.Troianos
gruibus com-
parat.

Oceanumq; petunt, mortem exitiumq; cruentum
Irrita Pygmæis moturis arma ferentes.

Græci taciti,
sed irati ma-
cedunt.

At Danaï contrà taciti uelocibus ibant
Passibus, ingentem spirantes mentibus iram,
Voluentes hoc tantum animo, quibus artibus hostem
Opprimerent, & ut inter sese mutua ferrent
Auxilia, & proprijs se tutarentur in armis.

Comparatio

Ac uelut aërijs nebulam cum montibus Auster
Infudit, gratam nocturnis furibus umbram,
Inuisam pecudes pascentibus, unde putaris
Non ultra teli iactum potuisse uideri:

Sic strepitu quatiente pedum densissimus auras
Puluis obumbrabat, prospectumq; ater ademit
Luminis, obscura densans caligine coelum.

Iamq; propinquantes ibant, spaciūq; relictum
Per breue utrinq; fuit, subito cum Troiūs heros,
Insignis facie Paris, & fulgentibus armis,

Paridis ha-
birus, & au-
gacia.

Versicolore humeros contactus uellere Pardi,
Tela arcumq; gerens, gladioq; armatus, & alta
Bina manu lato crispans hastilia ferro,
Ante aciem processit. Achiuāq; ad agmina uersus.
Prouocat ambiguo si quis decernere Marte
Secum fortè uelit Danaūm, sese esse paratum
Vel cum præcipuis dubio conflagere bello.

Quem postquā ante aciem uadētē passibus amplis,
Martia in arma potens uidit Menelaus Atrides,

Menelaus
leoni compa-
rasur.

Irruit haud aliter, quā cum leo nactus in agro
Esuriens prædam insequitur, ceruum' ue præaltis
Cornibus horrendum, capream' ue per alta fugacem
Culmina, quam ualidi ferientibus undiq; telis

Exagitant

Exagitant iuuenes, aut terret inane latrantum
 Vis animosa canum : sic arma aduersa ferentem
 Conspiciens Pariden Menelaus, & ipse citato,
 Sicut erat, curru citò desilit, & pede terram
 Contigit, increpitans armis, ulturus honorem
 Polluti hostitij, uisum properabat in hostem.
 Quem simul ac uidit uenientem Troiuis heros,
 Obstupuit, subitoq; gradum terrore repressit,
 Ad sociosq; retro fugiens, se in tuta recepit.
 Non aliter, quàm qui salebrosa per auia montis
 Errat iter faciens, uisq; ibi fortè dracone
 Attollente iras, & carula colla tumente,
 Attonitus trepidum gelida formidine pectus
 Constitit, atq; pedem retro celer inde repressit :
 Sic retro ad socios, & in agmina tuta recessit,
 Conspecto Paris inuictò formosus Atrida.
 Quam sic inspiciens trepidum fortissimus Hector,
 Acribus inuectus uerbis, Prò dedecus, inquit,
     Vane Pari, & forma tantum bone, qui muliebri
 Victus amore iaces, deceptor inutilis, excors,
 Quàm cuperem, aut nunquã uenisse in lumina uitæ,
 Aut natum subito te descendisse sub umbras,
 Non tantum nostris uenisset dedecus armis
 Per te, cuius opus nunc tam deforme uidentes
 Irrident Danaï, iactantq; ignominiosa
 Voce cauillantes, forma præstare uenusta,
 Sed uerè te degenerem uirtutis egere,
 Non animo uires, nullum esse in pectore robur.
 Et cum te talem ipse geras, aliq; loquantur,
 Ausus es undosum delecta classe per æquor

Menelaus
in Paridem

Fugit Paris
uiso Menela-
o.
Comparatio
ad rem a-
ptissima.

Hector Pari-
di cõuiciatur

Ire, maritalem defœdaturus honorem,
 Turpiter ascendens aliena cubilia, & illam
 Cuius forma tuum coepisset pectus, amatam
 E' Peloponneso nostras adducere in oras,
 Vxorem uirtute uiri belloq; potentis,
 In patris extremam cladem, patriæq; dolendam
 Ferniciem : populoq; & ciuibus ultima damna,
 Hostibus inducens risus & gaudia nostris,
 Ipsi ignominiam tibi, luctum & dedecus ingens.
 Nunc ignaue fugis, fortem non ausus Atriden
 Expectare. quid hoc ? aut cur ita : nempe sciebas,
 Qualis tu fruerere uiri iam coniuge rapta,
 Quantus in arma uir assurgat, quem læseris isthoc
 Improbe adulterio. sed enim tibi bella gerenti
 Nec blandi citharæ cantus, nec gratia formæ,
 Nec calamistrati crines, Cythereia dona,
 Profuerint. nunc ecce tua formidine Troës
 Perculsi stupere, timentq; nec obuia in hostem
 Arma ferunt, ducis exemplo fera pectora fracti.

Paris He-
ctori.

Ad quem respondens forma Paris æthere digna :
 Forsitan ista mihi non falsa obieceris Hector,
 Si, quàm nos deceat, non plus uideare furori
 Indulgere tuo, & mensum transcendere culpæ,
 Qui cor habes adeò durum, nullisq; domandum
 Cladibus, ut rigido ex ferro constat securis,
 Quam faber undiuagâ structurus in æquora nauim,
 In trabe cædenda exercet : secat illa, teritq;
 Robora dura, nec obtusa est, aciem ue reflectit
 Sic tibi in indomito mens effera pectore regnat.
 Nec mihi tu pulchræ Veneris gratissima dona

Obijciat :

Obijcias: Nec enim quæ dii tibi cunq; dederunt
 Munera sunt spernenda, loco sed honoris habenda,
 Et grato retinenda animo. Nunc si libet ergo,
 Idq; animo sedet, ut dubio committere Marti
 Me iubeas, sedeant alij, spectentq; quieti
 Troës & Argiui, Menelaus & ipse ego campo
 In medio certemus, & armis arma feramus
 Obuia, & hæc ratio nostri certaminis esto:
 Quem penes clavis steterit uictoria pennis
 Coniugio formosæ Helenes potiatur, & omni
 Quam secum patria tulit è Lacedamone gaza.
 Vtraq; pars repetat patrios sine clade penates,
 Troës Dardaniæ Neptunia moenia Troiæ
 Argos æquum gregibus præstans, & Acheïdos oræ
 Regna petant Danaï, formosis plena puellis.
 Hæc rata tam uictis fore, quam uictoribus, ipsi
 Inter se populi statuunt, & foedera iure
 Iurando feriunt, nullis abolenda diebus.
 Fratris ad hæc animum letissimus appulit Hector,
 Et celer in medium procedens ante phalangas
 Dardanidum, dextraq; grauem quam forte gerebat
 Concutiens hastam, iussit consistere Troas:
 Iussa statim tenuere gradum Phrygia agmina. uerum
 Cum nihilo minus Argiui uiolenter in hostem
 Ingruerent, ferrentq; gradus, atq; arma pararent,
 Saxaq; conijcerent, & noxia tela sagittas,
 Prouolat ante alios populorum rex Agamemnon
 Immensum clamans: iam desinite (inquit) Achiui,
 Iamq; tenete manus, nec mittite tela, quod Hector
 Nescio quæ nobis uideatur uerba daturus.

Promittit sin-
 gulare cum
 Menelao cer-
 tamen.

Agamemnon
 populi impe-
 rum cohibet.

74 ILIADOS HOMER.

Sic fatus, cupidusq; manus animosq; repressit,
 Armorum pugnaq; avidos. Tum maximus Hector:

Hector Graecis & Troianis.

Audite ô Troiani (inquit) Danaicq; coruscis
 Insignes ocreis, quæ me Paris edere iussit,
 Cuius id infœlix conflatum est crimine bellum.
 Is iubet immunes armorum stare cateruas
 Dardanidum Graiumq; animis armisq; quietis,
 Et se congressum cum magnanimo Menelao,
 Pugnantem medijs spectare per æquora campi,
 Pro formosa Helena, totaq; Laconide gaza:
 Atq; ibi cui dederit clarum uictoria nomen,
 Illius uxorem tota cum dote Lacenam
 Hinc fore, quæq; suos post hæc reditura penates
 Agmina, iurando si iure hæc omnia firment.

Sic ait, ac tota tenuere silentia turba.

Tum celer exiliens frater maioris Atride:

Menelaus ad utrumq; exercitum.

Me quoq; uos (inquit) Troiani Argiuq; pubes,
 Me, quem præcipue dolor urit, & illa fatigant
 Omnia, quæ belli causas traxere cruenti,
 Intenti, & positis armis audite quieti.

Accipit constitutionem oblatam.

Quandoquidem uideo tanti discrimine belli,
 Troianos Danaosq; simul mala plurima passos,
 Propter adulterium Paridis, nostrumq; dolorem,

Feriendo fœderi necessarium.

Per placet, hæc nostro certetur causa duello:
 Atq; uter è nobis hostilibus occidet armis,
 Occiderit, bello reliqui longaq; soluti
 Militia citò discedant. uos protinus agnum
 Asserte, atq; agnam: niuei nam uelleris ille,
 Grata salutifero maclabitur hostia Soli:
 Hæc nigra, Telluri: nos tertia ritè fremus

Donâ

Dona Ioui fuerit tamen hoc ante omnia curæ,
 Sistere ad hæc Priamum populis ferienda duobus
 Fœdera, ut ipse fidem præstetq; & præstita coram
 Sacramenta ferat, ne forsitan irrita nati
 Ipsius efficiant, ut sunt uani atq; maligni.
 Semper enim iuuenes leuis inconstantia uersat.
 Quod si his fortè senex accedat rebus agendis,
 Præteritisq; animum simul inferat, atq; futuris,
 Rectius has populi curas utriusq; leuarit.

Talia dicentem, per mutua gaudia letis
 Accepere animis, Phryges & Danaëia pubes,
 Sperantes ærumnosi releuamina belli.
 Et mox cornipedes religantes ordine certo,
 Desiliunt in humum celsis è curribus omnes,
 Armæq; deponunt humeris. iam castra diremit
 Vtraq; telluris spaciū non grande relictum.
 Mox geminos Hector præcones misit in urbem,
 Qui simul accersant Priamum, sacrandaq; diuis
 Corpora bina ferant, maris agni & uirginis agnæ.
 Talthybium uerò naues dimisit ad altas
 Maximus Atrides, superùm qui munera regi
 Adferat agnellum tenerum. Dum talia reges
 Instituunt, celes Iris delapsa per auras,
 Adueniensq; Helenæ niue brachia candidiori
 Astitit, eximij Paridis similita sororem,
 Vxorem diuini Helicaonis, indenictò
 Nati Antenore, Laodicen quæ principe forma
 Natarum Priami fuit. huius membra, coloremq;
 Assimilata Iris, thalamumq; ingressa, Lacanæ
 Splendida puniceæ textentem stamina tela

Priamum ac-
 cersit Hector

Iris ad He-
 lenam.

Inuenit,

Inuenit, duplicemq; inserto murice pallam,
 In qua tum uarios Danaum Troumq; labores,
 Bellaq; plurima, se propter, tot gesta per annos,
 Insertabat acu pingens, cui rosida pennas,
 Et uentosa pedes, Iris sic ore loquuta est.

Iris Helenæ.

Nympha adamata ueni, uisura quod ipsa stupendū
 Admireris opus, quod fortes Troas & inter
 Contectos ferro Danaos nunc uertitur ipsos.
 Nam modò quæ campis acies in mutua ferrum
 Vulnere stringebant, atq; omnia cæda cruenta
 Complerant loca, nunc damnantes prælia, pulso
 Marte sedent taciti, uicinaq; castra uicissim
 Prospectant, clypeis innixi, hastasq; tenentes
 Infixas in humum: quia mox Paris & Menelaus
 Procedent medio in spacio, atq; aciem inter utramq;
 Certaturi armis te propter. namq; fruetur
 Coniuge te uictor, uictoremq; ipsa sequeris.

Helena ad
 priorem ma-
 ritum & pa-
 triam redire
 desiderat.

Sic ait. ast Helcnen ingens inuaserat ardor,
 Et ueteris desiderium prædulce mariti,
 Et patriæ spes, & carorum cura parentum.
 Mox niueo uelata uenustum corpus amictu
 E thalamo properat, formosa per ora profusis
 Vberibus lacrymis, famulis comitata duabus,
 Magna oculos Clymene, atq; Aethra Pittheide. post-
 Proxima peruentū est ad Scææ limina portæ, (quā
 Hic Priamū circum inueniūt, Panthumq; Timoteūq;
 Et Lampum, Clytiūq; & fortem Ictæona bello,
 Quos inter grauis Vcalegon, & fortior olim
 Antenor, consulti ambo, rebusq; gerendis
 Primores populi, sed tunc onerantibus annis

Tractan-

Tractandis desueti armis, hi Scæa tenentes
 Culmina, sermones uarijs de rebus habebant,
 Argutis similes per florea rura cicadis,
 Quæ super umbrosis in querno stipite ramis
 Sidentes, dulci modulantur inertia cantu
 Carmina: talis erat Troiani turba senatus,
 In summo Scæa residentis culmine portæ.
 Quò postquam uidere Helenen ascendere, forma
 Conspiciam proceres, inter se hæc uerba serebant:
 Non erat indignum certè tot funera Troas,
 Tot mala pro tali Danaos tolerasse puella,
 Cœlicolis simili formæ splendore deabus.
 Sed tamen ipsa suos redeat cum nauibus Argos,
 Ne cladem nobis nostrisq; nepotibus olim
 Inferat, & superet multorum causa laborum.
 Tales hi placida sermones mente serebant.
 Ast Helenen Priamus blando sermone uocatam,

Talibus alloquitur Carissima filia nobis
 Huc ades, assideasq; mihi, ut desueta prioris
 Ora uiri uideas, consanguineosq; & amicos,
 Quos habuisti olim, neq; enim tu causa malorum,
 Sed mihi sunt horum dij maxima causa malorum,
 Qui me mortifero hoc lacrymosi uulnere belli
 Affligunt, ades, ut monstres delecta uirorum
 Corpora, & edoceas Gratorum nomina regum.

Quis procul ille uirum tam lato pectore, & alto
 Vertice, quanquam alij superent ingentibus ipsum
 Corporibus, tamen haud talem uidisse recordor,
 Tamq; bono clarum uenerandæ munere formæ,
 Maestas adeò quadam regalis in illo

Senes Troia
nos cicadis
comparat.

Admirantur
formam
Helenes.

Helenen ad
se uocat
Priamus.

Percontatur
Priamus de
singulis prin-
cipum Græ-
corum.

Eminet,

Eminent, & tantum specie compensat honorem*
 Huic formosa Helene nympharum gloria fatur*
 Perpetuò uenerande socer, tua uerba pudori
 Sunt mihi, & immensos redigunt in corda dolores.
 Atq; utinam tunc me fatum crudele tulisset,
 Cum formam Paridis, dulcesq; sequuta Hymenæos,
 Legitimum thalamum, dulcesq; relinquere fratres,
 Et socias ætate pares, atq; unica natæ
 Hermiones potui solatia: non tot acerbis
 Tot mala defleffem lacrymis, nec mœsta fuiffem*
 Munera sed nobis hæc inuida fata negarunt*

Agamemnon

Ille quidem, quem nosse cupis, rex est Agamemnon
 Atrides, duplici quem gloria laude coronat,
 Maximus & bello quòd rex sit, & optimus idem*
 Ille mihi leuir misera. nec plura loquuta,
 Conticuit. Senior tantum miratus honorem,
 Fortunate (inquit) nimiumq; beate Agamemnon,
 Tot' ne tuis parent Gratorum milia iussis?
 Tot' ne racemiferam gentes tua signa sequuti
 In Phrygiam uenere? equidem uenisse recordor
 Innumeras equitum turmas, peditumq; cohortes,
 Otrei populos, & clari Mygdonis, illo
 Tempore, quo fortes aduersus Amazonas armis
 Castra super Sagarim sua metabantur amœnum,
 Auxilium quibus ipse ferens in castra receptus,
 Et castris præfectus, equùm tot milia uidi,
 Totq; uirùm, quot non aliàs, sed maxima quanquam
 Ista caterua fuit, tamen hoc minor agmine uisa est.

Decorum a
natura senii.

Inde ubi cuncta oculis lustrans conspexit Vlyffem,
 Dic agè cara (Senex inquit) mihi filia, quis nam

iste

Ille uir est, breuior procero Agamemnone, uerum
 Latior idem humeris, & pectore firmior amplo ?
 Qui positus in humum longè radiantibus armis,
 Dorica sollicito circumuolat agmina passu,
 Non aliter, multæ quàm densus uellere lanæ
 Vir gregis errat oues circum candore nitentes.

Vlyssis des-
criptio.

Comparatio

Huic ita respondens Helene Ioue nata, loquuta est.

Vlysses

Hic ille est Laërte satus generosus Vlysses,
 Quanquam Ithacæ sterili lapidosæ natus in ora,
 Vir tamen eximiè sapiens, & ad omnia fraudum
 Callidus instrumenta, dolisq; instructus & armis.

Antenor He-
lene per di-
gressionem.

At grauis Antenor memoranti talia, uerbis
 Reddidit hæc: Equidem mulier uera omnia narras,
 Quæ modò cōmemoras. nam cum olim diuus Vlysses,

Et minor Atrides uenissent Ilium altum,
 Te reddi patriæ tecumq; ablata petentes,
 Ambos sicut erant legati ad Pergamam missi,
 Accepi hospitio, atq; opibus solabar amicis,
 Et simul amborum naturam, & callida prorsus
 Consilia edidici. Siquidem cum Troia stantes
 Concilia alloquerentur, erat sublimior Atræi
 Filius, & celsis humeris extabat: ut autem
 Sessum ierant, uenerabilior decorabat Vlyssens
 Aspectus, maiorq; fuit reuerentia uultus.

Post ubi consedit iam pleno tota theatro
 Concio, legatisq; fuit data copia fandi,
 Sermo fuit forti breuis & succinctus Atride:
 Pauca loquebatur siquidem, sed dulcia ualde
 Hunc illi natura modum dedit ipsa loquendi,
 Vt nec aberraret uerbis, neq; garrulus esset,

Eloquentia
Menelai La-
conica.

Quanquam

80 ILIADOS HOMER.

Quaquam multo etiam minor annis esset Vlyffe.

Verum ubi dicendi partes accepit Vlyffes,
Stabat humi fixis oculis, sceptrumq; tenebat
Immotum, similem dicas ratione carenti,

Eloquentia
Vlyffis copio-
sa et grauis.

Concita uel nigro cui sanguine bilis abundet.

Verum ubi magniloquam rupit de pectore uocem,

Hybernis niuibus tunc uerba simillima fudit,

Vt iam nemo hominum contendere posset Vlyffi

Eloquio: & quaquam forma prestabat honesta,

Plus tamen eloquium nos mirabamur Vlyffis.

Vtteriora senex collustrans agmina uisu,

Aiacem uidet, & Quis (ait) uir maximus ille est,

Qui reliquos inter Danaos excellit, & alto

Vertice transcendit, latoq; est pectore fultus?

Cui formosa Helene: De cuius nomine quaris,

O' socer, ille uir est uallumq; & murus Achiuum,

Aiax Teta-
monius.
Idomeneus.

Maximus Aiacum: prope quem socia arma ferentem

Idomenea uidet, quem tanquam numen honorant

Cretenfes, alijq; sequuntur ab ubere Cretæ

Primores regione. hunc Creta sæpe profectum,

Hospicio accepit Sparta Menelaus in alta.

Sed cum nunc alios prudentes inter Achæos

Omnes conspiciam, quos uel cognoscere uultu,

Cognita uel quorum tibi nomina dicere possim,

Non tamen hic uideo, mihi quos uidisse uoluptas

Summa fuit, fratresq; meos, fratresq; gemellos,

Castorem &
Pollucem fra-
tres, Helene
requirit.

Castora pollentem domitorem laudis equorum,

Et crudi inuictum Pollucem robore castus:

Quos ego uel nunquã Lacedamone credo profectos,

Vel patriam redijisse cito per cærule cursu

Aequora,

Aequora, militiam diuturnaꝫ; bella perosos,
 Hanc ne ignominiam nostram, ne turpe sororis
 Dedecus aspiciant miseræ. Sic illa loquuta est
 Veram illi procul in patria Lacedæmone dudum
 Occiderant, iamq; in gelida tellure iacebant.

Interea duo præcones iam cuncta per urbem,
 Quæ iussi fuerant, facienda ad sacra parabant:
 Nempe duos agnos, & terræ munera uinum,
 Latificans animum, portantes utre caprino.
 È quibus Idæus pulchrum cratera ferebat,
 Et solidos auro calices. qui protinus adstans
 Grandæno Priamo: Sate Laomedonte superbo

Præcones ad
 fœdus neces
 saria parant

: Surge (ait) et celer in campum descende rogatus.
 Et Phrygibus Graijsq; nitentibus ære corusco,
 Ut ferienda tua facias rata fœdera dextra,
 Quæ nunc ambæ acies iurando firma futura
 Iure paciscuntur. siquidem Paris & Menelaus
 Tentabant dubium summo certamine martem,
 Conditione simul posita: qui uicerit hostem,
 Illius formosa sua cum diuite gaza
 Tyndaris uxor erit, uicti sine clade redibunt
 Victoresq; domum, Neptunia Pergama Troës,
 Argos equum gregibus præstans, & Acheïdos oræ
 Regna petent Danaï, formosis plena puellis.

Idæus Pria
 mo

Sic ait. at Priamo mox per stupefacta cucurrit
 Frigidus ossa timor, iussit tamen ocyus alto
 Iungere equos curru celeres: quem deinde paratum
 Conscendit, manibusq; undantia lora regebat.
 Cui grauis Antenor comitem se præbuit, altis
 Curribus incensis. Scææ qui limina portæ

Priamus &
 Antenor ad

f

Egressi

82 ILIADOS HOMER.

exercitus
egrediuntur

Egressi in campum ueniunt, ubi stabat uterq;
 Depositis armis exercitus, atq; ibi curru
 Desiliunt. Troas inter medijs, inter & hostes
 Procedunt. quos cum uidissent rex Agamemnon,
 Et sapiens Lærtiades, uenientibus ultro
 Assurgunt, simul ornatis in uestibus adsunt,
 Omnia foederibus feriendis apta ferentes
 Præcones, miscentq; merum crateribus aureis:

ὄπ' ἐρύττω-
σις.

Tum manibus lymphas regum fudere recentes.
 Hic rex Atrides cultrum quem forte ferebat,
 Maioris gladij uaginae in parte repostum,
 Eximit, & media uillos de fronde reuellit
 Ambarum pecudum: quos postquam distribuerunt
 Summis principibus Danaum Troumq; ministri,
 Ipse manus caelo tollens cum uoce supinas
 Maximus Atrides, hæc est in uerba precatus:

Agamemno
nis ad Iouem
& deos alios
oratio

Iuppiter omnipotens, alta celeberrime in Ida,
 Sol qui cuncta uides, qui cuncta agnoscis & audis,
 Et uos ô fluuij celeres, tuq; optima tellus,
 Et qui sub terra incolitis, qui humana nefandis
 Supplicijs scelera afficitis, uos quæso precorq;
 Et ueneror, ferienda estote in foedera testes,
 Atq; hæc ut rata sint, uera & sancta esse uelitis,
 Quod si forte Paris Menelaum uincet, & armis
 Exuet occisum, uxorem cum diuite gaza
 Ipse Helenen habeat, nos hinc sine clade profecti,
 Pontigradis ratibus patrium redeamus ad Argos.
 Si uerò Pariden Menelaus uincet, & armis
 Exuet occisum, uictori Troës Atridæ
 Restituant Helenen tota cum diuite gaza,
 Et uictos aliquo sese testentur Achinis

Munere honorifico, nostri quod habere minores
 Possint, & merita monumentum ostendere palmæ.
 Quod si nec Priamus, Priamo nec patre creati,
 Occiso Paride ulla uolent dare munera, rursus
 Persequar insistens bello, pœnasq; reposcam
 Fœderis infracti, classem nec ab Illo alto
 Deducam, donec periuræ mœnia Troiæ
 Excidero, & meritis uastaro Pergama flammis.

Sic ait, & pecudes stomacho tenuis ense cecidit,
 Occisasq; abiecit. at illæ sanguine nigro
 Perfusam tremulo plangebant corpore terram.
 Hinc alij lato uinum cratere ferentes
 Fundebant, terramq; mero redolente rigabant,
 Orantes ueniam superos: cum talia Graiùm,
 Aut aliquis Troum, supplex est uerba loquutus.

Feritur fœ-
 dus.

Iuppiter omnipotēs, pater optime, maxime diuū,
 Cœlicolæq; alij, facite ut qui fœdera primi
 Hæc uiolata dabunt, cum tota gente suorum,
 Cum natis, cum uxoribus, agnatis, & amicis,
 Cumq; suo genere intereant, terraq; recumbant,
 Non secus ac uinum telluri infunditur atræ.

Sic aliquis precibus sed Iuppiter obstruit aures,
 Nec uotis dedit euentum, quem uerba petebant.
 Tunc populum uerbis sic est affatus utrunq;

Dardanides Priamus: Nunc me quoq; Troës, Achi
 Audite. ipse citis reuehar super alta quadrigis cuiq;
 Pergama, quandoquidem nec præsens cernere natū
 Sustineo his oculis, Menelao Marte feroci
 Congressum, & dubia pugnantem sorte duelli.
 Iuppiter, atq; alij diuū nouere, quis horum

Priamus ad
 utrunq; ex-
 erciturum.

f 2 Hoc sit

Hoc sit congressu fato periturus acerbo.

Sic ait, & currum rursus conscendit, & agnos
Imposuit, manibusq; trementia frena recepit.

Priamus &
Antenor in
urbem rede
unt

Cui grauis Antenor socium se præbuit, illi
Rursus in obsessæ redierunt moenia Troiæ.
Tunc sene digresso, Troiùm fortissimus Hector,
Et Laërte satus dijs æquiparandus Vlysses,
Delegere locum pugnae sudoribus aptum.

Sortes mit
tuntur in ur
nam

Tum sortes misere in alienæ castidis urnam,
Quis prior acciperet ferratæ cuspidis hastam,
Fixurus ualidis aduersum uiribus hostem.
Sollicitæ stabant acies, cœloq; supinas
Intendere manus, & numina magna precati
Hæc sunt uel Danaï uel Troës uerba loquuti:

Iuppiter excelsa multum ueneratus in Ida,
Atq; hominũ pater, & rex optime maxime diuũ,
Fac, uter in causa fuerit, cur fœdus utrinq;
Non stet, & alterutri clades inuexerit istas
Fœdis fragus populo, Stygias ferat ille sub umbras
Sanguine fœdatos isto è certamine manes,
Perpetuam pacem nobis æternaq; sancti
Fœdera. Sic aliquis fidenti est uoce precatus.

Hector for
tes educit

At caput ornatus cristis fulgentibus Hector,
Fronte retroflexa sordes eduxit ab urna.
Nec mora, prima loco Paridis fuit. ergo duobus
Circumfusæ acies, pacem tenuere sedentes,
Sicut erant celeres ad equos & ad arma locati.
Splendida deinde humeris circumdedit arma maritus
Tyndaridis Paris auricomæ. tum cruribus aptat
Aere renidentes ocreas, quas fibula loris

Paridis arma
tura

Arctabat

Arctabat niueis. at fortia pectora fratris
 Armabat thorace Lycaonis, artibus aptum
 Forte suis adhibens, lateriq; accommodat eusem
 Suspensum ex humero, distinctum floribus aureis.
 Post humeris clypeum robustum fortibus aptat,
 Postremo capiti cristis imponit equinis
 Terribilem galeam, ferratamq; arripit hastam,
 Istibus in pugna faciendis utile telum.

Haud secus interea ferus armabatur Atrides.
 Qui postquam armati delectum fortibus ausis
 Deuenero locum, cingentibus undiq; Troum
 Et Danaum turmis, ferit exultantia uulgi
 Corda pauor pulsans, laudumq; arrecta cupido.
 At postquam iratis animis, & torua tuentes,
 Alter in alterius stringebant corpora ferrum,
 Pilaq; concussere, gradu propiore tenentes
 Interiora loci, prior hic Paris eminus hastam
 Torsit in Atriden, clypeo quæ fixa pependit,
 Nec ferrum perfregit, ab ære reflexa tenaci
 Robusti clypei. tum spicula fortis Atrides
 Concutiens, tali superos est uoce precatus

Monoma
 chia Parisidis
 & Menelai

Iuppiter omnipotens, meritas da sumere pœnas
 Polluti hospitij: Paridem da sternere, qui me
 Cladibus immeritum multis affecit, ut ipsum
 Ipse meis manibus presenti Marte trucidem,
 Ut metuant homines qui nunc sunt, quiq; futuri,
 Hospitia alterius factis temerare nefandis,
 Huius ab exemplo moniti. sic dixit, & hastam
 Oblongam uibrans manibus coniecit in hostem,
 Concita quæ medium clypei spectabilis orbem

Oratio Me
 nelai ad Iouem

f 3 Transijt,

Transijt, & pulchri ferro thoracis adacta
 Arma per & uestes, imo ad loca proxima uentri,
 Pectoris inuisum uenit bibitura cruorem,
 Ni Paris obliquo flexisset corpus ab ictu,
 Damna nigra fugiens nondum fatalia mortis.

Tum citò fulmineum surgens Menelaus in ensẽ,
 Sublatumq; manu, sic terq; quaterq; comantis
 Influxit cono galea, sic fortiter ictus
 Intulit, ut stricti resiliet lamina ferri

Frangitur
 gladius Me-
 nelai.
 Menelaus Io-
 ui conuicia-
 tur.

In partes diffracta duas, tum fortis Atrides
 Suspirans, oculisq; tuens ad sidera, fatur

Summe pater, quo nemo deũ crudelior ullus

Esse potest: quid enim uana te uoce precabar,

Tetra meis manibus punires facta nefandi

Hospitis? ecce manu mucro nunc fractus inertĩ

Desiliit, frustra q; meis excussa lacertis

Hasta fuit, nulloq; affecit uulnere corpus

Insidi Paridis, sic dixit: & inde comantes

Cassidis arripuit cristas, cœpitq; prehensum

Pertrahere ad Danaũm fulgentes ære cateruas,

Gutturã sutilibus stringentibus intima loris

Hærentis galea. sic tunc uiolentus Atrides

Fortiter arreptum tenuit, raptumq; tulisset

Ad socios, tantoq; potitus honore fuisset,

Ni Ioue nata Venus robusti fortia lori

Vincula rupisset, uacuam uictoris Atridæ

In manibus galeam linquens, ferus ille relictam

Dum iacit ad socios, missamq; recolligit hastam,

Venus Pari-
 dæ eripuit

Mente furens iterum arreptum ruiturus in hostem,

Illum nube caua septum & caligine cæca

Alma

*Alma Venus rapuit (nam possunt omnia Diui)
Sublimemq; ferens, super altaq; Pergama uectum
Floribus innumeris strato & redolentibus herbis
Imposuit thalamo, moxq; adductura Lacenam
Ipsa abit. hanc longa matrum stipante caterua,
Inuenit excelsæ sublimi in culmine turris.*

Imitatur
hunc locum
Virgilius

*Quam Venus accedens, positaq; ibi cœlitate forma,
Effœtam simulabat anum, contexere doctam
Palladijs opera in telis Lacedemone quondam
E' ueteri, noua Tyndaridis, sed iniqua, sequutam
Connubia. illius ergo leui redolentia tangens
Vestimenta manu, sic est affata Cythere:*

*Huc ades ô formosa, tuus te expectat odorum
Ante thorum Paris, & genialis ad aurea lecti
Stragula, tam forma nitidus, tamq; ore uenustus,
Aspiceres, dicas non è certamine duri
Martis anhelantem, aut congressum nuper Atridæ,
Sed ceu ducturum' ue choros, ductis' ue sedentem
Saltandi cupidum. talis, me interprete missa;
Te iubet acciri. Sic dicens, mollia flammis
Pectora commouit solitis Venus. Illa ubi tandem
Diuinæ agnouit pulchrum ceruicis honorem,
Attonito stupefacta animo, sic ore loquuta est:*

Venus Hele
næ

*Insidiosa, quid hæc falsæ ludibria formæ?
Quid' ue dolos nectis? nunquid me abducere raptam
Hinc iterum cupis, aut Phrygiæ florentis in urbes?
Aut in Meoniæ fines, ubi fors an amicum
Ipsa habeas aliquem? quoniam nunc uictor Atrides
Occiso Paride, in patriam, priscumq; reducet
Me miseram in thalamum. falsis nunc illius ergo*

Helena Ve
nerem agni
tam obiur
gat

Ludis imaginibus, Paridis quæ propter amorem
 Coelica magnorum linquis consortia diuim:
 Nec forsitan reditura altum remeabis Olympum,
 Donec in uxorem ducat, famulamq; capeffat
 Te Paris. haud tamen ipsa sequar, non illius ultra
 Concensura thorum: neq; me iam Troades ullis
 Amplius incessent probris, quæ ferre coacta,
 Intima tabifico consumerer ossa dolore.

Talia dicentem iamdudum irata tuetur

Alma Venus, talesq; effudit pectore uoces.

Venus He-
 lenæ

Infelix, ne me irrites, nec talibus ultro

Opprobrijs laceres, ne forte irata relinquam,

Aut odio in iustum te persequar acta furorem.

Nam quantum tibi dextra fui prius, & tua foui

Numine cepta meo, tantum irritata nocebo.

Et tantis odijs te execrabuntur Achiui,

Troianiq; omnes, ut morte miserrima dira

Intereas, fatoq; dolens multeris acerbo.

Helena Ve-
 nerè e porta
 Scæa sequit-
 tur

Talibus obstupuit dictis Iouis inclyta magni

Filia pulchra Helene, peploq; & ueste recincta,

Auricomum uelata caput, latuitq; per urbem

Incedens, ducente deo. quæ splendida postquam

In Paridis uenere triclinia, ritè ministræ

Ad sua digressæ redeunt opera: ipsa nitentem

In thalamum ducens Helenen dea, protinus ipsi

Attulit apponens cathedram, statuitq; locatam

Ante pedes Paridis, iussa residere Lacæna,

Ipsa sedens, terræq; oculos cum uoce reclinans,

Increpuit uerbis, & sic affata maritum est:

Helena Parl-
 di.

Venisti linquens infausti munera belli,

o' forti

O' forti congresse uiro, iam uictus ab illo
 Occideras, nisi fugisses. iam expertus es autem,
 Quàm te sit grauior quondam meus ille maritus,
 Quàm bello melior, quàm fortior arma capeffat,
 Quantum hasta ualeat, manibusq; ferocia tractet
 Scuta rotans, quæ sit generosi uis Menelai,
 Quem uerbis antehac contemnere sæpe solebas,
 Et uires iactare tuas, & martia bello
 Robora. magnanimum nunci, pete fortiter hostem:
 Sed melius non occurreres, nec uoce laceffes
 Inde aliqua, tecumq; domi tuta ocia duces,
 Ne si stulta aliqua pugnam ratione capeffas,
 Intereas flauis telo percussus Atridae.
 Cui Paris obliquo dicenti talia uultu,

Desine (ait) mulier conuicia friuola nobis
 Dicere, & infontem probris lacerare superbis.
 Nunc equidem uicit fateor Menelaus Atrides
 Numinis auxilio, glaucæq; fauore Mineruæ.
 Rursus ego (neq; enim desunt mihi numina) uictum
 Prostratumq; dabo. sed nunc agè dulcia amoris
 Munera libemus, nosq; oblectemus in illis.

Quandoquidem nunc tanta animū uis urget amoris
 Nympha tui nostrum, quantam non sensimus antè,
 Non cum te raptam patria Lacedæmone celsis
 Nauibus imposui, & uectam per cærulea ponti
 Aequora cognoui Veneris perdulcia furti,
 Primitiasq; nouo persolui letus amori,
 Qua nos alta duas primū tulit insula amantes,
 Tantæ nunc mea sollicitant præcordia flammæ.

Dixit, & ingressus lectum conscendit eburnum.

f 5 Quem

Paris Hele-
næ.

Paridis in
Helenam ar-
dori.

Menelaus
Paridem per
castra quæ-
sit.

Quem complexa Helene, placida resoluta quiete est.
Interea per tota animo commotus Atrides
Castra uagabatur, sicut fera sæua, per omnes
Circuitus quærens Paridem : sed nemo, nec ipsi
Troës, nec socij potuere ostendere, quo nam
Ereptus Paris extiterit forti Menelao.
Disimulare etenim certè ausus nemo fuisset,
Vel quia foedus erat metuendis legibus ictum,
Vel quia quisq; suum satum crudele uolebat
Vnius in capite exolui, seseq; piari.

Agamemnō
Troianis.

Ergo hos affatus populorum rex Agamemnon,
Audite hæc (inquit) Troës uos, Dardanidæq;
Et uos qui socijs Troiam uenistis in armis,
Vicit in hac pugna fortis Menelaus, et ipsi
Vidistis uictum Paridem, uictoria nostra est,
Nunc Helenam nobis ex foedere reddite, ut æquū est,
Cum tota, quamcunq; tulit Lacedæmone, gaza.
Præterea nostri quod possint ferre nepotes,
Munus honorificum persoluite. sic Agamemnon
Dixit, et applausu uenerata est Graia iuuentus.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER III.

Dii in domi-
ciliū Iouis
conueniunt.
Hebe nectar
propinat dijs
compotanti-
bus.

AD Iouis interea sedes atq; aurea templa
Conuenere omnes diuūq; deæq; uocati,
Tristia spectantes peritura moenia Troie.
Quos inter media incedens uenerabilis Hebe,
Fudit odoriferum nectar crateribus aureis.
Tradita dij cupidis sumentes pocula dextris,
Ordine perpetuo tradebant quisq; sequenti.

Iuppiter

Iuppiter hic animum cupiens Iunonis ad iram
Irritare, dolos captans, mordacibus illam
Perstrinxit dictis, ficto sic ore cauillans.

Hoc modo commisso superi certamine diuas
Cernitis esse duas, Menelai coepta fouentes,
Iunonem Argiuis ueneratam, & Pallada fortem.
Quæ nunc læta animis, & gaudia plena ferentes,
Nos hinc aspectant ubi confedere seorsum.
Verùm blanda Venus magnis nunc anxia curis
Hinc abiit, Paridemq; suum complexa tuetur.
Quem modo præsentis lethi discrimine saluum
Præstitit, ereptum, tutaq; in sede locauit.
Sed penes Atridem nunc est uictoria fortem
Certa quidem, palma tenet ille recentis honorem:
At nos in medio tanti discrimine belli
Consultare decet, num bella grauesq; labores
His iterum populis, an amicae fœdera pacis
Immittamus, ut æterna obseruentur utrisq;
Quòd si firma animis coeat concordia, & æquis
Legibus accipiant pacem, res grata profecto
Fiet, & urbs Priami cunctis habitabitur annis,
Formosamq; Helenen referet Menelaus ad Argos.

Sic ait. at diuæ, Saturnia, & innuba Pallas,
Ducebant tacitæ suspiria: namq; maligno
In Teucros animo fuerant, sed Pallas, in ipsum
Quanquam irata patrem fuerit, tamen ore quieuit,
Nec quicquam contra ausa loqui est. at regia Iuno
Haud tenuit tacitas irarum in pectore flammæ,
Sed contra sic orsa loqui: Sæuisime diuùm

Iuppiter, an' ne pudet quæ nunc es uerba loquutus?

Scilicet

Iuppiter
deos alloqui
tur

Iuno Ioui
succentet

Scilicet ut tulerim uanos huc usq; labores,
 Quos toties subeo : nihil ut sudoribus actum
 Sit mihi, quos tot sustineo, quibus & mihi fessi
 Destituuntur equi, populos dum exhortor in arma,
 Ut Priamo natisq; fuerant mala multa. sed isthoc
 Perge modo, & quaecunq; animus tibi suadet agunto.
 Tum genitor toto commotus pectore in iram
 Nubipotens, simul infremuit, dehinc talia fatur

Iupiter Iuno
 m.

Improba, quid Priamus cum tota gente suorum
 Tantum in te peccasse potest, ut funditus ipsum
 Irata euertisse uoles, & nobile tantæ
 Urbis opus, sterniq; alto de culmine Troiam?
 Cum, nisi sis ingressa domos ac moenia Troiæ,
 Atq; ipsum Priamum cum tota gente suorum
 Dentibus iratis laceres, & corpora mandes
 Cruda hominum, non antè furor tuus iste quiescat:
 Nec uideare malis satiari posse. sed isthuc
 Fac animo quodcunq; lubet, contendere tecum
 Amplius hic non est animus mihi, nec tibi quicquam
 Impediens oberit, nec nos discordia habebit.
 Tu tamen hæc memori mea pectore dicta repones,
 Quæ tibi nunc dicã : quando & mihi certa uoluntas,
 Perdere præclaras ipsis cum ciuibus urbes,
 Dilectas tibi, quas olim mihi cunq; libebit.
 Tunc ne fortè meum studeas lenire furorem,
 Aut placare animum, quando hanc tibi funditus urbẽ
 Eruere inuiti dedimus, quæ ex omnibus una
 (Stellati quæcunq; iacent sub lumine cœli,
 Terrigenæ quascunq; homines coluere coluntq;)
 Urbibus urbs nostro est longè gratissima cordi,

Troia urbs
 Ioui gratissi
 ma.

Ilion,

Ilion, & Priamus, Priamiq; animosa propago,
 Quas apud assidue nostras adoletur ad aras.

Quem contra formosa oculos Saturnia fatur

Tris equidem dilexi alijs ex omnibus urbes,
 Argosq;, Spartenq;, Cyclopaasq;, Mycenar.
 Harum tu quamcumq; uoles, ac si libet omnes
 Has simul euertas per me licet, haud equidem ultra
 Obstitero : quem non, etiam conata, laborem
 Perfecisse queam, postquam dijs omnibus unus
 Fortior es. sed & esse mei perfecta laboris
 Coepta decet, tandemq; suum contingere finem,
 Praecipue cum tam dea sim quam tu deus, ipsum
 Inde genus ducens unde & tu, maior & annis,
 Saturno genita, ante tuos quam protulit ortus
 Versutus pater : & tua nunc (quae maxima laus est)
 Et soror, & coniunx dicor, tu maximus ille es
 Regnator superum, paribus nunc ergo regamus
 Auspicijs haec cuncta, & gratificemur utrinq;,
 Ipsa tibi, ipse mihi. reliqui concordia diui
 Facta ubi conspicient, laudabunt nostra sequentes.
 Nunc igitur iubeas, celeres delapsa per auras
 Pallas eat, qua nunc permista Troes Achiujs
 Stant acies, dic bella serat, dic praelia tentet,
 Ista iube primi rumpant ut foedera Troes.
 Dixerat, at dictus diuum pater atq; hominum rex
 Annuit, atq; his alloquitur mox Pallada uerbis.

Vade age nata, cito pede labere, castraq; Troum
 Et Danaum pete, tenta animos ut foedera rumpant
 Troes, & iniiciant repetendi exordia belli.

Sic ait, & natam dextra pater impulit, alto

Labitur

Tres urbes
 Iunoni caris-
 simae.

Pertinacis-
 Iunonis odi-
 um in Troia
 nos.
 Manet alta
 mente repo-
 situ Indictum
 Paradis, f. q.
 i. f.

Iuppiter
 Pallada.

Fulguri simi
lis Pallas.

Labitur illa uolans summi de uertice Olympi:
Sicut ubi ignitum uibrato sidere fulgur
Iuppiter excussit, quo frigida pectora monstro
Nautarum, & castrorum acies atq; agmina terret.
Talis Olympiaco ueniens de uertice Pallas,
Frigida multiplici persudit corda pauore
Troianorū equitū, et Danaūm pulchra arma gerētū.
Quorum aliquis sic ad socios: Hæc monstra profectō
Aut iterum nobis bellum durosq; labores
Portendunt, aut Iuppiter ic̄ti fœderis author
Componet populis pacemq; & fœdus utrisq;
Hæc aliquis Troium Danaūm ue est uerba loquutus.
At Pallas posito diuinæ munere formæ,
Laodici uultus induta Antenore nati,
Belligeri iuuenis, populo se immiscuit, ipsum
Quærens magnanimo per castra Lycaone natum
Pandaron, eximium diuinæ munere formæ.
Hunc ubi stipatum socijs, quot milia secum
Duxerat ad Troiam Aesapi de fluminis ora,
Inuenit, propè consistens, sic diua loquuta est.

Pallas Panda
ro persua-
det, ut fœdus
utoret.

Magnanime heroum, generate Lycaone forti,
Pandare, si quicquam mihi credis, & hæc mea dicta
Pondus habere putas, celeres agè mitte sagittas
Corpus in Atridæ Menelæi. gratia facti
Magna tui ueniet: belli te summa sequetur.
Gloria nam cuncti Troës tua facta probabunt,
Præcipuè Paris: ille tuum cumulabit honorem
Muneribus summis, si magnanimum Menelaum
Viderit occubuisse tuo fortissime telo.
Quare agè. sed precibus pharetrati numina Phœbi

Antè

Antè uoca, sacrumq; fouete ritè daturum
 Primigenarum ouium, patriam si fortè Zeliàm
 Contigerit rediisse tibi, tum fortiter arcum
 Contrabe, & emissa Menelaum sterne sagitta.
 Sic ait, atq; animo fatui persuasit. at ille
 Protinus ingentem uagina protulit arcum,
 Syluestris capreæ factum de cornibus arcum,
 Quam quondam aëriæ scandentem cornua rupis,
 Cautus ab insidijs obseruans ipse, sub imo
 Pectore percussam, saxo deiecit ab alto.
 Cumq; bis octonis habuisset cornua ramis
 Constita, ad artificem properè tulit, unde pararet
 Ille arcum sibi præualidum, pars ultima cuius
 Aurea tota foret. quem tunc ille impiger arcum
 Extractum ponebat humi, prætensoq; iussit
 Scuta sibi opponi, sociùm ne fortè tumultus
 Inde quis exortus, spectantibus omnia Graijs,
 Propositum turbaret opus, cœptumq; laborem,
 Antè dolorificam quàm mitteret ipse sagittam,
 Percuteretq; manu generosi corpus Atridæ.
 Constitit ergo graui depromens tela pharetra
 Plurima, de quorum numero sibi deligit unum
 Intactum, uolucree, & diræ lignum utile morti.
 Hoc super impositum neruo cum ritè locasset,
 Vota deo pharetra & telis, arcuq; potenti
 Concepit, positis quæ solueret omnia sacris
 Agnorum atq; ouium, sacram si fortè Zeliàm
 Contingat rediisse sibi: tum corripit arcum,
 Et duxit longè, donec curuata coirent
 Inter se capita, & manibus iam tangeret æquis,

Arcus Pan-
 dari descri-
 ptio.

Virgilius
 his uerbis
 usus est.

Leua

Mittit fagit-
tam Panda-
rus,

Vulneratur
Menelaus.

Læua aciem ferri, dextra neruoq; papillam.
 Insonuit celeres neruo stridente per auras
 Arcus, & excussæ uolat ales arundo sagittæ.
 Sed non immemores telo ueniente fuere
 Dij Menelæ tui, quorum Iouis inclyta Pallas
 Filia, tam tibi erat præsens, quam sedula mater
 Assolet infanti, quæ dextra uindice somni
 Agmina muscarum cunis puerilibus arcet.
 Mortifera hæc igitur uenientis acumina teli
 Corporis Airidæ partem deflexit in illam,
 Aurea qua mediam connectit fibula zonam,
 Et ferrata duplex finit præcordia thorax.
 Huic ubi delata est parti lethalis arundo,
 Aurea perfregit penetranti cingula ferro,
 Perq; ipsum thoraca, per & munimina summi
 Corporis, eximum contra tela omnia uallum
 Transijt, & summum perstrinxit uulnere corpus.
 Mox niger effluxit niueo de corpore sanguis:
 Sicut ebur minio si qua tinxere rubenti
 Meonides, Carum ue nurus, tinctumq; dederunt
 Gestandum phaleris in equos, quas sæpe superbo
 Suspensas thalamo multi cupiere reflexas
 Fortè equites frustra. nam solos talia reges
 Ornamenta decent, quorum uel curribus aptè
 Portentur, uel equis, quæ gaudia mentibus addant.
 Talia tunc Menelæ tibi tua crura fuerunt,
 Cruraq; & effluxo per fuscæ sanguine suræ
 Qui tibi iam ad talos etiam peruenerat imos.
 Ingemuit gelido perfusus frigore membra
 Rex Agamemno uirum, postquam conspexit euntē
 Sanguinis

Sanguinis undantem nigri de vulnere riuum.
 Ingemuit simul ipse acer Menelaus, adactum
 Conspiciens extare suo de corpore telum.
 Nec minus & socij vulnus crudele uidentes,
 Anxia sollicito suspiria corde trahebant.
 Præcipue tamen ipse uirum princeps Agamemnon:
 Cui postquam rediere animi, uiresq; resumptæ,
 Ipse manu retinens Menelaum, talia satur

Ergo ne fœderibus frater carissime ruptis,
 Tam toleranda tibi crudelia fata tulerunt?
 Ergo ne pro Danaïs hæc prælia frater inisti,
 Ut caderes diro percussus pectora telo?
 Hæcine sancta illa est agnorum sanguine fuso
 Confirmata fides? hæc est data dextera? & hæc sunt
 Sacra coronatas libamina fusa per aras?
 Quæ modo periuri fregerunt omnia Troës.
 Non tamen hæc impune ferent periuria tandem.
 Nam licet haud fontes præsentis puniat ira,
 Sera tamen sumit Deus, at grauiora, malorum
 Supplicia, & lentum semper compensat acerbo.
 Ipsorum capita hæc ergo periuria plectent,
 Ne dubita: quia tempus erit, scio namq; futurum,
 In flammam & cineres quo concidat ilion ingens,
 Quo cadat & Priamus, Priamiq; hoc nobile regnum.
 Nam pater in superis habitans Saturnius oris,
 Fraudibus iratus tantis, uibrante coruscam
 Aegida concutiet dextra, periuræq; gentis
 Pectora Troianæ pro tali puniet ausu.
 Ut tamen hæc ita contingant, & ut omnia fiant,
 Heu quantus Menelæe dolor mea pectora, quantæ

Agamemno-
 nus de uulne-
 re fratris que
 rela.

“
 “
 “

g

Ora

Ora fatigabunt lacrymæ, si uulnera mortem.
 Ista tibi attulerint, si te crudelia uitæ
 Fata sat impleuisse uolent, atq; ipse reuersus
uādos. Te sine dilectum remeare inglorius Argos.
 Nam memores patriæ, extincto te frater Achius
 Protinus insano cuncti capientur amore
 Vota relicturni Priamo sua, quem penes omnis
 Gloria confecti stabit pulcherrima belli.
 Præterea formosa Helena potentur auari
 Troës, et ossa teget tellus tua Dardanis, et te
 Barbara crudeli tumulabit Troia sepulchro,
 Nondum opere exhausto belli, infectoq; labore.
 Tunc aliquis tua busta uidens de gente superba
 Troiadam, sic insultans fortasse loquetur

Sic utinam sua succedant reliqua omnia uota
 Atridæ, qui magnanimos huc duxit Achiuos,
 Classe uehens, et nunc hic te Menelæ relicto
 In dulcem redijt patriam, classemq; reduxit.
 Diceret hæc aliquis: potius mihi rupta dehiscat
 Terra uelim, manesq; ferar detrusus ad imos.
 Talia dicentem uerbis solatur amicis
 Flauicomus Menelaus, et his affatur Atriden

Menelaus
 Agamænoni.

At tu confortare animo, nec desice, causans
 Iniciens pauidi per Achæica castra timoris.
 Nostra nocens. nec enim penetrauit in ilia ferrum
 Intima, lethiferum fidißima cingula telum
 Et grauis obiecto thorax umbone repressit.

Agamemnon
 Menelao.

Huc ita respondit populorum rex Agamemnon.
 Sic pater ipse deum faciat Menelæ. sed huius
 Vulneris interea cura est adhibenda dolori.

Sic

Sic ait, et clara præstantem uoce ministrum
Talthybiūm uocat, et fidam sic fatur ad aurem

Vade, ait, huc propero mihi siste Machaona cursu,

Phœbigena genitum medico, qui uulnus Atridæ

Inspectum fratris curet, quod Troiūs illi

Intulit, aut aliquis Lycia de gente sagittis

Eximius iaculator, et hoc sibi nomina factō

Inclyta contraxit, nobis lacrymasq; relinquens,

Et gemitus, tristiq; atros in corde dolores

Sic ait. at præco exequitur mandata, profectus

Castra per et populos Danaūm ferrata micantum

Corpora, perquirens uigilante Machaona uisu.

Repperit hunc autem stantem inter pulchra suorum

Agmina, quos secum Thrace deduxit ab alta,

Cornipedum nutrice gregum, cui proximus astans,

Verborum hoc sonitu uolucres diuerberat auras

Clare nepos Phœbi, perge huc agè, rex Agamemnon

Te uocat, ut cures Menelai uulnus acerbum,

Quod Lycia de gente satus, uel Troiūs illi

Inflixit, telisq; ualens, arcuq; superbus.

Quo factō peperit famam sibi, et inclyta laudum

Nomina: mœstitiani nobis, luctumq; relinquens.

Hæc dicens, magno concussit corda dolore

Phœbigena geniti, qui mox per lata sequutus

Castra uirūm, postquā ad flauum peruenit Atriden,

Fortia fœdisfrago percussum pectora telo,

In media stantem turba, septumq; corona

Nobilium, patrio ceu plenus numine stabat

Ipse deo similis, mox et de uulnere telum

Eduxit mediæ per lora tenacia zonæ.

Agamemnon
Talthybiūm
mittit ad Ma-
chaonem.

Talthybius
Machaonem

Telū de uul-
nere educit
Machaon.

Cingula tum soluit, fabriles facta per artes,
 Ferreaq; armati munimina peccoris aufert,
 Inde manu quanto telum descenderit ictu
 In latus explorat, pressoque è uulnere demum
 Sanguine, sedando medicamina blanda dolori
 Applicat, à magno quondam Chirone parenti
 Demonstrata suo, nato pater illa reliquit.

Hæc apud illustrem dum sic Menelaon aguntur,

Troiani bel-
 lum reparât.

Corripuere arma interea temeraria Troës,
 Exierantq; instructa acie: tum abiecta uicissim
 Tela resumebant Danaï, rapidisq; fremebant
 Agminibus, toto cupientes pectore bellum.
 Aspiceres totis uolitantem Agamemnona castris
 Intrepidum, & nulla cessantem parte, nec ipsum
 Detrectantem animo pugnam, sed uoce manuq;
 Hortantemq; uiros, properantemq; agmina ferro
 Conserere, instructoq; capeßere milite pugnam.

Agamemnon
 acie instruit.

Ergo & ferratos currus in gramine, & acres
 Liquit equos, quos Eurymedon Ptolemeia proles
 Piræda seruabat agens, hoc sistere iusso
 Presentem, pugna fesso sibi membra pedestri,
 Quadrijugem currum, pedes ipse incesit, & omnem
 Instruxit populum, & digessit in agmina certo
 Ordine per turmas equitum peditumq; phalangas.
 Quorum quos animo properare in bella uidebat,
 Hos propè stans, uerbis sic est hortatus amicis.

Hortatur su-
 os Agamem-
 non.

Nunc animis opus ò socij, nunc pectore firmo,
 Nunc ò nunc solitas Argiui promite uires.
 Ab Ioue non etenim nobis præsentia deerunt
 Auxilia: ille uiros sternet, qui foedera primi

Rupere.

LIBER IIII.

101

Rupere, illorum laniabunt corpora sauis
 Vnguibus imunda uolucres: nos omnibus horum
 Euerfis opibus, patrios portabimus Argos
 Nauibus uxores, dulcesq; per æquora natos.
 Quos uerò ignauos belli, timidosq; uidebat,
 Hos prope stans, uerbis sic castigabat amaris

Argui indecores, ignaui, et inutile uulgus
 Militie, cur sic stupidi nunc statis, ut actæ
 Camporum timide spaciosa per æquora ceruæ,
 Fessa quibus totæ liquerunt pectora uires?
 Sic uos nunc timidi consistitis, et neq; pugnam
 Audeis tentare, nec arma capessere dextris,
 Scilicet expectatis, ut in naualia Troës
 Nostra ruant auidi, dum nobis Iuppiter alto
 Porrigat è coelo releuantem incommoda dextram.

Talibus ille regens dictis castigat inertes,
 Intrepidus acuit, simul instruit agmina campis
 Densa uirum, quos ante uolans, circumq; uagatus
 Venerat ad, Creta Iouis ex altrice, profectos:
 Qui tum fortè uiri circum Idomenea superbum
 Arma retractabant: quorum, dux ipse, priores
 Pectus apro similis ualidum, capere arma iubebat.
 Agmen Meriones extremum auriga coëgit.
 Quos ubi conspexit populorum rex Agamemnon,
 Læticia exultans, sic est affatus amicum.

Idomeneu, Danaos inter dignissime fortes
 Semper habende mihi, seu nos ad bella profectos
 Militia exercet, seu res quæcunq; negoti
 Alterius, seu nos conuiuia læta uicissim
 Accipiunt, cum uina alijs miscentur Achiuis

Castigat igna
 uos Agame-
 mnon.

Agamemnon
 Idomeneum
 alloquitur.

§ 3

Principi=

Laudibus ex
gu tu vini
vincius Ho-
merus.

Principibus, neq; plena illis crateres Iaccho
Ponuntur: tibi non secus ac mihi, plena feruntur
Pocula, tum quantum suasit tibi blanda uoluptas
Atq; animus, tantum potes exhaurire bibendo.
Nunc agè, quicquid habes generoso in pectore uera
Virtutis, prome, & talem te ostende sub armis,
Qualem sæpe soles teipsum iactare loquendo.
Ad quem respondens Cretæ dux inclytus ait.

Idomeneus
Agamènom.

Atrida generose, inquit, quem sæpe solebas,
Talem præcipue, me nunc spectabis amicum,
Antè ut pollicitus de me sum sæpe loquendo.
Quin alios potius tu nunc hortaris Achiuos,
Ut properè assumptis armis fera bella capessant,
Ut nostris pereant manibus qui fœdera primi
Ruperunt, pœnaq; suo dent sanguine Troës.
His dictis animo letatus abibat Atrides.

Comparatio

Inde per & cuneos dum lustrat & agmina circum,
Venit ad Aiaces, qui iam fulgentibus armis
Stabant instructi, & galeis caua tempora tecti.
Quorum densæ acies peditum longæq; cohortes
Terga sequebantur. qualem super æquora nubem
Sæpe uidet celsoscopuli de uertice pastor,
Contractam Zephyri flatu, & caligine nymbos
Densantem picea, & seuam minitante procellam:
Ille specus atq; antra petens, pecus omne recludit
Intus, ut imbelles defendat ab imbribus agnas.
Talis erat iuuenum stantum sub fortibus armis
Aiaces comitata duos manus inclyta bello,
Ceruleis horrens clypeis, & grandibus hastis.
Hos rex aspiciens animo gauisus Atrides,

Talibus

Talibus aggreditur: Danaûm decora armipotentiū ^{Agamemnonis}
 Aiaces duo, non equidem uos pluribus æquum est ^{Aiacibus.}
 Hortari, neq; uos iubeo capere arma, quòd ipsos
 Vestra sponte satis uideo pugnare paratos.
 Atq; utinam sic dijs uisum immortalibus esset,
 Summe pater tibi, Phœbe tibi, tibi maxima Pallas,
 Omnibus idem animus, talis foret omnibus ardor
 Pectoribus Danaûm, nostris excisa profectò
 Troia breui caderet manibus. Sic dixit, & ultrà
 Progrediens, Pylios ornantem Nestora magnum,
 Hortantemq; in bella uiros inuenit, & ipsis
 Stare duces, clarum Pelagonta, & Alastora fortem,
 Hæmonaq; Chromiumq; Biantaq; Chriontemq;
 Dux prudens in fronte equites currusq; locauit:
 Extremo pedites instruxit in agmine, belli
 Robur, & auxiliij florem: promiscua uulgi
 Corpora clauserat in medio, quibus undiq; turba
 Inclusis, etiam nolentibus, esset in hostem
 Pugnandi ratio nequaquam libera demum
 Instruclas equitum turmas, qui prima tenebant,
 Frenatos moderentur equos iubet, ut sua quicq;
 Obtineant loca, ne turbare aut rumpere possint:
 Ne ue quis aut in equis, aut fretus uiribus ultrà
 Quàm liceat progressus, adactum pugnet in hostem.
 Roboris hoc etenim pacto decedere multum
 Posset, & inciso minuentur in agmine uires.
 Præterea si quis currum aggrediatur, ut hasta
 Pugnet, & eminus hinc feriat, non cominus hostem.
 Quandoquidē hoc præstet, quādoq; hac arte priores
 Innumeras olim nudarint moenibus urbes.

Nestoris in
 instruenda
 acie artifi-
 cium.

Hoc tunc ille senex bellorum doctus, & usu
Militiæ assuetus longo, res ordine gessit.

Quem rex aspiciens animo exultabat Atrides,
Et propè consistens, uerbis affatur amicis:

Agamemnō
Nestori.

Sic tibi magne senex, animi insuperabile robur
Corporis æquarent uires, & fortior ætas
Virtutis tam facta tuæ generosa iuuaret,
(Sed te fracta situ premit & cariōsa senectus)
Quàm foret utilius defecti uiribus æui
Desitui quemuis alium, te atate uirentem
Præstare integrum iuuenili in corpore robur.

Nestor Aga-
memnoni,
Opæat iuuen-
tuti restitui.

Ad quem respondens sedato pectore Nestor,
Ipse quoq; hoc (inquit) quàm uellē maxime Atrides,
Rursus ad ætatis bona posse priora reuerti,
Qualis eram sumptus quondam iuuenilibus armis,
Magnanimum cum uictor Ereuthaliona peremi.
Sed non omnia dij tribuunt mortalibus ægris.
Viribus ætatis quondam uiguisse recordor,
Nunc me senta situ consumit & ægra senectus:
Non tamen hac etiam nullos atate labores
Sustineo: quoties opus est, ad equestria promptus
Officia, exhortor, iubeo, celer omnibus adsum,
Consilijs uerbisq; rego. sunt ista profecto

» Munera iusta senum: pugnent, quibus integer æui

» Sanguis inest, iustasq; dedit fiducia uires.

Talia dicentem, gauisus liquit Atrides.

Inde satum Peteo genitore Menesthea, stantem
Inter Athenæos proceres, cui diuus Vlysses
Proximus adstabat, quem circum armata fremebat
Turba Cephalenum, stabant in prælia tantum

Accinctæ

Accinctæ hæ acies : nec enim uox ulla sub aures
 Venerat ipsorum commissæ nuncia pugnae,
 Cum iam prima manu tentarent prælia Troës,
 Argiuiq; alacres. quos ambos rex Agamemnon
 Aspiciens, tali inclamans est uoce loquutus:

Magnanimi Peteos fili dijs regis amici,
 Et tu docte dolos struere & componere fraudes,
 Cur ita nunc trepidi stantes aliena manetis
 Auxilia ? ut ueniant, & primi bella capessant
 Argiuorum alij. uos primos esse decebat,
 Qui ualidum uestris premeretis uiribus hostem,
 In prima stantes acie, uos uocibus ardens
 Ad bellum exhortari alios, uos nempe priores
 Percipitis, quæ lauta meis conuiuia mensis
 Ponuntur : uos prima auido bellaria morsu
 Pascitis, assatas carnes : uos pocula primi,
 Et quoties libuit, dulci spumantia Baccho
 Ebibitis. nunc grata forent spectacula uobis,
 Si uos ante decem nostra de gente cohortes
 Impia crudeli committant prælia ferro.

Talia dicentem, iam dudum lumine toruo
 Inspiciens, contra sapiens sic fatur Vlysses:

Atrida, quæ nunc ratio est quæ tale coëgit
 Excidere ore tuo uerbum, quo in prælia seques
 Arguis esse animos, ignauaq; pectora nobis,
 Arma nec ausuros uenientibus obuia ferre
 Armis Dardanidum, durumq; laceffere martem ?
 Quod si forte uoles, atq; hæc te cura fatigat,
 Specta Telemachi ruiturum in bella parentem,
 Duraq; non timida miscentem prælii dextra.

Agamemnon
 Menestheo
 & Vlyssi.

Vlystes Aga-
 memnon.

Tu siquidem falsa es nimis et uentosa loquutus.
Cuius ut incaluisse animum cognouit, et ira
Commotum, placide sic est affatus Atrides.

Agamemno
Vlystem com
morum pla-
cat.

Diue genus Laertiade, fortissime Vlysse,
Ne moueare animo: nec enim conuicia uere
Diximus ulla tibi, nec te pugnare iubemus,
Quandoquidem mihi nota fides tua, certa uoluntas,
Et quam consilijs prestes, quae prorsus ab omni
Seditione uacent, sed quae sint libera rebus
Utilibus coniuncta, et quae tibi cunq; probantur,
Nos eadem sequimur. Tu nunc age perge, parata
Arma cape, si manu: mihi si quod inutile uerbum
Excidit, in melius uenientia tempora uertent,
Et facient meliora dei, quae uana fuerunt.

Sic ait, hos linquens: aliosq; subinde petiuit,
Atq; ita magnanimum pergens Diomedea, forti
Tydeo genitum, stantes in puluere currus
Quadrupedum frenis aptantem offendit, et ipsi
Astantem Sthenelum Capaneo patre creatum.
Hos quoq; conspiciens, dictis affatur acerbis.

Agamemno
Diomsdi.

Heu factum indignum te Tydeos inclyte fili,
Quid trepidas? quis te subita formidine captum
Inuasit timor? aut cur nunc ignaue moraris?
Si tibi forte uiam faciant, alijsq; priores
Prælia committant, non sic metuisse decebat
Tydeo forti genitum, qui solus in hostes
Sæpe ruens, pro dilectis pugnabat amicis:
Ut referunt, qui facta uiri durosq; labores
Viderunt. neq; enim uisus neq; cognitus unquam
Ille mihi est. sed sic aliorum sermo ferebat.

Quantquam

Quamquam olim claras aduenerit ille Mycenæ,
 Pacificus, cum diuino Polydice receptus
 Hospitio, quando auxilia & sociæ arma petebant,
 Sacra subacturi Thebarum inœnia bello.
 Nec labor obrinuisse fuit, quæcumq; petebant,
 De cælo nisi forte minax mala signa dedisset
 Iuppiter. Ipsi autem nostræ regione profecti
 Postquam ad tunciferas Aesopi fluminis undas
 Venerunt, magni misere Eteoclis ad urbem
 Tydea legatum Danaï. tunc ille profectus,
 Postquam Thebarum Cadmeida uenit in urbem,
 Oedipodionidas complures repperit, illic
 Leta frequentantes positis conuiuia mensis.
 Nec timuit, multos quamuis, & solus, & hospes,
 In quæcumq; uolet subitæ discrimina pugnae
 Irritare animos, uerbisq; laceffere martem:
 Atq; ut quemq; laceffierat, sic uiribus audax
 Vicit, & optatum multis tulit unus honorem.
 Adfuit illi adeo præsentî numine Pallas.
 Quam rem sicut erat, non æqua mente ferentes
 Cadmei ciues, equitum genus acre uirorum,
 Insidias posuere uiro per nota uiarum
 Lustra reuersuro, quinquaginta arma ferentes
 Egregios iuuenes, duo quos duxere magistri,
 Meon Hæmonides dijs immortalibus æquus,
 Et satus Autophono Lycophantes, Marte superbus.
 Quos omnes Tydeus fato multauit acerbo,
 Prodigijs diuûm fidens. ex omnibus unum
 Meona dimisit saluum, qui fortia facta
 Nunciet ista domum. talis fuit ille deorum

Auxilio

Auxilio Tydeus Aetolus. at editus illo
Filius, ut bello minor est patre, sic ubi uerbis
Est opus, artificii præstat ratione loquendi.

Talia dicentem nihil ausus reddere contrà
Fortis Tydides, uenerandi iurgia regis

(Ut decuit ueritus. contrà quem filius orsus
Magnanimi Capanei : Noli, inquit, rex Agamemnon.

Sthenelus
Agamem-
noni.

Falsa loqui. nam nos nostrorum facta parentum
Vincimus, & rerum gestarum nomine, & ampla
Laude gerendarum, famæq; recentis honore.

Nos quoq; si septem claudencia moenia portas
Bello adissemus, multo hac uirtute minorem
Ducentes populum, tamen illo martia Thebas
Clausura ruissemus, neq; nos pia numina diuùm
Nec Iouis auxilij fiducia deseruisset.

Nunc illi nimium temeraria bella mouentes,
Stulticia perire sua. ne patribus ergo
Imperti, quam nos laudem uirtute meremur.
Ad quem respiciens Diomedes lumine toruo,

Diomedes
Sthenelum
obiurgat.

Quin tacuisse, inquit, melius fuit, atq; magni
Principis ad sacram duxisse silentia uocem.
Nec meritò magno succenseat ullus Atridae,
Culpatum ue uelit, me iudice, quando coactos
Concitet in bellum populos, atq; agmina Graiùm.
Quem, si foedifragos deuincant Troas Achiui,
Et sacrum capiant uictoricibus Ilium armis,
Gloria perpetua, & decus immortale sequetur :
Dedecus extremum, si nos fata impia uinci
Annuerint. sed nos agè, dum uirtutis auitæ
Arma capeffamus memores. Sic dixit, & alto

Defiliens

Desiliens curru, concussit pondere terram
 Armorum, sonituq; graui conterrui aures
 Atq; animos & corda uirum. tum protinus omnes
 Instructæ properare acies, & in arma uicissim
 Certantes ruere, hortari propellere regum
 Quisq; suos, totum consternere milite campum.
 Non secus ac tumida Zephyro feriente procellæ
 Aequoris ingentes uoluunt ad littora fluctus,
 Cum trudent alios alij, franguntur acutis
 Cautibus illisi, crebro sonat omne tumultu
 Littus, & obiectæ spumant aspergine moles.
 Talis erat strepituq; ducum, clamorq; iubentum
 Agmina densari, & cuneis inuadere in hostem.
 Verum alij signis taciti sub euntibus ibant,
 Et compressa metu tenuere silentia Graij,
 Quippe duces ueriti, potuisses dicere tantam
 Haudquaquã esse manũ populi, sed & arma corusca
 Luce resfulgebant, quibus ille exercitus esset
 Ornatus, toto radiantibus ære cateruis.
 At contra ingenti Troës clamore ruebant,
 Assimiles ouium gregibus, quas clausit in altis
 Diues opum pastor stabulis, ubi turgida præbent
 Vbera mulgenti, si quas audire gementum
 Contigit agnorum uoces, tum protinus ipsæ
 Assiduus stabula & caulas balatibus implent.
 Talis erat Troum sociata per agmina clamor,
 Dissimilis tamen, haud etenim fuit omnibus idem
 Tot modò linguarum populis, & ab orbe profectis
 Diuerso, sic quiq; suo se more ferebant.
 Troas in arma furor stimulat Mauortis anhelos,
Glaucæ

Comparatio
palcherrima.

Descriptio
instructi ex-
ercitus.

Troiani omi-
bus compa-
rantur.

Troianis
Mars, Græ-
cis Pallas
fauent.
Discordia
soror Martis
Virgilius de
Fama.

Glauca truces animos incendit Pallas Achiuis,
Terror & ultrices diræ comitantur utrosq;
Et moto gaudens uadit Discordia bello,
Et soror atq; comes utricidæ proxima Marti,
Parua metu primò, mox sese attollit in auras,
Ingrediturq; solo, & caput inter nubila condit.
Hæc dea tum populi per castra utriusq; citatis
Pasibus incedens, odium ferit, excitat iras,
Vnde mouerentur lacrymæ gemitusq; uirorum.

Concurfus
acierum.

Comparatio

Postquam descendere acies unius in æquam
Planiciem campi, tum scuta minantia scutis
Coniecti, feriunt hastis, animisq; furorem
Concipiunt, seuæ gliscunt in cordibus iræ.
Tum clypeis motu ingenti & clamore frementes
Concurrere cauis, hinc uerbera sæua ferentum
Audiri uoces coeptæ, gemitusq; cadentum.
Sanguinis hinc nigri per terram efferruere riuus:
Non secus ac rapidi summis de montibus amnes
Præcipitant, unamq; omnes in ualle lacunam
Insinuant, ruptis aded torrentibus undis
Ingenti sonitu, procul ut de uertice pastor
Audiat aërio, sic tunc per mutua cædem
Vulnera miscentum clamor quatit horridus aures.

Antilochus
Echepolum
occidit.

Primus ibi Antilochus pugnantem fortiter inter
Confertos acie prima, pulchrisq; ferentem
Armis corpora tella Thalysiaden Echepolum
Corripuit, crustaq; trabens afflixit equina,
Donec in aduersam telum immedicabile frontem
Impulit, & fracto transegit in ossa cerebro.
Ille oculis duræ caligine mortis oborta,

Sicut

Sicut uasta suis è sedibus eruta turris
 Concidit, & sterilem moribundus calcat arenam.
 Cuius ut aspexit susum tellure cadauer
 Chalcodontiades princeps Elephenor Abantum,
 Corripiens pede, perq; hostes perq; arma trahebat,
 Ipsius exuuijs cupiens spolijsq; potiri.
 Sed causa exitij misero fuit ista cupido.
 Namq; uidens corpus confossi exangue trahentem,
 In latus, egregius telum contorsit Agenor,
 Qua nudum ^{sp}apeo patuit, terraq; reliquit
 Confossum diro lethalis acumine ferri.
 Tum super amborum subito exitiosa coorta est
 Pugna cadaueribus, Troianos inter & acres
 Graiugenas, certatim in uulnera more luporum
 Mutua grassantes, mistaq; in strage uirum uir
 Quem feriat legit, hic natum Anthemione superbo
 Mortifero occidit ferro Telamonius Ajax,
 Florentem iuuenilis adhuc Simoision æui
 Munere, necdum etiam tædis genialibus auctum.
 Quem quondam uiridi descendens mater ab Ida,
 Adductura domum pecudes de more paternas,
 In gelida enixa est ripa Simoëntis amœni,
 Et dedit hoc illi fluuij de nomine nomen.
 Sed tamen ille suis alimenta parentibus olim
 Reddere non potuit, quando breuioribus illum
 Vita tulit spacijs, hostili cuspide casum.
 Sese etenim contra uenienti maximus Ajax,
 Pectoris in dextra percussit parte papillam,
 Tam ualidis uibrans ferratam uiribus hastam,
 Ut grauis ex humero extaret pars altera teli.

Elephenor
 cadauer B-
 chepoli tra-
 hens interfe-
 citur ab Age-
 norc.

Ajax Teta-
 monius Sa-
 moision in-
 terfecit.

ille

Comparatio Ille cadens moribundus humum concussit, ut altis
 Nixa cacuminibus, ripæq; agnata palvstri
 Populus, armatis decus accessura quadrigis,
 Atq; orbes olim curuos actura rotarum,
 Quam faber accisam ferro deiecit acuto
 Illa iacens, fluvij steriles arefcit ad undas.
 Taliter Anthemiden Sumoïfion exuit armis,
 Et uita simul, æthercum genus inchyus Ajax.

**Antiphus
Priami filius.** Antiphus ista uidens, telum iaculatus, in hostem
 Priamides torquet: quod aberrans, n̄ tamen ipsum
 Perculit Aiacem, sed plurima corpora præter
 Mißilis hasta uolans, in Leuci corpore pulchro
 Hesit, & astuti comitem percussit vlyffis,
 Vltima qua mollem constringunt ilia uentrem,
 Tunc fortè occisi corpus deforme trahentem,
 Quod iuxta tum procubuit, dextramq; remisit.
 Postquam Ithacus cari mortem cognouit amici,
 Impatiens animi, & furibunda percitus ira,
 Armatus nitido ære, furens prima agmina cursu
 Irruit, & propè congressus pugnantibus, hastam,
 Concutit, obseruans quem fixum cuspide letho
 Destinet at sese uenienti, Troës ab icū
 Subducunt, dextramq; uiri fugere, sed actum
 Aëra per uacuum ualido libramine telum,
 Fortè nothum Priami lethali uulnere fixum

**Democoonta
tem Vlyffis
interim.** Democoonta ferit, pulchra qui nuper Abydo
 Venerat, adducens celerum pulchrū agmen equorū.
 Huic, ut erat socij casu indignatus vlyffes,
 Mortiferum telum per tempus adegit utrunq;
 Ille, ubi perpetuam traxerunt lumina noctem,

Ingenti

Ingenti cecidit sonitu, super arma recumbens.
 Quo casu stupefacti animis, retulere citatum
 Agmina prima pedem : retro simul inclytus Hector
 Cessit. at Argiui uasto clamore frequentes,
 Corpora cæforum exuuijs spolianda trahebant.
 Et iam longius euecti, cedentibus ultro
 Instantes, pavidos urgebant undiq; Troas.
 Quæ procul aspiciens ex altæ culmine Troiæ,
 Indignans animo, sic est affatus Apollo.

Eia alacres iterum ualidis insurgite in hostem
 Viribus, ô celerum domitores nuper equorum.
 State uiri, pugne memores, nec cedite Graijs
 Turpiter : haud etenim est illis in pectore ferrum,
 Nec fabricata gerunt inuicta corpora saxo,
 Quæ nequeant ferro uiolari, aut uincier armis.
 Sed neq; pulchricomæ Thetidîs diuinus Achilles
 Filius in pugnam uenit, sed mœstus acerbum
 Luget apud naues irato corde dolorem.

Sic deus excelsa palantes Troas ab urbe
 Alloquitur. contra Iouis inclyta filia Pallas
 Incitat, incedens inter conferta suorum
 Agmina Graiugenum, si quos à parte laborum
 Cessantes, tota uideat desistere pugna,
 Hic Amarinciden fato crudelis acerbo
 Parca tulit, captum Diorea namq; molari
 Percussit saxo, tereti qua dextera talo
 Sura coit, Thracum ductor, qui nuper ab Aeno
 Venerat Imbrasides Piro : & cruris utrunq;
 Perfregit misero neruum, simul ossa molesto
 Pondere contriuit. nec eo contentus, in udo

Apollo Tro-
 ianos horta-
 tur in pu-
 gnam.

Pallas Gra-
 cis adest.

Diores.

Piros.

h Puluere

Puluere deiectum foedè, socijsq; supinas
 Tendentem cum uoce manus, iamq; ægra trahentem
 Effugiente anima suspiria, corripit hasta
 Confodiens medijs per puncta tenerrima uentris.
 Lubrica mortifero de uulnere protinus exta
 Defluxere solo, nox illum ferrea textit,
 Luminaq; æternæ clauserunt fessa tenebræ.
 Letum successu, & perfecta cæde ferocem,
 Aetolus mucrone Thoas euerberat hastæ,
 Transadigens teretem per pectoris ossa papillam,
 Et stetit in medio ferrum pulmone retentum.
 Inde Thoas propè succedens, de pectore ferrum
 Educens, ualidum uagina liberat ensem,
 Et medium latus imbrasiæ ferus haurit, & illi
 Eripit effugientem animam: conatus & arma
 Exuere, haud potuit. nec enim paterentur amici,
 Exanimem stantes circum, corpuiq; tuentes,
 Arte capillati Thraces, & longa ferentes
 Spicula, propellunt præstantem robore multo
 Illustremq; uirum, & multa uirtute potentem.

Thoas Pi-
 rum confo-
 dit.

Talia per totos edebant funera campos
 Thraces, & erati fulgentia corpora Epæi
 Ductores, multiq; alij per honesta cadebant
 Vulnere, nec quisquam reprehenderit ulla uirorum
 Facta, per illorum quisquis media agmina tutus
 Transierit, nullo uiolatus corpora telo,
 Quemq; suis manibus deduceret inclyta Pallas,
 Ipsius hostiles prohibens à corpore dextras:
 Tot iacuere solo caesorum milia Troum,
 Argiuumq; die quos bellum absumpserat isto.

ILIA*

ILIADOS HOMERICAE

LIBER V.

AT Iouis interea Diomedæ filia Pallas
 Audaces animos, & honesti robur adauclit
 Corporis immisit, cunctos ut solus Achiuos
 Inter, & assumptis fieret conspectior armis,
 Et decus eximia ferret uirtutis opinum.
 Flamma repercusso clypei tam clara rotundi
 Aere resulgebat, galea tam splendor ab alta
 Igneus emicuit, quam pulchrum tempore sidus
 Diuitis Autumni, quod lotum fluctibus alto
 Surgit ab Oceano, cœlumq; illustrat, & omnes
 Ante alios micat astrorum conspectius ignes.
 Is fuit armorum Tydida splendor, & illo
 Concitus in medios hostes ardore ruebat,
 Et cuneos turbabat agens atq; agmina Troum.
 Quos inter fuit illustris tam fortibus actis,
 Quam florens opibus: ciues dixere Dareta,
 Mœcibero sacer, & Vulcani maximus idem
 Sacrorum antistes, geminos in prælia natos
 Miserat infœlix, belli uirtute superbos,
 Phegeaq; Ideumq;: horum tum stantia eodem
 Corpora fors Diomede tibi tulit obuia curru.
 Hi siquidem bijugum retinacia frena tenentes.
 Ipse pedes terra ueniens Tydeius heros,
 Postquam in conspectum uenere, hinc tela parabant
 Atq; hinc arma prior quatiens Mauortia Phegeus,
 Prælongam ualidis contortam uiribus hastam,
 Misit in aduersum Diomedeæ, missa sinistrum

Pallas Diomedæ uires immittit

Et hac comparatione Virgilius usus est.

Dares Vulcani sacerdos.

h 2 Trans

Trans humerum delata uago mucrone sefillit,
Et uacuas abijt sine uulnere lapsa per auras.

At non Tydidæ, qui post intenderat ictum,
Dextera uana fuit, nec inutilis hasta, sed ipsam
Percussit medio sub pectore fixa papillam.

Tristia conspiciens morientis uulnera Phegei
Idæus, pulchros currus & frena relinquit,

Defiliens ab equis, duri nec ad ultima fati
Tempora sustinuit carum defendere fratrem.

Qui quanquam fugeret, morte occubisset eadem,
Ni deus inducta texisset nube remotum

Mulciber, orba senis miseratus tempora cari.

Tum prendens dat equos naues deducere ad altas.

Tydidæ socijs. postquam uidere Daretis

Magnanimi Troës natos, hunc morte peremptum,

Illum fata pedum cursu uitasse citato,

Extemplo cecidere animi, metus acrior omnes

Inuasit. Tum diua feri Tritonia Martis

Apprensâ cum uoce manu, sic deinde loquuta est.

Pallas Marti Mauors Mars, homicida ferox, et sanguine gaudes,

Concutiens ualidas ipsis cum mœnibus urbes,

Mutua num sinimus sine nobis bella gerantur

Troas magnanimos & fortes inter Achiuos,

Spectantes utris laudem uictoria, & utris

Iuppiter adijciat belli decus illud amicus?

Nos igitur nunc ista relinquere prælia fas est,

Vitantes Iouis offensi, dum possumus, iram.

Mars pugna excedit Sic ait, & pugna seuum Tritonia Martem

Educens, lati ripa uiridante Scamandri,

Mollibus effulta folijs in sede locauit.

lamq;

Iamq; fugabantur uincensibus agmina Graijs
 Dardana, iam primi ductores omnia ferro
 Sternebant, dum quemq; duces dux quisq; trucidat.
 In primis populi princeps animosus Atrides.

Sternit Halizonum ductorem gentis adacto
 In pectus mucrone, Odium, qua parte supremum
 Coniunctum est humero. terram quatit ille cadendo
 Ingenti armorum sonitu, iacuitq; supinus.

Agamemno
 Odium inter
 fecit.

Occupat Idomeneus Phæstum patre Mæone Boro
 Progenitum, terra qui fertilis ubere Tharnæ
 Venerat. hunc stantem curru, frenosq; tenentem,
 Lyctius Idomeneus oblonga percutit hasta,
 Qua dextro est humero coniunctum pectus. at illum
 Semianimem curru nox occupat atra cadentem,
 Quem socij Idomenei spoliarunt fortibus armis

Idomeneus
 Phæstum in-
 terfecit.

At Strophio natum genitore Scamandriõ, altis
 Assuetum syluis iuuenem, Latonia uirgo
 Quem docuit captare feras, & figere telis,
 Assequitur prendens telo Menelaus acuto.
 Sed neq; tunc misero pharetris armata Diana
 Profuit, aut longè iaculantes tela sagittæ,
 Quo minus Atridæ uiolenta occumberet hasta.
 Vulnus enim accepit fugiens in terga, sub alto
 Fixum humero, medio extabat de pectore ferrum,
 Ingentem sonitum super arma dedere cadentem.

Menelaus
 Scamandriõ
 trucidat

Meriones ferus inde Phereclum corripit, illo
 Harmonida genitum, quem diua fabrilibus olim
 Artibus erudijt Pallas, opera omnia doctum
 Artifici posuisse manu. fabrefecerat idem
 Pestiferas Paridi naues, quibus ultima Troiæ.

Meriones
 Phereclum,
 nauum Pa-
 ridis fabrica-
 torem

h 3 Et Phrygiæ

Et Phrygibus miseris causa est inuecta malorum,
 Atq; ipsi sibi: quod monitus & reddita stulti
 Spreuerunt responsa, nec intellecta, deorum.
 Hoc igitur genitum fugientes inter adeptus
 Meriones, dextro in lumbo percussit. at hastæ
 Intima per uentrem descendit in ilia ferrum.
 In genua ille gemens procumbit, & ægra trabentem
 Occupat, & dirum prohibet suspiria fatum.

Observandū
 in hoc poeta
 quod omni-
 bus quos no-
 minat, aut in-
 seruetos di-
 cit, singula-
 ria aliqua at-
 tribuit, ut po-
 te uel genus,
 uel educatio-
 nem, uel artē
 uel casum ali-
 quem, uel id
 genus alia,
 quibus fere
 cōmiseratio-
 nem mouet.
 In quibus
 egregie ipsū
 noster Virg-
 est imitatus:
 sicut & uarie-
 tatem ex mo-
 dis morien-
 tium ex hoc
 accepit

Pedæum rapit inde Meges, Antenore natum,
 Sed dubia de matre nothum, quem diua Theano
 Nutriit, & proprijs (hoc gratificata parenti)
 Aequauit natis: quem tunc & in agmine uerso
 Consequitur, longaq; premens transuerberat hasta
 Phylides, quæ ceruicis coit ultima summæ
 Vertebra, ferri acies sub lingua gutture fracto
 Transijt, & ualidos perfregit acumine dentes.
 Ille cadens, fœda iacuit porrectus arena,
 Dentibus & ferrum moriens hostile momordit.

Eurypylus post hos, Euæmonis inclita proles,
 Insignem sternit multis Hypsenora sacris,
 Magnanimo genitum Dolopione, templi sacerdos
 Qui tenuit liquidi commissaq; sacra Scamandri,
 Non secus ac deus in populo reuerenter amatus.
 Hunc Euæmonides fugientem præpete cursu
 Consequitur, gladioq; ferit: simul amputat ipsi
 Magna humeri cū parte manum. cadit ille, putremq;
 Sanguine fœdat humum: simul ambos lurida claudit
 Mors oculos, duriq; premit uis ultima fati.

Talia funesto dum prælia marte geruntur,
 Haud facile agnoscas Diomedes utra sequatur

Agmina,

Agmina, Troianos' ne, an fortes cadat Achiuos:
 Sic campi medium insiluit, mediosq; per hostes
 Proturbabat agens cuneos, atq; obuia sternens
 Quæq; manu: similis fluuio, qui pluribus auctus
 Imbribus, exundante ruens rapit omnia cursu
 Obuia, constratosq; insano gurgite pontes
 Deuoluit: non septa nouos tenuere per agros,
 Non ulla obiectæ moles: ruit impete uasto,
 Atq; hominum sternit sata læta, boumq; labores.
 Sic Troum sternente acies Diomede ruebant,
 Iratum densa nec sustinuere phalanges.

Diomedis
 ferocia flu-
 uio omnia
 proferrent
 comparatur

Talia quem totis edentem funera campis,
 Sternentemq; acies, & sæuo Marte furentem,
 Inclutus aspiciens genitore Lycaone natus.
 Non tulit, & celeres aptans sua tela sagittas,
 Direxitq; manu teretem (quo præstitit) arcum,
 Tydidenq; alta surgentem in uulnera dextra
 Iuxta humerum feriens dextra percussit in ala,
 Per thoraca cauum telo sic fortiter acto,
 Vt parte ex alia ferratum extaret acumen,
 Et grauis effuso manaret sanguine thorax.
 Protinus ingenti clamore Lycaone natus
 Intonuit: nunc magnanimi consistite Troës,
 Nunc equites inferte pedem. percussus ab arcu
 Optimus Arginûm nostro est. nec posse uidetur
 Vulnere ab hoc superesse diu, si misit Apollo
 Non frustra ex Lycia, nec me deus ipse sefellit.

Pandarum di-
 cit

Vulneratur
 Diomedes

Pandarus
 exultans
 Troians

Talia iactabat memorans. nec uulnus acerbum
 Tydidæ nocuit, sed tantum Marte remisso
 E' pugna excedens, petit agmina tuta suorum,

h 4

Et currus

Et currus & equos cum saucius ante stetisset,
 Sic Sthenelum alloquitur Capaneo patre creatum
 Huc properè Capaneide suauiſſime curru
 Descendens ades, & telum exitiale lacerto
 Exime, quod fixum affligit me uulnere acerbo.
 Hæc ubi dixisset, Sthenelus de curribus altis
 Desilit in terram, & propè stans exemit acutum
 Ex humero telum, fluit ater arundine ducta
 Per tunicam, perq; arma uiri de uulnere sanguis.
 Tunc bonus est clara Diomedes uoce precatus
 Aegida quassantis Iouis inclyta filia Pallas,
 Me dea me precor exaudi, si quando parentem
 Aut me, dura tua iuuisti in prælia dextra,
 Nunc mihi diua faue, solitas nunc adstrue uires,
 Ut telo cadat & manuum uirtute mearum
 Ille uir, incautum qui me percussit acerbo
 Vulnere, iactauitq; nec ultra lumine solis
 Posse frui, superasq; haurire diutius auras.
 Talibus orantem Ioue nata audiuit, & ultrò
 Accedens propius, reparauit robore multo
 Membra manusq; pedesq; uiri. cui deinde loquuta est,
 Esto animo forti atq; bono, fili inclyte Tydei,
 Nec dubita Troiana tuo petere agmina ferro.
 Namq; tibi patrias immisi in pectora uires,
 Intrepidumq; animum, qualem fortissimus olim
 Oenides habuit Tydeus, atq; insuper atram
 Ex oculis nubem eripui, ut cognoscere possis
 Siue dei, seu sint homines qui bella capeſſant,
 Ne tu fortè deùm contra immortalia pugnes
 Numina : ni ueniat Venus huc Iouis inclyta magni
 Filia.

Diomedes
 Sthenelo.

Eximitur te
 lum.

Oratio Dio-
 medis ad Pal-
 ladem.

Pallas Dio-
 medi

Filia. quæ si forsitan his se immisceat armis,
 Illi ne metuas hostile immittere ferrum.
 Tantum effata, retro concessit casta Pallas.
 Ipse nouas nactus triplicato robore uires
 Tydides, uolat ad primos animosior hostes,
 Immiscetq; manus, & proterit agmina Troum.
 Impastus ceu plena leo per ouilia grassans,
 Quæm procul incautum confixit arundine pastor,
 Nec tamen infixit uulnus lethale, sed hærens
 Plus acuit telum, & maiores suscitât iras.
 Ille furit, latet attonitus post limina pastor,
 Deseruitq; gregem: faciunt loca sola timorem.
 At trepidæ glomerantur oues formidine in arctum,
 Prosiluit stabulis uictor leo, non secus ira
 Percitus in Troas rabida Calydomus heros
 Aestuat, arma ferens circum, & fera prælia miscet.
 Atq; hic Astynoum raptans, & Hypenora regem
 Conficit: hunc hasta sub inutilis orbe papillæ
 Traijcit, illi humerum magno ferus ense recidit,
 Quæ uires iunctura dabat, de corpore totum.
 Hos ita confectos linquens, in Abanta superbum
 Fertur, & illustrem Polyidon sanguine fratres,
 Eurydamante satos, qui pallida somnia noctis
 Monstrifera callebat, & ut non uana docebat.
 Sed non bella suis incuntibus horrida natis
 Per sua luctificam prædixit somnia noctem,
 Quam miseris tristi Diomedes intulit ira.
 Inde Thoona petit, Xanthumq; uirentibus ambos
 Corporibus iuuenes, natos patre Phœmone, sed quos
 Præter non alios habuit pater, inde nec ullos

Diomedes
 triplo quam
 ante fortior
 Comparatio
 a leone uul-
 nerato

Quos Dio-
 medes uirne
 ratus intere-
 merit

Progeniturus erat, fractusq; , & inutilis æuo.

Hos tibi Tydides perimens uitalibus auris

Ambos eripuit, misero suspiria patri

Egregium
uocabos.

Tristia, et innumeros luctus lacrymasq; relinquens,

Non iterum è bello redeuntès amplius illo

Visuro natos, & quæ cumulauerat ipsis

Cuncta relicto hesternis heredibus olim.

Inde duos occidit, Echemonaq; , Chromiumq; ,

Dardanida Priamo genitos, quos unus habebat

Alia a leone
comparatio.

Currus. in hos magno Diomedes impete factò,

Sicut in armentum per pascua lata cruento

Irruit ore leo, ac pressum ceruice reflexa

Sternit humi taurum 'ue graue', fortem 'ue iuuenem:

Sic tunc Priamidas fratres uiolenter ab alto

Deiicit axe furens, spoliatq; recentibus armis

Tydides, & equos captos iubet agmine duci

Ad celeres Graium, tentoria tuta, carinas.

Quem simul Aeneas populantem Troia uidit

Agmina, mox propero cursu per tela, per hostes

Pandaron inquirens fertur, dijs equiparandum,

Et bello egregium, fortiq; Lycaone natum

Quem simul inuenit, sic est affatus amicum

Aeneas Pan-
daro.

Heu ubi nunc arcus? ubi tela uolucra dudum

Pandare fessa iacent? quorum tibi nemo uir unus

Par fuit arte prius, qui uel contendere tecum

Posset, non Lyciæ tota de gente feracis,

Non etiam his terris, quo nunc ea gloria cessit?

Verum age sublatis manibus, uotisq; uocatum

Supplicibus uenerare Iouem, diramq; sagittam

(Quisquis is est) immitte uiro, qui Troia tanto

Robore

Robore castra quatit, qui tot præstantia nigrae
 Corpora demittit morti, genua ægra resolvens,
 Ni deus hic aliquis memores exerceat iras
 In Phrygas, ob solitas sacra intermissa per aras.
 Dura quidem res est mortalibus ira deorum.

Pandarus huic contrà sic reddidit. Optime Teu- Pandarus
 Arbitr Aenea, certè ille uir omnia forti est (crûm Acneæ.
 Tydida similis, quem cur non esse putemus?
 Agnosco clypeum, galeæq; comantis onustum
 Cristatum pennis apicem, nosco ære coruscos
 Aeripedes : sed non penitus discernere possum
 Sit' ne homo, sit' ne deus, sit' ne hic quæ Tydea magnû
 Progenuisse ferunt. nec enim sine numine diuûm
 Quæ facit, ista facit. sed adest, atq; auxiliatur
 Huic aliquis superûm, nebulae uelatus amictu,
 Spicula qui uertens aliò deflexit ab huius
 Corpore. nam dextrû huic humerû stridente sagitta
 Traieci, qua summa cauus præcordia thorax
 Contegit, & tali confectum uulnere liqui,
 Ut citò sperarem subiturum pallida Ditis
 Regna uirum, uesci nec posse diutius aura
 Luminis ærij: sed me spes ista fefellit.
 Nam neq; perdomui, neq; ad impia tartara misi,
 Irato (sic credo) aliquo mihi numine diuûm.
 Nunc etiam currus & equi, quibus utar in hostem,
 Non adsunt mihi. namq; domi bis quinque relictæ
 Sunt mihi plus uno currus, paulo ante parati
 Instructiq; armis, sabre quos optima circum
 Vela tegunt, quorum bijuges ad quemlibet unum
 Stant gemini, phalerisq; instructi albertia pascunt
 Hordæ,

Hordea, pinguisca nec copia desit auenæ.
 Quos me sepe senex & clarus Marte Lycaon,
 Auxilio uobis abiturum ducere iussit,
 Cornipedumq; iugo tractos ascendere currus,
 Et quantas habeam uires ostendere bello
 Troianis ductibus. sed nec rationibus ullis
 Persuasit pater. ergo & equos currusq; reliqui,
 Quodq; uidebatur melius multo esse, perperi
 Cornipedum gregibus, ne forte ad Pergama ductos
 Pabula deficerent, qui nunc pascuntur in altis
 Assueti stabulis pinguescere, ad Ilium altum.
 Ipse pedes ueni telis his fretus, & arcu,
 Quæ tamen heu nostrum non adiutura laborem
 Necquicquam arma tuli. nam uulnera uana duobus
 Fixerunt hodie ductibus, forti Diomedi,
 Et forti Atridæ: quos sic ego fortiter ici,
 Multus ut amborum flueret de corpore sanguis,
 Nec tamen occiderent, sed plus flammatis ira
 Irritati animis in prælia seua redirent.
 Illo nempe die me fata inimica tulerunt,
 Improba quo sacris à postibus arma refixi,
 Quando sacram Troiæ multis comitantibus urbem
 Accessi, laturus opem Phrygibusq; colonis,
 Et tibi cum primis Hæctor fortissime Teucrum.
 Quod si iterum patrios olim rediisse penates
 Contingat mihi, & his oculis uidisse relictos
 Vxorem, natosq; domumq; nitentibus altam
 Turribus, externus caput à ceruice resectum
 Auferat hoc aliquis, si non ego protinus isthæc
 Tela manu frangens, si non hos protinus arcus

Inijciam

Inijciam rapido crepitantibus igne caminis,
 Vsq; adeò mihi cassa manu, sic uana fuerunt.
 Reddidit Aeneas, Troiùm dux, ista loquuto

Ne uerò; ne sic loquere inclyte Pandare. uerùm
 Præstiterit, fueritq; nihil magis utile, quàm si
 Hunc & equis contra curruq; uolante seramur.
 Tydiden, seu quisquis is est. hos ergo iugales,
 Hos currus conscende, fac ut cognoscere possis
 Quàm duro ualeant in aperti puluere campi
 Troiani eripedes, quàm sint in bella feroces,
 Quàm facili motu partes flectantur in omnes,
 Seu quando fugiunt hostem, seu quando sequuntur.
 Qui si forte fuga pulsus referantur ad urbem,
 Et serus auxilium Tydidæ Iuppiter addat,
 Et decus adijciat, saluos & ab hoste receptos
 Nos præstare queant. sed nunc agè sume flagellum,
 Frenaq; pulchra manu, currumq; auriga gubernæ.
 Ipse ego descendens ab equis audacter in hostem
 Pugnabo : uel tu, si uis descende, relinquens
 Hos mihi cornipedes curru subeunte regendos.
 Dixerat. at placido sermone Lycaone natus,

Aeneas
 Pandaro.

Aenea tibi serua, inquit, tua frena, tuosq;
 Dirige equos, curruq; moue paròre paratos,
 Aurigæ magis assueto, ne fortè feroces
 Si rabida deuicti ambo Diomedis ab ira
 Fugerimus, mea flagra sequi & mea uerba recusent,
 Exoptemq; tuam uocem, nec uerbere cogi
 Possint, & pugna excedant, nos opprimat hostis
 Tydides, ipsosq; abducatur ad agmina Graiùm
 Captiuos. nunc ergo tuos tu dirige currus,

Pandarus
 Aeneæ.

Ipse

Ipse uirum excipiam uenientem hac fortiter hasta :

*Talia colloquijs inter se uerba ferebant,
Currum ascendentes uarium, rapidisq; citati
Nitebantur equis, fortem in Diomedea, promptis
Aggressuri animus, et depugnare parati.
Quos ubi uidisset Sthenelus Capaneus heros,
Dorica precipiti subeuntes agmina cursu,
Taliter est prope Diomedi uoce loquutus :*

Sthenelus
Diomedi.

*Tydidâ dilecte animo mihi, quos ego cerno
Aduentare uiros, fortissima tela gerentes,
Et tecum certare animis armisq; paratos?
Horum alter (uideo) præstanti est Pandarus arcu
Inuictus, Lycio genitore Lycaone cretus:
Alter magnanimi Anchisæ Venerisq; superbæ
Filius Aeneas. quare huc agè ab agmine paulum
Deflexis cedamus equis, nec tu mihi primam
Insilias aciem, ne forsitan improbus hostis
Opprimat incautum, et spoliatum lumine linguat.*

Diomedes
Sthenelcum
redarguit.

*Talia dicentem Diomedes lumine torso
Inspiciens : Ne uerò, inquit, ne talia uerbis
Persuadere uelis: nec enim potes, et mihi turpe est,
Nec specimen generosi animi, seu cedere retro
Pugnantem, siue hoste metu ueniente moueri.
Et mihi sunt ualidæ pugnanda in prælia uires.
Et nec equis fidens animus, nec præpete curru:
Quos neq; conscendam, neq; cedam ex agmine retro,
Sed potius uadam uenientibus obuius ipsis,
Excipiamq; manu, modò prouida Palladis almæ
Gratia non desit, certè redeuntibus ambo
Non reuehentur equis. quod si non forsitan ambos*

Interi

Interimam, nostra saltem cadet alter ab hasta
 Confossus, sed tu memori mea dicta repone
 Pectore : si palmam mihi Pallas utroq; perempto
 Contulerit duplicem, tu protinus arripe frenis
 Aeneæ arripedes, & duc ex agmine Troiûm
 Ad diuersa comatorum tentoria Graiûm,
 Illorum de stirpe satos quos iuppiter olim
 Pro Ganymede dedit Troi, cum præpes ab Ida
 Raptasset puerum : meliores omnibus illi
 Quos Sol cunq; uagus, quoscunq; Aurora renascens
 Spectat equos, quibus Anchises de gente suarum
 Cum subdisset equas, clam Laomedonte iugales
 Sex tulit inde nothos, quos & præsepibus altis
 Intulit, & uigili cura commisit alendos,
 Quattuor ipse quidem retinens, duo corpora forti
 Tradidit Aeneæ uolucrum quos cernis equorum.
 Quorum si dederit nobis fortuna potiri,
 Non decus exiguum famæ nos inde sequetur.

Genus &
 stirps equo-
 rum Aeneæ.

Sic alternantes hi mutua dicta ferebant.
 Interea rapidis aderant iam cursibus hostes,
 Verba Lycaonius quorum hæc prior intulit heros:
 Magnanime, armipotês, magni sate sanguine Tydei,
 Perdere te nostræ nondum potuere sagittæ,
 Et uano (ut uideo) perstrinxit uulnere telum.
 Nunc tamen experiar num sit foelicior ictu
 Hasta mea uibrata manu, sint ne irrita semper
 Vulnere quæ facio. sic dixit, & acer in hostem
 Coniicit intorquens hastam : quæ missa per orbem
 Ingentis clypei penetrans, thoracis aheni
 Aere repercussa est. sed enim ceu uulnere uero

Pandarus
 Diomedæ.

Pandarus

Statte glo-
riatur Panda-
rus.

Pandarus exultans : iam nunc, ait, acta sub imum
Transijt hasta latus, tandem lethalia sentis
Vulnera Tydida. nec enim puto uiuere posse
Te nunc, & plagæ superesse diutius isti,
Sed mihi morte tua decus immortale daturum.

Diomedes
Pandaro.

Talia iactanti Diomedes pectore forti
Intrepidus : Vana hæc, inquit, stolidissime iactas,
Falleris, haud quaquam peruenit ad intima ferrum
Pectora, nec misso fecisti uulnera telo.
Sed uos non simili casu fortuna leuarit.
Nam uobis fugere hinc prius haud erit ulla facultas,
Quàm nostro telo uestrum cadat alter, & atro
Imbuat arma feri crudelia sanguine martis.

Pandarum
Diomedes
interficet.

Dixit, & intorsit iaculum, quod Pallas acutæ
Circa oculos nari inuexit, penetrante per albos
Ferri acie dentes, reuolubilis ultima linguæ
Vincula dissecuit, donec postrema cruentæ
Ceruicis confregit, & ipsum è uulnere telum
Extitit. ille cadens curru, fulgentibus armis
Dat sonitum ingentem, latè resonante ruina
Consternantur equi, moriens ille exiit auras
Aethereas, unaq; animus sanguisq; relinquunt.

Tum subito ingenti clypeo metuendus & hasta
Aduolat Aeneas, ueritus ne exangue cadauer
Eriperent Danaï. circum quod maximus heros,
Ut leo cui uires animum dant, arma ferebat.
Nunc clypeum obiectans, nunc irrumpentibus hasta
Obfistens, simul horrendo clamore fremebat,
Stringere in aduersos ferrum exitiale paratus,
Quicumq; auderent se contra insistere pugnae,

Corripit

Corripit hic ingens immani pondere saxum
 Tydides, quod nec lecti duo tollere possent
 Quælia nunc hominum producit corpora tellus.
 Hoc cum tunc facili ille manu, solusq; tulisset,
 Misit in Aeneam : quod coxæ mobilis ossi
 Illatum, femur affixit, solidæq; resoluit
 Cardine luxato nervos compaginis ambos.
 Ille genu labente solo procumbit, & egrè
 Innitens manibus, cubito se sustulit heros.
 Iamq; caput nigræ circumuoluerè tenebræ,
 Et nox ante oculos perituri densa uolabat,
 Certaq; perniciès aderat, nisi diua tulisset
 Mater opem nato (quem pascua læta tenenti
 Anchisæ peperit Venus) & complexa lacertis
 Texisset niueis carissima corpora nati,
 Splendida prætendens nitidi uelamina pepli,
 Ne qua ferire queant Danaûm uenientia tela
 Pectora nuda uiri, medio ex ardore cruenti
 Abducens belli, imparibus defendit ab armis.

Virgilianum
 Sæxi seu Aeneam
 attingit
 Diomedea.

Venus Aeneam
 am liberat.

Tum memor imperij Sthenelus, Capaneia proles,
 Tydida deduxit equos, & ab agmine tutos
 Constituit, curruq; graues reliquit habenas.
 Et mox Aeneæ pulchro candore iubarum
 Præstantes inuasit equos, traxitq; reflexos
 Ex acie Troiûm pulchra ad tentoria Graiûm,
 Deipyloq; dedit socio, quo carior illi
 Non fuit æquales inter. mox ille receptos
 Ad pulchros curuo stantes in littore naues
 Duxit equos, ac Tydiden Capaneius heros
 Curribus insistens, ac frena undantia tendens

Sthenelus &
 quos Aeneas
 abducit.

i Assequitur,

Assequitur, socijsq; addit se strenuus armis.
Diomedes in Venerem. *Qui tunc in Venerem uesana percitus ira,*
Marte ferebatur sæuo, non inscius illam
Esse deam, non quæ bellis aut fortibus armis
Præsideat, qualis Iouis inclyta filia Pallas,
Aut sæuo quatiens urbes Bellona tumultu :
Sed quæ degeneres luxus, & inertia curet
Ocia. quam postquam perruperat agmina ferro
Densa uirum, propè contingens tenuissima pepli
Ambrosij scindens uelamina, qualia diuæ
Texuerunt Charites, diuam fricit, altaq; summæ
Diomedes Venerem in uola uulnerat. *Vulnere membra manus diro perstringit, & ipsam*
Vsq; uolam duri transegit acumine ferri.
Transijt hasta cutem diuini corporis, unde
Immortalis ijs manans de uulnere sanguis,
Qualem membra solent magnorum funderè diuùm.
Nam nec edunt fruges, nec una liquentia potant,
Atq; ideo exangues dii sunt, & morte carentes.
At Venus insueti sensu exanimata de loris
Ingemuit, magnisq; ferit plangoribus auras,
Venus impatientia doloris exulat. *Dimisitq; manu sicut complexa ferebat*
Ereptum letho natum. quem Phoebus Apollo
Suscipiens manibus, nebula contexit opaca,
Ne quis Achiuorum conspectum comminus armis
Appetat, aduersi figens in pectora telum,
Atq; animû inde trahens celeres dispergat in auras
Diomedes Veneri fugienti insultat. *At Venerem magna fugientem uoce sequutus*
Tydidès : Desiste (inquit) Ioue nata, uirorum
Arma sequi, fuge bella Venus, fera prælia linque.
An tibi non satis est, quòd mollia pectora sexus

Fœminei

*Fœminei expugnās ? & decipis arte malignā
 Imbelles animos ? nisi nostra quoq; arma laceſſas ?
 Quid te ſi immittes iterum, nec ſtulta quieſces,
 Mārtia bella tuo diſces uitare periclo.*

*Dixit, at illa graui cruciatu triſtis abibat,
 Multa gemenis, nigroq; decentia membra cruore
 Deſœdans, quam ſuſcipiens uariabilis Iris,
 Eductam pugna, celeriq; per ætra curru
 Auectam, Marti, quem læua à parte ſedentem
 Nube caua, ſubnixum haſta, curruq; ſoluto
 Stante ab equis, offenderunt, pugnaſq; uidentem,
 Detulit, huic genua inclinans, ſic diuā loquuta eſt.*

*Chare agē mi frater, me ſuſcipe, & hiſce ſaueto
 Vtar equis germane tuis, quibus ardua Olympi
 Regna petam, ſedes diuū, me namq; dolores
 Immodici cruciant, quibus immaniſſimus hoſtis
 Tydides miſeram affecit, namq; ille deorum
 Audeat ire patrem contra, bellumq; mouere.*

*Talia dicenti, Mars aurea frena ſerentes
 Tradit equos, illa & currum conſcendit, & alto
 Corde premit gemitus, ſimul Iride uerſicolore
 Aurigante manu, frenosq; & ſponte uolantes
 Immittente in equos, & agentem uerbera uirgam.*

*Postquam eſt ad diuū ſedes, excelsaq; uentum
 Teſta Iouis, ſiſtit currus, & frena reſoluit
 Velox Iris equis, & dulcia pabula præbet,
 Ambroſiam : tum procumbens formoſa Dionæ
 In genua eſt affuſa Venus genitricis amatæ.
 Illa amplexa manu natam dextraq; prehensens,
 Quis te (ait) ô diuū lepediſſima filia tantis*

i 2 Cladibus

Venus Marti

Mars equos
 ſuos Veneri
 commodat.

Dione mater
Veneri filiz.

Cladibus afficit: tanquam manifesta patris
Flagitia, atq; aliqua in culpa deprenta fuisses.

Venus matri

Cui Venus: Ille ferox animi, quem Tydea fortem
Progenuisse ferunt, ille hoc me afficit acerbo
Vulnere, conatam bello cædiq; cruentæ
Subtrahere Aeneam, mihi quod carissimus esset
Omnibus ex alijs quos unquam enixa fuisses.
Nam neq; cum Danaï Troianisq; amplius armis
Certatur, cum dijs Danaï, diuicq; uicissim
Cum Danaï pugnant. cui talia uerba loquitæ,

Dione Ver
neri.

Respondens formosa Dione: Cara fer, inquit,
Filia, quem pateris, nihil indignata, dolorem.
Multi alij superum cœlestia templa colentum
Sæpe tulere graues humana ex gente labores,
Sæpe etiam his illi grauia inflixere uicissim.
Arbiter armorum grauia est Mars passus, ut illum

Otus et Ephialtes
arte in uinculis
habuerunt.

Otus, Aloëo geniti, fortisq; Ephialtes
Coniectum fratres in fortia uincla ligarunt.
Nam tunc ære grauem iacuit detrusus in ollam,
Donec tredecimi fluxerunt tempora mensis.
Atq; illic perisset inexaturabilis ille
Armorum dominus, nisi pulchra Eriboæ nouere
Mercurium misisset, ut illi uincla furtim
Solueret excutiens, iam multa incommoda passo.

Iuno ab Hercule
uulnerata.

Passa etiam Iuno est, dextram quando illa manilla
Amphitryoniadæ percussa tricuspide telo,
Immedicabilibus quo diua doloribus uisa est.

Pluto ab Hercule
uulneratus.

Ipse quoq; ingentes, Erebi regnator, eodem
Læsus ab Alcida fertur sensisse dolores,
Quando illum telo feriens percussit acuto

Ad

Ad Pylon, inter adhuc inhumata cadauera nactus.
 Cum forti ergo humero staret lethalis arundo,
 Ille dolore amens, animoq; & corpore totus
 Deficeret, properè magnum conscendit Olympum.
 Illic sicut erat Pæon medicantibus herbis
 P'ia maca conficiens, tristem releuantia morbum
 Seruauit, quia nil diuo mortale fuisset.
 Infœlix, quem sic liquit reuerentia diuûm,
 Vt faceri auderet cœlestibus impia, & ipsos
 Impeteret telis, & uulnera tristia ferret.
 Sed tibi glauca oculos nocuit: te uulnere Pallas
 Hoc, quo Tydides, miseram multauit acerbo
 Demens, qui non hoc animo præuiderit, ipsum
 Haudquaquam fieri longæuum posse uirum, qui
 Cum dijs bella gerat, non illi à Marte reuerso
 Ad genua alludent titubantes dulcia nati,
 Et patrium tremulo nomen clamore uocantes.
 Nunc igitur quanquam uirtute & robore præstat,
 Talia Tydides consideret omnia secum,
 Ne quis ei obueniat qui sit præstantior armis,
 Ne quando Aegiale casta Adrasteia proles
 Excitet è somno mœrens quem fortè suorum,
 Qui thalamo coëat secum, quemq; illa maritum
 Eligat, Argiuos superantem laudibus omnes,
 Illa eadem coniux Diomedeos inclyta magni.
 Sic ait, atq; manu saniem deterfit utraq;
 E' palma Veneris: quam curans, uulnus acerbum
 Mitigat, & durum pepulit medicata dolorem.
 Talia spectantes Pallas, & regia Iuno,
 Ipsum cœperunt uerbis mordacibus ambæ

Pæon meo
dicus.

ἰπιφώρη
μα.
“
“

Irritare Iouem , cui sic prior inclyta Pallas
 Pallas Ioui, Iuppiter, an'ne loquuturæ quæ mente ucluto
 Irascere mihi? Venus hæc studiosa suarum
 Troiadum, dum fortè aliquam perducit ad ipsas
 Gentis Acheladum uultu præstante puellam,
 Dumq; fouet, tangitq; manu, dum cingula tractat,
 In teriti mollem lacerauit acumine dextram.
 Sic ait. at ridens hominum sator atq; deorum,
 His blandam alloquitur compellans nomine Cyprini
 Iupiter
 Veneri, Non est (crede) tui mea filia muneris, istas
 Bellorum tractare arteis. tua munera sunt,
 Pectoribus iuuenum dulces immittere flammæ,
 Legitimiq; faces curare et fœdera lecti:
 Bellica Mars Pallasq; feroc certamina curent.
 Sic inter sese diui dum multa loquuntur,
 Interea Aeneam Diomedes plurimus urget.
 Et quanquam manibus cognosset Apollinis illum
 Defendi, nihil ille deum magnumq; potentemq;
 Est ueritus, sed in Aeneam feruentior ibat,
 Occisurus et illum, atq; arma illa inclyta secum
 Asportaturus, spoliaturusq; iacentem,
 Si qua sinat fortuna. ter ergo immanis in hostem
 Insiluit, ter conanti deus ipse coruscum
 Opposuit clypeum: quartò, cum more furentis
 Dæmonis irrueret, sic illum affatus Apollo est.
 Apollo Dio-
 medi. Verum agè Tydida, quò progrediare uideo:
 Cede retro: nec te dijs immortalibus æquum
 Esse uelis: nunquam genus hoc mortale uirorum
 Acquirare queas dijs sine carentibus omni.
 Sic ait. at longè iaculantis Apollinis iram

Tydides

LIBER V.

135

Tydidēs ueritus, citō se retro ipse recepit.

*At deus Aeneam acie ex ardente remotum
Intulit augustis Troianæ mœnibus urbis,
In templum sibi sacratum, quo scilicet illum
Et Latona parens, soror & Diana fouerent
In spacioſo aditu: simul ipse ad imaginis instar
Aeneæ deus idolon confinxit, ut eſſet
Cuncta Anchisiadæ similis fulgentibus armis,
Quod circū Troësq; & Achiuū instructa iuuentus
Pugnabant, instaurantes durissima passim
Prelia, fulgebant clypei, uaga tela uolabant.
Tum sic fulmineum Martem eſt affatus Apollo.*

Apollo Aeneam in Troiam reducit.

Idolū Aeneæ

*Percies Gradiue hominum, qui mœnia & arces
Concutis, an ne potes tantis hic uiribus unum
Pellere Tydiden? qui magno seua minari
Audeat arma Ioui? qui primū uulnere diro
Affecit Venerem, tandem in me more furentis
Dæmonis insiluit, sic ille loquutus, in altum
Pergamon abripuit sese, fit & inde Acamanti
Ductori Thracum similis, turmasq; per omnes
Troiu genū se immiscet agens, & pluribus ægros
Incendit dictis animos, & suscitāt iras.*

Apollo Maxsi.

Apollo Acamantis speciem assumit.

Tum Priamo genitis tali sermone profatur

*O Priamo geniti, diuino è femine nato,
Quò tandem usq; uiri finitis tot funera Teucruū,
Et socios ciuesq; pari discrimine uestros,
Arguo totis prosterni milite campis?
Nunquid ut ante oculos, patriæq; id mœnia uestre
Grassetur ferus, & fera prelia misceat hostis?
Nunc iacet ille etiam, quem nos consueuimus olim*

Apollo Priami filius.

i 4 Hectoris

Hectoris esse parem meritis reputare superbi,
 Magnanimo satus Anchisa, uir maximus armis
 Aeneas. agite ergo uirum tueamur amici
 Eximium, ne defuncto potiantur Achiui.

Hec dicens, cunctis animos commouit, & iras:
 Illa ubi Sarpedon percepit, & Hectora magnum
 Conuenit, dictis illum inceſſebat amaris.

Sarpedon
 HecTORi ue-
 lut ignauiam
 exprobrat.

Hector ubi est nunc illa tibi iactata frequenter
 Vis animi, roburq; ualens, quo sepe solebas
 Dicere, posse tuis te solum uiribus urbem

A' quocunq; etiam cum fratribus hoste tueri,
 Atq; alijs socijs affinibus? haud ego quenquam
 Istorum uideo, quos tu memorare solebas:

Nunc abiere omnes retro, nec cernere possis
 Ex illis superantem armis qui pugnet in hostem.
 Quin metuunt, uictiq; stupent, sensimq; recedunt,

Comparatio

Non secus ac catuli, quos magnis uiribus audax
 Terruit auertitq; leo, nos deniq; soli

Per stamus socij, nobis commune periculum,
 Nobis communis pugnae fortuna relicta est.

Nunc ego qui Lycia procul huc à diuite ueni,
 Auxilio ut uobis fierem, carissima liqui

Pigrora, coniugiumq; placens, atq; indole leta
 Filiolum, plenamq; domum, res deniq; multas

Quas qui non habeant possint optare, sed isthaec
 Omnia latiflui procul hinc à flumine Xanthis

Disita contempsi, uestra pro laudis amore.

Nunc quoq; & exhortor Lycios, & in agmine cōtra

Consisto fortem Diomedea, qui neq; tantum

Inde coacturum possum sperare bonorum,

Quantum

Quantum si uincant Troës : nec perdere tantum,
 Quantum si Graio Troës uincantur ab hoste.
 At tibi nec mouisse loco cura ulla, nec Hector
 Audentes in bella uiros hortaris, ut armis
 Pro se, proq; suis pugnent, ne fortè (nisi ipsi
 Auxilio subeatis) ab hostibus excipiantur,
 Sicut aues, quas exceptas in retibus auceps
 Inclusit : uos et misere pereatis, et huius
 Excindantur opes urbis, quæ te omnia magna
 Noctes atq; dies cura perpendere oportet,
 Et uerbis orare duces, sociosq; monere,
 Quos à longinquis hucusq; uocastis ab oris,
 Ne quam fortè habeant qua te, qua nos quoq; iusta
 De causa possint reprehendere. talia fatus
 Sarpedon tacuit. Nihilominus Hectoris acrem
 Verba momorderunt animum. tum sicut in armis
 Constiterat, curru properè fremebundus ab alto
 Desiliit, manibus quatiens cristantibus hastas,
 In pugnamq; redit, socios hortatur, et omni
 Parte laborantes uerbis confirmat aceruos,
 Restituitq; acies, bellumq; exuscitat atrox.
 Tum conuersi animi Teucrum, iam rursus in hostem
 Tota ferebantur conuersis agmina signis.
 Stabant aduersi, nec terrebantur Achiui,
 Densati cuneis, hostiliaq; arma manebant.
 Qui dum quadripedum cursu ueherentur equorum,
 Dum redeunt, tantus sublatus in æthera puluis
 Omnia corripuit late loca nube molesta,
 Quantum ubi excussas calido sub sidere messes
 Agricole purgant flabris, si forsitan Eurus
 Incubuit

Comparatio

Hector pug-
nã restituit.Comparatio
pulcherrima.

i s Incubuit

Incubuit uiolentior, abditur area nube
 Puluerea, uolitant paleæ, iactantur aristæ,
 Flaua Ceres uento dispergitur, omnibus alben
 Et capita, atq; humeri messoribus: haud secus istæ
 Corpora densato complerunt puluere nubes.

Iam congressæ acies peditumq; equitūq; cohortes,
 Conseruere manus, it uasto clamor Olympo.

Tunc memor arcitenens sibi quæ mandarit Apollo

Mars pater, immiscet sese caligine cæca,

Offundens oculis ne conspiceretur, et errat

Nunc huc nunc illuc, hortansq; et uiribus implens

Troianas acies, quibus et non uanus Apollo

Adfuit, et partes ipsorum fouit, et auxit

Ingentes animos, cum Graijs esse uideret

Auxilio diuam quæ præsidet arcibus altis.

Insuper Aenean animo, priscisq; resumptis

Viribus, ex adyto ductum in certamina coeptæ

Restituit pugnae, quem postquam Troia pubes

In medio uidere sui non uiuere tantum,

Verum etiam ualidis firmatum uiribus, omnes

Letitia exultant, cupiuntq; exquirere causas.

Sed non hoc patitur pugnae labor ipsius ingens,

Quem tres exciuiere dei, gemmatus Apollo,

Et Mauors homicida, et amans Contentio rixæ.

At parte ex alia Danaos hortantur, et acres

Subijciunt stimulos, animisq; audacibus implent

Ataces duo, Tydidesq; et cautus Vlysses.

Quanquam illos non ulla recens uiolentia Troiunt

Terruit, aut ingens sublatus ad æthera clamor:

Comparatio Sed stabant, similes in densum nubibus aëlis,

Mars & A-
 pollo Troia-
 nis adsunt.
 Pallas.

Contentio
 dea
 ægis.

Quæ

Quas pater insudit Saturnius arcibus altis,
 Et uentos iussit requiescere, non Aquiloni,
 Non aliorum ulli uentorum facta potestas,
 Qua stantes possent umbrosas pellere nubes.
 Tales tum Danaï stantes Troiana manebant
 Agmina, non aliquo stupefacti corda pauore.
 Ipse acies lustrans Agamemnon, multa monebat.

Este uiri nunc ô socij, nunc edire fortes
 Fortia facta uiri. generosa in pectora magnos
 Samite nunc animos, concordés este sub ipsum
 Instantis pugne spacium. Nam cui sit honesti
 Et pudor, & ueri reuerentia, saluus abibit
 Sæpius: at fugiens nunquam decora ulla parabit.
 Atq; ut laus animo fugit, sic corpore robur.

Agamemnon
 suos hortatur.

cc

cc

cc

cc

Dixit, & aduersos iaculum contorsit in hostes,
 Pergasidos figens in pectore Deicoontis,
 Magnanimi Aeneæ fuerat comes. hunc quoq; Troës
 Non secus ac Priamo genitum celebrare solabant.
 Fortis enim ualido surgebat in arma lacerto.
 Primas ante acies semper pugnare suetus.
 Hunc ita per clypeum ualida percusserat hastã
 Atrides. ut nec uenientem baltheus ictum
 Reppulerit. sed ad intestina & lubrica uentris
 Venerit, & iuuenem moribundum sterneret, ingenti
 Armorum sonitu. contra ualidissimus armis
 Aeneas. duo de Danaï præstantia bello
 Pectora, Chretonemq; neci dedit, Orsilochemq;
 Patre Diocleo genitos, qui diuite Pheras
 Vbere præstantes coluit. genus ille paternum
 Duxit ab Alphæo, qui lato interfluit aluco

Agamemnon
 Deicoontem
 interimit.

Aeneas Cre-
 thonem &
 Orsilochem

Ditans

Dicans fructifero Pyliorum flumine terram.
 Alphæus creat Orsilochem, qui pluribus unus
 Præfuit, imperiumq; & regia scepra gerebat.
 Ille Diocleum genuit, genitore Diocleo
 Orsilochus Crethonq; sati: qui fortibus armis
 Præstantes pulchris conscensis nauibus, altum
 Ilion appulerant, Atridarum arma sequuti,
 Vno eodemq; duo perituri uulnere fratres.
 Sic namq; Aeneæ manibus cecidere perempti,
 Ceu duo sublimis syluestri in uertice montis
 Nutriti non infida sub matre leones,
 Cum stabulis rapuere boues, & mœlibus agnas
 Velleribus tutas, pastorum fortè dolosis
 Excepti insidijs, ferro interimuntur acuto.
 Quos ubi ceu geminas conciso stipite pinus,
 Prostratos uidit Menelaus, ad agmina primæ
 Proripuit sese, fratres ubi fortè perempti
 Conciderant, longè radians fulgentibus armis,
 Telum immane manu quattens. Mars improbus illi
 Hunc animum dederat, magnæ quo utribus hastæ
 Aeneæ caderet. quem sic in bella ruentem
 Dum uidet Antilochus, generoso Nestore cretus,
 Ipse quoq; ad primæ citus euolat agmina pugnae,
 Atridæ metuens, ne quid pateretur, ut impar
 Viribus, & magni quia res discriminis esset,
 Iam manibus conferre manus, iam tela frementes
 Alter in alterius clypeum torquere parabant.
 Verùm ubi conspicuis Menelao promptus in armis
 Astiuit Antilochus, non expectabat, utriq;
 Non ausus conferre manum, quanquam inclytus esset
 Laudibus

Comparatio

LIBER V.

141

Laudibus armorum Aeneas, ne forte duobus
 Congressus non sufficeret tanto ipse labori.
 Illi ubi ad astantes rapuere cadauera Achiuos
 Caesorum iuuenum, conuersi protinus ambo
 Pugnantes repetunt, ibi forte Pylemeneia ipsi
 Graduuo equandum per bellica munera, regem
 Paphlagonum clypeatorum, quem fortis Atrides
 Interimit feriens hasta, qua cingula nexum
 Constringunt medium. sed et ipse Mydona superbum,
 Illius aurigam (pater hunc generarat Arymnas)
 Cum iam cornipedes auerteret, inclytus armis
 Perculit Antilochus praegrandi brachia saxo,
 Qua cubitus coit: è manibus cecidere remissis
 Frena, solo niueis elephanti albentia bullis,
 Cui ferus infiliens, gladio latus haurit: at ille
 Singultantem animam nigrantes efflat in auras,
 In caput inq; humeros curru prolapsus, arenæ
 Impactus, prono sic uertice fixus inhaesit,
 Donec ab Antilochi bijugis curruq; citato
 Corpus in euersa deiectum extendit arena.

Non audeat
 congregari Me-
 nelaos & An-
 tilochos & A-
 neas.

Menelaus
 Pylemeneam
 interfecit.

Antilochus
 Mydonem.

Talia conspiciens oculis uigilantibus Hector,
 Irruit horrendum clamans, Troiana sequuntur
 Agmina, et insani Mauortis amore furenti
 It Bellona comes magno concita tumultu,
 Terribilemq; manu quatiens Mars belliger hastam
 Ponere sequebaturq; et praecedebat euntem.
 Hunc ubi conspiciens notis agnouit in armis
 Tydides ferus, obstupuitq; retroq; recessit.
 Non secus ac rerum ignarus si forte uiator
 Carpat iter, ueniens aliena ex moenibus urbis,

Bellona,
 in uia.

Comparatio

incidat

Incidat in fluvium præruptis undiq; ripis
 Torquentem fluctus, atq; in mare saxa rotantem,
 Retro abit, & circumspicit qua parte, quod olim
 Cœpit iter peragat. sic tunc Diomedea magnum
 Incumbens animo pavor indignante repressit.
 Ergo hac unanimes est uoce affatus amicos:

Diomedes
 Græcis.

O Socij, miramur adhuc quibus Hæctor adaucltus
 Viribus, audaci ruat in fera prælia dextra.

Semper adest aliquis superûm deus additus illi,
 Qui leuet, auxiliumq; ferat, fatumq; repellat,

Is enim iam
 munere Pal-
 ladis deos a-
 gnoscit.

Et qui nunc specie humana comitatur euntem.

Arbiter armorum deus est. temerarius autem
 Cum diuis conferre manû labor. ergo retrorsum
 Auerfi, pressis cedamus uiribus hosti.

et

et

Talia Tydides, cum iam Troiana propinquis
 Ordinibus peterent Argiuas agmina turmas.

Hæctor.

Hæctor ibi ante alios iuuenum duo corpora bello
 Vitilium, curru properè deiecit eodem,

Quo stabant tum fortè, Menestencq; Anchialumq;

Ajax Tela-
 monius.

Quos miseratus ut aspexit Telamonius Ajax,
 Accurrens propius ueloci traicit hasta

Amphium Selago genitum, qui mcenia Pæsi

Tristibus auspicijs linquens, satoq; sinistro

Diues agri, diues rerum quibus indiget usus,

Venerat auxilium Priamo natisq; ferendo.

Hunc hasta feriens summi prope cingula uentris,

Attonitis ferrum demersit in ilibus Ajax.

Quem spoliare uolens pulchris Telamonius armis

Missilibus Troûm iaculis cum sepe repulsis

Cederet, ingentis confossus tergora scuti

Turbine

Turbine telorum, tandem uiolentior ira
 Infilians, pressôq; super pede cruda iacentis
 Corpora, ab exanimi quam miserat extrahit hastam,
 Non ausus spoliare armis informe cadauer:
 Sic densi instabant Troës, sic undiq; telis
 Vnum incessabant omnes, unumq; petebant.
 Sic licet heroas excelsa pectore uires
 Spirantem, multaq; uirum uirtute potentem,
 Delectumq; loco, uetitumq; accedere porro,
 Mole represserunt tandem, & uirtute suorum,
 Hos ita feruentis pugna labor anxius urget.

At parte ex alia Parca congressus iniqua
 Tlepolemus, magno satus Hercule, magnus & ipse
 Viribus, & forma præstans, & robore Martis,
 Ex Ioue progenitum Sarpedona prouocat alto.
 Qui propè conspectum postquam uenere sub uisum,
 Filius hic Iouis, ille nepos collecta mouentis
 Nubila, Tlepolemus prior est hæc uerba loquutus:

Tlepolemus
 Sarpedoni.

Quæ tibi Sarpedon, Lyciæ dux gentis, inani
 Spe tulit eludens uanam fiducia mentem?
 Aut quæ te ratio, quæ uis inimica coëgit,
 Stultus ut huc properans crudeli morte peremptus
 Hac dextra caderes? uir inermis, inanis, inaudax.
 Nam qui te magni Iouis esse è semine natum
 Affirmant, tam uana ferunt, quàm friuola iactant,
 Non aliqua æquantem uirtute Heroas, ab ipso
 Progenitos Ioue: qualis erat, quo me quoq; natum
 Glorior, Alcides, cui forti in pectore duri
 Corda leonis erant, qui parua classe profectus
 Sex ratium, sacrae peruenit ad incluta Troiæ

Acenia,

Mœnia, propter equos periuri Laomedontis,
 Aequavitq; solo uictrici Pergama dextra,
 Exhaustiq; opibus cunctis & diuite gaza.
 Sed tibi nec uirtus animo est, nec uiribus audes
 Defendisse tuos: sceda quos cæde cadentes
 Cum nequeas seruare, quibus te suspicer armis
 Posses tuis Troiam defendere? cuius ob urbem
 Seruandam, Lycio procul huc es ab orbe profectus:
 Quam tamen, ut fueris præstans & maximus armis,
 Haudquaquam auxiliij uel iniqua parte leuaris.
 Quin potius nostro perfossus pectora telo,
 Ibis ad infernas anima haud ignobilis umbras.

Sarpedon
 Tlepolemo.

Ad quem sic placido Sarpedon ore profatur
 Tlepoleme, augustum genitor tuus lion armis
 Euertit, fateor, periuri regis iniquo
 Offensus facto: quia quæ promisit equorum
 Reddere pro meritis Alcideæ armenta, sefellit.
 Quos propter longinqua domo fuit ille profectus
 In loca. uerum eadem tibi non est causa, nec idem
 Te manet euentus. sed enim tibi moris acerbe
 Nuncius en adsum, nostra qui uictus ab hasta
 Diti animam reddas. famam mihi morte relinquam.

Sarpedon
 Tlepolemū
 incremit.
 Tlepolemus
 Sarpedonem
 letaliter uul-
 nerat.

Sic ait: ac simul incubuere, h.istūq; reductis
 Alter in alterius iaculati corpora, ab hoste &
 Vulnus uterq; tulit. media in ceruice cruentum
 Tlepolemo stetit hasta tremens, cui lumine cassos
 Nox obscura oculos strali à uulnere texit:
 Tlepolemus femore in leuo Sarpedona magnum
 Semianimem diro percussum uulnere liquit.
 Intima uenit enim transecta per ilia cuspis,

139

Inq; ipso stetit offe. sed huic à corpore pestem
 Depulit ipse pater, retrahens à morte propinqua.
 Quem socij ereptum pugnae, secura tulerunt
 In loca castrorum : qui seuo è uulnere telum,
 Aegra dolore gemens ingenti membra, trahebat.
 Nec Lycijs etenim properantibus ista uacabat
 Prospicere, aut ipsum rapidis educere pugna
 Curribus impositum, placidaq; aptare quieti.
 Tlepolemum uerò Danaï rapuere iacentem.

Omnia quæ postquam sapiens cognouit Vlysses,
 Impatiens animi, & furibunda percitus ira,
 Ingentem dubio uersabat pectore curam,
 Quid faceret, potius ne ipsum Sarpedona ferro
 Aggressus, meritas inimico ex sanguine poenas
 Sumat, an in Lycios uires effundat & iram.
 Protinus has dubio uolenti pectore curas
 Consilium immisit Pallas, Sarpedona mittat,
 Supplicium è Lycijs potius poenamq; reposcat.
 Nec dum etiam fatale fuit, si uellet, Vlysi
 Conficere ingentem Sarpedona. protinus ergo
 Omisso domino, Lycios inuadit in hostes.

E' quibus Alcandrū, Chromiūq;, et Alastora, et acrē Vlysses 7.
 Ceranon, atq; Halium, Pritanimq; Noëmonaq; atræ Lycios occi
 Demittit morti : plures missurus ad orcum dit.

E' Lycijs, nisi cuncta uidens mox inclytus Hector
 Armis conspicuus pulchris, se ad prima tulisset
 Signa ferox, cunctisq; metum incussisset Achiuīs.
 Cuius ad aduentum Sarpedon lætus, ut ipsi
 Proximus Hector erat, uix iam sua uerba sequenti,
 Hectora uoce gemens sic est affatus amicū.

k Ne me

Sarpedon
Hectori.

Ne me quaeso truci, dux magne, reliqueris hoste
Exanimem, mox ludibrio prædæq; futurum:
Sed magis ereptum hinc, ferri intra uestra iubeto
Mœnia, ut adfertus moriar. nec enim datur ultra
Vivere, nec dulcem patriam, & cum coniuge cara
Heu miseros, orbum (mea uota) reuifere natum.

Sic ait. at contra nil reddidit impiger Hector,
Sed se proripuit, raptimq; & in agmina Graiũs
Irruit, acturusq; fuga, certeq; daturus
Corpora multa neci. quo sic abeunte, iacentem
Sustulerant socij Sarpedona, subter opacam
Curantes, sacramq; Ioui, deponere sagum.
Cuius ab infexum detraxit uulnere telum
Egregius Pelagon, idem & fidiſſimus ipſi.

Sarpedon
ſenſantem
telo e uulne-
re extraxit.

At ferro educto, tenebris ob lumina obortis,
Deficiebat agens animam Ioue natus. at ipſe
Afflantes tenues auras, & mollia uentis
Frigora, reſtituunt ſocij, uitamq; reducunt.

Hectoris interea, Martisq; ferocia Graij
Arma; nec inſultus rapidos, nec tela ferentes
Cum ſugerent, neq; ſe auderent opponere Marti:
Non ignorabant etenim hunc deſcendere Troas:

Mars quos
interfecerit.

Quẽ primũ hic, quem 'ue hic poſtremũ maximus
Excepit uita ſpolians? Mars belliger haſta (Hector
Teuthrantem eximium, & fortem poſtrauit Oreſtẽ,
Et Trechium, qui uir fuerat fortiſſimus armis,
Aetoliã, poſt Oenomaum, & de gente paterna
Oenopiden Helenum. nec Oreſtion ille ſuperbum
Præterijt, qui pulchra habitans prædiues in Yla,
Circum teſta fluente lacu Cephifidos undæ,

Boxotos

Beeotos fuit inter opum studiosus et auri.

Hos ita conspiciens candens dea brachia Iuno,
Tot Gratium cecidisse uiros sub Marte cruento,
Alloquitur fortem properata uoce Mineruam

Heu scelus indignum, Pallas Ioue nata: quid ergo
Frustrata Menelaon, et improba uerba loquitur,
Ipsum euersurum fallacis moenia Troie,
Pollicita cum simus, ita hunc scire latronem
Crudelem patimur Martem: uerum incluta Pallas
Nostras experiamur et ipsa in praelia uires.
Talibus assensum postquam dea glauca dedisset,
Protinus aptandos ad equos, et curribus altis
Iungendos Iuno Saturno nata profecta est.

Ogos ipsa ducente, rotas adamabilis Hebe
Curribus aptabat properans, quarum artis honore
Materis aequabat diuina gratia circum.

Namq; auro radiante uolubilis orbita fulsit,

Desuper erato stringebant uincula nexu:

Præterea eratis tortos retinentibus orbes

Ostionis radijs, axis chalybeus, et orbis

Quem radij attingunt argenteus. aurea curris

Sella duplex gemino stabat munita rotatu:

Intentam hanc argentea et aurea lora tenebant.

Argentum temonis erat graue pondus, ad illum

Ex auro prægrande iugum Saturnia fixum

Addiderat, distincta auro, et speciosa capistra.

Huic celeres admouit equos Saturnia curru,

Quamprimum properans belli subiisse tumultus.

At parte ex alia uariatos Pallas amictus

Deposuit Iouis in thalamo, super aurea pulchri

Iuno Palladi

Carrus Iuno
nis pucherri
ma descen-
prio.

Strata pavimenti, mira quos arte pararat
 Ipsa suis manibus. tunicam tum sumit, & arma,
 Arma Iouis, quibus ipse solet uictricibus uti,
 Tristia luctifici subiturus munera belli.
 Aegida post humero circumdat, dira minantem,
 Terribile, horrendam. grauis hic contentio, & atrox
 Clamor, & insani fremitus, hic denique uisum
 Gorgonium caput horrificum, quo Iuppiter ipso
 Non aliud uoluit truculentius edere monstrum.
 Tum galeam capit, & capiti superinduit aptans,
 Quadrifidam cristis, ex auro denique totam
 Conflatam, tot ceruicum capitumque pacem,
 Quot centum possent urbes in bella uirosum
 Mittere, sic armata leui super ardua saltu
 Insiluit iuga. praeualidam tum corripit hastam,
 Ingentemque manu: qua quando exarsit in iram,
 Heroum prosternit agens terretque cateruas,
 Prorsus ut agnoscas natam Ioue. regia Iuno
 Addit se sociam, celerique accincta flagello
 Urget equos, curruque uolans dat lora secundo,
 Donec ad astriferi portas peruenit Olympi,
 Quas Iorae seruant celeres: quae protinus ambae
 Sponte sua ingenti sonitu patuere reclusae.
 His magni peragenda data est custodia caeli,
 Altera ut emittat pluuias & nubila terris,
 Altera ut eripiat, rursusque sub astra reducat.
 Has igitur portas per, & altum limen euntes,
 Cornipedum uolitante fuga, super alta sedentem
 Inuenere Iouem lucentis culmina Olympi,
 A reliquo diuum coetu procul. atque ibi Iuno

Palladis ar-
 matura.
 Quae in Ae-
 gide signa in-
 tuuit.

Horae por-
 tas caeli cus-
 todientes.

sistit

Sistit equos, tali compellans uoce Tonantem

* Summe deum genitor, num res indigna uidetur Iuno Ioui

Hec tibi, quod peragens tam facta immania Mauors

Tot modo de Danaïs indigna morte peremit,

Et tales tantosq; uiros? ad funera quorum

Discrucior, seuiusq; dolor mea uiscera pascit:

Nil curans, nisi quæ Veneri Phoebosq; placere

Facta queant, quibus hæc summa est uidisse uoluptas,

Qui nostros ambo ducunt sua gaudia luctus.

Verum summe pater diuum, si nunc mihi iustus

Induat arma dolor, num succensebis, & istuc

Vlciscar furiale malum, Martemq; repellam?

Iuppiter huic cõtra: Quin hæc ad bella Minervã Iuppiter Iu-

Instiga potius, solitam concurrere Marti nori.

Iamdudum, atq; ipsum magnis affligere pœnis.

Talibus assensa est dictis Saturnia, & acres

Vrget equos, quamuis audios, & sponte ruentes

In cursum. sic illa uiam delapsa tenebat

Aëra per liquidum, cœlum inter & infima terræ,

Tam propè contingens suspensa per aëra terram,

Quam procul è specula quisquam contendere uisu

Posit, in immensi cum prospicit æquora ponti.

Hoc etenim spacio terras supra ire feruntur

Cornipedes diuum, per nubila regna uolantes.

Postquam est ad Troiam, Sigæaq; littora uentum,

Qua Simoëntis aquæ miscentur, & alta Scamandri

Flumina, sistit equos ulnas dea candida Iuno,

Et iuga dissoluens, mox nube obducit opaca.

Illis ambrosiam Simois produxit. at ipse

Dehinc diuæ, similes geminis abiere columbis,

Quanto a
terra spacio
diu ferantur.

Iuno & Pal-
las columbis
similes.

k 3 Auxilium

Auxilium Danais, & gaudia lata ferentes.
Iamq; locum attigerant, ubi circum plurima fortem
Agmina Tydidem stabant, pugnamq; ciebant
Primores Danaum, seuorum more leonum,
Aprorum' ue, in bella feroci dente ruentum.
Constitit hic Iuno, referens & Stentora uultu,
Et sonitu uocis: cuius uox tanta sonabat,
Quantum uix decies potuissent quinq; referre:
Stentora magnanimum referens ergo inchyta Iuno,
O' pudor, Argiui proceres, proh dedecus (inquit)
Donec in his armis, & in hoc discrimine belli
Versabatur agens nobiscum fortis Achilles,
Non aliquis Troum portis egressus, Achiuus
Audebat conferre manum. sic illius hastam,
Sic ualidas timuere manus. nunc moenia circum,
Et procul à muris nostra ad naualia pugnant.
Hæc dicens, animos belli succendit amore
Omnibus, & mentes acuit. Tum glauca Minerua
Tydidem adiens, currus prope & agmen equorum
Repperit adstantem, uulnusq; cruore lauantem,
Quod ferus intulerat clam telo Pandarus illi.
Ipsè igitur multo sudore & sanguine circum
Balthea lata fluens, defessus & arma ferendo,
Et clypeum, dextra non sufficiente labori,
Abluit & sordes, & se releuabat ab aestu
Vulneris immodici clypei, quod pondere pressum
Peius erat, doluitq; magis, saniemq; traherat.
Huic dea, summa manu tangens iuga, protinus insit
Quàm similem Tydeus natum sibi maximus ille
Progeniuit, Tydeus statura & corpore paruus,
Verum

Stentor tam
uocalis,
quam quin-
quaginta alii

Iuno Græcis

Pallas Di-
medi

Verum magnanimus sumptis bellator in armis,
 Vsq; adeo, ut me sepe manum retrahente, pararet
 Prælia seua tamen. qui quondam uenit Achiuum
 Nuncius, ad claras (Cadmeia moenia) Thebas,
 Haud quoquam comitante aliena in regna profectus
 A quibus indignus cum nolens ipse fuisset
 Susceptus iure hospitij, tum uana perosus
 Ocia, Thebanam uocat in certamina pubem,
 Cadmeos iuuenes, omnesq; per omnia uicit
 Ludicra, momento facili : tantum ipsa fauoris
 Auxilijq; tuli. tibi nunc fidißima custos
 En adsum, iubeoq; manum conferre cateruis
 Troiugenum, neq; proficio te deside quicquam.
 Nam tibi nec mens est quæ possit ferre laborem,
 Nec dubij speciosa subire pericula Martis :
 Oenida ergo satum posthac tete esse negarim.
 Illi respondens fortissimus hæc Diomedes

Rettulit : O magni Iouis inclyta filia Pallas,
 Agnosco te diua, ideoq; audentius isthæc
 Verba loquar, neq; dissimulans uera omnia dicam.
 Non equidem timor ullus habet mea pectora, nullus
 Venit in hunc animum pauor, aut ignauia uecors.
 Sed tua me reuocant, quæ nuper iussa dedisti,
 Ne cuiquam superum duri in discrimine belli
 Congrederer, Venere excepta, si uenerit isthoc
 In bellum. nunc ista igitur certamina linquens,
 Hoc alij ut faciant iubeo, quando ipse cruentum
 Aspicio hic sumptis Martem pugnare sub armis.

Cui dea glauca oculos : Tydei clarissime fili,
 Nec Martem, nec tu quenquam uerere deorum.

Diomedes
 Palladi

Pallas Dic-
 medi.

Ipsa etenim tibi dextra adsum. teq; ipsa tuebor,
 Quin agē in hunc primū, quē sic paulo ante timebas,
 Cornipedes immittis equos, teloq; rotato
 De propē dum ferias nū tu uenerere furentem,
 Versutum, insanum, magnum scelus, omnia uanum:
 Qui mihi Iunoniq; hodie promisit, in ipsos
 Armis usurum Troas, Danaūmq; cateruis
 Auxiliaturum, nunc Troia signa tuetur.

Pallas pro
 Sthenelo
 aurigatur.

Sic ait: et Sthenelon manibus detraxit ab altis
 Curribus. ille statim cum desiluisset, in eius
 Ipsa locum subiit, Tydiden propter amicum
 Confidens, magnum ingemuit tum faginus axis,
 Pondere tantorum diuæq; uiriq; grauatius.
 Inde flagella manu capiens dea, frena tetendit,
 In seuumq; urgebat equos ante omnia Martem.
 Ille, ut erat prostratus humi, Periphante relicto,
 Qui fuit Aetolos inter præclarus Ocheſi
 Filius, hunc igitur linguens iam lumine cassum
 Mars homicida uirum (namq; ipse occiderat, illic
 Prætexit uultu galeam, ne diua uideri
 Agnosci ue queat) subita præferuidus ira
 Fertur in aduersum Diomedea, primus et hastam
 Coniicit. illa uolans super et iuga uenit equorum,
 Frenaq;: quam nauibus raptā dea glauca, sub ipsos
 Auertit currus sine ui, sine uulneris ictu
 Elapsū, frustra q; uolans, et inutile telum.
 Inde suam uibrans ferratam fortiter hastam,
 Horrendum clamans Diomedes contigit hostem
 (Ipsa etenim Pallas uenientem adiuerat ictum)
 Cingula qua medium constringunt area uentrem:

Diomedes
 Martem uul
 nerat.

Armaq;

Armâq; perfringens, detorsit in intima ferrum
 Viscera. quo retro læsa de parte reducto,
 Tam uoce insonuit magna, gemitumq; doloris
 Edidit immanem, qualem bis quinq; uirorum
 Milia uix referant, certamine Martis agentum:
 Vnde simul Danaï, simul & Troiana iuuentus
 Contremuit. mox ergo uiros bellumq; relinquens,
 Sublimem profugo pede conscendebat Olympum :
 Apparens Tydida tibi fortissime talis,
 Aëstiuâ qualem consurgere nube uaporem
 Sæpe uident homines, cum turbidus interit aër,
 Purior & crassam tempestatem aura serenat.
 Lucida sed postquam peruenit ad atria diuûm,
 Vulneris impatiens, animoq; affectus acerbo,
 Plagam immortalî scædatam sanguine monstrans,
 Asseditq; Ioui, properatq; uerba profudit.
 Iuppiter hæc ne tua res ira digna uidetur?
 Perpetuo ne deos patiere in mutua ferri
 Dissidia? & quoties mortalibus esse laborant
 Subsidio, gratumq; aliquid facere, ocyus in se
 Vertere bella ipsos? cum te tamen omnia propter
 Prælia sustineamus, & acria bella geramus.
 Nunc tu uesanam genuisti in prælia natam,
 Perniciosam hominum generi, diuisq; nocentem
 Omnibus. hæc etenim sanum nihil, omnia curat
 Friuola, quæq; uidet sceleri coniuncta. nec ullum
 Laudis habere locum, sola hæc meditatur, agitq;
 At tibi nos reliqui cœlestia templa colentes
 Paremus: parère etiam compellimur. hanc tu
 Solam nec factis ullis, dictis ue coërces:

Ingens Mar-
tis clamor.

Mars in cœ-
lum ascendit
nubi similitis.

Mars Ioui de
Pallade que-
ritur.

Non aliam ob causam, nisi quod te patre creata est
 Filia tam petulans, tam noxia. cuius ab astu
 Tydides hodie impulsus mortalia diuis
 Intulit arma. prius Venerem percussit, & acri
 Perculit ense uolam: nunc me quoq; more furentis
 Dæmonis insiliens, plagis affecit acerbis,
 Quales ipse uides. sed me fuga festinantum
 Abstulit inde pedum: quæ me nisi fortè tulisset,
 Si non occidisset agentem temporis æuum,
 Vulnera plura tamen poterat fecisse iacenti
 Inter confectæ prostrata cadauera turba.

Iuppiter
 Martia.

Hunc toruè aspiciens qui nubibus imperat altis
 Iuppiter, affatur: Quid me Mars ergo querelis
 Obtundis uesane tuis? quo inuisior alter
 Non est crede mihi cœlestia templa colentum.
 Semper enim te rixa iuuat, bellumq; furorq;
 Ingenium qui matris habes Iunonis ineptum,
 Difficile, indomitum, uastum, crudele, malignum,
 Qua cum perpetua est uerborum rixa, nec ullo
 Non interueniunt mihi tempore iurgia, ut ipsum
 Ipsius hæc passum te quæ fers uulnera credam
 Consilio: sic mente mala, sic pectore prauo est.
 Sed neq; sustineo tantos te ferre dolores
 Amplius, in lucem cum sis de semine nostro
 Editus, & mater tua te mihi progenerarit.
 Quod si alia quauis diuorum gente creatus
 Venisses, tam laudis egens & inutile numen,
 Iam procul inuisus superis, Titanibus esses
 Inferior, traheresq; apud infima tartara uitam.

Pæon deo-
 rum medicus.

Sic ait, & curare iubet mox Pæona uulnus

Martia.

LIBER VI.

155

Martis. at ille cita medicamina mollia miscens
 Trita manu, Marti apposuit: nec tardius illud
 Sanauit, liquidi quàm crassa coagula lactis
 Concresecunt manibus cogentis fortè bubulci
 Caseolos. sic curatum de uulnere Martem
 Abluit accipiens Hebe, dein uestibus illum
 Induit, ad cultum melioribus. ille resedit
 Cum Ioue, concesso iam dudum letus honore.
 Postquam autè à pugna Martem atq; à cæde sugarūt,
 Diua potens bello Tritonia, & inclyta Iuno,
 Ad superas rediere domos, Iouis aurea tecta.

Hebe Mar-
 tem uestit.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER VI.

Troianis igitur pugna Danaïsq; relicta,
 Multa gerebantur per apertū prælia campū,
 Fortibus hâc illac torquentum tela lacertis
 Mutua, uibrantumq; eratæ cuspidis hastas
 Latuagum Simoënta inter, Xanthiq; fluenta.
 Cumq; diu ancipiti pugnatum Marte fuisset,
 Primus ibi Danaum columen Telamonius Ajax
 Agmina perrumpens Troûm, ceu lumina fixit
 Vincendi socijs, & in arma aduersa ruendi,
 Conficiens Acamanta manu, quem Thracia misit
 Euforo genitum, populares inter honesti
 Nominis, & samæ celebris, quem uertice subter
 Qua cristæ coeunt missa confixerat hasta,
 Cuspide ferrata penetrante in mollia frontis
 Viscera, & intruso fixit mucrone cerebrum,
 Illi in perpetuam clauduntur lumina noctem.

Ajax Tel.
 Acamantem
 interimit.

Nec minus

Diomedes
Axylum.

Quos alios
alii interfece-
runt.

Nec minus Axylon Diomedes uoce canorus
Teuthraniden occidit : is altæ mœnia Arisba
Incoluit, multum lochuples, rebusq; beatus
Omnibus. ille omnes illò quicumq; profecti
Venissent, sic natura præstante uigebat,
Hospitio accepit: quorum tunc nemo periclo
Eripere, aut potuit supremam auertere pestem.
Huic simul adiunxit regere ante Caleſion auſum
Cornipedes domini, ſocium. ſic ergo perempti
Ore momorderunt terram moriente iacentes.
Euryalus, Dreſonq; & Opheltion ire ſub umbras
Compulit. inde petens Aefepum, & Pedafon ibat.
Hos geminos fratres præſtanti Bucolioni
(Maximus hic natu natorum. Laomedontis
Regis erat) peperit præſtanti corpore nympha
Nomine Abarbareë, non illi nupta marito,
Sed ſine lege uiro coiens dum paſceret agnas.
His tamen illa animos, ſpecioſaq; membra reliquit,
Armaq; ferre humeris dedit, & pugnare ſub armis.
Aſtyllum inde Menoptolemus fortem Polypoetes,
Pidyten Ithacus Percolion enſe peremit,
Armis magnanimum præſtans Arctæona Teucer,
Ablerum Antilochus ſplendenti perculit hafta
Neftorides, Elaton princeps Agamemno uirorum :
Ille ad latiuaſum loca Satnioënta colebat,
Pedafon excelsam. fugientem Phylacon urſit
Leſtus, Eurypylos ſtridente Melanthion hafta.
Adreſtum cepit uiuum Menelaus, ut illum
Deſtituere, fuga repetentes mœnia, campo
Cornipedes : breuibus nam fortè hæſere myricis

CURRUS

Currus & eripedes, cum iam temone refracto
 Effudere ducem, dominoq; abiere relicto,
 Troia quadrupedi repetebant moenia cursu.
 Quò simul attonita capti formidine Troës
 Intendere citos nebuloso in pulvere cursus,
 Sic miser in faciem curru deiectus ab alto
 Stratus humi iacuit. qui mox ut uidit Atridem
 Ad sese stricti properantem cuspide teli,
 Iamq; astare etiam, genua ipsius utraq; palmis
 Supplicibus complexus, in hæc est uerba precatus:

Serua me Menelae, nec affice morte, daturum
 Plurima pro uita, sed & optima munera, quorum
 Plena domus patris est prædiuitis: eris acerui
 Innumeri defossa iacent, auriq; talenta,
 Stannumq; grauidusq; chalybs, & fusile ferrum:
 E' quibus ille tibi gratissima munera mittet,
 Si me uiuere adhuc intelligat, atq; legatum
 Ferre apud Argiuas hostilia uincula naues.

Sic ait, & parte ex magna persuasit Atride.
 Iamq; daturus erat famulo, qui duceret altas
 Ad naues uinctum: subito cum maior Atrides
 (Dijs etiam inuitis) uenitq;, & dura loquutus
 Verba minabatur fratri: Quod dedecus ergo,
 Quod Menelac' nefas nunc accidit? an tibi curæ
 Troiani? de te meriti bene, quando recepti
 Hospitioq; domoq; tibi Menelae fuerunt?
 Quorum nemo manus nostras euadere debet,
 Quin potius luere, & diram per uulnera mortem
 Oppetere, ipsa etiam gestetur matris in aluo
 Misculus, & seu quis suziat, captiua' ne gestet
 Vincula.

Virgilius in,
 10. imitatus
 est.

Agamemnon
 Menelao.

Vincula. uerum omnes una ratione teneri,
 Cumq; ipsa excindi Troia sine nomine oportet,
 Indecores, uiles, abiectos, degeneresq;
 Hæc dicens, animum fratris mutauit, & ipsum
 Consilij admonuit melioris, quidq; deceret.
 Reppulit ergo manu uersa Menelaus, ut hostem,
 Adrestum. quem deinde grauem connixus in hastam,
 Perculit Atrides medijs circa ilia uentris,
 Atq; ita prolapsi calido de corpore telum
 Eduxit, fœdoq; iacentem in puluere liquit.

Nestor
 Graecis.

Tum Nestor Danaos clara sic uoce monebat
 Audite heroës Danaï, fortissima bello
 Pectora, nemo uelit uestrum terere ocia, donec
 Hostes exuuijs possit spoliare iacentes,
 Ad naues quo plura ferat, retro' ue remittat.
 Quin prius urgentes occidite, linquite cæsos.
 Post ubi parta dabit uacuum uictoria tempus,
 Mortua tum melius spoliabitis ossa iacentum.
 Sic dicens, animis iniecerat arte loquendi
 Omnibus ardorem ingentem. iam Troës Achiuis
 Cedere tota acie, petere ardua mœnia cursu.
 Liquissentq; fuga campum, nisi maximus augur
 Priamides Helenus, sic compellasset amicos,
 Hectoraq; Aeneanq; Agite huc fortissima Troium
 Pectora, cum uobis sit magna ex parte laborum
 Hoc onus impositum, moles hæc maxima belli,
 Ut uos pro reliquis Lycijs, Troumq; cateruis.
 Sustineatis inexhaustum hunc perferre laborem.
 Sistite, stete uiri, populumq; ex ordine totum
 Lustrantes, ante has Priameia mœnia portas

Helenus
 Troianis.

Cogite

Cogite in arma uiros, rursumq; capeffere pugnam
 Persuadete animis, quam forsitan ante suorum
 In medijs pereant amplexibus, & noua fiant
 Gaudia, & hostili risus ludibria turba.
 Nos hic interea, dum nos exercitus omnis
 Audiat, in Graios quauis pugnabimus hostes
 Conditione licet, quamuis & uiribus egri,
 Nec ualidi satis. at quoniam perferre necesse est.
 Que ferimus, qua possumus hæc ratione feremus.
 Moenia tu repetens Hector, dic ista parenti
 Communi, cogat lectissima corpora matrum,
 Cū quibus ad templū ueniat quod in arce Mineruæ est
 Et sacros referat postes, & limina diuæ:
 Quodq; habet eximium, quo nec preciosius ulla
 Arte laboratum est peplum, custode reclusa
 Proferat è cista, genua & uenerata Mineruæ
 Induat, & uoueat bis sex offerre quotannis
 (Qui nondum subiere iugum, nec aratra) iuuenços,
 Si forsā miserata urbem, miserata rogantes
 Vxores Troiū, paruosq; sub ubere natos,
 Arceat à muris hostem Diomedea, fortem,
 Saeuum, terribilem, mihi quiq; ex omnibus unus
 Longè inter Danaos fortissimus esse uidetur.
 Nam neq; maiorem nobis incusit Achilles
 Ipse timorem unquam, quem dicunt esse creatum
 Matre dea, populo præstantem uiribus omni.
 Hic tamen usq; adeò furit, insanitq;, nec audet
 Quisquam illi conferre manum, fortissimus idem
 Sit licet, & longo bellorum exercitus usu.

Sic Helenus, cuius frater fortissimus Hector

Conspicuum

Palladis ar-
 xium im-
 piorandus
 suadet.

Consilium iussumq; probans, citò desilit altis
 Curribus in terram, grauiter resonantibus armis,
 Tela manu quatiens ferro præfixa minaci,
 Agmina tota obiens, & ad instauranda cohortans
 Prælia sæua uiros. grauis hinc contentio pugna
 Exoritur, conuersa phalanx Troiana feroci
 Marte resistebat Danaïs. hi territa retro
 Agmina uerterunt, leuiterq; & ab immoderata
 Cæde quiescebant, credentes numen Olympo
 Descendisse aliquod, miseris quod Troibus esset
 Auxilio. Tum uocifrans fortissimus Hæctor
 Admonuit clamore suos: O fortibus actis
 Magnanimi ciues, socijq; huc usq; profecti,
 Nunc nunc este uiri, nunc quisq; opera edite magnis
 Digna uiris. nunc este diu multumq; probatæ
 Virtutis memores, aciem nunc sistite stantes,
 Donec ego hinc abeo, patriamq; reuertor in urbem,
 Iussaq; consilij, nostrisq; uxoribus edam,
 Diuis sacra ferant, uoueantq; piacula magnis
 Annua demonibus: quo factò, huc ipse reuertar.
 Hæc ubi dixisset, fortissimus Hæctor abibat
 Dependente nigro corio. quod ob aspidis ora
 Deductum fuit, & talos feriente citatos
 Cervicemq; uiri. Tum processere duorum
 In medios exercituum, loca cognita, campos,
 Filius Hippolochi Glaucusq; & Tydeos alti
 Progenies, aptans Diomedes nomina rebus.
 Hijs animus fuit, alternis conflagere in armis.
 Iam propè constiterant ambo, iamq; arma parabant.
 Tum prior affatus Glaucum sic est Diomedes,

Tu quis

Hæctor aciem
restituit

Suos hortatur
Hæctor

ἵππολόχου
οἴσ.

Diomedes &
Glauci con-
gressus, &
colloquium.

Tu quis es, ò hominum fortissime (non etenim te
 Antè per hoc uidi tanto iam tempore bellum)
 Qui tam longè isto procedis ab ordine? quiq;
 Tantopere tibi (quod miror) confidis, ut ausis
 Velle manum conferre? sed hoc quicumq; fuerunt
 Ausi, morte sua miseros liquere parentes.
 Quod si aliquis superùm coelo es delapsus ab alto,
 Dic agè: non etenim superis certare uoluntas
 Est mihi, quod fertur quondam fecisse Dryantis
 Filius, haud modica præstās uirtute Lycurgus. Lycur-
 gus deo
 rum cō
 tēptor.
 Qui cū despiceret superos, iſq; arma pararet,
 Non fuit ipse diu uita comitante susperstes.
 Namq; sacras Baccho comites, temetq; madentes
 Nactus in excelso diuini uertice montis
 Nysæi, uirides in humum deponere thyrsos
 Iussit, & impingens stimulos homicida Lycurgus,
 Non secus ac uaccas fugere in deserta coëgit.
 Ipse etiam metuens Dionysus, in æquora sese
 Condidit, atq; illum Thetis in sua regna profectum
 Dicitur abscondisse sinu, fractumq; timore,
 Attonitumq; minis, quapropter protinus ipsum
 Absq; labore dei peragentes tempora uitæ
 Infensis odere animis, cui lumen ademit
 Iuppiter, inde breui fato confectus acerbo
 Interijt, quia cum superis certauerit olim.
 Huius ego exemplo nolim contendere diuis.
 Si tamen ex hominum genere es qui munera terræ
 Depascunt, uictumq; parant de frugibus agri,
 Protinus huc procede, ut tu quoq; robora nostræ
 Experiare manus & acerbæ uulnera mortis.

Diomedes
Glaucos.

Hoc Diomedes & Glaucos colloquuntur, ut medio ardore pugnae nimis longū & intempestiuum, nō nullis reprehendūtur: inter quos uel precipuus est Hier. Videtur

l

Glaucos

Glaucus
Diomedis.

Glaucus adhæc, Quid me Tydei fortissime fili,
Qua sim gente rogas? quibus et natalibus ortus?
” Per simile est folijs hominum genus omne caducis;
” Quæ nunc nata uides, pulchrisq; uirescere syluis,
” Autumno ueniente cadunt, simul illa perurens
” Incubuit Boreas: quædam sub uerna renasci
” Tempora, sic uice perpetua succrescere lapsis,
” Semper item noua. Sic aliquis obeuntibus, ultro
” Succedunt alij iuuenes etate grauatis.
Quod si forte iuuat te qua sit quisq; suorum
Stirpe satus, si natales cognoscere quæris
Fortè meos, referam, quæ sunt notissima multis.

Narrat genus
suum Glau-
cus quod ab
Sisypho usq;
reperit.

Vrbs est quam ueteres Ephyren dixere coloni,
Quæ posita in medio celebratur Acheïdos ora,
Illic Aeolides habitabat Sisyphus olim,
Ille opibus præstans mortalibus omnibus. idem
Is Glaucum genuit: tum Glaucus Bellerophontem,
Eximia uirtute uirum, cui munera diui
Roboris et formæ, soli tam rara dederunt.
Huic animo machinabatur mala plurima Prætus,
Prætus Achiuorum cum præstantissimus esset
Viribus atq; opibus, sub cuius Bellerophontem
Iuppiter imperio diuûm pater esse uolebat.
Hunc adamans Antea uiro non optima Præto,
Quando illegitimos non persuadebat amores,
Concubitusq; uiro uitæ fideiq; probatæ,
Detulit ad regem, falsisq; hijs uocibus usa est:
Aut morere o Præte, aut interficere Bellerophontem,
Vim facere inuitæ conatum, inducere postquam
Non ullæ potuere preces, nec cedere uellem

Antea Præti
uxor falso ac
cusat Bello-
phontem.

Incesto

Incesto inueni. quæ rex obscena relatu
 Accipiens, ira est meritò commotus acerba.
 Vt tamen occideret, pœnamq; reposceret ipse
 Erubuit, facinusq; animo fugiente remisit.
 At regi Lyciæ socero transmisit, & ipsi
 Tradidit occulta consecras fraude tabellas,
 Reddendas socero, quibus illi fata parabat
 Perniciosa uiro insonti, qui numine dextro
 In Lycios postquam fines, Xanthiq; fluentia
 Peruenit, multo Lycijs exceptus honore est,
 Ipsi præcipue regi, qui sacra parauit
 Eius ob aduentum ter tres conuiuia soles,
 Totq; boues maclans in singula uota sacrauit.
 Iamq; diem decimum ueniens aurora reduxit,
 Tum primum Lyciæ rex querit ab hospite, num quid
 Adferat à genero communia scripta libellos.
 Qui postquam generi tabulas & crimina Prœti
 Protulit, agnoscens pœnam rex, ergo Chimæram
 Expugnare iubet. fuit hoc mirabile monstrum,
 Non hominum de gente aliqua, sed ab æthere missum:
 Ora leonis erant, uenter capra, cauda draconis,
 Terribiles uapido spirabat pectore flammæ.
 Hoc sibi tam discors animal tamen ille peremit,
 Auxilio fretus superum, labor inde secundus
 Additur, ut Solymis pugnacibus inferat arma,
 Queis nullum dixit genus acrius esse uirorum.
 Tertia fors, ut Amazonidum cum gente uirili
 Bello congregiatur: & has certamine uicit.
 Postremò noua furta, nouas excogitat artes,
 Qualibus huc perimat, Lyciæ est fons plurimus undis,

Bellerophon
 tis licetæ.
 Adag. Eras.

Chimæra:

Solymis:

Amazones:

Insidiæ Belle
rophonti
positæ.

Sarpedona.

Huc locat insidias, & corpora lecta uirorum,
 Qui reducem excipiant, & iniquo Marte trucident.
 E' quibus haud quisquã est iterũ in sua tecta reuersus
 Omneis namq; potens occidit Bellerophontes.
 Has rex uirtutes miratus in hospite, tantæ
 Indolis à superis reputans uenisse fauorem,
 Non alio dimittendum ratus, obtulit illi
 Et dedit uxorem proprio sibi semine natam,
 Dimidiumq; simul regni prædiuitis orbem :
 Quin etiam Lycij partem telluris opimam,
 Agrum parte alia peraratum, parte uacantem,
 Et nemora & saltus laudi sua dona dederunt.
 Hæc uxor peperit tria pignora Bellerophonti,
 Isandrum, Hippolochum, formosam & Laodamiam.
 Mouerat illa Iouem forma, complexus amatam
 Iuppiter, ex ipsa genuit Sarpedona dium.
 Postquam autem inuisus superis est factus, in agro
 Errabat miser ipse suo, solusq; dolorem
 Consumens animi, atq; hominum consortia uitans
 Nam ferus Isandrum Mars interfecit, in hostem
 Pugnantem Solyum : formosam Laodamiam
 Sustulit, affectam poena, grauis ira Dianæ :
 Hippolochus, qui solus adhuc de gente, superq;
 De tribus unus erat, genuit me. hoc me patre natum
 Glorior, ille huc me Troianam misit ad urbem,
 Vt bellum gererem. multis tamen ante docebat,
 Præmonuitq; diu uerbis, ut ad optima semper
 Niterer, & fierem æquales clarissimus inter,
 Ne patrium genus & famam per turpia facta
 Dedecorem, similisq; meis maioribus essem,

QUOTUM

Quorum semper opes et nomina clara fuerunt,
 Tam per magnā Ephyrē, Lyciæ quàm regna capacis.
 Atq; hoc esse meum genus, hoc me sanguine natum
 Glorior, et generis nec me pudet huius auiti.

Talia dicentem, Tydides omnia latus
 Audiit, et terræ defixa protinus hasta,
 Alloquio Glaucum sic est affatus amico
 Vt uideo, mihi Glauce paternus es hospes, ab illo
 Tempore, quo diuinum auus Oeneus Bellerophōtem
 Hospitio accepit. bis denis namq; diebus
 Hunc secum tenuisse ferunt, unaq; fuisse
 Ambos, alterutrinq; ingentia dona dedisse :
 Oenea purpureo fulgentem murice ceston,
 Bellerophonta nouum cratera, auroq; rigentem,
 Vtrinq; in sese uelut in sua cornua flexum
 Atq; hunc ipse domi, cum uellem huc ire, reliqui.
 De patre nō memini, quōd adhuc tū paruulus essem,
 Quod tunc ad Thebas ierit, reliquisq; peremptis
 Ipse quoq; occiderit. Sed enim nos ista uicissim
 Debemus iura hospitij seruare, tibi ut sim
 Hospes, in Argiuam si ueneris Hellada: et ipsi
 Tu mihi, si Lyciæ tulerit contingere fines
 Fors aliqua, aut ratio. quod si uos prælia forsitan
 Contulerint, hastas tum corpore declinemus
 Alter ab alterius. nam Troës adhuc mihi multi
 Tam ciues sunt quàm socij, quos uincere possim.
 Et tibi Graiugenū superest satis. ergo uidentes
 Vt reliqui agnoscant, nos consuetudine iunctos
 Esse etiam iure hospitij, nunc arma uicissim
 Permutemus, ut hæc rata cunctis iura ferantur.

Diomedes
 Glaucō.

l 3 Hæc

Hec ubi dicta, ab equis, & ab altis præpete saltu
 Desiluere iugis, manibusq; in mutua nexis
 Fœdera, dant fidei ceu sacramenta futura.
 Iuppiter hic animusq;, & sanæ mentis acumen

Glauco sto-
 lidus & fa-
 tuus.

Hinc natum
 adagium,

Χρῆσις

Χαλκίωρ.

Eras.

Eripuit Glauco. Tydidæ namq; rependit
 Aurea ferratis commutans arma, iuuençum
 Centenùm precium pendentiâ, tex tribus emptis
 Bobus: & hæc facta est ibi permutatio dispar.

Hector ut ad Scæe peruenit limina portæ,
 Et fagum ueterem, tum matres atq; puellæ
 Iliades circumueniunt, omnesq; requirunt
 Deq; uiris, deq; agnatis, de fratribus, equè
 De pueris. quas ille omnes ad templa frequentes
 Vt redeant, ueniamq; deos diuasq; precentur:
 Nam luctum multis & cladem fata minari.

Ille domum Priami repetens, ascendit in arcem.

Regiæ Priami
 descriptio

Regia erat Priami nitidissima marmore puro,
 Porticibus latis, circumdata turribus altis
 Quinquaginta inerant thalami, quos ordine longo
 Connectit series longissima: regia proles
 Intus habent Priami consueta palatia nati,
 Cum sponis iuxta oppositam regionis ad aulam.
 Stant alij bis sex thalami, Priameia proles
 Quos habitant natæ & generi, castissima turba.
 Hic ubi Laodicen mater uisura ueniret,
 Quæ fuit è natis pulcherrima, uenit & Hector
 Obuius huic, quem naçta manu retinebat euntem
 Nomine compellans: Quid (ait) carissime fili

Hecuba
 Hæçori.

Huc pugna excedens, tete intra moenia confers?
 Quandoquidem ualde insislüt, mala nomina, Achii
 Pugnantes,

Pugnantes, urbemq; petunt, murisq; propinquant.
 Tu ne igitur summa supplex decurris ab arce,
 Vota Ioui diuisq; ferens? sed siste parumper
 Dum redeo, mecumq; fero quæ dulcia libes
 Vina Ioui, superisq; alijs, tum deniq; uires
 Ipse tuas recrees. nam corpora fessa uirorum
 Dulcia uina leuant, animisq; et uiribus augent.
 Et te nunc labor iste tuis pro ciuibus ægrum
 Exercet. cui sic dicenti reddidit Hector

“
 “ Laudibus æ
 guntur uini
 uinosus Ho-
 merus.

Ne mihi, ne ueneranda parens, huc dulcia uina
 Protuleris, ne me enerues, animiq; uigorem
 Obtundas potius, roburq; à corpore demas
 Nec manibus libare Ioui me ardentia uina
 Sanguine fœdatis æquum est: nec Iuppiter audit
 Turpia sanguineo pollutos corpora tabo.
 Tu potius ueneranda parens, tu collige primas
 Matronas urbis, quarum comitata caterua
 Palladis ad templum libamina turaq; portans
 Ascendas, peplumq; deæ quod in ædibus intus
 Eximium pulchrumq; tenes, preciosius ullum
 Quo non est aliud, uenerandam defer in ædem,
 Ante deæ genua auricomæ speciosa reponens.
 Inde uoue diuæ solennia sacra Mineræ,
 Bis sex immunes ab arandi munere tauros,
 Si forsan miserata urbem, miserata nepotes
 Troas et uxores, dulces et ad ubera natos,
 Arceat insanum Tydidea mœnibus urbis,
 Terribilem, bellatorem, sæuum atq; ferocem.
 Tu nunc ergo parens isthæc curabis, et arcem
 Palladis ascendes: Pariden ego pergo uocatum,

Hector
 Hecubæ.

“
 “

Paridem
deuouet.

Si me audire uolet saltem .cui terra dehiscat,
Quam cuperem : magnus quem Iuppiter enutriti
Iussit in excidium Priami, Troiaeq; ruinam.
Hunc ego si uideam Stygijs descendere ad umbras,
Ereptum innumeris me cladibus esse putarim.

His dictis redit illa domum, famulasq; per urbem
Protinus accitum mittit, matresq; nurusq;
Ipsa in odoriferum thalamum descendit. in illo
Peplorum uis magna fuit, quæ Sidonidarum
Artifices fecere manus, & Sidone nuper
Attulerat, spaciofa Helenen super æquora ducent
Dijs forma Paris aßimilis præstante beatis.
Ex his eximium, quod summa in parte iacebat,
Nec secus ac sidus claro fulgore micabat,
Quo nec nobilius , nec erat præstantius ullum,
Ipsa ferens Hecube domum portabat Athenz,
Fœmineo coctu matronarumq; caterua
Et nuruum stipante manu, contendit in adem
Palladis armisonæ, summa quod in arce tenebat.

Hecuba cum
Troianis ma
tronis in tem
plâ Palladis.

Ventum erat ad templi limen, formosa Theano
Filia Cissei, generosi Antenoris uxor
(Namq; sacerdotem Troës fecere Mineruæ)
Palladias referat stridenti cardine portas,
Et sumptum manibus fulgenti murice peplum
Obtulit ante pedes diuæ, genibusq; dicatum
Applicuit, palmas muliebris turba tetendit,
Auxiliumq; omnes præsentis ex numine poscunt.

Theanus ad
Palladem
oratio.
Virgilianum

Ipsa deam supplex sic est uenerata Theano
Armipotens, Ioue nata de arum maxima Pallas,
Frange manu telum seui Diomedis, & ipsum

Fronum

Pronum sterne solo, Scææ sublimina portæ,
 Vt tibi mox bis sena boum tua templa sacrautes
 Corpora maectemus, totidemq; ad sacra quotannis
 Omnes indomitos, necdum sub aratra coactos,
 Si miserata urbem, populum, puerosq; patresq;
 Vxoresq; nurusq; tuo sub numine serues.

Sic uenerata deam supplex in uota uocabat,
 Diua solo fixos oculos auersa tenebat:
 Abnuït, et nec ad hanc quicquã est commota, nec illas.
 Hector at interea Paridis peruenit ad ædes,
 Quas ille eximias summa sibi in arce parari
 Fecerat, acctis quicunq; per Iliion essent
 Artifices operum gnari, qui celsa columnis
 Atria fundarunt illi, thalamosq; superbos,
 Sublimesq; toros, & dignam regibus aulam
 È regione domus Priami, nec ab Hectore longè.
 Huc igitur ueniens Hector fortissimus, hastam
 In manibus longam cubitos bis quinq; coruscans,
 Cuius in extremo lucebat acumine ferrum:
 Ingressusq; domum, sua repperit arma parantem,
 Thoracem, clypeumq;, & curuum cornibus arcum.
 Stabat iuxta Helene formosa, suisq; iubebat
 Quæ facerent opera ancillis, & facta probarent.
 Hunc toruè inspiciens Hector, dictisq; seueris
 Increpitans, sic est irata uoce loquutus:

Improbe, non rectè tanta indignatio tristi
 Contracta est animo, te propter in agmine fortes
 Stant populi, pereuntq; sub urbe, & mœnia circum.
 Te propter ciuesq; cadunt, socij; laborant,
 Urbem circumquaq; premunt incendia belli.

Virgitanum

Domus Pa-
ridis.Hector Pari-
den obiurgat

Tu quoq; si stares in pugna, aliosq; uideres
 Cessantes, retroq; pedes atq; arma referre,
 Argueres : tolle ergo moras, te in praelia confere,
 Ne uelut igne grauis conflagrent moenia belli.

Paris Hectori placide respondet.

At Paris hæc placido respondit pectore fratri
 Quandoquidem ex æquo mecū facis Hector, ut isthæc
 Exprobres, quæ fata mihi non æqua tulerunt :
 Ipse quoq; ex æquo dum tecum colloquor, audi.
 Non (ut rere) meos in Troadas ira momordit
 Offendit ue animos, ut ob hoc me à munere belli
 Subtraherem sed enim compescere dura uolebam
 Vulnera, quæ grauib; mordebant pectora curis.
 Nunc mihi blanda pijs persuasit uocibus uxor
 Vt bellum repetam, tota quod & ipse probarim
 Et ratione omni : melius namq; esse uidetur.

- » Namq; uiris dubia est uictoria, nec uice certa
- » Constat, & est nunc blanda uni, nunc tristis eidem:
 Nunc tamen expecta, dum fortibus induor armis :
 Aut abeas: ego te mox consequar, inter eundum.

Helena Hectori conqueritur, se malorum illi causam esse.

Hæc Paris. at nihil huic cū redderet Hector, ad illius
 Lumbus hæc uerbis Helene : Carissime leuir
 (Si licet hæc misera & uana mihi uerba catellæ
 Fundere) quàm uellem, quo me mea tēpore primum
 Prodidit in lucem genitrix, uis impia uenti
 In nemora & montes, atq; in deserta tulisset,
 Aut maris ignoti fluctus, & disita ponti
 Aequora, quæ caput infœlix hæc antè ruisset,
 Tantorum poteram quàm causa fuisse malorum.
 Postquam ita dijs uisum tamen est, ut in ista malorum
 Inciderem, meliorem utinam sortita maritum

Essem,

Effem, ut debueram : qui dicta q̄; facta q̄; uulgi
 Crederet esse aliquid, quem turpia probra mouerent
 De nobis cunctorum hominum nunc pectore cassus
 Nec sapit, aut unquam sapiet, faciet ue quod ipsum
 Posse decere putes. Verum carissime leuir,
 Huc agè succedas, & in hoc requiesce sedili
 Pauillum : tibi enim curæ, tibi summa laborum
 Incumbit, miseram me propter, & exitiosum
 Hunc Paridem, fato quos nasci Iuppiter isto
 Tam tristi uoluit, quos æui fama futuri
 Inter inepta canens miserorum exempla reponet.

Illi respondens galeam nitidissimus Hector :
 Ne me Helene inuites, quanquam tua recta uoluntas,
 Ut sedeam : quia fert animus succurrere fessis
 Troianis, qui me uotis animisq̄; reposcunt
 Absentem, quos & nostri desiderium ingens
 Detinet. hunc hortare autem, sed & ipse sua se
 Sponte animo reparans exuscitet, antè sequatur
 Quàm muros extra euadam, quàm moenia linquam
 Se lateri adiungat nostro, nec ab urbe recedam
 Antè meos quàm filiolum cum coniuge cara
 Inuisam. nec enim num sim rediturus ad ipsos
 Amplius è pugna, an manibus casurus Achiuum,
 Scire finit deus, & duri inclementia fati.
 Hec dicens abiit, galea metuendus & hasta,
 Impiger ipse suas bene cultas Hector ad ædes.
 In quibus Andromachen non repperit : illa profectò
 Exierat, turrimq̄; audax conscenderat altam
 Cum nato famulaq̄; ubi tristia fata gemebat,
 Innumeras fundens lacrymas. Iamq̄; inclytus Hector
 Egrediens

Hector
 Helenæ.

Hector famu-
las de Andro-
mache per-
sonatur.

Egrediens, stetit in foribus, famulasq; uocatae
Alloquitur: Vera ergo fide mihi dicite, quo' nam
Proripuit sese Andromache? quò deinde profecta esse
Ad glotin' ne aliquam, nutricum' ue iuit? an eadem
Palladis ascendit, numen uenerata Mineruæ
Cum reliquis, quæ nunc ibi uerba rogantia miscent,
Muneribus seuamq; deam placare laborant?
Huic ita respondit famularum prima roganti:

Famula
Hectori.

Hector, quando quidem tibi nos quæ uera sciamus
Respondere iubes, non illa ad glotin abiuit,
Non aliquam nutricum adiit, non Palladis eadem,
Quæ reliquæ immanem diuam placare laborant:
Sed comite hinc una, puerum gestante, ministra
Ausâ est in muris altam conscendere turrim,
Attonita, appropinquans, similis iam penè furenti.
Idq; quod audisset, Danaos instare feroces,
Cedere Troianos, retroq; ad moenia ferri,
Quæ postquam didicit, domibus sese Hector ab aliis
Proripuit, mediamq; (uia qua uenerat) urbem
Peruadens, Scææ tendens ad limina portæ,
Quam per erat campū rediturus et agmina Troium.
Iamq; egressuro cursu uenit obuia anbelo

Androma-
che Eëtionis
filia.

Andromache, quæ magnanimi fuit Eëtionis
Filia: qui Cilicium ditissima regna gubernans,
Magnas incoluit Thebas sub montibus altis
Syluosisq; sitas. hanc è grege tot famularum
Vna sequebatur nutrix, puerumq; gerebat
In gremio Hectoriden, tenerū, blandumq; alacremq;
Festiuumq; oculis, ridentem mollia, uultu
Sidereo, qui uoce Camandriion ante parenti

Dicitur

Dictus erat, uerùm uulgò Astyanacta uocabant,
 Quod solus pater ipsius fortissimus Hector,
 Cuesq; & Priami magnam defenderet urbem.
 Huic pater arridens, tacitos defixit ocellos
 In puero. lacrymis iam libera, ad Hectora sese
 Applicat Andromache, sicq; est effata maritum.

Astyanax e-
 nam urbis re-
 gē significat.

Optime, quòd nimium serus omnia fortiter audes,

Androma-
 che Hectori

Quàm uereor tua ne uirtus te improvida fallat,
 Nota tibi nimium, properamq; audacia mortem
 Adferat ista tibi. Crudelis, non tibi cordi est

Paruulus hic? non me miseratus respicis agram
 Ingenti mœrore animi, quam tempore paruo

πάρδος.

Efficies uiduam, si nunc te egressus Achiuum
 Intuleris turbæ. nam conficiere per illos,
 Omnibus in te unum grassantibus: ut mihi longè
 Vtilius fuerit, prius ut mihi terra dehiscat,
 Aut uiuam patulis absorbeat orcus abyssis.

Nam quæ me miseram res consolabitur ultrà?

Quæ queat esse mihi post te amplius ulla uoluptas?

Quid nisi continuus dolor, & sine fine querelæ

Nec mihi iam superest pater amplius, aut pia mater.

Patrem namq; mihi crudelis ademit Achilles,

Euersa prius & patria, regnoq; paterno,

Funditus excisa regnorum principe Thebe,

Sede patris, qua nulla fuit uel ditior usquam

Aut urbs splendidior Cilicum regionis in ora.

Sed postquam occidit seuissimus Eëtionem,

Non tulit exuias (namq; hoc scelus esse putauit)

Ipsam sed proprijs totum combussit in armis.

Cuius ad innisi loca nunc deserta sepulchri

Thebe Citi-
 cia urbs opu-
 lentissima.

Inter

Inter Orestides platanos nymphæ, inter & ulmos
Soliuagis habitant antris, Ioue cœlitate nata.

At septem fuerant fratres mihi, quos tamen omnes
Vno eodemq; die nimium crudelis Achilles
Misit ad inferni pallentia limina Ditis,

Cum sua seruarent pingues per pascua tauros,
Atq; greges ouium. Sed & idem diuite matrem
Cum gaza abduxit captam, quam deinde redemptam
Sumptibus innumeris, patriaq; in sede morantem,
Arcitenens diro consecit Cynthia telo.

Epilogus.

Sed tu nunc miseræ mihi solus es omnia, mater,
Et pater, & frater, dulcisq; ante omnia coniux.
Verum agè nunc miserere, nec orphanò Hector egentè
Feceris hunc puerum, uiduam me tempore paruo.
Quin potius turrim serua hanc, nec desere muros,
Coge alios, istamq; iube defendere partem
Quæ propè decluem demittit humillima murum,
Qua uetus ista cauas rupes caprificus adedit,
Quater conati iam sunt irrumperere, fortes
Atacesq; duo, præclarus & Idomeneus,
Et gemini Atridæ, fortissimus & Diomedes:
Siue id sponte sua, seu sunt responsa sequuti
Auguris, aut uatis Danaïs sua fata canentis.
Huic ita respondit, bello memorabilis Hector

Hector An-
dromachæ.

Omnia quæ memoras uxor dulcissima, curæ
Sunt mihi, sollicitoq; animo mecum antè peregi:
Sed pudet imbellem tardumq; in bella uideri
Teucris Troadibusq; meis, dum talia spectent.
Nec potis est animus sibi conscius esse quietis
Ignauæ, qui semper in ipsa pericula primum

Me simul

Me simul obieci, studuiq; simillimus esse
 Ipse mihi, patriæ dum non inglorius essem,
 Nec mihi dedecori. nec me fugit, affore tempus,
 Quo simul et Danaûm pulcherrima Troia sub armis,
 Et Priami cadat alta domus, populusq; superbus
 Intereat: sed nec tantum me cura fatigat
 Troûm, Troiadamq;: dolor nec maximus ille est,
 Casuros Hecubam Priamumq; hostilibus armis:
 Non etiam fratrum moueor tam clade meorum,
 Qui sunt & multi, & bello præclara iuuentus,
 Omnes luctifici perituri in puluere belli.
 Sub Danaïs uictoribus: ac me pectore toto
 Sors tua dura mouet, cum te tua fata querentem:
 Fundentemq; piæ lacrymas, abducat Achiuûm
 Quisquis erit, captam bello, cum tristis & exul
 Hostilem in patriam portabere, telas
 Conseruas inter texes, & tradita lanæ
 Pensa trahes, & aquam summam portabis ad arcem
 Vræolis, nunc mane nouo, nunc uespere sero,
 Nunc de fonte hæstam Messeïde, nunc Hyperia,
 Nolens tu atq; inuita quidem: sed te omnia coget
 Seruitij fors dura pati, quam capta subisti.
 Atq; aliquis spectans tunc te persusa rigantem
 Ora pijs lacrymis, alijs hæc uerba loquetur
 En quò te casus? quò te fortuna redegit
 Hectoris Andromache? quo nunc tuus ille recessit
 Omnia qui Troiæ gessit sub mœnibus altis
 Maxima? dixerit hæc aliquis, tua uulnera toto
 Corde recrudescant, desiderio iclta mariti:
 Qui tibi seruitium, si uiuat, demere possit.

Nomina fontium, quorû alter in Theſſalia, alter circa Argos: uel ut alij, in Peloponneso aut Lacedæmone fuerûnt.

Sed

Sed me tunc potius uitæ lumine cassum

Expauēcit
armatum pa-
trem infans.

Terra tegat, quàm te uideam tam indigna ferentem:

Sic ait, extensaq; manu clarissimus Hector

Accepturus erat puerum : fugit ille, sinumq;

Nutricis petit, & gremio se abscondit in alto.

Patris enim faciem galeatam expauit, & aris

Fulgentes radios ab equinae uertice cristæ.

Subrisit pater, & mater : tum uertice cristas

Deposuit, galeamq; remouit maximus Hector,

Abiecitq; solo. post hæc in nuda recepto

Brachia filiolo dedit oscula, deinde precatur

Hectoris ad
deos oratio
pro salute fi-
lii & patriæ.

Iuppiter, & uos ô reliqui cœlestia Diui

Numina, uos precor ac ueneror, date uiuere nato

Et superesse meo, post me, regnumq; tenentem

Vrbis Dardanidum præconia tanta mereri,

Quanta pater merui, nec me minor esse feratur

Tutanda in patria : cæso cumq; hoste reuersus

Victor ouans spolia attulerit, de cæde cruenta,

Sint rogo qui dicant, multo hic præstantior armis

Patre suo est. quæ cum perceperit optima mater,

Gaudeat, & secum uerba hæc letata retractet.

Sic ait, & risu lacrymas miscente, parenti

Reddidit infantem. quam spectans inclytus Hector,

Hector An-
dromachen
consolatur.

Ne mihi sic te te affligas, ait, optima coniux,

Né ue animo maceres. Mortē nemo effugit unquā, “

Nemo uir euadit, siue ille sit utilis armis, “

Siue uir ignauus, lex omnibus una statuta est, “

Quæ iubet esse semel moriendū: hæc omnib. una est “

Conditio. Mihi quisquis erit qui lumina uitæ “

Eripiet, certè eripiet sine crimine nostro,

Nec

Nec mihi dedecori quæ sit mors ulla futura est.
 Tu nunc uade domum, curaq; domestica, quæ sunt
 Cunq; paranda domi: telam, subtegmina, lanas
 Ancillæ expediant, tua sunt opera ista: uirorum
 Bella, relinque uiris. equidem hoc cõmune per omnes
 Quod gerimus, tamen in me uno uis tota recumbit.

Sic aut, abiectamq; solo cum tolleret altis
 Terribilem cristis galeam, digressa per urbem
 Andromache, lacrymis in labra cadentibus ibat,
 Iam reditura domum. quò cum uenisset, ibi ingens
 Luctus, & immodicæ lacrymæ, tristesq; querele,
 Non secus ac dominum seuo iam Marte peremptum
 Lugebant quæcunq; aderant, famulæq; nurusq;
 Hæctora nec uiuum sperantes posse reuerti,
 Nec Danaûm telis elabi utribus ullis.

Interea Paris, haud dudum nec longa moratus
 Tempora, compositis pulchrè circumdatus armis,
 Per mediam ueniens ibat non segnior urbem,
 Quàm sonipes stabulis diuturna per ocia pastus;
 Vincla indignatus postquam retinacia rupit,
 Fugit, & exiliens præsepia plena reliquit:
 Planiciemq; aliquam nactus, crepitantibus ultro
 Tollit se arrectum pedibus, celsaq; trementes
 Fronte iubas quatiens, assueta in pascua fertur,
 Aut in aquas amnesq; & flumina nota natando
 Improbus, aut gregibus saliens se immiscet equarum.
 Talis Alexander summa decurrit ab arce,
 Per plateas urbis longè fulgentibus armis:
 Vt gallus, quem parva alacrem uictoria fecit.
 Præsto aderat fratri, cum digrederetur ab illo

Paris arma-
 tus per urbem
 incedit.
 Comparatio

Paris Hectorem adsequutus alloquitur:

Ille loco, quo colloquium cum coniuge cara
Egerat. hunc prior affatus Paris: Optime frater,
Te properantē, inquit, nimium mea tarda morata est
Segnities, tua nec properè sum iussa sequutus.

Hector Parisi.

Huic Hector: Tibi nemo equos decora inclyta belli
Detrahit, belloq; ualens es, & inclytus armis.
Inuitus tamen arma subis, & bella coactus
Suscipis, & segni ruis in fera praelia dextra.
Que mihi cum de te fama improba uenit ad aures,
Et mala cum de te iactent conuicia Troës,
Te malè sic audire, mihi est audire molestum,
Discruciorq; animo, penitusq; in fellibus uror.
Verùm agè nunc propero subeamus praelia cursu
Acturi his aliàs de rebus, ubi ocia pacem
Lata bonam dederint nobis, & ab urbe fugatis
Hostibus. inde Deis pro libertatis honore
Cratera ingentem statuemus, & apta feremus
Munera, si nobis dabit hoc Iouis alma uoluntas.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER VII.

HAec simul admonuit, bello fortissimus Hector
Et Paris, egressi portis, in aperta ruebant
Agmina, & in trepido repetebant praelia cursu:
Qualem saepe deus fessis immittere nautis,

Comparatio
Hector cum
Paride in pu-
gnam rediis.

Longa per immensi luctantibus aquora ponti,
Aut Eurum Zephyrum ue solet, qui membra laborũ
Fessa leuet, facilemq; serat per marmora cursum:
Tales tum Phrygibus fratres duo in arma ruentes
Esse uidebantur. primumq; ibi uersus in hostem
Fulmineo Paris ense, Menesthion excipit, ipsum

Regis

Regis Areithoi, formosæ & Philomedusæ
 Semine progentum, qui pulchra habitabat in Arne.
 Strenuus hinc Hector gladio ferit Eioneum,
 Thoracem galeamq; inter mucrone recepto.
 At satus Hippolocho Glaucus, Lycia agmina ducens,
 Iphinoum medio in pugna feruore peremit
 Dexiaden, feriens hasta, detraxit equorum
 Tergoribus, quibus infiliens infederat ille.

Sic igitur Danaos spectans dea glauca cadentes
 In pugna, mox coelum et Olympia templa relinques,
 Iliou, & sacram Troiæ descendit ad urbem.

Pallas Græcis auxilio
 uenit, Apollo
 Troianus.

Huic, qui Pergamea pugnam spectabat ab arce,
 Quiq; suos cuperet pugnando uincere Troas,
 Obuius è Troia descendens ibat Apollo.

Hicq; ubi conuenere sacræ sub tegmine fagi,
 Hanc prior alloquitur rex & Ioue natus Apollo.

Quid tu, inquit, Ioue nata leues delapsa per auras
 Hic ades? & quæ nunc animo sententia surgit?

Apollo Pal-
 ladi.

Quid ue paras? quæ magna tuo sub pectore uersas?
 Nunquid enim Danais cupis ut uictoria cedat
 Pulchra tuis, Troasq; meos ut perdere possis?

Quin si me audieris, & in hoc mea sana sequaris
 Consilia, iniecto dirimamus fœdere bellum

Præstiterit, nec deinde hodie pugnare sinamus
 Amplius hos pugnaturus post, donec ad inum
 (Quando ita nunc uobis cordi est, ea cura fatigat)
 Argiui proceres Neptunia Pergama uertant.

Huic dea glauca oculos respondens talia fatur
 Hec eadem mihi pulchra animo sententia uisa est,
 Quam loqueris, coelumq; ideo superosq; reliqui,

Pallas Apol-
 lini.

Troianos Danaosq; petens, bellumq; reuisens.
 Sed qua tu ratione uiros auertere bello,
 Quoq; modo censes hæc prælia posse morari?

Apollo
 Palladi.

Hectoris (inquit Apollo) animû, noua semper amã-
 Inducamus, ut Argiuis ex omnibus unum (tem,
 Prouocet, ut secum solo in certamine solus,
 Et dubium solis martem experiatur in armis.
 Illius à Danai uirtute & pectore moti
 Magnanimo, mittant aliquem qui congregiatur
 Magno Priamide, nec sit uir inutilis armis.

Helenus Pri-
 ami filius ua-
 tes Hectorẽ
 alloquitur.

Sic ait. at Pallas Phœbi rata dicta probauit,
 Atq; hic Priamides Helenus, cum certa deorum
 Colligeret decreta animis, adit Hectora fratrem,
 Atq; ait: O magni Priami clarissime fili,
 Consilio pare, quod nunc tibi frater amicum
 Adfero: fac reliquos omnes consistere Troas,
 Et Danaos retro, pugnamq; inhibere quietos:
 Tu deinde è Danais, qui se fortissima iactet
 Arma mouere, uoca, qui se tibi conferat uni,
 Et solus conferre manum sciat, audeat, optet.
 Nec mortem metuas: non hic tibi debita uitæ
 Fata modum statuunt, crede Hector uera monenti.
 Vocem ego percepi, statuentum talia diuûm.
 Audijt hæc animo exultans lætissimus Hector,
 In medios uadens cuneos, media agmina Troum,
 Vtq; retro sessum concedant inuuit hasta,
 Quam dextra tulit: ac illi data iussa capeffunt.
 Nec secus ipse suos consistere iussit Atrides,
 Ordine præscripto. quæ dum sic cuncta geruntur,
 Pallas & arcitenens in sacræ culmina fagi

Apparatur
 monoma-
 chia.

Vulturis

LIBER VII.

181

Vulturibus similes, armata utrinq; sedebant
 Agmina spectantes leti, quæ plurima ferro
 Horrebant, clypeis, gladijs, mucronibus, hastis.
 Qualis ubi ex imo Boreas ciet æquora fundo,
 Immensusq; tacit fluctus, ferit alta procellis
 Littora, et insani reclamant murmura ponti:
 Tales tum Troianæ acies Danaumq; fuerunt.
 Hector ibi in medium pulchris progressus in armis,
 Vtraq; prospiciens, sic utraq; ad agmina fatur

Pallas &
 Apollo fago
 insident.
 Comparatio

Auscultate uiri Troës, Danaiq; superbi,
 Quæ mihi nunc animus iuuenili in pectore dictat,
 Et proferre iubet: Nuper Saturnius icta
 Foedera turbauit nobis utrisq; malignus,
 Vt uos aut omnes perimatis Troas, et urbem
 Aequetisq; solo, flammaq; cremetis acerba,
 Aut nos cum uestris uos manibus excindamus.
 Nunc, quia uobiscum sunt præstantissima Graiùm
 Pectora, sunt animi mauortis amore potentes,
 Inuictiq; manu proceres, nunc si quis in illis
 Qui conferre manum mecum uolet, audeat, optet,
 Solus cum solo procedat, legibus æquis
 Quas referam, quarum Saturnius æquus utrisq;
 Testis erit. Si me ille sua confecerit hasta,
 Abstuleritq; animam, pulchris contentus in armis
 Detraclis abeat, nauesq; hinc portet ad altas:
 Corpus inane domum reddat, cui iusta cremantes
 Condentesq; solo Troiani funera soluant.
 Si uerò (quæ fata ferat mihi dexter Apollo)
 Quisquis erit nostræ cadet ictus robore dextræ,
 Arma tulisse satis fuerit mihi, et illa ego uictor

Hector Tro
 ianus ac
 Græcis.

Prouocat in
 singulare
 certamen.

m 3

Iusta

Iusta trophæa locans, ad Apollinis atria figam,
 Funeribus reddam iustis exangue cadaver :
 Aut si forte uolent criniti tempora Achei,
 Ad naues referant pulchras, condantq; sepulchro,
 Et monumenta locent longos abitura sub annos,
 Hellepontiaci primam sub litoris oram,
 Præter ut hæc olim qui forsân littora nautæ
 Transibunt, remisq; legent uada cærule ponti
 Spectantes tumulum, sic secum dicere possint :

Epitaphium
 per anticipa-
 tionem.

Hic situs est uir in arma potens, et maximus olim,
 Quem sibi congressum occidit fortissimus Hector.
 Dixerit hæc aliquis, mea semper gloria uiuet,
 Sic ait : alta uiri tenuere silentia, nec quem
 Detrectare pudor finit, aut timor esse ferocem.
 Tum minor Atrides, alto suspiria ducens
 Pectore, et exurgens, sic exprobrauit Achiu's.

Menelaus
 Græcis ex-
 probrat.
 Imitatus hûc
 locum est qui
 dixit, O uere
 Phrygiæ, ne-
 qu enim Phry-
 ges.

O uerbis animosi altis, at pectora fracti.
 Quis uos aut non dicat Acheidas ? aut quis Achaos
 Vos uocet ? en quò uerba, et iurgia plena minarum ?
 O graue flagitium, graue dedecus, hoc ne feremus
 Nemo sit è Danaïs tam præstans pectore, nemo
 Tam sibi confidens, ut de tot millibus unus
 Audeat Hectoreis occurrere uiribus ? ô si
 In tellurem et aquam redeatis muta sedentes
 Corpora, et ignaui, timidi, sine nomine uentres :
 Ipse ego ne desim decori patriæq; meoq;
 Induor arma resumpta, nec obuius ire recuso.

Non est in
 Homero
 uentres.

- » Cui meritam uentura ferat uictoria laudem,
  - » In manibus positum est, et in æquo numine diuûm.
- Sic ait, incusans, simul arma abiecta resumens
 Induit.

Induit. At Menelaë tibi lux illa fuisset
 Vltima, sub manibus, fortiq; sub Hectoris hasta,
 Robore quod ualido te longè fortior esset,
 Sive non Danaùm tenuissent fortiter ausum
 Primores, et pulchra retro tua facta tulissent :
 Præcipuè Atrides Agamemnon, ille furentem
 Corripuens fratris dextram, compescuit iram
 Ipsius, hoc sermone domans, animumq; ferocem.

Armatu Menelaus, con-
 gressurus
 Hectori.

Infans Menelaë, nec aut quò progrediare,
 Aut quod opus conere uides, quin abiice porro
 Stultum istum feruorem animi, nec te meliori
 Congredere, aut conferre stude, certaminis ergò :
 Præcipuè cum Priamida, quem Graia iuuentus
 Tota reformidat, quem bello inuictus Achilles
 Nonnunquam exhorrere solet, cum te sit Achilles
 Fortior, et longè sumptis præstantior armis.
 Nunc age te recipe, et retro concede quiescens
 Cum reliquis, nos hinc aliquem, qui fortibus armis
 Hectora stare queat contra, inueniemus Achiuum
 E numero, quamuis etenim sit strenuus Hector,
 Aequo animo tamen abscedet : modò uiuere detur.
 Affirmare ausim, magnas dijs insuper ipsis
 Acturum cupidè curuato poplite grates.
 Sic ait, et placido persuasit pectore fratri.
 (Nam bona erat, multumq; decencia uerba loquutus)
 Hoc leti uidere tui Menelaë ministri,
 Armâq; deponunt humeris, paulo antè resumpta.
 Tum grauis assurgens sedato pectore Nestor,
 Verba facit, tali compellans uoce sedentes
 O facinus, Danaï, non æqua mente ferendum.

Agamemnon
 Menelaus.

Nestor Græcos alloquitur, & in Hæctorē incitat.

Quantus enim luctus complebit Acheida terram,

Quo mœrore animi senior sua pectora Peleus

Conficiet ? qui consilio bonus, imperioq;

Myrmidonum regit & cœtus, & scepra gubernat,

Aeacides Peleus : à quo cum multa rogatus

De uestris genere, ac patria, patribusq; fuisset,

Omnia me letus referentem audiuit, & illi

Gloria uirtutis uestræ fuit una uoluptas.

Idem ubi nunc fortes inter tot milia Graios

Non audere aliquem contra stare Hæctora fortem

Audiet, heu quales lacrymas, heu qualia ab imo

Tristia fata querens, suspiria pectore ducet ?

Heu quoties indigna ferens hæc facta, seniles

In cœlum cum uoce manus attollet, ab ipsis

Dijis orans, ut se potius sub tartara mittant,

Quàm sic ut uideat Danaos maioribus ipsos

Degenerare suis. quod si mihi Iuppiter annos

Præteritos referat, si Pallas amica iuuentam

Restituat, talem faciat me magnus Apollo,

Qualis eram quando Pylios atq; Arcadas inter

Bella gerebantur sub littore rauca sonantis

O cyroi, qua præter Iârdanus inclyda Pheæ

Labitur, & refluxo circumdat mœnia cursu :

Hic cum bella forent, atq; ipse in partibus essem

Magnus, Ereuthalion quidam fuit inclytus armis,

Membra deo similis prægrandia corporis alti,

Arma gerens humeris, quæ principis antè fuerunt

Regis Areithoi, cui uulgò nomina clauæ

Indiderant, quòd non arcu, non ense, nec hasta,

Sed claua tantum crudelia bella gerebat,

O si præteritos referat mihi Iuppiter annos Quales eram, &c.

Longiore digressione res ista pectus narrat, quam recorderum a peritona obferua. tum est τι υ έπί ηλυσίη νο- γουήτλω.

Qua

Qua sola hostiles perrumperet ille phalangas :
 Ferrea namq; fuit. tamen hunc & corpore tantum,
 Atq; armis, cum non posset uirtute Lycurgus,
 Arce tulit : quippe obseruans angusta uiarum,
 In quibus haud aliquis clauæ foret usus, & hasta
 Aggressus, medium perfodit, humiq; supinū
 Prosternens, uitaq; simul spoliavit, & armis,
 Muneribus Graduo hinc usq; à Marte profectis.
 Atq; ea donec erat iuuenili in corpore robur,
 Arma tulit, fera bella gerens, etate Lycurgus
 Deficiens : ubi consenuit, dat Ereuthalioni
 Arma ferenda suo. tunc ergo arma inclyta gestans
 Ibat Ereuthalion, uultuq; animoq; superbus,
 Ante alios longè progressus, ad arma uocabat
 Secum decertanda, ut quisq; uel optimus esset,
 Vel ualidæ uirtute potens & robore dextra.
 Cumq; alij tremarent, seq; intra tuta tenerent,
 Nec quisquam dubio sese committere marti
 Auderet, tum solus ego, licet infimus essem
 Annorum numero, tamen hoc perferre nefandum
 Dedecus haud potui, si nemo auderet in hostem
 Tam contemneniem nostros capere arma, paratus
 Ipse arma arripui, confisus ad omnia diuæ
 Pallados auxilio. nec me spes ista fefellit :
 Victor enim redij, spolia ampla ex hoste perempto
 Ipse meis referens. Is uasta mole iacebat
 Corporis, in campum extensus, terramq; tegebat.
 Quod si talis adhuc essem, si robur in isto
 Corpore tale foret, non me nec maximus Hector,
 Nec quisquam frustra in certamina sola uocaret.

Redit ad in-
siturum fer-
monem.

Chorus no-
nem optimo
tū e Græcis.

Nestor con-
silit, forte eli-
gendum, qui
cum Hectore
cōgrediatur.

Nunc cum militia florem, roburq; uirorum
Hic uideam superesse, tot inclyta pubis Achivæ
Nomina, demiror nulli superesse uigorem,
Aut animum, pugnare manu contra Hectora fortem.

Hactenus hæc senior contendens uoce molesta,
Conticuit. tunc semideum chorus ille uirorum
(Qui ter tres fuerant) consurrexere, paratum
Sese quisq; ferens decernere fortibus armis
Priamida magno, nec detrectare duellum.
Sed longè ante alios Agamemnon rector Achiuum:
Post hunc uindicibus Diomedes fortis in armis:
Tum gemini Aiaces, seui duo fulmina Martis:
Post bonus Idomeneus: & proximus Idomeneo
Meriones, Marti similis: tum Euegone natus
Eurypylus: fortiq; Thoas Ardremone cretus:
Nec sapiens fortisq; manu detrectat Vlysses.
Omnibus his amor unus erat super Hectore pugnam
Conferere, & pulchra laudem uirtute pacisci.
Nestor ad hos clara sic uoce Gerenius inquit

Quin agite, & dubiæ nunc rem committite sorti,
Quem fortuna uirum sub tanta pericula Martis
Destinet, ut cunctis decus inde reportet Achiuus,
Saltem si redeat certamine uiuus ab isto.

Sic ait. at sortes illi signare, notantes
Quisq; suam, mox in galeam misere capacem
Principis Atridæ: tenuere silentia turbæ.
Inde quis aspiciens ad aperti sidera cæli,
Attollensq; manus: Da maxime Iuppiter, inquit,
Execat aut Ajax Telamonius, aut Diomedes,
Aut rex ipse etiam cunctorum ductor Achiuum.

Sic

Sic ille, at galeam quatiens Neleius heros,
 Quamq; manu primam de casside protulit idem,
 Sors fuit Aiakis : quam circum deinde ferendam
 Præconi dedit, ille omnes haud segnis obibat,
 A' leua in dextram uadens ostendit Achiuis.
 At nullo agnoscente suam, perrexit ad omnes,
 Donec ad Aiacem peruenerat, is uenienti
 Porrexitq; manum cupidè, sortesq; ferentem
 Concussit galeam, quamq; extulit ordine sortem
 Ipsius illa fuit, quam spectans pectore leto
 Agnouitq; suam, terræq; abiecit, et adstans,
 O' proceres (inquit) Danaï, mea prodita fors est, *Aiax Græc*
 Agnoscoq; libens, et toto pectore lator
 Esse meam : quoniam uideor deuincere forti
 Hectora posse manu, uos nunc, dum fortibus armis
 Induor, obsecrate Iouem, uotisq; fauorem
 Conceptis ambite deum, uerum ista silentes
 Exigite, et taciti, ne Troës id esse timoris
 Signum forte putent : uel si libet, omnia clara
 Luce palam, quid enim uerear, ne forsitan illi
 Plus animi capiant ? certe uirtutis egentem
 Nemo me arguerit, nec non in bella peritum.
 Et nec me generis ue pudet, patriæ ue potentis
 Nauibus, et quia sim primo Salaminus ortu.
 Hactenus ille : Ioui proceres at uota ferebant.
 E' quibus hæc aliquis, uultus ad sidera tollens.
 Maxime piniferæ dominator Iuppiter Idæ,
 Da pater Aiaci uictoria cedat, ut hoste
 Eximia Danaïs redeat cum laude subacta.
 Quod si forte tibi cordi est et strenuus Hector,

Da pugnent uirtute pari, da roboris æquis
Viribus abscedant, laude & decorentur eadem,
Post pugnamq; eadem comitetur gloria utrumq;

Talia forte quis. interea fortissimus Ajax

Armatur
Ajax.

Induit arma, graui latè rutilantia ferro.

Quæ postquam induerat, postquã processerat armis
Omnibus instructus, sic sese corpore agebat
Ingenti, ipse ingens animo, discordia qualis
Mars in bella hominum graditur, quos Iuppiter assis
Pungit agens stimulus in mutua bella ruendi.

Procedentis
in pugna con-
tra Hectorē
Aiacis habi-
tus & in-
cellus.

Talis erat uadens in pugnam maximus Ajax,

Ajax præsidiumq; & propugnator Achiuum,

Mollia subridens, pleno tamen ore minarum

Concita terribili miscebat gaudia uultu,

Pleno magna gradu torquens uestigia, dextra

Concutiens uibrante trabalem uiribus hastam

Grandibus. hunc Danaï capiebant læta uidentes

Hectoris
formido.

Gaudia Troianis formidine plena tremebant

Pectora, Priamidæ saliunt præcordia, & alto

Idæ pauore micant, sed enim neq; detrectandi

Iam locus ullus erat, neq; retro uelle reuerſi

In cœtum populi, postquam ipse uocauerat hostem

Marte laceſitum dubio. tum maximus Ajax

Accedens propius, scutum hoc immane ferebat,

Clypeus Aia-
cis turri assi-
mularur.
Tychion
faber.

Instar pinniferae turris, quod fecerat illi

Arte bonus Tychion, quo non præstantior alter

Scuta uirum, & forti clypeos obducere ferro.

Ipse colens habitabat Ylen : is maxima septem

Terga bouum clypeo inducens, uariauerat arte

Mirifica, replicans septenis orbibus, acri

Octauum

Oc̄tauum ferro solidans, atq; ære corusco:
Sic ergo incedens, instructus talibus armis,
Cum proprior uenisset ad Hectora, talibus inffit.

Hector Priamide, nunc experiere profectò
Quales tu Danaos in prælia sola laceſſas,
Quales sint qui nos inter fortissima gestant
Pectora, quàm fortes, inuictum præter Achillem.
Sed nunc ille animo indulgens, iratus Atridæ,
Languida pontigradas ad naues ocia ducit.

Qui tamen hæc tecum certemus prælia, plures
Nos sumus, ergo manu capiens arma, incipe pugnam.

Ad quem respondens galeã pulcherrimus Hector. Hector Aiaci
Aiæ dux populi, germen Iouis, haud ita uerbis
Mecum age terrificis, pueriles qualia possint
Verba mouere animos, & quæ muliebria forsan
Pectora commoueant, magnarum nescia rerum.
Ipse ego bella manu didici, cædesq; uirorum
Perficere, & clypeos atq; arma mouere per artem
Quò libeat, seu dextra opus est, seu uindice leua,
Seu caſim pugnare, & forti uerbera dextra
Inferre, aut ab equis ferrum diſtringere in hoſtem,
Aut firmo in ſtadio atq; acie certare pedestri.
Ipse tamen talis cum sis, cum tantus in armis
Adſurgas, non occulto te inuadere flexu
Est animus, sed aperta mihi feriere per arma.

Sic ait, & ualidam repetitis uiribus hastam
Torsit in Aiacem: quæ uincla per extrema ferri
Transiit, & sex terga bouum, sed in orbe morata est
Septeno. mox ipse suum Telamonius Aiæ
Roboris inuicti coniecit in Hectora telum,

Hinc illud,
Dominus cy
pei septem-
plicis Aiæ.

Aiæ He-
ctori.

Conſigunt
Hector &
Aiæ.

Quod

Quod clypeum per *et* eratum thoraca peractum,
 Venit ad ipsa ferox nudi uitalia uentris :
 Rupissetq; nisi exiguo lethalia motu
 Vulnera uitasset Priamo satus. inde reuulsis
 Quisq; suo telis utriusq; e corpore, magno
 Impete concurrunt, similes immanibus apris,
 Magnorum aut etiam comedentum cruda leonum.
 Pugnæ singu-   Hector in Aiakis medium tela aspera scutum
 laris descen-   Fixit, at haud rigidi perfregit robora ferri,
 sio.   Quin stupido ad durum chalybem mucrone reflexo
                             Hasta resultabat : mox Ajax rursus in hastam
                             Consurgens, medium parmæ firit Hectoris orbem,
                             Nec tamen hoc ictu ruptam perfregit ad inum.
                             Hector enim facili uitans uenientia motu
                             Spicula, aberranti collum præbebat apertum,
                             Imprudens hastæ : de quo cum missa tenorem
                             Conseruat, modici perstrinxit uulneris ictum,
                             Vnde ater cruor emanans effluxit, adacti
                             Vulneris indicium. nec ab hoc tamen Hector ab acri
                             Abstinuit pugna. sed mox uestigia flectens
                             Pauca retro, saxumq; manu quod fortè iacebat
 Saxis pug-   In campo prægrande, arreptum torquet in hostem,
 nant.   Et clypeum ferit. illo icto, fragor intonat ingens.
                             Contra aliud rapiens saxum Telamonius Ajax,
                             Grandius Hectoreo, conatu fertur in hostem
                             Terribili, uibransq; manu iacit, inq; rotundum
                             Impingit clypei medium, uastaq; reuulsam
                             Mole secans perfringit, *et* introrsum omnibus urget
 Hector sub-   Vir *us*. ille genu fractum labante recumbit
 sidens in ge-   In clypeum resupinus humi, quem dexter Apollo
 nua.   Subleuat.

Subleuat, & mox restituit sibi. tum quoq; strictis
 Ensis egissent rem comminus, atq; dedissent
 Quod reliquum pugnae foret in discrimen apertum,
 Ni duo praecones, superumq; hominumq; ministri,
 Legatiq; Iouis, Troiana Idæus ab urbe,
 Talithybius Danaum, manibus data sceptrā gerentes,
 Ambo prudentes, clari uirtutibus ambo,
 Qui cum sumpta manu dirimendae nomine pugnae
 Sceptrā tetendissent, uerbis Idæus amicis

Alloquitur: Ne pergite certantes, immanibus ultra
 Ne pugnete animis, satis est certamine summo
 Perspectum, quā magnanimi, quā sitis & acres,
 Quā fulti uirtute uiri. uos Iuppiter ambos
 Diligit, & dignos uos ambos esse fatentur
 Quos dii quos hominesq; probent. nunc humida caelo
 Nox ruit, aduentantq; tegentes cuncta tenebrae,
 Nox requiem suadet, nocti parere decorum est.

Præcones po-
gnam disti-
munt.

Idæus am-
bobus.

Ἰσχυροῦς
φίλ.

Huic ita respondens Telamonius intulit Ajax.
 Ista iube potius denunciet inclytus Hector,
 Cuius id officium est: qui sicut ad ista uocauit
 Decertanda prior certamina, sic prior æquum est
 Desinat à pugna, tum nos parebimus ultro.

Ajax Idæo,

Hector ad hæc placido respondens pectore, fatur.
 Ajax, quandoquidem tibi tam deus inclyta fautor
 Corporis atq; animi tribuit bona, magnus ut idem
 Eximia uirtutis opes, cum robore tali
 Coniunctas habeas, tibi nec prudentia desit,
 Atq; omnes facile Danaos certamine Martis
 Exuperes, nunc à pugna cessemus, & armis
 Conflicturi iterum quoties id nostra feret fors

Hector Ajax
ci,

Post

Post hunc sæpe diem, donec quos uincere fatum
 Aut deus ipse uelit, casu decernat aperto.
 Et iam præcipitans cælo nox humida, pugna
 Abstiniuisse monet, cui fas parère monenti est:
 Vt tu læta tuis apud altæ gaudia naues
 Incolumis referas, Troianis ipse futurus
 Et socijs noua læticia & iucunda uoluptas,
 Si Priami saluus redeam senioris in urbem,
 Troiadamq; nurus, uxores, atq; puellas
 Exhilarem, quæ nunc ad diuæ templa Mineræ
 Vota humiles & dona ferunt, pro meq; precantur
 Præterea nos muneribus cumulemus utriq;
 Eximijs & honorificis, ut dicere possint
 Seu Troës fuerint, seu uestra partis Achiuum,
 En quibus hostiles animi, quibus ante cruentum
 Pro uita certamen erat, nunc dona uicissim
 Dantq; feruntq; alacres, & digrediuntur amici.

Hætor Aiacē
 gladio do-
 nat, Aiax He-
 ctore zona:
 quæ munera
 utriq; deinde
 exitiosa fue-
 runt.

Hæc simul admonuit, simul ensẽ argentea habentẽ
 Robora clauorum, nec non argentea lori
 Arte fabrefacti mira retinacula magno
 Obtulit Aiaci, cui zonam reddidit Aiax,
 Murice distinctam Tyrio, quem purpura lætẽ
 Fulgentem eximio Phœnicia pinxit honore.
 His ita muneribus donati utriq; reuertunt,
 Quisq; suos repetens, atq; agmina nota reuisens,
 Hic ad Achæorum cœtus populumq; reuersus,
 Ille suos Troas: quibus immoderata fuerunt
 Gaudia, non modò quòd saluum uiuumq; uiderent,
 Verùm etiam ereptum uiolenta Aiacis ab ira.
 Quem summa incolumem deductũ in Pergama sistũt.
 Aiacem

Aiacem parte ex alia comitantur Achiui,
 Ducentes magno Atridæ, cui parata sub armis
 Extulit ingentes animos uictoria, postquam
 Regia uenerunt tentoria fortis Atridæ.
 Ille loui mactans taurum sua sacra ferebat
 Quinquennem, adstantes alij retinacia longis
 Tergora diripiunt costis, & uiscera nudant,
 Pars in frustra secant, uerubusq; tremantia figunt.
 Subijciunt alij prunas, & hiantia torrent
 Segmina, tum uerubus longis exempta reponunt,
 Finitoq; labore parant in ferula cœnæ
 Qua posita, læti dapibus uescuntur opimis.
 Tum bouis assumptis cum tergo cornibus atro
 Aiaci tulit, hoc illum ueneratus honore
 Muneris eximij, populorum rex Agamemnon.
 Ut sitis est exempta, & amor compressus edendi,
 Nestor ibi ante alios, qui consilia optima paulo
 Antè suis dederat, sic est affatus Achiuos
 Atrida rex, uosq; alij qui prima tenetis
 Nomina Graiugenas inter, cum plurima passim
 Corpora de nostris iaceant inhumata, suoq;
 Sanguine cætorum fœdata cadauera circum
 Et super attoniti non tarda fluenta Scamandri,
 Quorum animæ subiere domos Plutonis uuari,
 Est opus à bello cras nos cessare gerendo,
 Bobus ut ad currus iunctis hinc mortua campo
 Corpora deportemus, & hinc congesta feramus
 In tumulum procul haud distantem nauibus, illic
 Funerea in cineres flamma redigantur, ut inde
 Quilibet ossa legens referat collecta suorum
 n In patriam,

Sacrificium
 pro uictoria.
 Virgilianum

Conuiuium
 à sacrificio.

Nestor Græcos
 alloquitur.

In patriam, cineresq; sepulchris reddat auitis.
 Non procul inde pyra tumulum faciamus, in altos
 Spectantem campos, altum satis, inde patentes
 Turribus excelsis portas addamus, ut illinc

Nestor Græ
 eis foades ut
 castra muni-
 ant.

Ire redire queant facili moderamine currus,
 Quæ nobis itidem sint propugnacula, & ipsis
 Nauiibus. exteriori loco latam atq; profundam
 Ducamus fossam, aggeribus ualloq; tenaci
 Munitam, quæ nos castris tutetur, equosq;
 Si forsan Troës bello nos aggrediantur,
 Si superent, & nos fuga subtrahat ultima fessos.

Sic ait. at reliquis placuit sententia Græijs.

At graue quod summa egebant Troës in arce
 Concilium, ante fores Priami, discordia totum

Antenor sua-
 det ut Hele-
 na cum uni-
 uersa gaza
 reddatur
 Græcis.

Turbabat. Tum uir pietate uerendus, & annis,
 Consurgens Antenor, in hæc est uerba loquutus.

Troës Dardanidæq; omnes, quiq; agmine nobis
 Laturi uenistis opem de partibus orbis

Longinqui, audite hæc æquo quæ pectore dicam,
 Quæq; animus iubet effari, & mens optima suadet.
 Formosam huc Helenen sistamus, & omnia gazæ
 Munera conquiramus, iniqua per arma receptæ.
 Deinde ipsam, gazamq; omnem reddamus Atridis.
 Nunc data fallentes his sacramenta, sinistro
 Numine pugnamus, nec spes est ulla futuri
 Euentus melioris, in hæc nisi concordemus
 Omnia quæ dixi: siquidem facere ista necesse est.
 Tum Paris, ille Argiux Helenes formosus adulter,
 Surgit, & hæc contrà respondens uerba profatur
 Antenor, quæ tu nunc friuola uerba profaris,

Sunt

Sunt odio, minimeq; placent mihi. namq; solebas,
 Et potes his meliora loqui, modò recta uoluntas
 Sit tibi: nosti etenim uerum distinguere falso.
 Si tamen ex animo es, quæ nunc es uerba loquutus,
 Tum fateor tibi dij mentem eripuere, nec ullum
 Pondus habere sinunt, quæ nunc temeraria iactas.
 Verùm ego te contra, presentibus omnibus istis
 Qui mihi nunc adsunt Troianis, nostra refundam
 Sensa animi: gazæ prædiuitis omnia reddam,
 Quam mecum ex Argis retuli: sed reddere caram
 Vxorem, non fert animus. reliqua omnia pleno
 Restituam numero, sed & his plura omnibus addam
 Diuite de proprij gazæ & mercede peculi.

Sic ait, & residens tacuit. tum surgit, & astans
 Dardanides Priamus superis, prudentibus, equus
 Consilijs, atq; hæc placido sermone profatur

Me quoq; Dardanidæ, socijç; & Troës amici
 Percipite, & quæ sit nostræ sententia menti
 Discite. Nunc abeat cœnatum quisq; per urbem,
 Quò consueuistis iamdudum more locantes
 Excubias, ubi tempus erit, custodia pernox
 Ut uigilum subeat uicibus, quibus antè, suētis.
 Crās ubi prima nouos Aurora reduxerit ortus,
 Idæus Danaùm ad naualia nuncius ibit,
 Atridis mandata ferens, & auita futuræ
 Qualiacunq; Paris defert nunc fœdera pacis
 (Cuius, quod gerimus, conflatum est crimine bellum)
 Si fortè accipiant: præterq; hæc, nomine nostro
 Supplicibusq; roget uerbis, si fors quod honestum est
 Impetret, absistant bello, dum sparsa legamus

n 2 Corpora

Paris Antenorem optimum consilium dantem redarguit. Notatur his exemplis puera rationis cum affectibus.

Gazam reddere uult, Helenam uero uult.

Priamus Troianus

Corpora caesorum, & funebria iusta feramus,
 Condamusq; pyras, extremoq; igne crememus.
 Post iterum sumpta experiemur eatenus arma,
 Quatenus ipse deus decernat, cuius ab isto
 Marte futura cadat partis uictoria, cuius
 Iuppiter esse uelit, nostrum uestrum ne triumphum.

Hæc omnes Priamū prompti audiuerunt loquentē,
 Dilapsi cœnatum omnes, quò quemq; ferebat
 Aut fors, aut ratio. Iamq; orbi illuxerat orto
 Postera sole dies, Danaūm per castra requirens

Idæus ad
 clauem Græ-
 corum.

Venerat Idæus proceres, inuenit ad ipsam
 Puppim Agamemnoniæ nauis, de rebus habentes
 Concilium communibus, ac simul adstitit, isthæc
 Clara uoce refert. Atridæ, uosq; aliorum

Idæus Græ-
 cis.

Primores Danaūm, quæ dicam mentibus æquis
 Accipite: huc Priamus, qui Troiæ sceptrâ gubernat,
 Et proceres alij me dimisere, relatum
 Quæ nunc uobis Paris offert fœdera pacis,
 Quæ causa & ratio fuit huus maxima belli,
 Ante hæc tartareas qui debuit ire sub umbras
 Tot mala: res omnes uobis cum diuite gaza,
 Omnia quæ secum claris deuexit ab Argis
 Nauibus ad Troiam, nunc pluribus aucta rependit
 Restituitq; bonis, si restitui illa uelitis
 Forsitan, ut patrias olim referatis ad oras:
 Formosam uerò Ledeam reddere nondum
 Sustinet Atridæ Menelao: quam neq; reddet
 Tempore deinde alio, quanquam suadentibus ipsis
 Reddere Troianis. Sed & hæc ego dicere iussus,
 Et petere huc ueni, bello abfistatis, & armis,

Dum

Dum subiecta pyris extremoq; igne crememus
 Sparsa per ingentes casorum corpora campos.
 Post iterum pugnae tentabitur alea, donec
 Aut nobis uobis' ue fauens uictoria cedat.

Sic ait. ast illi tenuere silentia, pressa
 Voce diu, tandem Diomedes uerba profatus
 Talia respondit. Nec diuitis omnia gazæ,
 Nec Ledaëam Helenen postquam acceperit unquam
 E' nostris aliquis, quando est huc usq; profectum,
 Ut iam uel pueris appareat, ultima Troas
 Excidio plus quàm certo iam fata manere.

Diomedes
 Idæo.

Sic ait: acclamant alacres ad talia Graiis,
 Mirantes responsa uiri domitoris equorum.
 Tum rex Idæum sic est affatus Atrides.

Ipse audis Idæe, nec hic repetisse necesse est,
 Quæ responsa tibi uerbis & qualia reddant
 Primores Danaï, quorum & mihi dicta probantur.
 Sed quod ad occisos & sparsa cadauera campo
 Attinet, hoc tota faueo ratione, nec ipsis
 Inuideo extremi funebria iusta sepulchri.
 Nec debent iam bella geri cum lumine cassis,
 Quos omni caruisse odio pulcherrima laus est.
 Quos ita nemo bonus cupiat crudeliter ultos,
 Ut tumulum neget, & supremo obtrectet honori.
 Audiât hæc, testemq; uelit se in uerba uocari
 Iuppiter, & certa confirmet scædera lege.

Agamemnō
 Idæo

cc

cc

cc

cc

Sic ait, et pulchrum protendit ad æthera sceptrū.
 At celer Idæus postquam inde reuersus in urbem est,
 Coetum expectantum sese est ingressus inermem
 Dardanidūm Troūm q; ducum, mandata peregit,

Et claris responsa renunciat omnia uerbis.
 Auditis quibus, accingunt se protinus omnes
 Troës ad atra uirum relegenda cadauera : partim
 Troiani cor- Plaustraq; ferratosq; parant educere currus,
 pora cæso- Sparsa quibus reuehant cæsorū corpora : partim
 rum legunt. Materiam cædunt, faciendis ignibus aptam.
 Nec minus Argiui per campos ossa suorum
 Strata legunt, nauesq; ferunt properanter ad alia,
 suorum Gra- Donec ab Oceano summum conscendit Olympum
 ci. Sol nouus, & terras lustraret postera claro
 Solis ortus. Mane dies. ibant permisti Troës Achiuus,
 Nec promptum nouisse suos fuit his' ue uel illis,
 Donec ab immundo fœdatus sanguine uultus
 Totaq; iam turpi manantia corpora tabo
 Abluerent : tum quisq; suos agnoscere ciues,
 Et socios cœpere : graui tum lumina fletu
 Currere, tum lacrymis manantibus ora rigabant,
 Ponentes in plaustra cadauera quisq; suorum,
 In cineres redigenda leues ad busta ferebant,
 Cremantur Subiectoq; pyris crepitantibus igne cremabant.
 mortui. Sed Troës taciti, Priamo prohibente, querelas,
 Prodere cum lacrymis. atq; his hoc more peractis,
 Hi naues rediere, illi ad sacra moenia Troiæ.
 At Danaï longam in noctem cum frigida nondum
 Proderet orta suos ignes aurora, legentes
 Ossa leues inter cineres, quæ quisq; suorum
 Nasse potest. mox qui spectaret in æquora campi
 Communem edificant tumulum, qui conderet omnes.
 Quem circa, quo tuta uirisq; & nauibus esset
 A pugna statio, excelsas educere cœlo

Incipiunt

Incipiunt turres, portasq; ingentibus addunt
 Postibus, & lata ualuarum mole patentes,
 Qua currus & equi facili moderamine uersi
 Ire redire queant: circumq; hæc omnia fossam
 Certantes ducunt studijs latam atq; profundam,
 Quæ loca castrorum longa complexa meatu
 Turribus excelsis coniungeret, aggeribusq;
 Congestis uallum iaciunt, fortissima castris
 Munimenta suis. quod opus certamine tanto
 (Ingens namq; fuit) Danaos attollere cælo,
 Moliriq; manu, postquam uidere sedentes
 Cum Ioue dij reliqui, torquente tonitrua rauca,
 Hic terram quatiens Neptunus fuste tridenti

Talia uerba dabat: Pater optime maxime diuûm
 Iuppiter, ecquis adhuc mortales inter habetur,
 Qui quæcunq; parans opera ardua, numina diuûm
 Inuocet, exploret, quærat, scrutetur, adoret
 Quæ sit & ipsorum mens & diuina uoluntas?
 Nonne uides quantis Danaï fortissima ducant
 Certantes studijs munimina: mœnia quantis
 Molibus attollant? & clausas aggere fossas
 Turribus impositis cingant? nec debita diuis
 Sacra prius tulerint, solito nec more litarint.
 Atq; huius tam latè operis se gloria pandet,
 Quam latè terras oriens prospectat Eôus.
 Contrà fama operis, quod egoq; & magnus Apollo
 Struximus haud paruo conanime Laomedonti,
 Ad nihilum recidet, fama q; peribit iniqua.

Iuppiter hunc spectans, stomacho cômotus acerbo
 Talibus alloquitur. Num te Neptune profari

Muniant ca-
 stra Græci
 consilio Ne-
 storis.

Neptunus
 Ioui.

Verum eui-
 dem hoc fa-
 ctum est ora-
 culum, sed
 Homeri poti-
 us quam Ne-
 ptuni.

Iuppiter
 Neptuno.

Verba indigna pudet? quàm nunc tibi sermo profus
 Excidit? an metuis tà friuola? quod tibi tupe est, (nus
 Nec decuit te, sed diuùm de gente minorum
 Quemuis hinc alium. fama huius nominis, inquis,
 Perpes erit: tantum se extendet gloria facti,
 Quantum cuncta uidens terrarum Phœbus oberrat.

Ergo agè, si tam parua mouent te nomina rerum,
 Postquam hinc in patrias ierint cum nauibus urbes
 Quisq; suas, Danaï, tu demolire superbam
 Hanc molem, inuisumq; tibi rue, deiçe murum,
 Et prosterne solo: uel (si libet) in mare uastum
 Præcipita uallum & fossam cum turribus altis,
 Atq; hoc inducta totum obrue littus arena,
 Ne sint ulla super uestigia gentis Achiuæ,
 Nec stationis opus compareat amplius ullum.

Solis occae
 fus.

Talibus inter se dijs concertantibus, ibat
 Iam Sol Oceano propior, sinemq; labori
 Attulit Argiuis. hiq; in sua quiq; reuerfi
 Mactauere boues tentoria, cocta parantes
 Ad positos ignes speratæ fercula cœnæ.
 Præcipue cum dulcis adesset copia uini,
 Nauibus aduecti plenis è diuite Lemno.

Euneus rex
 Lemni.

Miserat hæc Euneus Iasonides, generosæ
 Filius Hypsipyles: speciatim miserat idem
 Mille cados temeti, gratissima dona, duobus
 Fratribus Atridis, tibi maxime rex Agamemnon,
 Et Menelaë tibi. uario tum munere Graij
 Dulcia uina alijs mutantes rebus emebant.
 Aera dabant alijs, quidam splendentia ferri
 Munera, taurinis corijs hi, plurima bobus

Turba

Turba datis : alij prædas ex hoste receptas
 Mutantes uino, sibi pocula grata parabant.
 Atq; ita per totam uacuantes pocula noctem,
 Et patinas, Danaï conuiuia læta trahabant.
 Contrà epulabantur sacra intra mœnia Troës
 Cum socijs, quibus ipse uolens malè Iuppiter illa
 Nocte graues misit per fulmina crebra pauores.
 Sic pauidi, attonitiq;, solo crateras Iaccho
 Plenas fundebant, nec dulcia uina bibebant,
 Antè Ioui quàm libassent, tam dira minanti.
 Tum potu atq; cibo satiati, nota petebant
 Atria, capturi membrisque animisque quietem.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER VIII.

ETiam prima nouo terras Aurora reuisens
 Lumine lustrabat, croceos nitidissima uultus,
 Concilium cogit diuûm pater atq; hominum rex,
 Qua suprema sita est stellantis regia cœli.
 Omnibus hic tacitis, tum sic est Iuppiter orsus
 Cœlicole magni, quicumq; huc dijq; deaq;
 Venistis, capite hæc animis, & discite toto
 Pectore, quæ dicam, quæ me depromere certa
 Mens ratione iubet. quibus haustis auribus æquis
 Nemo sit è uobis qui contradicere uerbis
 Audeat, is fuerit seu mas, seu foemina, uerùm
 Pareat, & mea dicta probet, ne fortè uolentem
 Impediat, quæ nunc nulla mutabilis arte
 Perficere est animus : quemcumq; ex ordine uestro
 Auxilio Danaûm' ue armis, Troûm' ue profectum

ωρεῖ φάρις
 matutini tem
 poris.

Iouis ad deo
 rum concilium
 oratio.

n s Audiero,

Portę ada-
mantinę a-
pud inferos
Fecit hunc lo-
cum suum
Virg adici-
do, Bis patet
in præcep-
tantum, ten-
ditq; sub um-
bras, &c.

Burea restis.

Pallas Ioui
respondet.

Audiero, uel ego hunc de formi uerberē casum
Ridendum superis, & in hac mea regna remittam;
Aut hinc ad Stygias Plutonia regna paludes
Detrudam, qua uasta patent immānis abyssi
Tartara, qua duro stant portę adamante reuinctę,
Ferreęq; Eumenidum tam longē tecta sub imis
Disita terrarum, quā longē hinc restat eundum
In terras spacium. uosq; hac ratione scietis,
Quā sim uos inter longē fortissimus omnes.
Quare agite, ut mea dicta omnes uera esse sciatis,
Efficite ē cœlo dependeat aurea restis,
Quam cuncti manibus prensantes diq; deęq;
Detrahite in terram superis me sedibus unum,
Vanus & ille labor uires frustrabitur omnes,
Vanus & is conatus erit, uestra irrita uirtus.
At mihi si libitum fuerit, uos de super omnes
Solutus ego in terras & in æquora uasta, prehensio
Fune traham, facili conanime, & absq; labore.
Idem ego si cupiā, sursum huc trahere omnia possum,
Ad summas cœli partes huc reſte ligata:
Tantum homines supero propria uirtute, deosq;
Iuppiter hæc: intra se longa silentia diui
Continuere omnes, reputantes mentibus altis
Acria dicta Iouis. tandem alta silentia rumpent,
Talibus alloquitur genitorem cæſta Pallas.

O pater altitonans Saturnie, maxime regum,
Nos quoq; compertum non dissimulanter habemus,
Quā sit in omnigenis tua magna potentia rebus,
Quā longē superes alios uirtute: sed ægris
Nos animis alij clades spectamus Achiuūm,

Quorum

Quorum tot latis cumulari funera campis,
 Et cadere indigna tot corpora morte uidentes,
 Ipsorumq; uices & tristia fata dolemus.
 Nunc quia tu prohibes suffragia ferre relictis,
 Auxilioq; leuare uiros, nos bella sinemus
 Quæliacunq; gerant, nec nos miscebimus armis.
 Sed si consilijs egeant, & nostra requirunt,
 Pace tua dabimus quæ possumus omnia, prompta
 Rebus in afflictis, ne te auersante relictis

Omnes intereant. cui talia uerba loquitur
 Iuppiter arridens: Animo mea filia forti
 Esto, inquit, confide, feres quæcunq; petisti.
 Nam tibi gratificari animo sententia certa est
 Fixa meo. Sic dixit, & ad iuga splendida currus
 Iungit equos celeres, & comptis crinibus auro
 Insignes: mox arma manu capit aurea, circumq;
 Induit ipse sibi, tum longæ uerbera uirgæ
 Auro interfectæ forti capit aurea dextra,
 In currum insiliens, & equorum terga flagellis
 Pungit agens, celeriq; iubet properare uolatu.
 Illi inter coelum medij terramq; uolabant,
 Aëra scindentes, & inanes cursibus auras,
 Donec ad arboribus densam frondentibus Idam,
 Fœcundamq; feris, ad summi culmina montis
 (Gargara uoce uocant) ubi templū illi, ara, nemusq;
 Religionem patrum longa sacrata manebant.
 Quò postquam peruenit, abactos curribus altis
 Soluit equos, densosq; super contextit amictu
 Fumantis nebule: tum summi in uertice montis
 Ipse sedens, sacræ spectabat moenia Troiæ,

Iuppiter Pal
 ladi.

Iouis equi.

Iuppiter currum
 uetus de coe
 lo in Idam
 descendit.

Castraq;

Jupiter ex
Ida Troiam
& castra
Græcorum
spectat.

Armantur
utriq; exer-
citus.

Confligunt
acies.

Anceps ui-
ctoria.

Libra Iouis
aurea Virg.
translulit.
Macrob. 5.

Castraq; Graiorum, stantesq; in littore naues.
Et iam tempus erat, dapibus mensisq; remotis
Discurrunt sua quisq; petens tentoria, bello
Arma resumentes, se quisq; nitentibus armis
Ornantes Danaï : nec secus arma petebant
Sumbantq; Phryges, quamuis tot ab hoste redacti
Ad paucos, duri tamen in certamina Martis
Non timido uenturi animo, cogentibus ipsos
Casibus extremis, defendere ab hoste potenti
Pignora, & uxores, carosq; à morte parentes,
Cognatosq; alios. patefactis ergo repente
Limimbus portarum, ex urbe tot agmina cursu
Et pedites equitesq; ruunt in plana citato
Aequora camporū : quæ postquam ex ordine stantes
Vtræq; tenuere acies, infestaq; telis
Tela repercussis sonuerunt ictibus, hastis
Hastæ insultantes, & scutis scuta uicissim
Hærerent condensa, uiro uir, pes pede pressus,
Armaq; multiplici longo clangore sonarent,
Tum uires patuere, & fortia pectora bello,
Atq; animi, quos quisq; suo sub pectore ferret.
Hic fremitus gemitusq; uirum sub Marte cadentium
Sanguineo, & clamor uincens letus ad auras.
Lumq; graues fuso currebant sanguine riuui,
Plurima iam crescens miscbat corpora strages
Troianis Danaïsq; cadentibus undiq; ab ortu
Solis. ad usq; diem medium uictoria cursu
Stabat in ancipiti. sumpta tum Iuppiter aurea
In manibus libra, diuersaq; fata duorum
Lancibus imponit populorum, hinc Dardanidarum,

Hinc

Hinc Danaûm, mediam librans ubi traxit in altum
 Ima petit fatum Danaûm, terræq; refedit
 Sicut erat fixum : Troûm coelestia uersus
 Astra ferebatur. Sic postquam Iuppiter illum
 Fatalem esse diem Danaïs cognouit, ab Ida
 Fulgure terribili fulmen tonitruq; corusco
 Misit in Argiuos : quo sortia pectora nuper
 Attoniti, & stupefacti omnes in castra redibant
 Ut non Idomeneus, non ipse maneret Achiuûm,
 Arbiter Atrides, nec item duo fulmina belli
 Aiaces : solus remanebat ad agmina Nestor,
 Custos Graiûgenûm : sed enim nec & ille manebat
 Sponte sua : fugisset enim, reliquosq; sequutus
 Castra reuertisset : sed equo tardante moratur,
 Vulnere percusso teli, quod fortis ab acri
 Misit Alexander tormento, quod stetit alta
 In ceruice tremens, primarum in parte iubarum,
 Qua locus est morti iumentis proximus atra.
 Saucius ergo iugum sonipes dum concutit, & se
 Vulneris impatiens in crura attollit, habenarq;
 Excutit è manibus domini, dum lora rescindens
 Ense secare parat senior, quibus ille quadrigæ
 Iunctus erat, iam uectus equis uolitantibus Hector
 Victor adest, Danaûm fugientia pone sequutus
 Agmina, fortè loco serus oppressisset eodem
 Nestora, ni uocem bonus inclamaasset Vlysses
 Tydides : Laërtiada consultor Vlysses,
 Quò fugis hinc præcepte? quid terga fugacia uertis?
 Ceu de turba aliquis uecors. num uulnera tergo
 Accipies? sed siste fugam, retroq; reuertens

Fulmen in
 Græcos mit-
 tit Iupiter.

Nestor pe-
 riclitatur.

Affr

Affer opem, dum formidabilis Hectoris armâ
 A sene propulsemus, & ipsum in tuta locemus.
 Sic ait. ast horum nihil exaudiuit Vlysses,
 Præpropere cursu naues tendebat ad altas,
 Non secus ac prius insliterat. nihilominus ipsis
 (Quamquam solus erat) Diomedes se inserit armis
 Pugnantum ante alios, & Nestoris ante iugales
 Constitit, his hominem uerbis affatus amicis.

Diomedes
 Nestori.

O senior, cui multa negotia sæpe facessunt
 Experti bello iuuenes, nunc ista senectus
 Te tua destituit, uiresq; exhaurit in ægro
 Corpore, nunc etiam comites te pectore tardi,
 Et pedibus remorantur equi. nunc ergo relinquens
 Hunc currum, conscende meum, simul experieris
 Quales ducat equos Troia inclyta, quos ego nuper

Aeneæ equos
 Diomedes e-
 ripuit.
 Equites pro
 equis,
 Diomedis
 currum Ne-
 stor ascendit

Aeneæ eripui, quàm sint in bella feroces,
 Quàm celeres ualidiq; equites. nunc ergo potentes
 Ibimus aduersum Troas, tum sentiet Hector
 Quàm forti torquere manu iacula omnia possim.
 Sic ait. at Nestor Diomedis dicta facessens
 Approbat, in currum ascendens: Stheneloq; remoto.
 Ipse subit, uacuam siquidem tenuere quadrigam
 Cum Sthenelo bonus Eurymedon: Neleus heros
 Aurigæ officium, Diomedes arma gerebat,
 Vibrabatq; manu. iamq; obuius egerat ipsis
 Hector equos, iam se expediens infestus in hostem
 Ipse ferebatur, quem Tydei filius hastam
 Misit in aduersum: sed inanis ab Hectore magno
 Venit in aurigam (Thebæi hic filius alti
 Eniopeus erat) cui pectus adegit, & intra

Mammillam

Mānū illam stetit acie tremens in uulnere ferrum.
 Qui moribundus equos, & quæ paulo ante regebat
 Frena manu linquens, animaq; abeunte supinus
 Excidit e curru, pavidosq; hac ipse ruina
 Inde auertit equos. dolor Hectora magnus habebat
 Amissi aurigæ: qui se mox proripit istinc,
 Inquirens alium qui frena gubernet equorum,
 Et moderetur equos, qui iam rectore carentes
 Nil poterant. Iam nactus erat quem crederet Hector
 Et cursus moderari, & equos compescere frenis,
 Iphitiden Archeptolemum, quem curribus altis
 Præficit aurigam, tunc magna ibi facta fuisset
 Pernicies, stragesq; uirum præmiscua Troum
 Et Danaum, clausi cum Troes in illo alio
 Sicut oves, pavidiq; latent sub matribus agni,
 Ni pater ipse hominum diuumq; hoc esse futurum
 Prospiciens, purum misisset ab æthere fulmen
 Terrifico sonitu, Diomedis ob ora superbi.
 Cuius ab ignito percussi lumine, currum
 Aeripedes quatunt, & tinctas murice habenas
 Nestoris e manibus rapiunt. quo territus ille
 Ostento: Tydide (inquit) conuerte retrosum
 Et currus, & equos, naues fugiamus ad altas,
 Aduerso Ioue, nonne uides, quia nulla superstit
 Spes bona? nemo potest uirtuti obsistere diuum,
 Quantumuis ualeat, quantumuis robore præstet.
 Ille hodie hoc belli decus est laturus in hostem:
 Illud idem nobis post, si uolet ipse, rependet.

Reddidit huic contra Diomedes uoce canorus
 Vera quidem (fateor) nobis nunc omnia narras,

Hectoris aurigam Diomedes occidit.

Alium aurigam curru imponit Hector.

Aliud fulmen mittit Iuppiter Græcis contrarium.

Nestor fugam suadet.

Diomedes Nestori.

Care

Care senex : sed ut hæc faciam, dolor urit acerbus
 Hunc animum, retrahitq; pedes pudor, iraq; mentem
 Extimulat, quando hæc olim mea facta loquetur
 Improbus, et sese iactabit Troibus Hector,
 Tydiden fugisse sua formidine dextra
 Perculsum, seq; ad naues hunc usq; sequutum.
 Hæc ubi iactabit, mihi tum patefacta dehiscat
 Terra uelim, Stygiasq; adeam non mortuus umbra.

Rettulit huic Nestor responsa Gereneus isthæc

Nestor Dio-
medi.

Hei mihi magnanimi Tydei fortissime fili,
 Qualia nunc loqueris? Quod si te forsitan Hector
 Imbellem timidumq; uocet, quis credere possit
 Troum, Dardanidum' ue, aut omni Troiadarum
 De numero? quarum tot straueris ipse maritos.

Fuga Dio-
medi.

His dictis auertit equos, currumq; retorsit,
 Insanum cupiens belli uitare tumultum.
 Tum Troës reparati animis, tum feruidus Hector
 Tela intorquentes, fugientum terga sequuntur
 Terribili sonitu, ante alios fortissimus Hector
 Horrendum clamans, hæc est probrosa loquutus

Hector Dio-
medi expro-
brat.

Tydida, ante alios quem nuper honore ferebant
 Eximio Danaï, quem prima in sede locabant,
 Et potiore cibo uenerati, et pocula uino
 Plena et prima dabant, posthac priuabere tantis
 Laudibus, ab generoso animo delapsus, ad istam
 Pene puellari trepidam formidine mentem.
 Effuge, abi, ferto hinc oculos tam torua tuentes:
 Nam nec, ut optabas, tibi nostra intrare licebit
 Mœnia, nec pulchras hinc asportare puellas:
 Quin potius tibi ego ipse malū dabo, talibus Hector
 Exprobrabat

Exprobrabat agens uerbis Diomedea fortem.

Tydides duplici turbatus pectora cura,
Retro ne uertat equos, redeatq; in prælia pugnans,
Ter cura hæc animum subijt, ter magnus ab Ida
Iuppiter intonuit, terrenus, ne uertere retro
Ausit equos, Teucris uicti decora inclyta belli
Se dare significans. successu animosior isto,
Voce manuq; suos hortatur & increpat Hector

Hector suos
hortatur, læ
tus successu.

Magnanimi Troës, Lycijq; & Dardana pubes,
Nunc nunc este uiri, nunc illas promite uires,
Quas prius, & uictum sæpe ostendistis in hostem.
Agnosco propensum animum Iouis altitonantis
In mea uota dari: nostra est uictoria, nostrum
Hoc decus, hæc bello nos gloria parta sequetur:
Exitium Danais certum clademq; minatur.
Stulti, qui tales circum naualia muros
Condiderint, turreseq; & fossas insuper altas
Addiderint, infirma, & nullius omnia curæ,
Quæ uel ab exigua nequeant mea parte morari
Robora. nam facili fossam conamine saltus
Transgredientur equi: quò postquam euasero uictor,
Attigeroq; cauas naues, tum proximus ignem
Quisquis erit, flammamq; manu, stuppasq; ministret,
Subdita ut undiuagas pascant incendia naues,
Et fumo inuoluam Danaos, cædamq; cadentes,
Lymphatos atræ subita caligine noctis.

Minatur in-
cendium na-
uium Hector

His socios hortatus, equos quoque fatitur ad ipsos.
Xanthe uolans agedum, præceps in crura Podarge,
Aëripes Aethon, cursu ualidissime Lampe,
Nunc mihi pro potu atq; cibo persoluite grates,

Equos hor-
tatur.
Nomina e-
quorum He-
ctoris.

o Et

Et cura, qua uos toties pascitq; fouetq;
 Coniux Andromache, magni genus Eëtionis.
 Illa prius uobis dulces apponere fruges
 Vinum equis Consuevit, uinumq; manu miscere bibendum
 Cornibus infundens, quoties tulit ipsa uoluntas,
 Quam mihi, qui dicor tamen ipsius esse maritus:
 Sed nunc festinate sequi, si fortè præhendam
 Nestoris clypeus. Nestoris ingentem clypeum, quem plurima fama est
 Ex auro totum conflatum esse intus & extrâ:
 Thorax Diomedis. Ex humeris uero Diomedeos armipotentis
 Eximium thoraca feram, quem dædala fingens
 Vulcani manus artificii uirtute peregit.
 Hos ubi ceperimus, spes est mihi certa sub isthac
 Noctè profecturos Danaos cum nauibus omnes.
 Sic ait, exultans animo letissimus Hector
 Quæ Iuno indignata, throno ut confedit in alto,
 Ingentem motu secum concussit Olympum:
 Atq; ita Neptuno, contrâ tum fortè sedenti
 Iuno Neptunum alloquitur. O' facinus Neptune indignum, nulla tuum' ne
 Aut animum sub ira, aut commiseratio Graium,
 Hectore sub seuo tam diro Marte cadentum?
 Qui te muneribus tantis uenerantur ad Aegæas,
 Atq; Helicen, quos uictores sæpe esse uolebas.
 Si quotquot Danais diuicq; deæq; fauemus,
 Arma repellamus Troum, tum Iuppiter ira
 Percitus, excelsa forsan remanebit in Ida,
 In qua nunc sedet, atq; omnes nos ipse timebit
 Neptunus Iunoni. Sic ait. ille graui suspiria pectore ducens,
 O' Iuno, quæ nil metuis, quæ uerba loquuta es?
 Ipse' ne nos, quosuis' ne alios contendere diuim

Cura

Cum Ioue consuluisse queam? qui fortior unus
Omnibus est, quotquot coelestia templa tenemus.

Talibus inter se dum fallunt tempora dictis,
Interea quicquid fuit usq; à turribus altis
Ad naues spacijs, totum hoc atq; omne recepto
Milite complebant Danaï, densisq; frementum
Quadrupedum turmis, sic undiq; ab Hectore clausi,
Hectore, qui Martem grauib; refrabat in armis,
Cui decus hoc ingens tribuit Iouis alma uoluntas.
Ille etiam naues flamma incendisset Achiuum,
Subiecta, si non Agamemnona regia Iuno,
Hortantemq; suos, atq; acria bella cientem,
Misisset properè ad naues, unde ille morantum
Accendens clamore animos, reuocaret ad arma.
Purpureum ille manu peplum, longeq; resurgens
Concutiens uelum, nauem conscendit Ulyssis
(Hæc etenim media fuerat regione locata
Inter & Aiæ Telamonis, & inter Achillis,
Hi namq; extrema naues statione tenebant)
Atq; ita per totas resonanti uoce cohortes,
In dextram læuamq; acies clamore replebat.

Inclusa ab
Hectore
Græci intra
munita,

Signum ma-
nu extulit
Agamemnoni,

Num pudor ô Danaï? num uestras turpia mentes
Isthæc probra mouent? specieq; & nomine tantum
Mirandi, uos præcipue sine rebus habentes
Nomina uana ducum : quò nunc recidere superbis
Verba olim iactata animis, quæ regna tenentes
Lemnia, sparsistis sæuarum plena minarum
Nubila uerborum, cum plene ad fercula cœnæ
Terga uoraretis taurorum ingentia, rectis
Cornibus armatorum, & cum dulcissima raptim

Agamemnon
suos horra-
tur expro-
brando.

Vina coronatis crateribus ebiberetis :
 Tum uestrum centena dari sibi corpora Troum,
 Aut ducena (manu qua sterneret) optabatis
 Quisq; parem bello tot se ratus esse futurum.
 Nunc non sufficitis contra unius Hectoris arma
 Tales totq; uiri, qui nostris protinus ignem
 Nauibus iniiciet, lateq; incendia sparget.

ἀποδοξάζει
 ad louem.

Iuppiter omnipotens, quem regum talibus unquã
 Cladibus affectum, risum probrumq; tulisti
 Hostibus esse suis? cui tantum uisus es unquam
 Eripuisse decus, quod certo fine futurum
 Persuasit mihi dextra fides, tua nomina supplex
 Turicremas quoties ego sum ueneratus ad aras,
 In tua templa ferens magnorum terga iuuentum,
 Ardua me sperans capturum moenia Troiæ.

Oratio.

Verum age summe deum, nunc gratificare roganti,
 Hoc mihi presentis Danaos à clade ruinæ
 Eripe, ne Troum domiti uirtute ferantur.
 Talibus orantem, lacrymasq; in uota cientem
 Audisti, auguriumq; alto demisit Olympo,
 Significans non hac perituros clade, nec esse
 Hoc Danaïs fatale malum. Nam præpes in alto

Αρνία ἠνι-
 νulum rapit,
 dextrum
 Græcis si
 gnum.

Ceruinum rapuit pedibus Iouis armiger uncis
 Hinnuleum, circumq; uolans demisit in aras,
 Quas sacras statuere Ioui Pelopœa iuuentus.
 Augurium Danaï mox agnouere profectum
 Ab loue: tum noua pectoribus, tum firma resumptis
 Robora concoepere animis, conuersaq; retro
 Rursus in urgentes uertebant agmina Troas.
 Hic licet innumeri qui retro signa referrent,

Pugnarent

Pugnarent Danaûm, tamen omnes fortibus armis
 Ante ferebatur Diomedes, primus in hostem
 Exiliens transmisit, equis curruq; citato,
 Et fossam uallumq; & cinctas aggere turres,
 Atq; hostem retro procul à naualibus egit.
 Fortè fuit præstans uirtute & robore Troum
 Phradimonides Agelaus. is ut fugientia retro
 Terga dabat, iaculo cecidit Diomedis acuto,
 Terga per intorto, per & intima pectora adacto
 Inter uirumq; humerum : quo uulnere uictus, ab altis
 Curribus in terram cecidit procul arma dedere
 Ingentem strepitum. duo post Diomedea fortem
 Atrida, Menelaus, & armipotens Agamemnon,
 Ardentes animis, armisq; in bella ruebant.
 Inde duo Aiaces, ingenti robore fulti
 Pectora : post hos Idomeneus, huiusq; minister
 Meriones, magno similis fera pectora Marti.
 Eurypylus subit his, Euæmonis inclyta proles.
 Teucer nonus erat, qui tela ferebat, & arcum
 Intentum neræis : hic magni fortia fratris
 Subter scuta latens, quo subducente frequenter
 Ingentem clypeum, feriebat cominus hasta
 Quem uoluit. sed quos feriebat, protinus omnes
 Occidit, post sese iterum sub scuta recepit.
 Vt puer, accurrens sub caræ pallia matris :
 Sic Teucer clypeo Telamoni tectus amico,
 Quem primum ferijt Troum, quem perculit arcu ?
 Orsiloichum primû, post Ormenon, inde Opheléstê,
 Deteraq; Chromiumq; & diuinum Lycophontem,
 Et Polyæmoniden Amopaona, tum Melanippum,

Diomedes
 Agelaum
 conficit.

IX Græco
 rum præstant
 nullum post
 Achillem.

Sub scuto A-
 tacis latens
 Teucer, fe-
 riebat quos
 destinauerat

Quos Teu-
 cer, perculit
 rit.

Lucretianum Omnes accumulans terras frugiferaï.

Hunc ita conspiciens perturbantem agmina Troï

Agamemnon
Teucrum
hortatur, &
promittit
munera, &c.

Maximus Atrides adit, et stans, talia satur
Teucer amice, caput carum mihi, ductor honeste
Militie, sic perge hostem turbare superbum,
Sic incesse manu, telisq; frequentibus urge,

Sic te ostende tuis, aliquod ceu lumen obortum
His uelut in tenebris, rerum et discrimine tanto,
Patri gratus ob hæc Telamoni facta futurus,
Qui puerum teneris tete enutriuit ab annis,
Suscepitq; domo, meritisq; ingentibus auxit:
Quamquam legitima non sis genitrice creatus.
Ipse ego, si reditum mihi Iuppiter ægida quassans,
Et Pallas ueneranda dabunt, et Pergama bello
Excidero, tibi polliceor satis ampla daturum
Munera: primus eris post me cui premia larga
Digna feram dextra, tripodem ue, duos ue iugales
Cum curru, aut aliquam te dignam coniuge nymphæ,
Quæ iucunda tuo possit dare gaudia lecto.

Teucer A-
gamemnoni.

Huic ita respondens Teucer Salaminius infit.
Inchyte rex regum Atrida, cur talia agentem
Sponte mea, nunc sollicita me uoce precaris?
Et uelut abiectis cessantem turpiter armis
Extimulas? nec enim quicquam mihi parte relicto est
Ex aliqua, quod nostra queat præstare facultas.
Ex quo etenim uerso nos Marte repellere Troas
Cœpimus à castris, quotquot directa fuerunt
Ex arcu hoc mihi tela, tot his hostilia strauit
Corpora, quæ certè bis quattuor ipsa fuerunt,
Omnes egregios bello, primosq; uirorum.

HUNG

Hunc autem strauisse canem, rabidumq; ferumq;
 Non datur, aut aliqua possum ratione ferire.
 Hæc ubi dixisset, celerem de more sagittam
 Imposuit neruo : quam sicut in Hectora misit,
 Sic spe falsus erat. nec enim peruenit ad ipsum,
 Auersum taculum, sed Gergythiona sub ipso
 Pectore percussit, forma & uirtute superbum,
 Quem Priamo peperit pulcherrima Castianira,
 Ex clara Aefymo quam duxerat ipse, deabus
 Adsimilem forma : Qui sicut molle papauer
 Pubescens horto in uiridi, quod ab imbre gratatum
 Demisit caput, in scapulas humerumq; reclinans
 Ergo aliud iaculum contorsit in Hectora Teucer,
 Atq; iterum spe frustratus (nam auertit Apollo)
 Non hunc quem uoluit, sed telum in pectore fixit
 Magni Archeptolemi, durum in certamen euntis,
 Hectoris aurigæ, curru mox ille supinus
 Cum caderet, pauor egit equos diuersa petentes,
 Iam currum quatere, & plantas attollere in altum.
 Hector ob amissum confusus pectore fidum
 Aurigam, tamen hunc stratum tellure relinquens,
 Cebrionem fratrem, stantem propè, iussit habenas
 Suscipere, & currum moderari. is iussa capeffens
 Perfecit, trux ipse minis, atq; efferus ira
 Desilit è curru, raptoq; è puluere saxo
 Ingenti, cupiens atræ demittere morti
 Tam malè de sese meritum : mox Teucer ab ima
 Educens pharetra telum, librabat ad ictum,
 Imponens neruo. cum talibus inclytus Hector
 Intentum curis, retro & curuata trahentem

Hectorem di-
cit.

Suo more
ad leuandum
tædium nar-
rationem in-
cundam im-
miscet.
Comparatio
elegans quæ
Pathos ha-
bet. Virg. in
Pallante imi-
tatur est.

Hector in
Teucrum.

Cornua, iuncturamq; manus confregit, & arcum
Percutiens saxo, atq; humeros & pectus (ubi ictus
Lethiferi sunt præcipue) sed rupit & arcum.

In genua ille cadens terræ se acclinat, obortis
Ante oculos tenebris; manibus cecidere remissis
Et iacula, atq; arcus. sed enim non immemor Ajax
Fraterni casus, citus aduolat, atq; iacentem
Protegit obiecto clypeo, & tutatur ab ictu.

Ajax Teu-
crum prote-
git.

Ast illum fidi æquales, genua ægra trahentem,
Defectumq; animo, grauiterq; dolore gementem,
Pictas ad naues humeris in castra reportant.

Cedant ite-
rum Græci.

Hic iterum uires immisit in agmina Troum
Iuppiter, & retro Danaos ad castra coëgit
Cedere: quos ardens animis, & uiribus Hector
Confusus, toto fugientes æquore campi

Comparatio

Vrget agens. ut sepe canis uenaticus olim
Syluestrem sectatus aprum, rapidum ue leonem
Mordicus arreptum retro trahit, ipse uolantum
Confusus uirtute pedum, nunc ilia morsu
Perstringens, nunc extremis in clunibus hærens
Posteriora feræ carpit: sic Hector Achiuûm
Extremos quosq; interimit. iamq; agmine toto
Cum fugerent acti, subiti formidine Martis
Transcendunt fossam, munitumq; aggere uallum.
Pluribus amissis, postquam ad tentoria uentum est,
Sistunt inde gradum, tum sese in bella uicissim
Hortantes acuunt, tunc omnia numina diuûm
Sublatis cælo palmis in uota uocabant.

At quocunq; alacres currus conuerteret Hector,
Quocunq; obuertisset equos, simul omnia lustrans,
Asimilisq;

*Assimiliq; oculos & Gorgonos ora Medusæ
Esse uidebatur, gaudenti aut sanguine Marti.
Quæ dea conspiciens miserata est candida Iuno.
Ergo his alloquitur stantem prope Pallada uerbis*

Hector terribilis omnibus.

*O ueneranda Iouis supremi filia Pallas,
Num scelus indignum moueat nos? hoc' ne feremus?
Ergo' ne nunc Danaos in summa pericla redactos
Deserimus? nec opem miseris nunc ferre licebit,
Vnius oppressis uirtute & robore forti
Hectoris. hic etenim mala tot pereuntibus infert
Solutus, & affligit plusquam crudelibus armis.*

Iuno Palladi

*Hic dea glauca oculos uerbis respondit amicis
Ponet & ille animos, duræq; ferocia mentis
Robora, qui Danaos tantis nunc cladibus urget,
Atq; horum manibus quos nunc populatur Achiuum
In patria cadet ipse sua. Sed iniqua uoluntas
Me patris absterret, semper contraria nostris
Consilijs, meritorum etiam nunc ille meorum
Immemor, Alcmena quoties Minyatide natum
Rege sub Eurystheo tolerantem mille labores
Eruerim bis mille modis, delapsa per auras
Aethereas: quoties ærumnis ille grauatus
Implorabat opem, toties me Iuppiter illi
Auxilio demisit, & ærumnis educere iussit.
Quod mihi si presaga horum mens forte fuisset,
Non Acherontæas dæce me penetrasset ad undas,
Traxissetq; canem custodem Ditis auari:
Non Stygias liquisset aquas: non exluisset
Duras plutonis, adamantina uincula, portas,
Sic meritam nunc me durus pater horret, & odit,*

Pallas Iunoni.

Hercules.

Ut Thetidi placeat, quæ nunc ipsius utrunq;
 Est complexa genu manibus, barbamq; comantem,
 Hoc laeva, hanc dextra, supplex ut honoret Achillem
 Facta Ioui: sed et exoravit. at ipsa futurum
 Auguror, ut sibi me dilectam Pallada dicat
 Rursus egens operæ. sed tu nunc ito iugales
 Instrue, donec ego Iouis atria ad alta profecta,
 Illic deposuis fulgentibus induar armis
 Ipsius, ut uideam si gaudeat Hector euntes
 In bellum nos conspiciens, Danaisq; ferentes
 Auxilium: cesus tum si quis ab agmine Troum
 Pascere possit aues inhumata ad membra uolantes,
 Carniuorosq; canes, conuiuia talia amantes.
 Hactenus hæc Pallas, quibus annuit incluta Iuno,
 Et simul aptat equos, et in aurea frena reuincit
 Iuno summa deum, Saturni filia magni.
 Tum Iouis in solio uestem dea multicolorem
 Deposuit, peplumq; decens, quæ plurima texens
 Fecerat ipsa suis manibus: uestemq; uirilem
 Induit ipsa Iouis, simul omnibus omnia membris
 Arma suis aptans, quibus ille in prælia iturus
 Induitur, sic ueste nitens, sic arma coruscans,
 Ardentem fulgore et abeno lumine currum
 Infilicit, ipsa ardens iraq; animiq; dolore.
 Tum ualidam grandemq; manu dea corripit hastam,
 Qua solet heroas prosternere, quando dolore
 Ira animum stimulat iusto. cui regia Iuno
 Sese addens comitem, uelocia terga flagellis
 Pungit equum. postquam portarum ad limina uentum est,
 Quæ seruant Horæ, toto notissima cælo,

Pallas Iouis
 uestes & ar-
 ma sibi in-
 duit.

Hasta Palla-
 dis heroum
 interem-
 pitrix.

Sponte

LIBER VIII:

219

De his supra
lib. 5.

Sponte sua patuere fores, sonitumq; dedere
Ingentem. his omnis commissa est cura duabus.
Siderei cœli nigrantes altera nubes

Rebus ut inducat, reuocatas illa reducat.

Has igitur portas per equis uolitantibus ibant.

Cum subito ecce ipsas alta prospexit ab Ida

Iuppiter : hoc etenim iamdudum in monte sedebat:

Auricomam pennis uocat ad se protinus Irim:

Iri uola, fuge, uade (inquit) reuocaq; uolentes

Longius ire, retro, ne bellum forte capeffant,

Ne ue mihi occurrant : nec rectè in prælia mecum

Descendent. nec enim res hæc erit utilis ipsis.

Nunc etiam edico, quod ni mox ista iubenti

Paruerint, ego, sicut erunt in uincla coacti

Membra caballorum frangam, de curribus ipsas

Deiciam, & fellas immundo in puluere sternam

Præcipientes. quod si perstrinxero fulminis ipsas

Afflatu, tum facta illis bis quinq; per annos

Vulnera, uix poterunt medicas curare per artes,

Vt uideat quid sit patri contendere Pallas.

Non etenim Iuno tantam mihi commouet iram

Semper enim grauis illa mihi est, semperq; reclamationis

Iussis illa meis, aura mutabilis omni.

Iuppiter hæc. alta æripes uolat Iris ab Ida,

Nubila regna petens, & summo proxima Olympo.

Illic nacta Deas inuenit ad ardua cœli

Limina portarum, quarum sic obuia cursus

Continuit : tum magna Iouis mandata peregit.

Quò tandem, quò uos Diuæ rapit, alma uoluntas? Iris Iunoni

Quæ uos tanta animi uesania coëpit, ut aurse & Palladi,

Sitis

Sitis opem Danaïs laturæ excedere cœlo?
 Non hæc ipse sinet summi regnator Olympi.
 Nunc etiam uobis hæc tristitia facta minatur,
 Iunctis ad currum suffringet crura caballis,
 Præcipites rheda uos deturbabit ab alta,
 Euertetq; rotas, & sellam desuper ipsam.
 Vos si contigerit uiolenti fulminis ictu,
 Vulnere uix decimo uos ista abolebitis anno,
 Ut discas quid sit patri contendere Palla.
 Nam neq; Iunoni sic succensere uidetur,
 Quod iussis parère suis nunc illa recusat:
 Quòd semper faciat, factu hoc minus esse molestum.
 Sed tibi succenset, tibi plus irascitur, ause
 Telum ferre Iouem contra lethale parentem.
 Hæc effata, cito pede discolor auolat Iris.
 Tum Iuno paucis affata est Pallada uerbis
 Heu Pallas, quam nunc nos fata indigna morantur
 Ab Ioue, qui nos causa hominum decernere bello
 Non sinit, & sumptis iam nunc deterret ab armis:
 Cuius ad imperium nobis parère necesse est,
 Et sua fata hominum generi permittere, quorum
 » Ut sua quemq; feret fors, uixerit, occiderit ue.
 Quando illi est libitum, permixtos Troas Achiuis,
 » Illos uincere, & hos uinci: nos ista sinamus,
 Quàm uolet ipse diu. ualeat Iouis alma uoluntas.
 Hæc effata, retorsit equos, quos curribus Horæ
 Soluentes, præsepia ad alta & plena ligarunt
 Ambrosiæ, bigamq; ad limina prima reclinant.
 Tum Iuno & Pallas nitidis in sedibus ambæ
 Ex auro, cœtu diuûm stipante sedebant,

Facile facit,
quod semper
facit.

Iuno Palladæ

Horæ Iuno-
nis famulæ.

Sub

Sub tacito tristes uolentes pectore curas.
 His ita sollicitis, Ida uenit ecce relicta
 Iuppiter, in coelum curru fulgente reuersus.
 A quo dum Neptunus equos dissoluit, & ipsum
 Sepositum, pulchroq; super contextit amictu,
 Ipse thronum residens conscendit Iuppiter aureum :
 Cuius sub pedibus ceu territus omnis Olympus
 Contremuit : iuxtaq; Iouem Tritonia Pallas,
 Et Iuno sedere, nec ipsi uerba loquentes
 Vlla, nec inter se. quod spectans Iuppiter, ambas
 Talibus alloquitur ; Qui pectora uestra dolores,
 Quæ curæ, quis mæror habet? sed uestra profecta
 Troianos odia ista petunt immensa, nec ullis
 Exaturanda modis, quos qua ratione potestis
 Perdere cunq; iuuat. sed cum sint robore tali,
 Inuictasq; manus habeant, quæq; omnia possint,
 Non me proposito cogent diuertere fato
 Quotquot in his habitant domibus lucentis Olympi
 Dij superi. num uos paulo antè tenerrima totæ
 Membra tremebatis? mea per mandata priusquam
 Bella uideretis, tetricq; opera anxia Martis.
 Nunc tamen edico, quod & exequar ocyus, ipsa
 Et re perficiam, si pergitis esse molestæ,
 Vos ego sic feriam uiolenti fulminis aura,
 Vt nequaquam iterum uestris cum curribus ambæ
 Ad sedes superum, & magnum redeatis Olympum.
 Sic ait : atq; ille secum taciturna fremebant
 Pectora, Troianis meditantés pessima quæq;
 Pallas ut indignata animo, taciturna manebat,
 Nempe irata patri : sed Iuno seruida bilem

Iuppiter Iu-
 noni & Pal-
 ladi.

Non

Iuno Iouit.

Nō tenuit. *Quæ quæso* (inquit) *nunc uerba loquitur*
Iuppiter effudisti? etenim quæ robora, quasq;
Ipsæ tuas iactas uires, super omnia, et ipsæ
Nouimus, inuictum te scimus, et esse fatemur.
Sed tamen Argiuū nobis miseranda uidentur
Funera, quæ tot strata iacent: tabescimus istam
Perniciem Danaū, tot et impia fata uidentes.
Nunc ita quando iubes, et fert tua magna uoluntas,
Bello ab sistemus, neq; nos miscbimus armis
Vel Danaū, uel Troiugenū. quam possumus autē
Consilio expediemus opem, ne fortē relictū
Omnes intereant, quos tu sic oderis omnes.

Iuppiter Iu
nouit.

Huic ita respondit pater ardua nubila cogens:
Quin si fortē uoles, cras his maiora uidebis
(Quando hæc magna putas) Danais me damna feret
Sternentemq; acies, et latis agmina campis. (tem,
Lætus enim tantis rerum successibus Hector,
Non auidas à cæde manus reuocabit Achiuū,
Donec ad undiuagas ingentia funera naues
Ediderit, celeremq; pedes iam uictor Achillem
Excitet, iratum Patrocli cæde perempti.
Cuius ad exanimum de parte utraq; cadauer
Ante ferox certamen erit, qua semita callem
Cogit in angustum congressos comminus armis.
Hæc mihi fatorum sic perficere omnia certo
Ordine decretum est: nec me cura ulla moratur,
Quantumuis stomachere animo: non si ultima tentet
Terrarum spacia, et magni uasta æquora ponti,
Qua Saturnus et Iæpetus sub tartara clausi
Perpetuo sine sole sedent, sine flaminis aura

Iucundi,

LIBER VIII.

223

Lucundi, uitæq; procul regione remoti :
 Non si isto ueniens, his inferiora peragres,
 Me quod nulla tuæ mouet impatientia bilis,
 Nota subest ratio, quia te nil durius usquam est.
 Sic ait. ipsa nihil contrà niue brachia Iuno
 Candidior, tacito sub pectore uerba premebat.
 Et iam Solis equi prono temone sub altis
 Oceani, magnæq; subibant Tethyos undas,
 Et ueniens rebus nox abstulit atra colorem,
 Troianis inuisa, sed optatissima Graijs.
 Agmina tum cogens Troum fortissimus Hector,
 Ad fluuij ducebat agens diuortia, longo
 Fine cadaueribus loca disita, quadrupedumq;
 Atq; hominum. tum Troës equis descendere iussit.
 Quos Hector dextra retinens, cui fideret, hastam,
 Sex et quinq; ulnas oblongæ sustis habentem,
 Cuspide fulgentem chalybæa, cuius obibat
 Extremum ligno connectens circulus auri :
 Cui tunc innitens, sic est affatus amicos.

Occasus so-
lus.Hectoris ha-
sta.Hector Tro-
ianus.

Percipite hæc animis atq; auribus omnia Troës,
 Dardanidæq; et qui nobis socia arma tulistis,
 Que dicam : spe certus eram, nos nomina bello
 Esse relatueros hodie clarissima, Graijs
 Omnibus extinctis, ipsis cum nauibus altis,
 Et nos uictores redituros Iliou altum :
 Sed tenebras referens nobis infesta fuit nox,
 Certa ferens Danaïs solatia, certa carinis,
 Que tam longa tenent nostri nunc littora ponti.
 Nunc quia parendum nigre est ante omnia nocti,
 Quod restat, solito curemus corpora pastu,

Expeditamus

Expediamus equos, quos primùm à curribus ipsos
 Soluite, pòst apponite pabula larga solutis.
 Inde ex urbe cibum nobis curate uehendum,
 Et panem, curasq; animi mulcentia uina,
 Eximiosq; boues, & oues pinguedine crassas.
 Copia lignorum simul ut non parua paretur,
 E' quibus ingentes nocturna incendia flammis,
 Innumerascq; pyras statuamus littore toto,
 Quarum stelliferum contingat splendor Olympum,
 Ne tenebras tacite captantes noctis Achiui
 Aufugiant, lateq; resulcent æquora ponti,
 Ne tacito celeres conscendant remige naues,
 At furtim tentare fugam contentur, in ipsis
 Nauibus accipiant à nostris uulnera telis
 Percussi, aut iaculis, aut acre urgentibus hastis,
 Inde alij ut metuant Troianis Martia forti
 Arma inferre manu, fortesq; laceffere bello,
 Præcones simul hinc uacuam mittantur in urbem,
 Vt pueros qui flore uirent impuberis æui,
 Tempora iamq; senes sparsos candore niuali,
 Custodes uacue ponant in mœnibus urbis.
 Matronæ, reliqueq; nurus, timideq; puellæ,
 Queq; suas seruent incensis ignibus ædes,
 Ne fortè irrumpat uacuatam ciuibus urbem
 Hostilis furtim raptis exercitus armis.
 Sic se habeant igitur, sic fiant omnia, Troës,
 Vt dico : quæ nunc sententia iure probanda est,
 Nempe salutaris, super huius tempore noctis.
 Cras ubi prima nouos Aurora ostenderit ortus,
 Quæ superent, & quæ restent peragenda docebo.

Nunc

Nunc mihi spes animum melior diuinitus implet,
 Auxilio Iouis, & reliquorum numine diuum
 Cras fore, ut hos catulos parcarum numine leuo
 Aduectos, eadem per nigra uolumina ponti
 Fata domum referant: nunc cæcæ tempora noctis
 Hæc prohibent, & nos uigiles adfistere suadent.
 Cras ubi prima nouo lustrarit lumine terras
 Orta dies, Danao bellum instaurabimus hosti
 Acre, sed ante ipsas, & in ipso littore naues,
 Me'ne sit experiar Diomedes robore & armis
 Fortior, an me altis à nauibus ille repellat
 Ad muros, an ego interimens Tydidea ferro,
 Arma cruenta domum referam, spolijsq; potitus
 Later & ipse, alij & mecum latentur, opimis.
 Cras sua uirtuti certissima signa dabuntur,
 Ille'ne uictrici quæ mittam spicula dextra
 Ferre queat: sed non ferret, & certamine primo
 Primus & ipse cadet, circa morientibus ipsum
 Pluribus è socijs, primæ cras lucis ad ortum.
 Quod si fata dabunt, ut cras ego Marte secundo
 Extremo exitio cunctos complectar Achiuos,
 Immortalis ero, & semper iuuenilibus annis
 Florescens, nunquamq; senex, & honoribus auctus
 Diuinis, quales arcu metuendus Apollo,
 Et Ioue nata, potens belli, Tritonia Pallas.
 Hæctoris hæc magno Troës clamore sequuntur
 Dicta, alacres animi, tum soluunt curribus altis
 Quadrupedes, tergumq; artus sudore fluentes,
 Et currus prope quisq; suos in uincula neclunt.
 Inde ex urbe ferunt, sapido commixta Lyæo

Minatur
Diomedæ.

Attende sto-
liã Hæctoris
ferocitatem
& iactantiam

Troianorum
securitas &
apparatus in
nocturnas
uigilias.

p

Donat

Dona laboratæ Cereris, tum crassa iuuentium
 Terga coquendorum, tum uiscera pinguis ouillæ.
 Inde pyras nocturna struunt in lumina, passim
 Congesta strue lignorum, faculasq; crepantes
 Subijciunt: tum flammaram fumantia lambunt
 Astra globi, densum impellentibus aëra uentis.
 Desuper in latum campum spectantibus, ignes
 Mille locis positos, toto lucentia cœlo
 Astra uidebantur: quæ dum sine flatibus æther
 Tranquillus stetit, igne micant purissima pleno:
 Fulgentis circum crescentia cornua Lunæ,
 Sidereo latè circum loca luce resurgent,
 Aërii montes, scopuli, uallesq; supine,
 Et iuga syluarum, positæq; in rupibus arces.
 Pastores animo exultant, & gaudia captant.
 Tales in campum, qui Xanthi interiacet undas
 Et Troiam, latè positi spectantibus ignes
 Esse uidebantur: quorum prope quemlibet unum
 Excubias quinquageni pro tempore agebant,
 Peruigilem noctem ducentes: atq; futuræ
 Leti expectabant gratissima tempora lucis
 Interea arripedes, mandentes hordea flaua,
 Et steriles alijs, iucundum gramen, auenas
 De prope littoreo stantes in gramine currus.

Ignes Troia-
 norum astris
 similes.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. IX.

Talibus excubias per noctem Troës agebant
 Consilijs, nocturna hoc ordine castra tenebant.
 At Danaos fuga semper iners, gelidique pauoris
 Fida comes, procul ad naues in castra receptos
Abstulera

Abstulerat, quorum miseri tunc tristia luctus
 Intolerabilibus uersabant pectora curis.
 Præcipuus bello egregij, primiq; uirorum
 Perturbati animis, et casti lumina mentis,
 Consilia ad tantos non expedire labores.
 Sicut ubi aut Boreæ, aut Zephyro contrarius Austet **Comparatio**
 Incubære mari, fundoq; exæstuat imo
 Thracius, et nigras eructat pontus arenas,
 Nec solitum ingenti luctatus turbine cursum
 Expedit: haud aliter luctantes pectore curas
 Voluebant Danaum proceres, quos inter Atrides
 Maximus, ille animum curis ingentibus eger,
 Præcones adit argutos, primosq; uocari
 Præcipit Argiuum, queis cum consultet agendis
 De rebus: quin ipse alios uocat ordine Achiuos,
 Cum socijs ipsum comitantibus, ergo uocati
 Primores, postquam in coctum uenere frequentes,
 Tristes, demissi uultus, surrexit Atrides
 Rex Danaum, lacrymis manantibus instar aquæ
 Fontanæ, quam petra uomens effundit ab alto
 Vertice, largifluoq; humectat flumine campum.
 Tum gemitu percussi animi testante dolorem
 Talibus alloquitur Ductores pubis Achivæ
 Et socij reges, grauibus me Iuppiter hostis
 Deiecit ærumnis, deiectum affligit acerbo
 Vulnere, crudelis nimium mihi, seuus et atrox:
 Qui mihi spondebat quondam, nos Pergama nostris
 Capturos manibus: nunc me tot lumine functis,
 Tanto hic amisso populo, sine nomine, laudum
 Indecorem, patrias iubet inde reuertar ad oras.

Re male ge-
 sta tristatur
 Agamemnon

Agamemnon
 Græcis.

Sic etenim cordi esse Ioui : quem fallere possit ?

Quis dubitet ? cum tam multas euertent urbes,

Euertentq; alias deinceps, cui maxima uirtus,

Cuius habet summas immensa potentia uires.

Quare agite unanimi consensu nostra probate

Consilia, & quæ nunc uobis ego mente fideli

Suadeo, perficite : & uestras conscendite naues,

Vt dulces patriæ cuncti redeamus ad oras.

Quandoquidem nostris excindere Pergamæ dextris

Non datur, & frustra Iliacam pugnamus ad urbem.

Sic ait. alta diu tenuere silentia cuncti,

Et tristes sedere, animosq; & pectora fracti.

Diomedes
Agamemno-
ni respondet

Tandem consurgens Diomedes, talibus inquit

Atrida, si uerba tibi nunc stulta loquenti

» Acrius obstitam, ne bilem traxeris ullam :

» Prima etenim lex est, in cœtu quemq; loquentem

Dicere quæ libeat, tum libera uerba profari.

Tu nunc è Danaïum populo mihi primus es ausus

Exprobare animi uirtutem, & dicere mollem,

Imbellem, ignauumq; uocans coram omnibus istis,

Tam senibus quàm robusto florentibus æuo.

Dicere nec metuam, tibi Iuppiter optimus, unum

Agamemnon
maximus im-
perio, sed pa-
rum fortis
notatur a
Diomede.

E geminis (quibus ornauit te) rebus, ut esses

Maximus imperio, tribuit : sed ut inclutus esses

Viribus, atq; animi superares robore cunctos,

Non dedit. atqui hæc est in bello maxima uirtus.

Improbe, sic ne aliquem sperasti posse notari

Degenerem, fractumq; animo, belliq; fugacem

Omnibus è Danaïis, qui te tam scæda loquentem

Audiret, promptoq; animo tua dicta probaret ?

Animosa Di-
omedis ora-
tio.

Quod

Quod si tantus habet te nunc pauor, atq; ita fractum
 Despondes animum, patriamq; reuisere mauis,
 En tibi aperta uia est, & iturum nemo moratur,
 Turba frequens comitū est, stant altæ in lītore naues,
 In mare deductas repetens ascende carinas.
 Ipse licet magnas turba comitante Mycenas,
 Et patrium redeas dijs non reuentibus Argos:
 Attamen hic alij, quos ipse relinquis, Achiui
 Bella cruenta gerent, ad Pergama celsa manentes,
 Donec ad exitium perducant Troas, & urbem.
 Si tamen inde fugam tecum meditentur & ipsi,
 In patriæ dulces abituri nauibus oras,
 Certè ego cum Sthenelo, uel solus ad alta resistam
 Pergama, dum Troas ferro excindamus, & urbem,
 Numine diuorum freti, quibus inclyta magnæ
 Venimus huc ducibus ruituri mœnia Troiæ.
 Talia dicenti, plausu testante fauorem
 Acclamant Danaï, sapiens cum talia Nestor
 Incipit, assurgens Tydide, maximus armis
 Cum semper fueris, nec sis æqualibus ullis
 Consilij ratione minor, tibi nullus Achiuūm
 Non modò non probro uertet quæ es uerba loquutus,
 Ingenua sed laude ferent dignissima cuncti.
 Sed non colloquio tamen huic imponere finem
 Fas nostro fuerit, cum sint quæ plurima possint
 Forsan adhuc dici, cum sis iuuenilibus annis
 Talis, ut esse queas mihi filius, inter Achiuos
 Excellens, tua laude tamen prudentia reges
 Eminent, ut decuit, qui tam ritè omnia dicas.
 Ergo ego qui senior te sum tot euntibus annis,

Nestor Diis
 medis consi-
 lium probat.

Post te quicquid erit dicendum, dicere pergam,
 Omnia percurrens quæ nobis scire necesse est:
 Nec quisquam secus accipiens mea dicta resfallat
 Quæ dicam, non ipse etiam princeps Agamemnon.

- » » Flagitiosus enim est, sceleratus, inutilis, excors,
- » » Quisquis amat populis bella intestina mouere,
- » » Quæ mala tanta ferunt secum, causasq; malorum
- » » Innumeras sine fine ferunt ciuilibus armis.

Suadet Nestor,
 quid factio opus sit.

Nunc quia suadenti rectè parère necesse est,
 Corpora curemus, custodibus antè paratis
 È numero iuuenum, qui muros scilicet extra
 Pro fossa excubias peragant. tu maxime regum
 Atrida, quod opus nequaquam turpe putaris
 Esse tibi, sed præcipua uirtute decorum,
 Communem procerum primoribus instrue cenam.
 Nam tibi multa domi iucundi est copia uini,
 Martia per lati quod misit Thracia ponti
 Aequora, Achiuorum conuectum nauibus aliis,
 Nec famulos aliunde opus est accersere, cum sint
 Cuncta parata tibi, cunctisq; rebus abundes.
 Illic ut multis præfectus es unus, habebis
 Multos quos audire queas, ut & optima possis
 Eligere, & consulta sequi: quo tempore nostris
 Consilia adferri cuperem pulcherrima rebus,
 Quando tot hostiles non longè à nauibus ignes
 Cernimus accensos, quis nam queat esse quieto
 Ista uidens animo? nox est hæc ergo, uel omnes
 Quæ bene conseruet, uel quæ malè perdat Achiuorum.
 Assensere omnes Nélidæ, hæc uerba loquuto.
 At mox è iuuenum coctu lectissima Graiùm

Vinū Thracium.

Corpora

Corpora processere uiri, fulgentibus armis
 Omnes conspicui ter tres, audacibus omnes
 Indeuicti animis: Thrasymedes Nestore cretus,
 Ille uirum dux: A scalaphusq; & Ialmenus, ambo
 Marte sati iuuenes. comes his fortissimus ibat
 Meriones, A phareusq; superbus, Deipyriusq;
 Et Creonte satus Lycomedes inclytus armis.
 His ibant ducibus centeni quomq; sequuti,
 Hastis armati iuuenes, nocturna obituri
 Tempora peruigiles. postquam hi tenuere quod inter
 Est medium spacij murum fossamq; relictum,
 Ignes quisq; suis infide in lumina noctis
 Incendere locis, curantes corpora cœnis.
 At rex Atrides cœna dapidusq; paratis,
 Accipit eximios procerum, lautissima ponens
 Ferula. uescentes illi extendere paratas
 Ad captanda manus obsonia. post ubi facta est
 Prima quies epulis, & pocula plena remorant,
 Tum senior, cuius paulo antè oratio cunctis
 Audita & laudata fuit, Neleius heros,
 Talia consulto de pectore uerba profudit:

Atrida, Danaum fortissime rex Agamemnon,
 A te principium sumam sermonis, & in te
 Desinere est animus, quoniam tu pluribus unus
 Imperitas, populosq; regis, tibi sceptrum ferenda
 Iuppiter ipse dedit, qui nobis omnibus esses
 Consilij dux & rebus: quapropter & ipsum
 Te decet & multos audire, & dicere multa,
 Cedere deinde locum uerba opportuna uolenti
 Dicere, & utilibus pensare negotia dictis,

Ad excubias
 agendas ele-
 ctorum no-
 mina.

Nestor Aga-
 memnoni.

Et quæ sint meliora sequi, non fidere soli
 Ipse tibi. Sed enim quam nunc ego dicere uerbis
 Aggredior, longè mihi, ut est, sic esse uidetur
 Optima de nostris dubijs sententia rebus,
 Et qua nemo alius possit meliora referre :
 Qualis & illa fuit nuper, quam diximus illo
 Tempore, quo forti Briseïda solus Achilli
 Præreptam, abductamq; uiro in tua castra tulisti,
 Materiamq; illi irarum causamq; dedisti,
 Me licet inuito, & contraria multa loquente
 Ne faceres. at tu præceps, & seruidus ira,
 Per tua facta uirum, quo non est fortior alter,
 Quem sibi honorandum dii confiteantur & ipsi,
 Ipse nec es ueritus cara spoliare puella,
 Nec Danaum populo tantas inducere clades.
 Omnia nunc igitur circumspiciamus, ut ipsum
 Et quibus officijs placemus, qualibus autem
 Muneribus, quo uerborum captemus honore.

Agamemnon
 Nestori.

Huic ita respōdens hominū princeps Agamemnon.
 Planè (inquit) generose senex, dum nostra recenset
 Detrimenta, nihil fallis, nil cautus omittis.
 Et nocui, fateor : nec enim nego, quin sit Achilles
 Multorum populorum instar, quem Iuppiter unum
 Sic amet, & toto dilectum pectore honoret,
 Quem nunc propter in has clades immittit Achiuos.
 Quem quoniam offendi, uesana concitus ira,
 Rursus ut exorem, prona atq; parata uoluntas
 Est mea, si placare queant amplissima forsitan
 Munera quæ mittam : quæ nunc ipsa omnia uobis
 Omnibus exponam, simul ordine nomina dicam.

Principiò.

Munera ad
Achillem de-
ferenda.

Principiò, septem tripodas non ignibus unquam
Admotos, auri inde decem preciosa talenta,
Aere bis inde decem grauidos fulgente lebetas:
Tum præstantis equos bis sex in corpore formæ
Pernices, ualidos, qui cursus præmia pulchram
Sæpe reportarunt pulchro è certamine palmam.
Vt qui possideat tot præmia sola, quot illi
Victores retulere mihi, non pauper is esset
Vir meritò censendus. ad hæc dabo corpora septem
Lecta puellarum, quas ille è diuite Lesbo
Abstulit euerfa, pulchras, muliebria doctas
Cuncta opera, è multis quas prima sorte puellis
Ipse mihi elegi: nunc has ego Lesbidas illi
Sponte dabo. quibus adiungam Briseïda pulchram,
Quam rapui demens. sed nec iurare grauabor,
Quantacunq; uolet me religionem grauari,
Illam nulla unquam sociasse cubilia mecum,
Nec mihi commistam, quo se miscere puellæ
Consueuere uiris, aut hi quo more puellis.
Atq; hæc cuncta quidem præsentia dona dabuntur:
Post ubi dii dederint præclaram euertere Troiam,
Ipse urbem ingrediens, tantum feret æris et auri,
Quantum ferre queat secum satis una phaselus.
Inde ubi nec præda reliqui potiemur Achiui,
Partem cuiq; suam communi sorte ferentes,
Eliget ipse sibi præstantes diuite forma
Post Argiuam Helenen bis quinq; decemq; puellas
Troïadum quas cunq; uolet. Si uictor ad Argos,
Et patrias urbes remeauero Acheïdos ora,
Si gener esse mihi dignabitur, inter Orestem

p s Atq;

Atq; ipsum fidei nullum discrimen habebō,
 Vnicus ille mihi, quanquam & carissimus idem est,
 Deliciæq; patris, nostræ & spes una senectæ.
 Sunt mihi præterea in patrio tres limine natæ,
 Chrysothemis, tum Laodice, post Iphianassa:
 Harum si quam fortè uolet, quamcunq; libebit
 Auferet uxorem super ardua limina Pelei.
 His ego diuitias, dotalia munera, quantas
 Nemo pater caræ dedit ullo tempore natæ,
 Septem urbes dabo munitas, populôq; refertas,
 Cardomylen, Enopenq; & sacram Pœcëssen,
 Pherasq; eximias, atq; Anthëan uiridantem,
 Et pulchram Aëpean, & Fedason uiuiferacem,
 Omnes littoreas, omnes circum ubera magna
 Arua Pylî positas: quas qui coluere, coluntq;
 Armentis ouiumq; boumq; frequenter abundant.
 Hi donis illum ceu numen ab æthere lapsunt,
 Muneribusq; colent, atq; omnia iussa faceissent.
 Hæc utinam Pelida uelis, & uersus ab ira
 Te mihi restituas, ut sic tibi leuior adsit
 Ille deum generi humano infestissimus hostis
 Pluton: idem in me tanto nunc æquior extet,
 Quanto te imperio supero, atq; ætate relinquo.

Nestor Ag-
 mœnani su-
 det mittenda
 munera per
 legatos.

Huic ita respondens Nestor Neleius infir-
 Atrida rex magne hominum, princepsq; uirorum,
 Dona quidem quæ tu magno decernis Achilli
 Haudquaquam aspernanda puto, nec uilia habenda.
 Verum age festinemus ad ipsum mittere quosdam,
 Qui citò Pelidæ magni ad tentoria pergant,
 Donaq; iussa ferant, quos tu, si fortè requiris,

Deligere

Deligere ipse uelim. primū atq; ante omnia Phœnix,
 Carior ille Ioui, ducis hic fungatur honore.
 Huic ueniant comites, Ajax, & diuus Vlyffes.
 Hos duo præconum Eurybates Odiusq; sequantur.
 Ergo & aquā manibus properè huc afferte lauandis,
 Et bene fortunanda in cœpta iubete precari,
 Si nostros possit miserari fortè labores
 Iuppiter, & ueniam precibus dare, & esse benignus
 Omnibus. Hæc dicens, dixisse est commoda uisus.
 Mox manibus lymphas famuli fudere ferentes,
 Plena coronabant iuuenes carchesia, cunctis
 Vina propinantes, circum & gustanda ferebant.
 Ordine quæ postquam libarunt cuncta, bibentes
 Quantum cuiq; satis fuerat, tum deniq; cœtu
 Prorumpunt adytis Agamemnonis. omnibus autem
 Ipse dabat mandata Gerenus omnia Nestor,
 Nutibus hos & uoce monens quæ uellet: Vlyffem
 Præcipuè, quibus iratum speraret Achillem
 Posse remolliri. Digressi protinus ibant
 Legati ad longè resonantis littora ponti,
 Multa tridentifero facientes uota parenti,
 Ut facile irati Pelidæ flectere donet
 Elatos animos, & duri pectus æstus.
 Postquam Myrmidonum tentoria, & æquore stantes
 Ventum est ad naues, ipsum inuenere canendo
 Oblectantem animum cithara, iucunda sonanti,
 Artifici, pulchra, & uaria: nam tota superne,
 Et circum extremas argentea protulit oras.
 Hanc ille Eëtioneam cum uerteret urbem,
 Repperit inter opes immensas diuitis aulæ.

Legati mit-
 tuntur ad A-
 chillem, Pho-
 nis, Ajax,
 Vlyffes.

Cithara
 Achillis.

Hæc

Hac tunc Heroum laudes, & Martia facta
 Cantabat, sicco residens in littore Achilles,
 Et blanda recreans animum dulcedine cantus.
 Quem contra residens Patroclus, iussa manebat,
 Donec & arguto finiret carmina plestro.
 Iamq; propinquant, alios anteibat Vlysses.
 Legati coram adstant : quos magnus Achilles
 Conspiciens, properè è folio, quo fortè sedebat,
 Cum cithara exiuit : Patroclus & ipse, ferentes
 Aduentare uidens Argiui nuncia regis,
 Protinus adsurrexit. at his pede firmus Achilles,
 Saluete ô animæ, quales neq; candidiores
 Dorica terra tulit, neq; queis magis utar amicis.
 Eisi etenim seuo iamdudum irascor Atrida,
 Vos tamen è reliquis summo complector amore.
 Sic ait, & sessum præeuntes duxit Achilles.
 Quos ubi purpureis constrata in sede tapetis
 Composuit, mox est prope stantem affatus amicum
 Care Menœtiade, cratera huc siste capacem.
 Et statue in medium, uinoq; meracius imple.
 Nam subiere uiri nostræ nunc limina sedis,
 Queis neq; carius est quicquam, nec amicius usquam.
 Sic ait : at caro paret Patroclus amico.
 Ipse parato ingens igni suspendit abenum,
 Tergora ouilla ferens, & pinguis uiscera capræ,
 Et tenera suis immerisit breuia inguina lumbi.
 Quæ cum cuncta manu Automedon porrecta tulisset,
 Conscidit in partes lanians, & frustra reponens
 Infixit ueribus, magnumq; admouit ad ignem,
 Quem flâma imbuerat crepitante Menœtius heros,
Ille

Achilles le-
 garos beni-
 gue excipit.

Apparat con-
 suum A-
 chilles.

Ille deo similis, postquam autem flamma resedit,
 Consternit prunas, uerubusq; infixæ reponit
 Frustra igni torrenda, salamq; inspergit amarum.
 Postquam tosta satis fuerant, Cereremq; canistris
 Depromens bonus apposuit Patroclus edendam
 Conuiuus, in frustra secans Peleius heros
 Distribuit, Laërtiadæ è regione sedentis
 Ante oculos, iusso libare ante omnia diuis
 Patroclo: postquam ille manu coniecit in ignem
 Primitias, mox illi auidas ad fercula mensæ
 Extendere manus, postquam compressus edendi
 Impetus, et cyathis sitis est extincta remotis,
 Annuit Oemonio Phœnici maximus Ajax.
 Quod Laërtiades ubi conspexit Vlysses,
 Atq; intelligeret, magnum cratera Lyæo
 Ipse implens, magno prægustans fatur Achilli:

Salue hospes generose, uirum fortissime Achilles,
 Quandoquidem tibi nec cœnæ et conuiuia desunt,
 Et nos ante sumus lautis à principe Atride
 Sumptibus accepti, sed et hic lautissima tecum
 Cœnati, nec sunt nobis conuiuia curæ
 Vlla satis: sed enim clades et fata uidentes
 Vltima, destituit spes, et timor anxius urget,
 Quo nos ingenio tueamur ab hoste superbo,
 Vel ne amittamus stantes in littore naues,
 Vel nos exitio pereamus funditus uno.
 Non alias metus est nos posse cauere per artes,
 Quàm tua si nobis uis maxima et incluta uirtus
 Auxilium ferat, et præsentia fata repellat.
 Nec procul à muris etenim, nec nauibus altis

Principes ipse
 si seruitia mu-
 nera obeunt,
 ut alibi quo-
 que.

ὁ νότος ἄνεμος

est.

Vlyssis ad
 Achillem
 oratio.

Castra

Castra loco Troës capto posuere superbi,
 Cum socijs peregrè socia arma ferentibus ipsis,
 Incensis noctem superantes ignibus atram
 Pluribus, haud ultra nos posse resistere uictos
 Clamantes audimus, & ad naualia, & intra
 Sanguineis naues perituros ensibus omnes.
 Prospera ad hæc ipsis Saturnius omnia dextris
 Fulguribus fore promittit. iam turgidus Hector
 Viribus, horrendum furit, & uirtute superbit
 Cõsensus propria, nec quenquã hominum ue deum ut,
 Ipsum qui prohibere queat, Ioue fretus amico,
 Quo minus excindens naues exurat, & ipsos
 Interimat nos, & fumi fuligine cecos
 Inuoluat, sectetur, agat, captosq; trucidet.
 Quapropter reditura noue sibi tempora lucis
 Quamprimum uotis reddi feruentibus optat.
 Que ne uota illi sauarum plena minarum
 Fortunent superi, nobis incessit Achille
 Ingens corda timor, ne sit fatale perire
 Nos procul à patria, Troiæ sub mœnibus altis.
 Verum age, penè licet serò, expergiscere, & istam
 Quam potes asser opem Danais, uiolentia Troum
 Quos miserè premit afflictos, ne turpiter olim
 A te desertos doleas, nec tempore possis
 Quam serò forsàn cuperes adhibere medelam
 Lugubri exitio : sed temporis ista futuri.
 Hic nunc præuideas, qua possis arte cauere,
 Et Danais ferre auxilium, mala plurima passis.
 Quamuis heu facinus, quantum tibi tradita Pelei
 Exciderunt mandata patris, quo tempore lata

E' Phthia

LIBER IX.

139

E' Phthia magno comitem te misit Atride.
 Dicebat, memini : Fili carissime, Pallas
 Et Iuno, si forte uolent, tibi corporis amplas
 Prestabunt uires, tu seui pectoris astus
 Atq; animum cohibe, nimis alta & magna uolentem.
 Sperne similtates, lites fuge, defere rixas,
 Comis & urbanus concordibus utere amicis.
 Hinc tibi laus & honor uenient, hinc nomine magno
 Te uenerabuntur Danaï iuuenesq; senesq;.
 Hæc senior mandata dabat, tu iussa parentis
 Oblitus, nihil obsequeris, nihil omnia ducis
 Esse ea quæ memini. Sed nunc agè siste ferocis
 Iram animi, satis indultum est huc usq; dolori,
 Cum tibi presertim culpam confessus Atrides
 Dona dari iubeat multarum amplissima rerum,
 Et te digna satis, quæ nunc tibi singula iussus
 Ipse recensero, quoq; accepi ordine pandam.
 Principio septem tripodas non ignibus unquam
 Admotos, post quos auri bis quinq; talenta,
 Inde quater quinos fulgenti ex ære lebetas:
 Tum præstantis equos formæ ter quattuor addet
 Pernices, ualidos, celeris qui præmia cursus
 Sæpe reportarunt pulchro è certamine palmam :
 Vt qui possideat tot præmia sola, quot illi
 Victores retulere ipsi, non pauper is esset
 Vir meritò censendus, ad hæc dat corpora septem
 Lecta puellarum, quas per te diuite Lesbo
 Abstulit euersa, pulchras, muliebria doctas
 Cuncta opera, è multis quas prima sorte puellis
 Ipse sibi elegit : quas nunc tibi Lesbidas ille

Dona com-
 memorat re-
 petitione Ho-
 mero fami-
 liari.

Sponte

Sponte dabit, quibus adiunget Briseïda pulchram,
 Quam rapuit demens, sed nec iurare ueretur,
 Quantacunq; uoles se religione grauari,
 Et quocunq; uoles iurandi numine iuris,
 Illam nulla unquam sociasse cubilia secum,
 Nec sibi commistam, quo se miscere puellæ
 Consueuere uiris, aut hi quo more puellis.
 Atq; hæc cuncta quidem præsentia dona dabuntur.
 Pòst ubi dii dederint populosam euertere Troiam,
 Ipse urbem ingrediens tibi sumes æris et auri
 Quantum ferre queat tibi ponderis una phaselus.
 Inde ubi iam præda reliqui potentur Achiui,
 Partes cuiq; suas communi sorte ferentes,
 Duces ipse tibi præstantes diuite forma
 Post Argiuam Helenen, bis quinq; decemq; puellas
 Troiadum quasuncq; uoles : si uictor ad Argos,
 Et patrias urbes remearit Acheïdos ore,
 Et gener esse illi dignaberis, inter Orestem
 Teq; ipsum fidei nullum discrimen habebit,
 Vnicus ille sibi quamquam et carissimus idem est,
 Deliciæq; patris, seræ et spes sola senectæ.
 Sunt quoq; tres illi pulcherrima corpora natæ,
 Chrysothemis, tum Laodice, pòst Iphianassa,
 Harum si quam fortè uoles, quamcunq; libebit
 Vxorem abduces super ardua limina Pelei.
 His quoq; diuitias, dotalia munera, quantas
 Nemo pater caræ dedit ullo tempore natæ,
 Septem urbes dabit eximias, populoq; refertas,
 Cardomylen, Enopenq; et sacram Pœcèssam,
 Pherasq; excelsas, atq; Anthean uiridantem,
 Et pulchram

Et pulchram Aepean, & Pedason uiferacem:
 Omnes littoreas, omnes circum ubera magnæ
 Arua Pyli positas, quas qui coluere, coluntq;
 Armentis ouiumq; boumq; frequenter abundant.
 Hi te muneribus ceu numen ab æthere lapsum,
 Officijsq; colent, atq; omnia iussa faceffent.
 Hæc tibi nunc offert ampliffima dona Agamemnon,
 Placet ut iratum sibi te fortiffime Achilles.
 Qui si fortè tibi est odio, nec munera cordi
 Sunt tibi quæ spondet, reliquos at respice Graios,
 Et miserare malis pressos, & clade subactis
 Affer opem, qui te ceu numen ab æthere lapsum
 Obseruant, uenerantur, amant, reuerentur, honorât.
 Nunc tibi præcipuè decus immortale parabis,
 Si magnum ualido confeceris Hæctora ferro:
 Qui nunc tam uicinus adest, & castra locauit
 Proxima, nec quenquã esse parem sibi iactat, in omni
 Hoc Danaùm populo (rabie tam concitus atra est)
 Quicumq; huc ratibus per apertum uenimus æquor.

Huic contrà pedibus uelox respondit Achilles
 Care Ioui Laertiade consultor Vlyffes,
 Me tibi aperta loqui decet, ut semel omnia noris
 Facturum quæ constitui, nec ab omnibus illis
 Cessurum parte exigua, ne fortè molesti
 Et frustra toties sitis mihi deinde futuri
 Et uos, atq; aliunde alij, quicumq; adeuntes
 Me deinceps uanis aufint obtundere diclis.
 Odi etenim, ceu claustra Erebi, quicumq; loquuntur
 Ore aliud, tacitoq; aliud sub pectore claudunt.
 Atq; ideo quæ iusta mihi, quæq; optima factu

Achilles V-
 lyffis respon-
 det.

q Esse

Esse uidebuntur, non falso pectore dicam.
 Non Agamemno unquam mihi persuadebit Atrides,
 Non Graiorum alius quisquam, descendere rursus
 In pugnam, cum nulla prius mihi gratia rerum
 Sit data gestarum, cum fortiter omnia bello
 Pertulerim, quæcunq; solet Mars durus in armis
 Obiectare uiris. Nec refert qualia quisquam
 Pestiterit uel clara opera, aut ignaua nauarit,
 1) Seu modicam seu multam operâ: mors una parata est
 2) Omnibus, unus honos, eadem sunt premia prædæ.
 Cum mihi præterea constet nihil esse tributum
 Præ reliquis, qui tot terrarq; mariq; labores
 Acrumnasq; animo non deficiente tulissent,
 Securus nunquam ipse meæ per talia uitæ,
 Qualia sæpe tuli cunctorum nomine Graiûm:
 Sicut auis, quæ pro pullis implumibus ipsa
 Euolat, et pastum miseris parat: haud secus ipse
 Pro Danaïis mala multa ferens, quot sæpe peregi
 Peruigiles noctes? quot lucas marte cruentas
 Assiduo, dum bella gero, dum prælior, ipsis
 Proq; uiris et coniugibus, Danaumq; salute!
 Cepi etenim bis sex bellis naualibus urbes,
 Oppida sex et quinq; recepta pedestribus armis
 Sunt mihi de lata Troiæ ditione feracis:
 Horum cuncta tamen bona qualiacunq; tulissent,
 Thesauros, et opes, gazas, Agamemnonis omnes
 Ante pedes abieci, illi dono omnia cedens
 Qui post ad celeres dum distrahat illa carinas,
 Multa alijs tribuens procerum, primisq; uirosum
 Regibus et ducibus, tanquam sua premia ueris
 Assignans

Adsignans meritis : quæ cum sua cuiq; supersint
 Salua & tuta satis, cumq; & mihi pauca dedisset,
 Quem dedit eripuit, meritum uirtutis honorem,
 Solum de Danaïis dignum isthoc nomine ducens
 Dedecoris, dum me spoliat Briseïde cara,
 Quæ mihi erat cordi, quam coniugis esse uolebam
 Vxorisq; loco mihi, qua ut nunc ille fruatur,
 Si fas esse putat, sanè se obletetur, & ipsam
 Quo uelit usq; suam teneat, quid bella mouebat ?
 Quid fuit armatos opus huc deducere Graios,
 Impia Dardanijis moturos bella colonis ?
 Nunquid ut hinc Helenen abduceret, atq; marito
 Redderet Atridæ ? nisi solos tangit Atridas
 Iste dolor, solisq; licet capere arma Mycenis,
 Coniuge præcepta, sed idem fecere mariti
 Sæpe boni, nec stulti animo solatia amantes
 Vxorem, uelut ipse meam Briseïda amabam,
 Quamuis sanguinei captam certamine Martis.
 Quam quoniam uelut è manibus mihi munus ademit
 Pro uirtute datum, decepto fraude maligna,
 Nè mihi persuadere aliquo conetur inani
 Incepto, quin & tecum consultet Vllyse,
 Et reliquis ducibus, qua nam ratione repellat
 Vobiscum à uestris hostilem nauibus ignem,
 Me sine nempe uides quos perferat iste labores,
 Aedificat murum, muro prætere fossam
 Cogitur ingentemq; & cingere castra præaltis
 Aggeribus, circumq; tenaces figere palos.
 Nec tamen hæc ipsum eripient à cæde cruenti
 Hæstoris, arcebunt ue superbum uiribus hostem.

Virgilianum

q 2

Atqui

7

Atqui donec ego in castris uersabar, & armis
 Arma aduersa tuli Troianis Dorica, nunquam
 Hector ad Argiuas pugnam producere naues
 Ausus erat, murisq; suis abscedere, uerum
 Ad Scæe tantum pugnabat limina portæ.
 Atq; illic remanere ausum, cum tempore quodam
 Aggressus peterem, uix est elapsus in urbem,
 Velocem faciente fuga. quo cum quia certum est
 Ulterius non uelle manus conferre, nec arma,
 Cras ubi Solis equi primo exorientur Eöo,
 Postquam sacra Ioui reliquisq; peregero diuis,
 Rebus & instructas & multo remige naues
 In mare deducam : quas tu si fortè uidere
 Expetis, idq; tibi est curæ, super æquor ituras,
 Primo mane aderis, tum piscosum Hellepontum
 Ingrediar promptis & ad omnia agenda paratis
 Remigibus. quod si faueat Neptunus amicum
 Tranquillumq; secundus iter super inuia ponti
 Terga, dies patriæ reddet me tertia Phthiæ,
 In qua diuitias multas, & multa reliqui
 Quæ mihi præsto aderunt reduci. sed ad ista reuertè,
 Multa etiam mecum referam fului æris & auri
 Pondera, & accepti splendentia munera ferri:
 Complures etiam forma præstante puellas,
 Quæ nullus mihi contulerit princeps Agamemnon,
 Sed quibus & uirtus mea me donarit, & equas
 Huic referens fortuna uices. ergo omnia dici
 Verba palàm iubeo, quæ nunc loquor : audiat omnis
 Coetus Achiuorum, prius irascantur & ipsi
 Primores Danaum, si defraudare malignè

Minatur
abitum,

Sperat

Sperat adhuc aliquem notas sibi posse per artis :
 Vt quem nil pudeat committere turpiter unquam.
 Nam me (sit licet impurus, positiq; ruboris)
 Amplius affari, nec, si uolet, ora tueri
 Audebit mea, commissorum conscius in me
 Ipse sibi scelerum : nec pertulero ipse uolentem
 Factus aut uerbis mecum commercia inire.
 Sit satis, incautum quod me semel iste fefellit
 Perfidus, & subiti spoliarit honore laboris.
 Ocia nunc secum tractet iucunda, quiescens
 Si uolet, atq; animo secum afflictetur acerbo.
 Illi magnus enim tunc mentem Iuppiter omnem
 Eripuit, cum me probro affecisset iniquo.
 Munera præterea, queis me placare laborat,
 Tam mihi sunt odiosa, inimica, ingrataq; dictu,
 Quam queat esse ferox duri inclementia fati.
 Non si bis decies deciesq; tot addita mittat,
 Me sibi placarit : non si daret omnia quæ nunc
 Possidet, aut alijs post est habiturus in annis :
 Non si quicquid in Orchomenon infertur amœnam,
 Aut etiam ueteres Aegyptia mœnia Thebas,
 Urbem diuitijs celebrem, quam limina centum
 Portarum claudunt, per quarum quamlibet unam
 Agmina sepe uiri bello pulcherrima ducunt,
 Curribus instructi rapidis, & equestribus armis.
 Non si tot mihi dona daret, quot arena lapillos,
 Quot puluis corpuscula habet : non omnibus istis
 Hunc animum poterit sibi conciliare, priusquam
 Audiero meritis tanto pro crimine pœnas,
 Atq; ignominia, scelere, atq; libidine, & ira,

Munera re-
spuit.

Affinitatem
siquoq; auer-
tatur.

Et mœrore animi quo nos afficit acerbo
 Persoluisse uirum. Tam quod socer esse uolebat,
 Frustra se uoluisse sciat, generatus Atreo.
 Nec gener esse uelim merito tam pessima, non si
 Ipsius, quamcunq; daret mihi, filia, nuptum,
 Exæquet forma Venerem, studijsq; Mineruam
 Fœmineis. alium sibi deligat ille uolentem
 E' Danaïs generum, qui sit magis aptus, & auctus
 Imperio maiore, & regno ditior amplo.
 Me si fortè domum superi, patriamq; reducant
 Insolument, genitor Peleus uxore beatum
 Eximia faciet. nam sunt & Acheïdos alto
 Sanguine progenita, multaq; per Helladís oram,
 Et Phthian, omnes è magnis regibus orta,
 Præstantes forma atq; opibus, donoq; iuuenta
 Quarum quæ fuerit cordi mihi, ducere nuptam
 Fas erit, atq; cui iucundum degere quicquid
 Esse uolent superi, quod perficere expetit ingens
 Præcipuè hic animus. caræ me adiungere sponsæ
 Præstat, delicijsq; frui, rebusq; paternis,
 Quas Peleus peperit senior, quam perdere bello
 » Tam preciosam animam : quam nullis posse rependi
 Diuitijs certum est, non quantis Pergama fama est
 Enituisse opibus quondam, quo tempore nondum
 Arma huc intulimus Danaï : non quanta feruntur
 Esse reposta sacra in templo donaria Pythi,
 Spicula ab ærato mittentis Apollinis arcu.
 » Sarciri nam præda potest ouiumq; boumq;,
 » Et toties armenta uiris reparantur equorum,
 » Et tripodum iactura redit : sed uis animai

Cum

Cum semel excessit, nunquam redit amplius intra
 Corporis humani testudineum figmentum.
 Mater enim Thetis admonuit me argentea plantas,
 Ancipitem mihi fata modum præscribere uitæ.
 Nam remanens magnæ si circum Pergama Troiæ
 Bella geram, reditum in patriam mihi fata negare :
 Inde sed immortale decus, laudemq; futuram
 Perpetuam. dulcem in patriam si fortè reuertar,
 Vltima longæ uisurum tempora uitæ.
 Sed famæ decorisq; mihi nihil inde futurum.
 Non mihi nunc igitur soli hæc facienda uidentur,
 Verùm alijs quoq; ut in patriam redeamus, ab isto
 Cessantes oppugnandæ certamine Troiæ.
 Nec dum finis enim : nec uos capere Ilium altum
 Spes reliqua est, cum latifonus nunc Iuppiter ipsis
 Auxiliumq; ferat, uicesq; immittat apertas,
 Ipsorumq; acuat concepta ferocia mentes.
 Quare agite hinc primis abeuntes dicite Achiuum
 (Hoc etenim munus propriè est senioribus aptum)
 Consilium capiant aliud, melioribus usi
 Iudicijs, quibus et populum nauesq; decoras
 Conseruent : quando haud sententia cesserit ipsis
 Ex animo, mecum quam tentauere priorè
 Irato. Nunc ergo Ajax, et maxime Ulysses,
 Ite, relinquentes mecum Phœnicia manentem,
 Nobiscum ut somnum capiat, cras nauibus altis
 Prædulces patriæ mecum hinc abiturus ad oras :
 Si tamen ipse uolet : nam inuitum ducere nolim.
 Talibus Aeacides. Illi alta silentia agentes
 Conticuere diu, tam friuola dicta stupentes.

*Tum senior Phoenix, lacrymis in uerba profusus
(Namq; fuit Danaum de nauibus anxius altis)*

Phoenix ad
Achillem
oratio.

*Sic coepit. Si tanta tibi clarissime Achilles,
Tamq; ferox animo sedet indignatio, ut omni
Auxilio nos destituas, nec nauibus ignem
Hostilem auertas, atq; hinc tibi certus eundi
Est amor, ipse ego quo pacto carissime fili
Hic tibi, qua' ue unquam potero ratione relinqui?
Qui tibi, quo patria iuuenem te tempore Phibia
Misit ad Atriden Peleus, comes atq; magister
Sum datus, ut præcepta tibi rerumq; bonarum
Verborumq; darem, rebusq; ut fortis agendis
Esses, et uerbis posses orator haberi.*

*Nondum etenim poteras primis hæc nosse sub annis,
Queis rebus laus magna uiris, et summa paratur
Gloria, bellorum meritis, atq; arte loquendi.
Post hæc omnia, mi fili, te ne ipse relinquam?
Non si quis superum mihi spondeat. hæc senioris
Depositurum eul mala tempora, et appositurum
Rursus præterita iuuenilia robora pubis :*

Morem senum
obseruat, qui
de præteritis
libenter so-
lent memi-
nisse.

*Qualis eram, latam quo primum tempore liqui
Hellada, deuitans genitoris Amyntoris iram
Ormenidæ, nec dura ferens maledicta quibus me
Deuouit causa irarum fuit ista parenti.
Huic pellex formosa fuit, quam stultus amabat
Vsq; adeo, ut matrem ille meam contemneret, uxor
Que fuit, et multos illo cum exegerat annos.
Illa igitur precibus me nocte dieq; fatigans,
Et genua amplectens rogat, ut concumbere pergam,
Et me commiscere mei genitoris amicæ,*

Vt

Vt sic illa senis commercia talia uitans,
 Odisse incipiat nostro oblectata cubili.
 Persuasit tandem genitrix, quodq; illa rogabat
 Perfectum est. quod ubi ille amens accepit, ab illo
 Tempore multa in me mala & execranda precatas,
 Sic me tartareis deuouit Erynnibus, ut ne
 Ex me progenitum natum natam' ue uideret.
 Talia cum lacrymis dij exaudiuere precantem,
 Iuppiter infernusq;, & iniqua Proserpina uiuis.
 Tunc animum subiit, nos ædibus haud in iisdem
 Posse habitare diu concordēs, in quibus esset
 Tantopere in sensus genitor mihi iamq; parabam
 Cautus abire fuga : cum circumfistor amicis
 Et socijs ac cognatis, qui me simul omnes
 Orabant ne sic facerem, ne cedere uellem.
 Nec tantum precibus, uerum & per sacra deorum
 Numinibus data, conati retinere fuerunt :
 Mactantes pinguesq; boues, ouiumq; suumq;
 Omnibus è gregibus lectissima corpora, flammis
 Apponunt, torrentq;, & mensæ protinus aptant.
 Multa etiam patris è dolijs epota lagena est
 Viniferacis, odoriferiq; liquoris lacchi.
 Noctibus inde nouem me seruauere, manentes
 Quiq; suis uicibus iuxta, excubiasq; trahentes,
 Ignibus incensis tota sub nocte duobus :
 Quorum alter fuit in medio prædiuitis aulae,
 Alter uestibulum thalami è regione tenebat
 Clausarum forium. sed cum mihi tempora noctis
 Venissent decimæ, quæ tunc obscura fuisset,
 Proripui, fateor thalamo me, & uincula rupi
 q 5   Claustro

Claustrorum, exiliens per apertæ nota fenestrate
 Limina, et egrediens famulos famulasque, fesselli.
 Atque ita cum fugerem spaciosam emensus eundo
 Hellada, perueni Phthiam prægnantibus armis
 Præcipuam, matremque ouium : quo tempore Peleus
 Non secus excepit, quam si illi filius essem
 Vnicus, ipse mihi genitor, quem tanta maneret
 Vis insignis opum, tanti que opulentia regni :
 Et me diuitijs susceptum pluribus auxit.
 Quippe mihi Dolopum curam commisit agendam,
 Qui populi extremis habitant in partibus ora
 Frugifera Phthies, et parent legibus æquis.
 Hic te (qui superis nunc assimilaris Achilles)
 Talem perfeci formando à mollibus annis,
 Qualem nunc uidet hæc ætas, et plena iuuentus.
 Ex animo siquidem te ferè et semper amaui.
 Qui nunquam egrediens forium præsepta mearum,
 Nolueris aliena sequi conuiuia, qui que
 Nusquam unquam fueris nisi me comitante profectus.
 Sumere nulla domi nisi primum fercula uelles,
 In genibus residens nostris incisa petebas,
 Prægustata etiam nostris obsonia labris.
 Præterea mihi uina tuis admota labellis
 Sæpe refundebas, uestemque sinusque replesti,
 Nondum ætate potens, nec sensu aut arte loquendi.
 Hæc ego tum nihil offensus te propter Achille,
 Atque his plura tuli, quia tunc cum uera negarent
 Semina difficiles diui, te semen haberem
 Ceu fictum expressumque manu, natumque fidelem,
 Qui me à pernicie, qui fractum cladibus ullis

Tutavere

Tutare manu, qua tam paulo ante ualebas:
 Verum agè, uince animū ipse tuum fortissime Achille,
 Vince iram, fera corda doma, ne pectore saeuo
 Esse alijs uideare, atq; implacabilis iræ,
 Quod minime decet, atq; indignum est laudibus istis.
 Cum neq; sint tales, quoniam placantur & ipsi,
 Dij superi: quorum uirtus, uis, robora uitæ,
 Omnia sunt nostris meliora, priora, sed illi
 Placantur tamen officijs, sacrisq; litatis
 Et precibus uotisq; eadem si iusta feramus,
 Ignoscuntq; malis nostris, qui offendimus ipsos.
 Et tunc esse preces genitas Ioue, noris Achilles.
 Hæ sunt ergo Litæ, cœlesti semine natæ,
 Non æquis ravidam comitantes passibus Aten.
 Sunt etenim claudæq; pedes, & lumina patæ,
 Molliaq; exiguis perarata corpora rugis.
 Ipsa Ate neq; clauda pede est, neq; lumine patæ,
 Nec deformato per aniles corpore rugas:
 Sed cursu uelox, & uiribus integra plenis.
 Atq; ideo celeri longè pede præuenit illas,
 Omnia latiuaga terrai regna peragrans,
 Omnia conturbat, nocet omnibus, omnia miscet
 Litibus & rixis, cuius uestigia passu
 Cuncta Litæ meditante legunt, tacitæq; sequuntur.
 Has quicumq; ad se uenientes atq; rogantes,
 Ut ueniam factis quibus est offensus amicam
 Deferat, admittit, captat, reueretur, & audit:
 Hunc ipsæ si quando opus est, ususq; uicissim
 Admittunt, facilemq; adhibent tum uocibus aurem:
 Tum ratione iuuant qua possunt cunq; rogantem.

“

“

“

“

“

“

Litæ, hoc est
 preces, Iouis
 filiz. Ate, id
 est, calamitas,
 noxa,
 &c.

Sin

Sin uerò excludat, uotiꝫ; remittat inanes,
 Ille indignantes iniuria facta parenti
 Conquestæ referunt, orantꝫ; ut protinus Aten
 Immittat contemptori, & prædura nocenti
 Supplicia immissuram homini, poenamꝫ; repulsæ.
 Tu quoq; ne summo natus Ioue maxime Achilles
 Auersere preces, turpi' ue extrude repulsa.

•• Quin potius uenerare, & præbe roganibus aurem.

•• Cum soleat placare etiam reuerentia magnos

•• Sæpe uiros : & tanta data & tot præmia, quantis

Et quot nunc placidum sibi te conatur Atrides
 Reddere. quæ si nulla tuo iam offerret honori,
 Sed magis offensum tibi se præberet, & esset
 Erga te præfracto animo, nunquam ipse iuberem
 Hac ut te posita (qua nunc euerteris) ira
 Auxilium Danaïs ferres, penè ultima passis.
 At nunc quanta tibi in præsens tempusꝫ; futurum
 Offerat, ipse uides. nec solum præmia desert,
 Verumetiam quos præcipue tibi nouit amicos,
 Et summos ad te Danaum dimisit, ut essent
 Quorum tu non argueres, nec credere posses
 Dicta carere fide, nec quos fortissime uelles
 Accessu prohibere tuo : ne fortè (quod absit)
 Si pergas rabidæ seruire diutius iræ,
 Hoc animi uicium uideatur inesse tibi ipsi.

Verùm age deponens seruentes pectoris astus,

Quod ueteres memorant quondam fecisse Herodotus,

Quos sua gestarum commendat gloria rerum,

Muneribus placare, & nostris annue uotis :

Ne te poeniteat post facta nouissima, mitem

NON

Non habuisse animum. quod multis contigit: id quod
 Exemplo uideor sanè meminisse uetusto.
 Quod uobis referam, si non offēdit, amici.
 Bellum erat Aetolos fortes, Curetas & inter,
 Vrbe super Calydone: uicissim & multa cadebant
 Funera, dum ciues urbem defendere certant
 Aetoli, capere insistant Curetes in armis
 Fortibus eximij. causam dedit aurea bello
 Vltra Diana nefas, quod, cum Calydonius Oeneus
 Pro frugum sacra primitijs fecisset, & omnes
 Sacrifici diuos ueneratus honore fuisset,
 Solam præterijt sine sacri parte Dianam.
 Forsthan imprudens commiserat: illa furore
 Mota repentino, per agros, per prata, per urbes,
 Per syluas immisit aprum uastumq; ferocemq;
 Et membris & dente ferum, qui protinus Oenei
 Omnia deuastabat, agros Calydonidos oræ
 Insolita feritate terens, sata, pascua, fruges,
 Spiciferas messes, pecora, horrea, consita, saltus,
 Non etiam arboribus parcens, non mollibus herbis,
 Omnia protriuit. donec miseratus egentem
 Auxilio patriam, Meleagros filius Oenei
 Et iuueni Oenidæ multis ex urbibus una
 Lecta manus iuuenum, uenatorumq; latrantum,
 (Nam neq; cum paucis potuisset tanta domari
 Belua) confectam socialibus abstulit armis.
 Tum stimulante dea, contentio multa coorta est
 De capite & corio uillofi tergoris apri,
 Inter & Aetolos, Curetas & inter amicos,
 Viris hæc merito uirtutis honore darentur.

Aliam inferit
 narrationem
 de bello A-
 solico.

Aper Caly-
 donius caza-
 sa belli.

Atq;

Atq; hinc rixa fuit, post immedicabile bellum.
 In quo donec erat Meleagri cognita uirtus,
 Curetum res deterior fuit : & licet illi
 Milite abundarent, tamen extra mœnia nunquam
 Audebant conferre manus, aut figere castra,
 Irarum donec Meleagros concitus œstro
 (Quod solet & grauium percellere sæpe uirorum
 Pectora) deposuit quæ sumpserat arma, parenti
 Althææ iratus, formosa cum Cleopatra
 Coniuge multa querens iacuit, quæ milia pulchræ
 Marpissæ fuit, Idæiq; uirum fortissimus eui
 Longè erat ille sui, qui sumptis arcubus ipsum
 Impetere est ausus torquentem spicula Phœbum,
 Quod sibi dilectam raperet deus ipse puellam
 Marpissen: quam, donec erat sic raptâ, parentes
 Halcyonem dixere domi, quia sicut amatam
 Halcyonem deplorabat mœstissima mater,
 Hec quoq; deslebat, simili tristissima fato.
 Huic igitur tunc assistens, animiq; dolorem
 Atq; iram sub corde premens, communicat uni
 Oenides natæ Idæo, & pulchræ Marpissæ.
 Causa erat irarum : fraternæ cædis ob iram
 Impatiens Althæa soror, quia filius illum
 Sustulerat Meleagros, humi proiecta, genuq;
 Assiduè posito, tensis ad sidera palmis,
 Sæpe solum feriens, diuos in uota uocauit,
 Infernum Plutona, Hecatēq; & Erinnyas atrâs
 Prona, sinum lacrymis implentibus, ultima nato
 Fata rogans, mortemq; suo. quam dira precantem,
 Et neq; maternum iam dudum pectus habentem,

Audiſt

Audijt ex imo Phlegethonte chorus Furiarum.
 Hac ratione igitur cessante & bella peroso
 Oenida, repetunt Calydona, armisq; laceffunt
 Curetes, subeunt portas, & mœnia cingunt,
 Suffodiunt muros, suffringunt ariete turres,
 Exoritur clamorq; uirum, fremitusq; cadentum.
 Exanimati omnes ad tanta pericula, primi
 Aetolum, misere deum sacra omnia summos
 Ferre sacerdotes, & opem petere auxiliumq;
 Oenida, simul adijciunt amplissima dona
 Que uellet legeret subiecti uberrima campi,
 Et quocunq; loco cuperet, Calydone sub alta
 Viniferum collem, qui passibus esset ubiq;
 Quinquaginta patens, dulcissima uina ferentem
 Parte sui media: Cereales altera messes
 Planicies facili produceret obruta aratro.
 Multa quoq; orabat iam natu maximus Oeneus,
 Egressus celsi uestigia summa cubilis,
 Pulsans claustra manu forium surdissima nati
 Et quibus hic supplex frustra fuit. inde sorores,
 Et mater ueneranda inflectere conabantur:
 Tum socij, ciuesq;, & amici prima tenentes.
 Ille nihil, sed uerba, precesq;, & uota rogantium
 Respuit, abiecit, renuebat, ad omnia duro
 Infractusq; animo, crudeli uictus ab ira.
 Interea in muros, & murorum ardua turres
 Contigerant saltu Curetes, & alta tenebant
 Mœnia, iam celeres sparsere per omnia flammâs
 Culmina tectorum, plena urbs erat hostibus ingens:
 Tum primum formosa uirum Cleopatra superbum
 Affatur

Affatur lacrymans, edens simul omnia planctu
 Tristia, ut occidant homines, urbs ardeat igni,
 Abducant pueros, matronas atq; puellas
 Captiuas rapiant, & quæ mala cunq; feruntur
 Oppida capta pati. Tum demum fractus, & ira
 Oblitus, rapit arma manu, ciuesq; propinquo
 Seruat ab exitio, patriamq; urbemq; receptas
 Præstitit incolumes. tamen hæc & talia præstans
 Ciuibus, haudquaquam gratus fuit, & neq; tantum
 Quantum polliciti fuerant soluere bonorum
 Præmia, quæ permulta & maxima dona fuerunt:
 Quod quæ fecisset, non ciuibus illa dedisset,
 Sed sibi, sed proprio stomacho, menti q; superbe.
 Quod tu per superos ne feceris optime Achilles,
 Nec sinat ut facias Genius tibi fidus amicus.
 Durum etenim fuerit tibi, iam flammantibus igni
 Nauibus auxilium ferre, & præstare salutem
 Ambustis. iam nunc fer opem, dum tanta feruntur
 Munera, dum factu potes hoc (michi crede) parare
 Immortale decus tibi. nam te Graia iuuentus
 Non secus ac diuum statuet. nisi protinus ergo
 Subuenias, etiam si post sine munere bellum
 Suscipias, gratisq; geras quæcunq; rogamus,
 Non erit ulla tui, quàm nunc est, gratia facti
 Magna tibi, nec te tam gloria certa sequetur.

Epilogus.

Achilles
Phœnici.

Huic ita respondens cursu uiolentus Achilles
 Care pater, uenerande senex (ait) optime Phœnix,
 Hoc mihi non opus est quem nunc ostendis honorem,
 Sed quem iudicio Iouis adsequor, hic mihi gratus
 Est honor, hoc merito cumulatus honore quiesco,

Q10

Quo me nunc apud incuruas fastigia naues
 Ornat, & ablatum nostra clade urget honorem.
 Hoc ego dum uiuam, dum spiritus hos reget artus,
 Dum genua officium facient, letabor honore.
 Quod tibi nunc igitur dicam, fac sensibus inis
 Demandes. Tu ne deinceps conere loquendo
 Talia persuadere mihi, talesq; per artes
 Velle animum mouisse statu, quo fautor Atridae
 Gratificere tuo. nec te esse decebat amicum
 Illi, qui meus hostis erat, ne forsan amicus
 Esse ita definirer mihi tu: quem deniq; pulchrum est,
 Qui me cunq; odere, uiros odisse, tenentem
 Et regni mecum partes, & nominis æquas.
 Isti ergo referent quæ diximus omnia Atridae:
 Tu mecum remanebis, & hanc dignabere noctem
 Mollia somniferi subijisse cubilia lecti:
 Cras ubi prima diem referens aurora rubebit,
 Consultaturus mecum, si mecum fortè manendum,
 An patrias nobis sit eundem nauibus oras.
 Sic ait, & nutu Patroclo iussit amico,
 Mollis adornaret subeunda cubilia lecti.
 Is properè egrediens, mandata facescit Achillis.
 Inde Deo similis coepit Telamonius Ajax:
 Care Ioui Laertiade consultor Vlysse,
 Hinc age quamprimum nos proripiamus, & ultro
 Cedamus, quoniam nihil hoc in munere uerbis
 Proficimus, quæ uana cadunt, & friuola finem
 Non habitura uolant: & nos decet ista referre
 Quamprimum, quamuis non leta, manentibus istic
 Ad naues Danais, autè expectantibus istic

Ajax Vlyssi.

r Ad naues

Iussa reportemus. namq; hic crudelis Achilles
 Immanem duro uersat sub pectore sensum,
 Nec fidei, nec amicitia iura ulla suorum
 Respicit, impensi iam dudum oblitus honoris,
 Quo nos pro reliquis ipsum exornauimus omnes
 In castris, & apud curuatas summa carinas,
 Seuus & immanis, ferus, implacabilis, excors.
 At fuit, occisi qui nati aut fratris ob iram
 Acciperet poenam, & fieri sibi munere sumpto
 Posse satis pateretur, & obuersarier omni
 In populo fontem. Sed nunc tibi maxime Achilles,
 Dij rabido insanam posuere in pectore mentem,
 Vnius erepta uesano ab amore puella,
 Pro qua nunc septem (sed & hac tamē ante remissa)
 Offerimus tibi praestantes ex omnibus ipsas,
 Plurima praeterea. Tu tantum agē pectoris alti
 Comprime feruorem, placa iram, discute qui te
 Conficiunt aestus. tibi nos constanter amici
 Et sumus, & fuimus, cunctisq; manebimus annis
 Omnibus ē Danais: da nostro hoc quaeso pudori,
 Da iuri hospitij, caris da munus amicis.

ἀπορροφῆ
 ad ipsum A-
 chillem.

Achilles
 Aiaci.

Huic ita respondit celerando inuictus Achilles
 Aiax care Ioui, Telamoni exercituum dux,
 Omnia quæ loqueris, mihi pulchra & iusta uidentur,
 Et quæ te deceant. Sed enim mihi corda tumescunt,
 Et feruens toties furit imo in pectore bilis,
 In mentem quoties reuoco, mecumq; recordor,
 Qua me ignominia complebit filius Atræi,
 Ceu stolidum uanumq;, nihil uirtutis habentem
 Præ Danaum reliquis contempserit, ac uelut omni

Extorrem

Extorrem patria dignum uice duxerit ista,
 Ludibrio ut cunctis me ponere uellet Achuis.
 Sed uos ite citi, reliquisq; hæc dicta referte,
 Non me sanguinei prius in commercia belli
 Venturum, quàm cæde ferox, & Marte cruentus
 Cæforum Danaùm, atq; incensis nauibus igni
 Omnibus iniecto celeres Priameius Hector
 Myrmidonum ad naues, & ad hæc tentoria pergat:
 Si tamen huc pergat, quod non audebit opinor.
 Sic ait. ac illi, postquam spumantia plena
 Pocula libarunt Baccho, rediere citati
 Ad celeres, Lærtiade præeunte, carinas.
 Interea Patroclus, ut illi fidus Achilles
 Iusserat, ancillis socijsq; iubebat, adornent
 Mollia strata seni: quod iusse protinus ipsum
 Perficiunt, pellesq; super, pictasq; reponunt
 Lodices, mollesq; & , linea stragula, lanas.
 Fessus in hæc senior cubitum concessit, ibiq;
 Vsq; sub Auroræ redeuntis dormijt ortum.
 Tum quoq; Pelides cubiturus ad intima tecti
 Secessit loca: quem mulier formosa sequuta est,
 Quam tulit è Lesbø Phorbantis filia magni,
 Pulchra reflexibiles Diomede ornata capillos.
 Quem contra iacuit Patroclus: & hunc comitata est
 Iphis, & ore decens, formosa & corpore toto,
 Quam captam è Scyro urbe Enyei magnus Achilles
 Munus habere dedit, quo se oblectaret, amico.
 Legatos post hæc tentoria ad alta reuersos
 Atridæ, cuncti excipiunt, & pocula dextris
 Aurea plena ferunt certatim, & uina propinant.

Diomede
 concubina
 Achilles
 Iphis Patro-
 cli

Illi autem adstantes sumebant: tradita demum
Iussa requirentum prior omnibus inquit Atrides:

Agamemnon
Ulysses in-
terrogat,
quid Achil-
les responde-
rit.
Ulysses A-
gamemnoni.

Dic age, dic uenerande mihi & clarissime Ulysses,
Vult' ne ille à nostris propellere nauibus ignem
Hostilem? an potius concepta perstat in ira?
Reddidit huic contra patiens & fortis Ulysses:

Inchyte rex, exercituum princeps Agamemnon,
Non uult ille quidem nostris à nauibus ignem
Pellere, nec ceptas irarum extinguere flammæ,
Sed magis increfcit sub pectore uulnus acerbum
Ad uerba, atq; preces nostras, adeo usq; perosus
Est tecum donis simul omnibus. hoc quoq; iussit
Dicere nos, quo' nam classem molimine serues,
Qua populum ratione queas defendere ad hostem,
Tu tibi prouideas, sine se quando omnia possis.
Se quoq; dicebat, cum crastina fulserit hora,
In mare ducturum naues, & littore ab isto
Esse soluturum: quod idem faceremus & ipsi
Consuluit, patriasq; omnes redeamus ad oras.
Quandoquidē fatum populosam excindere Troiam
Nos uetet, & superi faueant hostilibus armis,
Præcipue ingenti affligens nos Iuppiter ira,
Troianisq; animos, magnasq; in pectora uires
Præterite indiderint certamina perditæ pugne.
Hæc ita præfracto nobis sermone loquutum,
Hos testor, qui sic mecum stupuere loquentem:
Aiacem in primis præstantem pectore forti,
Præconesq; duos, acres rationibus ambos.
Nam senior Phoenix illo mandante remansit,
Quem secum patrias cras sit ducturus ad oras.

Si uolet:

Si uolet: inuitum siquidem deducere nolit.

*Sic ait, alta diu tenuere silentia cuncti,
Voluentes ea dicta animis, & pectore mœsto,
Dura quidem mandata uiri, nec iusta stupebant,
Tandem sic clara est Diomedes uoce loquutus:*

Inclyte Achiuorum dux ô Atrida Agamemnon, Diomedes
Agamemno-
ni.
*Non erat ut uelles ad seuum mittere Achillem,
Moturas adamanta preces, & munera cœlo
Deductura Iouem : quia scilicet iste superbus
Nec prece, nec precio, nec nostra clade mouetur.
Sed magis hoc factô præcordia seua tumentem
Efficis, haud alioqui iræq; animiq; capacem.
Illum igitur mittamus, & hinc uel abire sinamus,
Si uolet, aut remanere : iterum fera bella capeffet,
Cum feret aut animi renouata cupido superbi,
Aut deus indiderit menti Mauortis amorem.
Nunc mea dicta æquis aduertite mentibus omnes,
Indulgete cibo, uinoq; ut fessa resecti
Membra, leuem toto captatis pectore somnum:
Hæc etenim uires animiq; & corporis augent.* “
*Cras ubi prima rubens digitos Aurora reducet
Tempora Luciferi, peditumq; equitumq; phalanges
Eductas capere arma iube, tum signa acierum
Instrue, & in primis ut pugnes ipse memento.*
*Talia Tydides: cuius cum cuncta probassent
Verba duces admirantes, tum pocula Baccho
Ebria libantes, tentoria quiq; reuersi
In sua, fessa leui tradebant corpora somno.*

ILIADOS HOMER.
ILIADOS HOMERICAE
LIBER DECIMVS.

Caris ancil-
us Agamen-
non noctem
peruigilem
ducit.
Comparatio

IAm placido dulcem carpebant pectore somnum
Primores reliqui Danaum sub nauibus altis,
Soluta ademptrici curarum fessa quieti
Corpora non potuit demittere rex Agamemnon,
Tantum ille suo uolebat pectore curas,
Tam multa in diuersa animum rapuere grauatam
Mole laborantis sub iniquo pondere sensus.
Sicut ubi obscurum cum Iuppiter aëra nimbis
Grandibus obducens, pluuiamq; aut grandinis imbrē,
Aut niuis ingentem gelida de nube pruinam
Spargit in albentes hybernis roribus agros,
Aut grauibus dextra rutilanti fulgurat Austris:
Sic crebra ex imo suspiria pectore ducens
Anxius, insolitoq; tremens præcordia motu
Atrides, quoties uertebat ad agmina Troium
Lumina, per campum latè metantia, crebras
Collucere faces admirabatur, et ignes
Tot simul ad Troiam uersos, tot musica duci
Organa, tot uocum nocturnis iubila castris
Audiri, fremitusq; uirum, strepitusq; sonoros
Quadrupedum. cum uerò oculos naualia retro
Ad sua deflexit, castrisq; induxit Achiuum,
Tum stupido tristis euellens uertice canos,
Tristia fata Ioui questus, dolor anxius intus
Cor quatit, et gemitus imo de pectore fundit.
Dumq; ita multa animo uoluens secū, omnia uersat,
Optima res factu uisa est, ad proxima magni

Nestoris

Nestoris accelerare gradum tentoria, & ipsum
 Consulere, afflictis si forte quid utile rebus
 Consilij expediat. consurgens ergo decoram
 Induitur tunicam, pedibus tum fortia nequit
 Vincula; dein magni rutilantia terga leonis
 Ex humero sibi ad usq; pedes suspendit, & hastam
 Corripit ingentem dextra: cui talia agenti,
 Iunior Atrides uenit obuius, ille quoq; altis
 Confictus curis: nec enim captare quietem
 Aut somnum potuit, pro sorte & rebus Achiuūm
 Anxius. ij siquidem causa ipsius, equora ponti
 Cerulea tranantes, animoso Pergama bello
 Aggressi urgebant. humeros cui discolor altos
 Pardi contexit pellis, galeamq; nitentem
 Indutus capiti, dextraq; hastile tremendum
 Concutiens, ibat rupturus tempora somni
 Germano, qui cunctorum dominator Achiuūm
 Non secus ac aliquis diuorum humana gerentum
 Sceptra colebatur. quem latis arma gerentem
 Pulchra humeris, stantē in puppi, gratissimus hospes
 Aduentu, fratrem sic est affatus Atrides.

Quid tantum hoc noctis carissime frater ad arma
 Consurgis? quid te sic excitat? ergo ne mittes
 Exploratum aliquem quid agant ad moenia Troēs?
 Quid ue parēt? quod si proficisceris ipse, uerendū est
 Ne quis oberrantem te inuadat, & occupet isthoc
 Tempore, quo scelerati animis imbellibus audent
 Omnia, noxq; animum peccare uolentibus addit.
 Illi respondens Agamemnon, talibus infit.

Consulere, ô Menelae, mihiq; tibiq; necesse est,

Habitus A-
 gamemno-
 nis de nocte
 consurgentis

Menelaus

Menelao
 pardi pellē,
 Agamemno-
 ni leonis at-
 tribuit.

Menelaus
 Agamemno-
 ni.

cc

cc

Agamemnon
 Menelao.

Qua ratione malis presentibus occurramus,
 Quo uitare modo liceat quod ab hoste superbo
 Imminet exitium nobisq; & nauibus altis,
 Postquam tota Iouis retro nos uersa reliquit
 Gratia, & Hectoreis pronas accommodat aures
 Votisq; & precibus, nosq; auersatur, & hosti
 Obijcit insontes, nec nostra negotia curat
 Amplius ulla, preces' ue ulla admittit ad aures.
 Talia gessit heri siquidem Mauortius Hector,
 Qualia nemo uirum tam paruo in tempore gessit
 Vnquã aliquis, quem uel prior, aut hæc uiderit atq;
 Nec patre ipse deo, nec diua matre creatus,
 Tot mala, tot clades, tot uulnera solus Achiuus
 Intulit, ut longos possint meminisse per annos.
 Tu celeri cursu ad naues i, perge uocatum
 Aiace[m] præstantem, atq; Idomeneam superbum
 Viribus, huc ueniant, consultũ: ego Nestora magnã
 Pergo uocaturus, ne totam dormiat horam
 Noctis, ad excubias ipsum, nisi forte recuset
 Deducturus, ut edoceat quid restet agendum.
 Præstat enim uir consilio, rebusq; gerendis.
 Ipsius est siquidem præfectus filius illic
 Vnã & Meriones uigilum, necdum inde reuersi.

Menelaus
 Agamemnoni.

Frater ad hunc Menelaus. Vtrũ tamen inde reuertis,
 Aut istic remanere iubes, ubi ritè uocaro
 Quos memoras? simul excubias adeamus ut unã,
 Aut proficiscentem properè te consequar istò?

Agamemnon
 Menelaum
 hortatur ut
 principes
 blandè exci-
 tet.

Reddidit huic magnas generosi filius Atrei
 Illic ut manes iubeo, ne fortè reuertens
 Ipse alia gradiare uia (nam multa uiarum

Per

Per castra incautos compendia fallere possunt)
 Et mihi non iterum occurras. iam cautus ibi esto,
 Ut quibus excuties mulcentem pectora somnum,
 A genere & meritis, atq; à uirtute paterna
 Compelles. tribuas & auitæ laudis honorem,
 Et reuerenter agas, nec uocem mitte superbam,
 Et nihil elatum, nec uerba tyrannica profer.
 Sortis eò siquidem nos auersatus adegit
 Iuppiter, ut nostri immemores generisq; domusq;
 Cogamur submissa alijs & blanda profari.
 Talibus instructum fratrem dimisit : at ipse
 Nelike uicina petit tentoria magni.
 Quò cum peruenisset, agentem mollia somni
 Munera ad undiuagas inuenit Nestora naues.
 Ponè thorum uarij pendebant arma laboris,
 Færgentis primum clypei pulcherrimus umbo,
 Tum duo splendenti præfixa hastilia ferro,
 Et galeæ fulgens cristato uertice conus.
 Baltheus his aderat, uariantibus undiq; bullis
 Insignis, quo præcingi de more solebat
 Ducturus nocitura senex in bella cohortes.
 Nondum etenim totum confecerat ægra senectus.
 Hunc ibi per strepitum præsensit adesse, leuatus
 In cubitum, leuaq; tenens caput : Ecquis, ad isthæc
 Nocturnos, inquit, tendis tentoria gressus,
 Castra per ad naues, dum somno tota quiescunt
 Agmina, qui solus nocti confidere possis
 Obscuræ? socium ne aliquem, profugum' ue requiris
 Iumentum? ne me propius taciturnus adito,
 Fare age quid uenias, si afferre quid utile forsan

Arma Ne-
storis.

Nestor Aga-
memnoni.

Agamemnon
Nestori.

Me tibi posse putes. Ad quem sic rex Agamemnon
Nestor Nelida, magnorum insignis achiuū
Gloria, num sentis ex ipsa Agamemnona uoce
Huc uenisse tibi? quem Iuppiter impius urget
Præ reliquis, ærumnarum sæuiq; laboris
Mole premens, adeo ut donec mihi uita superfit,
Donec & incedens uestigia ducere possim,
Sim miser, & maneam, per tempora cuncta futura.
Et nunc quando oculis placidi capere ulla quietis
Munera non possum, uenio de caridine rerum
Anxius, & belli discrimine, & omnis Achai
Nominis & famæ, quibus hæc tristissima nox est,
Et mihi corda egro prorsus mœrore sathiscunt,
Nec sibi mens constat, uerum de pectore mœsto
Exilit, & totos trepidat per corporis artus.
Ergo agè si quid habes (postquã nec tu quoq; somnũ
Concipis) in medium proferto his utile rebus,
Tam miseris simul, & uigiles inuisere mecum
Excubiasq; uelis, ne fortè laboribus agris
Hi quoq; defessi iaceant, & corpora somno
Abijciant prostrata, nec excubialibus adsint
Officijs, cum tam exiguo distemus ab hoste
Camporum spacio, nec scire queamus an huius
Sint aggressuri forsitan nos tempore noctis.

Nestor Aga-
memnoni.

illi respondens Nestor Neleius infir-
Atrida præclare hominum princeps Agamemnon,
Non equidem, ut reris, nunc expedit omnia magnũ
Consilia Iliadæ, nos contra, Iuppiter hosti:
Quin magis hoc credo, curis ingentibus ipsum
Secum angi, & torqueri animo, ne magnus Achilles
Placatus

Placatus redeat iam nunc tibi factus amicus,
 Deposita tandem qua sic deseruit ira.
 Nil tamen ipse sequi quò duces cunq; grauabor:
 Quin alios etiam tecum dormire uetabo,
 Sed uigilare uiros, nobis & adesse iubebo,
 Robustum Diomedeæ, & aptum rebus Vlyssæ,
 Et celerem Aiace, genitumq; parente Megetem
 Phyleo. atq; utinam sit qui uolet ire uocatum
 Aiace Telamoniaden, atq; Idomeneum,
 Qui procul hinc absunt castrorū extrema tenentes.
 Sed tamen in primis cuperem Menelaus adesset
 Noster, in has partes promptissimus: acerbius illum
 Arguero uerbis, etiam si tu ipse uetaris.

Qui, te nunc tantos pro se tolerante labores,
 Admittens placidam secunda mente quietem
 Dormiat, & nostros nolit iuuisse labores,
 Quos tot, & in primis clari toleramus Achii.

illi sic Danaum princeps respondit Atrides
 Magne senex, hoc ut faceres te sæpe rogarem,
 Hortarerq; aliàs: quia se solet ille labori
 Subtrahere, & paulo cunctantior esse uideri:
 Non equidem, quia lenta piger uelit ocia, non quòd
 Deficiat uirtute animi, potiora uolentis:
 Sed quia respiciens me obseruat, ut omnia primus
 Incipiam expectans, mea consilia inde sequatur.
 Nunc tamen ille prior me longè hoc tempore noctis
 Surrexit, meq; ipse adiit, quem protinus istos
 Quos tu commemoras reges iussi ire uocatum.
 Nunc igitur celeri cursu hinc properemus ad ipsas,
 Quas iuxta accitos iussi consistere portas,

Agamemnon
 Nestori.

Cum

Nestor Aga-
memnoni.

Habitus &
armatura
Nestoris.

Vlysses Ne-
stori & Aga-
memnoni.

Nestor V-
lyssi.

Cum turmis uigilum partes curantibus istas.

Illi isthæc responsa Gerenius intulit heros.

Tali nempe modo nemo tua iussa maligne

Accipiet Danaûm, nemo indignabitur isthæc

Tam bona pro populi cura parêre iubenti.

Sic ait, & tunicam induitur, tum uincula necit

Pulchra, ligans pedibus : tum læuam murice tinctam

Purpureo, duplicem, latamq; & tergora uillis

Horrentem. ualidam manibus mox corripit hastam,

Quæ ferro præfixa altè fulgebat acuto.

Atq; ita ad Argiuûm tentoria nota profecti,

Quos inter Laërte satum, dijs equiparandum

Consilijs, primum inuenere. illi ocyus altum

Excutiens somnum Nestor, clamore sonanti.

Ille senis postquam uocem intellexit, ad ipsum

Prouolat è thalamo : cui talia uerba profatur

Ecquid ob hæc nocturna uiri uos castra uagari

Compulit, has iuxta naues, tentoria circum,

Per tenebras? quæ causa duos tam friuola adegit?

Huic ita Nelides responsum reddidit heros

Laërtis generose animi fate sanguine magni,

Ne nos argueris, ne ue indigneris Vlysse,

Quod facinus, Danaûm fors nos miseranda coëgit

Vt faceremus opus. reliquos aduenimus autem

Excutare è somno : quas te quoq; summere partes

Nobiscum decet, & fractis succurrere rebus,

Quantum consilio possis, & pectore forti

Cum reliquis, fugiamus, an hic pugnemus in hostem.

Sic ait at thalamum ingrediens consultor Vlysses,

Ingentem ex humero clypeum suspendit utroq;

Adq;

Adq; ipsos redijt, mox ad tentoria magni
 Tydidæ proficiscentes, in pellibus ipsum
 Taurinis extra tectum offendere cubantem,
 Armatum, iuxta socijs recubantibus ipsum,
 Sub capita appositis per aperta cubilia scutis.
 Quos prope ferratæ stabant fulgentibus hastæ
 Cuspibus, sed & arma tholis suspensa micabant
 Eminus, in morem magno Ioue fulguris acti.
 Ipse quidem corio incubuit bouis inclytus heros,
 Insigni nixus fessa ceruice tapeto.

Bubulo corio
 Diomedes incubat,

Quem prope consistens Neleius excitat heros,
 Calce pedum feriens, ultroq; hæc uerba profatur
 Surge age, ne dormi Tydei clarissime fili.

Nestor Diomedem
 calce feriens excitat.

Quid iuuat integram noctem te stertere somno?
 Non sentis tumultum Troas cepisse, nec ipsos
 Esse procul? campus qui interiacet inter utrosq;
 Quantulus est etenim? Sic dixit. at ille leuaturn
 Sustulit è somno corpus, dehinc talia faturn

Dure senex, atq; irrequiete, laboribus ipsis
 Indurate animo nunquam cessante quiescis.

Diomedes
 Nestori.

Num ne aderant alij, quos posses mittere ad istuc
 Officij iuuenes, qui quos uoluistis Achiuum
 Primores ad uestra uiros consulta uocassent?
 Nec tibi opus fuerat per te hunc subijisse laborem.
 Sed tibi difficilem tribuit natura senectam,
 Quæ nullis rerum succumbat uicta procellis.

Reddidit huic Nestor. Næ tu hæc es amice loquutus
 Omnia, & ut decuit, uerissima, & optima dictu.
 Sunt etenim mihi præstantes fortissima nati
 Pectora, sunt urbes, populiq; uiriq; fideles,

Nestor Diomedem.

Quorum

ἔπειτα ἔπειθ
 ἀκούεις,
 adag. Theo-
 eritus in Dio
 scuris.

Quorum isthæc potui mandare negocia curæ,
 Sed nunc me dolor angit iniquæ sortis Achivium
 Maximus, atq; animo nullam finit esse quietem,
 Ex quo res posita est extremo in acumine ferri
 Omnis, & ancipitem casum fortuna minetur
 Talis, ut aut fato crudeli sit pereundum
 Omnibus, aut aliqua uitam ratione tueri.
 Sed tu nunc pedibus præstantem uade uocatum
 Aiacem, fortemq; manu Phylideæ, postquam
 Viribus ipse uigēs ualidi melioribus æui,
 Et nostri absumptum miserere etatis honorem.

T

Sic ait. ille feri rutilantia terga leonis
 Induitur latos humeros & brachia circum,
 Tegminis extremum talos defluxit ad imos.
 Mox hastam capit, it, uocat, adducitq; uocatos.
 Postquam est ad uigilum uentum loca, singula reges
 Opportuna uident, præfectos omnia cautis
 Disposuisse modis: nullum demittere somno
 Lumina, sed uigiles omnes loca iussa tueri,
 Armatos omnes, in castra hostilia habentes
 Intentos oculos, solertibus omnia curis
 Spectantes. ceu plena canes ad ouilia, si quem
 Audiuerē lupi fremitum, uenientis ab alto
 Vertice, rapturi pecudes, quem pastor & ipsi
 Latratu fremituq; suis ab ouilibus arcēt.
 Talia conspiciens senior, sic Nestor agentes
 Alloquitur. Vigilate uiri, atq; insistite curæ,
 Ut facitis, somnumq; oculis arcete nocentem
 Rebus in afflictis, sæuo ne forsitan hosti
 Ludibrium risumq; incuria nostra pararit.

Comparatio

Nestor uigi-
 libus.

Sic

Sic dicens, extra uallum processit, & ipsum
 Ponē sequebantur reges consulta daturi,
 Cumq; his Meriones, & Nestoris inclytus armis
 Filius : hi siquidem super hoc uenere uocati
 Consilio. iamq; egressi munimina fossæ,
 Confedere duces, ubi multa cadauera bello
 Casorum iacuere loco, qua strenuus Hector
 Cædibus à Danaûm uenientis munere noctis
 Summotus fuerat. residentes ergo serebant
 Mutus colloquia : hic Nestor Neleus infit.

Ergo' ne nos uirtus, adeo' ne audacia liquit
 Omnis, ut hoc nostro numero nemo inueniatur,
 Qui sibi tantopere confidat, ut audeat hostes
 Accedens propius, quid agant, quæ, qualia tractent
 Consilia, explorare: istic num forte manere
 Constituant, an sint redituri in moenia Troës,
 Post tantam inflictam Danaïs hoc tempore cladem?
 Aut aliquem capiens postremo ex agmine Troûm,
 Aut propè succedens, uoces & uerba loquentum
 Audiat, auscultetq;? ferox quid cogitet Hector?
 Quod si hæc explorata renunciaret omnia nobis,
 Saluus & illesus quanto post tempore uiuet.
 Illi honor immortalis erit, quæq; inserat astris
 Gloria, & à nobis pulcherrima dona dabuntur.
 Namq; huic præfecti ratiùmq; & pubis Achiuæ
 Singula dona ferent, nigrantes terga bidentes
 Pingua, foetam quisq; gerentes utribus omnes,
 Cui similis possit possessio nulla uideri.
 Semper & inter erit solennibus omnibus idem,
 Et festis epulis, gestarum nomine rerum.

Nestor prin-
 cipibus Græ-
 corum.

Sic ait.

Sic ait. hi pressis tenuere silentia linguis
 Certa diu : tum sic Diomedes uoce canorus
 Excipit. Est animus Nestor mihi pectoris alti,
 Prompta uoluntatis ratio est, cupio ista subire
 Quæ tu castra mones hostilia, & omnia certis
 Explorare modis, quæ nunc ante omnia Troës
 Consilia expediant, cum tam propè castra locarint,
 Si modò consilij comitem, sociumq; laboris
 Des aliquem. nam maior adest & plena duobus
 Pectoris atq; animi præstantia, copia rerum
 Vberior, uis consilij præsentior omnis,
 Dum nunc hic, nunc ille aliquid, quod & utile credat,
 Inuenit, alter & alterius sepe indiget usu.
 At qui solus erit, si fortè quid utile rebus
 Cogitet, inueniatq; animo persepe labanti
 Deficit, & timidum fugit omnis consilij uis.

Idem de Sci-
 pionibus di-
 xit Virgilius

Sic ait, atq; illi comitem se quisq; uolebat,
 Præcipuè Aiaces, quorum Telamonius alter,
 Alter Oilides, magni duo fulmina Martis,
 Optabant comites in tanta pericula ituro
 Tydidæ fieri: uoluit Menelaus, auebat
 Meriones, cupijt Thrasymedes Nestore cretus,
 Optabat patiens & ad omnia durus Vlysses,
 Sicut erat fidenti animo, semperq; parato
 Castra subire uirum Danaïs tum dira minantium.

Agamemnō
 Diomedē

Ad quos Atrides hominum rex talia satur:
 Tydida generose, animo gratissime nostro,
 Cum tibi tot comites in aperta pericula ituro
 Esse uelint Danaūm primi, tu delige quem tu
 Esse bonum ducas, qui sit, uideatur & idem

-Optimū

Optimus è numero hoc : nec te reuerentia honorum,
 Aut generis moueat : nec te ulla potentia regum
 Auersum rapiat, quos præterijisse malignum
 Forte putes, hæc Atrides est uerba loquutus.
 Quòd Menelaë tibi, ne tu legerere, timebat.

Ad quem Tydides : Quod si permittitis, inquit,
 Ut quemcunq; uelim præsentis ab ordine coetus
 Ipse legam comitem, quo tandem crimine Vlysseni
 Præteream ? cuius sapiens, et ad omnia promptus
 Est animus : quamuis metuenda pericula, quemq;
 Pallas amat. comite hoc per Martia castra, per ignes,
 Per mala quæcunq; euadam. Sic ergo loquuto
 Respondens Laërtiades : Noli inclyta Tydei
 Progenies, nimis aut laudare aut carpere Vlysseni,
 His coram ducibus, qui me nouere. Sed hinc nos
 Tempus abire monet, siquidem nox prona minatur
 Aduentum auroræ, quæ non procul esse uidetur,
 Iam spacia emensis cœli longissima stellis.
 Partibus exactis etiamnum penè duabus,
 Tertia sola super cursu peragenda relicta est.

Hec ubi dixisset, correptis protinus armis
 Membra tegunt, gladium Diomedei tum Thrasymedes
 Commodat ancipitem, galeamq; utrinq; comantem
 (Nam sua pontigradas ad naues arma reliquit)
 Taurinam, non excultam, non deniq; comis
 Ornatam, proprio quam Cassida nomine dicunt,
 Vtilis et tantum est capiti tutela tegendo.
 Inde suum clypeum, magno tunc fidus Vlyssi
 Meriones, arcumq; grauem, pharetramq; decoram,
 Et gladium, galeamq; dedit, de tergore factam

s Taurino,

Diomedes
 Vlysseni fo-
 cium sibi ad
 exploranda
 hostium con-
 silia deligit.

Armantus
 explorato-
 res duo, Di-
 medes &
 Vlyssa.

Taurino, multa interiùs retinacula habentem,
Intentam, rigidam. dentes extrinsecus albi
Visebantur apri, qui densi parte ab utraq;
Extabant, medium setæ tenuere serinæ.

Hanc Eleona olim populatus, Amyntoris urbem
Ormenidæ, uertens opulenti tecta tyranni
Sustulit Autolycus : quam protinus Amphidamanti
Ipse Cithæreo dono dedit, ille uetusti
Hospitiij dat iure Molo, Molus ipse paternum
Munus habere dedit nato tunc arma ferenti
Talia Merioni, queis tunc armabat Vlyssem.

Taliter armati, linquentes castra suorum,
Castra inimica petunt : quibus incedentibus ultro
Augurium à dextra leto dedit ardea cantu.

Augurium
ex cantu ar-
deæ.

Tecta aue Pallas erat, quam postquã agnouit Vlysses,
(Quamuis per tenebras uolucrem uidisse nequibant)
Lætius adesse deam, deinde hac est uoce precatus

Vlyssis ad
Palladem
oratio.

Audi me Ioue scutifero nata inclyta Pallas,
Sicut ubiq; soles, sicut mihi in omnibus adstas
Casibus aduersis, nec me obliuisceris unquam
Conantem prægrande aliquid : nunc ergo uocantem
Præcipuè exaudi, da nos in castra reuerti
Acto opere immortalis aliquo, quod tempore longo
Troianis doleat. Tum uoce ualens Diomedes-

Me quoq; diua (ait) exaudi Tritonia uirgo,
Da mihi te comitè, quondam ut comitata parentè et
Tydea, cum uirides Asopi fluminis undas
Linqueret, & solus reliquorum nomine Graium
Missus ad excelsas Cadmeia moenia Thebas
Iret, & expositis quæ propter uenerat, isthac

Digressus

Digressus duce te hoc opus immortale peregit,
 Hostibus edomitis. cui ut tu dea sola fuisti
 Dux, comes, auxilium: sic nunc mihi fautor adesto, Fautor formi
 minum.
 Me rege, custodi, reducem siste, adfere, serua.
 Robustum tibi diua bouem, cui cornua latam
 Obtendant frontem, quem nec iuga tracta domarint,
 Quem statuam ante tuas auratis cornibus aras,
 Sacrificans uoti soluam reus. Ista precati,
 Non renuente dea, tenebras per noctis opacæ,
 Sparsa per arma uirum, per fusa cadauera campo,
 Per loca cæde uirum iam lubrica sanguine fuso
 Ibant præcipites, geminorum more leonum.

Sed neq; magnanimis Troianis inclytus Hector
 Vllam permisit requiem, nec tempora somni.
 Consilium procerum sed et ipse coëgit, et omnes
 Iussit adesse simul: quibus ad mandata coactis,

Ecquis erit uestrum (inquit) ad hæc se offerre pa Hector Troj
 ianis.
 Quæ dicã peragenda negocia, tēporis huius (ratus
 Nocturni, patrato habiturus munera factio
 Digna satis, mercedis erit nam summa futuræ,
 Corpora bina dabo cursu pernicia equorum
 Cum curru Danaum de cunctis optima: si quis
 Audeat ad Graias speculatum hinc currere naues,
 Quam poterit propius, nunquid uelut antè solebant
 Ad celeres Danaï circum sua castra carinas
 Excubias peragant, hodierni an clade laboris
 Et nostris domiti manibus nocturna relinquunt
 Officia, et uigilum curas, et nauibus altis
 Effugere hinc statuunt. Sic inclytus Hector. at illi
 Mutua nocte diu tenere silentia pressa.

Dolon se of-
fert explora-
torem.

Dolon uir de-
formis, sed
cursu celestri
mus.

Vir Troianus erat, patres dixere Dolona,
Filius Eumedis clari præconis, et idem
Vnicus, et solus nunc fratrum quinque superstes,
Vir locuples auri atque æris, sed prorsus inepta
Deformis facie, uerum pernicious aptus,
Et uolucer pedibus, cursuque inuictus anhele:

Is tunc alloquitur sic Troas et Hectora magnum:

Hector, in hoc animo uirtus, in pectore promptum

Robur adest, ad perficienda negotia rerum]

Quæ tu cunque iubes, ea mea confidere debes

Facturum: licet informis sim corpore toto,

Non tamen iccirco malus explorator habebor.

Ad naues itaque accedam fidenter Achiuas,

Quam potero propius, tibi et hæc in castra retrorsum

Explorata feram. sed tu nunc omnia sceptro

Protenso firmare uelis, mihi te esse daturum

Frena, et equos, currusque inuicti nuper Achilli.

Sic ego peruadam castra intima, sic ego naues

Vsq; Agamemnonias ueniam. nam forsitan Achiuas

Nunc ibi consultant proceres, an prælia rursum

Instaurent, an forte fugæ se credere malint.

Sic ait. ille manu uibrabat nobile sceptrum,

Hector De-
loni per Io-
nem iurat.

Iurabatque uiro: Nunc Iuppiter ille maritus

Iunonis, mihi testis ad hæc sit rite uocatus.

Nemo istis potietur equis te præter in omni

Hoc Troium populo, te illustrem gloria reddet

Talis, et æternum tanta celebrabere fama.

Atque ita iuratus postquam est hæc uerba loquutus,

Instat, ut appropere, fortissimus Hector. at arcum

Fulgentem ex humero suspendit utroque lupina

Tectum

Tectus pelle Dolon, super utraq; tempora adaptans
 Hircinam galeam, iaculum tum sumit acutum,
 Atq; abit aduersus naues Argiuq; castra,
 A quibus haud iterum rediturus nauibus esset,
 Nulla relaturus quæ audisset ad Hectora magnum.
 Namq; ita digressum à socijs, uestigia pleno
 Torquentem properata gradu, cum primus Vlysses
 Vidisset, sic alloquitur Diomedeæ fortem

Et tibi, nescio quis, pedes huc uir ab hoste profectus Vlysses Dio-
medi.
 Tendit, an hic forsân nostras petit aduena naues
 Explorator? an ad dispersa cadauera campo,
 Captans prædæ aliquid? Sed nos hunc ire sinamus,
 Dum nos prætereat, rapidis mox cursibus ipsum
 Prensuri, quod si cursu præuerterit, & nos
 Dexteritate pedum superauerit: ipse memento
 Ad naues urgere hasta, semperq; retrorsum
 Cogere, ne retro queat in sua castra reuerti.
 Hæc ubi dixisset, paulum ambo declinantes
 De regione uia. post funera fœda latebant.
 Tum cursu celerante Dolon præteruolat ambos,
 Quanto præueniant spacio telluris arando
 Ducentes muli tardos iuga curua inuencos:
 Mulus enim tauro citius molitur aratrum.
 Cum subito exorti post hunc uelocibus ambo
 Cursibus urgebant, sonitu miser ille sequentum
 Audito trepidante pedum, spe plenus inani
 Constitit, argutans animo, succurrere plures
 Ipse sibi comites quos mitteret inclytus Hector.
 Verum iam spacio, quàm quisquam mittere telum
 Possit, erant propiore illi. tum scilicet hostes

Esse nihil dubitans, fugit illicet: acrius autem
 Illi instant fugienti alacres, urgentq; Dolona.

Comparatio Non secus ac uenatores per aperta ferarum
 Lustra canes gemini, quos efferat usus & atas,
 Hinuleum leporem' ue agitant, per inhospita sylua
 Pascua, præ trepida formidine multa gementem:
 Sic tibi Tydides, & rerum euerfor Vlysses,
 Instabant tibi fata Dolon extrema ferentes,
 Arcebantq; procul uersus naualia Graium,
 Ne tua castra retro cursu in Troiana redires.

Dolon ap-
 prenditur.

Iam procul haud aberat quin excubitoribus ipsi
 Incideret, cum diua suo Tritonia uires
 Tydidæ immisit, ne fortè quis alter Achiuum
 Hoc illi decus eriperet. nam primus in ipsum
 Misit agens celerem diuæ ui roboris hastam,
 Vulnere quem fixum sic est affatus. Ab ista
 Aut tu siste fuga cursum, aut te consequar ipso
 Hoc iterum telo: nec enim tu effugeris unquam,
 Quam tibi nostra feret miserandâ dextera mortem.

Dixit, & attollens hastam sine uulnere misit
 Sponte sua. nam dextri humeri retinacula supra
 Missa uolans, ante ipsum affixa est cuspide terra.
 Substitit attonitus miser, & formidine pallens,
 Dentibus increpitans, titubans pede, uocibus edens
 Murmura confusis: manibus quæ deinde prehensum
 Ambo ad se retrahunt. quos ille in uerba fluentes
 Effundens lacrymas, sic dicitur esse precatus.

Dolon Vlysses
 & Diomedes
 ai.

Seruate incolumem, & uiuum me abducite quæso,
 ipse ego me redimam. sunt namq; ingentia nobis
 Dona reposita domi, ferri, argenti, æris, & auri.

Vnde

Vnde pater uobis amplissima munera mittet,
Si me seruari incolumem cognorit Achiuus.

Huic ita consilio præstans respondit Vlysses.
Aude animq; confide, omni formidine mortis
Deposita, mihiq; hæc ediffere uera roganti,
Quid tu ita solus in hac nigrae caligine noctis
Tempore, quo sopiti alij defessa quieti
Corpora deposuere homines? an mortua captas
Funera, prædæ aliquid sperans? an te inchtus Hector
Exploratore ad naues dimisit Achiuum?
An te sponte tulit huc te uasana uoluntas? ❧

Vlysses Dolon
si.

Ad quem uoce Dolon trepidans, et corpore toto:
Multis me exagitans rationibus impulit Hector,
Deceptum: currus et equos se namq; daturum
Præclaros mihi Pelidæ promisit. ut irem
Quid fieret naues exploraturus ad altas,
Vestraq; castra uiri: positas ne ageretis ut ante
Excubias, an forte pares non sitis ad isthæc
Edomiti nostris manibus, pugnaq; hodiernæ
Cladibus attriti patrias redeatis ad oras.

Dolon Vlysses.

Ad quem subridens sapiens ita fatur Vlysses
Munera magna Dolon equidem, si tu ista petebas,
Pelidæ currus et equos adeo generosos,
Vt nulli parere alij nec cedere possint
Mortali, nisi soli ipsi: qui matre creatus
Aequorea, diuum de semine uenit Achilles.
Veru agere et hæc mihi responde, et dic uera roganti,
Quæ loca seruantem, quæ ue in regione morantem
Hectora liquisti, cum digre dereris ab illo?
Arma ubi deposuit? stabula et quæ legit equorum?

Vlysses Dolon.

§. 4. Quid

Quid Troës reliqui, uigilant' ne, atq; ordine seruant
 Excubias? an membra fouent de fessa quieti?
 Hac' ne etiam, quam nunc retinent, statione manere
 Decernant? an fortè in moenia celsa redibunt,
 Post tantam nostro factam de milite stragem?

Dolon Vlyssi

Huic ita uoce Dolon, sed adhuc titubante, profatur.
 Hæc quoq; uera tibi, quicumq; es amice, fatebor.
 Ad ueteris monumenta Ili sese ipse recepit,
 Cum ducibus primis & consultoribus Hector,
 A turba, ut secretò illic de rebus agendis
 Consultant: uigiles etiam, quos castra tueri
 Iussit, & excubias agere, hi parère recusant,
 Et neq; comparent, nisi soli Troës: ad ignes
 Hi siquidem, & nocturna sedent ad lumina soli,
 In partes alios etiam & loca iussa uocantes.
 At socij dilapsi omnes, secunda quieti
 Corpora deposuere, nihil superesse pericli
 Persuasi, nihil inde mali cladis' ue timentes
 Pro natis, pro coniugibus, quãdo hinc procul absint.

Vlytes Do-
loni.

Cui Laërtiades. Agè & hoc ediffere, nunquid
 Commistæ' ne iacent Troùm sociùmq; caterua,
 An semoti alijs alijs? quo noscere possim.
 Quem celer Eumedis contra sic filius inffit.

Dolon V-
lylli.

Hæc quoq; uera tibi referam. tentoria dura
 Ad mare Cares habent, & habentes Pæones arcus
 Incuruos, Lelegesq; & Caucones, inde Pelasgi.
 Thymbreum uerò uersus, loca proxima, campum
 Hæc Lycij sortita tenent, Mysiq; superbi,
 Inde equites Phryges, hos cristati Mæones ultra.
 Singula cur autem disquiritis omnia? quod si

Vultis

Vultis adire viros, Troianaq; castra uidere,
 Discite ex hoc Thracum, Troia qui nuper ad urbem
 Laturo auxilium uenere, nouissima turba est,
 Qui dirempta loco posuerunt castra seorsum,
 Quorum rex Rhesus clarissimus Eionei
 Filius, huius equos forma atq; etate probandos,
 Qui candore niues anteirent, cursibus auras,
 Conspexi his oculis, currus uehit aureus ipsum,
 Argento inferto fulgens, arma aurea regis
 Tota nitent, ipso miranda stupendaq; uisu
 Videris, esse deum dicas dignissima membris,
 Non hominum, qui tam preciosis excolerentur
 Vos nunc ad celeres naues me abducite captum,
 Aut hic firmo aliquo religatum linquite uinclo,
 Donec uos ambo Troiana in castra profecti,
 Vera ne detulerim uobis, an falsa sciatis.

Virgilianus

Ad quem torua tuens Diomedes, talibus inquit
 Ne uero ne deinde fuga speraueris ulla
 Elabi te posse mihi, licet omnia nobis
 Commoda detuleris, molitum hostilia postquam
 Te nostrae cepere manus, ut scilicet olim
 Huc iterum redeas naues speculator ad altas,
 Aut nos oppugnes. quod si tibi spiritus isthac
 Demptus erit dextra, nunquam tu deinde redibis
 Perniciem Danais meditans. uerba ista loquenti,
 Iamq; paranti ictum, barbae cum uellet honestam
 Tangere caesariem supplex, caput ense reducto
 Diffecuit medium, quo uulnere utrinq; solutis
 Neruorum inuolucris, sed adhuc cum murmure linguae
 Fractum pulueribus iacuit caput, ilicet illi

Diomedes
Dolon.Occiditur
Dolon.

Exuias atq; arma adimunt iam lumine casso,
 Hircinam galeam, sagulumq; è pelle lupina,
 Inde retortum arcum, tum duri roboris hastam.
 Omnia quæ dextra uictrice inuictus Vlysses
 In cælum tendens, hac Pallada uoce precatur.

Oratio Vlyf-
 nis ad Palla-
 dem.

Diuæ faue, spolijs per nos tibi ritè dicatis,
 Te siquidem primam colimus, te in uota uocamus
 Diuorum : tu nunc nos in tentoria Thracum
 Dirige, qua currus et equi stant, aureaq; arma.
 Hæc ubi dixisset, spolia ista Dolonis auari
 Extulit ad summos ut iusta tropæa myricas.
 Et ne fortè locus redeuntes nocte sub atra
 Falleret, apprensâ ponebat arundine signum,
 Adiecta uiridis numerosa fronde myricæ.
 Hinc per et arma uirum properat, nigrumq; cruore,
 Indicio Thracum tentoria nota petentes.
 Quorum ubi ad extremos uentum est, ipsosq; iacentes
 (Vt pote defessos cursu) sopor altus haberet,
 Sed tamen ordinibus digesti, namq; iacebant
 In serie triplici, iuxta sua quemq; reposta
 Arma solo iacuere, et equi propè pabula stantes
 Carpebant, ipse in medio rex agmine Rhesus
 Somno indulgebat, iuxta ipsum parte capistris
 Quadrupedes media tecti ad præsepia stabant
 Curribus appositis, quem postquam uidit Vlysses,
 En tibi amice uirum, Diomedi proximus inquit,
 Cõmonstrans, en iuxta et equos, quos uerba Dolonis
 Signarunt, quem nos paulo obrancauimus antè.
 Nunc agè uim, uiresq; tuas, nunc robora profer,
 Nunc uirtute opus est, res exigit, hora requirit.

Rhesus rex
 Thracum.

Nec

Nec tu nunc spectator eras adhibendus, in armis
 Tam bene compositus : sed tu nunc solue iugales,
 Ipse uiros perimam. quod si te fortè iacentes
 Obtruncare iuuat, pulchrum esto, ego soluere pergā
 Quos abigamus equos in castra Argiua trahentes.

Sic ait. at uires Diomedi cæsia Pallas,
 Et mentem dedit. ergo auidè per castra iacentes
 Aggreditur, nunc hunc ferro, nunc corripit illum.
 Tum graui ignota suspiria morte cadentum
 Audiri, tum terra atro manare cruore.

Sicut enim leo siue ouium seu fortè caprarum
 Per deserta gregem nactus, pastore carentem,
 Irruit infrendens, mactans uorat ore cruento:
 Sic tunc Threijcios iuuenes Tydæus heros
 Corripuit, mactans. bis sex iam corpora uictor
 Orco tradiderat, cum stans propè fortis Vlysses,
 Tydides quemcunq; manu consecerat, illum
 Ipse trahens pedibus, cupiens ut transitus esset
 Liber equis, retrò abiecit, ne fortè pauentes
 (Ignorabat enim quales, uel cuius essent
 Indolis) ad totis obiecta cadauera castris
 Consternati agerent subitum per castra tumultum.
 Iamq; erat ad regem uentum, qui tertius illis
 Et decimus cumulandus erat, quo tempore dulcem
 Ille quidem toto proflabat pectore somnum.
 Pestifer illi autem supra caput astitit ægrum
 Somnus, ab Oenide manibus ferroq; profectus
 Palladis auxilio. Interea cordatus Vlysses
 Soluerat aripedes, frenisq; tenacibus omnes
 Nexuerat, iamq; educens ex agmine abibat

Comparatio

Cuius tristyl
labum.Vlysses e-
quos soluit.

Instigans

Instigans arcu, quoniam sumpsisse flagellum
Festinus oblitus erat de curribus altis.

Tum socium admonuit per sibila cognita. at ille

Perstabat, uolens animo memorabile factum,

Num currum arripiens, in quo arma reposta iacebāt

Aurea, pertraheret temone, aut tolleret altis

Deportans humeris: an plures fortè trucidet

Pubis Threïcïæ. uolenti talia, Pallas

Pallas Diomedei.

Adstitit, & Quid, ait, tibi Tydeos inclyte fili,

Excidit, ut redeas? trepidus ne fortè carinas

Hinc pulchras repetas, ne Troas fortè deorum

Excitet hic alius. iam desine, tempus eundi est.

Sic ait, ille deæ uocemq; & uerba loquentis

Agnosceus, conscendit equos, quos uerbere Vlysses

Urgebat, properè ad naues uenere citatis

Curfibus eripedum. nec segnis amicus Apollo

Troianis fuit. Ille ut Pallada uidit euntem,

Consilia & uerbis Diomedei recta ferentem,

Iratus, loca & ipse petit, qua castra locarunt

Troiani, Thracesq; & ab illis Hippocoontem

Excitat, agnatum regi, rebuq; ualentem,

Consilioq; bonum: qui somno excussus, ut ipsos

Abductos cognouit equos, regisq; iacentis

Sanguine scædatum corpus, tum plurima circum

Corpora cæforum, miserâq; à cæde mouentum

Semineces artus, amens exclamat, & omnem

Impleuit clangore locum, tum nomine regem

Aequæuum, agnatumq; uocans, tum tota tumultu

Tumultus in castris Thracum ob excessum regem.

Castra repentino Trouum commota fremebant.

Vndiq; concursus fieri, ruere undiq; Troës

Cum

Cum socijs, mirari hostes ingentia facta
 Esse ausos, sua ab his potuisse in castra reuerti.
 Illi ubi peruenere locum, quo morte Dolona
 Perculerant, ibi cautus equos retinebat Vlysses,
 Defilit in terram Diomedes, atq; cruentas
 Exuias rapiens, socio tradebat Vlyssi.
 Mox in equos iterum insiluit: qui uerbere Vlyssis
 Et stimulis acti, repetunt omissa repente
 Ad naues dudum cœpti uestigia cursus.
 Quos trepidante pedum cursu Neleius heros
 Sensit ubi aduentare prior, sic satur amicis.

O socij Danaûm proceres, et sceptrâ tenentes, Nestor Gra
 Mentiar? an uerum mens augurat? id quod et opte, cis.
 Certus equum strepitus pavidas mihi perculit aures,
 Quos et Tydides huc et consultor Vlysses
 Adducunt, Troum socium' ue ex agmine captos.
 Verum ego quam timui, quam me metus anxius egit
 Sollicitum, ne quid paterentur triste, suaq;
 Indignum uirtute uiri, duo maxima Graium
 Lumina, ne soli obruerentur ab agmine Troum.
 Vix ea fatus erat, cum protinus ecce cruentis
 Adsunt ornati spolijs, mox inde decoris
 Defiliunt ab equis, quibus omnia leta precati
 Exhibuere manus, gratantes talia dextris
 Ominibus perfecta, duces, multaq; salute
 Accipiunt. Tum Nestor in hæc est uerba loquutus.

Dic age, dic ingens Argiuum gloria Vlysse,
 Quos nobis adducis equos? aut unde paratos?
 Nunquid ab agminibus Troum? num forte deorum
 Obtulit hos aliquis, similes cœlestibus omnes

Nestor Vlyss

Luciferi

Luciferi radijs: equidem iam tempore longo
Troianis conuersor, ad hæc naualia bello
Conserui, nec tale aliquid uel tempore uidi hoc,
Vel uidisse alio memini, tam scilicet albos,
Talis equos formæ. Nunc munus id ergo deorum
Esse ego credidero, quia uobis obuius ambos
His donarit equis aliquis deus: ipse equdem uos
Caros esse Ioui cogenti nubila noui,
Atq; ipso genitæ dilectos Palladis ambos.

Olli respondens multorum expertus Vlyffes,
Nestor (ait) Nelide, ingens decus Argiuorum,
Id facile esse deo quis nesciat, his meliores
» Si dignetur equos dare posse? quod omnia longè
» Humana exuperet uirtus diuina. sed isti
Quos nunc cernis equi, sunt tota ab origine Thraetæ,
Quorum hodie regi Diomedes abstulit hasta
Obluctantem animam, cum de incumbentibus unâ
Bis sex lectorum iuuenum, quibus additus est rex
Rhesus tredecimus. Sed & hunc naualia iuxta
Cepimus, exutum spolijs, & uulnere casum,
Liquimus: explorator enim ueniebat ab ipso
Hectore, Troianisq; alijs, ut nostra peragrans
Castra, suis quæcunq; ageremus, nota referret.
Sic dicens, adigebat equos per grandia fossæ
Munimenta cauæ, gaudens simul ipse, simulq;
Lætantes alijs. Sed equi tentoria magni
Ingressi Diomedis, ibi ad præsepia pulchris
Alta ligabantur nullo prohibente capistris,
Iuxta alios Diomedis equos, qui farre cibari
Triticeo soliti fuerant. spolia inde Dolonis

In proam

In proram nauiſ poſuit ueterator Vlyſſes,
 Conſecranda Deæ uentura per ocia glauca.
 Ambo deinde in aquas abeuntes æquoris alti,
 Abluturi artus multo ſudore fluentes,
 Omnia membra lauant, ſuras, femora alta, lacertos.
 Corpora poſtquam autem nimio ſudore leuarunt,
 Fluſibus æquoreis lotiq; animisq; reſecti,
 Poſt hæc calda petunt ſpumantia balnea labro
 Arte laborato uaria, deſeſſa lauabant
 Corpora, odorifero ſucco præpinguis oliuæ
 Vngentes : tum cœnatum poſt balnea pergunt,
 Atq; ibi præcipuum libant cratera Mineræ,
 Plurima prædulci uacuantes pocula uino.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XI.

ATiam prima diem referens mortalibus almi,
 Orta ſenis thalamos & grata cubilia liquit
 Diua pudoricolor, cum Iuppiter æthere ab alto
 Mittit ad Argolicas numen crudele carinas,
 Pacificas mentes ſolitam diſſoluere Litem,
 Spargere & irarum cauſas, & iurgia belli.
 Illa manu præ ſe monſtrum deforme ferebat
 Martis, & inſanæ per tot diſcrimina pugne.
 Hæc delapſa petens nauem pugnacis Vlyſſi,
 Conſtitit alta ſuper tabulata, quod eſſet in omni
 Claſſe loco medio, ſicut duo cornua habebant
 Hinc Telamoniadæ naues, hinc fortis Achilli.
 Qui duo quòd ualidi atq; inuicti uiribus eſſent,
 Vltima caſtrorum meritò loca iuſſa tenebant.

Orditur
 deſcriptione
 temporis.

Epida
 alii conten-
 tionem uer-
 tant.

Stans

Contentio
ardorem bel-
landi Græcis
iniicit.

Stans igitur celfo in malo sæuisſima diuūm
Nauis Vlyſſeæ, clamorem uoce ſonora
Edidit horrendum. qui ſic perſuaſit Achiuūm
Pectora, ut iniiceret uiresq; nouumq; uigorem
Omnibus, atq; animos pugne crudelis amore
Inflammarēt agens, quem copia nulla fatiget
Pugnandi, atq; iſtis aleretur cædibus, et qui
Eſſe uideretur patria iucundior ipſa.

Armatur A-
gamemnon.

Hic prior Atrides exclamat, et imperat, omnes
Arma reſumentes adſint, et bella capeſſant.
Ipſe arma induitur lato fulgentia ferro,
Principio teretes ocreas, argentea habentes
Vincla pedes circum et talos : tum grandibus aptum
Et pulchrum thoraca humeris, memorabile donum
Antiqui Cinyris, qui cum regnaret in alta
Iam ſenior Cypro, famaq; audiſſet Achiuos
Clafibus et magno petere inelyta Pergama bello,

Thoracis A-
gamemnonis
deſcriptio.

Gratificans munus regi donarat Atrida.
Viſebantur in hoc ueluti bis quinq; uiarum
Lineolæ, quas cæruleus color inſiciebat.
Bis ſex aureolo radiabant terga colore,
Signa quater quini reſerebant ſtannea, poſt hæc
Tres inerant ſquamis depicti terga dracones
Cæruleis, magni, immanes, ceu colla petentes
Porrecti ad iugulum : uideas, cognoscere poſſis
Eſſe iridi perquam ſimiles, quam Iuppiter altis
Nubibus inſixit reſerentem mille colores,
Et miſeris uoluit mortalibus eſſe ſtupori.
Poſt humeris magnum ualidis accommodat enſem,
Auratis firmum clauis : hunc aurea pulchre

In Latin

In latus ex humero pendentem cingula neclunt.
 Taliter ornatum, uagina argentea condit.
 Tum clypeum capit ingentem, prorsumq; stupenda
 Arte laboratum, circum bis quinque subibant
 Orbes arati, gyro interiore plicatum.
 Bis totidem stanno rigidi candente. sed ipso
 In medio extabant Phorcynidos ora Medusæ,
 Cærulea facie, et forma uultuq; minaci,
 Terribili, sæua, cingentibus undiq; diris
 Numinibus, terrore animi, tristiq; timore.
 Pondus id, hos orbes argentea zona tenebat,
 Quam super in spiras tortus draco gutture uastus,
 Ore triceps uertebatur, capita ardua quassans:
 Quæ tamen ex uno surgebant omnia trunco.
 Tum galea crista horribili caput armat equina,
 Quadruplici serie magnum incutiente pauorem.
 Postremo ingenti præfixa hastilia ferro
 Bina manu rapit. his longè fulgebat in armis,
 Sidera ut immodicus percelleret aurea splendor.
 Tanta Mycenarum regis decora esse uolebant,
 Iuno regna tenens, et lumina cæcia Pallas,
 Ut sonitu ingenti fremerent ex aère summo.
 Aurigæ tum quisq; suo præcepit, ut armis
 Et currus et equos subter munimina fosse
 Instructos, aptosq; obeunda ad bella tenerent.
 Ipsi sublato pedites clamore feroci
 Erumpunt castris, armisq; animisq; parati:
 Atq; ibi munimenta extra discrimine paruo
 Distantes ab equis, sese nil tale timentis
 Ostendunt hosti à tergo. tum Iuppiter atram

Clypeus Agamemnonis.

‡

Immittens

Immittens Litem, uesano castra tumultu
 Cruentę guttae pro rore. Complect, & ex alto pro dulci rore cruentas
 Depluit in terram guttas, sub tempus obortę
 Aurorę : quo prodigio toti parte ab utraq;
 Illustres animas fuerat missurus ad orcum.
 Troęs ab aduersa uenientes parte, relicto
 In quo constiterant tumulo, contrā arma ferebant
 Quiq; suis nixi ducibus, magnum Hectora circum,
 Circum Polydamanta sui, circumq; potentem
 Viribus Aenean, quem Troęs honore colebant
 Eximio, seu diuūm aliquem : tria & agmina circum
 Tris Antenoridas, Polybumq; & Agenora fortem,
 Dijs similemq; Acamanta, uirentem calibe uita.
 Hector ibi ante alios circumtulit arma suorum,
 Vltima nunc lustrans, nunc prima sub agmina curse
 Se recipit. grauibus iam conspiciendus in armis,
 Iam subductus ab aspectu, nec ubiq; uidetur.
 Non aliter quā stella nocens, quę nubibus atris
 Apparetq; latetq; uicissim : hic impiger Hector
 Totus ab armorum radiabat luce corusca,
 Ceu Iouis armati clypeo trepidabile fulgur.
 Pugnantes igitur congressi Troęs Achiuis,
 Talia prębebant de se spectacula uicissim,
 Qualia mēssores hominis locupletis in agro
 Edere sæpe solent, aut hordea flaua metentes,
 Triticeam aut segetem, duplici stant ordine nixi,
 Atq; ut ibi in terram crebri cecidere manipuli,
 Sic Troum, sic Argiuūm prostrata cadebant
 Corpora, sic æquata edebant mutua pugna
 Funera, nil memores mortis ue atrę ue timoris,

Comparatio

Acerimi est
fictus de
scriptio.

In sua grassantes rabidorum more luporum
Viscera, & alterna furibundi cæde mædebant :
Cedere nec quenquam, nec se submittere pugna
Spectares. tum triste homini Lis improba numen,
Leticie tacito capiebat pectore sensum,
Ista uidens. nam sola aderat, pugnamq; ciebat.
Nam reliqui diuûm iussi intra tecta manebant
(Quæ speciosa tenent in Olympi uertice summo)
Irati superûm regi, qui contrahit atras
Aëra per uacuum nubes : quia scilicet esset
illa Troianis decus ingens luce daturus,
Nec Danaïs foret auxilio. namq; ipse sedebat
Solutus, & à reliquis diuûm secretus, & urbem
Troianam Danaûmq; rates in littore spectans,
Spectans armorum ceu fulgura mutua, lætus
Funera spectabat, cadentium, & multa cadentium
Milia, per multo rorantes sanguine campos,
Iucundo istarum rerum gaudebat honore.
Tam stetit ista diu fortuna æquata laboris
Sanguinei, multiq; acie ex utraq; cadebant,
Donec adaucta dies medium aspiraret ad orbem,
Tempore quo grauida nemoroso in monte securi,
Arboreasq; trabes æternaq; robora scindens
Lignator, manibus fessis & corpore toto,
Iam renocante fame linquens opera atq; laborem,
Apparat optatæ iam dudum fercula cœnæ.
Fortia tam Danaï socios in facta uocantes,
Pro se quisq; suos, Troum rupere phalangas
Vi ualida, ac uirtute animi. quos inter Atrides
Primus in aduersos Agamemnon se intulit hostes,

Quos Aga-
memnon in
hoc conflictu
interemit.

Occiso præstante Bienore principe, post quem
Strauit Oileum, qui frena regebat equorum.
Ille quidem dominum ulturus, de præpete curru
Defiliit, ac illi plagamq; & tela ferenti
Obuius Atrides, ita frontem perculit hasta
Elapso, ut galeæ summum mucrone fertret.
Quo frustrato ictu, media inter lumina fronti
Infixa est ferrata acies, quæ ossa intima frangens
Transiit, & media cerebri madefacta medulla est.
Sic domuit plagas & uulnera ferre paratum.
Hos igitur diro confectos funere, & armis
Exutos, ut humi cæsi iacuerè reliquit.
Inde duos Priamo genitos, quorum nothus alter,
Alter legitima fuerat de matre creatus,
Antiphon atq; Isum paribus conspexit in armis,
Et curru stantes in eodem. capta regebat
Frena nothus, dextra rotat Antiphon arma minati.
Hos quandoq; ambos nemorose in montibus Idæ
Seruantes armenta ouium, generosus Achilles
Ceperat, & precio dimiserat inde redemptos.
Fertur in hos ferus Atrides, Isumq; priorem
Interimit, figens iaculo penetrante papillam:
Antiphon infixo mox conficit ense sub aurem.
Quos dum præcipites curru deturbat, & armis
Exiit, esse uiros quos quondam inuictus Achilles
Traxerit ad naues captos è montibus Idæ
Agnouit, quoniam exuuijs nudauerat ambos.
Tum uelut immanis leo foeta cubilia ceruæ
Ingressus rapit hinuleos, & dentibus atris
Dilaniat, toto pauet anxia pectore mater,

Comparatio

Nos

Nec ferre auxilium potuit pereuntibus ullum,
 Quamuis constiterit propior, fugit abdita in altos
 Sese proripiens saltus, & inhospita tesqua
 Sylvarum, sudore fluens, nam robore tota est
 Immanis stupefacta feræ. Sic pectora Troum
 Attonita, & stupefacta retro cessere, nec ullum
 Auxilium potuere suis aut ferre salutem,
 Sed noua grassantum metuebant robora Graiûm.
 Post hæc Atrides Pisandrumq;, Hippolochumq;,
 Ambos Antimacho genitos in prælia forti:
 Hic erat Antimachus, Paridis qui uictus & auro
 Muneribusq; alijs, Helenen gazamq; rependi
 Diffusit Menelæ tibi: hoc patre ergo creatos,
 Et curru stantes in eodem, cum timor ægros
 Cepisset (nam frena manus fugere remissas,
 Nam currus & equos simul & data frena regebant)
 Infilii Atrides uolenti more leonis
 Ambos dilauiaturus. sed ab axe rotarum
 Desiliunt genua amplexi, regisq; uoluti
 Ante pedes, tali uictorem uoce rogarunt:

Conserua incolumes Atræi clarissime fili,
 Digna recepturus pro nostra dona salute.
 Nam pater ampla domi locupletis munera gaze,
 Aeris & argenti, fuluiq; recondidit auri,
 Pro quibus has animas redimet tibi maxima mittens
 Præmia, si uiuos nos nouerit esse retentos.
 Tali a cum lacrymis illi. pro mitibus autem
 Verbis & gemitu, responsum immite tulerunt:

Ergo ne uos geniti Antimacho, qui Troica quondã
 Concilia hortatus monuit, ne parcere uellent

Pisander &
 Hippolochus suppli-
 ces Agamemnoni.

Agamemnonis respon-
 sum triste.

Legatis, Menelæ tibi, tibi fortis Vlyffe,
 Nec sinerent remeare domum, patriamq; reuerſi,
 Sed uelut exigerent inimico à ſanguine pœnas.
 Nunc igitur culpæ nati luitote paternæ
 Supplicium, pœnamq; Hæc dicens, perculit hafta
 Piſandrum aduerſo ſub pectore, præcipitemq;
 Strauit humi, quo ſic terram mordente ſupino
 Irruit Hippolochus, gladio cui uindice palmas
 Præſcidit, et ſummæ ceruicis uincola ſoluit.
 Quem poſtquam ſtratum fulgentibus exiit armis,
 In medios truncum calcandum propulit hoſtes,
 Non ſecus atq; pila pauxilla in fruſta molari.
 Poſt hæc præcipuos ubi conſpicit eſſe tumultus,
 Proripuit ſeſe in medias comitante phalangas
 Agmine Graiugenum, tum ſparſa per agmina late
 Irruit, adſequitur peditem pedes, actus equeſtri
 Agmine eques : fugit hic, fugat ille, uſumq; uidendi
 Abſtulit atra leui commota è puluere nubes,
 Per totum campi ſpaciũ, quem curſus equorum
 Implerat ſonitu ingenti. Sed rex Agamemnon
 Et fugienti inſtans hoſti, exhortansq; frequentes,
 Tantas edebat ſtrages, tantamq; ruinam,
 Quantam iniecta ſolent denſis incendia ſyluis
 Edere, quam paſcunt afflantes undiq; uenti :
 Sic Agamemnonio ſub milite et enſe ſuperbo
 Innumeri Troës peditumq; equitumq; cadebant,
 Cernere equos erat errantes, curruſq; trahentes
 Aurigis uacuos paſſim, dominisq; carentes,
 Ceu deſiderio motos et amore fuorum,
 Ipfos ceu uaſti per plana requirere campi

Præclara
 ἰνορῶντος
 615.

Hi

Hi uero abiecti terra, exanimisque iacebant,
 Vulturibus quam coniugibus potiora daturi
 Gaudia, per medios tanti discriminis aestus,
 Tela per, et mortes, per fusi stagna cruoris,
 Umbrantem campos per nubem pulueris atri,
 Iuppiter incolumem seruauit, et Hectora tutum
 Præbuit, at ferus Atrides socia agmina Graiū
 Terribili clamore uocans hortatur, et urget
 In Troas: qui iam ueteris monumenta sub Ili
 Constiterant, cursu fessi medio æquore campi,
 Syluestrem ad ficum cupidi urbis contingendæ.
 Qui postquam Scææ stabant prope limina portæ
 Ad sagum ueterem, tum primum sistere cursum,
 Stare loco, atque inhibere fugam, sociosque peractæ
 Colligere ex errore fugæ: quos segnior autem
 Cursum in hostilis perduxerat agmina turbæ,
 Hos necat, hos mactat uirtute ferox Agamemnon.
 Atque ut saepe leo cæcæ sub tempore noctis
 Corripuens armenta bouum, cum dissipat omnes,
 Tum rapit eximium, quem mox ceruice resecta
 Dilaniat, carnemque uorat fera seuæ cruentam,
 Visceraque insano depascitur intima morsu:
 Non secus Atrides fugientibus omnibus unum
 Postremum rapiens aliquem mactabat: et illum
 In faciem sternens, rapta hunc ceruice supinum
 Conficit, aut ab equis retrahens, aut axe citato.
 Sic uarijs periere modis tot milia Troum,
 Sub manibus magni Atridæ, qui iam prope muros
 Iliacos pugnans penè irrupisset in urbem,
 Cum pater omnipotens cœlo delapsus, in altis

**Iupiter in
Idam.**

**Iupiter Irim
mittit ad He-
ctorem.**

Iris Heciori.

Fontibus irriguæ confedit montibus Idæ,
Tela manu retinens acie metuenda trifulca,
Tum sic alloquitur plantis uelocibus Irim
I, fuge, uade, uola pennis pernicious Iri,
Hectora conueniens, cui talia uerba loqueris
Donec in agminibus pellentē Agamemnona primis
Viderit hostiles acies, multosq; suorum
Ense trucidantem, se subtrahat ipse, manumq;
Compellat reliquam Troum producere pugnam
Cum Danais, postquam ille autē uel punctus ab hasta,
Vel cæsus gladio repetitum ascenderit axem,
Tunc illi tantas immittam in corpora uires,
Ut Danaos uice iam uersa trepidante repellat
In sua castra fuga, per captaq; castra sequutus
Ad naues redigat: nec cædibus antè modum ue
Aut finem statuat, quàm sol occumbat, et almæ
Adueniant noctis tenebræ, lucemq; recondant.
Talia dicenti est assensa uolatilis Iris,
Et lapsa Idæo de uertice ad inclyta Troiæ
Mœnia, et inuenit Priamo sapiente creatum
Hectora, stantem ad equos, currusq; et frena tenentē.
Quem propè consistens, roseo sic ore loquuta est:
Hector Priamide, dijs equiparande, deum rex
Iuppiter hæc celeres tibi me mandata per auras
Ferre iubet, quibus haudquaquam parère recuses.
Donec in agminibus pellentem Agamemnona primis
Videris hostiles acies, multosq; tuorum
Ense trucidantem, retrahas tete ipse, manumq;
Compellas reliquam Troum producere pugnam
Cum Danais, postquā ille autem uel punctus ab hasta,
Vel

Vel cæsus gladio, repetitum ascenderit axem,
 Ipse tibi immittet tantas in corpora vires,
 Ut Danaos uice iam uersa trepidante repellas
 In sua castra fuga, per captaq; castra sequutus
 Ad naues redigas, nec cædibus antè modum ue
 Aut finem statuas, quàm sol occumbat, & almæ
 Adueniant noctis tenebræ, lucemq; recondant.
 Hæc effata, leues euanuit Iris in auras.
 Hector ut armatus stabat, se immisit ab alto
 Præcipitem carru, quatiens horrentia celsa
 Tela manu, circumq; pedes uolat agmina Troym,
 Multa rogans & multa monens hortatur, ut armis
 Fortiter hostiles pergant urgere phalangas.
 Cuius ad imperium recrudit alea pugnae,
 Inclinata prius, tanta uirtute resumptis
 Viribus atq; animis collidebantur Achæis.
 Nee minus Atrides Danaos animabat, & armis
 Longè alios inter superans, & in agmine primus
 Pugnabat, pugnamq; suis æquabat Achiuis.

Restituitur
pugna.

Dicite nunc Muse coelestia templa colentes,
 Primus in Atriden quis' nam incidit, obuius ipsi?
 Num'ne aliquis Troï? num quis socia arma ferentū?
 Is fuit Iphidamas, præclaro Antenore natus,
 Et genere & uirtute bonus, uir corpore & armis
 Magnus. is in Thrace genitrice & diuite terra
 Lanigeri pecoris, fuit enutritus ab annis
 Puberibus, materno ab auo tum principe Thracum
 Cisseo, cui filia erat formosa Theano,
 Hanc Antenoridæ sociatam lege marita
 Vxorem, dedit etatis ceu flore uirenti

Musas inuo-
cat, ut in re
difficili.

Primæuo : cuius tunc ille reliquit amata
 Et sibi desponsæ thalamos, & ad alta profectus
 Pergama peruenit, famæ immortalis amore,
 Si Danaos contra gereret fera bella, parandæ.
 Venerat ergo suis Percotæ nauibus oram
 Bis sex, littorea quas in statione reliquit
 Hellepontiaci mensus uada salsa profundi.
 Ilion ad sacrum Troiæ pedes inde profectus,
 Hoc tunc infœlix Atridæ tempore factus
 Obuius, audacis persoluit sanguine pœnas
 Incepti, nam cum spacio breuiore uenirent,
 Alternis teretes uibrantes uiribus hastas,
 Alter in alterius torquebant corpora ferrum.
 At prior Atrides telo frustratus & ictu,
 Infixum telluri etenim trans Iphidamanta est :
 Iphidamas ualidis intorqueus uiribus hastam,
 Cingula thoracem subter ferit integra lamnis
 Argenti Atridæ : sed non perruperat ictus
 Vincula, at ille manu mucronem urgente iuuabat.
 Sed neq; sic potuit superare argentea balibei
 Robora, sed duro ferrum est super ære reflexum.
 Tum ferus Atrides uiolentam exarsit in iram,
 Ferrum à se reprimens, & ab Iphidamante reuellens,
 Fertur in aduersum truculenti more leonis,
 Ceruicemq; uiri gladio hauvit prorsus adactò
 In cerebrum, ac illi soluuntur corporis artus,
 Ferreus & claudit morientia lumina somnus.
 Sic bonus Iphidamas cecidit melioribus annis,
 Infœlix : qui dum popularibus esse saluti,
 Præsidiq; cupit, pressis hostilibus armis,

Agamemnon
 Iphidamante
 interfecit.

Desponsæ

Desponsæ thalamos & nondum experta reliquit
 Gaudia, præcipue formosam & flore uirentem,
 Aetatis teneræ, cui tanta armenta dedisset,
 Tot dare pollicitus, quorum illi copia latis
 Pascebatur agris, quæq; innumerabilis esset,
 Principio centena bouum præpinguia opimùm
 Corpora, pollicitus caprarum mille daturum,
 Totq; ouium capita. Hûc igitur cum rex Agamemnon
 Iphidamanta ferox uita spoliasset & armis,
 Exuiasq; ferens per tela, per arma, per hostes,
 Conspectus generose Coon tibi fortè fuisse,
 Eximio qui primus eras Antenore natus,
 Ingens te subijt fraterno ex funere mæror,
 Oppleruntq; oculos lacrymæ tibi, quando iacentem
 Vidisti tetro confectum uulnere fratrem.
 Hic ergo ille Coon ut erat fortissimus armis,
 Stabat pone latens Agamemnona, & à latere ipsum
 Aggressus, mucrone manum confodit, ut hastæ
 Extaret parte ex alia de uulnere cuspis,
 Qua mediæ iunctura uolæ coit. ille repente
 Quamuis accepto de uulnere territus esset,
 Non tamen abstinuit pugna, sed dira Cooni
 Fata ferens, meritaq; ut in hostem percitus ira
 Irruit, intentans inuicti roboris hastam.
 Iphidamanta Coon fratrem tum fortè trahebat
 Exanimem pedibus raptum, primosq; suorum
 Oqsq; uocans. hunc ergo cadauer inane trahentem
 Occupat Atrides, & acuta uulnerat hasta
 Sub clypei medio, & uictor caput abstulit illi
 Iphidamanta super fratrem : tum frigida toto

Coon Aga-
memnonem
uulnerat,

Coonē quo-
que interficit
Agamemnon.

Corpore

Corpore liquuntur sublato membra calore.

Sic Antenoridae gemini periere sub uno

Vnius ense uiri, portusq; et flumen auari

Traecere senis, Strygiaeque adiere paludes.

Nec tamen interea cuneos propellere Troum

Destitit Atrides, nuncq; hos nunc perculit illos,

Hos hasta, ense alios, quorundam pectora saxis

Grandibus incessens, donec de uulnere sanguis

Naturalē do-
loris rationē
expressit.

Fluxit adhuc calidus: qui postquam frigore neruis

Constitit adstringens, et uulnus inaruit intus,

Tum grauis inuasit dolor et cruciatus in artus,

Quales sepe solet mulier sentire dolores

Parturiens, seuæ quos mittunt Ilithyia.

Quas Iuno Lucina deas enixa profudit,

Tela laboriferi mittentes plena doloris.

Sic grauis inuadens animum dolor urfit Atride.

Tunc currum insiliit iusso ad tentoria cursus

Dirigere auriga, pulchrasque reuisere naues,

Sese animo crucians, socios sic uoce monebat

Inclamans clara, curru sublimis ab alto

Agamemnō
Græcis.

Argiui proceres, uos nunc defendite naues

Contra hostes, sine me, quem Iuppiter arcet iniquus

E pugna, nec adesse sinit per tempora lucis

Integra, dum Hectoreas prosternam Marte cohortes.

Hec ubi dixisset, rapidos auriga iugales

Cogit ad ornatas celeri pede tendere naues.

Illi ad nota ducis tentoria penè uolabant,

Collectas udo reddentes pectore spumas,

Et femora, et multo sædati puluere coxas,

Afflictum pugna regem procul inde ferentes.

Hector

Hector ut agnouit cefisse Agamemnona pugna,
Troasq; & Lycios clara sic uoce monebat:

Troes, & audaces Lycij, tuq; inclyta pubes
Dardaniidum, nunc este uiri, nunc quisq; sacrae
Virtutis memor esse uelit, nunc pectore robur
Quisq; suum reuocate, & in hostem pergite, quando
Iuppiter in partes nostras inclinat, ut hostem
Præstantem uirtute alijs Agamemnona pugna
Auertit. nunc ergo equites umittite pugnae,
Et currus, & equos. Hæc dicens inclytus Hector,
Omnibus ardorem pugnandi iniecit, & ipsos
Instigabat agens uerbis & rebus: ut acres
Sæpe canes uenator agit per lustra, ferocem
Seu conatus aprum, siue exturbare leonem.
Sic Hector celeres Danaeïa in agmina Troas
Concitât, arte alios uadens ipse inclytus armis,
Et Marti similis, uersos irrupit in hostes.
Non secus ac cœlo tempestas fusa sereno,
Desuper exortis grassatur in æquora uentis,
Insanosq; ciet fluctus, seuitq; procellis.
Hic agè quem primũ, quæ postremũ impiger Hector
È numero Danaũm uita spoliavit & armis,
Quando illi eximium dederit uirtutis honorem
Iuppiter, & decus hoc uictoria tanta pararet.
Assæum primum, mox Autonoumq; & Opitem,
Et Dolopem Clytiden, & Opheltion, atq; Agelaum,
Aesymnumq;, Horumq;, ac Hipponoum generosum,
Atq; hos de primis Argiuũm sustulit omnes.
Atq; ut ubi in pluuium nubes euerberat Austrum,
Incumbens Zephyrus, ui colluctantur, & alto

Hector suos
hortatur.

Hectorẽ nũc
uenatori, nũc
tempestati
comparat.

Quos Hector
de Græcis
occident.

Incubere

Incubere mari, totumq; e sedibus imis
 Conuerrunt, magnosq; adigunt ad littora fluctus,
 Aequoreæ illisa rorant aspergine cautes,
 Et pluuia grassatur hyems, et grandine nimbi:
 Sic Danaos agitans Hector, ceu turbine belli
 Obruit inuoluens, et plurima funera uulgo
 Edebat, de plebe uirum capita omnia mactans
 Obuia. tum pestis Argiuos penè tulisset
 Vltima, cum sua castra fuga nauesq; petissent,
 Nec minus hæc intra caderent, ni dius Vlysses
 Inclamans magna Diomedeæ uoce uocasset

Vlysses Dio-
 medem in-
 clamat.

Tydidè, quid adhuc non ullo uulnere læsos
 Virtutis nostræ immemores, sic uertere terga
 Non pudet? huc age ades uir amice, et fortiter hosti
 Hinc mecum cohibe, ne captis nauibus Hector
 Tristitiam nobis ignominiamq; relinquat.

Diomedes
 Vlyssi.

Huic ita respondit uirtute potens Diomedes
 Tecum stabo equidem, euentumq; paratus in omnem
 Quicquid erit patiar. sed erit breuis ista uoluptas:
 Quandoquidem à nobis auersus Iuppiter, astat
 Troibus auxilio, uiresq; et robora mittit.

Sic ait, et Thymbræon equis deturbat, acuto
 Confodiens iaculo papulæ sub parte sinistra.
 Eximium fortemq; Moliona strauit Vlysses.
 Hos ita linquentes medijs per aperta tumultus
 Agmina uadebant, sicut duo fortibus apri
 Dentibus audaces freti, si quando latrantes
 Incurrere canes, inuadunt robore forti:
 Sic illi Troas mactabant ambo, reuersi
 In pugna. et quanquã quosdam fuga dulcis Achium

Abstulca

Abstulerat pugnae ereptos, et ab Hectore tutos,
 Hi tamen eximios quosdam de curribus altis
 Delaculabantur, quos inter nobile fratrum
 Par fuit, è Meropis Percosi femine cretti,
 Percosi Meropis, qui uentura omnia uates
 Praecinere, et cunctos potuit superare per artem
 Diuinatricem : qui nec demittere natos
 Ipse suos uoluit, nec ad arma uolentibus ultrò
 Pergere persuasit laribus remanere paternis :
 Ipsos ad mortem nanq; impia sata trahebant.
 Quorum Tydides animas dum corpore soluit,
 Atq; animos, simul et preciosis exiit armis
 Exanimis artus, hasta uiolentus Vlysses
 Interea Hippodamūq; et Hypirochò omnibus armis,
 Atq; etiam uita spoliat. Tum Iuppiter alto
 Prospiciens pater Idæi de uertice montis,
 Viribus aequabat paribus pugnam inter utrosq;
 Cum ferus immissa percussit Agastrophon hasta
 Pœoniden heroa, femur prope, Tydeos alti
 Filius. eripedes procul ille reliquerat autem,
 Et currum, quibus effugeret, sorte actus iniqua.
 Nunc procul ablatu pugnabat in agmine primo,
 Et pedites pedes ipse inter, iuueniliter audax
 In sua fata nimis, donec uitam abstulit hostis.
 Hunc cecidisse, aliosq;, ferox ubi comperit Hector,
 Vociferans ruit in Danaos. hunc agmina Troum
 Tota sequebantur. quo conspecto Diomedes,
 Hac (propè stabat enim) uoce in clamabat Vlyssem
 In nos iste ruit, nobis ferus imminet Hector,
 Exitium clademq; serens. Sed stemus utrinq;

natos est
 repetitiones

Diomedes
 Vlyss.

Alter

Alter ope alterius nixi, & pugnemus in hostem.
 Sic ait, & iaculum contorquet in Hectora vibrans,
 Quod nec aberravit, sed conum contigit alie
 Affixum galeæ, sonat ærea cuspide casus
 Ferrata perfracta, triplex licet illa fuisset:
 (Tam firmam siquidem dedit illi magnus Apollo)
 Quæ licet haud aliquo perstrinxit uulnere scutum,
 Sic tamen affluxit, sic perculit Hectora fortem,
 Ut celer in cuneos seq; in loca tuta referret,
 Misceretq; suis, insucta nocte suborta
 Circum oculos, niensq; manu genua ægra leuaret,
 Indeque procubisset humi. Dum deinde requirens
 Tydides, hastam longè tellure iacentem
 Hostibus è medijs conatur tollere rursum.
 Iam reparatus erat, iam se collegerat Hector,
 Iam frenarat equos, currumq; euasit in altum,
 Stipatus cuneis Troum, de morte propinqua
 Ereptus, duriq; ab acerbo uulnere fati,
 Tydides medijs repetita ex hostibus hasta,
 Concutiensq; manu, sic fatur ad Hectora fortem
 Euasisti, inquit, tetram canis improbe mortem,
 Quæ tibi proxima erat, de qua (tibi dexter) Apollo
 Te nunc eripuit, quem sæpe in uota uocare
 Debebis, lacrymosi intus u. prælia belli.
 Quod si iterum occurreres mihi in huius puluere campi
 Me quoque propitius si quis deus adiuuet, hastam
 Hanc non effugies, quin morte neceris acerba.
 Prosequar hinc alios, et consequar ipse tuorum.
 Post hæc Peonidæ spolianti membra iacentis
 Insidias Paris intentat, Paris ille maritus

Diomedes
 Hectori.

Paris in Ædia
 cum Diomedes

Pulchricos

Pulchricomatae Helenes. nã post loca facta sepulchri
 (Quod fuit in campo monumentum Dardanidæ Ili)
 Delituit. iam Tydides detraxerat ipsum
 Pectore Pæonidæ manibus thoraca cruentis,
 Ex humeris clypeum, galeam de uertice fortem,
 Cum subito è latebris obseruans omnia adulter
 Expulit ancipitem neruo stridente sagittam,
 Nec frustrata manum mittentis, missa fefellit:
 Nam plantam dextri pedis irreuocabile telum
 Transadigit, fixumq; solo stetit. ergo superbo
 Exultans animo Paris, & uanissima iactans
 Gaudia, & insultans Diomedi, talia satur

Vulneratur
 Diomedes.

Ictus es, haud etenim me iacta sagitta fefellit:
 Ictus es, atq; utinam summi uitalia uentris
 Contingens, tibi ademissæ dulcissima uitæ
 Munera, sic etiam bene habet: nam parta laborum
 Troianis quædam est requies, qui te improbe tantum
 Quàm pauidæ uastum capræ timuere leonem.

Paris Diome
 di uulnerato
 insultat.

Cui nihil attonitus Tydeus intulit heros
 Vane sagittator, molles ornate capillos,
 Mollis, iners, lasciue, salax, imitate puellas,
 Quas tantum uenaris, amas, corrumpis, inescas,
 Si mihi quantumuis operosis tectus in armis
 Obuius occurras, non te iacula ista, nec isthæc
 Arma tuebuntur: nunc te uanissime iactas,
 Quod leuiter mihi summa pedis perstrinxeris imi,
 Quod tanti facio, quanti si foemina uecors,
 Aut puer infligat mihi uulnus inutile demens.
 Non etenim possunt aliquem sentire dolorem
 Vulnera, quæ uir iners, & nulla laude probatus

Diomedes
 Paridi molli
 ciem expro
 brat.

Infligit

Infligit, quod si uel adhuc te consequar hasta,
 Vix primo nostri tentabere acumine teli,
 Sic ut id esse scias penetrabile. scilicet ictus
 Hoc quicumq; fuit, iacuit citò lumine cassus,
 Quem dum cara domi luget cum tristibus uxor
 Filiolis, iacet ille auium stipante caterua,
 Non turba muliebri ipsum, putrescit in ipso
 Ipse solo moriens, quem dudum sanguine tinxit.

Sic ait: at propior ueniens generosus Vlysses,
 Ante ipsum stetit, ille trahens de uulnere telum
 Subsedit: quo detracto, cum sanguine multo
 Insequitur dolor acris, at in currum ille receptus,
 Aurigam iubet ad naues aduertere cursum,
 Vulneris impatiens, animum dolor urit acerbis.

Hic ubi se solum Laërtius ipse relictum
 Vidit, & Argiuos alios timor abstulit omnes,
 Ingemuit, uocemq; imo de pectore traxit,
 Ipse suum solans animum, uerbisq; laceffens.

Vlysses se
 cum ipse.

Hei mihi, quid patior? quò me fortuna redactum
 Cogit in ancipiti turba restare malorum?
 Magnam etenim pestem metuo mihi, solus in istam
 Si turbam ingruero, Danaos cum Iuppiter omnes
 Verterit hinc nimia captos formidine Troum.
 Quid tamē hæc animū subeūt mihi? quid ne tremis cot
 Cum uideam ignauos tantum discrimina belli
 Declinare uiros, sed quorum maxima uirtus
 Emineat fortes medio in certamine capto
 Stare loco, uel ut accipiant, uel mutua faxint
 Vulnera, constantes, & ad omnia dura parati.
 Hæc animo secum prudens dum uersat Vlysses,

Lam

Iam clypeate acies Troum uenere propinque,
 Iam circumsteterant unum tot, ab omnibus unum
 Partibus urgebant, cladem exitiumq; minati
 Sicut aprum saltu egressum, quem plurima circum
 Turba canum uenere, & iniquis morsibus urgent,
 Latratuq; sero terrent, fera dentibus albis
 Terribilis, rictuq; canes frendente repellit,
 Et stridore fugat. sed nec minus eminus illi
 Insistunt, magnisq; feram latratibus urgent:
 Non secus egregium tunc circumuenit Vlyssens
 Turba fremens Troum. multa tum feruidus ira
 Irruit in clarum magna ui Deiotipen,
 Cui uibrans humerum iaculo traiecit acuto.
 Inde Thoona petens occidit, & Ennomon, atq; hinc
 Chersidamanta ferit, iuga scandere nota parantem.
 Qui tamen accepto super inum uulnere uentrem,
 In latus, & clypeum subter, curru ille relabens,
 Ac terram cubito quatiens, in puluere scedo
 Exanimis iacuit. missa tum uulnerat hasta
 Hippasiden Charopem generoso è sanguine Soci
 Germanum fratrem: qui cum properaret ut esset
 Auxilio fratri, sic est affatus Vlyssem.

Apro com-
 paratus V-
 lysses.

O' nunquam satiande dolis, aut mole laborum,
 Aut hodie strauisse duos letabere Vlysse
 Hippasidas, uitæ spoliatus lumine, & armis:
 Aut hac amittes animam confectus ab hasta.
 Sic dicens iaculum torsit, quo protinus omnera
 Traiecit clypeum, thoracaq; uersicolore,
 Et latus omne uiri. sed non uitalia ferrum
 Contigit: hoc etenim uetuit Tritonia Pallas.

Socus in V-
 lyssem.

Ille ubi ab hoc sensit mortem non esse timendam
 Vulnere, pauca retrò cedens uestigia pressit,
 Et Socum alloquitur Miser, ut tibi fata propinquam
 Perniciosa ferent mortem, qui uulnere paruo
 Abstrahis à pugna, bellandiq; eripis usum.
 Hic tibi prædico mortem, & crudelia mortis
 Fata tuæ, moriere, meoq; domabere telo,
 Idq; hodie moriere loco hoc : mihi nomina reddet,
 Et decus immortale, animam Plutonis auari
 Infernæ domui. sic dixit, & ultima Soci
 Terga graui (fugiebat enim) sic perculit hasta
 Circa humerum, ut medio extaret de pectore ferrum.
 Ingenti sonitu ille cadens, in pectora pronus
 Procubuit : cui sic ferus insultabat Vlysses.

Vlysses Socum
 morienti in-
 fultat.

Vulneratus
 & Vlysses.

O Soce Hippaside, nunc te certè ultima fati
 Occupat hora mali. nunc mors tibi lumina claudit,
 Quæ tibi non cari potuerunt Soce parentes
 Claudere, at infauste uolucres inhumata petentes
 Effodient, rostrisq; ruent, & uiscera pascunt.
 At mihi defuncto funebria iusta sepulchri,
 Et tumulum statuent patriæ regionis alumni.
 Hæc fatus, ualidum eduxit de corpore telum,
 Quo membra Hippasides transfixerat extima Socium
 Ipsius, & clypei medium, quo sanguis aperto
 Vulnere defluxit, dolor unde sequutus acerbus,
 Afflixitq; animum, membris & robur ademit.
 Postquam Ithaci fissum Teucris uidere cruorem,
 Mutua adhortantes sese per uerba uicissim,
 Et simul irrumpunt, & in unum tota feruntur
 Agmina. at ille retrò uestigia lenta referre,

Intentos

Intentos uitare ictus, arcere ruentes,
 Inclamare suos quam posset uoce sonora.
 Iam ter clamantem socios, & ad arma uocantem
 Audijt inuictis Menelaus strenuus armis,
 Et propè se stantem mox est affatus amicum
 Aiacey. Audita meas uox perculit aures,
 O princeps Telamoniade, uox sicut Vlyssis
 Marte laborantis dubio, uelut undiq; circum
 Hostibus effusis, ipsumq; urgentibus unum.
 Sed properè adiutum medios abeamus in hostes
 Insignem uirtute uirum, cui pectore toto
 Præmetuo, ne quid forsân tot ab hostibus unus
 Oppressus patiatur, & ingens forsân adepti
 Nos desiderium subeat, si fortè morantes
 Deserimus, nec uindicibus defendimus armis.
 Sic ait, antè uolans: sequitur comes impiger Aiax,
 Vndiq; quem ferro cinctum atq; hostilibus armis
 Inueniunt. Troës nam circum quaq; premebant,
 Sicut ubi rapidum loca per syluestria ceruum
 Vrgentes cinxere lupi, quem fortè sagitta
 Confixit uenator agens, ille ardua saltu
 Elapsus per saxa fugit, tum saua luporum
 Circumagitat ueniens rabies, iam uiribus ægris
 Defectum, fessumq; fuga, iam pectore fuso
 Sanguine frigentem, iam uix genua ægra trabentem
 Aggressi, lamiantq; & raptant, cruda uorantes
 Sive lupi, seu thoes, ut illò fortè leonem
 Aut fors aut casus tulerit, tum protinus omnes
 Diffugiunt, & lustra petunt, prædamq; relinquunt
 Præstanti uirtute feræ: sic maximus Aiax

Menelaus
Aiaci.

Ceruo com-
paratus V-
lysses.

Proximus ut magno stetit & coniunctus Vlyssi,
 Auxilio subiens, uibransq; atrocibus hastam
 Viribus, et clypeum tanquam instar turris habentem
 Extulit, in diuersa fuga mox Troës abibant,
 Dilapsi quò quemq; tulit casus ue deus ue.

*Acie exoe-
dit Vlyses.*

Tum minor Atrides apprensus duxit Vlysses
 Ex acie, donec currus auriga citatos
 Attulit, & fessum pugna subduxit Vlysses.
 Interea in Teucros delatus maximus Ajax
 Insiliit, primumq; graui transuerberat hasta
 Priamiden, sed matre nothum genitrice, Doryclum,
 Vulnerat hinc magna percussus Pandacon hasta,
 Post hunc Lysandrum, post Pyraon, inde Pylarion,
 Atq; ita grassatus nunc hos, nunc proterit illos;

*Aiacem tor-
senti omnia
prosternti
comparat.*

Non secus ac fluiuius præceps de montibus altis,
 Imbribus acris auctus, plana omnia inundat
 Per campos, secumq; rapit quæcunq; per agros
 Obuia sunt, quercus multas, & plurima tede
 Robora, tum piceas, pinusq; & rudera passim
 Iacta solo, secum uiolentus in æquora defert.
 Talis erat sternens per campos maximus Ajax
 Obuia quæq; manu. Sed & hæc fortissimus Hector
 Ignorabat adhuc. Is namq; in parte sinistra
 Prælia tunc miscebat, ad alti rauca Scamandri
 Flumina, qua moles fuit & pars maxima belli,
 Vnde oriebantur fremitus, clamorq; uirorum,
 Qui tum præcipue Hectoræo sub Marte cadebant,
 Circa magnum Nestora & Idomeneia superbum.
 Hos etenim grauis Hector equis urgebat, & hasta
 Nec tamen ulla loco cedebant agmina Graium.

DONEC

Donec Alexander, uir coniugis ille Lacæne,
 Emissa triplici neruo stridente sagitta
 Præstantis multa uirtute Machaonis armum
 Fixisset dextrum, belloq; dedisset ineptum.
 Pro quo solliciti spirantes fortia Graij,
 Cum non sufficeret bello amplius ille gerendo,
 His bonus Idomeneus affatur Nestora dictis.

Paris Machaonem
 uulnerat.

O Nestor Neleïade, laus inclyta Graiûm,
 In currus agedum conscende, Machaona tecum
 Suscipiens. pietas cursu pete præpete naues.
 Vir medicus siquidem multis uirtutibus unus
 Præualet, ante alios multos, seu tela sagaci
 Corporibus defixa manu trahit, intima scrutans:
 Mitia seu docta miscet medicamina dextra.

Idomeneus
 Nestori.

Laus medi-
 cinæ.

Talia dicenti parens Neleius heros,
 Ascendit celerem comitante Machaone currum,
 Qui fuit Asclepi medicorum principis olim
 Filius. inde iter ad naues feriente flagello
 Carpere iussit equos : illi loca nota petentes
 Sponte sua, sic currebant, ut penè uolarent.
 Cebriones turbata uidens hic agmina Teucrûm,
 Sic fratrem alloquitur. Nos hic extrema tenentes
 Congredimur Danaïs Hector, quando esse tumultum
 Parte alia uideam, peditumq; equitumq; phalangas
 Turbari Teucrûm, quorum Telamonius Ajax
 Sternit agens cuneos, nosco gestamina dextra,
 Ipsius ingentem clypeum. nos protinus illò
 Obuertamus equos, curruq; ubi maxima moles
 Hæret, & est equitum peditumq; acerrima pugna,
 Vnde etiam nostras sonus ingens perculit aures

Ἰδμενεὺς
 Græci no-
 cant, quem
 Latini Aescu-
 lapium.

Cebriones
 Hectori.

Mutua sanguineis edentum funera dextris.
 Talia uociferans celeres stridente flagello
 Vrget equos : illi plagis & uerbere secum
 Spirantes raptant per caesa cadauera currum,
 Per clypeos, per et arma uirum, tum extrema rotarum
 Sanguine vorabant. sed & ipse grandibus axes,
 Et sella undabant guttis, aspergine quarum
 Desuper opplebantur equi, cum mortua campo
 Ferrata eripedum calcarent corpora planta.
 Sic audius, sic præcipiti fortissimus Hector
 Mente ferebatur : simul acri percitus ira
 Ferrumpendi aciem, subiti uesana tumultus
 Damna relaturus Danaïs, perripit & hasta,
 Et gladio turmas equitum, peditumq; phalangas
 Saxa simul iaciens auertit, & omnia late
 Impleuit trepidante fuga: simul optimus Aiax
 Deseruit pugnae ardorem. nam Iuppiter illi
 Impleuit subita gelidum formidine pectus,
 Constitit attonito similis, confusus, inopsq;
 Consilij Telamoniades, septemlice iacto
 Post tergum clypeo retrò se auertit, & ultro
 Respiciens, uix agra genu uestigia moto
 Conficiens, tardoq; gradu conuersus abibat.
 Sicut ubi agrestes immanem sepe leonem,
 Ingressum stabula alta boum, iamq; unguibus atris
 Dilaniaturum per tota bouilia taurum,
 Prestantem reliquis, canibus telisq; laceffant
 Vrgentes, totam infomnem per talia noctem
 Prælia ducentes uigilant, ille impiger intus
 Consistit, circum quem tela frequentia duris

Aiax leoni
 incluso &
 oppresso cõ-
 paratur.

Missi

Missa uolant manibus, coniectisq; ignibus arcent
 Agricola, tot ab insidijs hominumq; canumq;
 Tot facibus circumuentus, licet improbus ira,
 Discedit tamen, & mœstus sub prima diei
 Lumina deserto redit in sua lustra bouili.
 Sic Ajax circum uenientibus undiq; Teucris
 Mœstus abit, retroq; dolens uestigia torquet,
 Et retrò Argiuûm de nauibus anxius ibat.
 Sicut ubi ingressum pueri sata leta molarem
 Fusibus exercent asinum, sic tergora bruti
 Cedentes, ut flagra etiam roburna fatigent.
 Nec minus hoc agrum depascere pergit asellus,
 Contemptis iuuenum ui, robore, uerbere, plagis.
 Nec prius eijcitur, quàm pabula plurima pastus
 Ventre domum redeat pleno: sic maximus Ajax
 Troiano inclusus, sic circumuentus ab hoste est,
 Sic illum pariter socij Troesq; sequuntur,
 Cedentes clypei medium, quem spicula contra
 Ingentem obuertit uenientia ab hoste, sed Ajax
 Virtutis memor ipse suæ conuersus, ab acri
 Instantes cursu cohibebat. ut ocyus autem
 Concessit, secum rapit agmina tota suorum,
 Vnâ omnes fugere retrò, nauesq; petebant.
 Atq; ita cedentum Danaûm, Troumq; sequentum
 In medio incedens ibat, quæcunq; feroci
 Mittebant Troiani animo successibus istis
 Excepit clypeo ingenti, cui plurima in orbe
 Herebant medio, præterq; uolantia quedam,
 Aut ictum frustrata, solo defixa steterunt.
 Illum ubi sic telus Euzmonis incluta proles

Iterum asino
 comparatur,
 Ajax: id
 quod non
 nulli repre-
 hendunt, ut
 Vidas,

u s Audijt

Audiit Eurypylus pressum, mox præpete cursu
Tendit ad Aiace: cui postquam proximus ipsi
Adstitit, emittens iaculum percussit in imi
Iunctura femoris præclarum Apisaona bello
Phausiaden. quem sic linquentem lumina uite,
Collapsuq; solo, spoliat fulgentibus armis.
Quod Paris aspiciens, clademq; insignis amict
Aegro animo patiens, neruum contendit, et arcu
Emittens certum non uano uerbere telum,

Vulneratur
Eurypylus.

Eurypyli femur afflixit sic uulnere dextrum
Ingenti, ut teli confracta extaret arundo.
Hoc ictu Eurypylus sic est affectus, ut armis
Abiectis humero longè, spoliisq; relictis,

Excedit pa-
gna Eurypy-
lus
Eurypylus
Græcos hor-
ratur, ut A-
iaci subue-
niant.

In sua castra retrò lente conuersus abiret,
Tardante incessum subite ui uulneris atris,
Inclamans socios, sic tristi est uoce loquutus.
O animis rebusq; duces, ô pubis Achius

Delecti proceres, uersi succurrite magno
Aiaci, quem subuersum fors aspera belli
Assugit, tot corporibus, tot et undiq; telis
Obruitur, uix ut sperem hanc euadere cladem
Posse uirum, sic et mortem præsensq; superbi
Exitium intentant hostes. hæc uerba loquuto
Eurypylo, coeunt armisq; animisq; parati,
Laturi auxilium socij. quibus obuius Aiaz
Constitit, et uersum sese obuertebat in hostem,
Tam fortes socios postquam sibi adesse uidebat.

Talia per campos uaria dum sorte geruntur,
Nestora quadrupedes bello eripuerunt quadrigæ,
Fluminis instar equis sudantibus. huic comes ibat

Patris

Filius Aſclepi, clarus uirtute Machaon.
 Quos ita uadentes puppi proſpexit ab alta,
 In qua conſtiterat ſpectans triſtiſſima belli
 Munera, & inſanum duro ſub Marte laborem,
 Filius æquoreæ Thetidis generoſus Achilles.
 Et mox unanimem Patroclum accerſit amicum
 Voce uocans : ille audita clamantis amici
 Voce, domo exiliens celer aduenit, haud ita multum
 Marti diſſimilis : ſed & illi hæc cauſa malorum
 Prima fuit. tunc ſic prior eſt affatus Achillem
 Filius illuſtris generoſa ab ſtirpe Menœti

Num quid Achille iubet? qua me ratione uocatum Patroclus
Achilli.
 Accerſis? opera ne aliqua tibi fungar amici?
 Cui præſtans animis et ad omnia promptus, Achilles Achilles Pa-
troclus.
 Die Menœtiade, huic animo gratiſſime noſtro,
 Nunc puto ſe noſtris genubus poſtrema rogantes
 Auxilia aduoluent Danaï, ſic numine læuo
 Perſequitur miſeros iam non tolerabile fatum.
 Tu uerò celeri magnum pete Neſtoræ curſu,
 Et quem nam diro conſectum uulnere, pugna
 Extulerit, ſecumq; ad naues duxerit altas,
 Percontare ſenem. cum noſtris namq; carinis
 Non procul hinc ueherentur equis, curruq; citato,
 Non licuit nouiſſe auerſi lumina uultus.
 Attamen à tergo uidiſſe Machaona diuum
 Credo Aſclepiaden, ſic namq; ſimillimus illi
 Terga humeroſq; fuit. dicenti talia amico
 Paruit Aemonius iuuenis, curſuq; citato
 Auolat ad pictas Danaûm tentoria naues.
 Interea ingreſſi tentoria Neſtoris illi,

Stabant

Stabant digressi de curribus, ut pede terram
 Contigerant. famulo tum Nestoris Eurymedonti
 Mandarunt, ut soluat equos, currumq; reponat.
 Atq; ita sudorem siccabat uterq; fluentem
 Veste sua, stantesq; undosi in littore ponti
 Defessis gelidas captabant uulubus auras.
 Postquam introgressi tentoria nota subibant,
 Confedere ambo: quibus ægra & languida fessis
 Corpora, miscbat potum formosa Hecamedæ,
 Quem Cyceona uocant. Hecamedæ hæc filia magni
 Arfinoi, Tenedum cum deuastaret Achilles,
 Cesserat in prædam Nelidæ tradita forti,
 Argiuum reliquis ea dona ferentibus illi,
 Consilijs melior quod habendis omnibus esset.
 Tum mensam apposuit mulier pulchrâ atq; decorâ,
 Cum cepis mordacibus, ut præsentia potus
 Condimenta forent. quibus attulit addita mellis
 Munera grata noui, sacroq; ex farre placentis.
 Intulit hinc mensæ calicem tam pondere grandem,
 Quam multa egregium uirtute atq; arte magistri,
 Quem patria senior secum asportarat ab alta,
 Distinctum auratis clauis, cui quattuor aures
 Supremam decorant oram, quarum ordine iuxta
 Vnamquanq; suo tanquam proiecta uidentur
 Ex auro geminæ depascere grana columbæ,
 Innixum pedibus diuersa ex parte duobus:
 Tanta mole grauem, uix ut sustollere mensa
 Conuiuiarum aliquis repletum nectare possit.
 Quem senior facile attollens admouerit ori
 Nelides, quandoq; poturo cumq; liberet.

Hecamedæ
 Nestoris fa-
 mula.
 Cyceon po-
 tus ex uarijs
 speciebus cõ-
 positus. In-
 terpres.
 Cepæ potus
 condimenta.

Nestoris po-
 culum.

Hoc

Hoc igitur miscens mulier quæcumq; parandum
 Ad Cyceona ualent, affudit Pramnia uini
 Nunera, caseolosq; addens è lacte caprino
 Aerato secuit culcro, tum grana minuti
 Pollitis aspergens commiscuit, atq; bibendum
 Apposuit Cyceona. auide potantibus ipsis,
 Protinus extincta est sitis arida. mutua deinceps
 Verba resumentes sese oblectare uolebant,
 Cum celer ecce aderat Patroclus ad ostia pulsans,
 Ora oculosq; deo similis: quem Nestor euntem
 Aduersum aspiciens, thalamo assurrexit, & ipsi
 Obuius, apprensusq; manu residere iubebat
 Intrò perductum: sed rennuìt ille uicissim,
 Talibus excusans. Nunc non uacat inclyte Nestor
 Vi sedeam, nec tu me pergas cogere, missum
 A magno Aeacida, qui te perconter iniquæ
 Quem modò subductum pugnae perduxeris hæscæ
 Ad hæues: quem non opus est ostendere, postquam
 Ipse Machaona conspiciam. nunc munere functus
 Hoc ego, dicturus mox cuncta reuertar Achilli.
 Ipse etenim nosti, quàm sit procliuis in iram
 Ille uir, & culpa quàm culpet sæpe uacantes.

Illi uerba senex reddebat talia Nestor
 Quo tandem ergo animo Danaos euertit Achilles,
 Cur miseros perimi patitur? cur mactat Achæos
 Hectoreis manibus, qui nunc è cæde cruenta
 Elapsi, pars magna iacent, & saucia lugent
 Corpora, præcipuè procures, primiq; uirorum,
 Nauibus illati celsis, & ab hoste cruentis,
 Vulneribus scedati omnes. iacet inclytus armis

Tydidæ,

Pramnium
 uinum.
 Caseoli è lacte
 caprino.
 Nam sitis re-
 medium esse
 dicit inter-
 pres.
 Obseruanda
 hoc loco est
 uerbum fru-
 galitas circa
 conuiuia.

Patroclus
 Nestori.

Nestor Pa-
 troclo.

Vulnerati,
Dromedes.
Vlyſſes.
Agamemnon
Eurypylus.
Machaon.

Tydidēs, iacet infracta uirtutis Vlyſſes,
Armipotens iacet Atrides dux magnus Achiuūm,
Ormenius iacet Eurypylus, iacet ecce Machaon,
Quem uix ereptum pugnae hae in castra redixi,
Percuſſum grauit̄er contra ueniente ſagitta.
Talia ſata uidens Danaūm nec curat Achilles,
Nec miſeratur opem praestans, an forte manebit
Donec ab hoſtili conflagrent igne carinae
Argiuūm, nobis inuitis omnibus ipſi
Littore in hoc miſera conſecti morte cadamus.
Sed mea nunc ualida languentia corpora uires
Deſtituunt, nec robur ineſt iuuenile, grauat̄is
Annorum ſerie membris, utinamq; reuertens
Me mea reſtituat uirtuſq; repubeat omnis
Priſtina, qualis eram iuuenis quo tempore bellum
Eleos contra geſſi, quando Ilymoneum
Ingentem hac caelum dextra ſub tartara miſi
Victor Hypeirochiden, qui tunc habitabat in alia
Elide, diues opum, locuples et bobus opimis,
Cui nos intulimus bellum, quod credita nollet
Reddere, nec praestare fidem quo iure decebat.
Hunc ego conſeci iaculo ſtridente, ſoloq;
Proſtraui abiectum. quod cum uidiffet agreſtis
Caetera turba uirum, totos effuſa per agros:
Nos igitur totis populati uiribus oram,
Duximus ingentem regione ex diuite praedam,
Quinquaginta boum, totidemq; armenta trabentes
Lanigerarum ouium, totidemq; immunda uorantū
Porcorum, totidem ſcandentum ſumma caprarum,
Omnia multorum capitum, quae uentre ferebant.

Præterea

Garrula &
loquax ſe-
num ætas:
quod & in
ſuo Euandro
pulchre ob-
ſeruaunt Vir-
gilius.

Præterea attulimus flauentum grandia equarum
 Corpora, quæ numero ter quinquaginta fuerunt.
 Omnes hæc grauidæ uentres, et plena ferebant
 Vbera : pars etiam lactantes plurima pullos,
 Sponte sequuturos in pascua nostra trahabant.
 Hæc adducta domum tot belli præmia Neleus
 Conspiciens senior, noua gaudia pectore, uultu
 Lætitiæ noua signa dedit, tum diuite præda,
 Tum uirtute mea motus, qui plurâ dedissem
 Militiæ documenta nouæ, quam nostra tulisset
 Aut etas, ueniens aut primis usus ab annis.
 Nocte igitur Pylon ingressi, cum postera solene
 Redderet orta dies, præcones ire uocatum
 Rex iubet ad prædam, quibus Elida cunq; superbant
 Qui ciues habitent deberent credita, quorum
 Copia magna fuit : quibus omnibus ordine certo
 Inde satisfactum est, quantum sua cuiq; tulisset
 Debita fors. sic in Pylios pars maxima prædæ
 Dispertita fuit, causas cognoscere iussis.
 Principibus procerum quæ debita cuiq; fuissent.
 Et Pylis certè debebant plurima Epei,
 Nos pauci numero, qui tum Neptunia Nelei
 Testa colebamus, uacuatam ciuibus urbem,
 Et malè multati, et præsti potioribus armis.
 Nam memini (iam longa etas, iam fama uetusta est)
 Ipse Iouis ueniens inuictis filius armis,
 Monstrorum domitor, patriam, nostrosq; penates
 Euertit, uictorq; uiris spoliauit et armis,
 Me solum è numero bis sex de semine Nelei
 Natorum minimum natu, puerumq; reliquit,
 Occidens

Occidens alios omnes, populumq; trucidans,
 Vsq; adeo ut paucis habitandam traderet urbem.
 Tum nos iniustus insectabantur Epei
 Ludibrijs, & iniqua mouebant arma superbi,
 Tale nihil meritis. & ob hoc sibi plurima Nelem
 Sustulit è præda captiua, armenta boumq;
 Atq; greges ouium, numero de quolibet uno
 Tercentum capita, adiunctis pastoribus horum.
 Debebantur enim sibi plurima ab Elide celsa.
 Quattuor assuetos pernici uincere cursu
 Miserat ad certamen equos pater, Elida ad altam
 Dona relatuos tripodæm, quos ductor Epeum
 Augeas sibi detinuit, cum curribus omnes,
 Turpiter auriga sine equis curruq; remisso.
 Quæ tum (sicut erant indigna atq; impia factu)
 Indigna accipiens genitor, sibi plurima seruans,
 Cetera distribuit populo de diuite præda,
 Ne Pylorum aliquis lucri discederet expers.
 Hæc ubi legitimo perfecimus omnia ritu,
 Et sacris etiam patrijs lustrauimus urbem,
 Tertia iam roseos reuehens aurora iugales
 Reddidit orta iubar mundo, rebuq; colorem,
 Ecce tibi Eliades licet ipse uocaris Epeos
 Innumeris adsunt instructi uiribus omnes
 Armatis equitum cuneis, peditumq; manipulis.
 Ducentes Molium, tum castra inimica sequuntur.
 Cui puerilis adhuc ætas, & inutilis armis
 Tum fuit, & parua primæ uo in corpore uires.
 Vrbs est alta situ Thyroëssa. prope Elidis amnem
 Alpheum, procul à nobis, nostri ultima regni:

Augeas E-
 peorum rex,
 cuius stabu-
 lum repur-
 gavit Hercu-
 les. meminit
 & Theocri-
 tus.

Descriptio
 temporis.

Hæc

Hanc circumueniunt, hanc cingunt robore toto
 Militiæ, certantq; armis euertere promptis.
 Isthæc ad Thyroëssan agi, Tritonia nobis
 Nunciat, athereas noctu delapsa per auras:
 Excitat & Pylios, capere arma, exire uolentes
 Ordinibus iubet instructis tum ducere in hostem:
 Quæ dum cuncti agerent alacres, me talia solum
 Ne facerem, uetuit durus pater, & simul omnes
 Tollit & abdit equos: quod diceret esse minorem
 Quàm qui tanta manu gererem, tam mollibus annis.
 Sed neq; sic potuit prohibere exire uolentem,
 Quin pedes exierim. sic me iam cæsia Pallas
 Laudis & insano belli inflammarat amore,
 Vnde decus peperit maius quàm quisquis equester,
 Ipse pedes, magnaq; domum sum laude reuersus.
 Est fluuius propior, Minyeion accola dicit,
 In mare præcipitans Arenen propter amœnant,
 Duximus hic primam pubes Neleia noctem,
 Vsq; sub auroræ croceum referentis honorem,
 Agmina post paulo peditum uentura manentes.
 Inde armis instructi omnes, telisq; profecti,
 Tempore quo medio sol est altissimus orbe,
 Venimus Alpei sacra ad flumina ditis:
 Illic sacra Ioui celebrauimus annua magno,
 Alpeo taurum, taurum tibi maxime ponti
 Regnator, bouis eximiæ sacra terga Mineræ.
 Post hæc apposita curantes corpora cœna
 Sedimus, & uiridi in ripa propè flumina strati
 Cepimus effusum defessa in corpora somnum.
 Magnanimi interea ui nitebantur Epei

Expugnare urbem, quam circum fortibus armis
 Sidebant, celso Thyoeïssam uertice tutam.
 Postera iamq; nouo lustrabat lumine terras
 Orta dies, nos uota Ioui, nos uota Mineruæ
 Dicentes, ipsis nos sicut eramus in armis
 Hostibus instructos ostendimus, atq; ita cursu
 Inuecti celeri, aggredimur, pugnamq; paratis
 Conserimus manibus. tum fortem uindice dextra
 Primus ego occidi Molium : gener ille superbi
 Augeæ fuit. huic etenim formosa Agamede
 Nupserat, Augeæ natarum maxima, et idem
 Præfectus turmis equitum : qui pharmaca norat
 Omnia, quæ tellus uel habere salubria posuit,
 Vel mala producat. tamē hunc talem, hunc ego tantum
 Hasta percussum grauiter de curribus altis
 Deiectum terræ strauit, atq; in puluere mersi
 Ipsi in currum insiliens, quem fida suorum
 Agmina spectantes, meq; ipsius alta tenentem
 Lora iugi, pugnamq; manu uictrice cientem,
 Multaq; per totam miscentem funera campum,
 Diffugiunt quæ quisq; potest, quæ cuiq; licebat.
 Non secus ipse alacris nimboſæ more procellæ
 Irruere in medios, fugientum cædere terga,
 Instare auersis, miscere cadauera campo,
 Donec quinquaginta isto è certamine uictor
 Obtinui currus, et circa quemlibet horum
 Corpora bina uirum uiolenta morte peremi.
 In quibus Actorione sati duo fortè fuissent,
 Quos ego strauissem letho, terramq; cruento
 Ore momordissent, Neptunus ni pater illos

Nubis

Nube caua septos media de caede tulisset :
 Unde mihi & Pylis decus immortale dedisset
 Iuppiter, & magno cumulasset honore parentem.
 Nos tamen immisissis equitum pernicibus alis
 Omnem caede locum compleuimus, arma legentes,
 Emensi Aspideos edendo funera campos,
 Vsq; ad Buprasij fecundam fertilis oram,
 Rupis & Oleniae fines, ad Alefion altam,
 Vnde urbs nomen habet. nos inde redire relicto
 Buprasio iubet alta Pyli sub moenia Pallas :
 Namq; ibi deuictis stetit hostibus ultima caedes.
 Sic sumus ergo domum multa cum laude reuecti,
 Dantibus ut superis palmam tibi maxime diuum,
 Sic mihi prima uiris deuictae nomina pugnae.
 Talis eram, talem gessi me in fortibus armis.
 Solus at has inter clades ferriatur Achilles,
 Improbus, & socijs uirtutem subtrahet istam?
 Quem scio, si pergat tanto indulgere furori,
 Et nos interea pereamus ab hostibus omnes
 Consecuti, immodicè doliturum clade suprema
 Nominis Argiui, quod nunc seruasse licebat.
 Quamquam o, quò recidere tibi mandata paterna,
 Quae dabat è Phthia mittens te ad Atridea magnum,
 Ille tuus pater, ille Menœtius inclytus heros ?
 Intereramus enim duo nos, diuinus Ulysses,
 Atq; ego, qui claris audiuius omnia uerbis
 Quae genitor mandata dabat tibi, quando per omnem
 Venimus & circum foelicis Acheidos oram,
 Excitum populos, regesq; in bella futuros.
 Quos inter praecleara subiuius atria Pelei,

Redit ad in-
 stitutam nar-
 rationem a
 tam longa
 digressionem,
 & mox eua-
 gatur in aliam.

Intra quæ patremq; tuum, teq; insuper ipsum
 Repperimus, magnū residentem propter Achillem.
 Illo fortè die senior solennia Peleus
 Sacra ferens, bouis ardentis adolebat ad aras
 Viscera tosta Ioui gaudenti fulmine misso,
 Aula in parte ferens plenum cratera Lyæo
 Aureolum, fundens super hæc ardentia uina,
 Vobis interea curantibus ilia pinguis
 Tosta bouis, cum tu socium sequereris Achillem.
 Talia nos inter uenientes sacra, reclusas
 Ante fores stetimus. quos ut conspexit Achilles,
 E` cathedra exiliijt stupefactus, nosq; præhensis
 Deduxit manibus, geminâq; in sede locauit.
 Tum mensam apposuit cœna regalis habentem
 Ferula, ut hospitibus mos est dare munera gratis,
 Postquam deinde cibo fuimus potuq; refecti,
 Et reparati animis, & erat iam copia fandi,
 Sermonem incipiens ego uos hortabar ut unâ
 Inclÿta nobiscum & famam paritura perhennem
 Bella subiretis. quò cum uos uestra cupido
 Promptaq; mens ageret, uobis mandata dederunt
 Ipse quidem nato genitor Peleus Achilli,
 Vt præstare alijs, ut & optimus esse studeret:
 Verum quæ tibi iussa Menætijs Actore cretus
 Edidit, ista fuere. Vides carissime fili,
 Te prior est genere, & natalibus anteit Achilles.
 Illum tu superas ætate, at uiribus ille
 Te multo est melior, tu illum debebis amicis
 Consilijs regere, & moderari feruida dictis
 Pectora: namq; tibi parebit recta monenti.

Hæc tibi mandabat senior, quæ tu omnia ducis
 Irrita, & oblitus nihil horum tempore duro
 Exequeris. sed nunc age iussa hæc defer Achilli,
 Rectorum admonito, si fors parère monenti
 Recta uolet. quis enim nouit si fortè remittat
 Instinctu diuino iras, animumq; ferocem.
 Multum sæpe ualet ueri exhortatio amici.
 Quòd si relligione aliqua fortasse tenetur,
 Aut Iouis absterrent oracula, cognita mater
 Quæ Thetys attulerit, te mittat in agmina saltem,
 Induat arma tibi sua, Myrmidonumq; phalanges
 Attribuat, si fortè salus aliqua inde resultet
 Argiuis, specie ut uana conterritus hostis
 Abstineat pugna, respiret Achæia pubes.
 Auget enim uires breuis intermissio pugnae. cc
 Tum ualidi uos, ac plenis iam uiribus aucti,
 Vel solo clamore ferum cohibebitis hostem,
 Defessum pugna, à castris & nauibus hisce
 Moenia difficilis redigetis ad inclyta Troia.

Hactenus ista senex. quibus hic commotus, Achillè
 Assiduo repetens cursu Patroclus, abibat.
 Iamq; uolans præter naues transibat Vlyssis,
 Quas iuxta fora iudicijs causisq; referta
 Atq; aræ stabant circum, sortesq; deorum.
 Hic illi Eurypylus uenit obuius, ilia telo
 Saucius, huic niger effluxit de uulnere sanguis,
 Tum caput atq; humeri multo sudore fluebant,
 Ipse pedes claudus de uulnere tardior ibat,
 Verum mentis adhuc compos. quem sese aduentem
 Complorans, miseransq; his est affatus amicum.

Patroclus
 Eurypylo.
 Heu miseram sortem Danaum regumq; ducumq;
 Hæcine fata manent? uos' ne huc fortuna redegit,
 Vt procul à patria cæsi uelocibus escam
 Ferretis canibus uestra inclyta corpora? uerum
 Hoc age, nunc mihi dic Eumonis inclyta proles,
 Nunquid adhuc Argiua manus par, Hectora sortem
 Sustinet, an uicti pariter succumbimus omnes?

Eurypylus
 Patroclo.
 Huic bonus Eurypylus suspirans talia contrà
 Reddidit. O' Patrocle, genus qui ducis Olympo,
 Afflictis iam nulla salus, non robur Achiuus,
 Non spes ulla subest, omnes moriemur inulti
 Nauibus in nostris. namq; et fortissima nostrum
 Saucia turba iacet, proceres regumq; ducumq;
 Vulnera curantes intra tentoria, Troum
 In nos asiducè uirtus uehementior auctis
 Viribus insurgit, roburq; accrescit cundo.
 Sed tu me serues precor ad naualia ducent,
 E' femore incidat quod inhaesit ad ilia telum,
 Inde laues calida de uulnere sanguinis atri
 Illuuiem tetram, tum mitia pharmaca plaga
 Aspergas, quæ te docuit diuinus Achilles.

Chiron A-
 chillem me-
 dicinam do-
 cuit.
 Podalirius
 Machaon
 medici
 illum etenim Chiron iustissima nubigenarum
 Progenies, cuncta edocuit medicamina rerum.
 Nam medici fratres Podalirius atq; Machaon,
 Alter hic ad naues iacet, et sua uulnera curat,
 Non aliena leuat credo: manet alter in armis,
 Sustentans campo durissima praelia Troum.

Patroclus
 Eurypylo.
 Talibus Eurypylus. cui reddidit ista Menotti
 Filius. O' heros, qui possint talia curæ
 Nunc licuisse meæ, cum sint mandata ferenda

Nestoris

Nestoris Aecidae magno? sic ille iubebat
 Scruator Danaum princeps, Neleius heros.
 Sed neq; neglectum patiar te uulnere tali
 Affectum. hæc dicens, medium complexus, & amplis
 Imponens humeris, tulit in tentoria nota.
 Quod cernens famulus, substrata pelle bouina
 Concinnat thalamū. cui, postquā hunc intulit audax
 Patroclus, femore ex imo mucrone resectum
 Eduxit telum, lauitq; à uulnere tetram
 Sanguinis eluuiem calida: tum deniq; quandam
 Radicem, tritamq; manu, tristemq; saporī,
 Sed quæ ui propria leniret uulnus acerbum,
 Apposuit, per quam dolor est sedatus, & unā
 Constitit in sicco compressus uulnere sanguis.

Aristolochi
 am hanc iussit
 se purat in-
 serpro.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XII.

Sic apud Eurypyli curandum uulnus amicum
 Et medicā Patroclus opem dum præstat egenti.
 Interea totis concursus est uiribus inter
 Troianos Danaosq;: sed hos inclusa tenebant
 Munimenta noui nuper circumdata muri:
 Sed nec fossa satis Teucros prohibere ualebat,
 Nec superinducti noua propugnacula muri,
 Quos circum lato duxerunt aggere fossam
 Perpetuam, ut naues tuta in statione tenerent
 Immemores Danai diuūm, queis nulla tulissent
 Sacra hecatombæo superis gratissima ritu,
 Ut naues intus celeres prædamq; tenerent
 Omnia tuta satis placato numine diuūm.

Quæ dijs inuitis nunc munimenta pararant,
 Atq; ideo interitura breui, nec longius ullos
 Duratura dies, quàm donec maximus Hector
 Viueret, & maneat Graijs iratus Achilles,
 Et senior Priamus, Priamiq; arx alta, manerent
 Pergama, nec tristem sentiret Troia ruinam,
 Starent & muri, & fossa, hæc opera inclyta Graium.
 Postquam autem cecidere duces, & maxima Troum
 Vna salus Hector, Danaûm pars maxima partum
 Cladibus absumpti belli, partimq; relictis
 Esse superstitis, quibus & fortuna pepercit
 Hi decimo demum patriam rediere sub anno,
 Tunc primum unanimes Neptunus & acer Apollo
 Murum euerterunt, totumq; à sedibus imis
 Luctabantur opus rescindere, pluribus undis
 Labentum celsæ fluuiorum è montibus Ide
 Immisissis, Rhesi, Heptapori, Rhodij, atq; Caressi,
 Grenici, sed & Aesepi, flauiq; Scamandri,
 Et Simoëntis aquis, ubi tot conduntur arena
 Scuta uirum, galeaq; & fortia corpora letho
 Tradita, nunc horum fluuiorum magnus Apollo
 Ostia detorsit retrò. namq; ille diebus
 Ter tribus huic operæ deus institit, in quibus ipsum
 In murum pleno torquebat flumina cursu.
 Imbribus & pluuia torrentes Iuppiter auxit,
 Quo citius populentur opus, murumq; resoluant.
 Neptunus muros, magnosq; emota tridenti
 Fundamenta quatit, truncosq; & saxa reuellent,
 Omnia quæ magno Danaï struxere labore,
 Neptunus refluxum iaciebat in Hellepontum,

Neptunus
 & Apollo
 murum Graecorum euerterunt,

Nomina fluuiorum
 Troiæ.

Virgilianum

Virgilianum

ipse

Ipse operis princeps. tandemq; euertit in ipso
 Quicquid erat positum spacioſo litore muri,
 Et ſuper inductis flauentibus abdit arenis.
 Omnia deinde ſuos reuocauit flumina in alueos,
 Hunc finem ſtatuerè operi, poſt pauca futurum
 Tempora, dii Graijs neglecta ob ſacra maligni.
 De quo tunc dubijs decertabatur in armis
 Vſq; adeò, ut turres tabulataq; ſumma ſonarent
 Ictibus aſſidujs, dum murum irrumperè Troës
 Conantur, Danaï defendere, Iuppiter ipſis
 Incuſſo terrore animum detraxerit omnem,
 Nauibus incluſi metuentes Hectora fortem
 Fraçti animi Danaùm ſeſe intra tuta tenerent.
 Hector at ante alios pugnam, ſociosq; ciebat,
 Turbinis in morem, aut quatientis cuncta procellæ.
 Sicut ubi immanem circumuenere leonem
 Turba uirum uenatorum, comitantibus ipſos
 Innumeris canibus, conſiſi in mutua plures
 Auxilia, iniſciuntq; ſeræ uenabula, & ipſam
 Vndiq; circundant canibus, telisq; laceſſunt.
 Conſcia at illa animi, nullos terretur ad ictus,
 Tela nec ulla timet, ſed ſe conuertit, & ultro
 Quò ſe cunq; mouet ſecum trahit arma, uiroſq;
 Atq; canes. ſic magno animo fortiſſimus Hector
 In quaſcunq; tulit ſe tota per agmina partes,
 Et ſocios ſecum atq; hoſtes conuertit, & illos
 Audacter prompteq; iubet transcendere foſſam.
 Sed iam nulla uiris audacia profuit, æque
 Sicut equis crebro hinnitu teſtante timorem,
 Tam foſſam ſuperare altam, quàm ſcandere uallum,

Hectorem
 procellæ &
 leoni com-
 parat.

Munitiones
 Græcorum
 oppugnat
 Hector.

x 5 Nec

Nec facile insiliisse fuit, nec stare in iniquo
 Aggere, præcipiti quando esset ad omnia lapsu.
 Nam super extabant ab utraq; crepidine fossæ
 Asperitate sudes et acuta fronde timendæ,
 Quos magnos crassosq; suis ut grande locarant
 Perfugium Danai, quos currus nulla trahentum
 Vis superarit equum, sed tantum forte pedestres
 Si fossam transire queant tentare licebat.

Hec animaduertens, adit Hectora, talibus orsu
 Polydamas Hector bello inuictissime, uosq;
 Troianorum alij, uos qui socia arma tulistis,
 Stulta et inepta uia est, ratio peruersa, per altam
 Ducere equos fossam, firmatosq; aggere palos.
 Ardua nam res est, nec finem habitura petitem,
 Propter et insertos præacutos undiq; palos,
 Desuper et ductum longa campagine murum,
 Ut nec eò demittere equos, nec stare queamus
 Pugnantes loco in angusto, qua clade repulsi
 Nostra aliqua, potius referamus uulnera, quam nos
 Hosti inflixerimus. Quod si malè cogitat illis
 Iuppiter altitonans, et nobis consulere equum
 Censet, et auxilio est, iustis ante omnia uotis
 Optarim procul à patria hic et dulcibus Argis
 Mactari, et nostris deleri uiribus hostes,
 Et monumenta ipsis sine nomine fœda relinqui.
 Sin minus, atq; ipsi uersa uice Martis iniqui
 Nauibus à proprijs conuersi, nos quoq; turpi
 Vertere terga fugæ cogant, et in ista profunda
 Incidere et late metuenda pericula fossæ,
 Nemo relinquetur credo qui nunciet isthæc

De nobis.

Polydamas
 Hectori con-
 siliium sanum
 dat.

De nobis, ita nos debent funditus omnes.
 Quare agite, & nostris omnes accedite dictis.
 Aurigis tradamus equos, currusq; tenendos
 Pro fossa, nos armati peditesq; sequamur
 Hectora. sic Danaos, nequaquam nostra ferentes
 Arma, repentino nec adhuc præuisa tumultu
 Euertemus, & in totum debemus hostes.
 Talia Polydamas: cuius ratione probata
 Hector, sicut erat curru sublimis ab alto
 Desiliit. quem cum peditem prodire uiderent,
 Desiliunt ab equis reliqui quoq; Troës, equosq;
 Quisq; suo dedit aurigæ, quos deinde tenerent
 Pro fossa instructos, & ad omnia iussa paratos.
 Hinc omnes peditum cuneos in quinque redacti,
 Non tamen æquati numero, sed fortibus armis.
 Prima acies etenim numero præstabat, & ipsam
 Pars melior populi insignem faciebat, & Hector
 Polydamasq; duces: his maxima uota fuerunt,
 Euerso ad celsas muro pugnare carinas.
 His quoq; Cebriones dux tertius additus ibat.
 Namq; alium qui seruet equos subiecerat Hector
 Cebrioni, minus audacem, minus arma ferentem.
 Signa secunda duces Paris, Alcathousq; & Agenor,
 Seruabant. Heleno parebat tertius ordo,
 Deiphobosq; satis Priamo. quibus additus ibat
 Asius Hyrtacides, quem diues misit Arisba,
 Ducentem eximios fortesq; in bella caballos,
 Ad Troiam fluuio de Selleente profectum.
 Quartam ducebant aciem uir maximus armis
 Aeneas Anchisiades, Antenoridæq;

Troës in pe-
 des insiliunt,
 Polydamas
 eis sequenti
 consilium.

Duces & or-
 dines Troia-
 norum.

Archelochusq;

Archelochusq; Acamasq; feri duo fulmina Martis.
 Quintū agmen, quod erat fultum auxiliariis armis,
 Sarpedon ducebat agens, cui Glaucus, et unā
 Asteropæus erant comites, quos legerat omni
 E numero sociorum, ut erant ex omnibus ambo
 Precipui. Sic ergo animis armisq; parati,
 Et clypeis conferti omnes audacter in hostem
 Contendant, excelso animo, spe deniq; certa
 Per murum penetrandi, et in ipsis nauibus hostem
 Mactandi. nam consilio, quod et utile et audax
 Pulydamas dederat, parebant Troës, et ipsis
 Vnanimis socij. solus par ère negabat
 Asiū Hyrtacides. non ille relinquere currus
 Aurigæ uoluit, sed equis confisus ad altas
 Tendebat naues demens: nec enim amplius unquam
 Ad celsæ rediturus erat sacra Pergama Trois,
 Sed miser ad naues fato periturus acerbo,
 Deucalidæ Idomenei manibus, teloq; cruento.
 Ergo uiam secat ad naues à parte sinistra,
 Qua Danaum currus et equi remeare solebant
 E campo, portæq; seras inuenit apertas,
 Et ualuas omni dimoto uecte patentes:
 Scilicet ut si qui uel adhuc in puluere campi,
 Vel pugna è socijs agerent, redeuntibus illac
 Esset iter, seu fortè fuga, seu sponte redirent.
 Hac igitur rectà inuectus, confisus equorum
 Virtuti, simul et socij tam grandia adortum
 Cœpta sequebantur, magnis clamoribus auræ
 Rumpentes, uictos non posse resistere Graios,
 Quos ipsi in proprijs cæsuri nauibus essent,

Persuasi.

Persuasi. sed falsa animis persuasa sefellit
 Credulitas, siquidem portam reperere patentem,
 Non tamen incustoditam. duo namq; tenebant
 Insignes uirtute, animisq;, & robore fratres,
 Pirithoo geniti, Lapitharum belligerorum
 Principe, magnanimus Polypœtes pectore forti,
 Atq; Leonteus miscendi homicidia Marti
 Persimilis. portas hi stabant ante patentes,
 Quales aëria quercus in montibus altis
 Consurgunt geminæ, radicibus infera nixæ
 Præualidis, stant immotæ, fortesq; resistunt
 Imbris & pluuijs, & agentibus aëra uentis:
 Sic illi uirtute, manuq; & robore freti,
 Assion irrumpentem animo constante manebant.
 Quem circum socij, Iamenuisq;, & fidus Orestes
 Asiaes, Acamasq;, Thoon celer, Oenomausq;.
 Hi rectâ ad murum tendentes, alta leuarunt
 Scuta super capita, & pugnam clamore laceffunt
 Ingenti. in porta Polypœtes atq; Leonteus
 Sustinuere uiros, donec commune periculum
 Sentirent socij, propereq; à nauibus altis
 Ferrent auxilium. qui postquam irrumpere murum
 Troianos didicere, metus clamorq; uirorum
 Castra per & naues oritur concursus ad arma.
 At duo pro portæ pugnam statione trahebant,
 Pirithoo geniti, similes syluestribus apris,
 Qui postquam aduentare uirum sensere tumultus,
 Et uocem audiuerunt canum, sua lustra feroces
 Exiliunt, syluamq; ruunt, & aperta petentes
 Expectant, dentes acuunt, fortesq; resistunt.

Tales facit
 Virgilius
 Pandarum
 & Bitiam.

Donec

Donec telo aliquis coniecto, & uulnere fixo
 Exanimet : frendente sonat nemus omne tumultu,
 Haud secus illorum resonabant arma fragore
 Telorum ingenti, super ærea scuta cadentum.
 Quos primum ipsorum uirtus, tum desuper aliis
 E' muris populus spectans, animabat ad hosti
 Fortiter audendum uirtute resistere tota.
 Nam simul & saxis hostem de turribus aliis
 Arcebat, cum pro socijs, tum nauibus ipsis,
 Pro castris quoq; solliciti : nec nubibus atris,
 Quas insana coegerunt luctamina uentis
 Vellera plura niuis spaciota in rura feruntur,
 Quam tunc missilium citroq; ultroq; uolabant
 A' Teucris simul & Danais ? sonuere iubate
 Afflictu lapidum galeæ, clypeiq; rotundi.
 Quapropter subito percussus ad ilia telo
 Asiis ingemuit, tollensq; ad sidera uultus,
 Talibus incusat torquentem sidera uerbis :

Iouem in-
 casit Astus iam
 iam moritu-
 rus.

Aptissima ad
 rem compa-
 ratio.

Iuppiter omnipotens, & te quoq; uana profari
 Delectat : tua summe pater promissa sequutus,
 Credebam fore, ne nostros heroës Achii
 Insultus possent tolerare, aut deniq; nostris
 Viribus esse pares, nobis' ue resistere uicti.
 Iam nunc sicut apes, & habentes spicula uespæ,
 Mellea quæ posuere cubilia ad arcta uiarum,
 Mellilego subeunte aliquo, non ipsa relinquunt,
 Sed remanent, stimulisq; uiros pungentibus arcem
 Pro natis, maluntq; mori quam deserere ipsos.
 Sic tantum duo pro muris uirtute resistunt
 Inuicti, maluntq; mori quam cedere uicti.

Sic ait

Sic ait: at duras auertit Iuppiter aures,
 Certus ut hanc magnum conferret in Hectora laudē.
 Interea ad portas alias discrimine multo
 Pugnant alij, quas omnes dicere pugnas,
 Et quo queq; loco, quo sit discrimine gesta,
 Reddere non modo difficile est, sed prorsus iniquum
 Viribus humanis: fuerit labor ille deorum.
 Passim etenim muros iuxta per castra uideres
 Collucere faces, flammamq; ardere crepantes,
 A quibus Argiuis saluam defendere classē
 Maxima cura fuit, dolor anxia pectora solus
 Ille fatigabat. quæ diui cuncta uidentes
 Fautores Danaūm, contristabantur & ipsi.
 Quorum numinibus Lapithæ iam uiribus aucti,
 Sustinuere grauem collato robore pugnam.
 Hic ualidam torquens Polypœtes impiger hastam,
 Misit in aduersum Damasum, galeamq; comantem
 Perfregit mediam: stetit imo fixa cerebro
 Hasta tremens. sic ille uirum prius omnia promptum
 Perdomuit, uomit ille atro cum sanguine uitam.
 Inde duos fratres necat, Hormenon atq; Pylonem,
 Antimacho genitos. tum natus ad arma Leonteus
 Hippomachum ferit, intorquens sub cingula telum.
 Tum uacua strictum uagina diripit ensem,
 Et primum Antiphaten iugulat. cadit ille supinus,
 Membra solo stratus. ferit inde Menona superbum,
 Adijcit lamenon, socijs tum iungit Oresten,
 Strugit acruatos omnes. quibus omnibus arma
 Victores cum detraherent pulcherrima uictis.
 Interea populi pars plurima & optima Troium
Hectora

Polypœtes
 & Leonte-
 um intelliget

Hectora ducentes & Polydamanta sequuti,
 Vi tota hostilem certant irrumpere murum,
 Arreptisq; manu flammis incendere naues.
 Quod ne perficerent, quod ne succederet ipsis,
 Pro muris Danaï restabant fortiter aliis,
 Certabantq; truces superanda auertere fossa.

Augurium a
 quize serpen
 tem ferentis

Hec inter super ecce uoluans Iouis ales, acutis
 Unguibus inuoluens maculosum terga draconem,
 Immanemq; & seminecem, qua parte sinistra
 Troiani hostiles certabant uellere muros
 Circuit. ille ferox conuerso gutture retrò,
 Imprimit in summo raptricis pectore dentes.
 Illa dolore amens, resolutis unguibus anguem
 In medios Troas dimisit, & inde uolatu

Μόρφορ
 hic habet;
 Homerus.
 qui citatur
 & uertitur
 ab; Terentia
 no. Mihi nō
 libuit muta
 re rationem
 Latini carmi
 nis.
 Polydamas
 Hectori aug
 urium in
 terpretatur
 suadetq; ut
 ab oppugnā
 dis municio
 nibus desi
 stat.

Quam potuit celeri se proripit ales in auras,
 Ingenti clangore sonans. hæc monstra uidentis
 Troiani trepidare animis, & credere laeuum
 Augurium Iouis esse. ergo Priametus heros
 Hectora Polydamas adit, atq; hæc uerba profatur
 Tu siquidem dictis Hector me semper acerbis
 Optima suadentem reprimis, ceu te popularem
 Non satis obseruem: cum sit tamen utile factu,
 Sive domi, seu militia de rebus habemus
 Concilium, uiresq; tuas augere, decusq;
 Nunc quoq; depromam, quæ factu esse optima creta.
 Vtlerius ne pergamus rescindere muros,
 Aut rapidum captis immittere nauibus ignem.
 Non etenim quicquam puto perficiemus: ut isthæc
 Ales, ad exemplum quæ nobis prodita uenit,
 (Si modò uera fides) maculosum terga draconem

Unguibus

Vnguibus inuoluens, modò nos à parte sinistra
 Circuit, & morfu penè exanimata cruento
 Demisit, nec ferre suis implumibus escam
 Filiolis potuit : sic nos quoq; robore magno
 Portas & muros istos capiemus Achiuùm.
 Verùm in nos iterum Danaïs uertentibus arma
 Inde repellemur, fugientes turpiter, illa
 Strata remensuri qua uenimus antè uiarum,
 Cede relicturi deperdita plurima Troum
 Corpora, quæ ferro Danaï atq; hostilibus armis
 Absument. Sic ille deùm uerissimus augur,
 Ex his quæ docuit præsens uentura monebat.
 De populo quem nemo loqui non uera putabat :
 Solus ob hoc animo turbatus & anxius Hector,
 Toruis inspicens oculis, dehinc talia fatur :

Pulydama, nec grata mihi, nec uera loquutus,
 Non sentis ea quæ loqueris, nec uelle uideris
 Vera magis quæ sint, atq; his meliora profari.
 Si tamen ex animo tibi sunt hæc dicta, profectò
 Dij tibi peruertunt mentem, ueriq; tenacem
 Eripuere animum, qui sic Iouis edit a summi
 Spernere me iubeas oracula, ab ore profecta
 Ipsius, atq; tuis cupias accedere uanis
 Augurijs : quæ sperno equidem, quia stulta uidentur.
 Quæ sic humanas fallunt ludibria mentes,
 Seu dextra spectentur aues Phaëtonis ad ortum,
 Siue sinistra petant obituri limina solis,
 Nil rationis habent, cum sint ratione carentes.
 Qui iussit sperare, Ioui nos fidere oportet,
 Quem penes est hominum diuùmq; æterna potestas.

Hector Poly
 damantem
 redarguit, ut
 uanum.

Auguriorum
 fidem eludit.

cc

cc

Non sunt o-
 mnia sic in
 græco.

cc

2

Auguriunt

- » Augurium tamen est quod præualet omnibus unum;
 » Pro patria pugnare, armis defendere ciues.
 Aut cur nam tanta trepidas formidine ? quid ue
 Arma perhorrescis ? pugnam fugis, acria uecors
 Bella times, si fortè alij sub nauibus altis
 Argiuum Troës nos occidamur, & omnes
 Hauserit atra dies. non scilicet ergo uerendum est,
 Tu quoq; ne pereas, ne nostræ cladis & ipse
 Efficiare comes : nec enim tam pectore forties,
 Nec tanto præstas animo, nec robore polles.
 Quod si fortè tuis aliquem desistere pugna
 Seductum uerbis, uel te quoq; conspicer ipsum,
 Hac animum talem dextra cum sanguine fundes,
 Protinus & linguæ pœnas dabis augur ineptæ.
 Sic fatus processit, eum clamore secundo
 Signa sequebantur peditum : tum Iuppiter acrem
 Vim rapidi flatus alta commouit ab Ida,
 Qui uersus naues & in ora ferebat Achiuûm
 Pulueris obscuram nubem, quo tristibus illi
 Afficiebantur curis, spe prorsus adempta,
 Addita quæ Teucris accessit maior, & ipsi
 Erexit resides animos audacia, & aucta est
 Gloria : præcipuè decus Hectoris extulit. ergo
 Confisi & uirtute sua, monitisq; secundi
 Numinis, insistant muros perfringere, turres
 Deijcere, inde gradus conuellerè, prouerè imis
 Fundamenta locis, & propugnacula pinnis
 Nudare, & fixas moliri cardine portas:
 Nec minus iccirco Danaï restare, gradu' ue
 Detruâi, sed stare loco, defendere sese

Obiecta

Obiectis clypeis, et propugnacula celsis
 Turribus imposita, et subeuntes illa superne
 Arcere, et contis detrudere grandibus hostem.
 Hic gemini Ataces per turres, perque locorum
 Summa ferebantur, passim atque sine ordine, nunc hos
 Nunc illos, ut quosque uident, hos mollibus, illos
 Hortantes uerbis grauioribus, atque monentes.

O socij, qui que eximij uirtutibus estis,
 Et genere atque opibus, mediæ et qui sortis habetis
 Præmia, uos etiam quos conditio infima ducit :
 Non etenim in bello paribus licet omnibus esse:
 Hic tamen, hic omnes labor aduocat, expetit unus,
 Sicut in hac fortuna omnes cognoscitis ipsi.
 Nemo hinc ad naues fugiat, clamore minarum
 Territus hostili : sed et ipsi huc ite, aliosque
 Admoneatis idem faciant, si forte uoluntas
 Annuat alma Iouis, pulso hoc discrimine, ut hostis
 Cedamus terga, Iliacam fugientis ad urbem.

Talibus Ataces exhortabantur Achiuos,
 Et fortes animos in bella gerenda monebant.
 Nec plures niuium cecidere ex aëre flocci
 Hyberno, tumidos cohibet cum Iuppiter Austros,
 Brumalemque diem uentis uacua aura serenat
 Omnia, præter aquas maris absorbentis et ipsas
 Sicut cuncta, niues, albent candore niuali
 Intonsi montes, iuga, promontoria, colles,
 Herbida prata aliâs, rapido lata arua sub æstu,
 Littora amœna, humiles ripæ, portusque, remoti:
 Quot tum saxa manu uolitabant missa uirorum,
 Hinc atque hinc Danaos inter Troasque subortio

Ataces Græcos hortantur.

Comparatio

2 2 Clamore

Clamore ingenti, tantæ ad certamina pugne
 Ad murum turresq; & propugnacula fuisse.
 Non tamen aut Hector, quisquã aut ex agmine Troi,
 Aut Troiani omnes potuissent uiribus ullis
 Et muros capere, & portas effringere, & intro
 Rumpere: ni de se genitum Sarpedona magnum
 Iuppiter immisisset, ut in pecus ire leonem
 Armentale bouum si quis putet. ipsius autem
 Ingentem clypeum magnorum terga iuuenum
 Bis tria texuerant, quem lamina desuper omnem
 Ferrea contextit circum oras, aureus orbis
 Ambijt. hunc læua obtendens, & spicula dextra
 Bina manu quatens, animo uadebat in hostem
 Intrepido, ceu sepe leo nutritus in altis
 Montibus, impastusq; fame uiolentus & acer,
 Irruit in caulas ouium, quantumlibet altas
 Munitasq; in manu. quas si canibusq; uirisq;
 Repperit obseptas, se per media arma uirosq;
 Ingerit, irrum pitq; aut prædam aut uulnera tergo
 Certa relaturus. Sic tum Sarpedona dum
 Feruida uis animi stimulans inuexit in hostem,
 Ut murum caperet, portasq; aperiret Achiuum
 Troianis, & castra audis irrumperet armis.
 Sed properans, Glaucum prius his affatur amicum,
 Hippolocho genitum. Cum nobis Glauce priores
 Attribuant, cum nos uenerentur honoribus omnes
 Magnanimi Lycij, seu coetus forsan habentur,
 Nobis prima loco sedes datur, inter edendum
 Nobis apponunt esu pinguisima carnes
 Eximias, & plena meraci pocula uino

Clypeus Sarpedonis.

Sarpedon
Glaucos.

Præ reliquis, cum tot Xanthis flauentis ad oram
 Possideamus agros, tot iugera pinguia, partim
 Consita, partim etiam frumentis apta serendis:
 Et quos præcipuè sibi ducant esse uerendos
 Insignes Lycij, cur nos non prima pericli
 Obtineamus & in bello loca, prima obeuntes
 Si qua obeunda ferant sese discrimina belli?
 Ut sint è nostris qui uerè dicere possint,
 Nostri nunc reges se dignos esse profectò
 Declarant, queis præcipuos tribuamus honores
 In coetu, ac mensis carnes ponamus opimas,
 Vina propinemus dulcissima, talia postquam
 Tamq; stupenda gerunt duri certamina martis.
 Quanquam si tanti defunctos munere belli
 Expertem senij atatem uitamq; perhennem
 Victuros nos ulla foret spes, non ego certè
 Ante alios pugnare uelim, nec te ista iuberem
 Ut faceres, quæ laude uiros & rebus honestant
 Eximijs, unde & decus immortale paratur.
 Nunc cum mille modis obnoxia corpora morti
 Simus, & huc illuc uersent nos fata laborum
 Incerta serie, quæ non datur effugere ulli,
 Irrumpamus, ut aut nobis decus inde paremus,
 Aut alijs ipsi tribuamus sanguine nostro.

Dixerat. at Glaucus sicut nihil annuit, æquè
 Abnuit istorum nihil, & comitatus euntem est.
 Turba sequebantur Lycij fortissima utrunq;
 Quos ita tendentes ad se cum fortè Menestheus
 Conspiceret, Petei proles, turrimq; petentes,
 Cui præfectus erat, timuit, cum mente uideret

Glaucus Sar
 pedonem se-
 quitur.

Quantam illaturi cladem, quæ damna uenirent,
 Collustrans oculis circumspicit omnia, si quem
 Fortè ducum uideat, qui se è discrimine tanto
 Cum socijs leuet. Aiacem conspexit utrunq;
 Stantes pugnae auidos, & adhuc à cæde rubentes.
 Tertius his Teucer, qui tunc à nauibus ibat,
 Accessit socius : qui cum se uoce uocantem
 (Præ strepitu fremituq; armorū hominumq; ruentū
 Castra, pylas, muros, turres, tabulata, fragore
 Ingenti) non audirent, nec uerba uocantis

Thoothes præ
 co mittitur
 ad Aiaces.

Perciperent, mox præconem uocat ipse Thooten,
 Pro se dimittens, & ituro talia mandat

Curre Thoota, uoca Aiaces huc protinus ambos,
 Si modò, quod malim, nobis succurrere uterq;
 Posit, & auxilio subeat, seruetq; periclo
 Quod Lycij intentant reges, extrema minantes
 Excidia, expertis quàm præstent fortibus armis
 Antè satis, quod si non possit uterq;, quod isthic
 Fortè etiam labor incumbat, Telamonius Ajax
 Huc saltem ueniat cum Teucro fratre citatus.
 Hæc præco mandata ferens, festinus utriq;
 Aiaci exposuit, sicq; est ad utrunq; loquutus

Thoothes A.
 uerbis.

Aiaces Danaum primi, uos clara Menestheum
 Progenies Petei rogat, ut sibi adesse uelitis
 Auxilio, contra Lycios, extrema minantes
 Excidia, atq; ambos, quod malit, si qua laborum
 Fortè sinat requies : sin hoc minus, & labor idem
 Hic quoq; uos retinet, saltem Telamonius Ajax
 Cum fratre adueniat Teucro præstante sagittis.
 Talibus accedens uerbis Telamonius Ajax,

MOA

Mox ad Oiliaden est talia uerba loquutus:

Aiax, tu remanens hic cum Lycomede potenti
 Vrgete ad pugnam socios, & ducite in hostem,
 Dum propero laturus opem poscentibus illam,
 Dumq; hinc huc redeo, mox huc rediturus, ab illis
 Quam cito propulero instantis discrimina pugnae.
 Dixit, & auertens sese Telamonius Ajax
 Cum Teucro, & claro Pandione tela ferente,
 Atq; arcum Teucrici, qui postquam ad tecta Menesthei
 Et turrim uenere, ipsum tum tela parantem,
 Atq; uiros, quibus arceret iam summa tenentes
 Victores Lycios summi fastigia muri,
 Aduentu auxilij renouatus ad aethera clamor
 Tollitur, & totis concursus est uiribus, illis
 Quae iam contigerant retinere, his pellere muro
 Conatis hostem. Sed ibi tum maximus Ajax
 Primus Epicleum strauit uirtute ferocem,
 Praeclari comitem Sarpedonis, intulit autem
 Marmor in aduersi galeam rude, nactus in ipsis
 Culminibus, quod ferre manu uix posset utraq;
 Aetatis uir adhuc in flore & robore pollens,
 Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
 Ipse manu facili sublatum, uiq; rotatum
 Immani, aduersi in galeam contorsit Epiclei,
 Ipsa ut diffracta, contusisq; ossibus intus
 Ictu tam ualido confunderet omne cerebrum.
 Ille cadens alti praecipit de culmine turris,
 Vrinatori similis, cum sanguine uitam
 Fudit, & in bibula iacuit resupinus arena.
 Tum quoq; pugnantem summa ad uestigia Glaucum

Virgilianum

Conspiciens Teucer, pugnantis nuda sagitta
 Brachia confixit celeri, quo saucius ictu
 Glaucus ab incepto pugnae seruore quieuit.
 Dissimulat tamen & uulnus seuumq; dolorem,
 Ne quis id aspiciens insultet inanibus hostis
 Ludibrijs. ille è turri clam desiluit alta,
 Mox ipsum quoq; digresso Sarpedona Glauco
 (Digressum cognouit enim mox) ira dolorq;
 Aggressi subiere, sed haud diffusus in hostem
 Fertur, & inuadens Alcmaona conficit ictu
 Thestoriden certo: cuius de corpore telum
 Educens, illum exanguem pronumq; reliquit,
 Prolapsum in faciem, tum propugnacula muri
 Conuellens manibus, fragmenta sequacia traxit,
 Nudauitq; locum, muriq; in parte ruinam
 Strauit, ut ingressus multis per aperta patèret
 Rudera, cernentes istæc Telamons creati,
 Aggressi pariter Sarpedona, Teucer acuta
 Configens clypei retinacia lora sagitta,
 Non tamen exanimans: nam Iuppiter obstitit, illo
 Nolens fata loco carum ferre impia natum:
 Ajax insiliens longa transuerberat hasta
 Immanem clypeum Sarpedonis, acriter ipsum
 Concutiens, retroq; uiros ipsumq; cœgit
 Cedere, nec tamen ipse loco rex prorsus abibat,
 Sed magis inclamans Lycios hortatur. Adeste
 Huc, ait, ô fortes Lycij, quid sicut inertes
 Statis? & ignauis similes? huc ite iuuatum
 Me socij, nec enim (quantumuis peffiore promptus,
 Præualidusq; manu) solus rescindere murum,

Sarpedon
 suos horta-
 tur ut sibi
 auxilio ue-
 niant.

Ad

Ad naues aperire uiam, non deniq; possim
 Milia tot superare unus. nunc uiribus ergo
 Collatis huc ite, acremq; capepsite pugnam.
 Magna etiam plures leuiora negocia reddunt.
 Talia uerba ducis ueriti, simul agmina densent
 Regis utrunq; latus cingentes acriter hostem
 Inuadunt. contra Danaï firmare phalangas
 Nunc alias, aliasq; intus submittere turmas
 Sub muro, quia presentis res tota pericli
 Ista uidebatur. Sic nec depellere Graios,
 Nec Lycij potuere uias aperire cremandis
 Nauibus, aut Danaï Lycios arcere ruina,
 Quam semel insisterant murorum parte reuulsa.
 Ceu duo contigui certantes finibus agri
 Lineolas tendunt, dimensaq; funibus æquis
 Consignant spacia, & discordes digladiantur
 De parte exigua tandem, telluris arandæ.
 Sic illi alternis certabant cladibus, ambo
 Magnanimi populi, uestigia quiq; tenentes
 In quibus insisterant: hi propugnacula forti
 Defensare manu, depellere turribus illi
 Conantes, scutis omnes parmisq; rotundis
 Contecti. atq; ideo cum plures terga reuersi
 Nudarent, ipsis retulerunt uulnera tergis:
 Plures per chypeos longis penetrantibus hastis
 Exanimabantur: iam propugnacula muri,
 Iam celsæ fuso manabant sanguine turre.
 Atq; ut quæ manibus uictum paupercula quærit,
 Vnde suis possit uictum conquirere natis,
 Appendens lanam, tenet omnia à parte stateram

Comparatio
 a libra.

y s Lancibus

Lancibus æquatis, trutinæ constante labello :
 Sic tunc Marte pari pugnabant Troës & acres
 Argiui, forsq; illa diu stetit inter utrosq;
 Donec iam magnum transferret ad Hectora laudem
 Iuppiter, ut primus muros aperiret Achiuûm
 Infiliiens in castra, suos clamore uocabat.

Hector murû
 capit, & suos
 hortatur,

Huc agite, este uiri Troës, uiolenter in hostem
 Irruite, & muros perfringite, rumpite telis
 Claustra, parate uiam, celsas incendite naues.
 Talibus exhortantem omnes qui uerba loquentis
 Audierant, sed & audierant quicumq; sub armis
 Troes erant, uno ipsum omnes ardore sequuti,
 Condensi inuadunt muros, hastasq; ferentes
 Ferratas, manibus prætendunt scuta sinistrâ.
 Hic Hector saxum, manibus quod fortè iacebat
 Pro porta, inferius latum, prægrande, & acutum,
 Quod duo non facile in plaustrum sustollere possent
 Quales nunc homines uitæ luce fruuntur,
 Hoc facile ille manu commouit solus, & una
 (Nam uires dabat has illi Saturnia proles)
 Tam facile à terra, quàm ullus pastor ouillum
 Fert manibus, nec tali oneris sub mole grauatûr,
 Sustulit, alta ferens ad clausæ limina portæ.
 Huius erant geminæ crassa compagine ualæ,
 Robustæ atq; altæ, clausæ intus obice bino,
 Ambo claue una referandæ. huc maximus Hector
 Accedens propius, connixus uiribus amplis,
 Et pedibus firmans uestigia, uanior ictus
 Ne fieret, medias percussit pondere ualæ
 Immani, rupitq; fores, strauitq; ruina

Cardinibus.

Cardinibus motos postes : fragor intonat ingens
 Illius ingenti rumpentis pondere saxi
 Limina cum portis. quas tunc sua tela sequutus
 Insiluit ferus Hector, & intrò irrupit in armis,
 Nocturnæ aßimilandus aui, lucentibus aura
 Terribili cum bina ferens hastilia, flammæ
 Ceu spirans oculis, hominum quæ nemo, deorum
 Viribus exceptis, potis inde arcere fuisset.
 Talis hic existens, conuersus ad agmina Troum
 Rupturos in castra iubet transcendere muros.
 Illi morigeri, & facientes iussa, per altos
 Scandunt pars muros, pars portis intrat apertis.
 Tum Danaï dant terga fugæ, nauesq; relictas
 Nunc repetunt, seseq; intra tentoria condunt.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XIII.

HEctor ut irrumpens nutu Iouis, agmina Troũ
 Nauibus admouit Danaũ, curaq; relictæ
 Illus, ut gererent inter sese impia Martis
 Prælia sanguinei, ærumnosumq; laborem,
 Ipse ora auertens, oculos defixit in agris
 Thracũ equitũ, & grauibus pugnantũ cõminis armis
 Mysorum, soloq; Abiorum uiuere lacte
 Assuetæ gentis, quod plenis mulget equarum
 Vberibus, quæq; innocuam iustissima uitam
 Transigat. ergo oculos cum nusquã ad littora Troiæ
 Flecteret, externis auersus Iuppiter oris,
 Haud fore coniectans ut quisquam auderet Achiuis
 Auxilium ferre, aut Teucris, de gente deorum :
 Non tamen hæc latuit Neptunum occasio, qui tunc

Abiorũ gens
 iustissima at-
 que inno-
 centissima.

Fortè

Neptunus
Græcos mi-
seratur.

Equi Ne-
ptuni.

Λαορύπα-
ρία.

Fortè Samothracis nemorosi in uertice montis,
 Quò se contulerat progressus ab æquoris imo,
 Confidens, unde Ida, atq; omnis Troia uideri,
 Et castra atq; uiri potuere inde omnia certo
 Limine spectabat uariæ discrimina pugne,
 Argiuos miserans, admirans agmina Troum.
 Ergo Ioui insensus, mox alta cacumina montis
 Deseruit, domitor maris, immortalibus illi
 Sub pedibus tremere & syluæ, montesq; supini.
 Ter conatus erat medijs in fluctibus Aegæ
 Impositas petere, hic ipsi de marmore templum
 Sacratum est, hic arma tholis immania pendent
 Aurea, sacra ipsi, sed & immortalia, soli
 Ter conatus eò diuertere, ter pede presso
 Restitit, at quartò mora temporis omnis adempta est.
 Quò postquam peruenit, equos adiunxit ad axem
 Aripedes, celeres, crine auricolore comantes:
 Aurea deinde sibi deus induit arma, manuq;
 Conspicuum gestans atq; auro atq; arte flagellum,
 Conscendensq; leues currus super æquora fertur,
 Tam suspensa leui peragrans uestigia lapsu,
 Vt nihil aut currus, aut tingeret unda iugales.
 Agnouisse suum dicas maris æquora regem,
 Tam placitam strauere uiam, tam plurima rare
 Lætitiæ noua signa dabant, tranquilla per alta
 Tum currum subiere ex alto immania cete.
 Est specus, immensa circumfluit unda paludis,
 In spacio medijs Tenedon maris inter & Imbron,
 Hic ille aripedes currumq; reliquit inanem.
 A` curru religans & soluens uinacula equorum:

Alterd,

Altera, quæ celeres cohiberent aurea plantas
 Vincula mansuris addit, non uiribus ullis
 Dissolüenda uirum. tum iussit ut ipsius illic
 Expectent reditum, dehinc ponens pabula dulcis
 Mucuit ambrosiæ, notam immortalibus escam.
 Ipse abit inde Argua petens afflicta sub armis
 Agmina Dardanidum, quæ postquam contigit, ibant
 Hectors Troiani ductorem in bella sequentes
 Obuia persimiles populantis cuncta procellæ,
 Aut flammæ indomitæ, sperantes nauibus ignem
 Sese iniecturos Danaum, cunctosq; sub ipsa
 Classe perempturos. Tum terræ uiscera seuo
 Ima tridente mouens Neptunus imagine sumpta
 Thestoridæ Calchantis, & ora simillimus ipsi,
 Ipsius & formamq; gerens, uocemq; canoram,
 Hortaturus adit Danaos in prælia : utrosq;
 Præcipuè Aiaces, quibus hæc iam sponte paratis,
     Magnanimi Aiaces, inquit, uirtutis auitæ
 Et uestræ memores, seruate à clade suprema
 Afflictas Danaum uires, res, corpora, naues.
 Mittite degeneris uilissima signa timoris.
 Hostis habet murum, subeunt in castra phalanges
 Troianæ, hinc metuo : nihil est aliunde pericli,
 Omnia tuta tenent iuxta custodia Gratum.
 Hinc tantum metuo, ne quid patiamur acerbi,
 Vnde ruunt totis in nos conatibus hostes,
 Quem ferus oppugnat cuneis stipantibus Hector
 Feruidus atq; furens, rapidoq; simillimus igni.
 Qui nunc se Iouis enatum de sanguine iactat.
 Vobis opto aliquis deus adsit, & excitet istas
     Præstantes

Neptunes ad
 exercitum
 Græcorum
 se confert.

Neptunus
 Aiaces hor-
 tatur.

Præstantes olim generosa in pectora uires,
 Inspiretq; animos, ut stantes fortiter hostes
 Sustineatis, et exemplo moueatis amicos,
 Hortantes alios etiam inbeatis ut istum
 Quantumuis præfractum animis armisq; furentem
 Classe repellatis, dirumq; à nauibus ignem:
 Det licet huic uires, et Olympius excitet ipsum
 Iuppiter. Hæc dicēs deus æquora glauca gubernans,
 Contigit inde ambos sceptro, quo robora membris
 Indidit, et uires animis: tum præpete passu
 Auolat, accipitri similis, qui culmine præceps
 Aërio demissus, auem sectetur, et uncis

Ajax Oileus
 Aiaci Tcla-
 monio.

Vnguibus arreptam laniet. tum protinus Aiax
 Natus Oïleo, Telamone (ait) edite magno

Nunc nos è superis aliquis hortatus ad arma,
 Et monet hostili classē defendere ab igne,

• Virgilianum] Non aliquis nobis hæc digereit omnia Calchas,
 Mentita ille tamen Calchantis imagine uenit,
 Os uocemq; uiro similis, quicumq; deorum
 Ille fuit. nam membra dei fugientis apertè
 Cognoui, plantasq; pedum, surasq; nitentes.
 Nam facile est nouisse deos, si corpora spectans
 Nostra uoles conferre deis. Quin sentio uires
 Maiores animo iniectas, ardore teneri
 Pugnandi immenso, seuiq; cupidine Martis.
 Huic ita respondens retulit Telamonius Aiax

Aiax Tcla-
 monius A.
 Oïleo.

Et mihi tale aliquid nunc contigit, omnia surgunt
 Feruidiora animo, manus utraq; prurit ad hastam,
 Stare loco pedibus nequeo, satis impetus ugens
 Incitat, inuitatq; animum iam sponte ualentem,

Postere

LIBER XIII.

187

Poscere Priamiden solum in certamina, soli
 Conseruisse manus, laudem decernere ferro.
 Talibus Aiaces inter se plurima dictis
 Voluebant, alacres animis, pugnaeque parati.
 Inde alios pergit terrae commotor Achiuos
 Hortari, et renouare animos, et reddere uires,
 Quorum animos pugnae labor attenuauerat ingens,
 Et domiti circum tentoria plena iacentes
 Laxabant curis animos, et membra labore.
 Hi postquam hostiles irrumpere castra manipulos,
 Et muros transisse uident, mœroribus ægri,
 Desperati animis, lacrymis cum uoce fatentes,
 Iam non exitium præsens rationibus ullis
 Auerti, nec posse instanti clade leuari:
 Hos sic attonito stupefactos pectore totos
 Fluctipotens Neptunus adit, renouatque uigorem
 Mentibus, et defessa nouas in corpora uires
 Subijcit: ante alios præstantes fortibus armis,
 Præfectosque alios, Teucrumque, et Leiton acrem,
 Pyneleumque, Thoantaque, Deipyronque ferocem,
 Merionem, sed et Antilochum, fortissima bello
 Pectora: ad hos tali sic est sermone loquutus.

Neptunus reliquis quoque principibus uires & ardorem pugnae immittit.

Plena uirium & eloquentia Neptuni oratio.

Nō pudet ô Danaum proceres? pro dedecus ingēs,
 Detrectare manu pugnam, formidine captos
 Despondere animos. ego uos et fortibus armis
 Assuetos, et magnanimos defendere naues,
 Et potuisse manu, atque animo uoluisse parato
 In prima iam stare acie, iam pellere Troas.
 Ocia nunc teritis: quæ si non rumpitis, omnes
 Exitio misero tota cum classe perimus,

Ne

Ne lux hæc nostris illuxerit ultima rebus
 Quam metuo, pudor ô ingens, quæ môstra? quid autê
 Nunc uideo nouitatis? at hæc me haud esse putaram
 Visurum, nec suspicio fuit ulla timoris
 Huius inauditi muris irrumperè Troas,
 Castra penetrare, ad delendam currere classem,
 Qui nunquam antè manus nobiscum conferere ausi,
 Sæpe fuga turpi certam petiere salutem :
 Non secus ac cerui imbelles, qui deuia tantum
 Lustra petunt, syluasq; nec ulla ex parte resistunt
 Pantberis, pardis' ue, lupis' ue, alijs' ue ferarum,
 Sed tantum in prædam cedunt, & pabula fiunt.
 Nunc etiam ad naues tam longè à mœnibus urbis
 Decertant, quæ causa subest? ignauia nempe
 Et ducis, & populi fœcordia. namq; recusant
 Regis in inuidiam pugnare, & uincere bello,
 Læserit offensum quoniam furiosus Achillem,
 Atq; ideo naues sese patiuntur ad altas
 Morte trucidari misera. sed culpa nocentis
 Ista sit Atridæ. nunc uos mora nulla retardet,
 Quo minus in pugnam redeamus, & incita forti
 Arma retractemus dextra, placemus & iras
 Inter & Atriden & magnanimum inter Achillem.
 » Nam facile esse solet placabilis ira bonorum.
 Hæc etiam iustæ nos detrectatio pugnæ
 Afficit opprobrio : uos nunc qui prima tenetis
 Nomina militiæ, cur sic cessatis ab armis ?
 Me quem tarda gelu prohibet pugnare senectus,
 Conferuisse manus nolim : uos odero forsân,
 Non tamen immeritò, quos sic quondâ incluta uirtus
 Deserit.

Deferit. ô animis ignaui, ô frigida bello
 Pectora, adhuc cunctabimini? cunctatio uobis
 Ista malum pariet post immedicabile. uos nunc
 Dedecus hoc oculis proponite, perspicite æquis
 Sensibus hanc ignominiam, nunc ecce reuulsis
 Portarum foribus, motis è cardine firmo
 Postibus, ad naues pugnantes incitat Hector,
 Pugnat & ipse manu, nec uos pudet esse quietos.
 Talibus Argiuûm dictis Neptunus agebat
 Iam resides animos, atq; in fera bella ciebat.
 Cum subito Aiaces circum se densa coëgit
 Turba fremens animis, iam nil nisi prælia poscens,
 Usq; adeo sibi fidentes uirtute phalangas,
 Ut si Mars etiam uideat, non ipse laceffat,
 Non etiam dea bellorum Tritonia Pallas.
 Stabant præcipui spirantes robur Achiui,
 Hectora, & elatos Troas successibus istis
 Ipsi nunc reparata animis uirtute manentes:
 Sic densi, ut clypeis clypeos, hastilibus hastas
 Concuterent, scutis hærerent scuta, uiro uir,
 Et galeæ galeis. ipsi fulgentibus alta
 Cristati pennis capita, exitiosa minari
 Bella uidebantur. Sic ergo instructa sub armis
 Stabat Achiua phalanx: cui se ferus intulit Hector
 Cum socijs, Troumq; manu: quibus arma uicissim
 Obijciunt Danaï, atq; hastas & spicula uibrant.
 Ac uelut excelfo resoluta è uertice cautes
 Vi torrentis aquæ, per saxa, per ardua montis
 Præcipitat, ualidoq; rapit secum omnia lapsu
 Subsiliens, sed nulla queunt obstacula morari

Iterum con-
fligunt acies.

Comparatio

z Strage

Strage data nemorum, latè fragor intonat ingens.
 Quæ tamen in subiecta cadens, campiq; iacentem
 Planiciem delata, nec impete fertur eodem,
 Nec sonitu, tandemq; morata in ualle residit.
 Sic Hector Danaos per & agmina tota, per arcta
 Tela ferebatur, se littora ad ipsa minatus
 Venturum, nauesq; citas, & Achaica castra.
 Tandem cum Danaos nondum impegisset in hostes,
 In quos delatus stetit, impactiq; cateruis
 Argiui tela iniiciunt, gladijsq; laceffunt
 Aduersum Danaï, longisq; hastilibus arcent.
 Tum pede consistens presso, cursuq; retento,
 Cessantes magno socios clamore uocabat.

Hector suos
hortatus.

Magnanimi Troës, Lycijq;, & Dardana pubes,
 State uiri, mihi adeste, alacres consistite, donec
 Hos superem : non ista diu mihi namq; resistent
 Agmina, quantumuis denso sese ordine cogant,
 Et glomerent turritæ acies. quas hac ego dextra
 Propellam, stratasq; dabo, si uera loquutus
 Iuppiter, auspicio nec me frustratur inani.
 Talibus incendit cunctorum pectora dictis.
 Quos inter se Deiphobus sublimis agebat
 Sub clypeo, quod grande manu prætendit, in hostem
 Magno animo uadens, pedibus confisus anhelis.
 In quem Meriones loca quæ potiora feriret
 Obseruans oculis, hastam contorsit acutam,
 Quæ nec aberrauit, clypeum sed contigit ictu
 Tam ualido, ut ferrum taurino umbone repulsum
 Frangeret. ipse retrò tanto percussus ab ictu
 Deiphobus, retulit sese, atq; in tuta recepit

Excusso

Excusso clypeo. mox & sua Gnosius heros
 Agmina concedens repetit, dupliciq; dolore
 Pectora turbatus fremuit : quod & hoste relicto
 Incolumi, frustra tantum contenderit ictum,
 Spiculaq; oblongæ ualidissima fregerit hastæ.
 Atq; ideo properans, sua se tentoria & altas
 Contulit ad naues, alia allaturus in hostem
 Spicula, quamq; illic paulo antè reliquerat hastam.
 Nec minus interea reliqui conserta cruentis
 Prælia committunt dextris, Martemq; laceffunt.
 Ingruit armorum fremitus, clamorq; cadentum.
 Teucer ibi ante alios generoso Mentore cretum
 Imbrion interimit, Pedæon hic antè paternam
 Incoluit, quam regna prius Troiana petissent
 Classes Argolicæ. iam ducta Medesicasta
 Ipse notha Priami, gener officiosus adhæsit
 Partibus Iliacis, digressus ad Ilium altum
 È patrijs laribus, Priamæia tecta colebat:
 Non minus ipse seni carus, quam si editus esset
 Coniuge legitima. cui postquam Teucer ad aurem
 Vulnus agens manibus contortam educeret hastam,
 Cum sonitu armorum terræ defluxit, ut ornus
 Nata in conspicuo præcelsi uertice montis,
 Cum ramis succisa manu procumbit agresti.
 Hunc ita prostratum longè radiantibus armis,
 Aggreditur spoliaturus Telamone creatus,
 In se torqueri dum cernit ab Hectore telum
 Desistit, & motu uitauit corporis ictum :
 Excipit Amphimachus defixum in pectore telum,
 Quod ueniens uacuo uitauerat aëre Teucer,

(Amphimachus locupletis filius Actorionis,
 Nuper is in bellum satis adductus iniquis
 Venerat) hunc sua collapsum super arma, subibat
 Hec̄tor ut exueret galea. quem maximus Aiax
 Conijciens telum arcebat, nec uulnere corpus
 Perstrinxit, sic totus erat fulgentia ferro
 Corpora contactus : sed tanto robore scutum
 Percussit medium, ut propelleret Hec̄tora retrò.
 Tum duo cæforum rapuere cadauera Graij,
 Amphimachum Stichiusq; ualens, acerq; Menestheus,
 Primi Cecropidum, Danaùmq; in castra tulerunt:
 Imbrion Aiaces, magni duo fulmina Martis.
 Ceu duo magnanimi multa uirtute leones
 Eripuere canum retinaci ex ore capellam,
 Suspensamq; ferunt, & in abdita lustra recondunt.
 Sic gemini Aiaces ablatum hostile cadauer
 In sua castra ferunt : quod ubi armis expoliarunt,
 Succisum latis humeris caput abstulit illi
 Fortis Oilides, mortem indignatus acerbam
 Amphimachi. post hæc conuersus ad agmina Troiam,
 Auulsumq; rotans dextra caput egit in hostem,
 Abiecitq; manu : quod ad Hec̄tora protinus ipsum
 Delatum, ante pedes iacuit, fera bella cientis,
 Puluere foedatum turpi tum uasta tridenti
 Littora concutiens, & cærule regna gubernans,
 Ipse quoq; indigna commotus morte nepotis
 Amphimachi, & mœrore animi confectus & ira,
 Ad naues iter intendit, mala plurima Teucris
 Aerumnasq; ferens, & plura pericla minatus,
 Si Danaùm reliquos in pugnam atq; arma reducat,
 Idomeneæ

Duo Aiaces
 duobus leo-
 nibus similes

Caput Im-
 breni in hostē
 proficit
 Aiax.

Idomenea petens : qui tum ueniebat eunti
 Obuius, affecti linguens tentoria amici,
 Quem tunc difficili confixum uulnere suram
 Extulerant pugna socij, tunc arte fouendum
 Idomeneus medica linguens, ad bella redibat
 Decertandi auidus: quem sic Neptunus euntem
 Aggreditur, uocem similis uultumq; Thoanti,
 Et corpus reliquum, præclaro Andramone nato,
 Qui totam Pleurona potens dititione tenebat,
 Totius imperium retinens Calydonidos oræ,
 Aetoliam populis princeps. Age maxime Cretum
 Idomeneu, quò nunc iræ, uocesq; superbæ?
 Quò in Teucros abiere minæ? quo ue illa recessit
 Effera uis animi? Contrà Gortynius heros
 Nulla equidem generose Thoa manifestior usquam
 Causa subest, quam fortè sciam: nec culpa utrorū est,
 Militiam detractantum. nam fortiter omnes
 Pugnamus, nec item trepida formidine capti
 Agmina deserimus, nec segnia bella gerentes
 Deficimus: sed nostra Iouis premit arma uoluntas,
 Cui placet, ut procul à patria, atq; à dulcibus Argis,
 Littore in hostili, decorisq; & laudis egeni,
 Morte occumbamus misera, sine nomine uulgas.
 Tu tamen ô generose Thoa, qui semper ad arma
 Promptior, & reliquis dux in fera bella fuisti,
 Perge age, nec reliquos hortari desine pugnam
 Restituant, arma atq; animos in bella resumant.
 Illi hæc respondens est uerba tridentifer orsus.
 Ipse autem Idomeneu, quicumq; hoc ordine rerum
 Viribus & uirtute ualens non pugnet in hostem,

Neptunus
Idomeneo.

Idomeneus
Neptuno.

Neptunus
Idomeneo.

Imprecor ut nunquam redeat, patriamq; reuisat,
 Sed cadat hoc alta lacrymoso in littore Troie,
 Præda feris catulis, & edacibus esca futurus
 Vulturibus. nos nunc sumptis properemus in armis
 Si quibus auxilium (quamuis duo) ferre queamus.

» Multum pollet enim uirtus coniuncta uirorum,
 Quamuis imbelles fuerint. sed nos sumus olim
 Fortibus assueti pugnare, & uincere fortes.
 Hæc fatus Neptunus, abit, pugnamq; reuisit.
 Idomeneus sua tecta petens sese induit armis,
 Spicula tum quatiens dextra, & tentoria linquens
 Egreditur, longè radios mittentibus armis:

Idomeneus
 armatus ful-
 guri compa-
 ratur.

Quale solet fulgur uibranti mittere dextra
 Iuppiter in terras è summi uertice Olympi,
 Ostendens rapido signum mortalibus igni:
 Tale erat arato fulgens è corpore ferrum.
 Obuius huic Molides uenienti à nauibus ibat
 Meriones. qui sumendam ueniebat ad hastam:
 Cui rex Idomeneus uerbis ita fatur amicis

Idomeneus
 Merioni.

Orte Molo pede Meriones celer, inter amicos
 Optime, quid uenias ediffere, quid ue relinquens
 Prælia sic fugias? an fortè alicuius ab hasta
 Vulnus habes, nec fortè queas perferre dolorem?
 Nuncius an' ne uenis afflictis rebus ut esses,
 Sponte tua qui me cupias confligere Teucris,

Meriones
 Idomeneus.

Quàm residere domi, positisque agere oçia curis?
 Ad quæ Meriones: Curetum maxime ductor
 Idomeneu, uenio telum laturus in hostem:
 Si quod fortè tibi est reliquum. mea namq; refracta est
 Hasta, in Delphobi clypeum contorta rebellem.

Cui

Cui bonus Idomeneus, Dicte æ gloria gentis :

Non unum mihi telum aliquod superesse, sed unum
Et bis dena domi inuenies, quæ postibus adstant.

Omnia de Teucris equidem mihi sumpta peremptis.

Idomeneus
Merioni.

Sunt clypei totidem, galeæ tot postibus hærent,

Thoraces totidem : quæ cui sunt, nolit opinor

De longè pugnare, atq; eminus impetere hostem.

Cui sic Meriones iterum : Sunt & mihi cæsis

Meriones
Idomeneo.

Hostibus exuuiæ, galeæ, tela, arma, sagittæ,

Compluresq; hastæ : sed quæ mihi longius absint,

Quàm nunc ut manibus capiam, nec pectoris esse

Me puto tam stupidi, quin semper in agmine primo

Consuerim pugnare, ubi uis est maxima pugne.

Nec quenquam è socijs solitum spectare ferentem

Auxilium, quin te hæc melius scire omnia credam.

Reddidit Idomeneus & adhuc : Scio qualia præstes,

Idomeneus
Merioni.

Et quanta uirtute animi, quo robore dextræ

Præualeas, sed enim quid commemorare necesse est

Nunc ea ? quin potius si qui sumus ordine primi

Ante rates coëamus, & agmina condensantes

In Troas pugnemus, ibi tum uiuida uirtus

Ostendet fortes, timidos ignauia bello.

Non etenim sibi constat iners, sed pectore uecors

Ignauia de
scriptio.

Nunc hæc nunc illac fertur, timet omnia, nunquã

Certa quies illi, semper trepidante uacillat

Pectore, nunquã animũ misera formidine soluit,

Subfiditq; pedi metuens innixus utriq;

Palpitat attonitum pectus, cor deficit amens,

Instabiles pauido crepitant sub gutture dentes.

Vir constans animo nunquam titubante uacillat,

Fortis uir
qualis.

- 33 Sed fortem se præstat, & omnia fortiter audet.
 33 Non adeò metuit congressus ille uirorum,
 33 Non timet insidias : quas si tamen incidit, optat
 33 Quamprimum conferre manum, miserier acri
 33 Conflictu. tali ipse loco si fortè uel ense,

Ut telo feriare alio, te nemo timoris
 Arguerit, non ignauum te dicere quisquam
 Audeat ex animo, dum non ea uulnera tergo
 Accipias, aut auersa ceruice, sed ipso
 Pectore in aduerso, cum scilicet hostibus inferis
 Ante pedem, non inde refers, cum prima capeßis,
 Non post prima lates uexilla. sed hætenus isthæc
 Dicta satis fuerint, pueri ne sicut inertes
 Commoda inutilibus perdamus tempora dictis,
 Ne ue quis insultans reprehenderit ista malignus.
 Tu nunc introiens, telum cape, deinde redito.

Dixerat Idomeneus, celeri tentoria cursu
 Meriones petit, inde manu rapit utile telum,
 Et redit, assequiturq; ducem : tum fortibus ibant

Idomeneus
 & Meriones
 in pugnam
 redeunt,

Ambo in bella pares animis, non uiribus æquis.
 Quales Marte sati cum patrem in bella sequuntur,
 Bellipotens Craterus, ferroq; timendus Atarbes,
 Dum petit aut Ephyros bello, aut è Thracibus oris
 In Phlegyas mouet arma uiros: illi agmina circum
 Et per eunt, nec se præstant utrisq; benignos,
 Sed parti inclinant uni, cui præmia laudum
 Victrici faueant. tales hi fortibus ibant

Meriones
 Idomeneo,

Robora spirantes animis, sic deinde profatur
 Meriones prior Idomeneu quæ prima petemus
 Cornua ? num dextrum? num læua à parte sinistrum?

AN

An mediam pugnae faciem? nam forsitan ab omni
Parte laborantes nos inueniemus Achiuos.

Ad quæ Deucalides Medio (inquit) in agmine fortes, Idomeneus
Merionis.

Sunt alij qui defendant, hostemq; morentur,

Præcipuè Aiaces gemini, Teucerq; sagittis

Missilibus, tum pugna idem certare pedestri

Eximius: facile hi satiabunt Hectora, pugnae

Quantumuis audidum. sit ut ille acerrimus armis,

Grande opus hoc ipsi fuerit tamen, et labor ingens,

Tales posse uiros deuincere, deinde carinis

Vsturas inferre faces, nisi Iuppiter ipsis

Inijciat spissæ fumosa incendia flammæ.

Namq; uiro non est similis Telamonius Ajax

Laus Aiæcis.

Mortali, Cereris qui ducat munere uitam,

Quem ferrum, quem saxa queant uiolare, uel hasta,

Vsq; adeo magno non cesserit unus Achilli,

Præcipuè cum collatis stant agmina signis.

De uolucris nam nulla pedum contentio cursu est.

Quare age uade, et ab hac cornu pete parte sinistrâ,

Mecum unâ ueniens, ut quamprimum experiamur

Quem decus hoc maneat, nû nos, aut quemlibet horû

In quos nunc pugnare animus mihi gestit et ardet.

Talibus Idomeneus tacuit, solatus amicum.

Ille deo similis, qui bella cruenta gubernat,

Strenuus arma ferens præit, et contendit in hoste.

Qui iam persimilem flammæ Idomeneæ uidentes,

Ipsumq; aurigam longè radiantibus armis

Conspicuum, mox agglomerant se Troës, et ambos

Tota acie circumfistunt. concursus utrinq;

Exoritur, curuæ qua tangunt littora puppes.

Comparatio. Ac uelut aduersi reuoluto turbine uenti
 Pulveream certant educere in aëra nubem,
 Plano aliquo in triuio: Sic tunc pugna aspera surgēt,
 Mutua miscebat duro certamina ferro,
 Erexitq; animos, et inhorruit undiq; crebris
 Vulneribus, strages oritur misera cadentum,
 Obscitant oculos radijs fulgentia longē
 Arma uirum, galea, clypei, thoraces aheni
 Pugnantum simul: ut si quis certamina talis
 Vidisset pugna, ex aliqua regione locorum
 Tutior, haud fuerit pauidus timidusq; futurus,
 Non ultra ulla timens duri certamina Martis.
 Huius cladis erant duo dij, qui partibus essent
 Authores. Danaos malebat ab Hectore uinci,
 Non tamen extingui diro propē Pergama bello
 Iuppiter, hoc Thetidi tribuens, ut ferret Achilli
 Hoc decus eximium, qui solus et Hectora posset
 Et Troas superare alios. Neptunus Achilli,
 Immeritam miserans sortem, clademq; malignam,
 Indidit et uires animis, membrisq; uigorem,
 Indignē arma ferens Teucris Argiua domari,
 Atq; ideo infensus uelut ob facta improba fratri
 Condoluit. nam ambobus idem genus exit ab uno
 Patre deo, genitrice dea. patria una duobus:
 Sed prior ethereas in luminis editus auras
 Iuppiter est, et plura potens, rerumq; peritus
 Multarum. non ergo palam Neptunus ab alto
 Prodiit emergens, sed uenit in agmina, surtim
 In pugnam Danaos animans urgebat, adaugens
 Viribus et uirtute noua, quo pugna feroci

Iuppiter &
 Neptunus,
 ille Troia-
 nis, hic Græ-
 cis fautores.

Crudior

Crudior increuit certamine, seuit utringq;
 Ferrea sanguineo circumdata parca flagello.
 Cumq; utringq; acies perrumpere conarentur,
 Vtringq; innumeri miseranda cæde cadebant,
 Vtringq; immenso maduerunt sanguine campi.
 Hic grauis et nondum canescens uertice toto
 Læstius Idomeneus, socios hortatus in hostem
 Irruit, auertitq; fuga, strauitq; superbum
 Othryonea manu, qui nuper ab urbe Cabyso
 Venerat, insano Cassandræ incensus amore
 Priamidos. specie insignis, formæq; uenustæ,
 Iliacam ad Troiam, decorisq; et nominis ergo
 Marte parandorum, Priamo: qui pactus amatæ
 Cassandræ thalamos, etiam sine dote, sua ui,
 Et uirtute sua, Troiæ promisit ab oris
 Pulsurum Danaos, nisi sponte abscedere mallent.
 Talibus ille senis promissis lætus in hostem
 Pugnabat, multoq; animis audentior ibat.
 Hunt ferus Idomeneus obseruans, perculit hasta
 Ventre tenuis medio. nec enim licet æreus ictu
 Sustinuit thorax. illi super arma cadenti
 Cum sonitu, insultans Cretæa rector ab Ida,
 Humanis (inquit) te laudibus esse priorem
 Omnibus Othryonee feram, si talia præstas,
 Qualia te præstare olim promissa dedisti
 Posseseni Priamo, pro queis tibi pulchra tyranni
 Filia desponsa est. Tibi nos promittimus idem
 Facturos, ut natarum pulcherrima forma
 Connubio tibi iungatur maioris Atridæ,
 Quam procul huc patrijs tibi producemus ab Argis.

Is opinor
 Virgilio
 Choroebus
 est.

Idomeneus
 Othryoneo in
 fultar amaru
 lenta irrisione,
 quam
 εαχνας-
 μόνυ uocat.

Tu

Tu modò qua possis euertas Pergama dextra,
 Et nostris manibus contradas Ilium altum.
 Me sequere ad naues, ut de sponsalibus illic
 Et de coniugio coniunctis rebus agamus.
 Non indigni equidem simus, queis credere possis,
 Et quos affines habeas. hæc ille loquutus,
 Cum pede correptum traheret, subit Asius ipsum
 Vlturus, stans ante et equos currumq; sequentem,
 Auriga ducente, humeros, et proxima terga
 Ipsius affiantes domini, cui tela paranti
 Mittere in Idomeneam, ferit Dioteius heros
 Gutturam tam ualidè, ut ferrum ceruice supina
 Extaret, prolapsus humo cadit Asius ingens,
 Non secus ac quercus, folijs aut populus albens,
 Aut abies pinus uel uirens, quam doctus in usum
 Naualem faber excidit. sic ille iacebat
 Collapsus, miser ipse suo se in sanguine uersans,
 Lenta uolutabat confusæ murmura linguæ.
 Hoc auriga uidens, amens, et pectore fractus,
 Stabat inops animi, non ausus ab hoste fugaces
 Vertere equos. quem sic dubitantem pectora subter,
 Lubrica qua medium constringit fibula uentrem,
 Vulnerat Antilochus telo thoracis adacto
 Per ferrum rigidi. qui postquam præpete curru
 Exciderat, iacuitq; anima linquente supinus,
 Ipse abduxit equos magno Neelei de cretus.
 Hoc tum Deiphobus casu tristatus amici,
 Idomeneam petit coniecta cominus hasta.
 Ille uidens in se missam uolitare per auras,
 Sub uastum clypei ingentis se colligit orbem,

Vt uel uitaret, uel missi spicula teli
 Exciperet clypeo loris pendente duobus,
 Taurinis texto è corijs lato atq; rotundo,
 Extremum rigidi contextit lamina ferri.
 Quem supra hasta uolans magno stridore per auras
 Fertur in Hyppasiden Hyppsenora, cuius inherens
 Infixa est iecori subter præcordia. at illi
 Mox genua insolito motu resoluta uacillant.
 Deiphobus hasta inclamans ac uoce præcaci,
 Haudquaquã ò Danaï iacet Asius, inquit, inultus :
 Nunc habet ille etiam duræ solatia mortis,
 Longè apud infernas Plutonia regna paludes,
 Quo modò diuertit. gaudebit namq; quod ipsi
 Inferias dederim. tam friuola uerba loquutus
 Deiphobus, Danaos mærore affecit, & ipsum
 Præcipuè Antilochum, modò uulnus habentis amicū
 Hyppasidæ, cuius curam neq; uulnere lapsi
 Abiecit, uerùm accurrens & corpus amici
 Semianime obtexit clypeo, & defendit ab hoste :
 Concordes donec iuuenes duo gentis Achivæ
 Mecisteus Echio satus, & diuinus Alastor,
 Hostibus eripuerè gementem multa dolore
 Vulneris, ad pictas retrò abduxere carinas.
 Idomeneus perstare animo, nec mittere curas,
 Pergebat turbare acies, urgere phalangas,
 Hostibus aut inferre manu lacrymabile satum,
 Constituens aut ipse pati, stat certa uoluntas.
 Stabat Troianas acies atq; arma sequutus
 Filius Aesyete satus, uirtute manuq;
 Nobilis Alcathous, generum quem legerat heros

Hunc uersum
 & in Theo-
 crito posui-
 mus ld. 1.

ipse

Ipse sibi Anchises sociata coniuge lecti
 (Maxima natarum qua ipsi fuit) Hippodamia:
 Quam caram reliquis plus dilexere parentes,
 Quod forma, quodq; ingenio, quod cultibus esset
 Aequales inter praestans, et uinceret omnes.
 Has propter dotes animi coniuncta marito est,
 Quo non alter erat praestantior incola Troiae.
 Hunc modo Neptunus duro sub Marte domandum
 Obtulit Idomenee tibi, fera pectora mulcens,
 Perstringens oculos, per et omnia membra stuporem
 Inducens, nulla ut posset ratione moueri,
 Moliri ue pedes, aut flectere inutile corpus,
 Ac si dura filex, aut stet fronde ardua quercus:
 Cui grauidam dura lorica cum cuspidē rumpens
 Hasta sonans, per et arma et corpus adacta, resedit
 Pectoris in medio, et cordi est infixā tenaci.
 Constitit illa tremens, corde assultante dolore.
 Ille cadens bibula iacuit resupinus arena,
 Iam linquente anima, cum sic Dictaeus heros
 Ipse quoq; insultans sublata est uoce loquutus:
 Deiphobe, hoc ne tibi dignum et par esse uideatur,
 Me tres occidisse uiros, te scilicet unum
 Improbe, qui te sic iactes, et uoce superba
 Verba loquare etiam uanissima? uerum age mecum
 Congredere, et propius consistens confere dextram,
 Ut discas quis ego, quam sim bellator in armis,
 Quam Ioue dignus auo. namq; is Minoa superbum
 Progeniuit, centum Cretae super oppida regem:
 Minos Deucaliona, patrem mihi, qui modo Cretae
 Urbibus et populis praesum rex omnibus ample,

Alcathous
 gener Anchi-
 se interfici-
 tur.

Idomeneus
 Deiphobo.

Genus Ido-
 menei.

llc

Huc in perniciem Troumq; tuamq; profectus
 Nauibus à patria. Idomeneo hæc uerba loquuto
 Deiphobus uoluens animo deliberat, an quem
 Aduocet è socijs, adoriri an solus in armis
 Audeat Idomenea ferum. dum talia uoluit
 Addubitans animo, potior sententia uisa est
 Accire Aeneam, quem post signa ultima stantem
 Repperit, iratum Priamo, quod talibus auctum
 Virtutum meritis, præstantemq; omnibus unum,
 Ille minus digno se prosequeretur honore.
 Hunc prope consistens uerbis affatur amicis.

Magnanime Aenea, consultor maxime Troum,
 Si nunc parte aliqua tangit te cura tuorum,
 Quod facit, & meritò, nec sit mora longa, uenito
 Alcathoo laturus opem. sic namq; decebat,
 Quòd coniux illi soror est tua nupta, quòd idem
 In uestris laribus primis te eduxit ab annis.
 Hunc ferus Idomeneus uita spoliavit & armis.
 Talibus Aeneæ turbauit pectora dictis,
 Ire tamen subito seuum perrexit in hostem
 Idomenea petens. manet imperterritus ille,
 More nec infantis pueri pauefactus abibat,
 Terga nec obuertit fugiens: sed sicut in altis
 Montibus immansuetus aper deprensus, ut acres
 Sentit adesse canes, uenatoresq; cruentos,
 Non fugit, aut lustris sese ipse recondit in altis,
 Sed stat, & arrectis horret fera corpora setis,
 Dentibus infrendens, ardentibus igne rubenti
 Luminibus, non ille uiros, non ille canum uim
 Pertimuit, nunc hos arcens, nunc appetit illos.

Aeneas Priamo
 infensus ob con-
 temptum suum

Deiphobus
 Aeneæ.

Idomeneus
 apro come
 paratur.

Non

Non secus expectans Aeneam Gnosius heros,
 Aduocat e socijs prestantes uiribus amplis
 Quos uidet, Ascalaphumq; Aphareaq; Deipyrūq;
 Merionen, atq; Antilochum, quibus ista profatur

Idomeneus
 socios ad-
 uocat.

Aeneas ad-
 huc iuuenis
 qualē & Vir-
 gilius fere
 facit.

Et suos aduo-
 cat Aeneas.

Huc mihi adeste uiri, contra uiolenta ferocis
 Arma uiri. uix namq; manus ego conferere ausim
 Solus Dardanio Aeneæ, cum robore firmæ
 Floreat ætatis, uiridisq; in flore iuuentæ,
 Tempore quo uirtus ualidis est optima membris
 Tam celerem pedibus metuo, tam corpora dantem
 Multa neci, cum sit me forsā fortior ipso.
 Quod si illi æqualis ualidi sim uiribus eui,
 Protinus aut illi de me uictoria certa,
 Aut mihi laus illo occiso non falsa ueniret.
 Talibus Idomeneus dictis socia arma uocabat,
 Cui cuncti ex humeris clypeis de more reductis
 Presto aderant, animis in quæq; pericla paratis.
 Nec secus Aeneas socios, quos fortè uidebat,
 Præsentes uocat, in Danaos socia arma cepeffant,
 Deiphobum & Pariden fratres, & Agenora fortem.
 Illos (namq; duces fuerant) promiscua uulgi
 Turba sequebatur, sicut cum sepe sequentes
 Primus oues aries e pastu ad flumina ducit,
 Pastoris tacitum pertentant gaudia pectus:
 Sic Anchisiades gaudebat pectore toto,
 Spectans sese alacres comitari in prælia turmas.
 Ergo ubi ad Alcathoi peruentum exangue cadauer,
 Protinus iniectis concurritur undiq; telis,
 Spicula missa uolant, gladij franguntur & haste.
 Arma crepant sonitu ingenti, dant uulnera telis

Mutua

*Mutua & accipiunt. duo tum dextrisq; animisq;
 Marti ipsi adsimiles, Aeneas, Idomeneusq;
 Profiliunt, hastisq; alacres in mutua surgunt
 Vulnera sed prior Aeneas ferus irruit hasta
 Idomenea petens. quam cum prudenter ab alto
 Aëre stridentem uitasset Gnosius heros,
 Fixa solo stetit ipsa tremens, delata sine ictu.
 Sed non Oenomaum frustra petit Idomeneus:
 Huius enim iacta thoracem pertudit hasta,
 In uentrem medium torquens, atq; intima telo
 Viscera dilanans: quo collabante supinum
 In cubitum, iamq; extincto, teloque reducto
 Idomeneus cum forte armis spoliare iacentem
 Pergeret, haud potuit, sic densis undiq; telis
 Obrutus est, & membra pedum iam lassa trahebat,
 Et genua immodico non sufficientia cursu
 Destituere uirum, nec se inde auferre, nec istic
 Stare satis poterat. passu quem cedere lento,
 Paulatimq; pedem retro atq; ex hoste referre
 Deiphobus cernens (ut erat male semper in illum
 Affectus diuturno odio) contorsit in ipsum,
 Sed quanquam ualidis deceptam uiribus hastam,
 Non frustra tamen. Aescalaphi nam contigit altum
 Traiciens humerum prognati patre Gradiuo.
 Ille cadens, cubito conspersam puluere terram
 Contigit. at nondum natum cecidisse sciebat
 Mars pater in pugna, tum summo in uertice Olympi
 Auricomis residens in nubibus, ab Ioue summo
 Cum reliquis uetitus pugnae succedere diuis.
 Interea Aescalaphum iuxta cum plura tumultu*

Atrox pu-
 gna circa Ie-
 domeneum
 & Aeneam

A Prælia

Deiphobus
uulneratus.

Prælia confererent uario, raperetq; comatam
 Deiphobus galeam Aescalaphi, fortissimus illi
 Meriones longa traiecit brachion hasta,
 Excussitq; manu prædam, dedit eruta raucum
 Cassis lapsa sonum. tunc sicut ab aëre uultur
 Insiliens, hastamq; manu de uulnere traxit,
 Ad socios retrò fidos se deinde recepit.
 Deiphobum fratrem germanus & ipse Polites
 Complexum medium, mediæ certamine pugne
 Extulit usq; ad equos, qui post certantia stabant
 Agmina, marte procul diro longeq; remoti
 Auriga custode, hic illam deinde paratæ
 Impositum rhedæ reuehi curabat in urbem,
 Edentem crebros gemitus uertigine crudi
 Vulneris, ex quo tum profluxit copia multi
 Sanguinis. Interea commisti Troës Achius
 Instaurant clamore acies, pugnamq; cruentant.
 Hic ferus Aeneas Apharea Caletore natum
 Aduersum ferit, & iugulum transuerberat hasta.
 Is capite incumbens clypeo, galeaq; remissa
 Concidit, & dura resolutus morte quieuit.
 Terga hic Nestorides obseruans uersa Thoonis,
 Qui simul opportuna oblata occasio uenit
 Inuadens data terga ferit, sic uulnere seuo
 Ut uenam spinæ conciderit, alta tenentis
 Vincula ceruicis. retrò cadit ille, supinas
 Ad socios tendens palmas. mox arma iacenti
 Detrahit Antilochus, circum tamen omnia spectant
 Ne quisquam incautum feriat. nam Troia circum
 Agmina constiterant, & crebris ictibus amplum
 Pulsabant

Aeneas A-
phareum in-
terim.

Pulsabant clypeum : sed frustra, & nulla ferentes
 Vulnera. namq; aderat Neptunus, Nestore cretum
 Qui facile eriperet, qui tutaretur ob omni
 Telorum insultu iuuenem, qui praelia nunquam
 Defugiens, nunquam non tela minacia uibrans
 Assidue pugnabat, & aduersum circum egit in hoste,
 Arma ferens, oculis uigilantibus obseruabat,
 Quem feriens iaculo, atq; alijs inuaderet armis.
 Non tamen hæc faciens toties, Adamanta latebat
 Asiaden. Is in Antilochum progressus, adegit
 Telum ingens, medium clypei quod contigit orbem.
 Atq; ibi Neptunus ferrum quod præminet hastæ
 Reddidit obtusum, ne quid perstringere posset.
 Nam pars in clypeo uelut igne soluta remansit,
 Pars in humum cecidit, mox territus ille refugit
 Ad socios retrò, fugientem perculit hasta.
 Meriones, medium uentrem inter & ilia figens,
 Qua miseros homines dolor atrocissimus urget.
 Vulnerus ad hoc Adamas obluetabatur, ut olim
 Bos ferus, inuito cui uinclâ iniicit arator,
 Aut quem pastores ducunt in montibus altis
 Funibus arctatum strictis : sic ille resistens
 Attentabat adhuc si posset uiuere, donec
 Comminus accedens de corpore sustulit hastam
 Meriones : tum nox illi densissima texit
 Torpentes iam morte oculos, & lumine cassos.
 Tunc Helenus gladio prælongo, qualibus uti
 Thracas & Hemicolas gentes mucromibus aiunt,
 Deipyri galeam percussam fregit, & alto
 E capite excussit. quam fœdo è puluere, lapsam

Meriones
 Adamantem
 conficit.

Helenus
 Deipyrum
 intemuit.

Ante pedes aliquis conatur tollere Achiuum,
 Nox aeterna ruens morientia lumina clausit
 Deipyro. cuius Menelaus morte dolorem
 Concipiens, ingentem animo tendebat in hostem,
 Voce, manu, uultuq; minax, hastamq; trabalem
 Intentans Heleno: qui tum ueniebat et ipse
 Intento properans arcu. mox parte ab utraq;
 Excussere suum quod telum quisq; tenebat,
 Alter in alterius iaculantes corpora. uerum
 In fortem thoraca ruens confracta sagitta est,
 Qua medius coit. et non secius inde repulsa
 Desiliit, quales tunicae pelles ue fabarum,
 Aut cicerum paleae, quas uentilat area purgans,
 In sublime abeunt uentorum flatibus actae:
 Sic thoraca super Menelai fracta sagitta est,
 Priamidae detorta manu. tum fortis Atrides
 Confixit mucrone manu reuocabilis hasta,
 Qua tulit et preciosum arcum, pulchraiq; sagittas
 Priamides, sic ut manus coniungeret arcum,
 Hunc illamq; uno penetrans grauis hasta uolatu.
 Tunc socios Helenus repetens, in tuta recessit,
 Deuitans miseri crudeli s uulnera fati,
 Tela manu confixa trahens, hastamq; sequacem,
 Vulnere magnanimus quam mox eduxit Agenor,
 Et manus fomenta leuis de uellere lanae
 Applicuit, famuli quam funda rotatis istum
 (Deficiente alia in praesens) praebat in usum.
 Hic etiam fato ductus Pisander iniquo,
 Recta in te Menelae ruens, in fata ruebat.
 Per te namq; fuit duro sub marte domandus,

Helenus a
 Menelao uul
 neratur.

Esorte

Morte soluturus poenas, ergo acribus ibant
 Ambo infesti animis, & se per tela petebant
 Mutua, qui postquam propè conuenere, uicissim
 Coniiciunt hastas, sed aberrans fugit Atridæ
 Præteruecta hominem, Pisandri contigit orbem
 Atridæ clypei, defixaq; in ære pependit.
 Non transfixa tamen, ligno tenuis hasta refracta est.
 Letus successu se pro uictore ferebat
 Pisander : qui cum Menelaum surgere in enses
 Conspexit, seq; intento mucrone petentem,
 Ipse quoq; eduxit, lateri quam ferre solebat
 Sub clypeo appēsam, pulchramq; grauemq; bipennē.
 Huius erant olea confecta manubria firma,
 Oblongo capulo, nitido, multa arte polito.
 Hoc se inuadentem fidens inuasit Atriden,
 Deq; comante iubas galea decussit equinas.
 Rettulit illi autem Menelaus uulnus acerbum,
 Qua coeunt frons & summi tubercula nasi.
 Tum fracta attonito crepuerunt ossa cerebro,
 In terram ante pedes oculi cecidere cruenti :
 Voluitur ipse cadens, & in uda extensus arena
 Quantum erat iacuit, quem calce in pectore presso
 Exiit Atrides armis, & luminis aura.
 Tum super exanimem stans, dicta superba profatur
 Profugite hinc Troes, Danaūmq; relinquite naues,
 Fœdis fragi, infidi, genus insatiabile bello,
 Quod solo uesani animis clamore geratis.
 Non iterum me ignominia, non clade nefanda
 Afficite ô canibus peiores. credite tandem
 Numen habere Iouem, quo iura fidemq; benigni

Pisander a
 Menelao cō
 sicitur.

Infultat Tro
 ianis Mene-
 laus.

Vindictæ hospitij uiolata. is & Ilium altum
 Excindet, uos supplicioq; & uindictæ pœna
 Afficiens, qui me clade affecistis acerba,
 Per scelera & fraudes abducta uxore puella
 Cum multis opibus, qui uos & honore receptor
 Quam potui eximio colui, fouiq; benigno
 Hospitio: nunc ponti uagas incendere naues
 Versat inaudacês animos uesana libido,
 Heroes Danaos delere & dedere morti,
 In nostra immani properantes damna furor.

ἀποστροφῆ
 ad locum:

Iuppiter (ingenio nam te præstare loquuntur
 Immortalibus, & mortalibus omnibus unum)
 Ex te hæc proueniunt, te fiunt ista uolente
 Omnia, ut iniustus hæc fiat gratia Teucris.
 Ut nunc nostro etiam se gens audisima bello
 Expleat, ac alijs quibus explet se omnibus horis
 Ista domi illuuias, & nunquam explenda uorago,
 Nempe iocis, uenere, ac uino, somnoq; diurno,
 Mollia inutilibus consumens ocia ludis.
 His siquidem possunt excellere Troës in armis,
 Talibus assueti officijs, ad bellica inepti.
 Sic ait, exuiasq; tenens ex hoste cruentas
 Tradebat socijs, media in certamina pugna
 Sese proripiens, abiit, loca prima capessens.
 Hic illum aggreditur non æquo Marte, sed æqua
 Mente Pylamenei regis pulcherrima proles
 Harpalion, patre ad Troiam ducente profectus,
 Haudquaquam deinceps patriam rediturus ad alia.
 Is tunc Atridæ medijs loca concaua scuti
 Vulnere percussit modico, sed uulnere inani

NON

Non traiecit enim, mox retrò instuta refugit,
 Deuitare necem cupiens : hanc namq; timebat.
 Non tamen effugit. nam quamuis lumina circum
 Verteret obseruans, ne quis se uulnere inermem
 Impeteret, tamen haud uitauit arundinis ictum
 Merione à magno missæ, quæ in fœmine dextro
 Infixa est, imaq; sedens in pube remansit.
 Ergo loco mox deficiens subsidit eodem,
 Post paulo prostratus humi, stipatus amicis
 Semianimis iacuit : ceu uermis languida multo
 Verbere terga trahens, largus de uulnere sanguis
 Profluxit : iuueni adstabant fidißima turba
 Paphlagones: luctuq; graues iam lumine cassum
 Lugebant, latumq; humeris, curruq; relatum
 Imponunt, sacraeq; ferunt in moenia Troiæ.
 Hunc sequitur multo lacrymas humore profundens,
 Fata querens pater infœlix durissima nati.
 Non tulit æquo animo Paris hunc cecidisse, quòd olim
 Hospitio acceptum semper coluisset amicum
 Harpaliona Paris, cum multis fortia habentum
 Pectora Paphlagonum: quare sua tela resumens,
 Atq; arcum pharetramq; parans, celeresq; sagittas.
 Fortè fuit iuuenis Polyido uate creatus
 Euchenor, locuples, et pulchris rebus abundans,
 Indolis egregiæ, nec fati ignarus acerbi
 Ipse sui : nam sepe parens prædixerat ipsi
 (Moenia qui bimaris coluit præclara Corinthi)
 Aut per fœda domi longi contagia morbi,
 Militiæ ue trucis periturum cuspide ferri.
 Ille præoptabat bello cum laude perire,

Harpalion a
 Merione cæ
 sus.

More suo le
 uandi tedii
 causa narra
 tiunculam in
 ferit.

Quàm sine laude domi, cum certæ mortis iniquo
 Dedecore immutans certæ quoq; mortis honorem,
 Hunc Paris imposita in neruum stridente sagitta,
 Vulnus agens maxillam inter confixit & aurem.
 Illi ob utrunq; graues tenebræ sunt lumen oborta.
 Atq; ita pugnantum torrebant corpora solis
 Flammantes radij, necdum cognouerat Hector
 In cornu Troas tanta pugnare sinistro
 Mole laborantes, & iam concedere Achiuus
 Et decus & laudem. namq; hos Neptunus agebat
 Instigans, uiresq; animis, roburq; ministrans
 Corporibus. sed adhuc erat his in partibus Hector,
 Quas primas irruerat insiliens, portasq; reuellem
 Proruerat muros, fractis aciebus Achiuum,
 Qua naues Aiæcis erant & Protefilai
 Subductæ in littus, fragilis quas murus obibat.
 Sed uis magna uirum, manus hic aptissima pugna,
 Et qui robora equumq; equitumq; inuicta tenerent,
 Tendebant, Ecceoti acres, & Iacones amplis
 Distincti tunicis, Locri, Phthijq;, & Epei.
 Hi similem rapidæ quæ proterit omnia flamme
 Hectora, connisi, quacunq; ope pellere retrò
 Non poterant, quin irrueret, quin rumperet intro.
 Ibant Cecropidæ primi sub rege Menestheo,
 Hunc Phidasq; Biasq; duces, Stichiusq; sequuntur.
 Inde manu promptos ualida ducebat Epeos,
 Phylidesq; Meges, Amphionq; Draciusq;,
 Phthios inde, Medonq; Neoptolemusq; ualentes.
 Armis & pedibus: quorum fuit alter Oilei
 Filius, ipse Medon, sed pellice matre creatus:

Iaconas Ionas
 uocat, intelli
 git Aetheni
 ens. Interp.

Ducum &
 populorum
 ad murum
 pugnantum
 nomina.

Fract

Frater ob hoc Aiakis, eodem patre, sed illum
 Eiectum patria extorrem procul esse coëgit
 Sors mala. nam perimens Eriopidis ipse nouerca
 Germanum, quam legitimam retinebat Oileus,
 Cesserat in Phylacem. hi tunc cum robore Phthium,
 Et cum Eceotis à nauibus Heclora magnum
 Arcebant : sed Oilides pede feruidus Ajax
 Non aliqua Telamoniaden regione reliquit
 Tempore non aliquo : sed stabat, & adfuit illi.
 Ac ueluti duo curua boues ad aratra ligati,
 Cornua depressi, sudantes corpora sulcos
 Euertunt, agrumq; nouant, & prorsus eandem
 Semper eunt redeuntq; uiam, iuga dura ferentes,
 Concordes animo, & tantum temone dirempti:
 Sic gemini Aiaces animis concordibus, omnem
 Corporibus uinctis belli tolerare laborem,
 Prospicere ordinibus, sese obiectare periclis.
 Sed Telamoniadae fidiissima turba suorum,
 Praesto aderant socij, qui fessis cruribus agrum
 Exciperent, sudore fluentia membra leuarent,
 Eriperent fesso grauidum de pectore scutum.
 Solus Oilides Locrorum à gente relictus
 Pugnabat. stata nam timuerunt praelia Locri,
 Quòd galeis ferro grauibus, parmisq; carerent,
 Quòd ualidis hastis, solis discernere docti
 Arcubus & fundis, quibus armis Pergama freti
 Cum reliquis petiere, quibus pepulere fugatas
 Troianas acies. reliqui nam pluribus armis
 A fronte urgebant & Troas, & Heclora fortem.
 Post acies Locri uelut in statione latentes

Duo Aiaces
 duobus bo-
 bus similes.

Locri hastis
 & missilibus
 ualentes.

A 3 Spicula

Spicula mittebant adeò creberrima, ut hostent
 Arcerent, ne iam pugna meminisse coactum,
 Sed fugere, & retrò petere incluta moenia Troia
 Nauibus à celsis, castris muroq; relictis.
 Fugissentq; etiam, nisi fortis ad Hectora magnum
 Pulydamas uerbis his usus, ut antè, fuisset

Polydamas
 Hectori

Hector, ut alterius nimium parère recusas
 Consilijs, quæ sæpe tamen tibi recta struntur.
 Nam quia te deus armorum dedit esse peritum,
 Vis alios etiam ingenio superare sagaci.

- » Sed, mihi crede, uni non dat deus omnia, uerum
- » Dotibus hos illis, alios his dotibus auget:
- » Nec ratione pari dispensat cuncta. uides' ne
- » Hanc belli præstare alijs uirtute gerendæ
- » Illum magno animo per aperta pericula ferri
- » Indeuictum? alios ueloci excellere cursu?
- » Nonnullos citharæ neruis, atq; arte canendæ
- » Diuersis ita diuersas dat Iuppiter artis.
- » At quos consilijs uoluit superare ferendis
- » Mortales alios, & sana mente ualere,
- » Hi sunt præcipuè qui possunt esse saluti
- » Urbibus, & populis, & rebus sæpe gerendis,
- » Insuperabilibus multorum uiribus uni.

Sicut & ipse magis (quia sint uera omnia) nosti.
 Nunc igitur quæ fert animus tibi promere certū est.
 Optima quæ factu mihi (ut & sunt) esse uidentur.
 Principio tua signa uides hostilibus armis
 Cincta premi, teq; angusta ratione teneri
 Inclusum, Danaos recidentibus undiq; telis
 Ingruere : & Troianæ acies aut ocia ducunt.

Aut

Aut pugnant, postquam muros cepere. sed ipsi
 Cum multis pauci circum tentoria, circum
 Pontigradas naues palatim, atq; ordine rari
 Consistunt. nunc ergo iube tota agmina Troum
 Ad te huc conueniant : nam consultare necesse est,
 Præstet utrum, pictas iterum ne inuadere naues,
 Si deus hanc tribuat palmam fortasse benignus ?
 An sit commodius, sine noxa hinc cedere retrò.
 Ne (quod adhuc metuo) nobis hesterna rependant
 Damna, suæ memores cladis, cum proximus adsit
 Ille uir eximius bello, qui nolit opinor
 A pugna & grauibus cessare diutius armis.
 Talia Pulydamas. cuius ratione probata,
 Hector oberato longè resonantibus armis
 Desilit è curru, dehinc satur talia fratri

Hector con-
 filium Poly-
 damantis ap-
 probat.

Pulydama, tu perge duces proceresq; manentes,
 Ne quòquam hinc abeant, cohibere et sistere, donec
 Hinc abeo, socijs occurrens, iussaq; portans,
 Mox rediturus, ubi hæc perfecero, maxima factu.
 Sic ait, arma ferens monti a simulanda niuali,
 Auolat, inclamans Troum sociùmq; phalargas.
 Qui mox audita magni uoce Hectoris, omnes
 Pulydamanta ad Panthoïden uenere uocati.

Ipsè Hector primos procerum satis anxius ægra
 Mente requirebat, nec in agmine reperit usquam
 Deiphobū ue, Helenū ue, Adamanta ue, magnani-
 Astio Hyrtaciden. uerū illi aut alta tenebant (mū ue
 Mcenia, uulneribus confecti, aut morte iacebant
 Consumpti in castris Danaūm. mox parte sinistra
 Lugubris pugne Pariden inuenit, ad arma

Requirat ami-
 cos interem-
 ptos Hector.

Hortantem

Hortantem socios. in quem conuicia probris
Cominus accedens coniecit turpibus Hector.

Paridem cō-
uiciis inces-
sit
Hector.

Dyspari, non Pari, cōposita pulcherrime forma,
Improbe, plene dolis, muliebri perditæ flamma,
Deiphobusq; Helenusq; ubi sunt? quò se abstulit autè
Asiades Adamas? quò ue Asius ipse profectus
Hyrtacides? quibus Othryoneus latet abditus oris?
Nunc Troia est excisa, ruit nunc Ilium altum.

Paris Hectori
se expuz-
gat.

Cui Paris ora deo similis formosa, profatur
Hector (ait) quia dulce tibi est incescere uerbis
Probrofis omni uicio culpaq; uacantem,
Obiurgato aliàs ubi detrectare uidebis
Militiam, uel quicquid erit Mauortis in armis
Audendum, si me timidum cognoueris unquam.
Namq; nec ignauum genuit me mater opinor:
Donec enim naues tu pugnas Hector ad altas,
Ipse nihil cessans totis hic uiribus hostem
Sustineo: proceres autem quos ipse requiris,
Omnes morte iacent consumpti, & cæde cruenta
In castris Danaum, præter duo corpora fratrum
Deiphobiq; Heleniq; quibus nunc urbe receptis
Vulnera curantur, quibus est affectus uterq;
In manibus, sed quisq; sua, prægrandibus hastis.
Iuppiter è fato præfenti exemit utrunq;
Tu nunc ergo præi quò te fert prona uoluntas,
Nos te prompti animis quo duces cunq; sequemur.
Tu siquidem præstare uoles nos uiribus omnes,
Sed tamen ut sua cuiq; dabit sua queq; facultas,
Ut modus ipse etiam rerum pro uiribus adsit.
Nam plus uelle manu quam possis, profus inepitū est.

Præcipue

Præcipue in bellis, quibus est modus æquus habendus.
 His fera magnanimi permulsit pectora fratris.
 Ibant ergo pares, ubi pugnae maximus ardor
 Inualuit, prope Cebrionen, & Pulydamantem.
 Phalcenq; Orthæumq;, & dijs similem Polyphetem,
 Palmynq;, Ascaniumq;, Morymq;, satq; Hippotione,
 Diuite ab Ascania paulo uix ante profecti:
 Mox in bella ierant : fuit hæc Iouis alma uoluntas.
 Ergo ibant alacres, & Troës in arma parati,
 Infanae similes uento grassante procellæ,
 Quæ mixto tonitru, Ioue fulmina rauca ciente,
 Immenso strepitu terram camposq; iacentes
 Stagnaq; lata ferit, uasti maria alta profundi
 Verberat, & refluos torquens ad littora fluctus
 Imbribus effusus furit, æstuat, erigit undas,
 Et premit erectas : rapidis sic Troës in armis,
 Quiq; suis ducibus confisi, in bella ruebant,
 Ferratis latè radios iacentibus armis,
 Hectore sub magno : quia dux fuit omnibus Hector.
 Is rapidum forti spirans sub pectore Martem,
 Latiuago præ se clypeum tulit orbe rotundum,
 Compositum tergis bubulis, & robore multo
 Inuicti chalybis. circum caput addita celsum
 Splendida cassis erat : totas sic ille phalangas
 Circumibat, tentans si pars percussa timore
 Cederet ulla loco. sed nec terrebat Achiuos
 Sic quoq; quem spectans his magnus prouocat Ajax.
 Improbe, qui te inferre putas sic posse timorem
 Pectoribus Danaûm, refer huc te, & consere mecum.
 Non etenim iccirco, bello quia simus inepti,
 Concidimus

Ajax Hectorem
 prouocat.

Concidimus paulo antè : Iouis sed triste flagellum
 Nos domuit. nunc tu nostras excindere naues
 Omnino cupis, & solum hoc optare uideris.
 Sunt tamen & nobis in fortia prœlia uires,
 Robustæq; manus, quibus illum arcere furorem
 Posse tuum uideamur, & in te uertere eundem,
 Vosq; ipsos, uestramq; euertere funditus urbem.
 Quin etiam tibi uenturum, nec iam procul illum
 Auguror esse diem, quo tu tua moenia uersus
 Vota Ioui fugiens facies, reliquisq; deorum,
 Ut cursu accipitres uincant, quibus ipse ueheris
 Puluerulentus, equi, qui te super ardua sistant
 Pergama. sic fato, à dextra regina uolucrum
 Præterlapsa bono auspicio est : tum letus amico
 Omine, succlamant exercitus omnis Achiuum.

Hector Aiaci
 respondet.

Hector at Aiaci respondens : Falleris, inquit,
 Ajax uane, leuis, iactator inepte. quid autem
 Te iuuat ista loqui, tam falsa & friuola? at ô si
 Tam mihi sit generis diuini Iuppiter author,
 Tam sibi me Iuno natum uelit esse, pariq;
 Et Phœbo, & glaucæ dignentur honore Mineræ,
 Ut uos illa dies manet hoc in littore Troiæ,
 Quæ uos corripiet, quæ uos funesta uidebit
 Pascere corporibus uestris fœdasq; uolucres,
 Immundosq; canes, quorum tu garrule nostro
 Augebis numerum confossus pectora telo :
 Ni tamen antè cadas, & sic mea tela preemptus
 Effugias, uel si nec nostræ robora dextræ
 Sustineas. Sic fatus, in agmina fida suorum
 Se recipit : quem tota manus comitatur euntem

Troïgenam.

Troiugenū, celsūm ferit ingens æthera clamor,
 Quem certanti utræq; acies ardore tulerunt,
 Virtutis memores Danaï Troiana manebant
 Arma satis præsentī animo, non nulla timentes.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XIII.

INterea dum sic acies armantur utrinq;
 Vertentem dulci pleno crateras Iaccho
 Tuta super positis intra tentoria mensis
 Nestora, non turbat æ acies, non ille sefellit
 Clamor, ab armatis sublatus in astra duobus
 Discordans populis. his ergo Machaona uerbis
 Conuiuiam alloquitur. Iuuat ire, & uisere quid nam
 Acciderit, quæ causa noui clamoris Achæas
 Orta sit ad naues; tute hæc ad uina maneto
 Hic residens, hæc plena meri bibe pocula Bacchi.
 Optime Phœbigena, dum nostra Hecamedæ talentem
 Igne pararit aquam, qua uulnera cruda lauentur
 Ista tibi, abscedatq; cruor, qui multus inhaeret.
 Ipse loca ascendens altissima, protinus omnes
 Explorabo oculis causas, casusq; meorum.
 Sic ait, & multo confossum uulnere scutum,
 Abiectumq; solo nati Thrasymedis, & ergo
 Illius in patria castrorum sede relictum,
 (Nam patris ipse tulit iuuenis) prægrandibus aptat
 Sicut & arma senex humeris alia: inde coruscant
 Parte sui prima ferri insuperabilis hastam
 Sumit, & egressus tentoria talibus armis
 Taliter armatus, uidet indignissima rerum

Nestor Machaoni.

Armatura Nestoris.

Facta

48; ILIADOS HOMER.

Facta geri, uarioq; uices discrimine uersa,
 Turbatas acies, ruta propugnacula muri,
 Turribus et fossa superatis cedere Graios,
 Acriter instantes Troas, iam castra tenentes.

Elegans &
 apertissima cō-
 paratio.

Ac uelut insanis orituros flatibus Austros
 Sentiât, attonitis tanquam se motibus alci
 Purpurat unda maris, necdum se attollere fluctus
 Incipiunt, uada salsa tacent, nutantq; trementi
 Terga superficie, donec Ioue missus ab ipso
 Fortior incubuit Boreas, aut Eurûs, et unam
 Partem aliquam cogit certos se immittere fluctus:
 Sic Nestor uarijs curarum fluctibus actus,
 In partes animum geminas rapit, addere pugna
 Se socium, præstet' ne Agamemnona adire uolentem.

Virgilianum

Hæc alternanti potior sententia uisa est,
 Ergo iter ad regem celerat. pugnatur utrinq;
 Fortiter interea, miseris nec cædibus ullus
 Est modus. interimunt sese, atq; in mutua passim
 Vulnera sponte ruunt. hi pugnant eminus hastis.
 Cominus hi gladijs, et quæ fors proxima cuiq;
 Tela dabat, fragor armorum per tota resiliens
 Castra frebatur: tum plurimus undiq; clamor,
 Et gemitus resonant duro sub Marte cadentium.
 Nestor ad Atriden properans, fit regibus unâ
 Obuius egressis tentoria, uulnera passis,
 Atq; ideo pugna eductis. hi nempe fuerunt,
 Maximus Atrides, Diomedes, fortis Vlysses.
 Stabant à pugna naues pleræq; seorsum
 Subductæ in siccum uix primi in littoris ora,
 Inde aliæ atq; aliæ uelut ordine longius actæ,

Nestor - uul-
 nerans regi-
 bus obuius.

119 LITTÉRATURE

In terram firmis innixæ basibus omnes,
 Latius ut populi metantes tendere possent
 Castra loco, quamuis spacioſo in littore totum
 Hoc tamen implessent (numero tot) mille carinæ,
 Ni primæ trabibus suffultæ in littoris alga
 Hæſſent. Nam poſtremas, longeq; remotas
 Aequora cingebat ſpectans campeſtria murus.
 Viſuri hinc igitur pugna discrimina, reges
 Tres ſimul exierant, haſtilia ſingula habentes
 In manibus : uehementer enim confuderat omnes
 Clamor ab Argiuûm ſublatus nauibus altis
 Plus aliquando etiam Neſtor conterruit. illum
 Maximus, ut uidit, ſic eſt affatus Atrides

Locus ca-
 ſtrorum &
 naualia.

O Neſtor Neleiade, laus inçlyta Achiuûm,
 Quid tu igitur pugna ancipiti, ſocijsq; relictis
 Huc mihi te confers ? quid ad hæc naualia tendiſ?
 Quam metuo, ne quod cœtu quandoq; frequenti
 Hector in audaci nobis eſt uoce minatus,
 Non prius alta ſuæ rediturum in mœnia Troiæ,
 Quam nos extremo exitio nauesq; dediffet,
 Id re perficiat : quod dij prius omen in ipſum
 Conuertant. nam cuncta nimis nunc uera loquutum
 Exitus ipſe docet, miſerum me terq; quaterq;
 Quem Danaï infeſtis animis odere, nec ultra
 Nunc noſtras à clade uolunt defendere naues,
 Sicut & heu nimium nobis iratus Achilles.
 Illi reſpondens Pylius ſic reddidit heros

Agamemnō
 Neſtori.

Virgilianum

Vera equidem Atrida loqueris, ſic res habet, huius
 Iuppiter eſt autor cladis, nos ipſius urget
 Dira uoluntatis ratio, iacet eruta muri

Neſtor Aga-
 memnoni.

B

Deiecti

Deiecti moles, quem nos extruximus ipsis
 Naubus auxilium, qui nos defenderet ipsos
 Hostis ab insultu, qui non superabilis ulli
 Esse uidebatur : iacet ecce, pericula nostri
 Ambigua ad naues obeunt, pugnaeq; laborem
 Vix tolerant, nec signa satis mihi certa uidentur
 Quam magis in partē cedant, & ab hoste premantur
 Hostibus immixti sic sunt, sic undiq; multa
 Cade trucidantur, ferit aurea sidera clamor
 Nos tamen hic etiam statuamus quid sit agendum,
 Quae uel in hoc misero casu sint optima facti.
 Nam neq; consultum fuerit, nos credere pugnae
 Praesenti, cum praeterita incurata moerentur
 Vulnera, nec possint aegri tolerare laborem.

Maximus huic Danaum respondens rex Agamemnon

Agamemnon
 Nestori.

Nestor, quandoquidē ad celsas pugna ultima nauis
 Constitit, & muri deiecti, aequataq; fossae
 Fundamenta iacent, quae nobis esse futura
 Auxilio spes certa fuit, classiq; paratum
 Subsidium, nunc uersa Iouis sententia retro
 Omnia precipitat : cui pulchrum hoc esse uidetur,
 Nos procul à patria sub iniquo Marte perire,
 Ignotos. namq; ut nobis ille antē sauebat,
 Sic nunc cum reliquis dijs immortalibus hostes
 Adiuuat, & nobis uires, animiq; uigorent
 Eripit. ergo meae quae sit sententia mentis
 Accipite, & dicto cuncti parēte uolentes.
 Principio naues quae stant in littore primae
 In mare deducamus, & eiectis religemus
 Dentibus, & nos ipsi intus remanebimus usq;

solis

Solis ad occasum : tum si cessauerit hostis
 A pugna, reliquas omnes super æquoris altas
 Deducamus aquas. neq; enim quis turpe putarit
 Perniciem uitare fuga, sub nocte silenti
 Præcipue: & meliore loco est qui euaserit acri
 Fata inimica fuga, quàm qui fugisse recusans
 Inciderit miseræ metuenda pericula uitæ :

Hunc toruè inspiciens sic est affatus Vlysses.
 Atrida, quod nunc tibi dedecus excidit? ecquod
 Nunc igitur uerbum lingua es titubante loquutus?
 Perniciose, & longè alias dignissime gentes
 Imperio regere ignauas, & nullius usus :
 Atq; utinam minime nos, qui tua iussa perosi
 Tam scelerata nec accipimus, nec ducimus esse
 Digna etiam, quibus accedat mens recta bonorum,
 Et quibus hoc proprium tribuit Iouis alma uoluntas
 Res magnas gerere, & bello laudemq; decusq;
 Expetere, & primis uirtuti assuescere ab annis.
 Tum poteris salua hinc igitur discedere Troia?
 Quam propter tantos terraq; mariq; labores
 Pertulimus, ferimusq;? sed istam nunc age linguam
 Comprime, ne populi uox hæc uulgetur ad aures,
 Ne' ue quis accipiens regum tam friuola, uulgo
 Suadeat, indignum tot milibus esse regendis,
 Quot tibi nunc parent. Sed & o te pectora cæcum,
 Et ratione omni uacuum, qui talia nobis
 Non uereare loqui, quibus haud sibi gratius hostes
 Optarint aliud, qui nos deducere classem
 In mare ueliuolum suades, dum uiribus æquis
 Prælia adhuc gerimus, dū stant & in agmine Teucris

Desperatio
 nis plena sen-
 tentia.

Vlyssis acer-
 rima ad A-
 gamemnonē
 oratio.

Obluctantur adhuc Danaï. qui si ista uidebunt,
 Quæ suades agere, & deducere littore naues,
 Non ultrà tolerare aciem, non amplius arma
 Vlla tenere uolent, sed protinus omnia turpi
 Terga dabunt auersa fugæ. sic omnia retrò
 Te duce labentur. sic euertetur Achiuum
 Consilio res tota tuo: forsque inuida Graios
 Quæ prius euexit, nos trudet ad ima relapsos.

Agamemnon
 Ulyssi re-
 spondet.

Huic ita magnanimus respondit filius Atræi
 Quam stimulo me nunc acri perstringis Ulysse
 Verborum? siquidem iam dudum hæc ipsa uolentis
 Hortabar, toto deducere littore classem.
 Si tamen hic aliquis sit, qui meliora futuris
 Consilia expediat rebus, seu grandior æuo,
 Seu minor existat, nunc prodeat ille benigna
 Pace loquuturus nostra, quæcunq; loquetur.

Diomedes
 Agamemnoni
 ut.

Ad quem respondens Oenidæ filius infir
 Non procul hic uir abest, nec longo tempore nobis
 Quærendus, si fortè fidem mereatur, & ipsi
 Nemo mihi inuideat, quia sum minor omnibus æuo
 Sum uir ego ille etenim genitus patre, cuius & actis
 Glorior, & uirtute animi, uictore malorum
 Tydeo, qui Cadmææ sub mœnibus urbis

Alii Porthao
 nem uocant.

Occubuit nam tres generans de coniuge Porthæus
 Legitima pueros tulit, Agrion, atq; Melantem,
 Oeneumq; patrem Tydei, quo me ipse parente
 Glorior esse satum. sed enim uirtutibus, Oeneus
 Omnibus ante alios excelluit. ille paterna
 Adiuncta Pleurone, altam Calydonia colebat.
 In patria remanens Tydeus habitauit in Argis

Extortis

Extorris patria (sic dii uoluere) relicta,
 Adraſto genitam ducens: ibi multa deorum
 Munere poſſedit, præterq; domestica multis
 Splendida diuitijs, fundosq; & prædia, campi
 Iugera latiuagi, partim bene culta ferendis
 Frugibus, arboribus partim bene conſita foetis,
 Fructibus ad uitam quibus eſt opus omnibus. illi
 Noctibus innumeri pecorum ſub aperta redibant
 Teſta greges, ut ne dicam quibus ille potentes
 Armorum Danaos ſuperauerit artibus omnes.
 Hæc ideo in præſens mihi commemoranda fuerunt,
 Ut ne me abiecti generis, natalibus ortum
 Vilibus, ignari rerum ſi fortè putetis,
 Conſilium cunctis quod ſum dicturus Achiuus
 Vobis diſpliceat. quod enim nunc reſtet agendum
 Non aliud uideo, niſi ut ipſi corpora quamuis
 Vulneribus fracti, quia ſic uis ultima cogit,
 Arma reſumentes redeamus ad agmina Graiùm,
 (Extra conieſtus telorum tuta tenentes)
 Atq; illic, ſi nil aliud. moneamus ad arma
 Ut redeant, qui deſeruere, & iuſta retractent
 Prælia, ponentes iras quibus antè fuerunt
 Impliciti, & nobis placati hæc omnia donent.
 Talia Tydides, placuit ſententia cunctis.

Excusat di-
 greſſionem:

Ergo ibant alacres, quos præcedebat Atrides.
 Nunc Neptunus adit, cuſtos non ſegnus Achiuum,
 Effingens habitumq; uiri ſenioris & ora.
 Tum propius regem accedens, dextraq; præhenſa
 Talibus alloquitur. Secum nunc gaudet Achilles,
 Læticiamq; capit, ſpectaculo hoc cædis Achiuum,

Neptunus
 Agamemno-
 ni.

B 3 Degenerisq;

Degenerisq; fuge, seuus, crudelis et amens.
 Sed pereat sic ille suo cum pectore seuo,
 Infestosq; habeat diuos, quos tu experiere
 Nec tibi difficiles, nec non tua facta probantes.
 Troës enim uestris fugient à nauibus omnes
 Cum ducibus, totaq; manu peditumq; equitumq;
 Per campum, per pulueras fracto ordine nubes,
 Alta laborantis repetentes mœnia Trois.
 Ne dubita, nam uera loquor. sed et ipse uidebis
 Omnia sic fieri hæc, et me tibi uera loquentum.

Sic ait, et celeri cursu super æquora campi
 Plana ferebatur, tam clamans uoce sonora,
 Quàm uel dena nouena' ue milia posse uirorum
 Pugnantum clamare putes, qua uoce uigorem
 Et uires animis cunctis iniecit Achiuûm,
 Non modò pugnandi, sed et incessanter in omnem
 Pugnandi euentum, et discrimina summa laborum.

Tum Iuno summi spectans è uertice Olympi
 (Illic stabat enim) per castra, per agmina fratrem
 Continuo agnouit, uersantem atq; omnia agentem
 Pro rebus Danaûm. sed ut hunc gauisa uidebat,
 Sic animo contra indoluit, quia uidit in Ida
 Irrigua residere Iouem. mox omnia secum
 Euoluens animo circumspiciebat acuto,
 Qua ratione Iouis captos auertere sensus
 Posset, et obstructum sibi falleret arte maritum.
 Tum ratio hæc uisa est præstare, ut et ipsa relinquas
 Aethera, fontifluam sese demittat in Idam,
 Si captus fortè illecebris et imagine formæ
 Misceat uxori sese, tunc illa soporem

Inter & amplexus & mutua gaudia blandum
 Irriget, inducatq; oculis, animumq; resoluat.
 Ergo intrans thalamum Iuno, quem filius illi
 Fecerat ignipotens, foribusq; & postibus arcis,
 Quas clauē arcana nisi Iuno aperire deorum
 Nemo alius queat : hoc ergo ipsa cubile subintrans,
 Ambrosia primum corpus, speciosaq; membra
 Tingit odorifera, mendas cutis abluit omnes,
 Oblinit inde oleo se ambrosio, atq; suauī
 Vnguento, quod uoce uocant Thethyomenon apta.
 Illius unguenti tanta est fragrantia, ut alto
 E' solio Iouis in terras pertingeret aure
 Dulcis odor, quo nunc artus corporisq; comasq;
 Obleuit, nitidas, pulchras, qualesq; dearum
 Conuenit esse deæ. quas postquam pexuit, apte
 Diuinis manibus, palla tum corpus amicit,
 Distinctam uaria quam fecit imagine Pallas,
 Aurea quam supra claudebat fibula pectus.
 Tum formosa habili præcingit corpora zona,
 Aureolis uario pedentibus ordine bullis.
 Posthæc tergeminas utrinq; appendit inaures,
 Crines reticulo neclens, uelansq; decoro
 Atq; nouo, qui solem ipsum candore referret.
 Postremò pedibus crepidas & pulchra uenustis
 Sandalia adnectit, tali instructissima cultu
 Egreditur thalamo, Veneremq; ex ordine diuūm
 Seuocat, & retrò abductam, blandeq; rogatam
 Talibus alloquitur. Nunc hoc mea filia paruum
 Obsequere, & munus da quod te flagito, quamuis
 Inuita obsequeris, quando tu Troica bello

Iuno se præ-
 parat ad infi-
 dias Ioui
 struendas.
 Thethyome-
 non unguen-
 tum.

Cultus Iuno
 nis elegan-
 tissimus.

Iuno Vene-
 ri.

*Venus Iuno-
ni.* *Castra foues, ego plus miseris inclinor Achiuis,*
Cui Venus, ô magni Saturni filia Iuno,
Prome animo quod habes, quod me tibi cedere munus
Posse putes. nec enim tibi morigera esse graua bor,
Dum nec dedeceat, nec me non posse putaris.

*Iuno callide
a Venere a-
morem pe-
tit, & eius ar-
tificium.* *Ad quã Iuno animo simulato, & fraude referto*
Da mihi nunc (inquit) quo tu omnia uincis, amorẽ,
Da placidos pueri lusus, da mollibus artes
Inclusas laqueis, da tela ignita uenenis
Insuperabilibus: quia nunc proficiscar ad orbis
Terrarum extremas partes, lateq; sonantem
Oceanum, diuis genus unde est omnibus unum,
Visura & matrem Tethym. quo tempore namq;
Iuppiter atra patrem Saturnum in tartara trusit
Sub terras & aquas, hi me de matre recepta
Erudiere Rheã, primisq; aluere sub annis.
Hos cur nunc cupiam quærar inuisere? causa est,
Vt quod disidium longo iam tempore durat
Inter eos, soluam tandem, redigamq; sub unum
(Vt quondam fuerant) thalami socialis amorem.
Quæ si fortẽ meis ego consequar omnia uerbis,
Munere deinde tuo posthac me sicut alumnam
Semper uterq; colet, uenerandam semper habebit.

*Venus Iuno-
ni.* *Talia dicenti sic est Venus orsa uicissim:*
Quæ petis, illa tibi nulla ratione negare
Me decet, aut æquum fuerit. quæ sola dearum
Et soror & coniux Iouis alta cubilia seruas.

*Ceston Iuno
ni tradit Ve-
nus, cuius
hæc est pul-
cherrima de
scriptio.* *Sic ait, & uarium soluit de corpore ceston,*
Quo præcincta fuit, quem circa pectus habebat.
Sunt in eo ueneres, omnesq; Cupidinis arteis,

Inquit

Insunt illecebræ, sunt blandæ uerbera linguæ.
 Sunc ioca, sunt risus, sunt gaudia, iurgia, fraudes:
 Insunt incautas capientia pharmaca mentes
 Omnia, mortiferis sunt pocula plena uenenis.
 Hunc cum blanda Venus Iunoni traderet, inquit

In tacito data dona sinu facito ista recondas,
 His facies quæcumq; uoles, his omnia uinces,
 His quoscunq; uoles tibi conciliabis amores.
 Risit ad hæc Iuno, cestonq; recondidit intus,
 Atq; abit, in Ioue prima doli factura periculum.
 Iam delapsa polo, paribus iam constitit alis
 Pieriam super excelsam, tum præpes amœnam
 Deuolat Emathiam, supra Thracumq; niuales
 Marte creatorum nemorosa cacumina montis
 Transuolat, ut pedibus terras non tangeret ullas.
 Tum se misit Atho uasti super æquora ponti,
 Et Lemnum uenit, egregij tecta alta Thoantis.
 Hic Somnum Mortis fratrem conuenit, & adstans,
 Demulcetq; manu, blandaq; ita uoce precatur

Somme deum rex atq; hominum, domitorq; ferarum,
 Si mea sunt unquam tibi uerba audita, rogantem
 Nunc precor exaudi, blando perfunde sopore
 Lumina fessa Iouis, simul ut nos uideris ambos
 Complexu in medio, dulciq; in amore iocantes.
 Pro tali merito, nullo non tempore grates
 Ipsa tibi referam, solio te scilicet aureo
 Donatura, quod ignipotens mihi filius olim
 Fecerit, æternum, pulchrum, quo se ille probarit
 Artifici faber ille manu quàm præstet: & addam
 Scabellum, non materia, non arte minoris

Quæ loca
 Iuno attinge-
 rit e celo de-
 uolans.

Iuno Som-
 num Mortis
 fratrem allo-
 quitur.

Ingenij, precij ue, pedes cui imponere pulchrè
illos molliculos, inter conuiuia possis.

Somnus lu-
poni,

Huic ita respondit demulcens tempora Somnus

Iuno Saturno genitarum maxima natu,
Quemuis coelicolum malim tibi fune soporis
Deuincire alium, licet ipsa ad flumina magni
Oceani, diuis unde est genus omnibus unum,
Quàm Saturnigenæ Iouis inclyta lumina magni
Ni pater ipse uelit: qui uix quoq; iussus amico
Tam uigiles oculos auderem fallere somno,
Exemplo edoctus quondam, mihi semper habendo
Ante oculos animi. nam scis, quando ipsius olim
Fessa soporifero quassarim tempora ramo,
Complexus totum longo dulciq; sopore,
Eripui mentem diuumq; hominumq; potenti.
Illius ipsa doli inuentrix tu namq; fuisti,
Quando reuertenti post eruta Pergama nato
Ipsius Alcidae, quem totum diua uolebas
Extinctum, tumidos insanis flatibus Austros
Nauibus immittens, ipsum feriente procella
Nauibus abreptum reliquis, petere inclyta Coi
Tecta coëgisti, misero tristici; rotatum
Naufragio. postquam sed tales Iuppiter arteis
Iam uigil intellexit, acerbam uersus in iram,
Omnes quotquot erant per uasti culmen Olympi
Pulsabat diuos, et per sua limina passim
Prosternens, altis deiecit sedibus: ipsum
Me me præcipue clamans, solumq; requirens
Me trepidum, solaq; fuga sperare coactum:
Cepissetq; etiam, summiq; à uertice coeli

Fabula de
Hercule per
digressionē
inuenta.

In mare

In mare præcipitem dextra omnipotente dedisset,
Ni mihi Nox, domitrix hominum, diuûmq;, saluti,
Confugiente ad se turbata mente, fuisset.

Somnus ad
Noctem con-
fugit.

Iuppiter hanc ueritus, domitricem nempe deorum,
Abstinit, tumidaq; uolens abscesit ab ira.

Et me nunc tantis obiectum diua periclis

Sponte uenis, iterumq; iubes nocitura subire?

Grandibus hunc oculis spectans dea, talia reddit.

Somme, quid his animum curis generose fatigas?

Quid ue times, ne tanta Iouem ueneratio Troum

Aut cura afficiat, quanta haud de semine natum

Ipse suo quemuis alium dilexit, ab ipso

Hercule. non tanti stolidæ discrimina Troiæ

Perpetuò faciet, quanti Hercules. ergo & inanes

Mitte animo curas, & ades mihi, nempe daturæ

Vnam de Charitum numero tibi, coniuge dignam

Te tali, formosa etiam te coniuge dignum

Pasithea, totum quæ tecum transigat æuum.

Sic ait. at Somnus gauisus pectore toto,

Per Stygia iura (inquit) fluuiû mihi, ut altera terras,

Altera iurantis teneat manus æquora ponti,

Vt tua testentur mihi iuramenta sub imis

Terrarum quicunq; dei nigra tartara seruant

Saturno socij, te scilicet esse daturam

Pasitheat, mihi de Charitum potioribus unam,

Præstantem forma reliquis, quam semper amaui.

Sic ait. at Iuno iurat per numina diuûm

Nomine quemq; uocans, qui subter inania terræ

Regnâ domos Titanes habent. postquâ omnia uerbis

Sunt rata conceptis, & Somno facta fides est,

Vnam Gra-
tiarum uxo-
rem pollice-
tur.

Sonus Gra-
tiam amat.

Lennon

Lemnon & excelsam turrilis mœnibus Imbrum,
 Aëris obscuri contacti nube relinquunt,
 Aequore digressi, atq; alis pernicious Idam
 Fontibus irriguam ueniunt, matremq; ferarum,
 Et primum è magna rupem quæ prominet Ida
 Ascendunt Lecton. pedites hinc ire remotis
 Incipiunt alis, quibus incedentibus altis
 Arboribus tremuere comæ, frondesq; loquaces,
 Stabat acuta abies procera, & uertice nutans
 Aërio, summisq; attingens æthera cristis,
 Huc se proripiens conscendit Somnus in ipsis
 Arboris excelsæ latiturus frondibus, unde
 Prospiciens oculos Iouis obseruaret, & ora,
 In speciem conuersus auis, quam Chalcida paruum
 Vocalemq; uocant superi, mortale Cymindim
 Appellat homines genus. At pulcherrima Iuno
 Passibus haud tardis in Gargara summa profecta
 Constitit ante Iouem. quam mox ut uidit, amorem
 Concipit haud modicum, notosq; exarsit ad ignes.
 Non minus ac olim, quo primum tempore amantes
 Concordesq; animis lectum uenere in eundem,
 Legitimo carorum obliti in amore parentum.
 Illi igitur surgens deus astitit, atq; ita satur

Iuppiter in
 Iunonis a-
 morem ex-
 ardescit.

Iuppiter Iu-
 noni.

Iuno Ioui do-
 lose respon-
 det.

Quò Iuno, quò pergis? iter quò tendis, Olympo
 Delapsa? aut quid habes in tanta negotia causa?
 Cum nec equos habeas, quibus hinc atq; inde feraris?
 Cui dea plena doli, simulantia uerba profatur.
 Vltima terrarum uenio uisura. patremq;
 Oceanum, diuis unde est genus omnibus unum:
 Visura & matrem Thetym, puerilibus ambo

Me quia

Me quia susceptam placidè fouere sub annis.
 Cur hoc? ut longo discordes tempore, tandem
 Concordis redigam sub mutua fœdera lecti,
 Si prius huc ad te uenissem, nempe petitum
 Hanc abs te ueniam, ne tu mihi forsitan olim
 Succensere queas, si te ignorante fuisset
 Terrarum extremos fines, & regna profecta
 Oceani patris, & genitricis Tethyos undas.
 Nam quod equos quæris, qui me terraq; mariq;
 Portarunt, mihi stant ante hæc nemorosa relicti
 Culmina, tot fluuijs, tot amœnæ fontibus Idæ

Huic ita respondit genitor qui nubila torquet.
 Isthòc Iuno alio tibi tempore abire licebit :
 Nunc agè præuertas, ut amorì connubiali
 Des mecum antè operam. nec enim maioribus unquã
 Me flammis arsisse puto: non me acrius usit
 Seu dea, seu fuerit mortali semine creta,
 Non uxor formosa Ixionis, illa superbum
 Quæ mihi Pirithoum genuit: non Acrisionis
 Filia, quæ pluuio Danaë mihi cognita furto
 Persea præclarum peperit: nec Agenore nata,
 Quæ mihi Minoëm dedit, & iustum Rhadamantem:
 Non Semele, non Alcmena, Thebaïdes ambæ,
 Quarum hæc Alciden peperit mihi pectore duro
 Præstantè, illa hominũ pulcherrima gaudia Bacchũ.
 Non Cereris, non Latonæ sic ardor amantem
 Me tenuit: non igne tuo sic perditus arsi
 Vnquam aliàs antehac, ut nunc mea membra titillat
 Summa libido tui. Cui pectore diua dolofo

Reddidit hæc Iuno: Qualis nunc Iuppiter, inquit, Iuno Iouis.
 Excidit

Iuppiter Iu-
 non.

Excidit ore tibi sermo? num' ne ergo uidetur
 Res ea pulchra tibi, si me hoc in uertice montis
 Compressam, exponas reliquis te meq; uidendos?
 Si quis forte deum uideat, qui prædicet istuc
 Cœlicolis alijs, nos simus fabula uulgo,
 Nunquam deinde domũ nostram fuero ausa reuerti,
 Complexu è tali surgens. quod si inïdet illhæc
 Res omnino animo, sunt alta cubilia nobis
 Vulcani fabricata manu, firmusq; reuincta
 Postibus, hæc intrare licet, foribusq; reclusis
 Legitimis operam dare nos complexibus ambos.

Iunoni Iu-
 piter.

Huic ita respondit qui nubes densat in arctum
 Iuno, nemo deum nos hic hominum' ue uidebit,
 Tam nos nube tegam densa, tamq; aère crasso,
 Tam nimbo ex auro rutilanti, ut nemo uidere
 Ne Sol ipse quidem possit, nos intus agentes
 Quicquid erit, puro licet omnia lumine uincat.
 Posthæc uxori cupidas circumdedit ulnas,

Christianis
 auribus pro-
 fus indignæ
 nugæ.

Quos subter molles florum genus omne per herbas
 Fundebat genialis humus, suauissima loti
 Gramina, odoriferumq; crocũ, mollemq; hyacinthũ,
 Illic coningibus recubantibus aurea florum
 Vernabant capita, in subiectos aurea nubes
 Immisit radios. cum sic ergo ille iaceret
 Iuppiter, & Somni & Veneris dulcedine uictus,
 Letifer arborea descendens Somnus ab Ida
 Labitur ad naues Argiuũm, & proximus adstans
 Neptuno hæc loquitur. Nunc nũc Neptune phalægat
 Fortius Argiuũm proprijs tutare sub armis,
 Quandoquidem in summa nunc dormit Iuppiter Ida.

Somnus ad
 Neptunum.

Dormit

Dormit enim dulci resolutus membra sopori,
 Nostra uictus ope. nam cum Iunone cubanti
 Offudi mollem per membra & pectora somnum.

Sic ait, inde tribus hominum petiturus abibat
 Neptunus uerbis his confirmatus, Achiuos

Talibus alloquitur Præstantes pectore Achiui,

Neptunus
 Græcia.

Ergo' ne Priamide cedit uictoria, & illi
 Ista relinquetis uirtutum præmia, & Hector

Auferet à nobis decus hoc, ut laudis honorem

Ipsè habeat, nos ignauos & pectore molles

Prædicet, & uestris immittat nauibus ignem?

Quem se immissurum toto prohibente minatur

Argiuum populo, postquam est auersus Achilles,

Nec redit in pugnam, nec nos defendere curat.

Verum non adeo est nobis optandus Achilles,

Mutua concordēs si scilicet arma feramus

Auxilio, fessis subeamus, nosq; uicissim

Subsidij alacres alterna per arma leuemus.

Quare agite, & quæ sit nostræ sententia menti

Audite unanimes, & iussa capeſite leti.

Qui sunt è nobis tolerando strenua bello

Pectora, mutemus clypeos, maiora ferentes

Scuta uirum, quorum est bello minus inclyta uirtus,

Et galeas itidem, longissima quæq; ferentes

Tela manu, atq; armis apti melioribus omnes

Contra hostem ueniamus, & huc agite ite frequentes

Me duce iam uobis uictoria certa futura est.

Auguror haud dubius uates, iam maximus Hector

Ipsè pedem referet, retrò ad sua moenia, multa

Cæde repelletur, uictis nec stabit in armis

Amplius.

Amplius. unanimes hæc assensere loquuto
 Ipsi etiam reges Agamemnon, diuus Vlysses,
 Tydidesq; ferox, quamuis cruciatibus essent
 Vulneribus tardi. tamen hic haud tarda nauabant
 Munera militia, tribuentes arma uiritim
 Pro uirtute sua, sua conuenientia cuiq;
 Ignauis peiora, bonis meliora dederunt.
 Taliter instructi, spaciū quod ab æquore ponti
 Nauibus & castris interiacet, agmine denso
 Complentes ibant. duxit Neptunus euntes,
 Prætendens manibus strictum uictricibus ensem
 Cuspide prælonga, præacutum, atq; igne micantem
 Fulguris in morem rapidi, quo nemo feritur
 Mortalis, nec enim fas è cœlestibus ulli est,
 Sed tantum arma suis aduersa repellere in hostem,
 Contrà ibant auidi ducente sub Hectore Trois,
 Prælia conferere, atq; adoriri fortiter hostem,
 Spirantes animis magnas atrocibus iras.
 Ergo sub ducibus Neptuno atq; Hectore, tanto
 Concurrunt strepitu, tam iubila plurima cœlo
 Insonuere truci cantu, tantoq; boatu,
 Quanto nec fluctus maris in caua littora pulsī,
 Aut Aquilone truci resonant, aut fortibus Austris
 Quanto nec flammæ crepitu sonuere rapaces
 Materiam noctæ, cum seua incendia miscent
 Montibus & syluis : nec quanto uentus in altis
 Murmurat arboribus, strepitu cum feruidus Euris
 Incubuit, syluisq; ferit, ramosq; recidit.
 Hector ibi ante alios aduersa fronte sub hostem
 Processit, telumq; manu (sed inutile) magnum

Neptunus
 Græcos in
 Troianos
 ducit.

Torsit

Torfit in Aiace[m] quem quo minus hasta feriret,
 Obstiterant duplicis circumdata cingula zone.
 Altera nam clypeo fuerant aptata tenendo,
 Altera sustinere ense[m]. quo territus ictu,
 Quod frustra intulerit, retrò ad sua signa receptus,
 Rectulit inde gradum. sed eum fortissimus Ajax
 Consequitur, saxoq[ue] ferit, quæ multa iacebant
 Ante pedes, sicca statuendæ classis in ora,
 Apta ministerijs. hoc illum pondere saxi
 Qua iugulo pectus coit, & pars summa coheret,
 Percussit. stetit ille tremens, ceu turbo rotatus.
 Tandem excussa manu postquam cecidere remissa
 Arma solo, nec iam clypeum retinente sinistra,
 Nec dextra gladium, galeam nec tempore utroq[ue],
 In terram labente genu prolapsus utroq[ue] est,
 Non alio sonitu, quàm si Iouis arbor ab alto
 Fulmine tacta cadat, quæ tetrum reddat odorem
 Sulphuris: ut qui tunc teneant loca proxima, tactam
 Attonitis spectent animis. nam res metuenda est,
 Fulmen ab arce Iouis ueniens. tum Graia iuuentus
 Conspicito quodâ humi iaceat fortissimus Hector,
 Exclamant, simul accurrunt, iaciuntq[ue] frequenti
 Tela manu quæ quisq[ue] potest, spe pectora pleni
 Posse potiri hominis reliquo, ceu lumine cassi.
 Verùm ea spes mox in tenues euauit auras.
 Non etenim fas ulla hominum fuit Hectora magnum
 Aut tetigisse manu, telo ue ferire iacentem.
 Sic Troum sociùmq[ue] manus fortissima bello
 Defendere ducem, primi, certissimus augur
 Pulydamas, pius Aeneas, & fortis Agenor,

Ajax Hectorē saxo ferit.

Cadit in terram Hector.

C   sarpedon

Sarpedon ductor Lycium, cum principe Glaucō.
 Quid tamen enumerem reliquos, cum nemo tuorum
 Te tam præcipiti in casu neglexerit Hector?
 Verum omnes, ut quisq; stetit tibi proximus, uno
 Defensant animo, clypeosq; & scuta sinistris
 Obijciunt, & tela parant immittere dextris.
 Tum fidi comites sublatum è pulvere portant
 Ex acie usq; ad equos, quos longè auriga tenebat
 Extra tam uariæ discrimina maxima pugne.
 Atq; ibi depositum, grauiusq; dolore gementem
 Vulneris, alta remisertunt ad mœnia Troiæ.
 Postquam autem ad steriles Xanthi flauentis arenâ,
 Quem genuit rex ipse hominum diuumq; supremum,
 Deuenerè uiri, referentes Hectora magnum,
 Deposuere solo, & fluuio aspersere salubri:
 Tum uice respirans modica respexit, & auras
 Captauit, nixusq; genu, concreta cruoris
 Fragmenta euomuit ructans, iterumq; relibens
 Vulneris immodico cruciatus membra dolore
 Semianimis iacuit, tenebris ad lumina obortis.

At Dani postquam senserunt Hectora pugna
 Subtractum, magis audentes, iam uiribus hostem
 Omnibus urgebant, iam pugna incruduit atrox:
 Quos inter longè uirtus Aiæcis Oilei
 Eminuit. namq; insiliens ferit eminus hasta
 Satinon Enopidem, quem natum Naiðe nymp̃ha
 Enopus eduxit, prope flumina Satinoëntis,
 Consectans armenta bouum lectissima pastor.
 Hunc ubi iam propior factus percussisset Aiax
 Illa per, mediumq; in uentrem uulnere adacta,

Aiæcis Oilei
 uirtus.

FINIS

Hunc circa noua pugna utraq; ex parte suborta est.
 Pugnant Danaï, pugnant Troës, ut illi
 Eripiant, hi defendant. hic inclytus armis
 Pulydamas, postquam auxilio uenit ecce iacenti,
 Magnanimum iacta Prothœnora uulnerat hasta,
 Dextrum traiiciens humerum, quem fortis in arma
 Misit Areilycus genitor Prothœnora fortem.
 Ille cadens, terramq; petens ferit ore cruento.
 Ob quæ Pulydamas exultans facta, superbum
 Exprobrat. ô Danaï, non frustra exisse cruentum
 Panthoidæ dextra telum puto, corpore fixum
 Imo hoc esse aliquo uestrum, qui spicula secum
 Nostra ferat, iam regna petens Plutonis auari.

Talibus Argiuum succendit pectora dictis,
 Præcipue Aiacem rabidam commouit ad iram.
 Ergo abeunte uiro, celerem Telamonius hastam
 Coniicit : hanc paruo declinans corpore motu
 Pulydamas uitans euasit. at illa recepta est
 Corpus in Archilochi, prognati Antenore magno.
 Huic etenim fato fuit illa luce cadendum,
 Sic superi uoluere. illi hasta infixâ pependit,
 Qua coit occipiti ceruix per guttura, utroq;
 Conciso neruo, queis collum uertebra firmo
 Connectit capiti, prius huic compage soluta
 Defluxit caput, et terram prius ore momordit,
 Quam genua exciderent. hic Ajax Pulydamanti.

Dic age Pulydama, nunquid retulisse uidemur
 Digna satis uestris se uix capientibus ausis,
 Hoc cæso, qui nec mihi de genere esse uidetur
 Obscuro genitus, sed nec malus ipse fuisse.

Pulydamas
 occiso Pro-
 thœnore Da-
 nai insul-
 tat.

Ajax Archi-
 lochum in-
 terficit.

Ajax Pulyda-
 manti uicis-
 sim insultat.

Ac nisi signa uiri me fallunt indolis alta,
 Aut Antenorides fuit hic, aut proximus illi,
 Aut frater, longa aut aliquis de stirpe nepotum.

Hec uox, hoc factum, Teucris sociumq; cateruis
 Mœstitiam inuexit, perstringens corda dolore.
 Præcipuè hic Acamas occisi corpora fratris
 Defensans, Promachum Bœotion occupat hasta
 Conficiens, iam membra manu correpta irabentem
 Archilochi. tum successu gauisus inani

Acamas Græcis insultat.

Exprobrat insultans Acamas, ac talia iactat:
 Argiui, sortesq; minis, linguaq; superbi,
 Vos quoq; contingit dolor & labor, & neq; soli
 Nos hic conficimur. uobis quoq; dira ruina
 Fata ferunt, nunc ille mea prostratus ab hasta
 Forsan dormitet Promachus, nec fratris inulta
 Mors manet ista mei. sic ergo, nec immerito, quis
 Iactarit moriens fratrem superesse, futurum
 Fraternæ necis ultorem. Sic fatus, Achivos
 Excitat indignis commotos pectora dictis,
 Penelei in primis animum commouit in iram
 Cuius postquam Acamas hastamq; effugit, & istum
 Leithiferum, Ilioneus excepit corpore telum
 Ipse suo, Phorbante satus locuplete, quod illum
 Præ Troum reliquis Maia generatus amarit
 Mercurius, rebusq; uirum deus auxerit amplis:
 Sed qui non aliam gremio genitricis amatæ
 Sustulerit sobolem. cui tunc Bœotius heros
 Mortiferam infigans hastam, per mollia summi
 Labra supercilij, pupillæ claustra refringens,
 Per medium exegit resoluti luminis orbem,

Donec

Donec ab occipiti iuncta ceruice cruentum
 Extaret ferrum. cum talem lapsus ad ictum
 Procubuisset humi, palmasq; extenderet ambas,
 Peneleus gladio educto ac ceruice resecta
 Cum galea caput abiecit, manibusq; leuatum
 Sicut erat fixum telo ceu molle papauer
 Hostibus ostentans, fecit conuicia uerbis.

O Troës, postquam ipse domū patriāq; reuersus
 Cum reliquis Danaūm Promachi narraro relictæ
 Vxori, Ilionea atræ post funera mortis
 Lugeri, miserōsq; domi deflere parentes,
 Non tamen illa uiro poterit redeunte potiri,
 Ex Troia Danaïs comitantibus omnibus alta.

Sic ait. At multa trepidi formidine Troës
 Circum nunc spectare fugam, qua cuiq; daretur
 Vitare exitium præsens, fugere ilicet hostem
 Graiugenum, nec stare pedem, nec sistere cursum.

Dicite nunc Musæ cœlestia templa colentes,
 Quæ loca prima fugæ fuerint, qua parte fugarit
 Neptunus Troas, Danaūm quis primus in hostem
 Infiltrans, alios uita spoliarit & armis.

Primus, & ante alios omnes Telamonius Ajax
 Gyrtiaden subitis occiderat Hyrtion armis,
 Duxerat hic Mysos: Phalcenq; & Mermeron, acer
 Antilochus, sed Meriones fortem Hippotionem,
 Et Moryn occidit: Teucer Prothoona superbum,
 Cū Periphete bono, minor hinc Hyperenora Atrides,
 Præstantem populis, aduerso in uentre cruento
 Vulnere percussit, discerpens intima telo
 Viscera: nox oculis illi incubat atra, per ipsum

Invocat Musas etiam in fine libri, quia dignus uindice nodus incidit, ut Horatius inquit.

Vita loco cedens vulnus transfire coacta est.

Plures præterea uirtus Aiæcis Oilei

Perculit, extinxitq; pedes celer, ille sequutus

Agmina uersa fuga, fugientem terga premebat,

In cursum quoties rapidum Neptunus agebat.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XV.

Sic igitur trepido fugientes agmine Troës,
Dum palos, dum saxa per, & fortissima fossa

Munimenta ruunt, multis de gente suorum

Amisissis, dum septa fugam sub equestria sistunt

Exangues, trepidi, palantes æquore toto

Campestris spacijs, iam summa in montibus Ida

Iuppiter expulerat fallentem lumina somnum,

Exurgens thalamo nimium lunonis amata,

Troas & Argiuos ipsa spectabat ab Ida.

Hos data terga sequi, fugere illos agmine fuso,

Neptunum partes tutari & ducere Achium,

Hectora sublatum campo, uix ægra trahentem

Viscera, uix animæ languentis ducere flatum,

Et quoties gemuit fluidum ruclare cruorem

Adstantes inter socios, ægrumq; dolentes.

Nam Danaos inter non inualidissimus, illi

Intulit hunc ictum, & tam uulnere læsit acerbo.

Hunc tali in casu miserans diuûm atq; hominum res,

lunonem toruè aspiciens, sic deinde profatur

O' fœcunda dolis, ô fraudibus ebria semper

Innumerabilibus, nec enim uesana negaris,

Quin opera hæc perfecta tua sint omnia, ut Hector

Afflictus pugna abstineat, formidine capti

Diffugi

Virtus Aiæcis, pro, ipse Atax: quod hinc alibi & alijs Græcis uilitatum est.

Iuppiter in Ida e somno eurgat.

Iuppiter Iunonē obiurgat, delusum se ab ea intelligens.

Diffugiant socij. mihi crede hæc uera monenti,
 Si me isthac iterum deluseris arte dolosa,
 Qua tamen antè etiam, loris tua tergora cædam.
 Pectore adhuc memori retines ne, prioribus annis
 Quas mihi commissio dederis pro crimine pœnas ?
 Cum suspensa polo super ardua nubila, longa
 Fune pependisti, uinctas incude ligata
 Ad plantas gemina, palmas innecteret aurum
 Ponderis immensi, cum te super athera diui
 Quotquot agunt, multa moti pietate uolentes
 Soluere non poterant. quos ipse, ut quæq; præhensum
 Arripui, ex alto deieci iratus Olympo,
 Delapsi in terram uix ut satis ægra leuarent
 Membra solo, penè exempti uitalibus auris.
 Necdum tota mei deserbuit ira furoris,
 Hercules ob cladem, quem tu furiosa pacifcens
 Cum Borea, pulsum uento, fractumq; procellis,
 In Coon undosam pepulisti, unde ipse receptum
 Restitui, patriumq; reduxi rursus ad Argos,
 Multatum satis, atq; abs te mala plurima passum.
 Hæc libuit repetisse tibi, ne fallere pergas
 Talibus insidijs ultra, nec fraudibus istis
 Me circumuenias : simul ut cognoscere possis,
 Hoc ex concubitu quid lucri stulta reportes,
 Quem nunc non alia mecum ratione subisti,
 Quam qua deciperes, aliorum hic usa deorum
 Consilijs. tantum effatus pater, inde quieuit.
 Grandibus hunc spectans oculis dea, talibus infit
 Nunc per ego & terras, per & alti sidera cœli,
 Per Styga sub tacito labentem flumine tærris,

Luno de cæ-
 lo pendita.

Iuno Ioui se
interposito
gravi iura-
mento ex-
purgat.

Qua non religio maior iurantibus ulla est
Cœlitibus, per dulce tuum caput atq; uerendum,
Per connubia nostra, per & concordia lecti
Fœdera, quæ primis adeò seruamus ab annis,
Fallere quæ nolim, tibi sacra profanâq; iuro
Omnia, Neptunum nec me suadente, nec ullo
Consilio uenisse meo, Danaisq; tulisse
Auxilium, sed sponte sua, quia cladis Achiuum
Commisereretur, quam passos esse uideret
Ad celeres naues: & ob hoc sic Troas & ipsum
Hectora multatos, pœna affecisse maligna.
Ipse equidem tua iussa uolensq; libensq; subibo;
Atq; ut idem faciat Neptunum inducere pergam.

Iupiter Iu-
noni.

Olli subridens hominum pater atq; deorum,
Talibus alloquitur. Posthac si te optima Iuno
Præbueris mihi morigeram, mecumq; loquendi
Senseris in cœtu residens atq; ordine diuum,
Tum facile accedet nobis Neptunus, & idem
Omnia nobiscum conuersa mente probabit:
Si tamen ex animo mihi nunc, & uera loquuta es,
I nunc concilium repetens, coctusq; deorum,
Inde uoca celerem uariamq; coloribus Irim,
Et Phœbum paribus uincentem cuncta sagittis.
Illam ad Neptunum mittam, quæ nunciet, armis
Abstineat, redeatq; domum, regnumq; reuisat:
Hunc ut ad affectum cruciatibus Hectora mittam,
Vulnera qui curet medica, sedetq; dolores
Arte potens, uires inspiret, ad arma reducat,
Congressurum iterum Danais, ipsosq; recepto
Marte fugaturum, donec trepidante relicta

Castro

Castra fuga repetant, & ad usq; ferantur Achillis
 Immunes uacuo stantes in littore naues:
 Ipse suum trepidos miseratus mittat amicum
 Patroclum auxilio, quem protinus inchoytus Hector
 Multis antè datis letho, multisq; cruentum
 Cædibus, atq; etiam nostri Sarpedonis atro
 Sanguine conspersum, sacra sub mœnia Troiæ
 Euectum interimat, mox interimendus Achille
 Ipse sub irato. Post hæc à nauibus acti,
 Sæpe fuga repetent sublimia Pergama Troës,
 (Sic nam fata iubent, sic fert mea magna uoluntas)
 Belligeræ donec diuina Palladis arte
 Euertant magnæ Neptunia mœnia Troiæ.
 Ergo nec accipiet prius indignatio finem
 Hæc mea, qua Danaos multare, & perdere multos
 Constitui, nec opem quemuis de gente deorum
 Ferre sinam, quàm sit satis indignantis Achilli
 Vltus honos, illi à magno præreptus Atridæ:
 Quæ Thetidi promissa dedi, quo tempore nostris
 Sese illa aduoluens genibus, promittere adegit,
 Et capite annuere, hoc traditurum ipsius honori.

Talia dicenti, mox albens brachia Iuno
 Obsequitur, linquens Idæi uerticis arcem
 Gargara, adit summi conuexa uolumina cœli
 Tam subito, quàm sana uiri mens plura scientis,
 Quiq; peragravit uastæ loca plurima terre,
 Multa mouens animo nunc huc, nunc auolat illuc.
 Iamq; ingressa domos superas, cœtumq; deorum,
 Quos Iouis adstantes inuenit in ædibus altis
 Adstitit, illi omnes assurrexere, ferentes

Iuno ab Ioue
 digressa cœli
 repetit.

A mente hu-
 mana sumpta
 uelocitatis cõ-
 paratio, qua
 & Virg. in
 suo Æneï-
 des usitur.

C 5   Obuia

Obuia Iunoni dominæ uestigia, pro se
 Quisq; manu pateras, calicem tulit illa propinans
 E' dextra Themidis, quæ uenerat obuia diuæ,
 Præcurrrens reliquos, uerbisq; affatur amicis:

Themis Iu-
 noni

Iuno The-
 midæ.

Quid Iuno attonitæ similis (sic namq; uideris)

Huc festina uenis? uereor ne te tuus ille

Terruerit coniux uerbis. Cui regia Iuno,

Nec Themis, ne quæras ea quæ prior omnia nosti,

Quàm sit seuo animo, quàm fronte sit ille superba.

Tu uerò quæ iusta paras conuiuia diuis,

Vade tuum facias ut opus, tua munia cures:

Auditura tamen coctu assistente deorum

Quàm mala nunc peragat, quàm nunc indigna loquar

Iuppiter, offensura homines, diuosq; uolentes

Libera non tristi conuiuia ducere luxu.

Postquam hæc effata est Iuno ueneranda, respicit:

Turbatosq; uidens Iouis alta per atria diuos,

Subrisit tenui diductis schismate labris,

Lætitiâ nec fronte ullam testante redacta.

Hinc omnes dictis reprehendens talibus inquit

Iuno dijs
 dijs.

O' stolidos, ô uecordes, qui scilicet antehac

Conati sumus, aut posthac conabimur, ipsum

Proposito reuocare Iouem, quod cœperit alto

Intuleritq; animo. nam qui diuersa sequantur

Se nihili facere affirmat, nec ducere curæ

Vt secum faciant, se uiribus esse priorem

Omnibus, et ualidæ metuendum robore dextræ

Tam nobis dijs, quàm reliquis mortalibus ægris.

Hinc mala uos urgent, hinc fors inimica profectâ

Quæ uos cunq; tenet, quæ uos mala cuncta tulisti.

Quos

Quos inter primus Mars est (ut opinor) adempto
 In pugna A scalapho, quo nunquam carior ipsi
 Filius alter erat. Subito hæc ad uerba dolore
 Mars animum commotus, & ira accensus, utraq;
 Illa dura manu feriens. Nemo, inquit, euntem
 Me putet inuidia dignum, ad naualia Graium,
 Vlcurumq; nefas indigna morte perempti
 A scalaphi, quamuis mihi sit fatale trifulco
 Afflatum igne Iouis, inter me fœda iacere
 Occultum, & tristri concreta cadauera tabo.

Mars iratus

Sic ait. inde Metum tardum, stupidumq; Pauorem
 Mandat iungere equos, ipse hinc fulgentibus armis
 Induitur: qua sic si progredere tur in ira,
 Magna deos contra Iouis ira exorta fuisset,
 Indignaturi turbas mouisse feroces:
 Si non & cupidum uindictæ Pallas iturum
 E' folio exiliens, galeam de fronte minacem,
 Ex humeris clypeum, manibusq; ferocibus hastam
 Detraxisset, agens uerbis ita fata fuisset.

Metus et Pauor ministri Martis.

O' stolidè, ô uesane animis, ô peccore demens,
 Auribus ô brutis nihil audire salubris
 Consilij, nec enim quæ dixerit incluta Iuno
 Iussa Iouis, capis aut animis, aut auribus hauris,
 An cupis augeri quæ tot facis impia facta?
 Ut frustra hinc abiens mox huc cogare reuerti,
 Imò Iouem cogas te propter inepte reuerti,
 Omnibus iratus qui mox ascendet Olympum,
 Interea Danaïs pugna Phrygibusq; relicta,
 Dissidium turbasq; ciens, nos puniet omnis
 Insontes fontesq; simul, iubeo ergo quietus

Pallas Martem cohibet, id est, ratio affectum.

Siste

Siste pedem, nati simul obliuiscere adempti,

- » Multi alij cecidere prius uirtute priores,
- » Posteriusq; cadent. quis enim de stirpe creatos
- » Humana, morti eripiat? labor irritus ille est.

Sic fata, in folio diuum locat armipotentem.

Seuocat hinc Phœbum, celerem simul Irida Iuno,

Exponitq; Iouis mandata, ac talibus ambos

Alloquitur Super excelsam uos Iuppiter Idam

Quamprimum properare iubet: nunc ergo uolantes

Currite, abite, Ioui uos sistite, iussa daturo,

Facturi quæcunq; uolet, quæq; ille iubebit.

Dixit, & in folio rursus digressa resedit.

Illi præpetibus lapsi per inania pennis,

Arboribus celebrem rectâ labuntur in Idam,

Illic inueniunt celsa super arce sedentem

(Gargara nomē habet) diuûmq; hominûq; parentē,

Nubis odoriferæ puro circum aëre septum.

Quos ubi uidisset stantes, haud pectore quaquam

Iratu tumido (Iunoni namq; uolentes

Paruerant) tum sic prius orsus ad Irida satur

Vade ser Iri uolans Neptuno talia regi,

Nomine iussameo (nec eris mihi nuncia fallax)

Cuncta ser ut iubeo, proficiscere, præcipe, manda,

Discadat pugna atq; acie, propereq; deorum

Aut coetum repetat, proprijs se aut condat in unib.

Quod si contrâ ierit, nec pareat ista iubenti,

Sentiet antè suis meliorem uiribus esse,

Quàm me despiciat, qui sum regno omnipotenti

Fortior, & patrijs maior natalibus illo.

Sed tamen ipse satis iam dudum hæc omnia nouit,

Nec

Iuno Apollini
& Iridi.

Iuppiter Iridem
ad Neptunum
mittit.

Nec mihi se conferre ullis rationibus ausit,
 Quem diuūm chorus & reliquorū turba tremiscunt.

Iuppiter hæc. at iussa ferens Thaumantias Iris
 Exequitur, subitaq; uolans ui fertur. ut alto
 Aëre præcipitans uaga nix, aut grandinis imber
 Turbine contractus Boreæ uiolentus in arua
 Decidit. Idæis sic arcibus illa relictis,
 Neptunum petit, atq; illi iam proxima diælis
 Talibus alloquitur. Maris alme tridentifer alti,
 Nuncia certa sero quædam Ioue missa iubente:
 Decedas pugna atq; acie, propereq; deorum
 Aut cœtum repetas, proprio te aut æquore condas.
 Quod si contra ieris non parens ista iubenti,
 Huc se uenturum te contra in bella minatur:
 Deuitesq; manus iubet ipsius, esse equidem se
 Viribus & regno meliorem, deniq; natu
 Maiorem, cum tu iamdudum hæc omnia noris,
 Nec te ipsi conferre ullis rationibus ausis,
 Quem diuūm chorus & reliquorū turba tremiscunt.

Iris Neptune
 Iouis manda
 ta exponit.

Dixerat. at grauitèr deus indignatus aquarum,
 Reddidit hæc. Grande ô facinus, quis nempe negarit
 Viribus esse Iouem præstantibus? ergo ne uoces
 Est operæ precium tam nos perferre superbas?
 Qui mihi sorte pari sibi, prælia dura minetur.
 Tres uterini etenim sumus uno è semine fratres,
 Saturno & Rhea geniti. prior omnibus æuo
 Iuppiter, ipse ego dehinc, & qui regit infima Pluton,
 Vnusquisq; suum regni sortitus honorem.
 Tres etenim in partes diuisimus omnia rerum,
 Tum quam quisq; ferat partem decernere sortem

In tres par
 tes rerū sum
 ma diuisa.

Iussumus :

414 ILIADŌS HOMER.

Iussimus : illa mihi dedit æquoris alta profundū
 Perpetuo regere imperio, loca subdita terris
 Plutoni cessere, Iouem tulit ardua cœli
 Regia pollentem dominum cum nubibus altis.

Terra nulli deo certa sedes.   „ Terra aut̄ omniparens, et qui tegit omnia Olympū,
 Certa deo sedes non sunt ex omnibus uni,   „
 Sed communis in his ditio est dijs omnibus horum.   „

Iuppiter ergo sua contentus sorte quiescat :
 Esi est præualidus, sibi tertia regna teneto,
 Me uelut abiectum uerbis terrere superbis
 Ne uelit, hæc nihili facientem uana minarum
 Nomina, queis potius natos natusq; tulisset
 Castigare suos, quos (si parère recusent)
 Cogere ui poterat. Dicenti talia, tales
 Ore dedit roseo uoces Thaumantia proles

Iris Neptuno

Istā ne uerba Ioui referam, pater inclyte ponti,
 „ Tam dura & prærupta iubes ? an fortè retractas.
 „ Plurima sæpe etenim sapientes uerba retractant.
 „ Scis quoq; parendum natu maioribus esse,
 „ Quorum sunt etiam plectendi iura minores.

Neptunus Irida.

Huic ita respondit rector Neptunus aquarum
 Rectè equidem, & quod te decuit celer Iri loquuta est.
 Et tum res bene habet, cum prudens nuncius adsit.
 Sed dolor hic animum stimulat, cor adurit acerbum,
 Quod uerbis lacerat petulantibus immortales,
 Sorte etiam meritisq; pares, & honoribus ipsi.
 Nunc licet irati rarò sit cedere, cedam.
 Sponte tamen, testatus apud te hæc omnia certo
 Que loquar ex animo nunquam irrita uerba futura
 Si statuit sine me, sine Pallade, si sine cara.

Cominge

Coniuge, si sine Mercurio, sine principe fabro
 Parcere Troianis, nec eorum funditus urbem
 Perdere & à magnis decus hoc auertere Graijs,
 Tum sciat iratos nos perpetuò esse futuros.

Sic ait, atq; abiens se fluctibus abdidit altis:

Quo cedente, duces contristabantur Achiuùm.

Tū Phœbū pater alloquitur. Vade, Hectors magnū Iupiter Pho
bo.

Alloquere, & nostris hæc dicito nuncia uerbis:
 Alta tridentiferum rediisse sub æquora fratrem,
 Vitantem nostrasq; manus, clademq; paratam,
 Si perstare manu contrà uoluisset inert.

Quæ res quanta trahat, quàm certa pericula secum,

Iam pleriq; sciunt alij, doctiq; fatentur,
 Edomiti manibus nostris hoc robore diuis,
 Ut qui nunc Titanes habent loca subdita terris
 Infima, Saturnum circa sine fine manentes.

Vtilius fuit ergo opus hoc ipsiq; mibiq;

Ut licet iratus, tamen hinc auersus abiret:

Ne si congressus demens mihi fortè fuisset,
 Concideret dextræ domitus uirtute potentis.

Tu nunc terrificam sumens forti ægida dextra,

Incute terrorem Danais, iaculator Apollo.

Sed tibi præcipuè cura sit ut inclytus Hector,

Sume operam, uires immitte, & eatenus ipsi

Quatenus ad naues Danaos fuget, altaq; rursus

Hellepontiaci repetant maris æquora uicti.

Cætera quæ sit opus fieri uerbis uè manūue,

Ipsè ego curabo fieri, quo rursus Achæi

Respirent ab eo pugnae cladisq; labore.

Hæc mandata patris curans prudenter Apollo,

Prepe-

416 ILIADOS HOMER.

Præpetibus pennis alta semisit ab Ida,
 Accipitri similis, quo non uelocior alter
 Venatur timidus per consita rura columbas:
 Talis Apollo uolans Priami defertur ad urbem.
 In qua magnanimum tunc repperit ipse sedentem
 Hæctora: non etenim iacuit, nec uulnere uictus
 Amplius ingemuit, sed compos mentis, et omnes
 Agnoscens socios, ipsum circum ordine stantes.
 Reddiderat siquidem uires iam Iuppiter ipsi.
 Hunc prope consistens sic est affatus Apollo.

Apollo ad
 Hæctorem.

Hæctor Priamide, quid nunc ita solus et eger
 Membra sedes? num triste quid accidit? ista loquuto
 Aegra trahens uocis suspiria reddidit Hæctor.

Hæctor Apol-
 lini.

O quem te memoræ, uel tu quis es optime diuum,
 Qui nunc ista roges ex me, num pondere saxi
 Afflictum ingentis, nescis? quod maximus Aiax
 In mea detorsit præforti pectora nisu,
 Ipsius ut socios dextra uictrice sub altis
 Nauibus urgebam sternens. hinc illa gementis
 Languida uis animæ, quæ nunc me nigra subire
 Penè coëgisset longæui limina Ditis.

Phœbus
 Hæctori.

Huic iterum longè contorquens spicula Phœbus
 At tu (inquit) confide animo, me præside tanto
 Quæ nunc in summa residens Saturnius Ida
 Me tibi demisit curaturum omnia Phœbum,
 Quæ tibi, quæq; tuis sint cuncta salubria factu,
 Qui te, qui patriamq; tuam deus ante propinquo
 Exitio eripui, et præsentî à peste redemi.
 Nunc immitte equites, qui sternant cuncta ruentes
 Castra iterum uersus Danaûm, quos ipse ego ducam
 præco

Præcedens, sternamq; uias, hostemq; fugabo.
 Viribus, hæc dicens, animisq; ingentibus implet
 Hæctora magnanimum, qui sicut liber, & oci
 Impatiens lasciuit equus, cum nactus apertam
 Planiciem, insurgit pedibus, iam colla iugasq;
 Erecta ceruice quatit, uel nota requirens
 Pascua, uel fugiens aliquo se in flumine mersat,
 Aut armenta petens in proxima fertur equarum:
 Talis tunc pedibus sublimis & impiger Hæctor,
 Et genuum uirtute ualens, post edita Phœbi
 Consilia, & uires diuo aspirante receptas,
 Ibat agens equites uarijs in prælia dictis,
 Atq; ut agreste uirum genus, atq; animosa canum uis
 Ardua præcelerem surgentem in cornua ceruum,
 Horrentem' ue aliqua syluestrem in rupe capellam
 Sepe petunt, nectuntq; dolos, & retia tendunt,
 Illi se lustris abdunt, & rupibus altis
 Defensant, si fortè leo uenantibus ipsis
 Sese atrox obiecit, in auia tuta relictis
 Retibus effugiunt omnes, catulicq; uiricq;.
 Haud aliter Danaïs urgentibus agmina Troum,
 Fœda sparsa fuga, tum contigit, Hæctora postquam
 Conspexere suos reuocantem in prælia dictis,
 Tum stetit attonitus gelida formidine sanguis
 Omnibus, & pedibus uigor incidit omnis, & alti
 Pectoris atq; animi: tum sic Andræmone natus
 Aetola de gente Thoas, iaculantibus armis
 Egregius, calidacq; bonus certare palaestra,
 Viribus eloquij pollens, si quando loquendo
 Decertent iuuenes, trepidos affatur Achiuos:

Cōparatio,
 qua & alibi
 utitur.

Terrentur
 Græci uiso
 Hæctore.

D O' socij,

Theas Grae
cis.

O socij, quæ nunc oculis miracula cerno?
 Quid môstri hic uideo? quia quæ modo lumine cassum,
 Demissumq; neci, tantum non certa fuisset
 Spes ad eò nobis, Aiæcis uulnere uictum,
 En uiuit, superatq; ualetq;, nec occidit Hector.
 Huic res indubia est, aliquem fauisse deorum,
 Qui uitam uiresq; simul, solitumq; uigorem
 Reddiderit, nec enim Iouis hæc sine numine Teucri
 Eueniunt, ut tanto animi nunc robore uictus
 Exultet, cladem nobis, mortemq; minetur.
 Qui uelut è nostris iam plures lumine uitæ
 Destituit, sic nunc plures (ut opinor) ad umbras
 Demittet, nunc ergo salubria adeste monenti,
 Parentes, popularem in castra remittere turbam
 Præstiterit, nos hic meliores arte manuq;
 Sistere, stare loco, & collatis uiribus hostem
 Vrgere: aut ipsum hic remorari, aut pellere retrâ.
 Sic aditu sibi præcluso, fauissimus Hector
 Sit licet, & ualidis quantumuis uiribus audax,
 Non tamen audebit perrumpere in agmen opinor.
 Talia dicentem, placidis Argiua iuuentus
 Audiuere animis omnes, tunc ergo uocatis
 Primis Graiugenûm, per eos quos maximus Aiaæ,
 Quos habuit secum Idomeneus, quos Teucer, & ipsi
 Meriones Marti similis, quæq; ipse traherat
 Arma Meges, reliquo ad naues & castra remisso
 Vulgari populo, se in prælia dura parabant.
 Nec minus & Troës contrâ, quos maximus Hector
 Ducebat, quem præcedens anteibat Apollo,
 Nube superfusa tectus, manibusq; ferebat

Aegida

Aegida terrificam : quam densis crinibus atram,
 Terribilem fulgore ipso, radijsq; minacem
 Vulcanus dederat superum sua munera regi,
 Hoc ut monstro hominum caperet formidine mentes,
 Hinc utrinq; oriens desertur ad aethera clamor,
 Et primum incipiunt missis pugnare sagittis,
 Mox fortes iaculari hastas : pars maxima quarum
 Constitit hostili defixa in corpore, quaedam
 Inter utranq; aciem uanis cecidere uolantes
 Istibus in terram, tum multa utrinq; cadebant
 Corpora, multa solo recidebant spicula, donec
 Aegida non quateret Phoebus, quam lumine toruo
 In Danaos uertens postquam concussit, & amplam
 Edidit in clamans uocem, formidine cunctos
 Terruit insolita, ceciditq; ferocia uasti
 Omnibus illa animi, solita tum deniq; facti
 Immemores uirtutis erant, tum proxima foeda
 Castra fuga repetunt, palantes aequore toto
 Pulueris Iliaci, prout sors sua quemq; ferebat.
 Non secus ac duo magnanimi de monte leones
 Aërio digressi, in magna armenta feruntur,
 Siue greges ouium nullo custode per herbas
 Errantes, properè inuadunt, campumq; per omnem
 Dispergunt, passimq; fugant sub nocte silenti :
 Sic Danaïs turpemq; fugam, Phrygibusq; superbam,
 Vidtricemq; manum cessit Ioue natus Apollo.
 Hic ex hoste aliquem sibi Troum quisq; peremit.
 Hector & Aeneas binos sed maximus armis
 Priamides, Stichiumq; occidit & Arcefilaum,
 illum nempe ducem Egeota à gente profectum,

De hoc loco
 uide annota-
 tiones Ioachi-
 mi Camera-
 rii in primū
 Iliados.

Rursum consti-
 gunt ambo
 exercitus.

Comparatio
 frequēs huic
 poetæ.

Hunc à consilijs fidum sociumq; Menestheo.
 Iasan Aeneas clarumq; , Medontaq; fortem :
 Horum alter fuit Atacus germanus Oilei,
 Ex patre, sed tantum genitrice ex pellice natus,
 Extorris patria. nam postquam fortè nouerca
 Germanum infœlix Eriopidis occidisset,
 Fugerat in Phylacen : Sphelcei filius alter
 Bucolidæ, princeps unus tum Cecropidarum
 Agmina ducentum. Mecisten deinde peremit
 Pulydamas, Echium pugnantem ad prima Polies
 Agmina confodit. simili se more gerentem
 Deïochum, Paris infixæ sic perculit hasta,
 Transadigens humerum, medio ut de pectore firmam
 Extaret. sic occisos, ut lumine uitæ,

Fuga effusa
 Græcorum.

Sic armis spoliant, & nuda cadauera linquunt.
 Tum Danaï qua quemq; fugæ spacium ue locus ut
 Abstulit, effugiunt, & per decliua fossæ,
 Per uallum, per saxa ruunt : sic namq; cœgit
 Vis inuisita mali, saltem ut sua castra tenerent.
 Vastum hic uociferans Hector, sic uoce manuq;
 Innuit, ut simul exuuijs cæsisq; relictis,
 Impete tantum uno ad naues & castra ferantur

Hector Tro-
 ianis.

Si quenquam hic aliò tendentem à nauibus, inquit,
 Repperero, ille loco mox extinguetur eodem
 Hac dextra, nec quisquam illi de sanguine fratrum,
 Non soror aut genitrix aderit, qui debita soluant
 Funera, sed uolucres rostris immanibus illum
 Discerpent, foediq; caues ea uiscera lambent.

Sic dicens, instigat equos, pungitq; flagello,
 Ut cursum accelerent : acies in prælia dicitis

Excitat.

Excitat. illi alacres clamore feruntur in hostem
 Immodico, turmæq; equitum, peditumq; cohortes,
 Agminaq; effusis in Achiva feruntur habenis.
 Iamq; irrupturos in castra anteibat Apollo,
 Aggeris extructi cumulos & cetera muri
 Munimenta terens pedibus, coniecit iniquæ
 In medium fossæ super æquans omnia murum
 Versus: deinde viæ tantum spacijq; reliquit
 Cedentes inter Danaos, Troasq; sequentes,
 Quantum missa uiri manibus, qui robore præstet,
 In longum tantumq; superuolet hasta. per illud
 Troiani spacium Phœbo dæce, signa ferente
 Aegidos horrificæ, totis in Achaica turmis
 Castra ruunt, summi scandentes mœnia muri
 Clamore horrifono: transcensa labore ruebant
 Tam facili, quàm quo puer alti in littore ponti
 Fortè sedens, opera è molli quæ struxit arena
 Diruit, & manibus quæ struxerat antè reuellit:
 Tam facilis fuit ille labor tibi Phœbe, ruinam
 Et cladem Danais immittere, & agmina turpi
 Primum sparsa fuga, captis quoq; tradere castris.
 At Danaï non antè fugam, non sistere cursum,
 Nusquam stare loco, non antè resumere uires,
 Quàm sua uenissent in castra, ipsasq; carinas.
 Tum se exhortari, & lugubri uoce supinas
 Tollere in astra manus, uotis precibusq; uocare
 Coelicolas omnes. ante omnes Nestor Achiuûm
 Gloria, siderei suspectans lumen Olympi,
 Et tollens cum uoce manus, sic deinde precatur
 Iuppiter omnipotens, si quisquâ in Achæide terra,

Comparatio
 ad rem ap-
 tissima.

Nestoris ad
Iouem in re-
bus despera-
tis oratio.

Comparatio
ne & hac ali-
as utitur.

Atq; Argo, est unquam te sic ueneratus, opima
Vt tibi terga bouum ue ouium ue cremauerit aris
Inijciens, precibus uenerans ut in illa reuerti
Incolumi liceat patriæ dulcissima regna,
Tuq; fauens precibus non irrita uota dedisti:
Te precor ô genitor, memor horum, respice nostras
Res miserè afflictas, atq; his succurre periclis,
Ne sine sub Phrygio Danaos sic hoste domari.
Talibus orantem non auersatus, ab alto
Iuppiter insonuit uastum, quod Troës in ipsos
Vertebant Danaos, periturosq; omine tali
Credebant. atq; haud aliter quam sæpe procellæ
Ingentes uasto in pelago uerrentibus Euris
Aequora conuoluunt fluctus, & summa gementium
Rostra carinarum feriunt aspergine, & intrò
Per latera irrumpunt: sic tum clamore ruentes
Immani exuperant muros & mœnia Troës.
Iamq; equitum turmis usq; ad naualia uecti
Pugnabant, ab equis & curribus, acriter hastis
Vrgentes Danaos: hi se defendere certant
E summis ratiùm tabulis naualibus, armis,
Contisq; & sudibus, tum ferro insignibus hastis,
Qualia per naues iacuerunt plurima, bellis
Arma parata diu naualibus apta supellex.

Interea Eurypylo Patroclus uulnera curans
Adsedit, uerbisq; uirum oblectabat amicis,
Donec apud murum certatum est Marte sinistra
Longè extra naues. ad quas ubi uiribus auctum
Ferrupisse hostem didicit clamore suorum
Et gemitu fugientum, & uictos uoce fatentum,

TUM

Tam primum ingemuit, sortem miseratus iniquam
 Nominis Argolici, manibus percussit utrisq;
 Triste semur, tristiq; hæc uerba dolore profudit.

Eurypyle, haud uacat ulterius consistere tecum,
 (Etsi fors an eges) sic crescente tumultu
 Martis apud naues, famulum tibi amici relinquam,
 Qui te hic oblectet uerbis, & uulnera curet.
 Hinc me ego proripiã, magnũ hortaturus Achillem,
 Subueniat fessis. quid enim, si numine dextro
 Hunc ego permoueam, retrahamq; in bella uolẽtem ?
 Nam monitus cari pollutent uehementer amici.

Patrochus
 Eurypylo.

Sic ait, & pedibus celer auolat. agmina Troum
 Fortiter interea arcebant instantia Graij.
 Pellere sed pauci tot non potuere phalanges
 Dardaniæ, nec castra Phryges penetrare uicissim,
 Nec naues Danaũ : sic sese æquantis utrinq;
 Constiterat pugnae ratio, tam partibus æquis,
 Quam si forte faber (quem Pallas in illius artis
 Omnibus erudit studijs) deliniet æqua
 Naualem ratione trabem, seu formet amussi.
 Iamq; alijs alij certabant Troës Achiuis,
 Hæctor in Aiace solum se solus agebat,
 Quos inter de naue fuit certamen eadem :
 Tentante incassum, quod conabatur, utroq;
 Illo inferre faces, captamq; incendere puppim,
 Hoc arcente manu, & prohibente à nauibus ignem.
 Cum prohibere tamen iam non satis Hæctora possit
 Numinis instinctu pugnantem, concitus Ajax,
 Pectora in aduersi conspecta Caletoris hastam
 Conijcit, ad nauem flammam stuppasq; ferentis.

Hæctoris &
 Aiæcis pugna
 & certamen
 ad naues.

Hector Troi-
anus et socijs

(Hic Clytio genitore satus fuit, atq; sorore
Hectoris) huic in humum delapso, stупpa relucens
Excidit è manibus, quem naues ante iacentem
Conspiciens Hector, clara sic uoce minatur,
Ciuiibus & socijs: Troiani, & Dardena pubes,
Et Lycij, ne forte pedem referatis ab hisce
Nauius, hoc rerum tanto discrimine, ne dum
Nos oppugnamus naues, & uincimus, illi
Exuerint spolijs armisq; Caetera casum.

Ajax Teu-
cro fratri.

Sic ait, & totis adductam uiribus hastam
Torfit in Aiace: sed ab illo cuspis aberrans
Extrema defixa sub aure Lycophronis haesit,
Mastore progeniti, qui gente Cytherius esset,
Ob eadem è patria profugerat, usus & armis
Aiacei domini, & longa assuetudine, quem sic
Prolapsum, exanimemq; uidens, animumq; dolore
Saucius, alloquitur fratrem: Carissime Teucer,
Occidit en socius, nobis quo fidior alter
Non fuit, & qui nos coluisset semper amicos,
Mastorides Lycophron, & concidit ictus ab ipso
Hectore. nunc ubi sunt igitur tua tela sagittæ?
Arcus ubi ille tuus, quo te donauit Apollo?

His ille auditis, mox se conuertit ad arcum:
Quem gestans unâ, & pharetram, celeresq; sagittas,
Applicat ad fratrem sese, tum spicula in hostes
Dirigit, & primùm, natum Pisenore Cletum,
Insignem uirtute uirum, qui fidus amicus
Pulydamantis erat, qui tunc auriga feroces
Illuc egit equos, ubi plurima turba tumultus
Concierat, faciesq; erat orta asperissima pugnae,

Gratijs

Gratificans Teucris, laturus ab Hectore laudem,
 Præmia uirtutis. sed agentem talia fati
 Occupat hora mali: quam nemo auertere pestem
 A capite hoc potuit, fixa in ceruice sagitta
 E Teucris pharetra. manibus tum lora remissis
 Exciderant, ipse è curru defluxit, arena
 Incumbens, uacuum ferientes calcibus axem
 Obnituntur equi. quæ sic fieri omnia cernens
 Pulydamas, se obiectat equis, traditq; regendos
 Astynoo Protiaonide. simul admonet, ipsi
 A tergo prope contineat, nec abire feroces
 Quòquam aliò sinat. Hæc dicens, se immiscuit armis
 Pugnatum, primasq; acies & signa tuentum.
 Tum ducens aliam Teucer pendente sagittam
 E pharetra, magnum missurus in Hectora, finem
 Facturus miseræ circum naualia pugne,
 Si summum strauisse duces potuisset. at ipsum
 Iuppiter haud passurus erat: namq; Hectora tutum
 Præstitit, & tanto Teucrum spoliauit honore.
 Namq; tenensabilem dum tendere nititur arcum,
 Mittere conatus qua tenderet arte sagittam,
 Dissilit in geminas uano in certamine partes
 Nerusus, & excussum diffugit in aère telum.
 Territus hoc casu Teucer, Telamone creatum
 Alloquitur fratrem. Facinus pro frater iniquum,
 Consilia euertit pugne nostra omnia seuis
 Iuppiter: ille etiam neruum mihi fregit, utraq;
 Excutiens arcumq; manu, celeresq; sagittas,
 Quæ noua uix nuper belli miserabilis huius
 Quoslibet in casus mihi suffectura pararam.

Arcus Teu-
cri frangitur.

Teucer
Aiaci.

Aiax Teu-
cro.

Huic ita respondens fatur Telamonius Aiax
Nunc age mitte arcus enerues, mitte sagittas,
Quando ita res Danaum deus auersatur & odit.
Hastam sume manu longam, clypeumq; minacem
Robustis suspende humeris, & tu quoq; frater
Progredere in pugnam, socios hortare capebant
Se dignos animos, atq; armis arma repellant:
Ne si nunc timidos ignauia foeda moretur,
Intereant, & nos ipsis cum nauibus omnes.
Quin potius pugnae memores in bella ruamus,
Dum licet, & nostris consultum rebus eamus.

Armat se
Teucer.

Sic ait. Ille arcu posito, tentoria cursu
Nota petens, clypeumq; humeris suspendit ab amplis
Quadruplicem, capitiq; aptat quam ferre solebat
Arte laboratam galeam, cristisq; minacem.
Inde hastam capit oblongam, ferroq; nitentem
Præfixo, tum cursu iterum contendit anhelò
Ad fratrem, sumptis quem iuxta constitit armis
Hector. ut absq; arcu Teucrum cognouit inermem,
Sic Phrygibus Lycijsq; est clara uoce loquutus

Trocs, Dardanidae, Lycij, fortissima bello
Pectora, nunc agite este uiri, nunc sitis auis
Virtutis memores, apud has nunc uincite naues:
Optimus è Danais grauius certare sagittis,
Amisso iam nunc est factus inutilis arcu,
Diffraeto neruo quem Iuppiter abstulit ipsi.
His ego uidi oculis. promptum est cognoscere, uirtus
Ab Ioue seu ueniat, siue eripiat ab illo:
Cum decus adiiciat nunc huic, nunc auferat illi.
Vt nunc propitius nobis, infestus Achiuus

Depromit

Deprimit hos, nos extollens. agite ergo frequentes
 Pergite, & expugnite rates, audete timentes
 Vincere. quod si quis nostrum quoque sorte maligna
 Occidat, occiderit: Res est pulcherrima, mortem
 Pro patria oppetere, & saluos prestare penates,
 Coniugia, infantes, patriam, dulcesque parentes
 Morte sua. quæ nos etiam seu lumine casti,
 Seu ului prestare tenebimur esse parati.

Quid refert etenim, si ascensis nauibus Argos
 In patriam redeat nobis uictoribus hostis?

Talibus accendit dictis, animosque pupugit
 Ceu stimulis. contra ipse suos Telamonius Aïax
 Hortatur, monitis accendit talibus iras.

Quis pudor Argiui nouus hic? quod dedecus ingens?
 Heu quid flagitij? finitis ne incendere classem?
 An prestatis opem? quæ sunt hic optima factu?
 Quod nam prestat opus? nisi spes est posse reuerti
 In patriam pedites, si naues auferat Hector.
 Num uero obscurum est? an non auditis, ut omnem
 Et quibus hortetur populum rationibus? ignem
 Nauibus iniicere, & totam comburere classem?
 Non tamen ut coetu ducant plaudente choreas,
 Verum ut bella gerant, nobis nihil illius unquam
 Consilij uenit in mentem, num prestat adortos
 Corporis atque animi reuocatis uiribus hostem
 Conseruisse manus, quam sic sine laude perire
 Temporis exigui spacio? melius ne sit ultro
 Viuere, an hostiles ita nos (pro dedecus ingens)
 Insultus tolerare, & inertes posse uideri
 A nobis multo uirtute minoribus istis,

Aïax Græcos hortatur

His

His acuit dictis animos, atq; aggerat iras.
 Interea Schedium perimens intercipit Hector,
 Phoece de gente ducem, Perimede creatum.
 Laodamanta neci Telamonius occupat Ajax,
 Præfectum peditum : præclaro Antenore natum
 Pulydamas, Otum Cyllenion excipit, illum
 Phylidæ socium, ducentem in bella cohortes
 Gentis Epeorum, quem cernens morte cadentem
 Indignante Meges animo, mox ipse superbum
 Pulydamanta petit, feriturus, at ille sub ictum
 Corpore se inclinans, uenientia tela seffellit
 (Nondum etenim Pantho genitum statuebat Apollo
 Ipse suo, uiui priuari luminis aura)
 At medium Cræsmo pectus confixit acuta
 Cuspidis ense Meges : quem lapsum pondere uasto
 Cum sonitu in terram, dum fortibus exiit armis
 Phylides, uirtute Dolops et robore præstans
 Lampetides, forti Lampo genitore creatus
 Laomedontiada, palmam, transuerberat hasta,
 Corpora adaclurus spoliantis in intima ferrum,
 Fortia cum medij rupisset tergora scuti,
 Ni bonus et firmus chalybæo robore thorax
 Defendisset ope certa, quem robore tali
 Tamq; bonum Phyleus à Selleente profectus
 Attulit ex Ephyra, cui rex ea dona dedisset
 Hospitij iure Euphetes : quem ferre reliquit
 Ipse Megi Phyleus, in prælia dura uirorum,
 A quo perniciem certam tunc ille remouit.
 Contrà Phylides Dolopis cum uertice conumit.
 Discutit e galea, cristasq; infringit equinas,

Et prostermit humi, fœdatq; in puluere turpi
Punico tinctas & adhuc ardore rubentes.

Sic igitur pugnans, dum sperat uincere, pergit,
Auxilio donec subijt Menelaus : is hastam
Substitit occultans, ne conspiceretur, & ipsum
Se quoq; subducens, telum iacit inde cruentum,
Confodiens humerum, per quem de pectore ferrum
Extitit intrusum. cui dum speciosa iacenti
Detrahere arma parant ambo, mox ineluctus Hector
Iussit adesse suos, & conuocat ordine fratres,
Atq; ipsum in primis Hicetaoniden Melanippum.
Qui dum curuigradis Fercotia pascua bobus
Seruaret, procul à strepitu, & mauortibus armis
Ocia tuta terens, insana negocia fugit.
At postquam Danaï curuas duxere carinas
Littus ad Iliacum, Troiana in regna reuersus,
Cum Priamo natisq; manens habitabat, ab illo
Non secus ac proprio genitus de sanguine, cultus,
Quod Troas uirtute inter præstaret auita.

Talibus hunc uerbis fortissimus increpat Hector

Siccine uos Melanippe decet ? sic ergo feremus
Dedecus hoc nobis adscribi, ut inertibus, ingens :
Te ne angit ? iacet ecce Dolops patruelis amicus,
Lumine priuatus uitæ, priuandus & armis,
Si patimur, si cessamus. num cernis ut ipsum
Despolient ? sequere ergo cito pede, deinde licebit
Amplius haud Danaïs ut pugnent eminus armis:
Comminus impetere, et manibus conuelli certū est.
Ut uicti aut pereant, aut ardua Pergama Troiæ
Victores capiant, & capta iacentibus æquent.

Hector Me-
lanippo.

Sic

Sic ait, anteuolans : sequitur Melanippus euntem,
Cuncta deo similis, sed & Ajax ipse vicissim
Hortaturq; suos, animatq; in praelia dictis

O' socij, nunc este uiri, nunc iustus in hostem

- » Vos stimulet dolor, ira animos nunc excitet acres.
- » Vinci uos pudeat, nam quos pudor armat in hostem,
- » Saluantur plures, quam qui fugere : nec ullum
Aut animi decus est, aut uis fugientibus ulla
Corporis, hæc dicens, animos acuebat in iram,
Sponte sua pronos ad agendum fortiter, ergo
Ferratam classi sepem obiecere suorum
Corporibus, clypeisq; & acuta cuspide hastæ,
Contra quos Phrygios animabat Iuppiter hostes,
Antilochem minor Atrides his admonet orsus :

Meneleus
Antilocho.

Antiloche, haud aliquis inueni tibi gentis Achææ
Conferri poterit, siue armis arte rotandis,
Seu cursu sit opus, si quem de Troibus hostem
Exiliens telo percusseris, ista profatus,
Retrò abit. Antilochus uerbis animatus Atridæ,
E' prima pugnantum acie prorupit in hostem,
Circum sese oculis lustrans, licet ipsius ictum
Horrentes tacita passim formidine Troës
Subtraherent sese, tamen haud emisit inani
Conatu iaculum, nam forti Hicetaone natum
Vulnere sub papula Melanippum in pectore fixit,
Tunc primum dubij uenientem in praelia Martis,
Quem super arma graui resonantia mole cadentem
Dum spoliare parat ferus, haud secus irruit, ac si
In timidum canis hinuleum, quem dulcia matris
Lustra relinquentem, iaculo uenator acuto

Confexit.

Confixit : sic se Antilochus tum fortis agebat,
 Clare in te Melanippe ruens, res Hectora magnum
 Isthæc non latuit, qui per media agmina currens,
 Infestum sese Antilocho iratumq; ferebat.
 Ille etsi nec ineptus erat, nec degener armis,
 Non tamen expectans melioris tela refugit :
 Ut fera quæ pastore bouum per pascua cæso,
 Aut cane, præcipiti refugit pede, uiribus impar
 Ipsa suis metuens, turba hæud confisa futuri.
 Sic tum Nestorides : post cuius Troes & Hector
 Spicula mittebant longè resonantia, tergum.
 Qui postquam sese ad socios in tuta recepit,
 Constitit, & Troiana obuertit in agmina uultus.
 Illi autem ad naues seuorum more leonum
 Vasta mole ruunt, animati numine sæuo
 Auersi Iouis à Danaïs : hic robora Teucris
 Addidit, eripiens Danaïs : hic mentem animumq;
 Suggerit Teucris acuens, hebetabat Achiuum :
 His ignominiam, decus illis attulit ingens,
 Priamidæ in primis, per quem spectaret, in altis
 Omnia funestum depascere nauibus ignem.
 Sic Thetidi fecisse satis, tam grandibus usam
 Votis & precibus reputans, se rector Olympi :
 Inde repulsurus repetendam Troas in urbem
 A castris, à classe procul, decus omne Pelasgis
 Amissum reparaturus. Nunc Hectora prouum
 Sponte sua turbare acies, incendere naues,
 Instigat tamen, & tumidum successibus implet
 Vi ualida, uirtute noua, sic seuit in hostes,
 Sic circum tulit arma furens, ceu fulmineus Mars,

Aut

Aut ut montanis cum noxius incidit ignis,
Arboribus latè exuperans, latè omnia uastat.

Hectoris fa-
uientis & ira
ei descriptio.

Talis erat, talem se martius Hector agebat
Per medias acies, spumis undantibus ora
Turgida fruebant, ardebant lumina seuis

Hoc & Achil-
li alibi tri-
buit.

Torua: supercilijs, nutant in uertice criste
Terribiles, quodamq; uelut terrore minaces,
Quæ summo e galeæ cono ceu murice tincta
Extabant. namq; ipse aderat, ceu lapsus Olympo
Iuppiter, auxiliūmq; uiro, uiresq; ferebat,
Vnum tot proceres inter tot honoribus augens,
Tot signis decorum, popularis gloria fama
Tanta unum decorans euexit ad æthera summum
Hectora, nempe breui fruiturum luminis aura
Tempore uitalis. nec enim procul Hectoris aui
Ducebant auidæ fatalia tempora Parca,
Quæ ualidis obiturus erat uictoris Achillis
Sub manibus, uires & opem præstante Minerva.
In medios igitur properans, ubi maxima pugna
Constiterat moles, ubi confertissima densis
Turba uirū cuneis in mutua fata ruebant,
Hector eò sese ferus intulit, omnibus ugens
Agmina stricta locis, acies perumpere Gratium
Conatus, tamen haud potuit, quia scilicet hostes
Conferti obstarent armis, illisq; retrò
Agmina reijcerent, acies nec cederet ullo
Vlla loco magis, equoreo quàm littore cautes
Firma situ cedit, cum uerrunt equora uenti
Fluctibus insanis. tandem uelut ignibus Hector
Vndiq; collucens, condensum erupit in agmen.

Sic ubi

Sicut ubi in vasto stridentibus æquore uentis,
 Actus ab immani, nauemq; urgente procella
 Improbis in puppim cumulus prorupit aquarum,
 Et totum illuue et spumis albescentibus implet,
 Extrema miseri trepidant formidine nauis,
 Spectantes mortem ante oculos: sic pectora Achiuum
 Horridus inuasit timor, ut uidere furentem
 Hectora, perrumpentem acies, atq; agmina cursu
 Sternentem. ceu sæpe leo, quem longa coëgit
 Deseruire fames, immensa armenta iuuentium
 Nactus in herborum uiridanti gramine campi
 Inuadit, sternitq; solo, pastore stupente
 Ignauo, nec bobus opem præstante relictis :
 Nunc prima aggrediens, nunc fertur in ultima, nunc se
 In medium iniiciens taurum depascit opimum,
 Et totum trepidante fuga fera dissipat agmen.
 Sic Danaos trepida captos formidine toto
 Littore dispergunt Hectorq; et Iuppiter author
 Mortiferæ cladis : tum præsidia ultima naues
 Tota fuga repetunt foeda simul agmina Graiùm.
 E quibus absq; omni fugientibus ordine, solus
 Præclarus uirtute Mycenus Periphetes
 Concidit, illustris Copei filius, eius
 Rege sub Eurystheo qui functus honore fuisset
 Legati, ad magnum Alciden, pater ipse profecto
 Deterior nato, quia sic uirtutibus auctus
 Filius enituit simul omnibus : ille uolantum
 Dexteritate pedum similis, bonus ille sub armis,
 Omnia militiæ decora exæquata tenebat,
 Consilio uasfer, et prudens, quàm quisq; Mycenis

Comparatio
de leone.

E

Esse

Esse queat magno moriens ergo ille reliquit
 Priamide decus eximium. nam uersus ad altas
 Cum fugeret naues, chypei pes hæsit in ora
 Demissi ad talos imos. cadit ille supinus
 Ingenti armorum sonitu, gateæq; cruentam
 Concutientis humum. quod cernens Hector, ad ipsum
 Aduolat, assistensq; iacenti in pectore telum
 Defigit, spoliatq; abeuntis lumine uitæ.
 Idq; inter socios, sed quorum nemo iacenti
 Auderet ferre auxilium, sibi quisq; timentes
 Hectora : terribilis tantum fuit omnibus Hector.
 Iamq; fuga, sicco stantes in littore naues
 Contigerant trepidi, quas circum interq; cadentes
 Funduntur : iamq; his etiam fugere relictis,
 Sistentes ad aperta fugam tentoria demum,
 Atq; ibi conferti stabant, non amplius ausi
 Instruere aut acies, aut latius ire, sed ipsos
 Hinc metus, inde pudor egebant uera sateri,
 Et sese exhortari, atq; edere mutua rebus
 Consilia afflicti. quorum Neleus heros
 Argiuum decus ille monens, iubet esse suorum
 Natorum memores (quid enim superaueris) inquit
 Nunc agite este uiri, atq; animis proponite uestris
 Inde sequunturæ uictos mala nomina fame.
 Nunc patriæ memores, animo nunc quisq; reuoluit
 Coniugium, natosq; domi, dulcesq; parentes,
 Regna, facultates, seu nobis illa supersunt
 Siue amissa iacent. per ego hæc absentia uos nunc
 Obtestor, ueneror, ne detis inertia turpi
 Terga fugæ, sed adhuc restetis fortiter hosti:

Nestor Græ-
 cos adhor-
 tatur.

Talia

Talia commemorans, animos accendit Achiuūm.
 Quorum luminibus nubem Tritonia Pallas
 Dissulit umbrosam. iam clara in luce uidebant
 Prælia aperta geri, tum quæ pro nauibus ipsis,
 Tum quæ parte alia medijs in certamine campi
 Pugnant commissæ acies, tunc Hectora magnum
 Troianosq; uident. pars quorum longius extra
 Aerumnosæ aberant insana pericula pugnae,
 Pars propè pugnant stantes in littore naues.
 Iamq; nec Aiaci tantum est in pectore robur,
 Tantæ animo uires, ut qua fugere cateruæ
 Cedentes Danaum reliquæ, consisteret unus?
 Sed celerans per tota cito naualia cursu,
 Ferratum quatiens uegrandi robore contum,
 Bis denis longum cubitis illum atq; duobus,
 Totus agasoni similis, per equestria docto
 Qui residens in equo, delectos quattuor omni
 E numero magnam uenum ducturus in urbem,
 Per longæ spacia ampla uia, per æquora campi
 Præ se agit, insistsens stimulis, ut quemq; notarit
 Tardigradum, propè compellens uolitare caballos,
 Mirantur fortesq; uiri, timidæq; puellæ,
 Sic Ajax, ultroq; uolans, citroq; per omnes
 Vociferans naues, cœlum clamoribus implet:
 Non cessans socios hortari, ut ab Hectore classẽ
 Defendant, factaq; manu tentoria seruent.
 Ipse Hector non in medijs loca certa tenebat,
 Sed uelut aërio præpes Iouis ales Olympo
 Deuolat, anseribusq; rapax gruibus ue canoris,
 Aut loca fluminibus pascenibus adsita cygnis

Agasoni cõ-
 paratus A-
 iax, ut supra
 asino.

Hector in na-
ues Græco-
rum.

Exitium portat certum : sic inclytus Hector
Oppositam infiliens nauim, loue pulsus ab ipso
A tergo, mox et comitum se turba ferebat
Auxilio subiens. atq; hic acerrima oborta
Ad naues iterum pugna est, noua pectora credat
Viribus esse nouis, non antè in bella profusis :
Vsq; adeò pugna iam concurrere feroci,
Cum spes nulla foret Danaïs se euadere posse
Tam triste exitium : contra sperantibus illis
Perdere ferro hostes, igniq; absumere naues.
Tum manibus puppim retinens fortissimus Hector

Nauis Pro-
tesilaï capta.

Nauis Protesilaë tuæ, qua scilicet esses
Veclus ad iliacæ pulcherrima mœnia Troia,
Sed non inde domum summa ad tua uota reuectus:
Hanc retinens igitur collectis uiribus Hector,
Nusquam amittebat. iam non uelut antè sagittis
Missilibusq; alijs, sed toto Marte uicissim
Collato pede conflagunt, mucronibus, hastis,
Et gladijs, grauibusq; bipennibus, atq; uerutis,
Atq; alijs, tum rem Danaï Troesq; gerebant.
Tum manibus gladij multis cecidere remisissis,
Sanguine manantes, alijs concisa fluebant
Ad terram scuta atq; enses et cingula summis
Ex humeris, fuso manabant sanguine arene.
Hic Hector semel arreptam dimittere puppim
Nolle, priusquam pestiferos illi inferat ignes.
Tum dictis animare suos, ac talia fari

Hector iam
uincens suos
inclamat.

Ferte ignem clamore pari, date lampada Troës,
Hic est ille dies quem nobis Iuppiter almus
Indulsit, dignumq; dedit quo perdere naues

Atq;

Atq; uicem Danais hodie tot reddere stragum
 Possumus, classe absumpta sub uindice flamma,
 Qua sunt huc fato diuim prohibente profecti,
 Nobis perniciem, nobis mala multa ferentes.
 Quamuis hæc etiam nostrorum culpa fuisset,
 Qui me sæpe sub his cupidumq; audumq; carinis
 Noluerint pugnare senes, ciuesq; uetarint
 Huc mecum uenisse alios. Sed tunc quoq; nobis
 Iuppiter eripuit mentemq;, animumq; uirilem :
 Nunc tamen instaurans reddit, melioribus auctum
 Viribus, atq; etiam nos hæc impellit agentes.
 Hæc ubi dixisset, tum toto Troës Achiuos
 Agmine pugnantes urgent, tum maximus Aïax
 Perstare haud potuit, tam densis undiq; telis
 Obruitur petiturq; unus, iam certus iniquo
 Se fato rapiente peti, tum deniq; retrò
 Se tulit, et septem transtri scabellæ pedalis
 Conscendit, stabatq; obseruans si quis ibi ignem
 Nauibus iniiciat, quos omnes fortiter hasta
 Arcebat, socios magna sic uoce laceffens.
 O socij, heroës Danaï, fortissima bello
 Pectora, nunc agite este uiri, nunc quisq; labore
 Virtutis memor esse suæ, nunc digna priore
 Edite militia : num scilicet inde futurum
 Possumus auxilium sperare, et credere nobis
 Venturas acies alias ? an qui tueantur
 Nos, alios muros, nos expectare iubemur,
 Qui nos accipiant fugientes ? nulla propinqua est
 Vrbs quæ nos capiat, cuius confidere muris,
 Turribus aut altis, aut deniq; ciuibus ullis.

Aïax sociis.

E 3   Possumus :

238 ILIADOS HOMER.

Posimus : cuncta hic nobis aliena tenentur,
 Tam procul à patria hostili in regione moramur,
 Hostibus hinc, nos hinc claudentibus æquoris undis,
 Scilicet ut nobis solam superesse salutem
 In manibus liceat cognoscere. talibus Ajax
 Hortatus socios, feriente coërcuit hasta
 Quisquis ad undiuagas ausus succedere naves
 Ignes conijceret, facturus grata superbo
 Priamida, sic ut facerent sine fine monenti,
 Sicigitur bis sex defensas ante carinas
 Vrere coniectis conatos ignibus, Ajax
 Confecit, ualidaq; neci contradidit hasta.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XVI.

Talibus ad nauem dum certant Troës Achilli
 Protefilaë tuam, magno Patroclus Achilli
 Adstitit, ubertim lacrymans, et turbida guttis
 Grandibus ora rigans, sicut cum fortè ruentis
 Liquitur imber aquæ, celsæ de uertice petræ.
 Quem celer aspiciens sic est affatus Achilles,
 Commiserante animo : Quid sic Patrocle profusus
 Indulges lacrymis, pauitantis more puellæ,
 Quæ fugit ad matrem, et sese sub pallia condit,
 Arreptaq; manu properantem ueste moratur,
 Flentibus aspectans oculis, efflagitat altis
 Inferri sinibus caræ per brachia matris?
 Tali persimilis, quid te Patrocle dolendo
 Excrucias? quorsum lacrymæ tibi? quæ ue ea causa tibi
 Num quis Myrmidonas, me ue ipsum casus acerbus
 Infestat? tuq; hæc accepta è diuite Phibia

Achilles Pa-
 troclo.

Nuncia

Nuncia solus habes? Nam certè uiuere fama est
 Peleum Aeaciden, magnoq; Menœtion altum
 Actore progenitum, qui nos genuere parentes.
 Viuunt Myrmidones: nisi tu fortasse cadentes
 Ante rates miserare uiros, istaq; luentes
 Clade scelus, quo me immeritum afficere uolentes
 Dissere quicquid id est, ut quod seis unus, id ambo
 Noscamus: nec me quicquam celaueris huius.
 Cui grauia ex imo suspiria pectore ducens,
 Verba Menœtiades lacrymarum plena profatur.

Magnanime Aeacida, Danaûm fortissime Achilles, Patroclus
Achilli.
 Ne seui, ne' ue accusa, ne irascere uictis
 Cladibus infandis, et iniqua mole laborum
 Arguis, quorum ducentes agmina reges
 Saucia pars non parua iacent tentoria subter,
 Et naues intra. Diomedes saucius ipse est,
 Saucius est Laërtiades, est magnus Atrides
 Saucius, Eurypylus femur immedicabile languet.
 Sed tamen adstunt medici, curaq; fideli
 Saucia membra fouent. at tu implacabilis iram
 Voluis adhuc animo, quæ à me procul absit, acerbam,
 Ex ipsa uirtute ferox, crudelis, et acer.
 Quis tua laude ferat de posteritate futura
 Nomina? quis ue uolet tam seuis fastibus uti?
 Si non exitio prohibes atq; eripis isto,
 Quod nunc intentant miserandis Troës Achiuus,
 Crudelis, non te genuit mitissima Peleus
 Pectora sortitus, non te dea gurgitis alti
 Blanda Thetis: uasti genitrix te cœrula ponti
 Vnda tulit, scopuli te progenere sonantes

Hunc locum
in Didone &
Ænea suo
Virgilius imi-
tatur est.

Fluctibus assiduis, & semper ab imbris udi.
Quod si religio est incussa obiecta ue menti,
Aut te oracula Iouis terrent, quæ carula mater
Fortè Thetis retulit, me saltem mitte tuorum
Viribus armorum fultum, fortiq; phalange
Myrmidonum, si fortè aliquam præstare salutem
Afflictis possum Danaïs, & forsitan hostis
Territus arma uidens tua, te putet esse sub armis
Præsentem, retrò Phryges in sua castra facessant,
Respirent Danaï, consumptis uiribus ægri.
Respirare equidem paucillum à Marte, salubre est.
Sic etenim instantem repetitis uiribus hostem
Et reparati animis facile in sua castra repellent,
Vel solo clamore licet. Sic ille Menecei
Filius : ah demens, qui non præuiderit, isthinc
Esse sui causam fati, luctusq; suorum.

Quem graue suspirans sic est affatus Achilles

Achilles Pa-
trocle pul-
cherrima ora-
tione suadet,
sed non per-
tuadet.

Hei mihi mi Patrocle, quid hæc quæ uerba profaris

Nec me religio, nec me ulla oracula morantur,

Ab Ioue per matrem mihi reddita, sed grauis æstus

Obtinet irarum, reputantem qualia passus,

Qualia sim meritis, quæ prælia, quosq; labores

» Pertulerim. quando hæc naturæ affectio nostræ est,

» Ut grauius multo quàm cætera probra feramus,

» Si quis ob imperium quia præstet, iniqua rependat,

» Et sua præripiat meritorum præmia, cui sit

» Nec uirtute prior, nec parte nomine famæ,

» Quo nec imaginibus melioribus esse probetur,

» Conditione etiam par sit. quam nunc Agamemnon

In me ignominiam demens exercuit, & se

Prelius

Prætulit, erepta pulchra Briseide, pro qua
 Ipse tot ærumnas tuleram, tot & ipse labores
 Passus eram, cuius patriam sublimibus altam
 Mœnibus erueram, mihi quam consensus Achiuum
 Vnanimis largitus erat, ceu munus honoris.
 Hanc uelut è manibus raptam mihi, degener ac si
 Ignauus ue manu, genere aut ignobilis essem.
 Verum ea quæ sunt gesta prius, nunc mittere certum est:
 Namq; nec iram animo fas est seruare perhennem.   “
 Quamquam ego iamdudum statui dimittere: uerum
 Non prius, antè meas quàm seua tonitrua naues
 Martis inaudissem captis horrescere castris.
 Tu nunc, quod superest, nostra induere arma, ducèq;
 Myrmidonum te præbe globis, rapidaq; phalangi,
 Iphis iam pugnare audis. Iam nempe corona
 Ceu nebula cinxere rates late agmina Troum,
 Ad maris undisoni fluctus & prima redacti
 Littora stant Danaï, loca proxima mortis habentes.
 Quaq; per exiguum distant, sic hostibus aucta est
 Vis animorum alacris, maiorq; audacia surgit:
 Quippe mei galeam capitis, cristasq; minaces
 Non propius rutilare uident: foret æquus Atrides,
 Iamdudum ipsoꝝ constrata fluenta dedissem
 Plena cadaueribus, qui nunc Argiua superbi
 Victores per castra ruunt: non ipse periculum
 Tydides arcere ferox fatumq; malignum
 Exitium ue potest. Iam non hortantis Atridæ,
 Inuisi nobis capitis, uocem ue sonum ue
 Accipiunt, sed ad Hectoris omnia uerba tremiscunt
 Sanguinei, hortantis socios, campumq; per omnem

Palantes metuunt circumfusa agmina Teucrum.
 Tu tamen in medios nihilominus irruere Troas,
 Et miseras defende rates, ne incendia pascant
 Hostica, ne dirò consumptis nauibus igni
 Per mare ueliferum, perq; æquora nigra negetur
 In dulcem patriam reditus, carosq; penates.
 Hoc tamen in primis animo proponere tenaci,
 Quod nunc ut facias iterumq; iterumq; monebo.
 Quo mihi præcipuam tua per facta inclyta laudem
 Et decus immortale pares apud agmina Achiuum,
 Qui mihi sponte sua caram Briseida reddent,
 Et simul ampla satis persoluent munera, si tu
 Reppuleris seuum Danais à nauibus hostem.
 Quod si forte tibi Iononius ille maritus
 Annuerit, contentus eris: tum quilibet ultra
 Aggrediare caue, nec te uictoria porrò
 Prouehat, aut prædulce decus dementet, ut hostem
 Præualidum nimis audaci uirtute laceffas.
 Ulterius, ne' ue absenti mihi dedecus ingens,
 Exitium' ue pares præfens tibi: si quis Olympo
 Fortè deum lapsus, defenderit agmina Troum.
 (Sunt etenim Phœbo carissima.) Quare age castris
 Troas ubi expuleris, seuumq; à nauibus ignem
 Depuleris, finito medijs confligere campis
 Et Danaum Troumq; acies, et cernere ferro.
 Quod uelit ò utinam diuum pater atq; hominum rex
 Iuppiter, ipsa uelit Pallas, uelit altus Apollon,
 Ut nemo fugiat mortem Danaum' ue Phrygum us,
 Ut soli uita atq; superstite luce fruamur
 Nos duo, nos urbem soli capiamus, et omnes

Dicitur.

Divitiarum, pulchrasque nurus cum diuite gaza.

Talia dum secum uario sermone uolutat,
 Iam uires linquente animo male restitit Aiax,
 Vi Iouis et cuneis urgentibus undique Troum,
 Missilibus crebris ferientibus arma crepabant,
 Horrendum galea asiduis sonat ictibus ardens,
 Quassata tremulo nutabant uertice crista,
 Languiebant humeri, et clypeo defessa ferendo
 Brachia, de toto manabat corpore sudor
 Feruidus, et fessos quatit aeger anhelitus artus
 Singultante anima, nec respirare potestas
 Vlla fuit. sic urgebant tot milia Troum
 Vnius arma uiri, sic pellere quique uolebant
 Nec potuere loco, sic restitit omnibus Aiax.

Dicite nunc Musae caelestia templa colentes,
 Quis primus de gente Phrygum coniecerit ignem
 Nauibus Argolicis. Primus fortissimus Hector,
 Stans propius, Telamone sati praecidit ab hasta
 Ferratam gladio partem: tamen impiger Aiax,
 Truncatam manibus partes uersabat in omnes.
 Donec id aspiciens, animo intellexit iniqui
 Hoc opus esse Iouis, uictores esse uolentis
 Troas, opem uetitis alij de gente deorum
 Ferre aliquam Danais. conterritus ergo, recedens,
 Subduxit se missilibus. tum nauibus ignem
 Impune iniiciunt hostes: ille actus ad auras
 Aestuauit, et cuneos flammarum ad sidera iactat.
 Iam puppim uorat ignis edax. quod magnus Achilles
 Conspiciens, percussa graui ferit ilia dextra,
 Et sic alloquitur socium. Patrocle morari

Aiax uiribus
 destitit in-
 cipit.

Musae in-
 uocat,

Nia percutiunt
 aut irati, aut
 dolentes, fer
 me ubique a-
 pud hunc.

Res

Res miseræ prohibent, en ad naualia flammæ
 In cœlum ferri aspicio, res poscit, Achivus
 Vade ser auxilium miseris, ne fortè carinas
 Absumant flammæ hostiles, nostrisq; facultas
 Nulla relinquatur fugiendi tu ocyus arma
 Indue nostra tibi : cupidos certaminis ipse
 Myrmidonas cogam, miseris si fortè salutem
 Ferre aliquam possis. Hæc illo uerba loquuto,
 Induit arma humeris Patroclus Achilles.
 Principiò grandes ocreas, argentea crurum
 Vincula fortitas : thoracem deinde coruscis
 Sidereum flammis, uarioq; colore micantem :
 Post gladium, argento celata manubria habentem.
 Pondere tum clypeum uasto suspendit, et aptat
 Imparibus nequicquam humeris. hinc sumit equitum
 Horrendam cristis galeam, quæ uertice ab ipso
 Triste uidebantur quiddam nutante minari.
 Inde duas dextra uiolenta corripit hastas,
 Prefixas ferro, atq; habiles, quas posset et apta
 Contrectare manu, et feriendum mittere in hostem.
 Omnibus ex armis namq; intractabilis ipsi
 Pelias hasta fuit, quam quondam in Pelio alto
 E' trabe fraxinea cœsam donauit amico
 Peleo Aeacidae munus memorabile Chiron,
 Qua multas animas prostrauerat ille uirorum,
 Grandem, praeualidam, procero robore crassam,
 Quam nemo potuit quantumuis fortis Achiuum
 Aut capere, aut tractare manu, nisi solus Achilles.
 Iussus et Automedon celeres aptare quadrigas,
 Exequitur mandata celer, uir in artibus illis

Achilles con-
 spetto incen-
 dit nauium,
 properare
 Patroclum
 iubet.

Patroclus ar-
 ma Achillis
 induit.

Idem alibi de
 cristis Hecio-
 nis.

Pelias hasta
 nulli nisi A-
 chilli tracta-
 bilis.

ARMORUM

Armorum satis eximius, nec creditus unquam
 Hostiles horrere minas : quem forti ab Achille
 Patroclum fert fama loco coluisse secundo.
 Hic uir equos rapidum celeres aptauit ad axem,
 Xanthum, atq; insignem Balium : quos optima cursu Equi Achil-
 Dum procul ad latum prati uernantis in herba lis.
 Pascitur Oceanum, Zephyro genuisse Podarge
 Dicitur, atq; ideo uentorum ab origine nati
 Aequabant celeres plantis pernicious auris.
 Pedasus his comes it, quem magnus cepit Achilles,
 Et tunc eam cum bello euerteret urbem,
 Mortalem genitum : sed & immortalibus ipsum
 Fecit equis comitem. tum singula magnus Achilles
 Ostia percutiens comitem, iubet arma parari.
 Illi auidi, cupidiq; animis ad iussa feroces
 Arma ferebantur, raptorum more luporum, Comparatio
 Quos natura ferox & egestas cogit edendi,
 Ardua sectari surgentem in cornua ceruum,
 Per saltus, per agros, per inhospita lustra ferarum :
 Donec inaudacem, atq; suo iam pondere fessum
 Corripiant, lanientq; & rostra in uiscera capti
 Immergant, foedentq; immanes sanguine rictus,
 Tum fontes liquidos, aut flumina nota petentes,
 Exertis lambunt humentia pocula linguis,
 Et tabo foedata lauant stillante palata.
 Depulsaq; fame pastu, stomachoq; repleto
 Effera uis manet illa animi, rabieq; ferina.
 Talibus adsimiles prædulcia in arma ruebant
 Myrmidones, primi q; ducum, fortemq; petebant
 Patroclum, comitem iam mitescentis Achilli.

ipse

*Ipsē etiam socios simul hortabatur Achilles,
Arma parent, & equos, quibus hinc in bella ferocet
Accelerent, classēq; manu defendere certent.*

*Quinquaginta illi siquidem per litora stabant
Veliferæ naues, quibus ipse à diuite Phœbia
Venerat ad Troiam: sed & harum cuilibet uni*

Ordo & di-
stributio na-
um Achil-
lis sub quin-
que ducibus,
quorum

*Quinquaginta inerant uerrentes aquora remis,
Et socij armorum. stetit hæc in littore classis
Ordine quincuplici, ducibus sub quinq; coacta,
Ut quosuis præstare animo & uirtute sciebat.*

Menesthius :

*Præfuit ipse tamen potior dux omnibus unus
Ordine primus erat, uirtute Menesthius acer,
Filia quem Pelei peperit Polydora uenusta
Sperchij diuo fluuij sine fine fluentis.*

Ille licet genitor Perieris filius olim

*Esse ferebatur Borus: namq; is Polydoram
Duxerat uxorem, persuasam dotibus amplis.*

Eudorus · 2
de uirgine
natus.

*Dux Eudorus erat ducenda in classe secundus,
Formosa iuuenis Polymela matre creatus
Virgine: si famæ est fas credere, scilicet inter
Virgineos coctus materna est editus aluo.*

*Hanc ubi Mercurius castis colludere Nymphis
Latona genita in coctu uidisset, amauit,*

Atq; locum nactus uacuum compressit amatam.

Mensibus exactis quæ partum prodidit ipsa

Luce palàm, socias inter castasq; puellas,

Aequalesq; suas. hanc post non tempore multo

Duxit Echeclus, captam sponsalibus amplis,

Actore progenitus, multa uir laude beatus.

Tum maternus auus Phylas Eudoron ab ipsis

Exceptam

Exceptum natæ genibus, fuisse nepotem
 Dicitur, ac diuo genitum, qui fortibus annis
 Strennuus atq; alacer sumptis euasit in armis.
 Tertius ibat egens impulsam remige classem
 Pisander, Patrocle tibi uirtute secundus Pisander 3
 Myrmidonas reliquos inter, seu mittere in hostem
 Tela manu libuit, seu ducere utribus hastam.
 Quartus erat senior Phoenix, moderator equorum. Phoenix 4
 Ultimus Alcimedon Laërtis filius ibat. Alcimedon 5
 Sic ubi digessit turmas atq; agmina Achilles,
 Sub duce quæq; suo, deinde acria uerba profatur
 Myrmidones, nemo è uobis non mente uoluet
 Iactatas per sæpe minas, quas iustus in hostem
 Suggestit dolor. Inuidiæ meminisse uelim uos,
 Qua me succensum furijs, iraq; tumentem
 Sæpe grauabatis, cum talia uerba daretis.
 Impie, dure animo, nec matris ab ubere paste
 Pelida, furijs alite, ecquid ab agmine Graiũm
 Inuitos retines socios? quin ergo relictam
 In patriam dulcesq; reuertimur inde penates,
 Quandoquidem ista tibi implacabilis ira relictæ est.
 Tali me inuidia, uerbis me talibus omnes
 Sæpe premebatis. nunc en occasio uobis
 Affulsit, quam sæpe animis optare suëstis.
 Nunc illa utimini, atq; operam nauate fidelem.
 Cui præsens ergo est animus, qui robore pollet
 Corporis atq; animi, nunc illas uictor in hostem
 Effundat uires, quibus est sibi quisq; probatus.
 Talibus accendit mentes ex pectora dictis,
 Cum uerbis grauibus, tum maiestate uerenda,
Regia

Regia quæ dictis inerat, rebusq; iubendis.
 Namq; ita sponte sua coiere in densa phalanges
 Agmina, persimiles lapidum quos cogit in arcum
 Artificis studiosa manus, qui sorte laboret
 Aedificare domum, spreturam frigus et imbres,
 Et uentos, pluuiasq; niues, tristesq; ruinas,
 Constipans alijs alios addenset et arctat:
 Sic stabant constrictæ acies, sic ordine denso
 Hærebant, clypeus clypeo, lateri latus, hæstæ
 Hastæ, pedes pedibus iuncti, densusq; uiro uir,
 Ipsi sese etiam cristis tangentibus altis
 Et galeis, et certa pericla minantibus hosti
 In curru geminis uno in certamen ituris.
 Et quibus idem animus, quibus esset et una uoluntas,
 Ante alios Patroclo atq; Automedonte superbis
 Sese armis totos ornantibus, agmine toto
 Myrmidonum spectante: animis unde addita uis est.
 Ipse acies linquens thalamum est ingressus Achilles,
 Inde arcam reserat, quam cærule mater ituro
 Per maria imposuit celeri spaciota carinæ,
 Plenam ueste bona, et chlenis arcentibus imbres,
 Et uentos tunicis, uillisq; tapetibus arctis.
 Hæc inter scyphus illi inerat grauis ære micanti,
 Arte laboratus mira, quem nemo solebat
 Poturus captare manu, nisi solus Achilles:
 Quo nulli (nisi uina Ioui) libare deorum
 Idem erat assuetus, prolatum hunc ergo recluso
 Scriniolo, purgatq;, recentiq; abluit unda.
 Tum lotis manibus Lenæi muneris implet
 Nectare, stans medio in septo redolentia libat

Vind

Vina Ioui, spectans oculis clarissima cœli
 Lumina, terrifico gaudentem fulmine tali
 Voce rogat. Mea Dodonæ Pelasgice uerba
 Iuppiter exaudi, qui longè à Troadis ora
 Distanti imperitas Dodonæ, cuius honori
 Sacrifici sternunt terrena cubilia Selli,
 Illotis semper pedibus uestigia agentes
 Nuda solo, si quando aliàs tibi uota ferentem
 Audisti, nostroq; dedisti hoc munus honori,
 Vt Danaùm multo afficeres mœrore cohortes,
 Exaudi nunc uerba precor, cape uota precantis:
 Qui licet in bellum non ipse accingat, amicum
 Mitto tamen pro me, toto comitante meorum
 Myrmidonum populo. Te quæso summe deorum,
 Huic dare digna uelis uirtuti præmia nostræ,
 Inspirans uirtutem animo, membrisq; uigorem,
 Vt factum fama hoc hodiernum, & uera sequatur
 Gloria, lausq; decens: ut sentiat improbus Hector
 Esse meum comitem multis è milibus unum,
 Præcipuè inuictis doctum pugnare sub armis.
 Et tunc præcipuè inuictum, quando ipse cruenta
 Tela manu bellumq; gero. da pellere Troas
 Aⁿ ratibus Danaùm, pulsissq; ad nostra reuerti
 Castra fac incolumem, uictoriaq; arma ferentem,
 Myrmidonum comitante manu, socijsq; receptis.

Talibus Aeacides uerbis in uota uocauit
 Numina magna Iouis: qui partem hanc annuit, illam
 Abnuuit. hoc siquidem dedit, ut depelleret hostem
 Naubus: ut uiuus uictorq; in castra rediret,
 Non dedit. Aeacides precibus uotisq; peractis

Achillis ad
 Iouem ora-
 tio.

Virgilius imi-
 tacus est &
 hoc.

In consueta redit triclinia, sacra recondens
 Pocula : & egressus tentoria maxima, celsas
 Constitit ante fores, cupidus spectare cateruas
 Myrmidonum, pugnamq; acierum & signa duarum
 Myrmidonum sub magnanimo duce fortia stabant
 Milia Patroclo, membris animisq; parati
 Irruere in Troum cuneos. ubi facta potestas,
 E' statione ruunt : uestparum more furentum,
 Quas olim in triuijs nidos atq; antra tenentes
 Sepe agitant pueri stimulis, aut fortè uiator
 Imprudens commouit, ab ipsis protinus antris
 Turmatim stimulisq; ruunt, iraq; furentes,
 Vrgentesq; hominem feriunt, & uulnere multo
 Afficiunt, ac tunc scetus communis amore.
 Tali tunc animo, tali tunc robore fulti
 Myrmidones, Troiana ruunt & in arma feruntur.
 Quos ita compellans Patroclus uoce sonora
 Alloquitur Nunc este uiri, nunc edite fortes
 Fortia facta uiri, Pelidæ fortis amici
 Myrmidones, qui longè alios uirtute manuq;
 Exuperat, cui nunc istum impendemus honorem
 Absenti, simul ut magnus cognoscat Atrides
 Quilibus hunc probris affecerit, omnis Achiui
 Nominis immortale decus, columenq; supremum.
 His acuit dictis animos in bella paratos
 Myrmidonum, qui sublato clamore feruntur
 Præcipites, hostemq; petunt, pugnamq; lacessunt,
 Clamorem Danais reddentibus omine leto,
 Vasta repercusso resonabant littora planctu.
 Troës conspecto Patroclo atq; Automedonte

Stabant.

Vespis irri-
 zatis Myrmi-
 donas com-
 parat.

Patroclus
 Myrmi-
 donas hortatur

Stabant, conspicui siquidem fulgentibus armis
 Obstupuere animis, ruptisq; abiere phalanges
 Ordinibus, cum presentem se cernere Achillem
 Ira deposita rediisse in bella putarent.
 Ergò fuge spectare locum sibi quisq; propinquam
 Qua mortem effugeret: cum sumptis feruidus armis
 Patroclus ruit in medios, qua plurima circum
 Turba ratem furit incensam, primusq; ibi torto
 Confodit iaculo Pyraechmis brachia circa
 Summum dextri humeri, qui Pæonas egit equestres
 Ex Amydone trabens, lateq; fluentis ab Axi
 Flumine, qui iaculo uiuum penetrante supinus
 Corruit, incumbens bibula moribundus arena.
 At socii cecidisse ducem qui maximus esset
 Robore cernentes, percussi corda pauore
 Abripiunt sese, & spacia in diuersa feruntur.
 Ergo Menœtiades atq; his alijsq; fugatis
 Semiusta à puppi, reliquisq; à nauibus omnes
 Troianos arcens, diram restinguere flammam
 Imperat. hinc alias acies petit, omnibus ingens
 Terror, & exitium præfens. tum clamor utrinq;
 Dissonus audiri, pauidi dum Troës aguntur.
 Horum insultantes Danaï perculsa sequuntur
 Agmina, dum Troës trepidant, oriuntur Achiui
 Ad naues animis alacres, & utribus aucti.
 Ac uelut in summo coniectum monte cacumen
 Obscura nebula, cum fulminis arbiter illud
 Iuppiter illustrat radijs, & luce corusca
 Detegit, apparent puro tunc aëre colles,
 Et scopuli, uallesq; & agentes nubila rupes:

Patroclus
 Pyrechmen
 ducem Pæo-
 num cõficit.

Honeſta cõ-
 paratio.

Taliter Argiuum nituerunt pectora porro
 Ignibus amotis, atq; hoste à classe repulso.
 Nec tamen auersi ratibus, tot milia, Troës
 Terga dabant, uerum aduersi certamine duro
 Restabant, nec cedentes nisi Marte coacti
 Edomitore hominum. Tunc ut sua quicq; tenebant
 Graiugenum loca primores pro nauibus altis,
 Sic sibi quisque suum maclandum destinat hostem,
 Interimitq;, alios alij. Sed primus adacto
 Maclat Areilycum Patroclus in inguina telo,
 Præbentem iam terga fugæ, per & ærea ferrum
 Traiciens, per & ossa uteri. cedit ille, relinquens
 Sanguinis eluuiæ madefacto in puluere uitam.
 Nudatum clypeo pectus Menelaus Atrides
 Perculit, intrudens iaculum, perimitq; Thoantem.
 Phylides necat Amphiclum, iam tergora dantem.
 Ossa genu subter figens, ubi multa medullæ
 Vis hominum residet. scissisq; hoc uulnere neruis,
 Procumbenti oculos uictos nox ferrea clausit.
 Nestoridae gemini Thrasymedes Antilochusq;
 Consecere duos. hic Atymnion occupat hasta
 Per latus atq; uterum, percussa donec ab aluo
 Extaret cuspis. quo in uulnera prona cadente,
 Non tullit accurrens frater Maris, Antilochusq;
 Intentans iaculum, Thrasymedes occupat ictu.
 Nec frustra : teretis nam brachia summa lacerti
 Sic ferit, ut calidas effunderet inde medullas,
 Ossaq; conscissis contunderet arida neruis.
 Quo Maris accepto tam grandi uulnere, terræ
 Procubuit, subita illi oculos clausere tenebræ.

Quos qui de
 inceps altos
 peremerunt.

Hi quomæ

Hi quondam comites diui Sarpedonis ambo,
 Egregij fuerant iuuenes & robore & armis.
 Horum nempe parens Amisodarus, antè Chimæræ
 Sepe cibos dederat, monstro indomitoq; ferociq;
 Et pesti multorum hominum, cladiq; ferarum.

Chimæra
 monitrum.

Sic gemini fratres gemino cecidere sub hoste,
 Et simul alta Erebi petierunt regna profundi.
 Confusas inter turbas feruente tumultu,
 Cepit adhuc uiuum Cleobulum fortis Oilei
 Filius, haudquaquam uicturum : nempe receptum
 Ceruice exacta calefcit sanguine dirum
 Aiakis gladium, mors frigida deinde sequuta est.
 Peneleusq; Lyconq; infestis comminus hastis
 Concurrere, alacres ambo, sed in aëre uanos
 Effudere ictus : tum strictis ensibus ausi
 Rem gerere incipiunt. cristas excussit equinas
 Penelei de fronte Lycon, sed & ictibus enses
 Perfregit nimis : ibi mollis uincula colli
 Peneleus gladio soluit dissecta Lyconi,
 Vt uix exigua ceruix cute pene resecta
 Hereret, subitoq; genu labente supinus
 Concidit, inuentaq; Lycon ibi morte quieuit.
 Meriones cursu fugientem Acamanta sequutus
 Penè pedum uolucris, iam capta sedilia currus
 Scandentem assequitur. cui summo proxima collo
 Brachia dextra ferit gladio, quo uulnere currum
 Sicut erat scandens, defluxit ab axe relapsus :
 Illi in perpetuam clauduntur lumina noctem.
 Idomeneus Erymanta petens, os occupat hasta
 Aduersi, crepitant excussi è gutture dentes,

Virgilianum

Ossa per in cerebrum lethalis transijt hasta.
 Ille uomens calidum fracto de gutture flumen
 Sanguinis, os naresq; ambas, et lumina tabo
 Fœdabat, repulitq; animam mors nigra sub umbram.
 Atq; hi de Phrygibus Graijs cecidere sub armis,
 Vt montana greges ouium per culmina nacli
 Sæpe lupi, timidis hærentes matribus hædos
 Incauto custode procul, raptantq; trahuntq;
 Dilaniantq; uorantq; immani gutture raptas:
 Sic Danaï uerso fugientes agmine Troas
 Non cessare sequi, non usquam omittere cædem,
 Qua se cunq; dabat mutati occasio martis.
 At Telamone satus properabat in Hectora solum,
 Hectora præcipue stricto petit ense fatigans.
 Ille ubi fortunam belli, martemq; secundum
 Mutatum sensit, Mauortia munera doctus
 Reiecto in tergum clypeo, tela omnia contra
 Se tulit, obstabatq; diu, dum sistere possit
 In loca tuta suos, atq; eripuisse periclo.

Comparatio Ac ueluti nubes quæ peruolat æthera purum,
 Quando procellosos molitur Iuppiter Austros:
 Sic fuga fit, clamorq; uirum sub nauibus altis:
 Sic Troës repetunt inhonesto Pergama cursu.
 Hectora iam currus et equi cum fortibus armis
 Abstulerant, multis fossarum in mole relictis,
 Quos uallum inuitos tenuit. pars magna uolentum
 Effugere haud potuit, plerosq; reliquit equorum
 Effera uis, currus frangentum, et frena negantium
 Vlla pati, sic in fossa periere relictæ.
 Nam simul effusi castris, et nauibus, omnes

Dispersi,

Dispersi, cepere fugam : pauor omnibus ingens
 Clamore ingentem expressit. uolat æthere toto
 Pulueris immensi nubes, quam cursus equorum
 Atq; rotæ extulerant : ipsam sic cursibus urbem
 Insanis repetunt. quorum Patroclus ab actis
 Herebat tergis, periniquè animatus in hostem,
 Insistens, hortansq; suos, inuadere pergant
 Auerfos, sparsosq; fuga, qua plurima cernant
 Milita uesano maris confusa tumultu,
 Diuinis cunctus equis munimina fossæ,
 Quos dij Peleo pulcherrima dona dederunt.
 Tum multi proprio uacuati milite currus
 Raptabantur equis, fugientibus æquore toto
 Troianis cursu effuso, uestigia subter
 Non aliter reboante solo, quàm tempore lento
 Diuitis autumnis, cum largum Iuppiter imbrem
 Demittit, qui cuncta nocentibus impleat undis,
 Iratus generi humano, et mortalibus agris,
 Qui spreta pietate deum, persepe nefandas
 Ad populum leges statuunt, atq; urbibus ipsis
 Iudicia expellunt. horum tunc dissipat agros
 Fluctibus undarum, tunc omnia flumina plenis
 Cursibus exundant, tunc et de montibus altis
 Torrentes in leta ruunt sata, cultaq; sternunt
 Agrorum, clademq; ferunt nascentibus herbis,
 Donec purpurei repetant uada cærule Nerei,
 Sic trepidante putrem sonitu quatit ungula campū,
 Sic resonabat equum cursu sub præpete tellus.
 Ergo Patroclus progressus in agmine primo
 Immisit turmas, et longius ire uetabat,

Fugam ho-
 stium nim-
 bis et tem-
 pestati com-
 parat.

Et retrò ad naues & castra redire coëgit
 Inuitos Troas, ui compulit inter & urbem
 Et fluuium medio in spacio, qua plurima forti
 Ipsius ista manu fugientum turba cadebat,
 Pro scelere in Danaos sumens per uulnera pœnas.

Pronom Pa
 troclus con-
 ficit.

Quos inter Pronous primus fuit, huius apertum
 Nec tectum clypeo confodit arundine pectus
 Ferrata iaculi, subito cui frigore membra
 Soluuntur, clausitq; cadenti lumina fatum.

Thestor.

Thestora deinde petens timidum, patre Enope natum
 Aggreditur : stetit ille tremens, curruq; resedit
 Contractis manibus frenos oblitus, equosq;
 Quem prope consistens, sic dextram perculit hasta
 Maxillam, ut ruptos penetraret acumine dentes.
 Ad se deinde trahens curru deiecit ab alto :

Comparatio
 a piscatore
 ducta.

Non secus ac si quis piscator in æquore, celsa
 Rupe sedens, longa rimetur arundine pisces,
 Et captum trahat hamiferi per uincula lini.
 Haud aliter fatuum curru detraxit ab alto
 Patroclus. cadit ille gemens, terræq; relictum

Eryalon fa-
 xo interimat

Deseruit fugiens sub inanes spiritus umbras.
 Post hunc aggrediens Eryalon pondere saxi
 Perculit ingentis galeam super, ut per utrunq;
 Dependens humerum bifidum caput, arma cerebro
 Spargeret effuso. præceps cadit ille, rapaci
 Vitæ atq; animi committens cætera morti.
 Hinc mactans Erymantō, et Amphoterō, et Epaltē,
 Tlepolemmq; Damastoriden, Echiumq;, Pyreumq;
 Ipheaq;, Enippumq;, atq; Argeaden Polymelum,
 Omnes hos uno in terram constrauit acervo.

Quos

Quos ubi Sarpedon constratos uidit, ad ipsos
 Conuersus socios: Prò ingens dedecus, inquit,
 O Lycij nunc este uiri, nunc uertite prompta
 Tela manu. namq; ipse uirum qui talia nobis
 Et Phrygibus modò damna tulit, nunc uindice dextra
 Aggrediar, simul experiar quàm fortis in hastam
 Assurgat. simul hæc dicens, armatus ab axe
 Desiluit terræ: quo uiso, Locrius heros
 Fecit idem. qui mox, ut erant, hostilibus ambo
 Concurrunt animis, geminæ ceu uertice in alto
 Stridentes aquilæ certant, seseq; laceſſunt
 Vnguibus infestis, toto sonat æthere clangor:
 Sic gemini heroës cupidis in mutua dextris
 Arma ferebantur, quos Iuppiter æthere summo
 Prospiciens miserabatur. tunc ergo uocatam
 Iunonem alloquitur, sociam lecti, atq; sororem:

Heu quid agam Iuno? uocat en Sarpedona fatum.
 Quo mihi non alius natorum carior extat.
 En uocat ad mortem fatum crudele ferendam,
 Sub manibus Patrocle tuis, nunc ergo uacillat
 Ancipiti sensu mihi mens, & pectore toto
 Addubito, num subtractum pugne atq; labori
 Eripiam, regnisq; suis patriæq; remittam:
 An patiar fragilis deponere munera uitæ,
 Sub manibus Patrocle tuis. cui grandia Iuno
 Lumina contorquens: Ecquæ uox excidit, inquit,
 Iuppiter ore tuo? Tu ne ista lege creatum
 Ut moriatur, ab hac reuoces, & debita mutes
 Munera fatorum? Sed tu quæcunq; uidentur
 Recta tibi, facies. non ergo probabimus isthæc

Sarpedon
 suos adhor-
 tatur.

Patroclus &
 Sarpedon
 duabus aequi-
 lis similes.

Iuppiter Iu-
 noni.

Iuno Ioui.

Omnia nos reliqui superum. simul hoc tibi dictum
 Accipe, & intra imos sensus animumq; reconde
 Si tibi nunc patriæ Sarpedona reddere cordi est,
 Hoc quoq; te uersare animo, ac perpendere oportet,
 Ne qui post alij (quorum hæc in prælia nati
 Venerunt, multiq; iacent, pluresq; supersunt)
 Dij quoq; uelle suos dure subducere morti
 Incipiant : ne' ue hac ratione offendere pergas.
 Quod si hunc, sicut amas, curæ tibi ducis habendum,
 Et meritò miserare pater, siue mortis honestæ
 Munere defungi, clara sub prole Menæti.
 Inde iube, cassum uitalis luminis aura
 Restitui, Lycijsq; suis patriæq; remitti.
 Hic etenim cognati omnes, fidiq; propinqui,
 Et fratres, ciuesq; illi funebria soluent
 Iusta uiro, statuentq; alti monumenta sepulchri
 Ornantes titulis, & iusta tropæa ferentes.
 Manibus hic honor est, hæc præmia lumine castis.
 Talia dicentem diuum pater atq; hominum rex
 Audiuit patienti animo, summoq; cruentas
 In gremium terræ stillabat ab æthere guttas,
 Dilecti faciens in honorem talia nati,
 Tam longè à patria perituri ad mœnia Troie,
 Sub manibus Patrocle tuis. ergo omnibus illi
 Aduersi, in grandes connixi uiribus hastas
 Insurgunt. ibi Patroclus celebremq; bonumq;
 Et bello eximium Sarpedonis arripotentis
 Vulnerat aurigam Thrasymedem, uentre sub imo,
 Priuauitq; uno percussum uulnere uita.
 Sarpedon contra insurgens, direxit in hostem

Cruentas
 guttas in ter-
 ram demit-
 tit Iuppiter
 in honorem
 filii Sarpedo-
 nis iam peri-
 entis.

Tela

Tela manu quatiens : sed aberrans hasta per armum
 Pedason eripedem confixit acumine dextrum
 Lethifero. ille grauem testatus uoce dolorem,
 Ceu querula, tristi incubuit moribundus arenæ,
 Emisitq; animum quondam in fera bella ferocem.
 Tum reliqui turbati animis, diuersa petebant.
 Stridebant iuga, nec currum moderatur habenis
 Iam satis Automedon. stricto ergo protinus ense
 Pedason exanimem retinentibus undiq; loris
 Amputat, huic reliqui parebant inde iugales.
 Mox iterum gemini infestis Heroës in armis
 Concurrunt, tum frustrato Sarpedonis ictu
 Emicat hasta manu, læuumq; superuolat hostis
 Aëre lapsa humerum. Sed non ita missa Patroclo
 In uanum cecidit, nec fraxinus irrita uenit :
 Sed medium ferro Sarpedonis hausit acuto
 Pectus, & introrsum ueniens uitalia sensus
 Contigit, & sedem cordis penetrauit ad imam.
 Vulnere quo Ioue natus humi procumbit, & instar
 Proceræ quercus, aut natæ in uertice pinus
 Syluestri, quam latifrago de monte recidit
 Velificanda faber structururus in æquora classem,
 Vasta mole cadens sic ipsas ante quadrigas
 Corruit, & manibus moribundus strinxit arenam
 Sanguine commistam. ceu magno armenta leone
 Aggresso, cum iam laniatur ab hoste cruento
 Taurus, & ipse ferox sub dentibus ingemit atris:
 Sic rex ingemuit Lycium, sub Achillis amico.
 Atq; his unanimum uerbis affatur amicum:

Glauce, quid hic dubites totas effundere uires,

Si uir

Sarpedon
 Iouis filius a
 Patroclo qd
 caditur.

Virgilius
 quoque ma-
 gnos uiros
 cadentes ar-
 boribus com-
 parat, huius
 nempe imi-
 tatione.

Sarpedon
 iam moriens.

Glaucum al-
loquitur.

Si uir es, & belli præstas uirtute, manuq;
Cocutere arma potes, nunc nūc opus, huc age profer
Quicquid habes animi, quicquid tibi roboris usquam
Contrahe ductores Lycios, Sarpedona seruū est.
Exanimem : tuq; ipse potenti protege dextra,
Ne tibi dedecori sit deinceps omnibus annis
Si spolijs nostris hostis potiatur, & armis,
Qui uitam eripuit. Nunc ergo age, perge uocatum
Vnā omnes Lycios, cæsum defendere regem
Si fortasse suum possint, tuq; ipse iacentem
Adferre Glauce manu quanta potes. Ista loquutum
Deferuit fugiens inamœnas uita sub umbras.
Quem super assistens inimica in pectora calcem
Impegit, tractumq; cauo de uulnere telum
Erui. huius equos spoliatos nomine utroq;
Regis & aurigæ, magnis terroribus actos,
Tristia anhelantes, circum simul undiq; fusi
Myrmidones tenuere. Animi dolor altius habebat
Bellerophontiadem Glaucum, quia ferre rogatus
Auxilium nequeat, quod uulnere languidus esset,
Quod manibus Teucris coniecta grande sagitta
Ad murum & celsas acceperat ipse carinas,
Quod tum præcipue succisq; herbisq; fouebat
Sustentans manibus. Sic ergo ad sidera spectans,
In longinqua deum est mittentem tela precatus.
Phœbe pater, si me Lycia te in gente rogantem
Audisti, precor exaudi Troiana tuentem
Mœnia nunc etiam : miseris namq; omnibus oris
Exaudire potes, qualis nunc ipse relinquor
Anxius hostili cæso Sarpedona dextra,

Glauci ad
Phœbum
oratio.

ET IONE

Et Ioue progenito : sed quem nec luminis aura
 Vtentem morti eripuit, nec lumine cassum
 Liberat infami probro. Tu ergo optime diuûm,
 Da mihi, ut exanimi tantum de corpore pellam
 Dedecus hoc, quod nunc prohibet cruciatus acerbi
 Vulneris. en quid agam ? manus est inidonea pugnae,
 Nec satis instructis moderanda ad frena quadrigis
 Vtilis, & toto crudescunt saeva lacerto
 Vulnera : profluum, quod sistere nulla potest uis
 Sanguinis erumpit. Sed tu mitissime diuûm
 Affer opem, solida plagam, leniro dolorem,
 Manantem grauido de uulnere siste cruorem,
 Virtutem instaure, robur da, suggere uires,
 Vt Lycios pugnae inuectos, & in arma coactos,
 Corpus ad exanimum Sarpedonis, unus in hostem
 Horter, & exemplo per fortia facta reducam.

Talibus orantem dictis, ac uota ferentem,
 Audijt arcitenens, & pressum sanguinis atri
 Profluum statuit, cruciatum reppulit omnem,
 Subdidit & uires animo, membrisq; uigorem.
 Glaucus ubi auditum sese esse ab Apolline sensit,
 Gaudia concepit tacito sub pectore. primum
 Aggrediens Lycios hortatur, cogit, & orat,
 Mortua defendant Sarpedonis ossa perempti,
 Armâq; ne spolijs tantis potiantur Achiui.
 Passibus inde citis properans petit agmina Troum,
 Conuenitq; duces, Aenean, & Hectora magnum,
 Pulydamantaq; Panthoiden, & Agenora fortem.

Et sic alloquitur Tibi non subit, excidit Hector
 Quos habeas comites, quibus hæc in bella profectis

Vtariis

Exaudit o-
 rantem Glau-
 cum Apollo.

Glaucus He-
 ctorem allo-
 quitur.

Utaris ducibus, qui te et tua regna sequuti
 Tam procul à patria, pro te fera bella gerentes,
 Non dubitant se et morti et mille offerre periculis.
 Sed tibi nec uiuis curæ est, nec lumine functis
 Auxilium ferre, aut aliquam prestare salutem.
 Sarpedon iacet exanimis, iacet ecce peremptus
 Patrocli manibus, Lycios qui nuper et armis
 Iusticiâque potens rex, et uirtute regebat.
 Sed uos nunc pudeat, si non adstis amici,
 Seruetisque uiri reliquum, ne forte superbi
 Myrmidones rapiant ad sese exanguis cadauer,
 Exuuiasque ferant, spoliisque ornentur opimis:
 Ne' ue suos ultum pergant, tot milia, ciues,
 Quos modo pontigradas consecimus ante carinas,
 Illudantque uiri membris, manesque laceessant.

Sic ait. at Teucrum luctus inuasit acerbi
 Terror, et afflictæ noua perturbatio mentis,
 Amisso duce præcipuo, qui mœnia Troiæ
 Eximie, Troasque ipsos defenderat hospes,
 Quod uirtute foret summa, quod milite forti
 Præstaret, multa populos quod et arte regebat.
 Ergo omnes alacri uadebant pectore in hostem,
 Hecora Priamiden consueto more sequentes,
 Cui mors præcipue Sarpedonis atra dolebat.
 Patroclus contra Danaos hortatur, ut hostem
 Accelerante gradu uenientem, iraque frementem
 Fortiter excipiant, nec Troi cedat Achiuus.
 Præcipue Aiaces geminos, queis talia faturo

Patroclus
 Aiacobus.

Aiaces nunc este uiri, nunc fortia uobis
 Prælia sint cordi, nunc istas sumite uires

Quæ

Que uos preposuere alijs. iacet ecce peremptus
 Sarpedon, qui primus Achivi moenia muri
 Proruit. hunc orbem uita, spoliemus & armis,
 Fœdemusq; solo stratum sine nomine corpus,
 Auxilium exanimi sociorum ferre uolentum
 Adijciamus, & huic alios, miserâq; nocentes
 Morte trucidemus, fato & plectamus acerbo.
 Talibus ardentis animis Locreius heros
 Instigabat agens. ergo armabantur utrinq;
 Hinc Lycij Troësq;, illinc Argiua iuuentus,
 Myrmidonumq; actes, & mutua prælia miscnt
 Ingenti armorum sonitu, ferit æthera clamor
 Corpus ad exanimum Sarpedonis. Ergo iacenti
 Iuppiter ut nato eximios cumularet honores,
 Fœdalem immisit noctem pugnantibus. atq; hic
 Troiani pepulere hostem, atq; ibi fortis Epegeus
 Natus Agacleo cecidit, rex ille opulenti
 Moenia Budei tenuit, sed cæde patrata
 (Nec uir iniquus erat, sed consobrinus & ipsi
 Quem gladio demens occiderat) ergo propinquum
 Peleum Thetidenq; argentea crura decoram
 Quæsierat profugus, comitem Peleus Achilli
 Tradidit, Iliacas urbes & celsa petenti
 Pergama. tunc illi Sarpedonis arma uolentem
 Eripere, atq; manus tradentem ad inane cadauer,
 Hector ita in galeam saxo percussit acuto,
 Corpus ut in geminas partes defluerit illinc
 Atq; hinc dependens. cedit ille in uulnera præceps,
 Raptoricq; animam liquit dispergere morti.
 Mors ea Patroclum cari turbat auici.

Pugnanti-
 bus circa cor-
 pus Sarpedo-
 nis Iuppiter
 noctem im-
 mittit.

Qui

Qui mox in primas acies progressus, in ipsos
Acriter inuectus Lycios, Troumque phalanges,
Corpora multa dedit letho. ceu martius olim

Patroclus ac
eipiteri com-
paratus.

Accipiter summo delapsus ab aëre, terræ
Proximat, et sturnos reliquasque per ima uolantes
Turbat aues, miserisque; ferox rapit unguibus uncis.
Sic Lycios Troasque; ferox Patroclus agebat,
Donec Ithameneo Sthenelai patre creati
In caput afflicti saxo, ceruice sub alta
Frangeret et nervos, et fortes solueret artus:
Tum Troiana acies, cumque; his interritus Hector,
Tantum concessere retrò, spaciumque; dederunt,
Quantum aliquis iaculari hastam in certamine possit
Egregius bello iuuenis, uel mittere telum
In pugna rapidi contortum uerbere lori:
Tantumdem fugere retrò tum Troes Acheos.
Hic bonus ante alios conuertit pectora Glaucus
Sensit enim sua terga premi. nam proximus ipsi
Magnanimus Batycleus erat, Chalcone creatus.
Is laribus patrijs habitarat in Hellade celsa,
Diuitijs opibusque; potens, reliquosque; beatus
Inter Myrmidonas, medium cui pectus acuto
Confodit gladio conuerso corpore Glaucus.
Cum sonitu ille cadens plangentibus incidit armis,
Ingenti Danaum luctu: quia scilicet armis
Vir fuit egregius, Phrygibusque; optata relinqueas
Gaudia. qui cuneos densantes frigida circum
Membra Batyclei stantes, rapere arma laborant.
Nec Danaï cessere loco. tum martius heros
Meriones, uirtute uirum belloque; ualentem

Hellas olim
Theffalia.

Meriones.

Nomine

Nomine Laogonum confecit, Onetore forti
 Progenitum : atq; idem fuit Ida flamen in alta,
 Vertice Gargareo Iouis inclyta templa tenentis,
 Quem prope diuina populus pietate colebat.
 Atq; hunc Meriones, qua mala adnectitur auri
 Perculit, atq; uno confectum uulnere liquit.
 Merionem tectumq; armis, clypeoq; latentem
 Sperans Aeneas iaculo contingere, & hastam
 Coniicit : illa uolans cautum præteruolat hostem,
 Stridens, ferratoq; momordit acumine terram,
 Parte tremens reliqua stetit, indignatus inani
 Frustratum se istu Aeneas, tum talibus ultrò

Aeneas Me-
 rionii.

Merionem alloquitur. Si quod mea dextera misit
 Meriones te aliquo tetigisset uulnere telum,
 Illa ferox animi rabies te tota profectò
 Liquisset : quod & es, nec strenuus inde fuisses.

Ad quem Meriones. Etsi bellator in armis
 Fortis es Aenea, tamen omnia uincere dextra
 Grande laboris opus fuerit tibi : si tamen isto
 Nomine fortè tibi placeas, quòd uiribus altis
 Præualeas, tamen & mortalem te esse memento.
 Quod si fortè mihi deinceps occurreris, hasta hac
 Confossus, nobis decus immortale relinques,
 Diti animam Stygio sub tristia tartara mittes.

Meriones
 Aeneæ.

Hunc ita castigans Patroclus. Talibus, inquit,
 Meriones dictis nihil est opus, an tibi probris
 Certanti, Troiana dabunt se terga, relicto
 Corpore, quod circa paribus confligimus armis?
 Straueris hinc aliquos concedent fortè repulsi.
 In manibus belli ratio est, & fortibus armis :

Patroclus
 Merioni.

G Consilij

22 Consilij in uerbis. non est opus ergo loquentem
 Nunc mihi te fieri : dextra res nostra gerenda est.
 Talia Patroclus fatus processit. at ipsum
 Meriones sequitur, simul incedentibus ambo
 Dijs similes. qualis uerò de montibus altis
 Redditur, auditurq; fragor, radice recisi,
 Arboribus, longè strepitu resonante cadentum
 Ramorum : talis tum reddebatur ab illo
 Campestri sonitus certamine, mutua pulsu
 Arma armis trepido ferientibus agmine in ipso
 Iam nemo poterat Sarpedona noscere dium,
 Tam confusus erat congestu & pulueris atris
 Obsitus, usq; adeò concreti plena cruoris
 Arma situ iacuere atro squalentia, telis
 Tecta superfusis. quem circa Troës Achiuis
 Commisti, haud aliter certantes agmine densò
 Consudere acies, quàm uerno sidere muscæ
 In patulis ouium caulis ad plena uolantes
 Mulctra auidæ, saturantq; famè, et se lactibus implet
 Haud aliter Troianæ acies, Danaùmq; phalanges
 Mutua ad exanimum miscebant arma cadauer.
 Iuppiter intentis oculis hæc prælia spectans,
 Nusquam auertebat faciem : tum plurima secum
 Voluebat reputans animo, super inde futuro
 Patrocli interitu. num præset ab Hectore cesum,
 Mox super exanimi procumbere corpora nati,
 Illic ut moriens uita spoliatur & armis :
 An maiorem illic stragem cumulare uirorum.
 Voluenti hæc animo, tandem sententia sedit,
 Troas ut arceret Patroclus, & Hectora uersus

Muscis com-
 parat Tro-
 ianos &
 Græcos.

Iupiter de
 morte Pa-
 trocli delibe-
 rat.

Mcenia

Mœnia per campos multa cum cæde uirorum.
 Hæstoris ergo metu mentem concussit acerbo,
 Iniecitq; fugæ trepidum deformis amorem.
 Ille uoluntatem Iouis imperiumq; sequutus,
 Et currum conscendit, equosq; in frena coëgit,
 Arripuitq; fuga tam se quam cætera Troum
 Milia : nec Lycij cœpta in statione manebant
 Amplius, attoniti cernentes triste cadauer
 Regis, & arma sui tam squalida puluere fœdo,
 Confusam tabo faciem, tam strage cruenta
 Opletum telisq; uirum Sarpedona dium,
 Qui Ioue succedente animos in martia bella
 Conciderant, tanto fugientibus impete Teucris.
 Exutum uita spoliant Sarpedona & armis
 Myrmidones, quæ magnanimo Patroclus Achilli
 Asportanda suis dedit in tentoria, & altas
 Ad naues socijs. Tum Iuppiter æthere summo
 Confidens, Phœbum alloquitur Vade inclyte Apollo
 Corpus ad exanimum Sarpedonis, abluè primum
 Concretam tabo sanie, dein corporis artus
 Fœdatos prope fluuiali spargere lympha,
 Ardua delatos Priamæe mœnia Troiæ,
 Posthæc ambrosiæ succis insperge perungens.
 Vestibus induito post immortalibus ipsum,
 Fratribus officium geminis Letho atq; Soporì
 (Sunt etenim celeres ad talia munera fratres)
 Iniungens, referant Patriæ, Lycijsq; reducant,
 Atq; ibi præcipuè referentes urbe reponant.
 Hic illi cognati omnes, ciuesq; & amici,
 Et cari facient pulcherrima funera fratres,

Cadauer Sar
 pedonis
 Myrmido-
 nes spoliant.

Iuppiter A-
 pollinis.

Lethum &
 Sopor fra-
 tres.

G 2 Et

Et tumulum statuent, & iusta tropæa locabunt,
Aeterno positum signantes carmine marmor.

» Hic siquidem suus est honor, hæc laus una sepultis.

Sic ait. ille patris iussis parère paratus,
Deuolat idæi summo de uertice montis,
In loca sanguineæ sibi non incognita pugne.
Protinus extractum telorum è strage cadauer,
Et procul abductum, fluuiali abstersit in unda
Ambrosiæ, spargens succo, immortalibus ipsum
Vestibus indutum Letho dedit atq; Sopori
Fratribus. hi celeres Lycijs retulere, locantes

Lethū & Sopor
cadauer
Sarpedonis
in Lyciam
referunt.

Vrbe in præcipua. dum sic alibi ista geruntur,
Interea Patroclus equos equitesq; fatigans,
Automedonte citas frenis moderante quadrigas,
Insequitur Lycios palantes æquore toto,
Et Troas celeri repetentes mœnia cursu,
Demens, qui cari præcepta oblitus amici

ἰπιφώνη-
μα.

Liquerit, atq; ideo tristi se protinus ipsum
Exitio intulerit. Sed plus diuina uoluntas

» Humana ratione ualet. nam Iuppiter ipsi

» Exitium præfens, & ineuitabile fatum

Obiecit : quem duxit eò deus, unde superstes
Amplius haud rediturus erat. quem deinde uirorum
Victrici Patrocle manu primum' ue supremum' ue
Excipis? Adrestum simul, Autonoum q;, & Echedæ,

Quos deinde
occiderit Pa-
troclus.

Et Perimum Megaden, et Epistora cum Menalippo,
Nec longè hinc Elasum, post Muliom, inde Pylarten.

His ita confectis, reliquos fuga longius omnes

Abstulerat : sic uestana formidine captos,

Vt nisi præcelsam turrin ascendisset Apollo,

Ardus

*Ardua turrifera cepissent Pergama Troiae
Sub manibus Patrocle tuis Argiua iuuentus.*

*Ne equidem Diuus Patroclum euertere, Troas
Conseruare uolens, ter ad alti moenia muri
Rumpere conatum, ter reppulit ere corusco
Obiecti clypei manibus caelestibus, ipsum
Quartò insultantem uesani demonis instar,
Sic deus alloquitur Procul hinc Patrocle faceffe,
Nam te fata uetant capere alta Pergama Troiae
Inchyta, quae magnus non expugnabit Achilles:
Qui tamen ut reliquis, ita te praestantior ipso est.*

Apollo Pa-
troclo.

*Sic ait. at metuens Patroclus Apollinis iram,
Retro longè abiit: fulgentibus Hector in armis
Constitit ad Scæam sistens fugientia portam
Agmina, consilij incertus, num pugnet in hostem
In medios sese insinuans, an Troas in urbem
Et Lycios cogens in moenia tuta receptet.*

*Talia uolenti, sub imagine principis Asij
Astitit in longum mittens iaculator Apollo,
Viribus atq; etate ingentis principis Asi.*

Apollo in fi-
guram Asij.

*Matris is Hectoreæ Cisseidos Asius idem
Frater erat, iuuenis genitore Dymante creatus,
Proxima Sangario tenuit loca culta fluenti
Per Phrygiam. cui tunc similis deus, Hectora magnū
Talibus alloquitur. Quid nunc fortissime cessas
A pugna usq; adeò ceu degener, esse decebat
Quem nunc eximium? quòd si mihi dextra dedissent
Numina robusto tantas in corpore uires,
Quantis ipse uales, uel item maioribus uti,
Hoc ego te eximerem lachryomsi munere belli.*

Apollo He-
ctori.

Protinus ergo agē dirige equos, uersaq; quadrigas

Patroclum contra, decus hoc si forsā Apollo

Ipsē tibi tribuat, misso prosternere telo

Ingentem uirtute uirum. Sic fatus Apollo

Conticuit. iubet Hector equos componere fratri

Cebriōni, frenisq; manu demittere in hostem.

Ipsē aciem subiens turbabat cuncta tumultu

Agmina multiplici Danaūm, cuneisq; suorum

Ostentans insigne decus. tum præcipit Hector

Cebriōni, rectā in Patroclum flectat habenas,

Omissis Danaūm reliquis. quo Locrius heros

Conspēcto, è curru citus euolat, & pedibus se

Credidit, in leuamq; relatam transtulit hastam,

Marmoreum dextra rapiens nec inutile saxum,

Quodq; tenere manu posset, coniecit in hostem,

Viribus emissum quantis tum posset, & ipsam

Cebriōnis moderantis equos & frena tenentis

Tam forti mediam percussit uulnere frontem,

Vt per & extremam galeam, per & ossa cerebri

Viscera sincipitis penetraret in intima telum,

Binaq; defluerent ante ipsas lumina plantas.

Ipsē suos oculos anima fugiente sequutus,

Decidit exanimis currus de culmine saltu,

More uiri subeuntis aquam, pronusq; iacebat

In caput, & siccam conspersit sanguine arenam,

Ille nothus Priami generosi filius olim.

Cui ferus illudens Patroclus, talia fatur

O factum malè, quàm doctus contendere saltu,

Quàm perit ille agilis uir ad omnia, quàm bene uasso

Venari magnos potuisset in equore pisces

Tempestate

Cebriōnem
interimit
Patroclus.

Vrinatoris
dicit.

Amarulenta
irrisio Patro-
cli in Ce-
briōnem.

Tempestate aliqua deprensus, & ostrea captans
 Sustentare suos comites, qui curribus altis
 Nam bene desiluit perplani in puluere campi.
 Sunt etiam Troës docti contendere saltu,
 Ut uideo. sic uana ferens, sic ille cauillans,
 Tendit in exanimem uiolenti more leonis:
 Qui dum maculat oues pauidas, caulasq; subintrat,
 Mortifera rabidum percussus arundine pectus
 Ipse sua uirtute perit. Patroclus in hostem
 Haud secus insiluit. quem spectans martius Hector,
 Desiluit e curru, & uenientem fertur in hostem.
 Quales magnanimi duo per iuga summa leones,
 Quos uesana fames acuit, pro corpore cerui
 Exanimi certant, & mutua praelia miscent:
 Tales hi duo prestantes certamine martis,
 Circa Cebriionis decertauere cadauer,
 Mutua praeualidis misturi uulnera dextris.
 Tum capta arripiens Hector ceruice cadauer,
 Vendicat ad sese retrahens, quod uindice dextra
 Corruptum pede Patroclus retinere laborat.
 Interea toto pugnantibus agmine Graijs,
 Et Troum cuneis, sicut cum flamina uenti
 Obuia conseruere, ingentis ad ardua syue
 Vnà Eurisq; Notusq; ruunt, & culmina certant
 Eruere hinc atq; hinc, ornos sagosq; comantes,
 Aesculeasq; ruunt frondes, fragor intonat ingens
 Alterno sonitu, stridentibus undiq; ramis,
 Arboribus fractis crepitantibus, obuia tota
 Ventorum arbitrio uolitant folia eruta syluæ:
 Sic Danaï Troesq; in mutua funera dextris,

Patroclus &
 Hector Itoni
 bus similes,

Ventis omnia proster-
 nentibus se-
 re ubiq; sed
 & aprissime
 comparat
 confictus ex
 arcituum.

Inanisq; ruunt animis, prorsusq; timoris
 Immemores, tum Cebrionen iuxta arma uolabant
 Crebra uirum, clypeos multis quatentibus hastis,
 Lethifero grauibus uolitantibus ære sagittis.
 Grandibus hic etiam feriebant obuia saxis
 Scuta uirum, gladijsq; in mutua fata ruebant.
 Grandibus ipse iacens membris, sed puluere sædum
 Cebriones, oblitus equos, oblitus et artis,
 Qua currus regere et frenos auriga solebat.
 Meridies, iam cœli medium Sol attigit igneus orbem,
 Maxima tum crudi feruebant prælia martis,
 Missilibus citroq; ultroq; uolantibus inter
 Sol inclinatus, Et per utraq; actes. postquã autem pronus Olympo
 Sol stetit, et magnæ repetebat Tethios undas,
 Tum uires Danaum magis inualuere, nouumq;
 Concepere animis robur. tunc ergo iacentem
 Cebrionem rapuere inter tot milia Troum,
 Pertractumq; armis spoliant, nudumq; relinquunt.
 Patroclus ter in aduersas clamore phalanges
 Inuectus, uultuq; truci, feruoribus iræ
 Significans confectum animum ferus irruit, ipsi
 Omnia persimilis Marti, totiesq; nouenos
 Lumine uitæ spoliat, cum deinde maligno
 Dæmonio similis quarto ferretur in hostem,
 (Iam siquidem tibi fatales Patrocle sorores
 Admouere manus) tunc illi Phœbus Apollo
 Obuius occurrit, truculentus, sæuuus, et atrox,
 Terribilis. sed ne diuum cognoscere possent
 Mortales oculi, circumdatus ære multo,
 Stans acie in media miscentum prælia, terga
 Patrocli

Patrocli robusta manu percussit, & altos
 Conuertit, latosq; humeros, retroq; reduxit,
 Conuerso galeam capite excutit, illa fragorem
 In terram collapsa dedit, tum uertice cristæ
 Puluere sanguineo defœdabantur equinæ,
 Quadrupedum ante pedes abiectæ, nec prius unquã
 Fas erat has cadere & maculari puluere cristas,
 Quæ prius hoc illustre caput cœlestis Achilli
 Texerat, & toties defenderat. illius ergò
 Gestandæ decus eximium nunc Iuppiter hosti
 Priamidæ dederat, sed & ipsi morte propinqua
 Blanda relicturo mortalis lumina uitæ.
 Tum telum in manibus quod grande Menœtius heros
 Robustumq; tulit, totum confregit Apollo.
 Post clypeum ex humeris, thoracem è pectore soluens,
 Ante pedes prostrauit humi. stetit ille dolore
 Hac noxa attonitus, mente & spoliatus & armis.
 Ecce superueniens à tergo comminus hastam
 Inijcit inter utrunq; humerum uir Dardanus illi
 Panthoides Euphorbus, & acer cquestribus armis,
 Et pedibus celer, & iaculis certare peritus.
 (Is quandoq; uiros uiginti solus ab altis
 Deturbarat equis, & curribus, usq; adeò artis
 Militiæ gnarus fuerat) nunc uulnus acerbum
 Influxit Patrocle tibi prior omnibus idem,
 Haudquaquam lethale tamen: namq; inde reuulso
 Ausugit iaculo, seq; in loca tuta recepit,
 Non ausus conferre manum uel nudo & inermi
 Patroclo, qui iam plaga confectus acerba
 Diuorum atq; hominum, sociorum in densa refugit

Agmina, deuitans instantis uulnera sati.
 Quem spectans Hector fugientem, & uulnere tarantū,
 Protinus assequitur Danaeas ante phalagas,
 Et latus extremum coniecta uulnerat hasta,
 Sic ut perfosso extaret de corpore ferrum
 Aduersi lateris : quo demum uulnere uictus,
 Cum sonitu super arma cadens Locræus heros,
 Ingenti mœrore animos affecit Achiuū.
 Ceu ualido maclatus aper quandoq; leoni,
 Si quando fontem potum uenere ad eundem
 Ambæ in monte feræ celsæ tenet ardor utrunq;
 Potandi, prior ille subit, uetat ille, superbo
 Certat uterq; animo : tandem leo robore prestans,
 Et uirtute animi, multo sudore fatigans
 Maclat aprum, multoq; necatum uulnere linquit.
 Sic fortem eximius Patroclum contudit Hector,
 Milia crudeli qui tot modò miserat orco.
 Atq; huic insultans probra intulit ista iacenti.
 Iactator Patrocle, animo paulo antè superbo
 Alta minabaris ruiturum Pergama Troie,
 Et nostras te uelle domos euertere, captas
 Troiadum rapere antè nurus, tum classe parata
 In patriam deferre tuam, stultissime : namq;
 Harum in conspectu mihi currus atq; quadrigæ
 Passibus insultant rapidis, pugnamq; capeffunt.
 Ipse ego præ reliquis qui nunc Troiana frequentant
 Mœnia, sanguinei perago decora inclyta martis.
 A` quibus exitium auertens, pestemq; malignam
 In te conuerto. nam te hoc in puluere campi
 Infusæ comedent uolucres, tua uiscera diræ
 Depascentur

Non tribuit
 integram de
 nifi Patro-
 cli gloriam
 Hætori.

Insultat Pa-
 troclo He-
 ctor.

Depascentur aues : miserum te, cui nihil unquam
 Auxilij tulerit tuus ille inuictus Achilles,
 Qui proficiscenti tibi talia uerba loquutus
 Dicitur. O animi pars unica & altera nostri,
 Huc Patrocle caue redeas nisi sanguine thorax
 Antè tibi Hectoreus manet perfossus & hasta
 Et uirtute tua. persuasit talia dicens
 Aut animi uicio, uel adhuc ætatis ineptæ
 Stulte tibi. Tunc sic Patroclus ad Hectora, sensus
 Iam linquente animo. Siquidem te gloria uana
 Nunc nimis extollit, tanquam tu uiceris Hector,
 Et me nec Phœbus, nec Iuppiter hostis iniquo
 Merferit exitio : possunt namq; omnia diui.
 Et facile hoc ipsis fuit, ut me morte uolentes
 Multarint præmatura, qui fortia primùm
 Detraxere humeris arma omnia, numine uerso
 Tum Iouis, occidit nudum non æquus Apollo,
 Vulnere tam afflixit diro mea terga secundus
 Euphorbus Pantho genitus, tu tertius hasta
 Fodisti iam semianimem, iam prorsus inermem :
 Quales si bis naçta decem mea dextra fuisset,
 Omnes consimili letho mea dextra dedisset.
 Verùm hoc nunc dictũ tibi habe, quod pectore in imo
 Condere te iubeo : nec enim tibi uita superstes
 Ista diu, nec uirtutis flos ille manebit.
 Iam te fata uocant, tibi iam lux ultima uitæ
 Imminet, inuictò quam mox sub Achille subibis.
 Talia dicentem, uita indignata reliquit
 Hunc florem ætatis plorans, roburq; iuuentæ,
 Lumen & ærium fugit auersata sub umbras.

Patroclus
 Hectori.

Prædicat
 mortem pro
 pinquam
 Hectori.

Quem

Quem licet exanimem, tamē his affatus es Hector
 Quam mihi maturam mortem Patrocle minaris
 Vaticinans, quis nouit an hæc uentura trahatur,
 An minus? ipse etenim quantumuis fortis Achilles,
 Matre licet genitus diua, tamen occidet armis,
 Occidet & nostri percussus acumine teli
 Forsitan, & uitam nostro sub Marte relinquet.
 Hæc dicens, & calce premens, educere telum
 Nititur, & ducta leuat hasta informe cadauer,
 Quod quatiens excussit humi, teloq; reducto
 Automedonta petit, feriendi insanus. at illum
 Abstulit eripedum fuga non mortalis equorum,
 Quos dii Peleo donum immortale dederunt.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XVII.

Non latuit fortem Menelaum casus Atridem
 Interitus Patrocle tui, qui fortibus armis
 Per media irrumpens pugnatum milia Troium
 Auxilium tulit exanimi, & sædata iacentis
 Membra tuebatur: ceu paruū sedula mater
 Defendit uitulum, quem primo enixa labore est.
 Atrides hastamq; manu, clypeumq; ferebat
 Pendentem ex humero, morti exitioq; paratus
 Qui primus uenienti obstet, contraq; resistat.
 Sed non Panthoides neglectum Euphorbus habebat
 Patrocli casum: namq; affuit, & Menelaum
 Talibus alloquitur Populos Menelaë gubernans,
 Care Ioui, mitte exanimem, spolia ista relinquens
 Sanguine sparsa mihi. nam Troiū primus ego ipsum
 Robustis

Euphorbus
 Menelao.

Robustis ualidæ percussis uiribus hastæ,
 Vulnere confodiens, ubi confertissima stabat
 Pugna uirum. sine nunc igitur spolia ampla referre
 Me Lycijs Phrygibusq; meis, ne forsitan ira
 Percitus, hoc dulcis spoliem te lumine uitæ.

His indignatus uerbis: Prò Iuppiter, inquit
 Atrides, haud fas fuerit sic mente superba
 Se cuiquam iactare, & sese extollere factis,
 Haud quicquam meritis laudum: nec pectore pardus
 Tam ferus est, uis magnanimi non tanta leonis,
 Nec suis indomiti, quos & furor effrat, & uis
 Toruos esse facit, quantum se Euphorbus ab hastæ
 Arte ferox iactat. nec enim sic flore iuuentæ,
 Nec quod equum domitor, nec si uirtute superbit,
 Queis nihil ille ualet, qui me uelut inter Acheos
 Arguit ignauum. Sed non puto præpete fretus
 Dexteritate pedum, sub amatæ coniugis unquam
 Amplexus, iterumq; ad pignora cara redibit.
 Sic ego nunc uiresq; tuas & uana retundam
 Somnia, si conferre manum mihi fortè parabis.
 Quin moneo, refer in cuneos te, & in arma tuorum,
 Ne fortasse tuo pœnam de sanguine sumam.

Menelaus
 Euphorbo.

His nihil Euphorbo uerbis persuasit Atrides.
 Quin mage nunc (inquit) fratrem Menelæe peremptum
 Abs te, ulciscar ego, & pœnas hoc nomine sumam.
 Iactabundus enim uelut hæc mihi uerba profaris,
 Liquisti dulces thalamos uxoris amatæ,
 Et uix legitimi contacta cubilia lecti,
 In luctu & mœrore tuos natosq; parentesq;
 Ipse quidem miseris solatia iusta rependam,

Euphorbus
 Menelao.

Si caput

Si caput his afferre tuum, si fortia possim
 Arma tibi detracta, senis deponere Panthi
 Phrontidis et pulchrae in manibus, sed longa facebant
 Verba procul, res ista manu ferroq; gerenda est.

Hæc dicens, hasta clypeum percussit acuta,
 In quo lenta tenax curuabat acumina ferrum.
 At Iouis Atrides ueneratus numina, contra
 Ibat in Euphorbum, medijsq; per intima uentris
 Viscera transegit ferrum, uulnusq; sequutus

Menelaus
 Euphorbum
 interfecit.
 Hunc se fuisse
 dicit a-
 pud Quidi-
 um Pythago-
 ras.

Viribus adiuuit, donec de corpore cuspis
 Parte alia extaret, qua tergo est proxima ceruix.
 Insonat ille cadens, magno simul arma cadentis
 Increpuere sono: tum quas bona gratia pinxit
 Immaduere comæ conspergine sanguinis atri,
 Auro atq; argento nitidæ, gemmisq; decoræ.

uocabor
 a formæ de-
 scriptione.

Quale per æstatem uiridantis germen oliuæ
 Agricola in campo colit, et producit amœno,
 Quam rigat unda recens, qua lymvida uena scaturit
 Allabens, quam uentorum suauissima pascunt
 Flumina, tota suis uestitur floribus arbor:
 Quam si forte ruens uehementior aère turbo
 Corripiat, sternit baccas, folia omnia terræ
 Deijcit, ipsa suum luget uiduata decorem.
 Talem Panthoïden deiectum uulnere acerbo
 Atrides, uita exutum spoliabat, et armis.
 Qualis ab aërio digressus uertice montis
 In stabula alta leo furit, aut pascentia Letis
 In campis armenta bouum pro uiribus audax
 Inuadit, primumq; ingentis corpora tauri
 Aggreditur, toto cum sanguine uiscera pascens

Dilaniat,

Dilaniat, canibus latrantibus undiq; circum
 Concurfante manu paftorum : non tamen aufi
 Aut conferre manum, aut propius confiftere, uerum
 Iam non audaces animos timor occupat ingens.
 Sic nemo Menelaë tibi Lycium ue, Phrygum ue
 Audebat conferre manum. nunc ergo tuliffet
 Arma ablata uiro, nifi id inuidiffet Apollo:
 Qui fimilis Mentæ Ciconum ducis, oraq; uocemq;
 Hecfora talibus alloquitur Marti equiparandum.

Tu nunc Hecfor equos fruftra infectaris Achillis,
 Captu difficiles, nec qui mortalibus ullis
 Inducant parère animo, nec præter Achillem
 Vectorem accipiunt diua genitrice creatum.
 Interea fimilis Marti Menelaus Atrides
 Corpus ad exanimum Patrocli, fanguine Troum
 Aeftuat, & Pantho genitum confecit acerbo
 Vulnere, præftantem multis uirtute manuq;
 Euphorbum, rapuitq; atro cum fanguine uitam.

Sic ait, humanisq; deus fe immifcuit armis.
 Priamides magno confufus corda dolore,
 Tum primùm uigili luftrabat lumine turmas,
 Et fpolia agnouit, pulcherrimaq; arma trahentem,
 Proffratumq; fole iuuenem, cui cruda fluebant
 Vulnera, fanguineis ceu uiuo è corpore riuis.
 Extemplò in primas acies fe turbidus infert,
 Flammæ fimiles radios iacientibus armis.
 Quem fimul Atrides properantem accurrere uidit,
 Perculfus mœrore animum: Prò Iuppiter, inquit,
 Arma ne Panthoide? te ne hic Patrocle relinquam?
 Occifum pro laude mea, pro nomine Achiuum?

Apollo fub
 fpecie Men-
 tæ Hecforem
 alloquitur.

Menelaus fe
 cum.

Quam

Quam uereor, ne si spectent me forsā Achiui,
 Non ausum conferre manus cum principe Troium
 Hectore, ut ignauum dictis incessere pergant.
 Tum metuo, ne me plures orientur in unum,
 Et circumueniant, et iniquo Marte trucident.
 Imminet in multis stipatus milibus Hector
 Dardanidum. Sed quid mea mens tibi talia fingis?
 Quisquis enim diuino homini diuisq; probato
 Congreditur, persepe in aperta pericula uitæ
 Inuoluit sese ipse uolens. nemo ergo timoris
 Arguerit me Graiugenum, qui cedere Marti
 Viderit Hectoreo, superi quem uiribus audent,
 Pro quo ceu socijs depugnat Iuppiter armis.
 Si tamen Aiacem conuenero, fortiter ambo
 Vel diuos contra pugnabimus, arma referre
 Corpus et exanimum si forte queamus Achilli:
 Prestiterit ratio hæc, quamuis mala. talia secum
 Dum uoluit Menelaus, adest iam proximus Hector
 Dardanidum stipante globo, tum uersus Atrides
 Lenta ferens retrò uestigia, lumine toruo
 Dudum respiciens: generosi more leonis,
 Quem manus à stabulis abigit pastoria, telis
 Vndiq; coniectis, et ob hoc animosa canum uis.
 Ille minax, iraq; oculos torquente recedit
 Inuitus. sic Atrides à funere abactus
 Patrocli, postquam sese ad sua signa recepit,
 Vestigans Aiacem oculis Telamone creatum
 Querebat, tandemq; aciei in parte sinistra
 Conspicit hortantemq; suos, hostesq; fugantem.
 Magno illos siquidem terrore implebat A pollo.

Menelaus
 leoni allum
 latus.

Hunc

Hunc igitur cursu assequitur, dextraq; prehensum
Talibus alloquitur generosi filius Atræi

Ajax, festinemus opem præstare iacenti
Patroclo, spoliato armis, et lumine uitæ :

Menelaus
Aiæci.

Corpus ut ad magnum tantum referamus Achillem.

Armis namq; ferus potitur præstantibus Hector.

His animum dictis turbatus maximus Ajax,

Per medios ruit armatos, cui fortis Atrides

It comes. est Hector iam corpus inane trahebat

Patrocli, spoliatum armis, ut fronte resecta

Projiceret canibus truncum esurientibus, escam.

Affuit interea Phœbææ lampadis instar

Contectus clypeo, atq; armis radiantibus Ajax.

Quem cernens, cuneis Troum se immiscuit Hector

In currum subito insiliens, Peleia in urbem

Arma ferenda dedit socijs, famam inde perhennem

Aeternumq; petens laudum decus, ipse iacentem

Patroclum clypeo protexit maximus Ajax.

Ceu leo, qui sylva, catulis comitatus in alta

Venantes uidet ire procul, uidet obuia ferre

Arma sibi, toruum spectans, uellitq; sub alta

Fronte supercilium, quo lumina contegat. Idem

Hinc Ajax, inde Atrides defendere certant

Exanimem, magnoq; animum mœrore grauati

Optabant conferre manus, et cernere ferro.

Tum Glaucus satus Hippolocho, socia arma ferentū

Dux Lyciūm, toruē inspiciens, sermone molesto

Hectora perturbans. Quis, ait, pulcherrime Troum

Glaucus He
ctorem incre
pat.

Te nunc torpor habet? qua nunc formidine marces,

Longè his inferior pugna? quia scilicet errant

H Qui

Qui te præcipuum, qui dicant esse peritum
 Militie, audacemq; manu: quo robore, fortes
 Cum fugias, age qua populum seruabis et urbem
 Arte tuam? nemo in fortes pugnabit Achiuos
 Et Lycijs: nostri quia nulla est gratia facti,
 Cum tot pro patriaq; tua et pro gente tuorum
 Pugnemus, quo nam reliquos uirtute minores
 Eripies pacto, è manibus timidissime Graiùm?
 Cum Ioue progenitum magno Sarpedona dudum,
 Tam fidum tibi, tam uobis socia arma ferentem
 Obscenis aubus, canibusq; reliqueris escam:
 Cuius uita fuit nobis persepe saluti.
 Quod si nunc Lycij credant mihi, et audiat omnis
 Hic populus, patriam repetentes protinus omnes,
 Alta reliquemus peritura mœnia Troia.
 Si quid enim Troës laude et uirtute ferendum
 Fortiter auderent, iam dudum exangue cadauer
 Obtinuissimus. quod si fors æqua dedisset,
 Pulchra tulissimus Sarpedonis arma perempti,
 Reddita pro Danaïs: cum tantum plurima Graiùm
 Turba sequuta ducem, bello consumpta cruento
 Conciderit. Nunc te non sustinuisse pudendum est
 Vnius aspectum Aiacis, cum forte uideres
 Pugnantem e regione, nec ausum quolibet illi
 Conferere arma modo: quia sit te fortior armis,
 Et longè uirtute animi tua robora uincat.
 Talia dicentem iam dudum lumine toruo
 Aspiciens, contra sic reddidit inchyus Hector
 Glauce animo talis tam uerba superba profert,
 Te siquidem ratione alijs præstare putarim

Hector Glauc
 co.

Qui

Qui Lyciæ cunq; arua colunt opulenta feracis.
 Nunc tua dicta tamè mihi mentem et pectus acerbât,
 Qui captum tanta insimulas formidine, ut unum
 Vnius aspectum Aiæcis contra arma ferentis
 Non tulerim, retrò uisus cecisse uocanti.
 Non ego cornipedum strepitum ceu uictus equorum
 Pertinui, non arma uirum, non tela minantum.
 Sed Iouis humano potior sententia sensu est:
 Ille dat oppressis uirès, adimitq; superbis,
 Victoresq; facit quos uult, uictosq; uicissim.
 Nunc ades huc age amice, ut coràm cernere possis
 Quælia designem: num sim, quem me esse proteruè
 Mentiris, timida mentem formidine captus:
 Num' ne aliquè Danaùm præstantem robore multo
 His arcere queam manibus, ne funera cæsi
 Capta Menœtiadæ sibi uendicet. ista loquutus
 Clara uoce suos, hortatus in arma, uocabat.

Nunc Lycij, nunc Dardanidæ, nunc Troës amici, Hector suos
hortatur.
 Este auri, subeat uobis nunc bellica uirtus,
 Si qua fuit prior ulla animis, ut robore uestro
 Adiutus, uictorq; insignibus induar armis,
 Quæ cæso per nos Patroclo auferre decebat.
 Talia uociferans, medijs è militibus Hector
 Proripuit sese, & necdum per multa profectos
 Camporum spacia assequitur, qui pulchra ferebant
 Arma, Menœtiaden quibus exornaret Achilles,
 Tum procul à pugna commutans arma, resumptis
 Aeciadæ induitur, sua mittit ad Ilion altum.
 Induit arma igitur magni immortalia Achillis,
 Quæ dij Peleo dederant, Peleus Achilli

Hector A-
 chilla arma
 sibi induit.

Iam senior nato : sed non tamen ille sub armis
 Consenuit patrijs, indutum talibus ergo
 Iuppiter aspiciens passu procul ire superbo,
 Concutiens caput, hæc effudit pectore dicta :

Jupiter He-
 ctori in A-
 chillis armis
 superbienti
 minatur, &
 vires immit-
 tit.

Hei miser, haud etenim quicquã reminisceris Hea
 Quæ te fata manēt, quàm sit tibi proxima dura (stor
 Mortis acerba dies. nunc tu immortalia summi
 Arma uiri indutus, nimia plus parte superbis,
 Arma uiri indueris, quem ferro horrentia Martis
 Agmina tota tremunt, cuius nunc morte tulisti
 Extinctum comitem generosum pectore forti.
 Arma autem, indulgens propriæ immoderatus iræ,
 Eripuisti humeris. Sed nunc te ego uiribus auctum
 Eximijs dabo, ut his uirtus respondeat armis.
 Semper enim bello bonus & uirtute fuisti,
 Nullo ex hoste pedem retulisti turpiter unquam:
 Arma manu feret Andromache tua, nuper Achilli.
 Dixit, cæruleisq; oculis pater annuit, isthæc
 Omnia & Hectoreis aliena arma artubus aptat.
 Talibus instructum grande in certamen ituro
 Mars comes it, graubus dux & truculentus in armis.
 Viribus hi ualidis auxerunt Hectora diui.
 Iamq; ille ad socios atq; ad sua signa reuersus,
 Voce bonus clara, & longe fulgentibus armis
 Esse uidebatur, magno non dispar Achilli,
 Non ita dissimilis, procerum tum quemq; scorsim
 Hortatur, Mesthlenq; Medontaq;, Therfilochumq;
 Glaucum, atq; Hippothoũ, Desinora, & Asteropœũ,
 Phorcynq;, Chromiũq;, his additur Ennomus augur.
 Hos ita uociferans hortatus in arma ciebat :

Quos He-
 ctor secum
 duces ha-
 buerit.

Auribus

Auribus accipite ô sociæ tot milia gentes,
 Non quia tot socijs aut tantæ molis egerem
 In bellum, patrijs excitos sedibus ipsos
 Vos ego conduxî comites: sed ut inclÿta Troiæ
 Mœnia, Troianasq; nurus, paruosq; nepotes
 Mecum à belligeris conseruaretis Achiujs.
 Præmia quæ propter uobis præciosa rependam,
 Et bona constituam iusti solatia uictus,
 Excitet ut reliquos tam libera copia: quorum
 Qui rectâ inuadens Danao conflixerit hosti,
 Aut uincet præclare, aut morte occumbet honesta.
 Hæc etenim ratio est, & consuetudo sub armis.
 Qui uerò licet exanimem, Patroclon ab hoste
 Ereptum, intulerit Phrygibus, Troumq; pbalangi,
 Dimidium dabit huic spoliolum maximus Aïax
 Deuictus, medium ipse feram, non ergo minores
 Quàm quibus ipse fruar, laudes famamq; tenebit.

Hector suos hortatur.

Mouerat his animos dictis, & concita Troum
 Pectora: mox Danaos infestis undiq; telis
 Inuadunt, spe sublatis, se posse superbo
 Eripere Aiaci Patrocli exangue cadauer
 Dementès, qui non animis cladem antè uiderent
 Venturam. siquidem plures cecidere sub hasta
 Magnanimi Aiacis, qui tunc Menelaon Atriden
 Alloquitur. Generose, inquit, Menelaë, uocatos
 Huc agè siste duces Danaùm, quoscunq; licebit,
 Aut fors obtulerit. nec enim nos hinc redituros
 Incolumes, spes ulla subest, aut ferre cadauer
 Patrocli è manibus Troum, fortasse futurum
 Alitibus canibusq; escam, dulcemq; rapinam.

Promittit de uicti Aïacis spolia.

Aïax Menelaon.

Menelaus
Græcorum
ducibus.

Configunt
acies circa
Patroclum ca-
daver.

En uenit exitium minitans graue martius Hector,
Atq; inimica premens circum tegit omnia nubes
Densantis nebulae. quos nunc potes ergo uocato
Auxilium Danaos. paret Menelaus, & alta
Voce ciens : Proceres, inquit, fortissima Grauius
Pectora, adeste citi, quicumq; sub Atridarum
Viuitis imperio, quorum tot milia turmas
Auspicio regitis (qua uobis ex Ioue summo
Gloria uera uenit) nec nomina uestra tumultus
In tanto numerare licet, nec quemq; uidere
Cui loquar : huc properate alacres, & adeste salubri
Nobis auxilio, pudeatq; relinquere praedam
Patroclum canibus. clamantem talia Atriden
Non procul existens Ajax audiuit Oileus,
Primus & accurrit : post Idomeneus, & ipsi
Mertones Marti similis : tum caetera certo
Turba carēs numero. quis enim cōprehendere possit
Nomina tot procerum, mox instaurata gerentium
Prælia? sed Teucris duce conflixere priores
Hectore, ut irati maris aestuat unda resistens
Fluminis illapsi contrā uenientibus undis,
Littora summa mari reboant : tam Troës Achillis
Impete uesano miscentur, inane cadaver
Vnanimes circum Danaï stant, atq; resistunt
Obiectis clypeis. sed & ipsos Iuppiter atris
Offundit tenebris. nec enim Patroclon Atrides
Oderat, eximium comitem : scelus esse nefandum
Hoc reputans, si pascat aues, catulosq; uoraces
Carne sua. atq; ideo socios exciuit, ut essent
Auxilio. Teucris tunc irrupere priores

In Danaos.

In Danaos, subitoq; iacens liquere cadaver,
 Cedis adhuc avidi: nullo tamen inde perempto,
 Sed stupidum retulere pedem. licet haud ita multum
 Abfuerit, quin exanimem spolia ampla tulissent,
 Vertissentq; fuga Danaos. nisi maximus Ajax
 Troianos turbasset agens, qui robore forti
 Corporis & specie post magnum solus Achillem
 Præstabat reliquis Danaum. per is agmina Troum
 Rupit apro similis, celsis qui in montibus olim
 Latratu resonante canum circumdatus, ira
 Aestuat, & seui metuendus acumine dentis
 Dispergit per tota fugans lustra inuia sylvæ.
 Talis erat magni Telamonis filius Ajax,
 Per Troas, per & arma ruens hostilia, circum
 Qui stabant Patrocle tuum generose cadaver,
 Rapturi, & patriæ (si sic fortuna tulisset)
 Laturi decus eximium, Lethi inde Pelasgi
 Filius Hippothous, loro ex umbone reflexo
 Ingentis clypei, talum traiecit utrumq;
 Patrocli loro inserto, per densa trabebat
 Agmina correptum stringenti fune cadaver.
 Grata ferens Teucris solatia, grata superbo
 Priamide: sed successum fors dura negabat:
 Namq; sibi infelix mortemq;, & triste paravit
 Exitium. quo nemo illum prohibere, nec ullo
 Eripere ingenio potuit, nec uiribus ullis.
 Illum namq; sequens per confertissima Troum
 Agmina, præclari Telamonis filius Ajax
 Assequitur, summumq; ferit per castidis orbem.
 Cristate & fortem uegrandi uulnere conum

Ajax apro
 similis.

Hippothous
 cadaver Pa-
 trocli trahit.

H 4 Diffidit,

Ajax Hippo-
thoum in-
terficat.

ωάθος,

Schedius oc-
ciditur ab
Hectore.

Diffidit, & per maxillam graue uulnus adigit
 In caput, unde atro cerebrum cum sanguine fufum
 Defluxit, dextramq; sequens madefecit, & hastam,
 ille animo linquente cadens, elapsa reliquit
 Lora manu, faciemq; cruento in puluere foedans
 Procubuit, procul à patria, procul ubere terra
 Lariffa, caris nec iufta parentibus olim
 Præmia perfoluit, breuis imperfecta iuuentæ
 Tempora fortitus, manibus cum uictus & hafta
 Magnanimi Aiakis caderet. iam utribus audax
 Hector in Aiace iaculum librabat acutum.
 Quod per inane uolans dum confpicit ille, reducto
 Corpore uitabat, dextramq; ictumq; fefellit.
 Hinc Schedium petit Iphitiden, qui Phocide terra
 Duxerat armatus lacrymofa in bella cohortes:
 Mœnia qui Panopea colens, tot gentibus unus
 Præfuit imperio. cui tum compage sub ipfa
 Offea fpinarum per uincula uulnus adigit
 Tam graue, ut extaret summo de corpore ferrum
 Circa humerum. fonat ille cadens, fimul arma cadentis
 Illifa in fonuere folo. tum maximus Ajax
 Magnanimum Phorcyna petit, genitore creatum
 Hippothoo, mediq; adigit per uifcera uentris
 Perfolfo thorace enfem, cum forte pararet
 Exanimum clypeo defendere & enfe parentem.
 Ille cadens, terramq; manu fimul ore cruentus
 Contigit, & fugientem afflauit in aëre uitam.
 Interea socijs comitantibus inclytus Hector
 E pugna parat ire retrò, & difcedere in urbem.
 Quos contrà Danaï magno clamore coorti

Phorcynâ

Phorcynā Hippothoumūq; trahunt, armisq; decoris
Et patris & nati geminata cadauera nudant.

Iam nec Marte pares, nec robore Troēs Achiuis,

Excelsūm repetunt se uicta satentibus armis

Iliōn. at Danaī propria uirtute superbi,

Elatiq; animis, nihil huius nomine sortis

Attribuere Ioui. Sed enim Ioue natus Apollo

Epytidē similis Periphanthi, os, uerba, colorem,

Præconi, patriā qui dudum clarus in arte

Consenuit, tali Aeneam sermone lacepsit

Aenea, quō nam pacto sine numine diuūm,

Atq; his inuitis, resides super alta sedetis

Pergamā? quando hostes propria uirtute superbi,

Elatiq; animis, hominum tot milia uictis

Insultant, uobisq; malum clademq; minantur,

Tanquam certa manu uictoria parta triumphet.

Quā uobis plus quā Danaīs fauet ille deorum

Maximus, atq; optat uos uincere Iuppiter æquus:

Sed uos, ut uideo, capti formidine, nullas

Audetis conferre manus, nec uincere bello.

Talia dicentem Aeneas agnouit, & alta

Hectora uoce uocās. Vos, inquit, & Hector & omnes

Troiani proceres, & qui socia arma tulistis,

Num pudet esse animo tali? sic turpiter hosti,

Cedere? sic Danao nos uertere terga sequenti?

Quis tamen assistat diuūm mihi? nempe ego summum

Arbitror esse Iouem, qui nobis consilia isthæc

Immittat, faueatq; uolens. agite ergo feramur

Hinc rectā in Danaos, nec permittamus ut altas

Ad naues referant Patrocli exanguē cadauer,

Troiani in
urbem referunt.

Apollo Aeneam alloquitur.

Aeneas Hectori & aliis ducibus.

Ceu nacti securo repulsis ocia nostris.

Talia uociferans, sese ipse per agmina priuum

Proripuit, quem mox alij, pars magna, sequuti,

Aeneas Leocriton flexit.
In Danaum turmas structa irrupere phalange.

Tum bonus Aeneas fortem Leocriton armis,

Quem genuit magni socium Lycomedis Arisbas,

Eximium letho iaculo prostrauit acuto.

Quem subita miserans Lycomedes morte cadentem

Lycomedes Amythaona
Cominus Hippasiden lethali Amythaona telo

Prostrauit, fixumq; reliquit in epate ferrum,

Qua sunt parte breui propiora pericula uitae.

Ille ex Peonia praediuite duxerat acres

Et promptos in bella uiros. post Asteropaum,

Fortia quaeq; manu peragens. hunc ergo solutis

Defectum genibus, foedoq; in puluere stratum

Strennuus ingemuit carum Asteropaeus amicum,

Et simul in Danaos grassantibus irruit armis.

Sed frustra stabant obnixae grandibus hastis,

Et clypeis Argivae acies, et milite dense

Ad corpus Patrocle tuum. tum maximus Aiax

Aiax hortatur socios.
Pluribus hortari socios, incendere dictis,

Virtutemq; animosq; uirum, nec cedere quenquam

Corpore Patrocli sinere, aut pugnare remissis

Robore, ui, uirtute, manu: sed tela feroces

Mittere, in hostiles aciem conuertere turmas.

Quae dum cuncta facit Telamonis filius Aiax,

Oblita purpureo iam sanguine terra stuebat,

Plurima iam Troum et sociorum turba cadebat,

Et simul Argiuum, nec enim non caede cruenta

Hi quoq; pugnabant, sed corpora plura cadebant

Troiugenum,

Troiugenūm, dum sic in mutua uulnera dextris
 Insurgunt, dubiumq; student propellere Martem.
 Sic utrinq; pari tolerabant praelia motu,
 Sicut ubi ignigenæ miscent incendia flammæ,
 Iamq; nec apparent cœlo purissima Solis
 Lumina, nec radijs argentea Luna refulget:
 Usq; adeo nebula tecti caliginis atræ
 Pugnabant, dum Patroclum sibi quisq; iacentem
 Adserere, & raptare manu, & defendere certant
 Et turba procerum, pignantum in nube coorti
 Pulueris. interea pugnare remissius extra
 Pulueream noctem (nec enim contexerat omnem
 Aëra, nec montes terrarum culmina, nubes)
 Magnanimis fortes commisti Troës Achiuis.
 Qui tamen in tenebris & opaca in nocte feroces
 Conseruere manus, lethalia tela strebant,
 Mittebantq; manu, ferroq; in fata ruebant
 Mutua, præstantes reliquis, atq; optima bello
 Pectora, tum fratres Thrasymedes Antilochusq;
 Nestoridae gemini, nondum audiuere dolendum
 Patrocli interitum: sed adhuc pugnare putabant
 Ante alios in prima acie. cum deniq; cædem
 Cognouissent, sociūmq; fugam clademq; uiderent,
 Eminus inde tamen, procul atq; à nauibus aliis
 Rem gessere manu. senior nam talia Nestor
 Iussa suis dederat, quæ non transire licebat.
 Interea bellum lacrymabile crescit in horas,
 Iam labor, & seuus certaminis ardor anbeli,
 Iam sudor calidus per corpora tota fluebat,
 Iam genus & fure, iam uultus, lumina, plantæ,
 Vulneribus

Comparatio

Thrasyme-
des & Anti-
lochus.

Comparatio

Vulneribus concisa labant, ad Achillis amicum
 Et fidum comitem, quem tunc sibi quisq; studebat
 Optimus adferere: ac si quis distendere pellem
 Taurinam iubeat, crassam pinguedine multa,
 Multorum manibus, terræ desudet omasum,
 Et liquor omnis humi. sic ipsum tempore paruo
 Patroclum in diuersa, manus numerosa, traherat,
 Cum se posse suam sperarent Troës in urbem
 Pertrahere, ad naues Danaï. sic praelia utriq;
 Feruebant. nec Mars populorum concitor, illa
 Sorte mouebatur, nec spectans talia Pallas,
 Et si praua lidæ stimulata furoribus iræ
 Pro sic exanimo Patroclo Iuppiter illa
 Luce uiros & equos affecit clade cruenta.

Nec dū ad magnanimū fama hæc peruenit Achille,
 Tam carum cecidisse uirum, quo tempore utriq;
 Pugnabant procul à ratibus sub moenibus urbis:
 Hic ubi tum pugnare suum sperabat amicum,
 Inde breui rediturum ad se. namq; esse scirebat
 In fatiis, sine Patroclo non posse superbum
 Ilion excindi, cum matrem sæpe rogasset
 Accipiens reditum, si quid senientia magni
 Patroclo diuina Iouis portenderet ipsi
 Aut triste, aut letum. uerū illi cærule mater
 Tantum significare mali, tam insignis amici
 Interitum nunquam uoluit, sed utriq; pepercit.

Quidam e
 Græcis ipsos
 hortatur.

Interea infestis concurritur undiq; telis
 Corpus ad exanimum, sese per iacta uicissim
 Probra laceffentes. Danaum cum è milibus unus.
 Turpe (inquit) socij fuerit, si fortè coactum

Ad naues

Ad naues repetamus iter, terræ omnibus istuc
 Sufficiet spaciū: satiusq; hic mortis honestæ
 Munere defungi, quàm Teucris cedere laudem,
 Et decus, ut referant intra sua mœnia, cæsi
 Membra Meneziadæ. tum sic è Troibus unus
 Si fatum superare uiro decus, inquit, in uno
 Permittit, cur non alijs simul omnibus idem
 Annuat hoc ipsum? nemo ergo hæc prælia uestrum
 Detrectet. dictis his hortabantur utrinq;
 Sese alacres, fragor armorum ferit aurea cœli
 Sidera, & aërio ferrum clangore resultat.
 Iamq; & Achilles equi procul à certamine pugna
 Discurrere uâgi, gemituq; & uoce fremebant,
 Quàm primum dominū prostratum in puluere sicco
 Aurigam sensere sub Hectore principe Troum.
 Quos tamen Automedon Dioreos inclyta proles
 Verberibus uerbisq; regens hortatur amicis,
 Nunc terrere minis pergit, nunc cedere flagris.
 Illi nec pictas naues, & littora cursu,
 Aequora nec lati repetebant Hellepontis,
 Non in dura retrò potuerunt prælia cogi.
 Sed uelut immoto statuæ de marmore fixæ
 Signa sepulchralis tumuli, qui continet ossa
 Mortua siue uiri, defunctæ siue puellæ:
 Sic illi immoti, & firma in uestigia nixi.
 Alter in alterius capita inclinata tenentes,
 Perstabant curru iuncti, lacrymasq; ciebant,
 Quæ calidæ miseris malas per & ora cadebant,
 Aurigæ desiderio mittentibus ægri
 Signa animi gemitus, uiridis coma fluxit utriq;

Quidam è
 Troianis ad
 suos.

Equi Achil-
 lis immobilis
 stans.

Equi aurigæ
 missum plo-
 rant.

Per

Per iuga, caesaries squalebat densa iubarum.

Quos cum despiceret summo miseratus Olympo

Iuppiter e-
quos misera-
tur.

Iuppiter, hæc secū. Ha miseri, uos' ne addere Achil

Mortali decuit, uos nulla morte domanda

Stirpe fatos? num' ne ut casus doleatis iniquos,

Aerumnasq; hominum. nec enim de semine natis

Nihil uita hu-
mana calami-
tosius.

Mortali, & superas uite carpentibus auras,

Humano est usquam genus arumnosius ullum.

Non tamen hos currus, non uos moderabitur Hector,

Non alius, raptis nunc ille superbiat armis

Improbis, & fama frustra se iactet inani.

Nunc ego uos pedibus celeres, animoq; feroces

Esse dabo, & solidas superaddam in corpora uires,

Vt socium magni incolumem referatis Achillis

Automedonta citi ad naues, lituusq; relictum.

Hæc & adhuc tribuam uobis decus: ite futuri

Victores, & fata uirum numerosa cadentum

Visuri: donec Tethys uaga lumina solis

Condat in Oceanum, & terrarum frigida noctis

Contegat umbra solum. Sic fatus Iuppiter, aptas

Iuppiter e-
quis nires &
animos im-
mittit.

Instaurauit equis uires. illi ocyus aura

Excussere iubis squalorem pulueris atris,

Et currum rapuere citi, per tela, per hostes,

Per Troas, per & Argiuos. tum tristis & amens

Pro socio Automedon, ruit in densissima Troam,

Agmina: ut anseribus portans fata ultima uuln.

Sed facile urgentum se exemit ab agmine Troam,

Per medias acies multos, perq; arma sequutus,

Nec tamen excepto quoquam, nec uulnere lesus.

Solus enim uacuo in curru, nec mittere tela,

Nec

Nec retinere manu potuit spumantia frena,
 Aemonida tandem Laërcei filius ipsum,
 Alcimedon, post terga uidens, atq; ultima currus
 Poijt iuga consistens. sic est affatus amicum:

Automedon, quis enim diuûm tibi inutile misit
 Consilium in mentem? contra tot solus ut ausis
 Milia conseruisse manus, iacet inclytus heros
 Ille Menœtiades, spolijs indutus Achillis
 Hector & arma ferens humeris aliena superbit.

Alcimedon
 Automedon
 ti.

Cui celer Automedon. Cui gloria talis Achiuûm
 Contigit Alcimedon, uel cui contingat, equorum
 Frena manu, & currus moderari morte carentum?
 Cut, nisi Patroclo forti, uitalibus auris
 Dum frueretur adhuc: dira nunc morte peremptus
 Ille iacet, fato nimis heu prœuentus acerbo,
 Quin tu frena manu capis hæc, & flectis habenas,
 Ipse ego desiliens curru fera prælia dextra
 Experiar. dicto citius magnum insilit axem
 Alcimedon, & frena manu capit: alite curru
 Desilit Automedon. quod dum uidet inclytus Hector,
 Versus ad Aeneam, qui tum propè constitit, inquit:

Aenea consultor, equos (ut opinor) Achillis
 In pugna uideo, nequaquam illa arte peritis
 Commissos, stultoq; regi moderamine uani
 Aurigæ: quibus (ipse uelis modò) posse potiri
 Me confido equidem. nec enim contra uenientes
 Expugnauerimus facili ratione, feroces
 Ingenio, & uirtute animi. Sic dixit, at illi
 Paruit Anchisa genitus. tum pellibus ambo
 Tecti humeros bubulis, ibant crepitantibus armis.

Hector
 Aeneæ

Hector &
 quorum A-
 chillis potiri
 se posse spe-
 rat, sed iu-
 sta.

Quippe

Quippe graues multo Mauortia corpora ferro,
 His socij accedunt Chromiusq; & corpore diuis,
 Aretus similis, ducti spe laudis equorum
 Corripiendorum, stultiq; & pectore cæci.
 Namq; opere in tanto multus fundendus utriq;
 Sanguis erat: quippe Automedon confecit utrunq;
 Vulnere mortifero. qui ui, qui robore fretus,
 Et uirtute animi prudens, Iouis alma precatus
 Numina, sic fidum uerbis affatur amicum.

Alcimedon, ne discedas hinc longius, inquit,
 Né ue abeas, nec equos porrò hinc agè: suspicor autè
 Hecloa Priamiden tam pulchris uelle potiri,
 Idq; daturum operam, nec ab hoc certamine quicquã
 Antè remissurum, magno quàm rursus Achilli
 Sistantur, qui nos etiam nunc perdere letho
 Aestuat, & turbare acies atq; agmina Graium,
 Ni prius insidias illi fraudemq; struamus.

Automedon
 Aiacebus.

Hæc dicēs, conuersus et Aiaces uocat, & Menelaũ.
 Aiaces, Menelaë duces, decora inclyta Graium,
 Huc agite, exanimem defendite, ferte frequentes
 Auxilium, quicumq; animis præstatis & armis,
 Et nostras acies, & nos à morte propinqua
 Eripite. en lacrymosa ferentes prælia miscent
 Hector & Aeneas, Troum fortissima bello
 Pectora, perturbantq; acies, atq; agmina rumpunt.
 Ista sed in manibus sita sint (ut cuncta) deorum,
 Ipse quidem iaculum mittam: sed Iuppiter ipsum
 Diriget, & curæ nos nostraq; solus habebit.
 Dixit, & emissam manibus uibrantibus hastam
 Coniicit. illa uolans Areti transijt orbem

In graeco ubi
 que est nō in
 manibus, sed
 ἐν γούνασι
 κείσθαι.

Ingentis

Ingentis clypei, zonam per ad intima uentris
 Iliu peruadens. sicut cum fortè securim
 Impegit iuuenis, bouis inter cornua crudi,
 Ille cadit plangens ingenti corpore terram:
 Haud secus Aretus cecidit, telum intus adhærens
 Viscera confodit. tum telo maximus Hector
 Automedonta petit, ueniens quod corpore flexo
 Vitatum, ferro telluri infigitur atræ,
 Summa parte tremens. Tum uerò Martius horror
 Inualuit, totusq; furens effudit habenas.
 Tum gladijs res coepta geri, tum cominus omnes
 Conseruere manus. sed enim duo fulmina belli
 Aiaces subeunt pugna, mistasq; repenti
 Diremre acies. ueriti quos maximus Hector,
 Et celer Aeneas, Chromiusq; per agmina retrò
 Auersum retulere pedem, sub strage relicto
 Areto exanimi, quem strennuus exiit armis
 Automedon, iactabundusq; hæc uerba profatur.

Nunc habet ipse sua quædam solatia mortis
 Patroclus, licet occiderit contemptior illo.

Talia uociferans currum conscendit, onustum
 Areti spolijs, conspersus sanguine casti,
 Et plantas ambasq; manus: per cuncta leoni
 Carniuoro similis, qui iam præpinguia tauri
 Viscera depastus, spumas agit ore cruento.

Mox iterum super exanimi certamen obortum
 Ingens, luctificum, pugnam instaurante Minerua.
 Cuncta uidens etenim demisit Iuppiter illam
 De cælo Danaïs iussam summittere uires,
 Et reparare animos: nec enim fuit una uoluntas

l Illius,

Aretum occi-
 dit Autome-
 don.

Insultatio
 Automedon-
 tis.

illius, aut uno stabat sententia motu.
 Sicut ubi aëriam de cœlo Iuppiter irim
 Demittit, signum aut belli mortalibus ægris,
 Aut hyemis gelidæ, quæ sola laboribus arcens
 Humanum reficit genus. at iumenta moratur,
 Et pecorum gregibus uenit improba. talis ab alto
 Vertice delapsa est nimbo circumdata Pallas,
 In medios sese immittens dea præpes Achiuos,
 Nunc hos, nunc alios compellans uoce manuq;
 Rursus in arma trahens. iam stabat proxima Atride
 Ante alios Menelæi tibi, quem uoce diserta,
 (Phœnici similis, simul & mentita figuram)

Pallas Mene
 lao.

Talibus alloquitur. Fuerit Menelæi pudendum
 Cùm reliquis, tum præcipuè tibi triste & acerbum
 Hoc facinus, si te uiuo comes ille superbi
 Aeacide, canibus Troiæ sub mœnibus altis
 Præda relinquatur. uerùm hic age strenuius esto,
 Et comites in bella cie, rape in arma phalangas.

Menelaus
 Palladi non
 agnita

Cui uocem bonus Atrides. ô maxime Phœnix,
 O' uenerande senex, utinam mihi Pallas adauctas
 Instaret uires, & tela ualentia præstet,
 Non ego defuero Patroclo. scilicet illum
 Deseruisse queam, quem sic ego semper amarim!
 Cuius & interitu miserè confluctor acerbo,
 Sed uelut ignis edax consumens omnia, seuo
 Pectore grassatur, sternens rapido omnia ferro
 Hector, & in partes quascunq; agit agmina secum.
 Cui fauet, & laudem non æquus Iuppiter auget.
 His animo letata hilari fuit innuba Pallas,
 Se primum ante alios, sua numina prima uocari.

MOA

Mox genua atq; humeros Menelai robore fulsit
 Præcipuo, audaciq; animum uirtute repleuit,
 Humani cohibens affectus corporis omnes
 Parte bona, prudens inserta audacia, diuæ
 Ingenio, leni et placido. Tum proximus astant
 Patroclo, medios iaculum contorsit in hostes.
 Fortè Podes fuerat satus Eëtione, beatus
 Diuitijs animiq; bonis, et ab Hectore cunctis
 Rebus honoratus, fidos comes inter amicos.

Hunc medium, qua zona coit, confixit Atrides,
 Visceraq; infixum penetravit ad intima ferrum.
 Ille cadens, sonitu ingenti super arma ruebat.

Quem celer Atrides correptum ex agmine Troium,
 Ad sua pertraxit. Tum proximus Hectora Phœbus,
 Phœnopis Asiadæ formam mentitus, et ora,
 (Priamidæ, ex clara patria, hic fuit hospes, Abydo)
 Talibus alloquitur succendens pectora dictis

Quis te, quis Danaum defugerit amplius Hector?
 Quis ue reformidet? postquam metuisse uideris
 Ignauum bello Atriden, quem spreueris antehac.
 Qui nunc magnanimo Podes te spoliavit amico
 Solus, et exanimem traxit, rapuitq; iacentem.
 His animum dictis mœrore obduxit acerbo
 Hæctoris, ille furore amens, metuendus et armis,
 Irruit in densas acies. tum Iuppiter altam
 Aegida concutiens, obduxit nubibus Idam,
 Et simul intonuit clarum, letissima Teucris
 Signa ferens, uertitq; fuga trepida agmina Graium.

Primus Peneleus Bocotius agmine uerso
 Terga dedit fugiens, humerum percussus adacto

Pallas Menelao uires inuermittit.

Apollo Hectori.

Græcorum fuga.

Aduersum leuiter iaculo, quod miserat acer
 Pulydamas, & ad ossa cutem perstrinxerat imam.
 Hector Alectryonis generosum Leiton hasta
 Vulnerat, interiora manus mucrone reuellens.
 Qui properè omisso dubiæ certamine pugne,
 Terga fugæ circumspiciens dedit : & licet hasta
 Armatus, tamen haud hosti formidine captus
 Audebat conferre manus : tum Leiton hasta
 Vrgentem Idomeneus petit Hectora, inutile missum
 Idemmo in thorace stetit, tremuitq; refractum
 Dura super dextra, ferro tenuis, ossa papillæ.
 Quo uiso timere Phryges, tum maximus Hector
 Deucaliden ferro petit Idomenea reducto,
 In curru stantem : sed aberrans perculit hasta
 Ceranon aurigam, qui Merionæa regebat
 Frena manu, pulchræ qui linquens mœnia Lyæi,
 Primus ab undiuagis egressus nauibus ibat,
 Tristia bella pedes, Cretensiaq; arma sequutus:
 Vicissetq; manu, celeres nisi fortè quadrigas
 Immisisset, & à fato eripuisset acerbo
 Idomenea ducem, confectus ab Hectore, telo
 In dominum missio, sic fata aliena subisset.
 Namq; sub aure graui per malum saucius ictu
 Dentibus excusis, linguæ compage resecta
 Decidit è curru, tum frena iacentia terræ
 Meriones tulit, bis compellans Idomeneum
 Tu nunc, inquit, equos impelle, & coge flagellis
 Veloces repetant cursu non deside naues.
 Non ne uides scissas Danaùm languescere uires?
 Cui bonus Idomeneus parens, correpta frementi
 Terga

Meriones
Idomeneo.

Tergâ flagellat equûm. (siquidē timor altus habebat,
 Oppleratq; animum) nec Atriden illa minorem,
 Nec magnum Aiace[m] latuit Iouis alma uoluntas:
 Qui tunc arma daret uictis uictricia Teucris,
 Mutaretq; uices. Cum sic Telamonius Ajax

Ajax focius.

O socij, tam nemo (inquit) sine pectore uenit,
 Tam sensu est stolidus, qui non agnoscere possit
 A' Phrygibus nunc stare Iouem, nos esse relictos.
 Nulla quidem illorum mittuntur inania tela,
 Siue ea mittat iners, siue optimus. omnia nobis
 Spicula uana cadunt: cum Iuppiter impius illa
 Dirigat, hæc molli figantur inertia terra.

Optima nunc igitur parète & uera monenti,
 Corpus ut exanimum magno referamus Achilli,
 Et socijs, quorum nunc ingens pectora mœror
 Occupat, hæc clades, tot funera nostra uidentum,
 Dicentumq; manus fugiendas Hectoris, atq;
 Præualidas uires, percundum in nauibus ipsis.
 Nunc ergo è socijs aliquis legatus Achilli

Nunciet, interitum casumq; iacentis amici:
 Quem nondum hæc audisse puto tristissima luctus
 Nuncia. sed nullum uideo: tam tristis & atra
 Condita nube uiros caligo obduxit, equosq;.

Optimum A
 iacis consili-
 um.

Iuppiter omnipotens quæso hanc auertere noctem
 A' Danaûm nunc gente uelis, precor æthera clarum
 Esse iube, miseros da clara in luce nidere,
 Perdere si placitum est, si nos tua dextra reliquit.

Talibus orantem lacrymis, miseratus ab alto est
 Iuppiter, & nebulas fulgenti dispulit aura.
 Tum sol emicuit, faciesq; miserima pugnae

1 3 Tota

- Tota oculis patuit, tum primùm maximus Aiax
 Versus ad Atridem. Circumspice nunc Menelaë,
 Inquit, an inuenias Nelida Nestore cretum
 Antilochem, si uiuat adhuc, atq; ocyus ipsum,
 Ire iube, ferat ut magno tristissima Achilli
 Nuncia, crudeli cecidisse sub Heatore casum,
 Quo non de socijs fuerit coniunctior ipsi.
- Paruit Atrides, & mox abit inde: leonis
 In morem, qui clausa petens umentia, sub ipsa
 Insultans stabulis, hominesq; canesq; fatigat,
 Qui tota uigiles bubilia nocte tenentes
 Defendunt, ferus ille fame, nocturnus edenda
 Esuriens inhiat prædæ: sed seuit inani
 Trux rabie feritas, quia tela iniecta, facesq;
 Nocturnas metuit, ferientibus undiq; solum
 Tot manibus canibusq; ferum licet, inde repulsum
 Mane abit, & tristi sub pectore concoquit iram.
 Haud secus exanimem Patroclum liquit Atrides,
 Inuitus. Siquidem capti formidine Graij,
 Membra reliquerunt Phrygibus laceranda superbis
 Patrocli. tum multa ferens Aiacibus, atq;
 Merioni mandata dabat: Decora inclyta Achiuum.
- Aiaces & Meriones, quis nunc memor extat
 Patrocli? quis nunc defendit ab hoste iacentem?
 Qui cælo cum uiuus adhuc frueretur & aura
 Talis erat, tamq; ingenio mansuetus amico
 Erga omnes: nunc uitali iacet æthere cassus.
- Hæc memorans, partes circumspiciebat in omnes:
 Non secus ac cælo è liquido Iouis armiger ales,
 Quo uiso uolucrum melior nec acutior ulla est,
 Conficiens

Conspiciens leporem sub amica fronde latentem
 Deuolat, arreptumq; necat, secumq; per auras
 Detulit. haud aliter tu nunc Menelæe, per omnem
 Vertebas oculos aciem, turbasq; tuorum
 Lustrabas circum, fortem si fortè uideres
 Nestoriden. quem mox ubi uisum à parte sinistra
 Hortantem socios, & praelia uoce cientem
 Nouisti, dictis affatus talibus illum
 Diceris ; Huc age Nestorida generose, dolorem
 Auditura grauem : quem dii, quem Iuppiter hostis
 Vertissent utinam. iam te cognoscere certò
 Arbitror, ex rebus presentibus omnia nobis,
 Quæ deus intulerit, quantam parat edere cladem.
 Stat penes infidos Troas uictoria, Gratium
 Optimus occubuit fato Patroclus iniquo.
 Cuius morte iacent consternata omnia Achiuum
 Pectora. Tu magno celeri legatus Achilli,
 Nuncia confecti tristissima defer amici,
 Hostibus ut pulsus properè defendat inermem.
 Namq; armis potitur dirus cœlestibus Hector.
 Defensum ad naues reserat. Mœstissimus isthæ
 Audijt Antilochus, tantæ noua nuncia cladis.
 Ingemuit lacrymans, & Atridæ paruit ultrò,
 Armaq; Laodoco sua commendauit amico,
 Festinans. at equi simul abduxere, ferentem
 Nuncia magnanimo quæ non uoluisset Achilli :
 Te tamen haud generose animus Menelæe ferebat,
 Auxilium ut ferres pressis hostilibus armis
 Antilochi socijs. abitu namq; ipsius ægri
 Conflabantur. sed mox Thrasymede remisso

Menelaus
 Antilochus.

Ad Pylios, repetis Patrocli exangue cadauer.
 Ambobusq; refers Aiacibus, Antiochum te
 Ad naues misisse citas, qui nuncia magno
 Deferat Aeacidae, diræ tristissima cladis.

Menelaus
 Aiacibus.

Non tamen illum (inquit) quamuis irata gerentem
 Pectora, Priamidae, promittere possumus ulla
 Venturum ratione. etenim qui possit inermis
 Hostibus armatis se opponere? dum licet ergo
 Consilium capiamus Acheis utile rebus,
 Quo nos exanimi potiamur corpore, & ipsum
 Ex Troum clamore manu rapiamus Achium,
 Nos quoq; uitemus tam certa pericula tuti.

Aïax Mene-
 lao.

Ille respondens magnus Telamonius Aïax
 Omnia rectè, inquit, statuis Menelaë. sed isthuc
 Vos audere decet, teq; ipsum Merionemq;
 Vos rapite insultu celeri, & subducite pugna,
 Sublatumq; auferte humeris. nos tuta ferentum
 Terga manu dabimus, nos propulsabimus armis
 Heçtora, Troianosq; alios, ut & ante cruentam
 Sæpius unanimi contraximus agmine pugnam.

Menelaus &
 Meriones
 corpus Pa-
 trocli rapi-
 unt.
 Comparatio

Sic ait. Illi humeris sublatum protinus alii
 Subduxere procul Patrocli exangue cadauer.
 Tum Troianæ acies terga inuasere: canes ceu
 Vulnere confossum magnis latratibus aprum
 Inuadunt alacres, uenantum ante arma ruentes,
 Perniciemq; feræ minitantur. at ille resumptis
 Viribus obsistens, & se conuertit, & astans,
 Dentibus infrendens nunc hos, nunc uulnerat illos.
 Fit fuga, post alij subeunt, alijq; resistunt.
 Sic Troës, Danaos, tergis hæfere, sequentes,

Atq;

Atq; ita sepe manu facta non pauca ferebant
 Vulnera, sectati cedentes Troës Achiuos.
 Cum uerò Aiaces conuersi noxia in ipsos
 Tela retorquebant, cedebant Troës Achiuis.
 Nec quisquã procerũ, nec quisquã ex agmine primo
 Sustinuit pugnare ducum pro corpore casti.
 Hoc demum pacto est Patrocli exangue relatum
 Corpus ad undiuagas naues, littusq; relictum
 Sicut edax ignis captam grassatus in urbem
 Proxima queq; uorat, lateq; incendia spargit,
 Flamma furens magno uentorum impulsa tumultu
 Concrepat, undantesq; globos eructat in auras:
 Sic illi strictis equitum peditumq; cateruis,
 Prælia miscebant magno confusa tumultu.
 Sicut & è celfo nemorosi uertice montis
 Sæpe trabem uoluere fabri, malum' ue parandis
 Nauibus, & salebras per & inuia saxa trahentes
 Perfusi sudore simul, fessiq; labore
 Immodico fumant astu : sic membra ferebant
 Exanimata alacres Danaï, defensa dederunt
 Terga duo Aiaces. & sicut in arua ruentes
 Sylvarum prærupta tenent, obiectaq; totas
 Saxa morantur aquas, quæ fluctibus omnia inundat,
 Et campis latè stagnant, nec uiribus ullis
 Saxa mouere loco possunt, nec scindere rupes:
 Sic gemini Aiaces prohibent post terga suorum
 Instantes Troas, qui non minus ultima Graiũ
 Terga sequebantur : quos inter prima tenebant
 Inclutus Aeneas armis, & maximus Hector.
 Ac ueluti liquidum clamore per aëra sturni,

Comparatio

Alia comparatio.

Aut picæ ingenti uolitant, propè adesse uidentes
 Accipitrem, minimis uolucrum fera fata ferentem:
 Sic Danaùm iuuenes, quoties uiolentius instant
 Hector & Aeneas, pugna fugere relicta.
 Multa quoq; exciderant Danaïs fugientibus arma,
 Dum caua transiliunt altæ munimina fossæ,
 Non tamen à pugna cessatum est partibus ullis.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XVIII.

DVm sic immisti decertant Troës Achiuis,
 Arida persimiles rapientibus omnia flâmis,
 Interea ad magnum properans legatus Achillem
 Nestorides, illum ante rates & rostra sedentem
 Inuenit, ingentes agitantiem pectore curas,
 Quid factò sit opus. qui quædam talia secum,
 Cû gemitu : Hei quid (ait) rursus turbantur Achini,
 Præcipientesq; cito repetunt naualia cursu?
 Ne superûm (quod nunc ego suspicor, & mihi uates
 Suggesterit hic animus) permiserit ille supremus
 Arbitrer, hoc etenim quondam carissîma mater,
 Vaticinata mihi est, me uiuo, morte peremptum
 Visurum, qui Myrmidonum longè optimus esset.
 Hei mihi, ne fortis sit filius ille Menæti,
 Quàm metuo infaelix : cui iussa salubria bello
 Hinc proficiscenti dederam, cum prima dedisset
 Virtutis documenta suæ, atq; incendia belli
 Mouisset, nostra ad tentoria nota rediret
 Quàm primum, nec fortè manus cum principe Troï
 Hectore confereret. uoluentem talia secum

Achilles se-
 sum.

Occupat

Occupat Antilochus, lacrymisq; ita fatur obortis:

*Hei mihi Pelida fortissime, nuncia portans
Dira tibi aduenio, quam uellem ea nulla fuissent.
Patroclus iacet, exanimi pro corpore Troës
Et Danaï truculenta serunt certamina. at arma
Perfidius Hector habet, spolijsq; triumphat opimis.*

*Talibus auditis sic est turbatus Achilles,
Vt tegerent oculos nebula, nec lumine quicquam
Cerneret offuso tenebris. Tum pronus adustum
Corripiens manibus cinerem, nigramq; sauillam
Inspersit capiti, & faciem sœdauit honestam,
Et mundam tunicam. tum terra abiectus, utrisq;
Casariam uellens manibus, lugubria fatis
Tristibus ingemuit. tum uerò accurrere tristes
(Quas tecum Patrocle olim dulcissima prædæ
Pignora, captiuas abduxerat inter Achilles)
Et manibus famula plangentes pectora, & ora
Vnguibus infestis conserpere, uerba querelis
Et fletu miscere, graui imperfecta dolore,
Flebat & Antilochus, magnum complexus Achillem.
Detinuit manibus, ueritus ne fortè cruento
Ipse suum foderet iugulum' ue aut pectora ferro.*

*Talia plorantem, tam tristia fata querentem,
Audiit ex imo mater Thetis æquore natum,
Assistens tum fortè seni coniuncta parenti.
Ad quam tunc grauius flentem Nereides uadæ
Accurrunt, & quæ possunt solatia portant.
Quas inter Glaucèq; Thaliaq;, Cymodoceq;
Nesæe, Spiòq;, Thoeq;, Halieq; uenusta,
Cymochoë, simul Actæeque, & Linnorea,*

*Antilochus
Achilli mor-
tem Patrocli
nunciat.*

*Achillis per-
turbatio*

*Thetis plo-
rantem fili-
um Achillem
audit.*

*Nomina Ne-
reidum 33.*

Hinc

Hinc Melite, hinc et Iera, hinc Amphithoëq; et Aga
 Dotoq;, Prothoq;, Perusaq;, Dynameneq; (ne,
 Dexamine, sed & Amphinome, tum Callianira,
 Dorisq;, & Panape, cum formosa Galatea,
 Nemertesq;, atq; Apseudes, & Callianassa,
 Præterea Chymeneq;, Ianiraq;, dehinc Iânassa,
 Meraq;, & Orithyia, comasq; decens Amatheia,
 Atq; aliæ quæ iuxta aderant, antrum omne repleant,
 Quas Thetis uno omnes plangentes pectora questu
 Alloquitur, lugens simul ipsa. Audite sorores,
 Vt uobis quæ nunc patior querar impia sati
 Vulnera, me miseram, quæ natum è semine nostro
 Mortalem peperit, heroum qui maximus esset,
 Qui uirtute animi, qui robore corporis amplo
 Præstaret reliquis mortalibus. hunc ego quondam
 (Non secus ac, terra quæ crescit in ubere, plantam)
 Nutritum miseræ præmisi ad moenia Troiæ,
 Nauibus impositum, gesturum bella superbis
 Cum Phrygibus : qui nunc etiamdum uescitur aura
 Vitali, dolet, & tristem confectus acerbo
 Consumit mœrore animum, nec ferre ego quicquam
 Auxilij possum. tamen ibo, & ab æquore uisam
 Lugentem, causamq; mali luctusq; requiram,
 Et simul abstineat lacrymis luctusq; monebo.
 Sic satur lacrymans, antrumq; egressa relinquit.
 Quam circum lacrymis uadæ Nereides adsunt,
 Scindentes mare corporibus, dominaq; natantes
 Aequoreum comitantur iter. Iam proxima Troiæ
 Littora contigerant, in siccam protinus omnes
 Digrediuntur humum, qua longo ex ordine naues
 Stabant

Thetis Ne-
 reidibus.

Stabant subductæ, circum tentoria Achillis.
 Cui sua ploranti tristissima uulnera mater
 Astitit, & nati corpus complexa. Quid, inquit,
 Luctu conficeris? quid te mœrore fatigas?
 Ede palam, nec me celes carissime fili.
 Ab Ioue proueniunt hæc omnia, cui modo supplex
 Tendebas cum uoce manus, ut scilicet omnes
 Argui ad naues, atq; in sua castra redacti,
 Auxilioq; operaq; tuæ uirtutis egentes,
 Hæc te indigna pati quererentur, et improba Atridæ
 Facta faterentur. fiunt en omnia: quid nunc
 Ergo doles? illi plorans respondit Achilles.

Thetis A-
 chilli.

O genitrix, ea quæ memoras mihi Iuppiter author
 Cuncta dedit. sed qui fructus, quæ deinde uoluptas,
 Quæ ue sit utilitas mihi grata ex omnibus illis?
 Quandoquidem iacet ille animi pars altera nostri,
 Patroclus, nostris quem plus quam fortibus armis
 In lutum, uita spoliavit perfidus Hector,
 Atq; armis, quibus ereptis nunc ille superbit,
 Quæ dij Peleo dederant diuina parenti,
 Tempore mortali quo tu coniuncta marito es.
 Atq; utinam cum dijs ipsa immortalibus æuum
 Egisses, Peleus mortali coniuge ducta
 Iunxisset thalamos, non tu nunc anxia mater
 Nati infœlicis miseros querere dolores,
 Quo magis ut doleas, nunquam me deinde uidebis
 In patria reducem, postquam dolor intima pungens
 Pectora, non patitur miseram producere uitam
 Longius, ipse meo nisi telo perfidus Hector
 Concidat, & meritas pendat mihi sanguine pœnas,

Achilles
 Thetidi ma-
 tri.

Vlciscarq;

Vlciscarq; uirum, quo uiuo carior alter
 Non fuit in terris unquam mihi. talia fato
 Respondit, lacrymis plantas Thetis alba profusis

Thetis Achilli

Et te, sicut ais, cita mors manet inelyte fili,
 Sed prius Hectoreo tingens in sanguine dextram,
 Cui uitam eripies, cuius tu fata sequeris
 Temporis exigui spacio. sic dixit: at illi
 Reddidit ex imo suspiria pectore ducens

Achilles materis.

Filius Aeacides. Equidem carissima mater,
 Sicut ais, moriar, quando iacet ille meorum
 Optimus, et longè hinc animo carissimus idem,
 Cui non auxilio potui, non esse saluti,
 Ne procul à patria Troia sub mœnibus altis
 Hostili caderet perfossus pectora ferro:
 Non reliquis comitum quicumq; sub Hectoris acri
 Occubere manu, quia Mars homicida uetabat.
 Et nunc cum patrias non sim rediturus ad oras,

Telluris inutile pondus

Desideo ad naues telluris inutile pondus,
 Talis ego in bello, qualis non ullus Achiuum
 Antè fuit. sed consilijs, et diuite lingua
 Præstiterint alij, nec me cura ista grauarit.

- » Atq; utinam fera bella deiq; hominesq; relinquunt,
- » Tollaturq; nocens animis discordia, et iræ
- » Dulce malum plus melle nouo, quod sæpe uenienis
- » Dulcibus ipsa etiam sapientum pectora turbat,
- » Et more obtenebrat fugientis in acra sumi.

In quam nunc etiam me Agamemnō rector Achiuum
 Compulit infelix. sed nunc tamen ista sinamus
 Facta prius, licet ægri animis, et pectoris æstus
 Sedemus, tumidoq; addamus frena furori.

Sic

Sic opus est, sic res cogit, sic uelle necesse est.
 Nunc percussorem capitis super omnia cari
 Hectora conuentum aggrediar, post fata subibo,
 Quæ feret ipse deum rector, diuicq; uolentes.
 Namq; nec effugit mortem Tirynthius heros:
 Nec uires illi auxilio, nec amica fuerunt
 Fata Iouis: quamuis illi carissimus esset.
 Sed fatum hunc domuit, Iunonis & ira maligna.
 Sic si fata uocant, his me parere necesse est.
 Sed nunc laude aliquod, quam gloria certa sequatur,
 Dignum opus aggrediar: lugebit coniuge adempto
 Vna aliqua è Troum nuribus formosa, genasq;
 Conscindet, lacrymasq; manu siccabit utraq;
 Vt dudum abstinuisse sciant me fortibus armis.
 Namq; nec à pugna tu me carissima mater
 Nunc prohibere queas, nec persuadere, uolenti
 Corripere arma manu, sæuumq; inuadere in hostem.
 Huic contra Thetis albentes argentea plantas
 Reddidit. Hoc opus est fili, hæc res laude ferenda est,
 Te cupere Argiuum fessis succurrere rebus.
 Sed tua nunc Phryges arma tenent, quibus Hector
 Exultat: non illa diu tamè arma superbus amictus
 Induet. aduentans siquidem mors imminet illi.
 Verùm age ne pugnae te immiseris, ante reuersam
 Quàm tibi me uideas, ubi primus crastinus ortus
 Lucifer extulerit. cœlestia templa reuisam,
 Vulcanumq; petam, diuo pulcherrima ab illo
 Arma humeris latura tuis. hæc fata, quieuit,
 Ad nymphas conuersa suas. Ite, inquit, in altos
 Aequoris ite sinus, patrias remeate sub undas.

Thetis Achilli.

Dicite

Thetis Ne-
reidas dimit
tit.

Dicite cuncta seni uobis percepta marino.
Ipsa alti nunc tecta petam sublimia caeli,
Conuentura fabrum claudum, qui splendida mittat
Pelidæ arma meo. Tum se Nereides unâ
Præcipitant, subeuntq; sinus, atq; æquora uerrunt.

At Thetis interea summum conscendit Olympum,
Vt peteret mox arma suo pulcherrima nato.

Interea magno Danaï cessere tumultu,
Viribus Hectoreis. Iam stantem in littore classem,
Æquora iam lati repetebant Hellesponti.
Iamq; nec exanimem comitem defendere Achillis
Telorum à iactu poterant : iam Troës & Hector
Flammarum similes, Danaïs cedentibus ultrò
Abstulerant iterum Patrocli exangue cadauer,
Ter pedibus prensans ipsum ferus abstulit Hector,
Ter gemini Aiaces generosis uiribus usi
Hectorea reppulerant. contrâ ille obnixus in hostem
Nunc ruere aduersum, nunc stare, immania clamans
Nec fugiebat enim, nec retrò in tuta recessit,

Comparatio

Vt leo, qui prædam spaciofo naclus in agro
Arreptæ superincumbens uiolatus in hæret,
(Suadet enim uesana fames) auellere nulla
Pastores ratione ualent, nec uiribus ullis:
Sic gemini Aiaces Patrocli à corpore frustra
Hectora conantur prohibere, & pellere retrò.
Qui certè ereptum magna cum laude tulisset
Corpus inane uiri, in cœlo discolor iris
Clam Ioue dijsq; alijs demissa fuisset Achilli,
Iunonis monitu. Cui talia uerba profatur,
Surge (ait) Aeacide, tandem expergiscere, corpus
Eripe

Eripe Patrocli, pro quo sub mœnibus altis
 Pugnam conseruere animis ardentibus ambæ
 Et Troum Danaûmq; acies, ubi mutua miscent
 Vulnera, cum Danaï casum retinere laborent,
 Abstrahere ereptum super ardua Pergama Troës,
 Inclytus ante alios Hæctor, qui triste minatur
 Supplicium, summa caput à ceruice resectum,
 Patrocli se uelle cruci suffigere. uerùm
 Surge age, surge precor, ser opem, nec desere amicû,
 Cuius te pudeat membra hic inhumata relinqui
 Troianis canibus, tibi res foret ista pudori,
 Hosti ludibrio, si sic iuguletur ab ipso
 Hæctore, supplicium qui tam crudele minatur.

Cui celer Aeacides Quis te mihi nuncia diuûm
 Demisit cœlo. Tum decolor Iris Achilli:
 Iuno (inquit) ueneranda Iouis coniuxq; sororq;
 Clam Ioue dijsq; alijs habitantibus æthera summum.
 Illi respondens pedibus celer insit Achilles.

Sed qua nam pugna ratione immittar inermis,
 Armis Troiani nostris potiuntur, & Hæctor:
 Et me cara parens absistere iussit ab armis,
 Donec ab æthereo delapsa referret Olympo
 Arma mihi promissa. etenim promisit ab ipso
 Vulcano noua laturam, quibus induar, arma.
 Et non ulla meis humeris arma apta supersunt,
 Excepto Aiacis clypeo Telamone creati.
 Verùm pro socijs illum nunc stare tuendis
 Arbitror in condensa acie, & pro corpore amici.
 Cui leuis & pedibus uento uelocior Iris.

Armis nempe tuis Troianos esse potitos

Achilles
 Iridi.

Iris Achille

K

Scimus,

Scimus, ait : sed tu tantum te ex aggere fossæ
Troianis ostende, tui si forsitan ipsos
Cogat abire metus, si te modò uiderit hostis,
Terga dabit, Danaï uires animosq; resument,

» Et breuis omiffæ satis est cessatio pugne.

Talibus illa leues dictis effugit in auras.

Gratus at ipse Ioui est animo commotus Achilles,

Pallas ægide
munit Achil-
lem.

Cui fortes humeros Pallas muniuit acuta

Ægide, uelatum cingit caput aurea nubes.

Lumine cui claro circumdata flamma reluxit.

Comparatio

Ac ueluti, clarum qui fertur in aëra, fœnus

Urbis ab obsessæ tectis, quam continet alto

Insula cincta mari, sub aperti lumine solis,

Quo repetente suos thalamos, et in equore merso,

Nocturnos faciunt summis in montibus ignes,

Accendantq; pyras. ut si quis ab equore spectet,

Auxillum ferat obsessis, et plurima passis,

Detrimenta suam cingentibus hostibus urbem :

Sic ab Achilleo lucentes uertice flamma,

Æthera findebant radijs, aurasq; secabant.

Nam procul in summo late stans aggere fossæ

A muris, neq; se fœsis miscebat Achiujs,

Achilles a
fossa se osten-
dit Troianis.

Iussa nec oblitus matris neglexit amatæ.

Illic stans igitur metuendum exclamat Achilles,

Et simul insonuit Pallas, clangore tubarum

Dixeris attonitos Troas. nam sicut ab urbe

Obsessa increpuere tubæ, uel classica cantus

Ferrea : sic Troas uox perturbabat Achilles,

Fugunt Tro-
iani conspe-
ctis Achille.

Auertuntur equi, cumq; ipsi curribus urbem

Aurige repetunt. trepidabant namq; uidentes

Lucere

Lucere horribiles ab Achillis uertice flammæ,
 Quæ dea terrificum Pallas succenderat ignem.
 Voce ter insonuit uasta metuendus Achilles,
 Ter percussa retrò cesserunt agmina Troum
 Cum socijs : quorum bis sex lectissima bello
 Corpora, præcipites deiecti curribus altis
 Occubuere hastis Danaûm : tum corpus amici
 Aeacidæ rapuere alacres, & ab ictibus hostis
 Subduxere procul, molliq; exangue ferentes
 Imposuere thoro flentes, capuloq; subibant
 Certatim, ante alios ita largum flebat Achilles,
 Ut calidæ abluerent lacrymæ super ora cadentes.
 Qui postquam impositum se retro conspexit amicum,
 Confoßum ferro, quem nuper miserat armis
 Indutum ipse suis, & equis & curribus aptum,
 Atq; alacrem tristi miseranda in prælia fato :
 Illum pone sequens dira dum flebat ademptum
 Morte sibi ante diem, primoq; in flore iuuentæ.

Grandibus hic oculis Iuno, uestigia Solem
 Nulla fatigatum retrò obseruata reuerti,
 Compulit inuitum uasti descendere in undas
 Oceani, quo se in thalamos referente, quierunt
 A pugna Danaï misera : tum Troia pubes
 Curribus exoluunt & equos, & frena remittunt.
 Post coeunt, coetumq; uocant, uenere frequenti
 Consulere integra belli de mole parati.
 Stantibus hic (namq; ingenti formidine Achilles
 Terruerat, stans pro fossa, quum tempore longo
 Atridæ iratus bello abstinuisset & armis)
 Pulydamas Pantho genitus, cui cognita soli

Iuno solem
 iubet occi-
 dere.

Virgilianum

*Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur,
 Hectoris æqualis, quòd eadem nocte sub auras
 Editus aërie subiisset lumina uitæ.
 Verùm armis Hector potior, sed gratia linguæ
 Huic fuit, & rerum cessit prudentia maior.
 Stantibus hunc igitur, sic tradunt esse loquentum
 Troiugenis. O fida phalanx, ô Troës & armis
 Consilijsq; boni, quæ nunc sententia surgat
 Percipite, huic animo. Prius hinc quàm lumina solis
 Matutina noui redeant, remeare necesse est,
 Ne nos inueniant apud istas craftina naues
 Tempora aberrantes. repetendum est Ilion altum.
 Nam procul à muris nunc absumus. Ille uir autem,
 Quo magis iratus magno cessabat Atridæ,
 Hoc potior nobis uictoria stabat, Achiuos
 Vincere tum facilis fuerat labor. ipse ferebar
 Letitia ingenti, nos ad naualia pugnam
 Conseruisse manu. Iam pulchram exurere classem
 Sperabam, & nostris manibus delere phalangas
 Vnà omnes Danaum nos posse fauentibus astris.
 Nunc uice conuersa metuo, ne fortis Achilles
 Clade aliqua incautos nos opprimat, ille superbus
 Duro in corde animus, medijs non limite campi
 Hoc contentus erit seuam committere pugnam,
 Qua Danaï Troësq; solent: ad moenia & urbem
 Transferet arma ferox, de nostris dira mouebit
 Prælia coniugibus, deq; urbe, & diuite gaza.
 Quare agite iliacam properè ascendamus in urbem,
 Dum fautrix præsentis adest occasio noctis.
 Namq; hæc euenient, sicut loquor, omnia nobis,*

Craftina

Crastina deprendat si nos Aurora morantes,
 Protinus ascendet grassantibus Ilion armis,
 Forsan et euertet, quis enim defendere possit ?
 Quod si fugerimus, fugientes sternet, et ipsos
 Abijciet canibusq; auibusq; rapacibus escam.
 Atq; utinam citra consistant uerba, nec ullis
 Quæ loquor, edoceat nos experientia factis.
 Quod si sana pati tandem consulta potestis,
 Dum licet hac noctu firmemus moenibus urbem.
 Claudantur portæ, seruet custodia muros
 Peruigil, imposito tutemur milite turres.
 Tum licet insultet, tum nostram à nauibus uubent
 Impetat, oppugnet, uiolentis territet armis,
 Circumquaq; ferox grassetur, moenia lustret
 Aeacides, mox ille loco frustratus iniquo,
 Et uano alipedum cursu lassatus equorum,
 Ipse suas repetet naues, quæ si omnia iussu
 Ordine faximus, prius ipsius alba uorabunt
 Ossa canes, quàm nostra ferox irrumpat Achilles
 Moenia. Iamdudum dicentem talia, toruo
 Inspiciens uultu, sic maximus intulit Hector.

Pulydama, tu ne hæc audes suadere, nec istis
 Nec mihi grata, iubens repetamus ut Ilion altum ?
 Num satis inclusi iam dudum moenibus altis
 Delituisse tibi, ac portas clausisse uidemur ?
 Externæ nuper gentes narrare solebant,
 Esse urbem Priami multo auro atq; ære beatam :
 Nunc exhausta suis opibus iacet, omnia porrò
 Amisit preciosa, quod hinc sit multa supellex
 In Phrygiam asportata, insignemq; ubere terra

Hector Polydamanti.

Mœoniam, postquam nos maximus ille deorum
 Iuppiter auersante animo uultuq; reliquit.
 Nunc postquã decus hoc mihi dat Iouis alma uoluntas,
 Victorum ad naues Danaum, captosq; tenemus
 Exclusosq; mari, demens mihi consulis, altum
 Ilion ut repetam. quin desine talibus ultra,
 Et nihil utilibus populum seducere dictis :
 Non feret id Troum quisquam, non ipse uolenti
 Permittam. sed nunc mea discite mentibus æquis
 Iussa Phryges : primum curemus corpora, post hæc
 Excubias, uigilumq; suas custodia partes
 Quæq; obeat : tum si quis opum ditioribus anteit,
 Conferat in populum, namq; hoc prius esse uidetur,
 Quam si auidi nostris rebus potiantur Achiui.
 Crastina Phœbeos ubi prima reduxerit ortus
 Diua rubens digitos, armati congregiemur
 Hostibus ad naues. quod si tum fortis Achilles
 Prodeat, ibo animis contrâ, dextraq; lacessam
 Intrepida, siue ille decus laudemq; reportet,
 Siue ego, communis belli fortuna docebit :
 Quæ posita in medio uictorem sæpe reuincit.

ἡ Ἀχιλλεύου
 Τυφλὸς ἦν.

Sic fere sit,
 Mala appro-
 bamus, im-
 probamus
 optima.

Talia dicentem laudarunt Hæctora Troës,
 Stulti: namq; animos mentemq; his Pallas ademit.
 Hæctora laudarunt igitur, mala iussa ferentem :
 Consilium nemo satis utile Pulydamantis.

Hinc Phryges accūbut epulis, et corpora curant,
 At Graij infomes in fletu ducere noctem,
 Quam longa est. ipse ante alios lugebat Achilles
 Corpus ad exanimum, manibus qui pectus amici
 Contrectans, lacrymas fundebat in ora cadentes

Ceii

Ceu leo, cui catulos lustris uenator in altis
 Abstulit : ille domum notumq; cubile reuertens,
 Cum non inueniat quos ante reliquerat, ira
 Percitus, atq; animo nimium indignatus acerbo,
 Raptoris sequitur tota uestigia sylua.
 Talis erat plorans raptum Peleius heros :
 Qui tum Myrmidonum conuersus ad agmina satur^a
 Hei, quàm stulta meæ uenit sententia menti,
 Quo suadere die potui tibi clare Menæti,
 Ut carum uelles Opoënta adducere natum,
 Ducendum ad Troiam mecum, prædæq; futurum
 Participem. Sed non deus omnibus omnia uota
 Indulget. siquidem sic impia fata tulerunt,
 Nos eadem ut tegeret tellus, utriusq; cruore
 Sparsa ruberet humus. nec enim me deinde reuersum
 Aut pater accipiet Peleus, aut carula mater.
 Nunc postquam Patrocle tuæ sum postera uitæ
 Tempora sortitus, non ante ego debita soluam
 Funera iusta tuo, quàm huc Hectoris arma superbi
 Et caput attulero, nec non generosa parentum
 Pignora, nobilium Troum de sanguine natos
 Bis senos iuuenes sacras iratus ad aras
 Macularo, cædemq; tuam, nostrumq; dolorem
 Vltus, eoq; tuos placaro sanguine manes.
 Sic mihi apud naues inhumatus amice iacebis.
 Te circum iliades mæstæ matresq; nurusq;
 Vestibus ornatæ pulchris noctesq; diesq;
 Insomnes luctu ducent, et pectora pugnis
 Fœdabunt, quas nos captis ex urbibus omnes
 Diuersis ducemus, et his adhibebimus aris.

Achilles
 Myrmido-
 nibus.

c c

c c

Sic ait, & magnum tripodem mandabat amicis

Ignibus apponi, corpusq; exangue lauari

Patrocli, sanie, taboq; & sanguine scedum.

Hi iussa accelerant : tripodi tum ligna ministri

Subijciunt, calidum flamma amplexante lebetem,

Feruet aquæ uis intus, & unda infusa calefcit.

Tum corpus lauere, oleoq; unxere suau.

Annorum ter deinde trium farsere lacunam

Vulneris unguento, post imposuere feretro

Linteola totum uelantes syndone corpus,

Omnibus addentes his uestem desuper albam.

His actis, magno astantes tristantur Achilli

Myrmidones, totam ducentes lumine noctem

Peruigili, luctuq; cadentia lumina soluunt.

Iunonem interea compellat Iuppiter ultrò

Iam tua, iam tandem satiasti pectora Iuno.

Surrexit iam tandem animo commotus Achilles.

Quid tibi cum Danaïs ? an adhuc defendis Achiuos ?

Grandibus huic oculis Iuno. Prò Iuppiter, inquit,

Qualia nunc loqueris ? quid enim ? succurrere fas est,

Inter sese homines : Mortalibus esse saluti

Mortales, cum non norint consulta deorum.

Quanto plus ego, quæ diuûm regina Iouisq;

Sum soror & coniux ? siquidem dijs omnibus unus

Imperitas, meritò Phrygibus ne irascor, & odi

Dardanidas, tali tempus sermone trahebant.

Interea Thetis alba pedes Vulcania uenit

Limina, ferratamq; domum, quam sideris instat

Ipsè sibi fabricatus erat faber ille deorum

Præ reliquis diuûm domibus pulchram atq; decoram.

Inuenit

ἄποτόν
πρωίς.

Quasi uetustas
adiciat
precium &
unguentis,

Iuppiter
Iunoni.

Thetis ad
Vulcanum.

Inuenit ergo ipsum fabrili corpore toto
 Insudantem operi, & tripodas constare parantem
 Bis denos, quibus aula domus splenderet ample.
 Quorum cuiq; pedes ambibat circulus imos
 Aureus, ut ferrent sese ad certamina diuum
 Sponte sua, nulloq; domum ducente redirent.
 Prorsus mira oculis res & spectabile monstrum,
 Hactenus ignipotens absoluerat, ergo parabat
 Aptas atq; habiles manibus retinacibus ansas
 Addere, uersabatq; tenaci forcipe massam.
 Que dum cuncta manu parat, absoluitq; parata
 Mulciber artifice, Thetis huic argentea plantas
 Adstitit. hanc spectans uittis ornata decoris
 Gratia Vulcani socia, ornatrixq; comesq;
 Nomine compellans dextra petit, atq; ita diuam
 Alloquitur. Quid, & unde Thetis te his adibus inferis
 Insolita usq; adeo? nunc nostros diua penates
 Hospitio dignare tuo. Sic fata, prehensam
 Induxit Thetidem, pulchraq; in sede locauit
 Distincta argento, & uarijs latera omnia clauis,
 Supponens thorolum pedibus. tum nuncia currens
 Vulcanum alloquitur. Venit Thetis, indiget autem
 Vfus illa tui faber inclyte, & optime diuum.
 Reddidit huic deus ignipotēs. Dea magna profecto
 Est Thetis ipsa mihi, & semper uenerabile numen.
 Hec siquidem cum me genitor mœrore grauatus
 Consilio matris rabida iactaret ab alto
 Precipitem cœlo, seruauit, penè dolore
 Confectum. quo tum consumptus fortè fuissē,
 Ni me blanda sinu Thetis Eurynomeq; tulissent

Tripodes
 Vulcani am-
 bulantes.

Gratia Vul-
 cani socia.

Gratia Vul-
 cano.
 Vulcans
 Gratia.

Vulcanus no-
uem annis in
mari deliruit

Oceano genitæ, quæ me occulere sub imo
Aequore : quas apud, arte mea, fabrilibus armis
Plurima confeci stabella, monilia, bullas,
Atq; alia, annorum spacio cedente nouenûm,
Quos ibi delitui : circum maris unda sonabat
Spumea latiuagi : diuûm non proditus ulli,
Nulli hominum, qui me uasto uidisset in antro.
Quare quicquid ab arte mea promittere possum,
Iure suo totum Thetis hoc sibi uendicat, illi
Me parère decet : quare si uenit, ut inquis,
In nostram illa domum, nunc i geniale parato
Hospitium, lautasq; epulas, ego donec ademptos
Fornaci folles fabriliâq; arma reponam.

Vulcani fa-
mulæ uiuen-
tes ex auro
constata.

Dixit, & incudem linquens pede claudus, et agris
Cruribus assurgens, follesq; remouit ab igne,
Cæteraq; arma loco remouens, seclusit in arca
Fusa ex argento liquido : tum spongia duras
Abluit uda manus illi, & fuligine nigra
Fœdatam faciem, corpusq; & crinibus hirtam
Ceruicem : post hæc tunicam capit, induit, aptat,
Cum sceptro egreditur, stipant uestigia regis,
Quas deus ipse sibi ex puro conflauerat auro,
Viuentes famulæ, similes iuuenilibus annis :
Queis uocem uiresq; dedit, sensumq; loquendi,
Diuiinarum operum gnaras, animisq; ualentes.
Talibus ergo suum stipantibus undiq; regem,
Mулciber ad Thetidem claudus peruenit, & ipsam
Amplexus. Quæ te tandem, inquit, causa coëgit
Diuæ colenda mihi, nostras ascendere in arces
In solitum per iter ? tuus ô ueneranda quid optes
Explorare

Explorare labor : mihi iussa capeffere fas est.

Ille profusa genas lacrymis : Non ulla dearum
 Me magis infelix, inquit, magis anxia nulla est,
 Quotquot in his habitant diuum cœlestibus oris,
 Tot pater ærumnis Saturnius afficit unam
 Me, tot diuarum è numero maria alta colentum
 Mortali iungens thalamo, par ère coëgit
 Peleo Aeacidae, qui nunc urgente senecta
 Confractus iacet, & luctu se exercet acerbo.
 Nunc alijs preminur curis, nunc mole laborum
 Obruimur, postquam peperit, qui maximus esset
 Heroum, qui laude animi, qui robore dextræ
 Præstaret reliquis mortalibus. hunc ego quondam
 Non secus ac (terra quæ crescit in ubere) plantam
 Nutritum, miseræ præmissi ad mœnia Troiæ,
 Nauibus impositum, gesturum bella superbis
 Cum Phrygibus, qui nunc etiam dum uestitur aura
 Vitali, dolet, & tristem confectus acerbo
 Consumit mœrore animum, nec ferre ego quicquam
 Auxilij possum. sed nunc iratus Atride,
 Ob sibi præreptam Briseida : namq; puella
 Hac illum Danaï donarunt nomine laudis
 Virtutisq; suæ, quam nunc abduxit Atrides
 Rex Danaûm : curis nunc se ergo affligit amaris,
 Et Danaos Teucri claufere in castra redactos,
 Nauibus inclusos, nec ab his prodire potestas
 Vlla datur, nec missi etiam dona ampla ferentes
 Flectere legati potuerunt gentis Achivæ
 Aeaciden, duro seruantem in pectore robur,
 Et qui prorsus opem miseris se ferre negaret.

Virgilianum
 Thetis Vult
 cano.

Induit

Induit arma tamen tandem sua fidus amico,
 Patroclumq; suum uincens misit in hostem,
 Tempore quo Scææ certatum ad limina portæ
 Tota luce fuit: qua & moenia capta fuissent,
 Ni ferus, & nimium Graijs infestus Apollo
 Ipse Menœtiaden sternentem hostilia ferro
 Signa peremisset, decus illud in Hectora carum
 Traducens. Nunc ergo precor tua numina supplex,
 Et genua amplector, da quæ peto munera nato,
 Arma rogo genitrix nato, non tempore longo
 Victuro: clypeum, galeam, thoraca, trilicem
 Loricam, atq; ocreas, da, nam potes, arma roganti
 Artis opib; tuæ, quibus ulciscatur & hostem
 Hectora, & exanimis lacrymabile uulnus amici
 Vindictet: hoc etenim se nunc mœrore fatigat.

Vulcanus
 Thetidi.

Cui deus ignipotens Absiste, ait, ista precando
 Viribus indubitare tuis, nec te ista fatiget
 Sollicitudo animi. sic illum à morte propinqua
 Eripere ô utinam possim. Sic dixit, & illic
 Fluctiuagam linquens Thetiden, sua regna reuifens
 Mulciber ignipotens opera ad fabrilia uenit,
 Admotosq; igni iussit diducere folles.

Descriptio
 officinæ Val
 cania.

Viginti magnis ueniebant follibus auræ,
 Conflantes ignem: quarum nunc spiritus arctis
 Faucibus intensus, nunc aura remissior ibat,
 Non secus ac uoluit deus, ac res ipsa ferebat.
 Corripens tum flammium omum coniecit in ignem
 Aes graue & inuictum chalybem, flauentiaq; auri
 Pondera, & argenti massas, incude subinde
 Ingenti imposta: tum dextram malleus armat

Impro

Improbus atq; igni forceps assueta sinistram.
 Primum hic ingentem clypeum fornace sub alta
 Informat, triplici quem circum intexuit ora,
 Intima nexilibus fulgentem argentea loris,
 Ipsum quincuplicis clypei latus omne, magistra
 Excultum fictumq; manu, nam finxerat isthinc
 Terrasq; , tractusq; maris, cœlumq; profundum,
 Et uaga non unquam defessi lumina solis,
 Et plene penitus cœuentia cornua Lunæ,
 Cunctaq; stelliferum pingentia sidera cœlum,
 Pleiadasq; Hyadasq; , & robustum Oriona,
 Parrhasiumq; pecus, dictum cognomine plaustrum :
 Arcton, Hyperboreum quæ circum uertitur axem,
 Ipsumq; obseruans magnum Oriona tuetur,
 Oceani ipsa expers, illotâq; semper ab undis
 Aequoris. Hic geminas insculpsit Mulciber urbes,
 Diuersis hominum linguis : quarum altera pleno
 Pomparum resonat plausu, genialia flammis
 Atria collucent Hymenæta festa parantum,
 Ducentumq; nouas ad splendida mœnia nuptas
 E' thalamo tædis præsentibus. arctæ canoros
 Tibia dat sonitus, salit omnis ad incita pubes
 Carmina, & audaces cœtu feruente choreas
 Deducunt, iuuat è patulis spectare fenestris
 Vestibulis domuum pulchras astare puellas :
 Parte alia fora tota frequens concursibus implet
 Insanis populus, sese ciuilibus inter
 Legibus infesti, & discordi lite coorti.
 Præterea duo iudicio contendere, magna
 Lite uidebantur, quorum accusator agebat

Clypei Achil-
 lis elegantissi-
 ma & admi-
 rabilis descri-
 ptio : ut in
 quo totius
 pene naturæ
 rerum imagi-
 nem depia-
 xerit.

Esse

Esse reum quendam dilata crimine multa,
 Quæ soluenda foret populo pro cæde patrata
 Interfecti hominis, docet hic soluisse, quod esset
 Soluendum populo : negat ille, & dicere prorsus
 Nil sese accepisse, ambo producere testes,
 Inquiri q; super uero tum deniq; circum
 Funditur, auxiliumq; ferunt clamoribus omnis
 Ambobus populus, quod quisq; ibi cuiq; fauebat.
 Præcones turbam arcebant, motusq; premebant,
 Donec marmoribus mox confedere politis,
 In sacro positis coetu, spectanda ferentes
 Sceptra senes manibus, præconum uoce ualentum,
 Qui simul indixere tenenda silentia turbæ,
 Iura simul dixere, auri duo magna talenta
 In medio posita exponunt, quæ præmia ferret
 Cuius dicta foret melior sententia causæ.
 Altera celato quæ mœnia doctus in auro
 Fecerat ignipotens, arcta obsidione premebant
 Binæ utrinq; acies, populorum castra duorum
 Armis conspicua, armorum fulgentia cultu.
 His ingens certamen erat : pars altera ferro
 Excindendam urbem, totaq; à stirpe ruendam
 Altera censebat deductis obsidionem
 Soluere militibus, ciues multare bonorum
 Dimidia parte. at non his qui clausa tenebant
 Mœnia, conditio placuit : sed talia ciues
 Edocti, insidias hosti fraudemq; parabant,
 Muros inualidiq; senes trepidæq; puellæ
 Et pueri tenuere, & dulcia pectora matrum.
 Illi ibant ducibus Gradino & Pallade glauca,

Cultus

Cultus utriq; deo fuit aureus, aurea uestis:
 Quales esse deos decet arma humana ferentes.
 Ponè sequebantur formaq; & corpore toto
 Turba minor, tacita qui postquam ad fraude paratū
 Insidijs uenere locum, qua plurimus amnis
 Labitur, & fluuiio sitientes irrigat herbas,
 Huc se profecti deserto in margine condunt,
 Armis contecti fulgentibus ære corusco.
 At duo præmissi, quibus explorare potestas
 Conatus fuit hostiles data, cum retulissent
 Hostis adesse gregem pecudumq; boum q; recuruis
 Cruribus, urgentum uestigia, iamq; sub ipsos
 Prodierant tumulos tacita loca fraude tenentum
 Proxima, pastores duo qui contentibus auras
 Mulcebant, uarijs, quos fistula stridula fudit,
 Ponè sequebantur, neq; quisquam ex agmine tales
 Hostili insidias præuiderat: ocyus omnes
 Consurgunt, ferroq; petunt, ferroq; trucidant
 Omnia, candentumq; ouium, ualidumq; iuuenorum
 Ipsos pastores etiam, cum deniq; clamor
 Ferro occumbentum, & sæuo sub Marte cadentum,
 Moenia uallantis, summisq; in rebus agentis
 Consilia, attonitas populi uenisset ad aures,
 Arma & equos propterè arripiunt, ac dira minati
 Hostibus occurrunt, & mutua uulnera miscent,
 Martem alternantes ad ripam fluminis alti.
 Exoritur facies diræ atrocissima pugne,
 Pugnantes inter contentio dira, tumultusq;
 Et satum crudele ultrò citroq; uolabant.
 Aspiceres alios multo cum sanguine mistam

Virgilianum

Vitam

Vitam exhalantes, alios in vulnere pronos
 Deficere, et uitam uix ducere : uulneris illum
 Expertem, hunc casum pedibus per tota reuinctis
 Castra rapi : iamq; arma uirum, iam corpora multa
 Cede cruentari, fluere atro sanguine uestes,
 Non secus ac uiuis certarent agmine utroq;
 Militibus, tanquam passim exanimata trahebant
 Corpora, quos picto iurasses uiuere in auro.

Pingua præterea ter arata iugera terræ
 Sculpserat ignipotens, clypei cœlestis in auro.
 Hic multi agricolæ bobus sub aratra coactis
 Terram inuertebant, qui cum certamine multo
 Vltima uenissent ad arati limina campi,
 Præsto erat hic fœsis qui dulcia uina propinans
 Funderet : illi ad agri studia intermissa reuersi
 Vomieris obtusi dentem impressere nouali
 Altius, hic ad aratra retro, mirabile uisu,
 Terra uidebatur ductis nigrescere sulcis,
 Auriferæ similis, flauentibus aurea campis,
 Sicut arabatur : sed et aurea messis, et illam
 Messores cupidi peracuta falce secabant.
 Iamq; graues denso sternebant ordine culmos,
 Alter et alterius cumulabat aceruus aceruum,
 Multa uidebantur manibus delapsa iacentum
 Farræ iacere solo, tum sternebantur aristæ
 Post alias aliæ, collectos inde manipulos
 Tres simul agricolæ consueto more ligabant :
 Ponè sequebantur pueri, qui sparsa tenaci
 Farræ manu legerent, qui mox collecta ferebant
 Aurea speciferis stringentibus hordeæ culmis.

Scepta

Sceptra tenens manibus stabat rex intus in agro.
 Inde procul uiridi sub quercu sacra parabant
 Ferula præcones, cæso boue sedula matrum
 Turba suis coenam messoribus instruit, albo
 Farre cibos miscens insperferat. Addidit idem
 Parte alia deus in clypeo, cum uitibus uuas,
 Vineæ botriferos ostenderat aurea ramos,
 Palmitis argento candentes brachia pali
 Fulciant, circum ueniebat fossa coloris
 Cærulei, quam totam ambibat stannea sepes,
 Vnica ducebat per opertum uitibus hortum
 Semita, qua lectas deferret uinitor uuas.
 Tum pueri, & teneræ forma atq; ætate puellæ
 In calathis crudi prædulcia munera Bacchi
 Ferre uidebantur : medio citharcedus in horto
 Rustica personuit uocali carmina plectro,
 Et tenui uoce accinuit: cui læta iuuentus
 Arguto commota sono, pede plurima terram
 Pulsat, & ingenti faciles clamore choreas
 Ducere uisa simul. Spæcies fuit hæc hucus horti,
 Quæ super ille faber diuino insculpserat æri,
 Armentale bouum cælo capita alta ferentum
 Agmen, in aurato quorum pars corpore toto,
 Aerea pars fuerant, rumpentes æræ magno
 Mugitu, è stabulis properant in pascua uasto
 Impete, ad obstreperum fluuium, longeq; sonantem,
 Et multa tremulum uiridantis arundine ripæ.
 Protinus hinc puro cælatis quattuor auro,
 Pastores armenta bouum speciosa sequuntur,
 Quos comitabantur ter tres robusta molossi
 L Corpora,

Corpora, pernicēsq; pedum leuitate, sed inter
 Agmina ruperunt duo robore prima leones
 Terribiles, quamuis mugitu grande sonantem
 Eximium rapuere bouem, raptumq; trahebant:
 Mox arrepta graui laniantes uiscera morsu,
 Carniuoros atro macularunt sanguine rictus.
 Pastores properè accurrunt, certantq; tueri,
 Immittuntq; canes. illi cum rapta leones
 Tergora glutirent, properè a siluere: sed ipsos
 Nequaquam rapidis adoriri morsibus ausi,
 Aethereas uanis implent latratibus auras.
 Hinc operi faber adiecit pede claudus utroq;
 Planicies per amœna fuit, spectanda per amplam
 Pascua conuallem, stabula intus plurima, et albis
 Plene ouibus caula: tum tecta palustribus uluis
 Culmina uillarum, spectandum deniq; multa
 Arte chorum, et uario distinxerat ordine, qualem
 Construxisse serunt Cretæis Dædalon oris,
 Formosæ auxilium Minoïdos ignibus olim.
 Illic et nitidi iuuenes, pulchræq; puellæ
 Stabant, alternata manu ceu uincla tenentes.
 At iuuenes toga uelabat condensa nitenti
 Interfusa oleo, patrio de more puellis
 Lanea uestis erat, pulcras hæ ferre coronas,
 Hi gladios auro grauidos, argentea lori
 Tortilis ex humero pendere uolumina summo.
 Atq; illi in numerum pedibus saltare suētis
 Saltantes duxere choros, faciliq; rotatu
 Nunc hac, nunc illac uertuntur: non secus ac si
 Si quis adaptatam manibus prius experiat
 Carrere

Comparatio

Currere posse rotam figulus, mox ordine uerso
 Mutua saltantes spacia in sua quisq; redibant.
 Plurima circumstans delectabatur amicum
 Turba chorum spectans : gemini quibus alludentes
 Multa assultabant pueri dulcedine cantus,
 Atq; hinc in medium perfecta laude redibant.
 Pinxit & Oceani magnam reuolubilis undam,
 Circum oras chypei extremas, multaq; fideliq;
 Arte laborati, quem postquam robore ab omni
 Inuictum, ualidumq; manu, magnumq; peregit :
 Tum uerò ignitas superantem lumine flammis
 Aggressus thoraca dedit : dein fortibus aptam
 Temporibus galeam, cuius summum aurea conum
 Crista tegit : tum pulchro ocreas ex ære nitentes.
 Omnia quæ postquam perfecerat ille deorum
 Arma faber, tulit illa deæ, posuitq; nitentes
 Ante pedes Thetidis, quibus illa animata receptis,
 Deuolat è summo nebulosi culmine Olympi,
 Accipitri similis, Vulcania munera portans.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XIX.

Interea croceum promens aurora colorem,
 Oceaniq; patris surgens è fluctibus, alman
 Humano generi lucem, diuisq; ferebat.
 Cum Thetis arma ferens, Vulcania dona, carinas
 Constitit ad celeres. Vbi postquam inuenit Achillem
 Patroclo affusum, lacrymisq; inuisa rigantem
 Vulnere, cum socijs plorantibus : astitit autem,
 Apprendensq; manu natum, sic diua profatur.
 Sit licet ille dolor uehemens, carissime fili,

Descriptio
 matutini
 temporis,

Thetis
 Achilli,

L a Linquæ

Linquamus tamen exanimem, tu corpus amici
 Desere, & his armis accingere, quæ tibi porto,
 Vulcani perfecta manu, conflata caminis :
 Qualia nemo uirum de tot mortalibus unquam
 Induit. hæc dicens, cœlestia munera nato
 Obtulit ante pedes, sonitum proiecta dederunt
 Arma solo : stupere animis & lumina capti
 Myrmidones, siquidem tanto fulgore micabant,
 Ut uisentum acies perstringeret, infremit ira

Obiecta mo-
 uent sensum.
 Naturam bel-
 licosæ uiri ex-
 primit.

Concitus Aeacides, totoq; ardentis ab ore
 Scintillæ absistunt : ardere & lumina flammis
 Torua uidebantur, spectantis munera diuim.
 Sed tamen & donis & tanto letus honore
 Gaudet, & expleri mentem nequit illa tuendo,
 Tam docta uariata manu, tam dædala spectans.

Achilles
 Thætidæ,

Tum matrē alloquitur Mater mea, talibus armis
 Me deus exornat, non talibus esse decebat
 Membra armata hominum, sed corpora sola deorum.
 Sed nunc absq; mora tam pulchris induar armis.
 Sed metuo, ne ad Patrocli neglecta uolantes
 Vulnere corrumpant animalcula tabida, muscæ,
 Vnde scaturierint rodentes mortua uermes.
 Soluit enim fœda totum putredine corpus,
 Tabida neruosa cum spine facta medulla est.

Thetis A-
 chilli.

Cui mater Nihil hæc fili te cura fatiget.
 Nos mala uulneribus prohibebimus omnia crudis
 Quæ nocuisse queant, etiam si inhumatus in annum
 Patroclus iaceat, seruabitur integer, atq;
 Incorruptus erit. Tu nunc heros Achinos
 In cœtum dispersa iube per castra uocari.

LIBER XIX.

533

Vt magno coràm ipse reconcilieris Atridæ.
 Ipse tibi deinde arma gerenda in prælia sumes.
 Hæc dicens, simul ipsum infuso robore firmat,
 Patrocli ambrosiam rubicundaq; nectara stillans
 Naribus infudit, ne tristi uiscera tabo
 Defluerent. post accedens ad littus Achilles,
 Horrendum insonuit clamans, heroas Achiuum
 Excitat : ad naues, sine nomine turba, relictæ
 Calones, lixæq; , & qui uulgaria mensæ
 Munera curabant, naualiaq; arma, penuq;
 Omne, culinarum artifices, uenere uocanti
 Parentes primi, quod mirarentur, Achilles
 Quid' nam prodierit, quem tot cessasse diebus
 Constiterit. uenere autem, sed claudus uterq;
 Magnanimi duo, Tydides, & fortis Vlysses,
 Nitentes hastis, quod adhuc dum cruda gerebant
 Vulnera : & hi primi in coetu sedere uolentes.
 Tum rex Atrides, sed & ipse ex uulnere languens,
 Quod crudele Coon in pugna inflixerat ipsi,
 Ille Coon Antenorides. iam plena coronæ
 Concio tota fuit, iam confedere uocati
 Argiui proceres omnes. tum surgit Achilles,
 Et stans Rex Atrida (inquit) quo tempore nobis
 Incidit ira deum, quo nos discordia uecors
 Disiunxit, quam tunc satius meliusq; fuisset
 Omnibus his, nobisq; etiam, si diua puellam
 (Illam quæ nobis insani causa furoris
 Irarumq; fuit) uolucris Diana sagitta
 Fixisset, quo capta die nos uertimus altæ
 Moenia Lyrnesi : neq; enim tot pubis Achiuæ

Achilles
 Græcos con
 uocat.

Diomedes
 & Vlysses
 claudi.

Achilles A-
 gamemnoni:

(Me nimis irato) cecidissent milia, nec se
 Tantopere nostris satiasset cædibus Hector,
 Insultans, cui nostra suas contentio uires
 Auxit. & heu nimium fuit utilis omnibus istis
 Qui Troiam, quicumq; colunt loca proxima Troiæ:
 Cuius ego Danaos in longum temporis æuum
 Nunquam oblituros reor. at nunc acta remitti
 Est æquum, quamuis doleant: nunc pectore motus

» Sedandi irarum placido, placabilis iræ

» Magnanimum decet esse uirum nunc ipse remitto
 Ut decet, indignos uesani peñoris æstus.

Verum age, pulchricomos produc in prælia Achiuos,
 Obuius experiar Troas, num classe relictæ
 In nos ire uelint alacres, an ad alta reuertii
 Pergama. Sed pato sponte aliquem conuersa daturum
 Terga fugæ, si nostræ ictus effugerit hastæ.

Sic ait. at Danaï leti audiuere, uidentes
 Consedisse graui generosum pectus ab ira

Magnanimi Acacidæ tum surgens rex Agamemnon

Agamemnon
 Grecis.

A solio (neq; enim medium prodibat in orbem)

Magnanimi heroës Danaï decet, inquit, & æquum

» Stantem audire loqui me, sic, ut nemo loquenti (est,

» Obstrepat. est etenim uel magna laude disertio

Difficile, in magno populo cœtuq; frequenti

Dicere. nam quo pacto aliquis uel dixerit æquis

Audierit ue animis, quando bonus ipse suorum

Orator subito turbetur sæpe tumultu.

Sed mihi magnanimo nunc est & gestit Achille

Respondere animus, mea dicta attendite Grai.

Sæpius his mecum proceres de rebus Achiuos

Certantes

Certantes memini, quarum tamen ipse nec auctor
 Et neq; causa fui : sed Iuppiter, & graue fatum,
 Et furor in tenebris habitantis Erinnyos atræ,
 Hi mihi persuasere nefas, cæcumq; furorem,
 Quando ego præripui Briseïda stultus Achilli
 Formosam. Sed quid facerem ? deus omnia nutu
 Dirigit æterno, Iouis est facienda uoluntas.
 Ipsa Iouis proles mortalibus omnibus Ate,
 Noxia mille modis, pedibus non mollibus unquam
 Repit humi, uerùm capita ipsa & maxima rerum
 Aggrediens homines affligit, & inter amicos
 Sæpe simultates & noxia iurgia spargit.
 Namq; nec ipsa Ioui magno quandoq; pepercit :
 Quancquã hunc esse ferunt hominũ primũ atq; deorũ.
 Hunc etenim Iuno (mulier licet) arte sefellit,
 Fraudibus instructa, quo tempore uiperacidam
 Alcmene paritura fuit Bœotide in urbe
 Thebarum, supera tunc iactabundus in aula
 Iuppiter affatur diuos : Et ut ista sit, inquit,
 Certa me & uobis sententia cognita mentis,
 (Promã etenim quæcũq; animus mihi parturit intus)
 Lux hodierna uirum, Lucinaq; diua, labores
 In partu releuans, fatis ridentibus, edent
 È nostro genere, & nostro de sanguine natum,
 Vicinos latè populos qui Marte subactos
 Imperio reget, & multos dominabitur annos.
 Huic instructa dolis respondit regia Iuno
 Falleris : haud etenim uerba hæc res ipsa sequetur.
 At mihi nunc iura, per quæ pater optime nunquam
 Fallere sacra soles, fore facta æqualia uerbis :

e e

e e

A T E.

Que Iupiter
 diis iactauerit
 de narrate
 rate Hercu-
 lis, uelut per
 digressionẽ
 auerit.

L 4

Scilicet,

Scilicet, ut latè populos ditione gubernet,
 Lux hodierna uirum quemcunq; educet ab aluo
 Materna, de gente tua, de sanguine nostro.
 Sic ait, ipse doli securus Iuppiter huius,
 Nec fraudem metuens, iurat quæ fallere nunquam
 Sacra solet, quam rem sibi sæpius inde molestant
 Iuppiter indoluit : nam uox Saturnia cælo
 Deuolat, Argolicumq; petens delabatur Argos.
 Vxorem Stheneli Persidæ namq; sciebat,
 Ferre uterum puero grauidam. iam septimus illi
 Mensis erat, nec dum cruda maturus in aluo
 Fœtus, at auxilio peperit Iunonis eadem
 Luce marem puerum, remorato tempore partus
 Formosæ Alcmenes. tum cælo reddita Iuno,
 His affata Iouem, breuiter, sermonibus usa est.
 Iuppiter omnipotens, hæc imis sensibus hauri,
 Quæ tibi tunc dicam : uitalibus editus auris
 Prodiit Eurystheus hodie, de coniuge natus
 Persidæ Stheneli, te non indigna propago,
 Sanguinis ille tui, populos qui legibus æquis
 Et regat, & merito patrijs dominetur in Argis.
 Iuppiter his animo nimium commotus acerbo,
 Vertice contortis comprehensam crinibus Aten,
 Iurauit nunquam rediturum ad lucida cæli
 Sidera, non unquam deinceps in parte futuram
 Sedis Olympiæ, quæ tantum affligere posset
 Res hominum diuumq; , & inutilis omnibus esset.
 Hæc dicens, raptanq; coma pedibusq; rotatam
 Præcipitem terras cælo deiecit ab alto,
 Perpetuò humanis nocituram tempore rebus,

Iuppiter A-
 ren de cælo
 deiecit, ut ho-
 minibus tan-
 tum noccat.

Et sic

Et sic ille Ioui carissimus, omne laborum,
 Filius, est per fata genus tolerare coactus
 Rege sub Eurystheo. Sic (cum fortissimus Hector
 Tot Danaum letho dederit, graue dedecis) Aten
 Non potui uitare miser, quæ prima malorum
 Nobis causa fuit. quæ cum uerissima dicant,
 Et me tunc animo, tunc sensu pectoris omni
 Iuppiter exuerit, magno nos rursus Achilli
 Mutua coniungat non uano gratia nexu.

Verum, age, nunc tu te expeditas fortissime Achilles,
 Et reliquos hortare, ut eant in prælia tecum.
 Munera, quæ tibi cunq; bonus promisit Vlysses,
 In tua castra profectus heri, tibi certa dabuntur.
 Ne dubita, quod si libet expectare, tametsi
 In pugnam properas, tibi mox de nauibus isthac
 Omnia sistentur præsentia, ut ista libenter
 Quam tibi dem certis possis cognoscere signis.

ἀχιλλεῦ
 φῦ ad Α-
 χιλλεῦ.

Cui pedibus celer extemplo respondit Achilles.
 Heroum rex Atrida, seu dona daturus
 Sis mihi, quæ decuit : seu uoti poenitet, esto
 Arbitrij res ista tui, nunc cura gerendi
 Debuit esse prior nobis ante omnia belli.

Achilles A-
 gamemnoni.

Nec patitur res ista moram, cum stemus ab hoste
 Non procul: & magnū superest opus, & labor ingēs,
 Vt quando primam ante aciem, prima agmina Troū
 Pellentem reliqui uideant, imitentur Achillem.

Consilio bonus hunc contra sic insit Vlysses:
 Etsi tu uirtute alijs & robore præstas
 Omnibus Aeacida, non sic tamen ista decebit
 Bella geras, ut ieiunos educere Graios

Vlysses
 Achilli.

L 5 Darda=

Dardanidas contra instituas, cum praelia finem
 Non ita sint habitura breui, postquam semel acres
 Conseruere manus, uires deus addit utrisq;
 Inspiratq; animos. Sed nunc age corpora curent
 Intra castra iube, quo uiribus auctior omnis
 Sufficiat sibi susceptis exercitus armis.

Quis consistat enim decertans solis ab ortu,
 Vsq; sub occasum ieiuno corpore miles?

Nam licet excellant generoso in corpore uires,
 Membra tamen si fluxa sitiq; fameq; laborent,
 Languescunt, genua agra labant, et crura uacillant.

» At si pasta cibo, uinoq; refecta suauis,

» Corpora sint, tolerant aestus, pugnaq; laborem
 Vulnifico totis stantum sub Marte diebus,
 Crescit et accedens uires audacia firmat.

Quare age discubitum uadant in castra iubeto.

Interea celsis e nauibus omnia Atrides
 Munera proferri iubeat, poniq; frequentis
 In coetu populi, tota ut spectante corona
 Accipias : ipse assurgens tibi iuret, amice

ἀπὸς ποφῆ.

Nulla coire tua se uelle cubilia secum :

Vt sint connubio, sicut decet esse, pudico

Coniuncti, rex Argiuum clarissime Atrida,

Tu quoq; nunc hilari facito sub pectore tristes

Affectus cohibe : post in tentoria ductum

Accipies coena te digna et diuite Achillem,

Nec quicquam, quod te ipse putes debere, relinquit.

Hoc pacto erga alios euades iustior omnes.

» Non etenim turpe est regi, nec crimen habendum,

» Si studeat placare uirum, quem laeserit olim

ipse

Ipse prior. Cui sic respondet rex Agamemnon
 Laudo equidem Laertiade quæcunq; locutus,
 Omnia uera refers, atq; ordine cuncta profaris.
 Et iurare placet, nec fallere : quodq; monebas,
 Provisus idē monet hic animus, modo perstet Achilles,
 Nec nimium properet : dum uos maneatis, & ipsi
 Munera donec eant latum, redeantq; ferentes,
 Et nos præstemus iurandi debita iuris.

Quis tamen expediat melius te hoc munus Vlysse ?
 Vade igitur, quoscunq; uoles tibi delige toto
 E' populo iuuenes, qui tecum ad curua profecti
 Rostra carinarum, cum pulchris dona puellis
 Huc referant, quæ promisi me dona daturum.
 Verrem Talithybius ferat in media agmina Graiūm,
 Sacrificetq; Ioui, spectantiq; omnia soli.

Talia dicentem, sic est affatus Achilles
 Magnanime Atrida Danaūm rex armipotentum,
 Hæc aliàs tristis perfuncti munere belli
 (Quæquam non adeò mens huc festinet anhelans)
 Et meliore istam peragemus tempore causam.
 Nunc Danaï ad naues tot milia ab Hectore diro
 Interfecta iacent, ex quo illi gloria talis
 Ab Ioue concessa est : uos nunc prandeatis ? ite,
 Ducite pransuros comites : ego tristia ducam
 Ieiunos Danaos in prælia, donec amicum
 Sol petat Oceanum : clades & dedecus ulti
 Argiūm, largè cenabimus. antè ciborum
 Nulla fames erit, & potus mihi nulla uoluptas.
 Quando domi iacet Hectorea confossus amicus
 Cuspide, uestibulum iuxta mihi, quem super ægri

Agamemnon
 Vlyssi.

Achilles Aga
 memnoni.

Nunc

Nunc mihi Myrmidones lugent. nulla ergo ciborum
 Aut potus mihi cura : sed insani improba martis
 Est sitis, & fletus amor immoderatus amari,
 Quem nostris manibus concisus sentiat hostis.

Huic ita consilij prudens respondit Vlysses
 Pelida Graium fortissime, tu mihi longe
 Artibus armorum prestas, & uiribus haste :
 Verum ego te ingenio supero prudente, ferendis
 Consilij, & te qui sum prouectior annis,
 Pluraq; te noui. quocirca aduertere debes
 Hæc mea dicta animo : queis possis uera doceri.

- » Temporis exigui spacio satiantur amari
- » Martis amore homines, cum ferro ut falce manipuli
 In terram plures recidunt, nec plurima messis
 Consequitur : postquam plus iusta parte bilancem
- » Iuppiter inclinat, qui per discrimina belli
- » Custodit seruatq; homines. quod si quis inerti
- » Fortè fame pereat, non est lugendus Achiuus.
- » Quouis nempe die spectantur multa cadentum
- » Funera : qui duri cum cessauere labores,
 Condendi sub humum sunt his quoq; qui meliores
 Ingenio, exiguo concludunt tempore luctum.
 Qui uero è duri superant certamine martis,
 Hos adhibere decet curam potusq; cibiq;
 Viribus ut ualidi uenienti audacius hosti
 Occurrant nec quisquam alia est ratione ciendus
 Ad pugnam è populo, nec in alta miles Achiuum
 Classe relinquendus quisquam. Sed fortibus omnes
 In Troas delati animis, pugnemus in hostem.

Dixit, & illustri prognatos Nestore, & acrem
 Phylidenq;

Phylidenq; Megeta, Thoantaq;, Merionemq;,
 Et Creontiden Lycomedea, dein Menalippum,
 Suscipiens comites, uenit in tentoria magni
 Atridae, septemq; ab eo pulchrosq; nouosq;
 Præmissos tripodas, bis denos inde lebetas,
 Quattuor hinc ter equos, tum septem mirificorum
 Artifices operum forma præstante puellas,
 Octauam flauo Briseida crine decoram,
 Appensis auri posthæc bis quinq; talentis,
 Dona sequebantur iuuenes preciosa ferentes
 Præclaro Læрте satum. quibus omnibus ipso
 In cœtu populi positis, surrexit Atrides,
 Iuxta Talthybius præco assistebat, utraq;
 Porcellum retinens. ibi regum maximus ampla
 Vagina eductum stringens dum sustinet ensem,
 (Alta omni in populo tenuere silentia cuncti
 Dum rex uerba facit, sic fas, sic iura iubebant)
 Ille alta elatos tollens ad sidera uultus,
 Hæc in uerba Iouem sublata est uoce precatus
 Sint mihi nunc testes primum pater ille deorum
 Iuppiter, & mater tellus, & lumina solis,
 Et furie, ultrices iurantum falsa sub orco,
 Me non cognouisse aliquo Briseida tactu,
 Seu ui, siue aliquo quocunq; libidinis æstu
 Permotum, uerum intactam tenuisse puellam.
 Si quid in hoc homines iurandi iure fesselli,
 Quæ iurau i eadem contestor numina, pœnis
 Afficiant, quæ debentur qui friuola iurant.
 Sic ait, & pecudis iugulum ferit ense recidens
 Talthybius, quam mox in fluctus æquoris escam
 Piscibus

Ulysses eligit
 qui munera
 adferant.

Iurat Aga-
 memnon.

Riscibus abiicit. tum surgens magnus Achilles,
Fortes alloquitur Danaos, atq; ista profatur.

Achilles
Græcis.

Iuppiter, ingentes miseris mortalibus affers
Aerumnas. nec enim me proritasset ad iram
Rex Danaum, neq; præcepta turbasset amica,
Si non tot perimi uoluisses milia Graiùm.
Sed nunc tempus erat curandi corpora amici,
Prælia post Phrygibus laturi dira petemus.

Sic ait. et coctu misso, sua quisq; petebant
Dilapsi iuuenes tentoria. Thessala pubes
Dona sequebantur læti, quiq; illa ferebant,
Aeacide iam præualidam conscendere nauem,
Ponere dona manu, iussæ residere puellæ,
In stabula æripedes agere ad præsepia ferui.
At Veneri similis formam Briseis, ut intus
Constitit, et ferro confossum uidit acuto

Briseis mor-
tuum Patro-
clum depleo-
rat.

Patroclum exanimem, super et lugubre cadaver
Vulneraq; incumbens, pectus laniata decorum,
Et molles laniata genas, flauamq; comarum
Cæsariem uellens, querulis ululatibus auras
Implet, et illacrymans. Anima mihi carior (inquit)
Heu qualis Patrocle iaces? uiuum ipsa reliqui
Hinc abiens, cassum inuenio te luce reuersa.
Sic mala fata malis misera mihi Iuppiter addit
Accumulans: cui me nuptam tribuere parentes,
Mors tulit atra uirum, patriæ pro mœnibus ausum
Decertare manu: quo tres quoq; tempore fratres
Hausit acerba dies, genitos ab utroq; parente,
Germanos mihi: tum tu me fata impia flentem,
Coniuge cum cæso magni præclara Myneti

Æliæ

Menia dirueret populorum uictor Achilles,
 Tum tu me flentem solatus es optime Graiûm,
 Pollicitus dare uelle operam, quo magnus Achilles
 Duceret uxorem miseram me, et nauibus altis
 Impositam patriæ secum deferret ad oras,
 Atq; apud insignem iuga connubialia Phthiam
 Conficeret, mecum turba celebrante Hymenæum
 Myrmidonû. meritò ergo queror, lacrymisq; perennis
 Insolabilibus te prosequor. *Ista querenti* (ptum
 Afflebant aliæ quoq; et ingemuere puellæ,
 Omnes Patroclum, dira omnes fata dolentes.
 Ipsum turba senum circum uenere, rogantes
 Antè cibum caperet, quàm Martia bella subiret.
 Ipse negans, uerbis sic est conquestus Achilles
 Si quis adest, fido qui sit mihi pectore amicus,
 Ne pergat suadere cibum me sumere, donec
 Explerò hunc animi (quo nunc consumor acerbo)
 Mœrorem, pœnasq; exegero morte superbi
 Priamidæ, telis uictoricibus ultus amicum.
 Et certum est gustare nihil potus ue cibi ue,
 Donec in occiduas sol sese immerferit undas.
 Hæc dicens, alios dimisit abire uolentes.
 Restiterant tamen ex alijs pars optima regum,
 Atridæ gemini fratres, et fortis Vlysses,
 Nestor et Idomeneus, et canens tempora Phœnix,
 Querentes adhibere animo solatia tristi.
 Noluit ille tamen prius illa admittere, quàm se
 Sanguineo expleret per tristia prælia Marte.
 Namq; priora animo uoluens, lacrymisq; subortis
 Ingemuit: *Lautam nobis carissime cocenam*

Achilles
amicis.

Appoa

Achilles Pa-
troclū affa-
tur.

mos.

Apposuisti, inquit, Danaï quo tempore pressi
Troianis equitum turmis cessere, uolentes
Quo possent pacto lacrymosum auertere bellum.
Nunc armis spoliata iaces, et luminis aura.
Verum ego te propter nec edam, nec pocula sumam,
Mœstus morte tua : qua non contingere quicquam
In uita nobis potuisset acerbius unquam,
Non si defunctum genitorem Pelea fato
Audissem, qui nunc Phthiæ quoq; fundit inanes
Infœlix lacrymas pro me, qui ad mœnia Troiæ
Tristia bella gero, uesanum propter amorem
Exitiosæ Helenes. non, si mihi carus obisset
Filius, in Scyro qui nunc nutritur aquosa,
Ille Neoptolemus, uita mihi carior ipsa,
Si modo adhuc uiuens uitali uescitur aura.
Sperabam siquidem, procul hic ab equestribus Argis
Me solum miseræ positurum lumina uite,
Te fausto in patriam rediturum sidere Phthiam,
Viuus ut è Scyro reuocares præpete uectus
Naue Neoptolemum, qui regna paterna teneret,
Præclaramq; domum, genitorem Pelea namq;
Arbitror excessisse olim uitalibus auris :
Vel, si uiuit adhuc, confectum ætate senili,
Et tristem mœrore animi, qui nuncia nostræ
Expectet mortis lacrymis hæc fatus obortis,
Et reliquis mouit lacrymas senioribus. Illi
Namq; recordantes quæ quisq; reliquerit olim
In domibus patrijs, humectant lumina fletu.

Quos ab Olympiaca miseratus Iuppiter arce,
Accitam paucis affatur Pallada dictis.

Filia

Filia nunc, inquit, prorsus neglecta relinquis
 Fortis corda uiri, nec quicquam curat Achilles,
 Quàm residere apud exanimē pro classe Patroclum,
 Impastum impotumq; abierunt cætera pransum
 Agmina, sed summo tu mox delabere Olympo,
 Et dulci ambrosia, tum suauis nectaris haustu
 Fortia membra uiri refoue, ne forsitan inter
 Prælia deficient. his parens diua, per auras
 Labitur, Harpyiæ similis stridore canoræ
 Alarum, stansq; ambrosiam per pectus Achilli
 Instillat dulcem, tum suauem nectaris haustum,
 Ne defessa fame genua incuruata labarent.
 Inde cito reuolans saltu repetebat Olympum.
 Tum Danaï armati properant è nauibus, instar
 Concretæ densæq; niuis : quam Iuppiter acri
 Dispersam Borea cœlo deiecit ab alto.
 Sic densæ galeæ, sic scuta micantia ferro,
 Sic nitidi umbones, solidi thoraces, et hastæ
 Fraxinæ, uaria claraq; per aëra summum
 Luce coruscabant : tremere omnia uisa repente,
 Sub pedibus stridere solum. procedere Achilles
 In medio, ingentem frendensq; gemensq; dolorem,
 Eluctari animo, rutilo flammantibus igni
 Torua minari oculis, diuinis inclutus armis
 Muniri, deus ignipotens quæ fecerat ipsi.
 Et primùm suras ocreæ, tum pectora thorax
 Induit, enses humeris magnum suspendit ab amphis,
 Ingentem hinc clypeum fulgentem lumine claro.
 Sicut ubi aërio celsi de uertice montis
 Apparet nautis, medijs è fluctibus igni,

Iuppiter Pal-
 ladi.

Græcorum
 exercitus in-
 struuntur.

Armatur
 Achilles.

M Quem

Quem fortè agricola ad caulas fecere, sed ipso
 Longius optato propellit litore fluctus :
 Haud secus è clypeo multum fulgoris Achillis,
 Proximus accepto fit lumine purior aër.
 Tum galeam capiti inponit splendore micantem
 Astrorum simili, quam caudæ insignis equinae
 Crista tegit, crines auro radiante micabant,
 Vulcano impositi mirabilis arte laboris.
 Tum sese assumptis ipse exercebat in armis,
 Huc illuc membra ampla mouens, num ferret, et aptis
 Se tegat experiens, et erant leuia arma ferenti
 Ceu pennæ uolucres : postremò protulit hastam,
 Hastam Peliaco sapiens quam uertice Chiron
 È trabe fraxinea prægrandem inciderat olim,
 Incisamq; suo caro donauit amico,
 Peleo Aeacidae, qua multas ille uirorum
 Prostrauit fortes animas, et corpora letho
 Multa dedit, quam nemo alius potuisset Achium
 Aut capere, aut tractare manu, nisi solus Achilles.
 Currus Automedon atq; Alcimus, eripedesq;
 Aurigæ instruxere, et equis ad frena coactis
 Friuola nexilibus cohibebant ora lupatis,
 Ut bene compositis regeretur currus habenis.
 Automedon celer arrepto super alta flagello,
 Insiluit terga eripedum: tum magnus Achilles
 Ipse quoq; ascendit currum, fulgentibus armis
 Conspicuus, ceu sol aliquis, aut lucifer ardens,
 Imperium in patrios quodam terrore stupendus
 Exercebat equos, atq; hæc est uerba profatus

Hastæ Achil-
lis descriptio

Xanthe comans, et acute Bali, præclara Podarges
 Progenies.

Progenies, nunc aurigam defendite uestrum
 Rectius, & saluum referatis in agmina Graium,
 Cum pugna defuncti erinus: nec, sicut amicum
 Patroclum, exanimem me fortè relinquitè Teucris.
 Tunc Xanthus ceruice retrò à temone reflexa,
 In terram recidente iuba, sic satur (& illum
 Fecerat humano Iuno sermone loquentem)
 Nunc quoq; te incolumè seruabimus optime Achille:
 Sed tamen illa dies prope adest, quæ soluet ab isto
 Corpore te: quem nos ut detestamur, ita eius
 Non sumus authores: sed ineluctabile fatum,
 Et deus omnipotens, nec nostra ignauia amicum
 Perdidit illa tibi, nec nostra est culpa, quòd armis
 Patroclum uestris spoliari perfidus Hector.
 Sed quem pulchra comas Latona enixa creauit,
 Optimus ille deum, qui qua densissima stabant
 Agmina, postrauit iuuenem, decus Hectoris illud
 Esse uolens. nos & Zephyri uelocius aura,
 Cuius flabra ferunt longè esse celerrima, plantis
 Aequantes ipsas etiam uelocibus auris,
 Eripiebamus currum ex hostilibus armis.
 Sed tibi fatale est hominiquè deoq; perire
 Fortiter. Humana Xantho sic uoce loquenti,
 Prefferunt furia uocem: Quem maximus heros
 Indignans tam dira loqui: Xanthe, inquit Achilles,
 Improbe, quid mortem mihi uaticinaris acerbam?
 Quod te non decuit iam dudum hæc omnia noui,
 Me procul à patria, carisq; parentibus, ipsum
 Proxima uicina subiturum limina mortis.
 Non tamen interea Teucros arcere superbos

Achilles et
quos alio
quitur.

Xanthus
equus lo
quitur.

cc

cc

Achilles
Xantho.

Cessabo, aut stricto Troum petere agmina ferro.
Dixit, & in medias acies, mediamq; phalangem
Pernices immisit equos iratus Achilles.

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XX.

Sic apud equoreas pubes Danaeïd naues
Circa magnanimū cupidē armabantur Achille.
At parte ex alia campi se in bella parabant,
Arma resumentes Troum sociāq; phalanges.
Iuppiter interea Themidi mandauit, ut omnes
Coelicolas in concilium cœtumq; uocaret,
Omnibus ē domibus passim lucentis Olympi.
illa Iouis parens monitis, uocat omnia diuūm
Nūmina, conueniant ad magni tecta Tonantis.
Tum neq; diuorum sese subducere quisquam
Ausus erat, non ipse pater qui circuit orbem
Oceanus, nemo fluuiorum latifluentum,
Nympharum non ulla locos & amœna colentum
Lustra uirescentum nemorum, non læta rigantes
Pascua, muscosos fontes, non amnibus altis
Naiades quæcunq; habitant. Sed ad ardua postquam
Limina conscendēre omnes, considēre iussi
Considēre thronis, patri quos Mulciber aptos
Fecerat ipse Ioui: nec defuit ipse tridentis
Aequorei dominus, non ausus spernere summi
Iussa Iouis, sed ab æquorei regione profundi
Venit in æthereas arces, mediūq; residens,
Conuersusq; Ioui: *Quæ te causa, inquit, adegit*
Iuppiter, omnibus hoc diuis tam grande uocatis
Cogere concilium? num sunt tibi Troia curæ

Themis deo-
rum concili-
um conuocat

Neptunus
Iouis.

Agmina,

Agmina, & audaces Danaï, qui mutua uasta
 Prælia mole parant. cui nubes Iuppiter arctans,
 Cuncta tenes Neptune, inquit, quo nomine cunctos
 Coelicolas in concilium tam grande uocarim.
 Curæ etenim quanquam perituri sunt mihi, uerum
 Hos ego despiciens è summo oblector Olympo.
 Sed uos conuentos uolui, ut quod cuiq; placeret
 Vel ferat auxilium, uel non ferat, alterutrisq;
 Tam Danais quàm Troiugenus adsitis amici,
 Ut sua cuiq; animi suadebit certa uoluntas.
 Nam si cum Phrygibus solus decernat Achilles,
 Arma Phrygum soli non posse resistere certum est.
 Antè equidem solo conatu terruit omnes.
 At grauius casu nunc consternatus amici,
 Ne miseram fatis nondum statuentibus urbem
 Excindat uereor. Sic Iuppiter orę locutus,
 Conciuit grauis ardorem & certamina pugne:
 Dij uarios tacito uoluebant pectore motus,
 Et uarios animorum habitus. nam candida Iuno,
 Pallas, & excutiens quassatæ uiscera terræ
 Neptunus, Maiaq; creatus Atlantide nympha
 Mercurius sapiens, & opum non futilis author,
 Et tu clauda trahens faber unice cura deorum,
 Pro Danais stabant hæc numina tanta deorum.
 Inde Phrygum, Mars armipotens, intonsus Apollo,
 Diua ualens arcu, flauens Latona capillos,
 Leta Venus, partes & bella iniusta fouebant.
 Donec ab humanis diuùm se munera rebus
 Auertere, suum Danaï letantur Achillem,
 Iactantes in bella armis prodiisse resumptis:

Iuppiter Ne-
 ptuno et diis
 alijs.

Qui dii uel
 Græcis uel
 Troianis.
 fauerint.

Dudum ignaua equidem defederat ocia ducens,
 A pugna procul ad naues. quo deniq; uiso,
 Torpebant gelida Troum formidine mentes,
 Marti per similem uultus atq; arma uidentes.
 Verum ubi dii partes iterum, belliq; tumultus
 Respexere iterum, tum pugna acerrima surgens
 Infremuit, summo nunc Pallas ab aggere fossæ,
 Nunc eadem longè resonanti à littore clamans
 Horrendum insonuit: tum nigræ more procellæ
 Mars stetit inclamans, nunc magnæ à turribus urbis,
 Nunc sacro à Simoënte loco, fortissima Troum
 Hortamenta animis addens. iam castra tenebant
 Vtraq; cœlicolæ. tum uerò insana tumultus
 Exoritur facies, tum uerò summus ab alto
 Horrendum intonuit diuûm pater atq; hominû rex.
 Ipse tridentifera commotæ maxima terræ
 Funde montes manu quatiens concussit ab imo
 Gargite Neptunus, tunc proxima culmina cœlo
 Aërij tremulo nutabant uertice montes.
 Tunc etiam irriguæ tremuerunt fontibus Idæ,
 Radices oblita suas, & Gargara messes.
 Ilion intremuit, Danaeïa classis in ipso
 Concussit tremulos motu stupefacta rudentes.
 Territus umbrarum dominus, pallentia linquens
 Tartara, lucifugum terra caput extulit alta,
 Prospiciens mare ueliuolum clamore mouebat,
 Ne terram quatiens aperiret tartara frater,
 Et tristes sine luce domos, regna inuidia uiuis,
 Formidata etiam superis. tanto ergo tumultu
 Concurrere hominum miscentes prælia diui,

Omnium ue-
 lut elemento-
 rum horren-
 dum quendâ
 motû Achil-
 le in bellum
 reuerso, ac
 Troianos fa-
 to urgente,
 extitisse scri-
 bit. Iam enim
 & dii ipsi bel-
 lum repara-
 bant inter se.
 Vide si libet
 Macrobiû de
 hoc loco, lib.
 5. cap. 6.

Inter

Inter sese etiam certamina foeda mouentes.
 Namq; tridentiferum contra se armabat Apollo,
 Arcubus & neruo longè iaculante sagittas.
 Sanguineum contra Mauortem cæsia Pallas,
 Venatu atq; arcu gaudens soror aurea Phœbi
 Iunoni sese opposuit, formosa capillum
 Mercurium Latona petit: prohibere parabat
 Vulcanum lateq; fluens atq; inclytus amnis
 Quem Xanthum superi, mortales uoce Scamandrum
 Esse ferunt. Sic dii diuis fera bella mouebant.

Dii inter se-
 metipfos bel-
 la mouent.

Interea ingenti studio properabat Achilles,
 Hæctora in absentem, cupiens illi obuia tantum
 Conferere arma uiro: satiari sanguine namq;
 Illius ardebat. tum Troiæ fautor Apollo,
 Priamides forma existens & uoce Lycaon,
 Viribus Aeneam subito melioribus implet,
 Hortatus magno fidens occurrat Achilli.

Apollo for-
 ma Lycaonis
 assumpta,
 & Aeneæ.

Tros, ait, Aenea, consultor & optime Troium,
 Quò recidere minæ, quibus uti sepe solebas,
 Troianos inter proceres, & prandia regum?
 Scilicet ausurum te, si res poscat, Achilli
 Intrepidus conferre manus? ea uerba loquuto
 Reddidit Aeneas Priamo sate clare Lycaon,
 Quid uelut ignauum nunc me, qui noli Achilli
 Aut alij conferre manus de gente Pelasgum,
 Insimulas? nec enim primum nunc solus Achilli
 Congrediar. namq; ipse meam tunc scilicet hastam
 Pertimuit, cum pinifera inuasisset in Ida
 Nostra armenta bouum, postquam Lyrnesia bello
 Mœnia uertisset ferus ille, & Pedafon altam,

Aeneas Apol-
 lini.

Sed me tunc celerem pedibus, tum uiribus auctum
 Iuppiter asseruit, tutatus ab hoste superbo.
 Namq; ego magnanimo cecidisssem uictus Achilli,
 Et magnæ haud dubiè præsentî Palladis hasta,
 Quæ dea consultrix, quæ dux, quæ deniq; custos
 Illi semper adest: quæ suasit, ut armipotentes
 Conficeret Lelegas ferro, Troasq; domaret.
 Quare ego nulli hominum qui congregiatur Achilli
 Persuadere uelim, cui semper adesse deorum
 Res est certa aliquem, qui seruet & eruat ipsum,
 Si qua pericla cadant: nec torquet inania forti
 Vnquam tela manu, quæ emissa feruntur in hostem,
 Idibus usq; adeò certis, ne profus aberrent.
 Quòd mihi si diuorum aliquis se præbeat æquum,
 Non fuero multum inferior censendus Achille,
 Quamuis se totum contactum corpora ferro
 Iactiret, & cælo demissa sibi induat arma,
 Reddidit huic contrà magno Ioue natus Apollo.

Apollo
 Æneæ.

Et tu posce deos ueniam, quem mater amorum
 Diua Venus peperit, Iouis inçlyta filia magni:
 Illum diua minor genuit, Thetis orta marino
 De sene: te superum rectoris filia. Sed tu
 Vade, ser audaces in Achillem & dirige gressus,
 Nec moueare minis, nec dictis cede superbis.

Sic ait, inspirans renouatum in membra uigorem
 Et uires animo. medios ruit ille per hostes,
 Per medias acies in Achillem fertur. at ipsum
 Obseruans Iuno, his alios affata deos est.

Rex maris huc Neptune uide, tuq; innuba Pallas,
 Quid paret Æneas, qui nunc infestus & atrox

Fertur

Fertur in Aecidem, persuasus Apolline ab ipso.
 Quare agite, hinc illum nos propulsemus, Achilli
 Sistentes aliquem è nobis, qui robore firmet,
 Confortetq; animo, sese ut curæ esse deorum
 Sentiat eximij: uani, quicunq; deorum
 Troianis sunt auxilio. nos namq; relicta
 Venimus huc alij cœlesti sede fauentes
 Huic pugna: tum ne qua hodie patiatur Achilles
 Quæ noceant mala cauturi. post tempore paruo
 Eueniet, quæ nascenti sors prodita fati est.
 Quod nisi præmonitus diuinis uocibus esset,
 Fortè timendum ipsi fuerat, ne congregaretur
 Secum de superis aliquis. dij namq; graues sunt,
 Humano generi cum se exhibuere uidendos.

Cui spaciosa mouens concussæ uiscera terræ,
 Ne turbere, inquit, Iuno. nec enim satis æquum est,
 Non etiam ipse uelim trahere in certamina diuos,
 Mutua moturos inter se prelia. Sed nos
 Cedentes, specula bellum spectemus ab alta:
 Arma uiros curare & tristia bella sinamus.
 Quod si fortè ferox Mauors, aut pulcher Apollo
 Impediant, armisq; uetent contendere Achillem,
 Tum quoq; nos contra contendere iure licebit.
 Nec dubito, quin his manibus, nostrisq; coacti
 Viribus, in cœlum redeant, terrasq; relinquunt.
 Hæc nigrum quatiens faciebat uerba capillum.
 Et mox in celsum munitumq; aggere murum,
 Et fossa ingenti, se contulit Herculis oræ
 Littoris impositum, quem Troës, & inclyta Pallas
 Condiderant magno Alcide, cum fortè sequentem

M 5 Littore

cc

cc

Neptunus
Iunoni.

Neptunus ni
gro capillo.
Murus Her-
cultis in lito-
re Troiano.

Littore ab unâsono fugeret per gramina cœtum,
 Ut se illò ueluti tutam conferret in arcem.

Huc se Neptunus tum contulit, & bona Iuno,
 Et reliqui diuûm, Danaïs quicunq; fauebant,
 Ambrosia aërio contecti corpora nimbo.

Tumulus
 Callicolone
 ad Simoën-
 tes.

Verùm alij in tumulo peramœnæ Callicolones
 Ad Simoënta, Phrygum partes sedere fouentes,
 Arcigerum iuxta Phœbum, Martemq; ruinis
 Gaudentem. Sic diuersa tunc parte sedentes,
 Consilia inter se belli de rebus agebant.

Non tamen est animus cuiquam se immittere bello,
 Ordiri ue manu, quod cœlo Iuppiter alto
 Præcipit, ingentes implentur milite campi,
 Arma resfulgebant latè peditumq; equitumq;
 Sub pedibus trepidante solum strepit omne tumultu.
 In medium duo procedunt heroës in armis
 Conspicui, celer Aeneas, & magnus Achilles.

Aeneas in
 Achillem.

Tum prior Aeneas ferratam comminus hastam
 Et clypeum quatiens, nutant in uertice cristæ
 Insignis galeæ, ferus ipse & dira minatus
 Fertur in Aeaciden. Sed contrà insurgit Achilles,

Bona com-
 paratio.

Ceu leo, quem iuuenes infestis undiq; telis
 Per campos agitant, quem si quis uulnere lesit,
 Viribus atq; animis audacior, ocyus illum
 Appetit ore fremens, & hianti gutture spumans,
 Tum demum furit, irarumq; incenditur æstu,
 Et caudam mouet, & latera, atq; immania tergæ,
 In pugnam sese irritans exasperat ira,
 Irruit obuia quæq; terens, solumq; requirens
 Vulneris autorem, uel uictor in hoste futurus,

Vel

Vel moriturus ibi. Sic tunc generosus Achilles
 Viribus inuictis, & magna concitus ira,
 Præterea consueta animi uirtute superbus
 Fertur in Aeneam. cui iam cum proximus esset,
 Sic prior Aeacides. Quid, ait, sic agmine abisti
 Longius Aenea? mecum certare paratum
 Nunquid habes animum? teq; hinc Priameia Troie
 Regna recepturum speras? spes uana profectò
 Ista tua est, luditq; animum tibi imagine falsa.
 Nam nec ob hoc regno Priamus tibi cedit auito,
 Si me fortè neci dederis. Sunt dulcia nati
 Pignora, adest ipsi rerum prudentia constans.
 An te fortè Phryges donabunt uberis agri
 Planicie, quæ dona ferat cerealia, latè
 Luxurians, ut delicijs & rebus abundes
 Diues opū? Sed & haudquaquã facile arbitror ipsum
 Tu me conficies. hastam tu hanc antè timebas,
 Cum procul errantem te solum à bobus opimis
 Fontibus irriguæ sequerer sub montibus Ida,
 Summa per & ualles: nec me expectare sequentem
 Ausus es, includens Lyrnessi in mœnia celsæ
 Tete ipse, ingenti formidine pectora fractus:
 Quæ tunc ipse meæ confisus robore dextræ,
 Et Iouis auxilijs, & Palladis ægide fultæ
 Mœnia, prostrauitq; solo, prædamq; recepi
 Eximiam, pulchrasq; nurus, blandasq; puellas.
 Sed te tunc manibus nostris, iustoq; furori
 Iuppiter eripuit, seruans, alijq; deorum.
 Non tamen euades nunc, ut te falsa moratur
 Suspicio, atq; animi te ludit inutilis error.

Achilles
Aeneas.

Verum

Verum age discedas moneo, et sub tuta tuorum
Signa redi, nec me expectes, nec in arma laceffas,
Sponte tua nostra nisi uis occumbere dextra.

- » Quæ sunt facta, etiam stultus cognouit, et horum
  - » Pœnitet, et serò dolet haud uitasse ruinam.
- Huic Anchisiades contrà sic reddidit heros.

Æneas A-
chilli.

Desine Pelida terrere minacibus ultrò
Ceu puerum uerbis : nec te mihi fraudibus istis
Possè caullari credas. et talia noui
Composita incautas ludibria fallere mentes.
Nec quibus ipsi ambo simus natalibus orti,
Obscurum esse puto, qua ducat origine gentem
Quisq; suam, quæ sit series, quis finis auorum,
Qui fuerint proau: Sed sola cognita fama
Nostra tibi, tua sunt nobis cognomina patrum,
Non oculis. Deate peperit Thetis æquoris alti,
Peleo rectori hominum : me gloriôr ortum
Magnanimo Anchisa, peperit Venus aurea uerum
Non hi tantum hodie plorabunt pignora natos :
Non etenim nec uana loquor, nec friuola fingo :
Ut sic omiffa redeamus in agmina pugna.
Quòd si nosse uoles nostrum genus, omnibus etsi
Id notum est, fortè ipse etiam cognoscere queras.
Dardanus à magno genitus Ioue, condidit urbem
Dardaniam, nondum in campo stetit Iliôn isto
Eximium, sed adhuc in aquosæ uallibus Idæ,
Dardanidæ coluere uiri : pòst Dardanus auctor
Gentis, Erichthonium genuit, mortalibus illum
Præstantem magnis opibus, tria millia pingues
Pascabantur equæ lauis in uallibus illi,

Omnes

Omnes foetiferæ, pullis comitantibus omnes
 Conspiciæ Boreas quas cum uiolentus amaret,
 In nigrum conuersus equum seruiuit amori
 Indulgens. ex quo grauidæ peperere quater tres
 Pullos eximios : qui si per summa uolarent
 Gramina, nec summæ cursu quaterentur aristæ
 Luxuriantis agri, nec tincta humoribus ullis
 Per medios pelagi ferrent uestigia fluctus.
 Natus Erichthonio Tros est, qui nomina Troie
 Indidit huic nati tres sunt post fata relictæ,
 Ilus, & Assaracus, formaq; bonus Ganymedes,
 Pincernam Iouis hunc superi rapuere fururum,
 Ut cum dijs ageret longum immortalibus æuum.
 Ili Laomedon proles fuit ille adamatum
 Tithonum Auroræ, Priamum, Lampum, Clytiumq;
 Progeniuit fortes, clarumq; Hicetaona bello.
 Assaracusq; Capyn, Anchisen ille superbum,
 Me pater Anchises genuit dedit Hectora magnus
 Magnanimum Priamus : tali me sanguine cretum
 Glorior at nobis uirtutem & nomina laudum
 Nunc minuit, nunc illa eadem mortalibus auget
 Omnipotens : ut cuncta potest, ut cuncta gubernat.
 Non tamen hæc nobis medio in certamine pugne
 Sunt memoranda, uelut pueris amentibus : & nos
 Obycere alterutrim forsitan non pauca queamus,
 Quorum nulla (licet centum fora proferat intus)
 Vasta carina capax fuerit. nam lingua diserta est
 Humano generi, multoq; uolubilis usu,
 Plurima uerborum uis est & copia fandi,
 Et temerè nunc dicta uolant, nunc reddita pungunt
 Oblectant ue

Boreas in
equum.

Virgilius de
Camilla.

“

“

“

“

“

“

“

- .. Oblectant ue animum. Nam qualia dixeris ipse,
 .. Talia et accipies : namq; hæc est mutua merces.
 Sed quid opus uerbis contendere, uana ferentium
 More puellarum ? quæ nigra bile furentes
 In medio populi coetu deformia miscent
 Iurgia, nunc falsa urgentes, nunc uera notantes ?
 At tu me pugna minimè absterrebis ab ista,
 Tam promptū atq; alacrè certū est decernere ferro,
 Præstet uter. dixit, clypeiq; insigne superbi
 Percussit feriens hasta : sed in orbe reflexum
 Concrepuit ferrum. clypeum tunc fortis Achilles
 Protulit insertis manibus, ne forsitan ipsum
 Læderet Aeneæ ferro penetrabile telum :
 Demens, qui dextra uiolari munera diuūm
 Crederet humana : nec enim pertransijt ictu
 Ingentem clypeum, Aeneæ grauis hasta superbi
 Vim prohibebat enim quod Muciber addidit aurum.
 Vix geminas mucrone plicas perfodit acuto,
 Ille sis, quæ restabant, tribus : ordine quinq;
 Fecerat ignipotens, fufis ex ære duabus,
 Et stanno geminis itidem, media aurea stabat.
 In quam tunc infixæ uolatilis hasta pependit.
 Tum ferus insurgens telum contorsit Achilles
 In clypeum Aeneæ. quaq; et tenuissima ferri
 Lamina, taurorumq; insunt mollissima terga,
 Constitit Aeneas, clypeumq; timore retorsit
 Ad sese retrahens, clypeiq; umbone refracto,
 Trans humeros, trans terga uolans Peleia nudo
 Constitit hasta solo. uitato grauiter ictu
 Territus Aeneas tam certo tamq; propinquo est.

Tum

Tum celer horrendum clamans insurgit Achilles,
 Atq; iterum Aeneæ repetito uulnera ferro
 Apparat ingerere. ille ingentis pondere saxi
 Correpto, quod nec duo nostra ætate leuant,
 Qualia nunc hominum producit corpora tellus:
 Ille manu facili uersans, rapideq; rotatum
 Misit in Aeaciden, galeæq; infixit, & orbi
 Immanis clypei, sic sese à morte propinqua
 Seruabat. tamen & gladio cecidisset Achillis,
 Ni deus æquorei, quatiens terræ ima, profundi
 Tali alios diuos affatus uoce fuisset.

Virgilius &
 ipse alibi.

Quam uereor (superi) ne magni forsan Achillis
 Aeneas manibus, persuasus Apolline, mortem
 Oppetat ante diem, demens: qui ab Apolline uanis
 Inductus monitis, tanto se obiecerit hosti.

Neptunus
 deos sibi assi-
 stentes allo-
 quitur.

Non etenim mortis medio in discrimine, Apollo
 Affret ullus opem. Sed cur tamen ille suorum
 Immeritus peccata luat, qui semper honores
 Exhibuit diuis, & munera grata rependit.

“

“

Nos quoq; nunc ipsum per tanta pericula saluum
 Præstemus, ne fortè grauem moueatur ad iram
 Iuppiter, Aeneam si fortè trucidet Achilles.

Namq; illum è tanto superesse & uiuere bello
 Fata iubent, ne Dardanium sine prole, sine omni
 Posteritate genus pereat, quem semper amauit
 Iuppiter ante alios mortali è semine natos.

Nunc autem Priami genus est exosus, & ipsum
 Eruet, excindens simul ardua Pergama Troiæ.
 At domus Aeneæ cunctis dominabitur oris,
 Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.

Varicinis de
 posteritate
 Aeneæ, uerū:

Cui

nisi forte dicamus poetam iam tum nouisse, cum hæc scriberet, de posteris Aeneæ in Italia apud Albam tunc regnantibus. Sunt enim qui scribant, Homerum post bellum Troianum floruisse annis 400. &c.

Neptunus
Aeneam liberat.

Cui formosa oculos Iuno Maris arbiter inquit, Iuno
Nep-
tuno,
Videris ipse licet, sit ne eripiendus ut impar
Congressu Aeneas, an dimittendus Achilli.
Ipsa ego iam dudum, Pallasq; innupta, deorum
In coetu adstantes iurauimus, hostica Teucris
Omnia facturæ, neq; quicquam arcere quod ipse
Perniciem ferat, haud etiam cum infesta cremabit
Flamma ipsos urbemq; simul namq; igne peribit
Hostili Danaum. Sæuarum rector aquarum
Talibus auditis, properans per tela, per hostes,
Per medias acies, huc usq; ubi uiribus impar
Constitit Aeneas magno congressus Achilli.
At deus offusa claros caligine uisus
Abstulit Aecidæ, clypeoq; hastile reuulsum
Abiecit ante pedes, ipsum celeremq; agilemq;
Reddidit Aeneam. celeres fugit ille per auras,
Deducente deo, super agmina & arma uirorum,
Et iam contigerat lati spacia ultima campi,
Qua ualidis positi stabant Caucones in armis,
Cum deus accedens propior: Quis te deus, inquit,
Impulit Aenea, quo congregereris Achilli,
Tam ualido? cui sis bonitate & uiribus impar,
Qui superis etiam te longè est carior ipsis.
Sed tibi magnanimus quoties occurret Achilles,
Ne steteris, fuge, cede uiro, ne sorte maligna
Præuenias magni tibi debita tempora fati,
Ante diem moriens: Sed postquam uictor Achilles
Occiderit, tunc bella manu, tunc arma retracta,
Nil metuens Danaos, quorum tu nullius unquam
Marte cades, dixit, tenuesq; effugit in auras,

Et simul

Et simul offusam subita caligine nubem
 Abstulit Aeacidae, qui postquam luce recepta
 Omnia prospexit, stetit acri feruidus ira,
 Infrendensq; animo secum. Prò Iuppiter, inquit,
 Quæ mihi nunc uanam fallunt ludibria mentem,
 Atq; oculos? iacet hasta solo, uir at ille recessit
 Quem iaculatus eram, & superos habet ipse fauentes
 Aeneas, quæ uerba ipsum iactare putabam
 Omnia uana prius. Sed mortem effugerit, esto
 Cesserit: haud etenim mecum deinde ulla feroci
 Conseret arma manu, qui tam formidine multa
 Fugerit instantis tentata pericula fati.

Achilles se-
 cum iratus.

Quin potius Danaos in Martia bella paratos
 In Troas rapio mecum, fortesq; phalangas
 Exporior, dextraq; Phrygum socia agmina sterno?
 Dixit, & in medios sese ad sua signa recepit,
 Comminus arma iubens inferre ferocius hosti,
 Nec procul incertis inimica laceffere Teucrum
 Agmina missilibus, sed mutua uulnera dextris
 Ingerere, arma armis pugnent, hærensq; uiro uir.
 Nam mihi difficile est, inquit, tot milia soli
 Sustinuisse uirum, quamuis sim fortis, & omnes
 Viribus exuperem. nec enim deus ipse, cruentus
 Arbitrator armorum, nec quassans ægida Pallas,
 Tantam sustineant molem. tamen omnibus armis
 Et quantum præstare queam uirtute manuq;
 Hic hodie nihil omittam. per tela, per hastas,
 Per gladios penetrans, ferro sic omnia sternam
 Ut se nemo Phrygum sit letaturus Achilli
 Conseruisse manum, nec me contra arma tulisse:

N Dixit,

Dixit, et in medios audax irrupit aceruos.

At parte ex alia Troas fortissimus Hector

Hector Tro-
anis & sociis

Hortabatur, agens uerbis: Nemo, inquit, Achillem,

Sic metuat, præclari animis et pectore Troës,

Protinus ut nostris fugiendum censeat armis.

Terret enim uerbis animos, quibus omnia uanis

Arrogat ipse sibi: quibus æquem numina diuüm,

Si sit opus: queis cum superis rixarier ausim.

Sed nec inutilibus perfecerit omnia uerbis,

Quædam ut perficiat, quædam imperfecta relinquet.

Ipsè uirum aggrediar, similem licet omnia flammis,

Sit licet ardenti tactu uiolentiore igni,

Duritia rigidum superent præcordia ferrum

Ipsius, aggrediar tamen, et contra arma mouebo.

Sic ait, irrumpens aciem, simul arma sequuntur

Troia, sic studio unanimi, sic mentibus æquis,

Vt uires etiam æquarent. tum clamor obortus,

Iam reparanda nouas in prælia suscitatur iras.

Apollo He-
ctori.

Hic propè stans, his Priantiden affatur Apollo

Hector, adhuc magno ne congrediaris Achilli,

Verum intra medias acies mediasq; cateruas

Te recipe, ut primos possis uitare tumultus.

Ne te uel iaculo configere possit adactis

Eminus, aut stricto propè stans ferus ense trucidet.

Talibus admonitus, sese ad sua signa recepit

Hector, et attonitus diuina uoce quieuit.

At clamore ferox, et uiribus acer Achilles

Irruit in Teucros, atq; Iphitiona superbum

Sternit Otrentiden ferro, quem Naiade nympha

Conceptum, genuit populorum uictor Otrenteus.

ipsum

Ipsam qui multos populos quoque rexit, et urbes,
 Sub gelidis Tmoli radicibus, inter opimas
 Limitis Idæi gentes, et ditia regna,
 Quæ uiuens tenuit medium cui à uertice findens
 Disscuit facili suctu caput acer Achilles.
 Ille cadens, terram sonitu concussit et armis.

Cui ferus exprobrans his insultabat Achilles
 En tibi Otrentida, quod tu crudele petisti,
 Nunc te sternit humi fatum, qui tanta minatus
 Nuper terror eras Danaïs, nunc occidis hastæ
 Confossus mucrone meæ, licet inclyta clarum
 Stemmata te faciant, Gygææ stagna paludis
 Cum tibi sit natale solum, piscosa prope Hylli
 Flumina, et undantem preciosis fluctibus Hermum,
 Quia nemo est patria tibi religione sacratum.

Sic ait insultans, illum nox ferrea texit.
 Et mox æripedes cursu triuere rotarum
 Ad primos Danaûm insultus : tum corpora fortem
 Demoleonta petit, Troiano Antenore natum.
 Quem per et æratam galeam, per et ossa cerebro
 Contuso feriens, perfregit tempus utrumque,
 Atque ita deiectum letho dedit, inde fugacem
 Hippodamanta sequens : is enim iam puluere in alto
 Amissis fugiebat equis : transuerberat hasta
 A tergo, inter utrumque humerum, qui sanguine fuso
 Nam nimio moriens, in apertas mugijt auras :
 Non secus ac magno disceptus robore taurus,
 Lixtoreo iuuenum Neptuno sacra parantum,
 Aequoream qui rex Elicen colit, ille litantum
 Gaudet honore fauens, et tali munere letus.

Achilles Iphi
 tioni insultat

Achilles De-
 moleontem
 interimat.

Polydorus.

Hector
ab ætate.Achilles con-
spicato He-
ctore, exul-
tat, illumq;
prouocat.Hector
Achilli.

Inde satum Priamo Polydorum fertur in acrem,
 Et superis forma similem : quem captus amore
 Quòd minimus natorum, & quòd carissimus esset,
 A pugna pater infelix prohibere cupita
 Non potuit, sed cum pedibus pernicibus esset,
 Tunc quoq; per cuneos, perq; agmina nota uolabat
 Discurrens, donec metuenda concidit hasta.
 Quam ferus intrusit tergo fugientis Achilles,
 Aurea qua teretem connectit fibula zonam,
 Et duplex coit incumbens in uincula thorax,
 Hac medium fixo transegit acumine uentrem.
 Ille gemens, labante genu procumbit utroq;
 In terram, nebulæq; oculos texere cadentis.
 Quem sua iam tremula retinentem uiscera dextra,
 Prostratumq; solo, dum conspicit inclytus Hector,
 Mox offusa oculis caligine, non tulit ultra
 Cunctari, aut dubitare animo: sed feruidus ira,
 Et flammæ similis, ruit acer, & obuius hostem
 Intorto aggreditur telo, quem letus Achilles
 Conspiciens, tumidusq; animo, sic deinde profatur
 En uir adest, caro qui me spoliavit amico,
 Quo facto hunc animum mœrore affecit acerbo.
 Non tamen effugiet, quin hoc certamine dextram
 Conserat, & pugnae locus hic erit aptus utriq;
 Dixerat: & toruū inspiciens, Age cōminus Hector
 Congrediamur, ait, nostra te hic improba dextra
 Mors properata manet. Quē cōtra interritus Hector
 Me ne igitur uerbis terrere procacibus, inquit;
 Ceu fatuum te posse putas? sate sanguine Pelei,
 Si libeat, similes uideo nouisse cauillos,

Et

Et uerbis tentare animos nugacibus ultro.
 Robore tu quanquam præstes, ego uiribus impar
 Sim tibi, apud superos tamen est ea certa potestas,
 Ut nostra mortem inuenias confectus ab hasta.
 Nam ualet, & nostrum non est sine acumine ferrum.
 Dixit, & intorquens in Achillem conijcit hastam
 Ipse prior : leni afflatu quam proxima Pallas
 Vertit, & auersam decepti abiecit inanem
 Hectoris ante pedes. rapida tum feruidus ira
 Pelides & in arma ferox, & cædis auarus,
 Irruit horrendum clamans, & in Hectora uersus
 Urget agens telis. hinc illum fautor Apollo
 Condensa eripuit nebulae caligine tectum :
 Quod facile est præstare deo. ter magnus Achilles
 In festo insiluit iaculo, ter fixit inanes
 Incassum nebulas. sub quartum dira minatus
 Insultum : Fugisti, inquit, certam improbe mortem,
 Non uirtute tua, sed Apolline fretus amico,
 Qui te presentis certo è discrimine fati
 Eripuit, quem tu tela inter & arma precari
 Debebis merito. quod si mihi deinde deorum
 Fortè aliquis fauceat, ut, & est spes certa, fauebit,
 Hac tibi perniciem feret, hac mactabere dextra.
 Nunc tamen ibo, alios Troas & persequar omnes,
 Quicumq; audebunt sumptis uestigia in armis
 Obuia ferre mihi. sic dixit, & agmina Troum
 Irrumpens, Dryopem ferit, & ceruice soluta
 Ante pedes nuda strauit tellure supinum.
 Demuchum petit inde, Philetore principe natum :
 Cui gressum tardante genu de uulnere claudo

Hector &
 Achilles con-
 grediuntur.

Apollo He-
 ctore a mor-
 te liberat.

Transegit medium gladio, caesumq; reliquit.
 Inde Biante satos patre, Laogonumq; ferocem,
 Dardanon eximiumq; ab equis & curribus ambos
 Deiecit sternens: illum tamen eminus hasta,
 Comminus hunc gladio. Tros cretus Alastore supplex
 Procidit ante pedes, genua amplexatus Achilli,
 Si forte etatem pueri miseratus, inermi
 Parceret, ah demens, qui non agnoscere posset,
 Iam non esse pium, iam nulla ex parte benignum,
 Sed grauiter stimulis agitatam tristibus ira,
 Qui neq; supplicibus iam parcere posset, Achillem.
 Ergo ferum molli suscepit in epate ferrum,
 Impleuitq; sinum, tenebrae texere natantes
 Vicina iam morte oculos, post aure sub alta
 Mulion ense petens transuerberat: ille per aurem
 Exijt oppositam, medium post fortis Echecli
 Discidit ense caput, genuit quem clarus Agenor:
 Totus ab effuso manabat sanguine mucro,
 Atq; ipsum rapuit non euitabile fatum.
 Post hunc Deucaliona graui transuerberat ictu,
 Qua collum atq; humeri coeunt, cui morte grauato,
 Et casto manibus, & caligantibus alta
 Nocte oculis, tota caput a ceruice resectum
 Abstulit, & nuda procul inde abiecit arena.
 Cum galea effusum fluit atra per ossa cerebrum,
 Corpus humi iacet exanimum. Tum fortis Achilles
 Rhigmum Piriden, praestantem pectore & armis
 Aggreditur, quem nuper opima ex Thrace profectum
 Transegit medium ferro, quod in inguina fixum
 Venit, & in costas laterum perrupit utraq;.
Labitur

ἐπιπόνητα
 422-

Miserabilis
 admodum
 moriendi mo-
 dus. In quib.
 hic poeta mi-
 re uarius est,
 & Virgilius
 non infortici-
 ser imitatus.

Labitur ille cadens curru super arma supinus.
 Hinc ferit aurigam, qui iam flectebat habenas
 Auertens currum, qui telo in terga recepto,
 Turbatus prolapsus equis iuga nota relinquit
 Cum uita, miser ipse suo se in sanguine uersans.
 At uelut immense iuga per uaga & arida sylvæ
 Perfurit ignis edax, & concremat omnia, & ullum
 Nescit habere modum, quem flatu uentus adauget,
 Hac illac uario spirans: sic magnus Achilles
 Viribus indomitis spaciōsa per agmina uictor
 Grassabatur, agens nunc hos, nunc excipit illos,
 Interimens: multo manabant sanguine riui.
 Et uelut æstiuæ coguntur tempore mæsis
 Sub iuga colla boues iuncti, pede trita bisulco
 Exprimere è grauibus culmis cerealia grana,
 Annua maturas dum conterit area fruges:
 Sic sub magnanimitum calcabantur Achilles
 Aeripedum pedibus, clypeiq; & strata uirorum
 Corpora, conspersi roabant sanguine currus,
 Sanguine manabant radij, spinæq; rotarum,
 Ungula quem cursu rapido spargebat equorum:
 Viribus indomitis sic fulminat acer Achilles:
 Egregiam uirtute uolens extendere laudem.

Compara
 Achille uen-
 to omnia pro
 strant.

Nunc bobus
 tritarentibus

ILIADOS HOMERICAE

LIB. XXI.

ET iam latiuagi rapidissima flumina Xanthi
 Contigerant, fluuiū quem Iuppiter immortalis
 Progeniuit, geminas in partes Troas abactos:
 Hos urbem uersus metuendus agebat Achilles,
 Qua nuper Danaï nimia formidine capti,

Hectoreas fugere manus. huc ergo fugatos
 Impulit Aeacides, simili formidine Troas
 Perfusos : quibus obscuram Saturnia nubem
 Intulit, offundens tenebras, ne tuta tueri
 Terga fuga possent. illos ad flumina Xanthis
 Compulit ingenti strepitu, tum littus et undae
 Insonuere : illi latebras sub margine ripae,
 Saxaq; uerticibus praeupta, et densa petebant
 Brachia ramorum uirides umbrantia ripas.
 Ac uelut incensos flammis urentibus agros
 Aëriae exiliunt repetentes nota locustae
 Flumina, mox alis subeunt pernicibus undas :

Achilles Tro-
 ianos in Xan-
 thum flui-
 um cōpellit,

Pelidae sic turba metu perculsa ruebat,
 Implebantq; uiris et equis uada caerulea Xanthis,
 Latifluis metuendi undis, longeq; sonantis.
 Ille animo fidens, et fortibus inclytus armis,
 Hastili in ripa subter dumeta relicto,
 Insilit in fluuium solo spectabilis ense,
 Cædis adhuc audis, tum plurima uulnera Teucris
 Ictibus ingeminat crebris, et funera denset.
 Illi uulneribus uicti, et terroribus acti
 Turpiter ingemere, et muliebres edere fletus,
 Cædibus impleri, fusoq; rubescere flumen
 Sanguine. ceu uiso delphino sæpe minores
 In latebras fugiunt pisces, quia deuorat omnes,
 Quoscunq; assequitur : sic tum formidine capti
 Troes, in undosa latuerunt marginae ripae.
 Milia tot tandem cædendo fessus Achilles,
 Bis sex è rapido delegit flumine uiuos,
 Quos iuuenes Patrocle tibi mactaret ad ipsum

Comparatio
 a delphino.

Infirias

*Inferias tumulum : quos ut per inhospita captos
 Ceruorum hinnuleos sub uenatore trementes
 Alligat, et manibuszonis post terga reuinctis
 Ipsorum proprijs, socijs abducere mandat
 Ad sua iuxta agiles tentoria nota carinas.
 Inde audius cædem repetit, cui fortè Lycaon
 Obuius è fluuio fugiens, Priameia proles,
 Occurrit. Quondam hunc Troia populator Achilles
 Ceperat antè manu, patriaq; abduxerat alta
 Inuitum nocturnus agens iter. astitit autem
 Tale nihil iuueni metuenti magnus Achilles,
 Cum uiridem stricto caprificum cæderet ense,
 Vnde rotis faceret radios mox ergo reuinctum,
 Nauibus in Lemnum munitam detulit altis,
 Ipsum cum reliquis uendens ab Iafone nato.
 Quem post ingenti precio, gazaq; redemit
 Imbrius Eëtion, claramq; remisit Arisbam :
 Vnde iterum fugiens patriam remearat in urbem,
 Cum sibi consuetis uno et bis quinq; diebus
 Oblectatus erat, bis sexta abiecerat ipsum
 Mortiferis iterum manibus grassantis Achilli.
 Namq; is damnatum fato, atq; redire uolentem,
 Infernas fuerat mox detrusurus ad umbras.
 Quem postquam celer Aeacides agnouit inermem,
 Abiectis clypeo, atq; hasta, galeaq; decora :
 Omnia namq; fuga proiecerat actus inani,
 Continuoq; uia defessus membra labore,
 Hec secum uoluens animo indignante putabat*

Casus Lycaonis.

*Quæ nunc mira oculos fallunt ludibria? quis nam
 Casus hic est? nunquid Troës mihi mortè preempti*

Achilles admiratur casum Lycaonis.

E tenebris redeunt, uictaq; e morte resurgunt?
 Quo fato auspicio ue redit, qua sorte Lycaon,
 Venditus in claram quam cingunt æquora Lemnon,
 Nec maris immensi fluctus cohibere uolentem
 Effugere, ut multos, potuere? sed effugere hastam
 Hanc puto non poterit. licet experiamur, an idem
 Rursus ab infernis latebris emergat in auras:
 An, sicut fortes etiam, terra alma sepultum
 Comprimat. hæc animo uolenti facta, Lycaon
 Adstitit, ut supplex genua amplexetur Achillis,
 Quamuis exitium se posse euadere frustra
 Speraret, licet oblongam quam misit Achilles
 Procumbens in humum supplex uitauerit hastam:
 Que fugiens infixæ solo est, genua alta Lycaon
 Dextra complexus, læua exitabile telum,
 Talibus inuictum supplex affatur Achillem

Lycaon sup-
 plex Achillẽ
 deprecatur,
 oratione ad
 persuadendũ
 appositissi-
 ma, et ualde
 pathetica, a
 fortuna, nata
 libus educa-
 tione, ætate,
 &c. de quib.
 in hoc opere
 maxime no-
 bis uacabat
 ulla ratione
 differere.

Te ueneror, supplexq; tuis sate sanguine Pelei
 Aduoluor genibus: miserere, & parce, nec ultra
 Sæui animo. tibi me dedo, tibi dedita serua
 Fortè nec indigni cui parcas omnia serui.
 A te uita data est misero mihi, tempore quo me
 Incautum patrio cepisti uictor in agro,
 Et procul à patria, caris procul hinc ab amicis
 In sacra uenum Lemno & prestante dedisti.
 Tunc tibi sacra dedi, sed nunc ter tanta daturus,
 Si redimar. ter quarta dies hæc exit ab illo,
 Quo sacre redij super ardua Pergama Troie,
 Multa mari terraq; ferens incommoda. nunc me
 Fata tuis iterum manibus crudelia reddunt,
 Oderit ipse licet qui me tibi reddidit hostis

Iuppiter.

Iuppiter, immeritumq; erumna perdit acerba.
 Paucula me misera numerantem tempora uitæ
 Laothoë genitrix Althai filia magni
 Enixa est : senis Althai, qui sceptrum gubernans
 Imperij Lelegum, nunc Pedafon incolit altam,
 Cultaq; latistui loca Satnioëntis ad undas :
 Laothoë Priamo cum multis cuncta cubili,
 Nos peperit formosa duos, quos tu tamen ambos
 Forsitan interimes, postquam tua dextra peremit
 Formosum Polydoron, ego in discrimen apertum
 Deditus ante oculos extrema pericula cerno,
 Inuictas nec posse manus euadere spes est
 Vlla super, postquam premit insuperabile fatum.
 Dicam pauca tamen, tu condita pectore serua:
 Ne rogo me perimat, cum non sim frater eodem
 Hectoris ex utero, qui te spoliavit amico
 Magnanimo, iustamq; uolens commouit in iram.
 Talibus obtestans lacrymis ac uoce Lycaon,
 Responsum crudele tulit. Stulte, inquit Achilles,
 Nec precibus locus hic fuerat, nec talia uerbis
 Velle superuacuis deducere. tunc ego Teucris
 Parcere fortè queam, cum Patroclum ultus amicum,
 Cedibus hunc animum explero, dextramq; inimico
 Sanguine lassaro Troum, cum tempora plures
 Ante hæc uendiderim captos, nunc uiuere nullum
 Vltius patiar, duramq; euadere mortem :
 Nec te, nec reliquos, quorum permissa potestas
 Ab Ioue patre mihi est, ante altæ Pergamæ Troiæ
 Condita, præcipue Priami de sanguine natos.
 Sed morere interea nunc tu quoq; amice. quid autem
 Ingemis ?

Quis enim
 irato & cru-
 deli persuadeat ?

Ingemis? occubuit Patroclus & ipse, uir olim
 Te melior longè, & sumptis præstantior armis.
 Non ne uides quàm magnus ego, quàm robore præ
 Quàm sim mēbra decens specie, formaq; uirili (stās,
 Matre dea, clarq; & magno patre creatus?
 Me tamen impia mors, & non superabile fatum
 Hinc rapient, & erit tempus, seu mane renascens
 Hoc aurora ferat, mediæ seu tempora lucis,
 Quo me aliquis gladio perimet, uel arundine missa
 E' neruo, & ualido longè iaculantis ab arcu.
 Sic ait, & missa miserum transuerberat hasta
 Priamiden: mox ille animo liquente recumbens,
 Passis in terram manibus genua ægra remisit.
 Ceruicem strati gladio transegit Achilles
 Auersam, totumq; in uulnere condidit ensē,
 Vnde cruor niger effluxit: tum exangue cadauer
 Corruptum pede proiecit uiolentus Achilles
 In fluuium, rapidis uoluendum piscibus escam.
 Et sic insultans: Tu nunc cum piscibus istic
 Infelix iaceis, qui carnem atq; ossa uorabunt
 Nunc tua, nec genitrix aderit tibi fida iacenti
 Quæ fleat, at torrens maris in uada lata Scamander
 Te feret, atq; aliquis procul actus gurgite piscis
 Viscera & intestina Lycaonis alba uorabit.
 Interea mihi cedentes occumbite Troës,
 Pergamæ nos donec capiamus, & Ilion altum:
 Vos date terga fugæ, nos illa auersa prememus.
 Nec uobis fluuius torrens & flexibus ingens
 Sufficiat, cui uos tauros mactatis opimos:
 Sed uiuos inuoluat equos, & raptet in undas,

Locus nota-
 tu dignus.

Achilles in-
 sultat mor-
 tuo Lycao-
 ni, satis cru-
 deliter.

Ad Troia-
 nos sermonē
 conuertit.

Atq;

Atq; ita uos tristi pereatis funere, donec
 Omnes ulciscar super atra morte sodalis
 Patrocli, & Danaûm, quos me cessante nefanda
 Cede peremistis ueloces ante carinas.

Sic ait. at fluuius magis indignatus agebat
 Secum animo uoluens, quo pacto inhiberet Achillem
 Cædibus, ut miseros posset defendere Troas.

Iam ferus Aeacides animoq; paratus, & hastam
 Oblongam quatiens, insurgit in Asteropæum
 Pelegono genitum, quem sustulit Axius amnis
 E' nata senioris Acefameni Peribœa,
 Illi quæ fuerat natarum maxima natu.

Huic igitur deus accumbens produxerat acrem
 Pelegonum, qui post genitor fuit Asteropæo.

Obuius hic igitur uictori occurrit Achilli,
 Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Nam uires dederat, solidumq; in pectora robur
 Xanthus, ob immodicas cædes iratus Achilli.

Tum prior alloquitur uenientem magnus Achilles:

Quis uir es? unde genus? nobis qui ire obuius audes?
 Qui iuuenum patribus sunt infœlicibus orti,
 Nostras hi uires, hi robora nostra laceffunt.

Ad quem Pelegono genitus uerba ista profatus
 Magnanime Aeacida, quid de natalibus, inquit,
 Percontare meis? oriundus ab ubere terra
 Pœoniæ procul hinc distantis, in arma paratos
 Pœonas adduxi: lux est undena, quod altum
 Ilion appulimus. genus est mihi ab amne paternum
 Axio altifluo, qui diuitis irrigat agros
 Pœoniæ, & pingues fecundo flumine campos.

Pelegonum

Achilles in
 Asteropæum

Virgilianum

Achilles Aste
 ropæo.

Asteropæ-
 us Achilli.

Pelius hasta.

Atqui Achillem inuulnerabile fuisse, sunt qui scribant.

Spoliat Asteropæum.

Infractis mortuo.

Pelegonum genuit pater Axius armipotentem,
 Illum me genuisse ferunt, nunc in clypeo Achille,
 Ne dubita conferre manum. Sic dixit : at illi
 Peliada intentans hastam uibrabat Achilles.
 Ille duas (nam dexter utraq; manu fuit) hastas
 Torsit in Aeaciden : quarum uolat altera magnum
 Delata in clypeum, quem nec perfregit, ob aurum,
 Munus enim coeleste fuit : uerum altera dextrum
 Vulnere non magno cubitum uix attigit, ater
 Defluit inde tamen sanguis, uolat hasta per auras,
 Atq; infixâ solo est, furit acri concitus tra
 Intentus cædi Aeacides, et in Asteropæum
 Contorquet summis connixus uiribus hastam.
 Sed frustrata manum atq; animû mittentis aberrans
 Sic infixâ solo stetit altæ in margine ripæ,
 Ut media uix parte sui prostaret ad auras.
 Ter conatus erat manibus conuellere fixam
 Aeacide tellure hastam, ter falsus inani
 Destitit incepto, dum quarto euellere tentat,
 Tum strictum à latere insurgit furibundus in enseni
 Aeacides, medijsq; ferit retinacula uentris
 Conscindens gladio, mox intestina cadentis
 Omnia defluxere solo, nox occupat illum
 Ferrea, perpetuaq; oculos texere tenebræ.
 Tum pulchra Aeacides incumbens arma iacenti
 Detrahit, et clausas frustra hæc iactabat ad aures
 Sic nunc Asteropæe iace, te nulla profecto
 Cum Ioue progenitis uis depugnare coëgit,
 Quamuis tu fluuio natus genitore fuisses,
 Tu te latiflui de flumine dixeris Axi

Progenis

Progenitum licet : ipse Iouis me à stirpe profectum
 Glorior, imperio populos qui seruat & urbes
 Myrmidonum Peleus genuit me, maximus illum
 Aeacus, hunc moderans totum Saturnius orbem.
 Qui sicut fluuijs præstantior omnibus unus
 Præsudet, est etiam genus ipsius omnibus unum
 Nobilius fluuijs, magnum quicumq; per orbem
 In mare prorumpunt. etenim tibi si quid auitus
 Ferret opis fluuius, non hoc se nomine magno
 Vel potuit conferre Ioui, uel debuit unquam :
 Cui neq; conferri præstans Achelous aquarum
 Optimus, aut magni possint ampissima Nerei
 Numina, qui fluuios, fontes, uada, stagna, paludes,
 Ex sese generans omnes facit : ille tremendum
 Namq; Iouis timuit fulmen, tetrumq; fragorem
 Dixit, & è ripa uellens quam miserat hastam,
 Propulit exanimem, bibulaq; reliquit arenam.
 Alluit unda uirum, nigro iam tota cruori
 Persimilis, pisces adipemq; & nuda petentes
 Viscera rodebant, equitum ferus ipse cohortes
 Pœonas abstrusos dumosæ in margine ripæ
 Persequitur. nam magnanimum cecidisse uidentes
 Ductorem, sese abdiderant. ille acribus actus
 Iratum stimulis, illa de gente cecidit
 Thersilochemq;, Mydonaq;, Mnesumq;, Astypylūq;
 Aenion & Thrastum, sed & addidit his Ophelestem :
 Et plures uictrice manu misisset ad umbras
 Pœonas Aeacides, nisi in ora uirilia uersus
 Victorem fluuius sic fundis esset ab imis
 Affatus, sua uerba ira dictante loquenti

Achelous flu-
 uiorum præ-
 stantissimus.

Aeacida,

Xanthus
fr. Achillem
alloquitur.

Acacida, frustra nunc uiribus uteris istis
 Tam ualidis, frustra patras tam turpia factu
 Atq; indigna uiris, equidem tibi numina diuum
 Semper adesse solent, postquam tibi Iuppiter omnes
 Tradidit heu tristi perdendos funere Troas.
 Illorum tu terga sequens tamen edere debes,
 Que te plus deceant per campum facta patentem.
 Tota cadaueribus mihi ripa impletur, et altus
 Alueus obstruitur, nec latum euoluere possum
 In mare me, tanta est consueti angustia cursus.
 Nec cessas à cæde tamen : sed desine quaeso,
 Iam desiste precor populorum uictor Achille,
 Aegre me siquidem stupor opprimit altus euntes :

Achilles Scamandro, siue
 Xantho, nam
 idem est.

illi respondens pedibus celer insit Achilles
 Esto quæ mandas faciam, Ioue nate Scamander,
 Non tamen à Phrygiis potero cessare superbis,
 Nec prius abstinuisse manus, quàm prorsus in urbem
 Compulero, quàm congregiar cum cædis auaro
 Hectore : uincat uter, simul experiamur in armis.

Dixit, et in Troas multa ferus insilit ira,
 Dæmonio similis, tum Phœbum Xanthus adortus,

Xanthus
Apollini.

Arcitenens Ioue nate, inquit, non ergò paternæ
 Iussa uoluntatis sequeris ? nempe ille iubebat
 Auxilium ferres Teucris, et fautor adesses,
 Donec ad occasum sol uergeret, humidaq; alman
 Tellurem ueniens nox magna inuolueret umbra.

Sic ait, at ferus Aeacides reslire profundo
 Conatus fluuio cum iam contenderet, undas
 Perturbans, fluctusq; ciens, demortua Xanthus
 Corpora, quæ passim confecta ab Achille iacebant,

Ex

Ex alto abiecit fluuio. ceu taurus acuto
 Mugitu reboans, sed uiuos gurgite in alto
 Absondit, latebrasq; dedit sub margine lato.
 Fluctus apud magnum sese attollebat Achillem,
 Et supra circumq; premens, inuaserat ingens
 In clypeum, nec stare satis, nec fidere certis
 Iam pedibus poterat tum grandem corripit alnum,
 Vi magna euulsam totam e radicibus imis,
 Cuius ab iniectis ramis impleta crepido est
 Omnis, et unda fremens ceu facto ponte retenta est.
 Cum tota in fluuium cecidisset iacta profundum.
 Tum campo Aeacides celer insilit, et pede terram
 Concusit uolucris trepidans. nec destitit ergo
 Flauentis fluuii magnus deus, omnibus illum
 Fluctibus inuoluens, ut sic retineret iturum
 In certum exitium Troum. cum fortis Achilles,
 Venatrici aquilæ similis, quæ uiribus audax
 Inter aues, quorum est et uelocissima, præstat,
 Irruit ingentem contorquens uiribus hastam
 Præualidis, cui circum humeros et pectora uastum
 Arma dedere sonum. cum se subduceret autem
 Fluctibus, obliquum declinans, omnibus illum
 Partibus urgebat fluuius, strepituq; premebat
 Ingenti undarum. sicut cum sæpe colonus
 Fonte rigaturus plantas, hortosq; salubri
 Tramite ducit aquas fosso, curuoq; ligone
 Obstantes remouet cumulos, et saxa repellit.
 Amotis quibus unda sequax admurmurat, horto
 Insinuans sese, et sitientes irrigat herbas.
 Haud secus Aeaciden, quantumuis uiribus ærem,

Achillis fa-
 bores in flu-
 uio.
 Comparatio

○ Undarum

Vndarum moles fluctu insectante premebant.

» Longè etenim superant mortalia pectora diui.

At quanto maiore animo spumantibus undis

Resistit Aeacides, ut se, exploraret, an omnes

Odissent superi coelestia templa colentes :

Tanto ui maiore uolubilis impetus undæ,

In caput, inq; humeros inuasit. at ille petebat

Editiora animo mœstus loca. at hoc magis ipsunt

Xanthus in obliquum rapuit, pedibusq; negatum

Subtraxit sabulum. qua sorte coactus Achilles,

Suspiciens latum ingemuit, sic fatus, Olympum.

Iuppiter, ut quid nemo deum miseretur Achillis,

Achillis in
fluuio labo-
rantis ad Io-
nem oratio.

Qui me de fluuij ui liberet? an' ne ego quicquam

Posthac perpetiar? certè horum nemo malorum

Est autor mihi de superis, nisi cœrula mater:

Que me blanditijs mendacibus ante fessellit,

Cum mihi Apollineis prædiceret esse cadendum

Ilion ad sacrum telis. utinamq; superbi

Hectoris ense cadam, quo non præstantior alter

» Dicitur his habitare locis. causa æquior esset,

» Si fortis fortem interimat. nam mortis honestæ

» Impia fata adimunt solatia. scilicet isthoc

Obruar in fluuio, ceu natus patre subulco,

Quem torrentis hyems ignota condat arena.

Talibus oranti Neptunus ex innuba Pallas

Comminus astabant, uultus atq; ora coloremq;

Assimiles hominum, manibusq; in mutua utrinq;

Fœdera porrectis. prior hic Neptunus Achillem.

Neptunus
& Pallas
Achilli sub-
ueniunt.

Ne trepidato, inquit, ne' ue hoc mouere periclo,

Nos tibi dij tales, Iouis est hæc namq; uoluntas,

Adsumus

Adsumus auxilio, qui te eripiamus ab ista
 Insolita fluuij prauaq; libidine, ne te
 Sit ratione ulla periturum hic esse timendum.
 Ipse uidebis enim, citò desinet, & tibi cedit.
 Hoc tamen es nobis iterumq; iterumq; monendus,
 Non prius hostiles tanto in certamine dextras
 Esse quieturas, quàm moenia diuitis Ili
 Intra se includat fugiens Troiana iuuentus.
 Hecora tu perimes, nauesq; redibis ad altas.
 Hoc decus, hanc laudem tibi nos tribuemus optimam.
 Hec ubi dixerunt, in cœtum abiire deorum.

At ferus Aeacides diuis hortantibus auctus
 Viribus, atq; animo, campum superauit opertum
 Fluctibus, hic in aqua fluitabant corpora & arma
 Nuper ademptorum. feruentes ergo per æstus,
 Et rectà rapidæ sese tulit obuius undæ,
 Nec potuit prohibere uirum contrà arma ferentem
 Quamuis fluctipotens fluuij uiolentia magni,
 Vt dea cui magnas infuderit Attica uires.
 Non tamen incepto potuit desistere Xanthus,
 Sed magis iratus Pelidæ, sustulit undas
 Altius assueto, sic est Simoënta propinquam
 Affatus: Fer opem frater carissime, ut unâ
 Possimus cohibere uirum, uiolentia cuius
 Nos premit, & magnæ rescindet Pergama Troiæ.
 Nec Troës poterint, sociæ' ue resistere uires.
 Sed fer opem citò, nec cesses, facito effluat omnis
 Alueus, atq; undas quas tot de fontibus hauris
 In campos emitte, infla torrentibus omnes
 Fluctuagis uenas, lapidum, fruticumq; fragorem
 O 2 Arboremq;

Xanthus Si
 moentem
 aduocat.

Arboreasq; cie strages, si fortè queamus
 Crudelem cohibere uirum, qui grandibus audet
 Nunc factis æquare deos. Sed ab impete nostro
 Non uires, non arma illum pulcherrima tutum
 Prestabunt, quæ sparsa luto, limoq; relinquet.
 Viribus inde ipsum fessum cessantibus alto
 Opperiam sabulo, cumuloq; sequacis arenæ
 Corpus et ossa tegam, lapidum quoq; mole coacta
 Hic ipsi tumultum statuam. non ossa legentes
 Ipsius inuenient Danaï, nec deinde sepulchrum
 Effodient aliud, facturos quale fuisse
 Credibile est, si fortè illum sepelire dedissent
 Fata uirum, qui nunc Teucros affligit, Achiuos.

Dixit, et iratus retrò spumantibus undis
 Sanguine, concito miscebat murmura fluctu.
 Et simul auctus aqua Iouis imbribus, acer in hostem
 Irruit Aeaciden, et fluctibus arripit altis.

Iuno Achilli
 metuens
 Vulcanum al
 loquitur.

Tum Iuno metuens ne supprimeretur Achilles,
 Fluminis insani latè grassante procella,
 Vulcanum prope alloquitur: Carissime fili
 Claude, ait, erigere, et solitis accingere flammis,
 Opportune ut sis te dignum armatus in hostem.
 Xanthus enim uiolentus aqua, seuusq; procellis
 Aestuat. ipsa grauem Zephyrumq;, Notumq; ferocè
 Aggrediar uentos, tempestatemq; ciebo,
 Insanam reuocans à fluctibus usq; marinis,
 Quæ Troûm capita inuoluens arma opprimat, igni
 Exitiosa mouens incendia. tu arripe flammis
 Et Xanthum, atq; in eo stirpes, ripasq; præaltas.
 Nec te uel precibus moueat, uel terreat ullis

Improbis

Improbus ille minis : nec tu prius attrabe uires
Nate tuas, quàm nostra iterum mandata capeffas,
Tum reuoca indomito ambustis fluctibus ignes.

Sic ait. at deus ignipotens primùm omnia campi
Comprendit loca, tum proiecta cadauera Achilli
Ad fluuium, rapidis depascitur omnia flammis.

Tunc latus uetito siccatur flumine campus.

Sicut ubi autumno Boreas sub sidere spirans
Siccatur agrum, paulo antè immisso fonte rigatum,
Quo factò irrigui dominus letatur agelli

Omnia sic totis arefcere iugera campis,

Vri laticremis proiecta cadauera flammis,

Inde igne in fluuium uerso prope nata cremari

Omnia, frondentes ulmi, tum populus albens,

Et salices, alniq; graues, humilesq; myricæ,

Et loti, iunciq; atq; annibus apta cyperus,

Atq; alia ad fluuium puri nascentia Xanthi.

Iam grauis anguillas aliosq; in flumine pisces

Torreat deus, huc illuc feruore natantes

Insolito, iam deseruit suus impetus amnem.

Ergo deum proprio compellans nomine Xanthus,

Ignipotens Vulcane (inquit) tibi nemo deorum, Xanthus

Non etiam ipse, tuoq; resistere possumus igni.

Parce precor, flammisq; aufer, grassetur abactos

Vt libet in Troas, Troiamq; euertat Achilles,

Abducat captos, quid opus mihi talibus ipsis

Auxilium prestare modis? sic dixit. ab æstu

Ignifico sudans feruebat lymvida flauì

Non secus unda dei, quàm si feruentibus ignem

Multum supponas cacabis, ut tempore paruo

Vulcanus fluuium incendit. mira poete
φάρτασία

Pisces alii in fluuio.

Xanthus Vulcanum orat, ut sibi parcat.

Porci pinguis adeps calido liquefiat aheno:
 Sic Xanthi seruebat aquæ uis omnis adusti.
 Nec labi solito cursu, nec tendere in æquor,
 Nec requies misero, nec respirare potestas
 Vlla datur, rapido sic torquebatur ab æstu.
 Ergo ad Iunonem tales dedit ore querelas:

Xanthus fl.
 incendio cru-
 ciatus Iuno-
 nem alloqui-
 tur.

Cur tuus est nostras exurere filius undas
 Præ reliquis ausus fluuijs? nec solus ego sum
 Qui partes foueam Troium, sed proxima Troiæ
 Flumina dii quicumq; colunt, peterentur eadem
 In causa merito. tamen hæc ego coepta relinquam,
 Si regina iubes, desistat & ipse, nec ultra
 Scuiat ignipotens: tibi ego sanctissima rerum
 Omnia iurabo, me non uelle amplius ullum
 A Teucris arcere malum, Troiana cremetur
 Ignibus infectis: ab Achivis namq; cremanda est.

Iuno Vulca-
 no.

Talibus auditis, properè pulcherrima Iuno
 Vulcanum alloquitur. Satis est, dulcissime fili:
 » Non decuit diuum turbari, morte carentem,
 » Vsq; adeò, mortale genus breue propter, & ægrum.
 Mulciber his motus, domita ui fluminis alti
 Amouit flammæ. redit in sua littora Xanthus,
 Et licet iratæ deinde haud parère recusant
 Iunoni, ignipotens, & rector fluminis alti.
 Verùm alios inter diuos grauis orta tumultu
 Terribili erupit contentio. namq; uoluntas
 Diffona, & infaustum discors sententia bellum
 Mouerat istorum. magno sic ergo fragore
 Concurrunt, tellus infra percussa remugit,
 Desuper intonuit uasti domus ardua cœli:

Seditio deo-
 rum.

Audijt

'Audiit ipse sedens in summo uertice Olympi
 Iuppiter, & risu secum exhilaratus, ab illa
 Gaudia concepit uesana lite deorum.
 Comminus illi igitur concurrere primus acutum
 Mars clypeum quatiens, in Pallada fertur, & illi
 Exprobans: Quid, ait, nimium tibi stulta laceffens
 Infera bella deos, tribuisti te decipit ingens
 Vis, & stulta animi petulansq; audacia. nunquid
 Es memor, ut blandis potuisti inducere uerbis
 Tydidem, stricto ut peteret mea corpora ferro,
 Cum tu tot Danaum tota spectante caterua
 Ausa meum telo uiolare es corpus honestum:
 Nunc ego te ulciscar, nunc te tua poena sequetur.
 Sic ait, & longum contorsit in aegida telum,
 Aegida terrificam, latam, quam scindere nedum
 Tela trifulca Iouis possint. tum diua relatis
 In Martem pedibus, saxum circumspicit ingens,
 Saxum antiquum, ingens, nigrum, qui forte iacebat
 Limes agro positus: quod raptum uindice dextra
 Mittit in aduersum meliori robore Martem,
 Cervicemq; ferit. iuncturis ille solutis
 Membrorum cadit, atq; immani corpore septem
 Iugera contextit lati, quem contigit, agri,
 Terribiles turpi foedans in puluere crines.
 Arma procul campum circum sonuere per omnem.
 Illa deum ridens, sic iactabunda profatur
 Stulte, an adhuc nescis quam te sim fortior ipso?
 Qui te posse meas uires superare putabas,
 Maternæ exercent furia, cum scilicet esset
 Illa irata tibi, suasisit malè: nempè relictis

Dii inter se
armis con-
currunt.

Mars in Pal-
ladem.

Pallas Mar-
tem proster-
nit.

Pallas Mar-
ti insultat.

Partibus Argiuum, periuræ nomina Troiæ,
si possis toto pergis defendere bello.

Sic ait, & nitidos oculos auertit. at ipsum
Crebros edentem gemitus, & multa querentem,
Erexit Ioue nata Venus, manibusq; leuauit.

Iuno Palladi

Quam Iuno aspiciens, sic est affata Mineruam
Eheu scutiferi Iouis inclyta filia Pallas,
Dita pudore uacans, homicidam Cypria Martem
Per medios ducit cuneos, belliq; tumultus.
Verum age tu Venerem robusta ulciscere dextra.

Pallas Venerem proster nit, cum ipso Marte. Insultat utriusq;

Sic ait. at Pallas animo gauisa, ferocem
Incussit Veneri dextram, pectusq; decorum

Perculit. Illa cadens animo liquente, genuq;
Procubuit, uirides ambo iacuerunt per herbas.

His illa insultans. Tales, ait, omnibus istis
Eueniant casus, qui Troas & arma tuentur
Impia, foedifragum, dum congregientur Achiuus
Armatis. & sint tam fortia pectora, tamq;
Audaces, quam pulchra Venus, solatia Marti
Auxiliumq; ferens, contra me est ausa uenire.

εἰρωτεύουσας

Sic equidem puto Troianam populabimur urbem,
Inde quiescentes tantæ à discrimine pugnae.

Neptunus Apollini,

Risit ad hæc Iuno. Tum Phœbum sceptriger alti
Aequoris alloquitur. Quid nos ita turpiter, inquit,

Cessamus? nec enim decuit, cum prælia diui
Miserint alijs nec item res esse decori
Hæc nobis poterit, si sic repetamus Olympum.
Et Iouis æratam sedem sine nomine pugnae
Indecores. quin tu, quia iunior, incipis ergo,
Quod me ne facerem decuit, quia grandior sum

Sum

Sum te, plura etiam rerum discrimina noui
 Stulte, quid insipido tam nunc sis pectore? nunquid
 Non meminisse potes, quam nos apud Ilium olim
 Passi indigna adeo sumus? cum nos duo soli
 E' nilmero diuum, missi ab Ioue Laomedonti
 Pro certa mercede ut seruiremus in annum,
 Ipse dabat mandata, & regia iussa superbus.
 Ipse ego Troianam muris immanibus urbem,
 Et latis, pulchrisq; & cinctam turribus altis
 Muniui, statuiq; inuictaq; Pergama feci.
 Te camuras pauisse boues in uallibus Idæ
 Irrigæ memini. qui cum iam tempora gratæ
 Et faciles nobis Horæ perfecta tulissent,
 Soluendi precij, tum nos ille impius ambos
 Dimisit uacuos, & spe dilusit inani,
 Multa minans etiam, manibus pedibusq; ligatum
 Te procul in terras missurum Phœbe repostas,
 Hinc utriusq; aures inhonesto uulnere truncas
 Facturum. nos promissis, nec iure negando
 Munere fraudati, cœlestia templa reuersi
 Liquimus ingratum irati. tu nunc memor horum,
 Pro damnis bona facta refers, & lucra rependis
 Troianis, neq; nobiscum consumere pergis
 Fœdis fragos cum diuitijs, cumq; urbe superba,
 Cum nuribus, cum coniugibus. Sic ille locutus
 Conticuit tunc arcitenens Ioue natus Apollo,

Neptuneus
 & Apollo
 Laomedon
 si seruierunt

Neptune, haud me equidē sapientē dixeris unquā, Apollo Ne-
 Si tecum conferre manus miserabilis ergo prino.
 Troiani populi, potero. nam frondibus omnes “
 Sunt similes homines: nunc læti, alacresq; fruuntur “

O 5 Terra

» *Terra muneribus nunc destituuntur, & arent.*
 Nos igitur deceat desistere. si libet autem
 Depugnent alij. Sic dicens, rettulit isto
 Cum sermone pedem, nolens committere pugnam
 Cum patruo. quem uenatrix Latonia spectans,
 Sic affata soror Fugis, inquit, A pollo superbo
 Neptuno cedens? quò nunc tibi tela? quid arcus
 Incassum ex humero pendet tibi? non ego posthac
 Te possim perferre domo, uelut antè, paterna
 Iactantem, quàm tu in coetu per sepe deorum
 Restiteris uasti maris humida sceptrâ tenenti.
 Cui nihil arcitenens respondit. at inclytâ Iuno
 Percita bile nigra, sic insectata Dianam.

Diana Apol-
lini.

Iuno Dianâ

Quid canis, inquit, adhuc non desinis esse molesta
 Atq; aduersa mihi? licet arcubus atq; sagittis
 Tu ualeas, coetus muliebres ante, leonem
 Te pater extulerit, possisq; occidere telo
 Quandocunq; uoles, tecum tamen omnibus armis
 Præcipuè ualidis contendere uiribus ausim.
 Et tibi erat satius per inhospita lustra ferarum
 Missilibus pauidas telis configere ceruas,
 Quàm sic insectari alios, & te meliores.
 Quod si pugna tibi cordi est, & te mihi præfers
 Viribus, ut possis certo condiscere signo
 Quàm te sim melior, quàm te sim fortior ipsa,
 Congrediamur. & hæc dicens, utraq; præhendens
 Ipsius arripuit leua, dextraq; sagittas:
 Atq; arcum rapit ex humero, quibus aure sub ipsam
 Verberat, arridens uersæ cecidere sagittæ
 E pharetra, lacrymas fundens dea fugit, & arcum.

Iuno Dianâ
uerberat.

Et

Et teretes calamos (sua munera cara) relinquens:
 Ut fugit accipitrem latitans sub rupe columba
 Aërea. neq; enim comprehendi debuit. atq; hic
 Latonam alloquitur, generatus Atlantide nympha:

Haud ego diua uelim tecum committere pugnam, Mercurius
Latonæ.

Difficile est etenim cogentis nubila diui
 Coniugibus conferre manus: licet ausa fuisti
 Sæpe meas inter diuos eludere uires,
 Et me postposuisse tibi. Sic dixit: at illa
 Collegit dispersa solo, celeresq; sagittas,
 Atq; arcum teretem, natamq; secuta Dianam est:
 Iamq; illa æthereum cœli conscenderat axem,
 Ante Iouis thalamum prostrata, & quæta parenti
 Cum lacrymis, quæ passa foret. tenuisse uideres
 Incorruptibilem circum sua corpora pallam.

Cui pater arridens Saturnius, ô scelus, & cui Iupiter
Dianæ.
 Tantum in te licuit mea filia? quis ue deorum
 Ausus id est? ac si mala publica facta patraffes.

Cui dea syluarumq; potens, arcuq; tremenda. Diana Ioui.
 Tantû ausa est, inquit, tua pulchra & amabilis uxor,
 Quæ modò grata deos inter certamina mouit.

Tales dum secum quærunt referuntq; querelas,
 Ilion interea sacrum petit altus Apollo,
 Artifici cui structa manu sacra mœnia Troiæ
 Et curæ & cordi fuerant, ne forsitan urbem
 Illo Argiua die caperet manus, atq; ita satis
 Vim facerent. nec enim fas tum capere alta fuisset
 Pergama. diui alij rediere in Olympia templa,
 Pars ira, pars lætitia communiter omnes
 Affecti, assedere patri. nec fortis Achilles

Definit

Definit interea cuneos perrumpere, & omni
 Sternere uersa loco: nunc agmina quadrupedantum,
 Nunc peditum. sicut qui fertur in aëra fumus,
 Urbis ab incensa teclis, iraq; deorum,
 Per loca uasta situ diffunditur, atq; laborem
 Tristitiamq; affert mortalibus: haud secus ira
 Atq; dolore animi nimio turbatus Achilles,
 Et curam Phrygibus multam tulit, atq; laborem.

Fortè senex Priamus super alta culmine turris
 Constiterat, magnum despectans altus Achillem
 Desuper, in campo palantes Troas agentem,
 Cum iam nemo uel auderet, uel posset Achilli
 Conseruisse manus, ullo' ue resistere pacto.
 Descendens igitur turrim rex deserit altam,
 Et stans ad muros, populares satur ad aures.

Priamus
 Troianis,

Magnanimi Troës, ne portas claudere quisquam
 Audeat, ante suam quàm suscipiatur in urbem
 Turba uirum fugiens, cui nunc metuendus Achilles
 Comminus insultat, perturbans omnia, cladem
 Haud dubiam nostris extremaq; damna daturus,
 Ni deus auertat. quare ipsis ante receptis
 Intra urbem, patulas tum primum occludite portas,
 Obicibusq; seras firmate, & condite postes.
 Valde etenim metuo, uir hic exitialis in urbem
 Ne irrumpeus, hodie affligat nos clade suprema.

Sic ait, ac illi obicibus à postibus ereis
 Amotis, subito portas habuere patentes,
 Seruaruntq; fuga sub mœnia tuta receptos.
 Obuius his fautor fugientibus ibat Apollo,
 Ut clade à tanta eriperet. namq; alta petentes

Mœnia,

Mœnia, fessa fuga uix corpora nuda trahebant
 Puluere sparsa, siti pereuntia. talibus ipsos
 Cædibus urgebat ferro metuendus Achilles,
 Effræus, et nimia rabie cor fractus acerbum,
 Et simul eximij decorisq; et laudis auarus.
 Atq; ibi tum Danaï cepissent Ilium altum,
 Nî deus arcitenens mouisset Agenora fortem,
 Magno Antenore progenitum, cui robora, uiresq;
 Indidit, et magnum contra commouit Achillem.
 Ergo procul dubijs perstabat Agenor in armis,
 Innixus fago, et multa caligine tectus,
 Si forsân uitare manus aut pellere posset
 Aeacidae ualidas, duramq; euadere mortem.
 Verùm ibi magnanimum uenientem agnouit Achillẽ,
 Anxius ingenti curarum constitit æstu,
 Magnanimo secum sub pectore talia uersans

Heu quid agã? nunquid fugiã, ceu Dardana pubes
 Cetera palantum? capiet me fortis Achilles
 Haud dubiẽ, et uelut imbellem iugulabit acerba
 Morte trucidandum. Quid si Troiana fugari
 Agmina tota sinam, campos ego et ardua summæ
 Lustra petens Idæ? densis me deniq; syluis
 Includam, inde iterum rediturus in Ilium altum,
 Hesperus Oceani postquam se immiserit undis,
 Sudorem abloturus equis? quid nunc tamen isthæc
 Consultat secum hic animus? ne forte reuersum
 In campum me corripiat pede feruidus urgens
 Aeacides celeri, neq; sit post ulla facultas
 Effugiendi atræ crudelia uulnera mortis.
 Quandoquidem ille alijs præpollet uiribus unus
 Omnibus.

Ratiocina-
 tur secum
 Agenor,
 quid opti-
 mum factu
 sit.

Omnibus. hunc igitur contrà si fortibus armis
 Ante urbem stetero, quid si non frustrer ab omni
 Parte cadens uoto? quod & hic penetrabile telo
 Corpus habet, nec plus anima licet optimus una.
 Mortalem namq; esse ferunt, Saturnius ipsum
 Quamuis præ clarum præ cunctis reddidit unum

Agenor in
 Achillem.

Comparatio

Hæc dicens, in magnanimum conuersus Achillem,
 Constitit infano pugne correptus amore

Ac ueluti sylua præceps cum pardus ab alta
 Irruit aduersi uenantis in arma, nec ullum
 Clamorem, nec tela timens, quòd corpora si quis
 Illius attigerit ferro prior, ocyus illum
 Persequitur solum, nec deserit antè uirum, quam
 Aut raptum interimat, ferro aut cadat ipse cruento:
 Sic Antenorides clarusq; & fortis Agenor,
 Non prius ulla fugæ trepidæ dare terga uolebat,
 Quam fortè expertus pugna aggredere Achille:
 Sed clypeo forti atq; habili protectus, & hasta,

Agenor A-
 chilli.

Fertur in aduersum, clamans Fortissime Achille,
 Iam nimium spes uana fuit tibi, posse superbum
 Ilion expugnare hodie, sed pectore demens.
 Nam superamus adhuc multiq; & fortia Troës
 Pectora, qui dulcem patriam defendere caris
 Pro natis, pro coniugibus posimus: at ipse
 Tu mortem huc sequeris. Sic ille loquutus, & audax
 Et fortis bellator, acutum misit in hostem
 Intorquens telum, nec aberrans hasta sub ipsum
 In crus est delata genu, noua uincula magnæ
 Insonuere ocreæ, ferrumq; ex ære resultans
 Dimino, nihil offendit, nihil inde recidit.

Tunc

LIBER XXI.

361

Tunc animo indignans contra illum inuasit Achilles,
 Sed nec ut occideret sub Achille est passus Apollo,
 Nec decus hoc illi tribuit: sed nube receptum,
 Sustulit è pugna, turbâq; auertit Achillem
 Fraude noua. similis nam cuncta Antenore nato,
 Stans procul impetijt telis. tum seuus Achilles
 Currere, cedenisq; sequi uestigia diui
 Vsq; ad aquas, & iam nimis illi nota Scamandri
 Littora. fraude noua deus oblectariet, ille
 Sperare hunc celeri se posse præhendere cursu.
 At nimia Troës capti formidine, in urbem
 Turmatim sese referunt, implentq; recepti
 Mœnia. namq; extrâ nec se expectare uicissim
 Audebant, nec qui caderent, fugerent' ue morari:
 Sed trepidi pedibus sibi consulere citatis.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XXII.

Sic igitur muros & apertam Troës in urbem
 Dum fugiunt, uelut hinnulei, sudore fluentes
 Dum siccant artus, dulci & sitientia potu
 Ora rigant, armis & propugnacula firmant.
 Interea Argiui muris portisq; propinqui,
 Ora humerosq; tegunt clypeis. tunc Hectora fortem
 Viribus humanis non exuperabile fatum,
 Ilion ante sacrum, Scææq; ante extrema portæ
 Limina constituit: tunc magnum affatur Achillem,
 His deus arcitenens: Quid me fate sanguine Pelei
 Insectare citis pedibus, mortalis agentem
 Morte carens euum? nondum' ne intelligis & me

Apollo A
 chilli.

Esse

Esse deum? quò uis animi tam prompta? quid autem

In sua non sequeris fugientes mœnia Troas?

Quæ iam tota tenent. iterum tu uanus aberras:

Non tamen occides mea, nulli obnoxia morti,

Corpora. Sic fato, contrà indignatus Achilles

Achilles A-
pollini. Reddidit. O fallax, ô crudelissime diuûm,

Huc me delusum mendacis imagine formæ,

Et procul immittens arcu fallente sagittas

Vertisti à muris, ubi adhuc quota milia Troum

Sanguineo nostræ cecidissent fulmine dextræ?

Hoc mihi tu tantum decus eripis, artibus istis

Indignos seruans, facili tibi, sed mihi tristi

Numine, nil metuens humanis missa lacertis

Spicula, nec meritam tali pro crimine pœnam:

Quam tamen ô utinam de te mihi sumere forti

Hac dextra liceat, lueres quæ facta mereris.

Sic ait, & rapido petit ardua mœnia cursu,

Ingentem spirans animis atrocibus iram.

Sicut uictor equus plani super æquore campi

Fertur, & herentem cursu rapit alite currum:

Sic alacer pede præcipiti ueniebat Achilles.

Quem senior Priamus primus conspexit in armis

Fulgentem: uelut exortum quod tempore sidus

Comparatio
2 sidere au-
tumnali, quæ
canem uo-
cant.

Diuitis autumnus fulget, mortalibus ægris

Triste quidem, sed præcipuo splendore coruscans

Nocturnas uincit tenebras, quem nomine dicunt

Esse canem ferro atq; auro grauis Orionis:

Non secus Aeacides cursu celer actus anhelus,

Sidereis toto fulgebat pectore in armis.

Ingenuit senior, tonsusq; à uertice canos

Euellens

Euellens manibus, stantem prope limina portæ
 Hectora nil trepidum, nihil arma manus ue timentē
 Aecid.æ quin uel cupidum magis ocyus acres
 Conseruisse manus, sic est aggressus obortis
 Ipse senex lacrymis, passisq; ante Hectora palmis.

Dulcis, & ante alios Hector carissime fili,
 Ne quaeso, ne perge, alijs in tuta receptis
 Expectare uirum solus, ne forsitan atra
 Morte statim pereas. siquidem te fortior ille est,
 Impius: atq; utinam tam diuis esset amicus,
 Quàm mihi, iam canibus foret esca uoracibus, & iam
 Paceret immundas uolucres, mea pectora mœror
 Defereret grauis. ille etenim tot fortibus orbum
 Destituit natis, quos aut ferus ense peremit,
 Aut in longinquas portandos uendidit oras.
 Nam neq; nunc rediisse Lycaona, nec Polydorum
 Cum reliquis nostris in apertam uidimus urbem,
 Quos mihi Laothoë peperit pulcherrima. uiui
 O' superent saltem, captiui & luce fruantur
 Aëria. sunt multa domi grauis æris & auri
 Pondera, quæq; suæ natæ dedit inclytus Altes,
 Omnibus his redimam. quid si crudelibus umbris
 Occubueret dolor misero mihi quantus? & illi
 Quæ peperit, quantus consumet pectora mœror?
 Fortè etiam quædam miserorum pectora Troum
 Tristitia exercebit. at hæc tu uertere solus
 Omnia nate potes: nos hic prohibere periclis
 Solus nate potes, si te alta receperis intra
 Mœnia. sanguinei ne tu quoq; forsân Achillis
 Occumbas manibus: simul hanc seruareris urbem.

Priami ad
 Hectorem,
 ne cum A-
 chille confli-
 gat, depreca-
 tio.

P Et

Et magno decore iratum priuaris Achillem,
 Istam conseruans animam nobisq; tibiq;
 Quod facias per ego hos canos obtestor, & eui
 Hoc reliquum, senio fracti miserere parentis,
 Quem pater exitio Saturnius urget acerbo,
 Et fato damnat misero, tristici; senectam
 Præcipitem hanc mœrore premit, qui tanta meorum

Beti mala:

Cernere me uiuum uoluit mala uulnera, cedes,
 Tot caesos gladio natos, natasq; nefandis
 Abreptas manibus, uiolata cubilia, raptos
 Illisosq; solo pueros, supra omnia passas
 Abductasq; nurus, tot damna illata scelestis
 Argiuum manibus. tum me nunc ista uidentem
 Fortè domus stantem prima intra limina, quisquam
 Aggressus ferro perinat, lanientq; iacentis
 Mortua membra canes, uigilantes limine in ipso:
 Quos alui ipse domi, saturati hi sanguine nostro,
 Nostras ante domos, & limina prima iacebunt.
 » At pulchrū est iuueni, sumptis occumbere in armis,
 » Seu multa accipiat diuerso uulnera ferro,
 » Seu totus pereat : sed cum senis arida cani
 » Membra canes laniant, barbamq; & tempora scædāt,
 » Omnibus hæc facies dira & miseranda uidetur.

Hæc senior, manibus conuellens uertice canos,
 Verba dabat frustra. nec enim persuasit, ut armis
 Cederet Aeacidae fatis urgentibus Hector

Parte alia nudata sinus & pectora mater,
 Alterius detecta ostentans ubera mammae,
 Talibus aggressa est lacrymans, & ad Hectora fatur
 Nate decus nostrum, mea sola & summa uoluptas,

Hæc

Hæc reuerere precor, moesta & miserere parentis.

Si mea sifixisti puerilibus ubera labris,

Quæ tibi sollicitæ tulerint obliuia uitæ,

Horum nunc memor esse uelis: reminiscere matris,

Immanem fuge nate uirum, te confer in urbem,

Ne contrâ contende, nec arma fer obuia. nam si

Te fortè interimat ferus ille atq; impius hostis,

Non ego te flos ò uteri carissime nostri,

Non ego mi fili, non diues & inclyta coniunx

Impositum feretro te prosequeremur inani

Munere deslentes lacrymis, & funus humantes:

Sed procul à nobis in littore classis Achiuæ,

Heu mihi, crudiuoris canibus data præda iaceres.

Talibus orantum lacrymis nihil ille mouetur,

Sed manet in sese uenientem interritus hostem

Magnanimum, telo innixus, clypeoq; coruscans.

Montanus ueluti coluber mala gramina pastus,

Sæpe uiatorem manet, acri percitus ira,

Lubrica conuoluens sublato pectore terga,

Torua tuens oculis, caudaq; & dente minatur:

Talis Priamides stabat, confisus & armis,

Et uirtute sua, prope celsæ limina turris

Indignans, secumq; alto sic corde uolutat:

Quis?

Heu quid agam? sic nunc redeam intra moenia pri-

Arguerit me Pulydamas, qui suasisit ut omnes

E' campo paterer Phrygas intra moenia duci

Hac sub nocte graui, qua nos inuasit Achilles.

Verum ego contempsi uera & facienda morentem.

Nunc cum perdiderim populum malè, nota meorum

Ora subire pudet, nec possum ferre querelas

Hecuba Hec-
torem mi-
serabiliter
deprecatur.

Virgilianam

Hector se
cum delibe-
ratur, an Achil-
lè expectet.

Troum Troiadumq; graues, ne fortè quis horum
Talibus aggressus me uerbis arguat audax:

En populum qui perdit, en Hectora uiribus usum
Consumq; suis, patriam qui perdit, et omnem
Cum patria populum. Sic illi fortè loquentur
Quorum si qua meas prolata ferantur ad aures,
Tunc ego tunc uellem tecum congressus Achilles
Aut cecidisse libens, aut te misisse sub umbras.
Tunc me penitèat, mihi non sub mœnibus urbis
Pro patria licuisse mori. quid si omnibus armis
Depositis, clypeo gladioq; et casside et hasta
Conueniam? fortemq; amplectar inermis Achillem?
Pollicearq; Helenen me reddere uelle marito
Cum gazis, rebusq; alijs, quascunq; per altum
Dicitur in curuis Paris aduexisse carinis,
Principium causamq; mali? reliqua omnia Troum
Munera, diuitias, et opes quascunq; tenerent
Diuidere in Danaos, socioq; et iudice Achille?
Tum cogam iurare Phrygas, ne fortè quid ultro
Abscondant, sed cuncta duabus partibus aquis
Distribuant, quæcunq; olim preciosa tulerunt.
Quò tamè abriperis? quid in hæc tã friuola aberras?
O nuper generosi animi? num desipis Hectore?
Nam neq; fidendum est illi, cui nulla mearum
Cura precum fuerit, quem non miseratio sortis
Vlla mea capiat quem nec ius fas' ue pudor' ue
Commoueant. scio conficeret me sauius inermem,
Non secus ac mollem metuentemq; arma puellam.
Non etiam è petra est aut robore natus Achilles,
Affari blandis uerbis ut oporteat ipsum,

Ut teneri faciunt iuuenes, teneraq; puella:
 Illi etenim blanda & muliebria multa loquuntur.
 Sed potius dubij subeunda est alea Martis,
 Certandumq; manu. ut mox hinc appareat, utri
 Sit deus hanc belli laudem palmamq; daturus
 Talia dum uoluens animo secum exigit Hector,
 Ecce fero similis Marti ueniebat Achilles,
 Approperans, hastamq; manu quatiebat anhelæ
 Grandem, fraxineam, totus noua robora spirans.
 Cuius ut exorti surgentia lumina solis
 Arma nouum fudere iubar, Priameius heros
 Non tulit aspectum uenientis, & arma morari:
 Sed citus inde fugam celeri pede corripit, ipsis
 Protinus à portis, sequitur fugientis Achilles
 Dexteritate pedum fretus uestigia pressans:
 Quam facile accipiter præceps è montibus altis
 Insequitur timidam celsa sub nube columbam,
 Prædæ inhians, auidus: celeres fugit illa per auras,
 Ocyus ille instat, iam iamq; præhendit aduncis
 Sublimem pedibus. tam nunc facile Hectora cursu
 Occupat Aeacides. ille ad sua mœnia tendens,
 Querit abire fuga. quem cursu feruidus urgens
 Aeacides, muro arcebat. Iam terga relinquunt
 Aggeris, antiquo qua se caprificus agrestis
 Exerit è muro currentes æquora latæ
 Per spaciiosa uia, iam deuenere fluentum
 Qua duo latiflui fontes in parte Scamandri
 Erumpunt: quorum calidissimus alter ad auras
 Exhalat fumi nebulas, incendia quales
 Fundere sæpe solent: summo fons alter in æstu

Fugit Achil-
lem Hector.

Comparatio
ab accipitre
& columba.

Caprificus
in muro
Troiano.

Duorum fon-
tium diuersa
rum natura-
rum descri-
ptio.

Frigidus usq; adeò est, ut frigora grandinis æquet,
Et niuis, & gelido glaciæ ex æmne creatæ.

Non procul inde caue stabant è marmore pelues

Amplæ dædaleæ, qua uestimenta solebant

Troianæ lauere antè nurus, quam mœnia & urbem

Occlusam Danaï longa obsidione tenerent.

Huc igitur cursu, hic fugiens, ille acriter urgens

Delati, bonus & fortis pede concitus anteit,

Insequitur melior. nec enim pro tergoe tauri,

Pro boue nec certamen erat, quæ præmia cursus

Esse solent : sed pro magni uitaq; animaq;

Hæstoris. ac uelut in stadio cum præmia coram

Sunt posita, aut tripos, aut mulier uiduata marito,

Cornipedes spectantur equi contendere cursu,

Et solidam leuibus metam contingere plantis:

His illi asimiles Priami ter mœnia circum

Mutua torquebant pleno uestigia cursu.

Quos pater aspiciens cælo miseratus ab alto

Iuppiter diis. Iuppiter affatur superos En Hæstora carum,

Troiugenam uideo fugientem mœnia circum,

Et doleo, curisq; animum consumor acerbis.

Viscera namq; boum nostras adoleuit ad aras

Multa prius, nunc nubifera sublimis in Ida,

Nunc florentis adhuc super ardua Pergama Troie,

Nunc illum insistens cursu premit acer Achilles.

Consulite in medium, num ne eripiamus, an ipsum

Protinus ut pereat forti tradamus Achilli.

Talia dicentem sic est affata Minerva,

Pallas Ioui. Glauca oculos. O nubipotens, ô fulmina torquens,

Quod pater ore tuo uerbum nunc excidit? an tu

Mortalem

Comparatio
a certanti-
bus in stadio

Iuppiter diis.

Pallas Ioui.

Mortalem eripies, & morti obnoxia habentem
 Membra uirum, nec fata sines huic noxia ducti?
 Quod si etiam facias, non ergo probabimus omnes,
 Quod facies, reliqui diuū. Cui Iuppiter orsus
 Reddidit hæc: Confide animo mea filia, non quod
 Ista uelim rata uerba, loquor: tu perge sequendo
 Quod iam dudum animo uersas, nec desere coeptum.

Iupiter
 Palladi.

Sic fatur, natamq; manu simul impulit, aptam
 Iam dudum in facinus: tenues quæ lapsa per auras,
 Hæctora turbaret, quem iam iam urgebat Achilles
 Insistens: ut sæpe canis uenator adeptus
 Hinnuleum cerui insequitur per lustra, per altas
 Conualles, & certa premit uestigia, quamuis
 Nunc sub rupe caua, nunc densa in fronde latentis.
 Sic miser instantem fugiens nunc Hæctor Achilles,
 Non latuit, quocunq; pedes uertisset, ad urbem
 Sæpe fuga tentans, portasq; euadere ad altas,
 Vnde sui telis ipsum defendere possent,
 Atq; arcere uirum fata illi dura ferentem.
 Sed quanto ille magis muros & mœnia cursu
 Appeteret, tanto magis hic auertere apertum
 In campum, longeq; arcere à mœnibus hostem.
 Et uelut in summis cursu cum sæpe uidemus
 Nos non posse sequi, non illum euadere, quem nos
 Insequimur: sic Hæctoreum dum tendit Achilles,
 Non tamen assequitur corpus: nec quis tamen illum
 Eriperet casus, ni conciliator Apollo
 Obuius, & uires iuueni firmaret, & ipsum
 In genua erigeret cursu meliora ferendo:
 Innuit ipse suis, ne fortè quis Hæctora telo

Comparatio
 apta.

Impetat Aeacides, atq; hoc temerarius ipsi
Præripiat decus eximium, laudemq; superbam.
Iam quartum attigerant repetiti marmora fontis,

Virgilius uer-
tit.

Tum pater ipse duas equato examine lances
Sustinet, & fata imponit diuersa duorum,
Hectoris hoc domittoris equum, magni illud Achilles,
Lancibus elatis, fatum stetit Hectoris imos
Deflexum ad manes. tunc illum & Apollo reliquit,
Et Pallas magnum præsens affatur Achillem

Apollo He-
ctorem de-
ferit.
Pallas A.
chilli.

Care Ioui magne Aeacida, spes maxima uoti
Iamdudum fuit ista mei, nos cæde cruenta
Hectoris eximiam laudem ad naualia Graium
Esse relatuos : cui nunc fuga nulla relicta est,
Nullus in orbe locus, quo se miser abdere possit.
Non si procumbens genua ad patris, inclytus arcu
Hectoreum contra fatum nitatur Apollo,
Tu nunc siste pedes, & ab ægri pectoris æstu
Respira nimio, fessasq; recollige uires.
Interea ipsa uirum, si mentem inducere possim,
Aggrediar, tecum congressus ut ultima tentet
Prælia. ab his latus dictis iam stabat Achilles,
Fraxineæ incumbens hastæ. mox omnia Pallas
Deiphobo similis, faciem, uocemq; coloremq;

Pallas He-
ctorem dolo
aggreditur.

Et simul alloquitur deceptum his Hectora dictis
Iamdudum ab nimium frater carissime Arcum
Pergama persequitur te pernix ille, nec usquam
Respirare sinit. Iam consistamus oportet,
Ambo aggressuri fortem per mutua Achillem
Auxilia. Huic magnus contra sic redidit Hector
Deiphobe, ante alios semper carissime fratres

Ante

LIBER XXII.

607

Antè mihi, Priamo & diua Cisseïde natos,
Nunc etiam factò mihi longè carior isto:
Qui patriæ egressus muris me propter, in hostem
Ausus es ire, atq; hæc nostri te cura remordet,
Quando alij muros sese intra & clausa tuentur
Limina portarum. cui talia uerba loquuto

Hector Pal-
ladi formam
Deiphobi af-
simulatz.

Reddidit hæc Pallas: Nunc te carissime frater,
Et genitor genitrixq; rogant, summissaq; flectunt
Te coram genua, tandem consistere mecum
Incipias. magnum siquidem execrantur Achillem
Omnes, & metuunt, & me grauis egit in hostem
Mœror & anxietas animi. nunc ergo ruamus
Vnanimes, sumptis in Achillem fortiter armis:
Vlla nec ulterius mora sit, nec tela quiescant
Nostra iterum, donec satis experiamur, an ille
Arma suis referat manantia sanguine nostro,
An ne tua satum subeat percussus ab hasta.

Pallas He-
ctori.

Sic ait, & falsum præcedit subdola fratrem.
Iamq; propinquabant, cum talibus Hector Achillem
Et prior alloquitur: Non te amplius inclyte Peleo
Edite, sic metuam, quem circum moenia Troiæ
Lata ter egisti, nec contrà stare fugatum
Passus es. at redijt nunc in præcordia uirtus,
Et uigor ille animi: qui te expectare uolentem
Me reficit, quo te aut nigra demittere morti,
Aut ipse ad Stygios possim descendere manes.
Verùm age, testemur diuos, qui fœdera certis
Legibus obseruare iubent, & iura tuentur,
Testes præcipui. Nec enim te ego uictor acerbis
Afficiam pœnis. si uictum Iuppiter æquus

Hector A-
chilli.

P 5

Te

Te mihi tradiderit. quin pulchris protinus ipsunt
 Te spoliatum armis, Danaïs in funera reddam
 Concelebranda tibi: quod & ipse paciscere mecum,
 Vt facias, si me tibi donet Iuppiter hostis.

Achilles He-
 ctori.

Hunc toruo inspicies uultu metuendus Achilles
 Desipis Hector, ait, qui te quacunq; pacisci
 Mecum posse putas. quia quam sunt sancta leonum
 Fœdera ad humanum genus, & concordia constat
 Certa lupis ouibusq; ego te tam fœdere firmo
 Accipiam, talis mihi erit concordia tecum,
 Donec in alterius funestis cœdibus alter
 Expleat insanum Martem. nunc ergo memento
 Virtutis, dextræ, & famæ, laudumq; tuarum,
 Quis tibi nūc opus est. nec enim fuga te amplius hife
 Eripiet manibus. quæ nostro hoc inclyta Pallas
 Conficiet telo, quo te simul atq; peremptos
 Vlciscar socios, quos tu sæuisime diuo
 Marte peremisti Troiæ sub mœnibus altæ.

Dixit, & insultans prælongam conijcit hastam
 Corpus in Hectoreum: quam protinus ille reducto
 Denitans capite effugit. uolat illa. sed ictu
 Frustratam fixamq; solo Tritonia Pallas
 Reddidit Aeacidæ. quod factum hostile se fellit
 Hectora, qui magnum sic est affatus Achillem.

Hector A-
 chilli.

Corpore aberrasti nostro fortissime Achille,
 Nectibi dii nostræ cecinerunt tempora mortis
 Ex ioue, sic ut opinabare, loquax, & iniquo
 Subdolus ingenio, qui me formidine captum
 Esse tui credas, & me uirtutis auitæ
 Oblitum. non ergo iterum fugientia terga

Tu mea

Tu mea conspicias : sed si deus annuat, in te
 Non sine uulneribus multis aduersa ferentem
 Pectora. uerum agedum uita hoc nunc misile tellū,
 Ne totum accipias in corpora : quandoquidem te
 Sublato, melius nobiscum ageretur, et esset
 Hoc bellum leuius : qui nobis omnibus unus
 Cladibus afficias. his dictis ille rotato
 Insiliens telo, medium citò contigit orbem
 Ingentis clypei : duro quod ab ære repulsum
 Decidit. is telo frustratus, tristis et amens
 Constitit : haud aliud siquidem, quod ferret, habebat.
 Ergo Deiphobum clypeo quem uiderat albo
 Insignem, uocat acclamans, ut suggerat hastam.
 Ille autem iam longè aberat. quod proditus Hector
 Agnoscens, surdas sic est conquestus ad auras

Hei mihi, nunc uideo quàm me in presentia captū
 Fata trahant superi, fratrem mihi adesse putaram
 Deiphobum, cū nusquam adsit, sed in urbe moretur.

Hector queritur se delusum a Pallas de.

Sic me, Deiphobum Pallas mentita, sefellit.
 Nunc me fata uocant, mihi nunc crudele relicto
 Imminet exitium. nec enim superesse uidetur
 Vlla fugæ ratio, nullus locus. at qui ego nuper
 Dijs cordi fueram : certè et me summus amaui
 Iuppiter, et fouit summo Ioue natus Apollo.
 Nunc auersa deum mens est, et me impia poscunt
 Numina Parcarum. Sed non inglorius ulla
 Morte cadā, nec item descendā ignauus ad umbras,
 Moliar egregium quiddam, quod deinde minores
 Fortè etiam nostri magna cum laude sequantur.

Sic ait et lateri applicitum citò diripit ense,

Acre

Aere grauem, magnumq; , & acuta cuspide fultum.
 Quem stringens : ut saepe plaga Iouis ales ab alta
 Deuolat in campos pedibus raptura recuruis
 Aut timidum leporem, aut non duri corporis agnum:
 Ibat in aduersum sic concitus Hector Achillem,
 Ense coruscanti minitans. hic fortis Achilles
 Viribus atq; animo sub pectora magna receptis,
 Ingentem clypeum fulgentibus applicat armis,
 Cui grauidæ summo nutant in uertice crista,
 Ordine quadruplici galeæ coniç; comantis.
 Addidit huic crines de puro Mulciber auro,
 Qui uentis leuiter perstringebantur, & aura.
 Taliter armatus pulchris stetit acer in armis,
 Qualis sidereæ sublustri noctis in umbra
 Hesperus, astrorum decus, & pulcherrimus ignis
 Emicat apparens : talis tunc fortis Achilles,
 Priamidæ exitium portans properabat in hostem,
 Infestam quatiens hastam, obseruabat inermem
 Corporis Hectoris partem, qua figere posset
 Tela, & lethifero perstringeret hecтора ferro.
 Teclius enim fuerat totus fulgentibus armis,
 Patroclo ereptis : tantum qua plurima ceruix
 Commissa est humeris, pars nuda relicta manebat,
 Qua sunt præcipuè lethalia uulnera : & illum
 Fraxineo temone locum percussit Achilles,
 Transadigens iugulum. quem tantū ex parte recidit,
 Nec totum dissoluit, ut exigua super ipsi
 Esset iter uoci, qua respondere superbo
 Victori posset. cui iactabundus Achilles
 Prostrato insultans, hæc illi est uerba profatus

Hector

Hectorem
 confoscit
 Achilles.

Hector ut extinxit Patroclum morte nefanda,
 Te fore iactabas saluum, nec talibus unquam
 Pro factis poenas me sumere posse, negantem
 Cum socijs tanti commercia sumere belli.
 Demens ô nimium. namq; ipsius ultor, ad altas
 Te longè melior, tunc pertulit ocia naues,
 Et super ipse fui, qui te prosternere possem.
 Nunc tua funestæ uolucres, catuliq; uoraces
 Viscera depascent, campo proiecta patenti:
 Patroclum Danaï condent, pompaq; frequenti
 Inferias ducent, funebria iusta ferentes.

Sic ait: atq; illi uix iam suspiria ducens,
 Et iam deficiens, moribundus reddidit Hector.

Per te, per proauosq; tuos, manesq; tuorum,
 Per genua obestor supplex tua, ne mea foedis
 Alitibus canibusq; cadauer & ossa relinquant,
 Longè apud Argiuas inimico in littore naues.
 Sed dona accipias pro me, quæ multa parentes
 Et preciosa dabunt nostri tibi, & æris & auri:
 Corpus inane meis reddas, cineresq; sepulchro
 Inferri patiare, ut me Troiana iuuentus
 Troianæq; nurus condant, & debita nostris
 Manibus exoluant funebria. Talia fatum

Aspiciens toruæ Aeacides. Quid me, inquit, inani
 Voce rogas moriture canis, per sacra meorum
 Nomina, per cineres patrios, animasq; parentum?
 Te te ego, si liceat, si mens non ægra repugnet,
 Atq; utinam liceat, dissectum corpore toto
 Dentibus his crudum laniem, & tua uiscera mandam.
 Talia namq; scelesti in meq; meosq; patraisti,

Vt nemo

Achilles facit
 ti Hectori in
 sultat.

Hector iam
 deficiens A-
 chilli.

Achilles He-
 ctori.

Ut nemo prohibere canes tibi corpore ab isto
 Debeat, aut possit : non si mihi munera dentur
 Ter decies repetita iterum : non si mihi cunctas
 Polliceatur opes, non si tua ponderet auro
 Corpora Dardanides Priamus, tantumq; rependat,
 Quantum ipse æquipares : non te tamē optima mater,
 Quæ peperit, condet, nec te lugebit auito
 Impositum feretro . totum te sæua uorabit
 Turba canū , uolucrūq; inhumata cadauera amantiū.

Hector iam
 moriens Achilli.
 Prædicat
 mortem
 Achilli: id
 quod moritur
 nonnumquam
 solent

Illi iam moriens ita reddidit inclitus Hector
 Noram equidem, nec te precibus lacrynis ue moueris
 Quandoquidē est animus tibi ferreus. at mihi pœnas
 Tu quoq; persolues. namq; hæc tibi fata recludam,
 Quæ monet ira deūm : cum Scææ ad limina portæ
 Te Paris, & præsens arcu configet Apollo.
 Talia dicentis mors lumina clausit & umbras
 Multa gemens anima infernas, & nigra petiuit
 Tartara, & ætatis florem indignata reliquit.

Hunc tamen exanimem sic est affatus Achilles
 Tu morere interea, sequar ipse, & lumine cedam
 Vitali, cum fata uolent, magniq; uoluntas
 Venerit illa Iouis, diuorum & morte carentum.

Dixit, & euulsam de uulnere sustulit hastam,
 Abiecitq; procul. spolianti deinde cadauer
 Armis, sicut erant patrata à cæde, cruentis.
 Accurrunt alijs Danaūm, mirantur & oris
 Hectoris speciem, mirantur & indolis altæ
 Virtutem extinctam, sed adhuc iuuenilibus annis.
 Tum certatim hastis corpus contingere gaudent.
 E quibus hæc aliquis sociūm referebat ad aures.

Quam

Quam nunc attactu est, & ad omnem mollior ictum
Illo pestiferum qui nauibus intulit ignem.

Hæc dicens, missa exanimem conuoluerat hasta.

Sic igitur spoliato armis, stans fortis Achilles

Alloquitur socios: O primi gentis Achivæ

Ductores Danaum, postquam pia numina diuum

Hunc armis uitæq; uirum spoliare dederunt,

Qui mala plura alijs saepe intulit omnibus unus

Rebus Achiuorum, nunc aggrediamur & urbem,

Exploraturi quæ sit sententia Troum.

Hectore num cæso muros urbemq; relinquunt,

An seruanda putent sua mœnia, sed quid in istas

Laberis Aeacida nugass? & uoluis inanes

Mole laborantis curarum pectoris astus?

En iacet ad uacuas deserto in littore naues

Exanimis Patroclus, & indefletus, & exors

Funeris & tumuli: qui nunquam è pectore nostro

Excidet, & cuius nullum obliuiscar in æuum,

Dum memor ipse mei, dum spiritus hos reget artus. Virgilianum

Quod si fortè animas subeunt obliuia, postquam

Ad Stygias uenere domos: tamen ipse receptus

Longè apud infernas Plutonia regna paludes,

Tam mihi dilecti non obliuiscar amici.

Quare agite ô lætum socij Pæana canentes,

Ad naues celeremus iter: simul Hectora, nobis

Eximum decus exanimem referamus, ademptum

Troianis, quem ceu numen cœleste colebant.

Dixit: & indignum facinus molitus, utrosq;

Traiecit ferro talos, & uulnera loris

Connectens bubulis, ad postremum alligat axem,

Puluerum

Achilles
Græcis.

Virgilianum

Achilles ca-
daucri He-
ctoris illudis

Ter circum
Iliacos raptā
uerat He&ro-
ra muros.

*Puluerum ceruice solum uerrente supina.
Tum super asiliens currum, fulgentibus armis
Conspicuum, compellit equos. quibus ire coactis,
Haud tamen inuitis, pulcherrima puluere fœdo
Cæsaries trahitur. capitis decor omnis honesti
Sordibus eluitur terræ. sic Iuppiter ipsis
Hostibus indulgit. Postquam miserabile nati
Conspexit corpus genitrix è turribus altis,
Infelix euulsa comas, exuta decoros
Corporis ornatus, & fœmineo ululatu
Proxima peruolat latè loca, questibus implens
Omnia, nec finem potis est adhibere dolori.*

*Parte alia pater & ciues circum undiq; stantes,
Flere, dolere, queri, lamentis rumpere uocem,
Non secus, infesto quàm si ardeat Ilium igni,
Et totum in cineres confidat, & hoste redundant
Pergama: uix populus Priamum retinere, uolentem
Ad muros ruere, & portis erumpere apertis.
Qui caput immundo conspersus puluere, ciues
Nomine quemq; uocans, querula sic uoce rogabat.*

Priamus
Troianis.

*Mittite me solum socij, licet anxia pro me
Sint uobis studia, & sortem doleatis iniquam:
Mittite me, finite ad Danaûm contendere naues.
Ibo etenim, supplexq; uirum uenerabor, & illum
Crudelem & fortem, si forte euincere possim,
Illum ut commoueat capitis reuerentia cani,
Et senij pietas nostri. namq; & pater illi
Est Peleus etate grauis, qui protulit illum
In uestram atq; meam cladem, propriumq; dolorem.
Tot mihi florentes fama atq; etate peremit*

Crudelis

Crudelis natos, uidi tot acerba meorum
 Funera : quos omnes non tantum desleo, quantum
 Hecora nunc solum, cuius me tristis ad umbras
 Mœror aget. sequar infelix, sequar ultima nati
 Funera, ad infernas sedes comitabor euntem.
 O saltem his manibusq; , & in his complexibus illum
 Extingui superis placuisset : ut & pia mater,
 Atq; ego, qui uitali illum produximus aure,
 Nunc saturaremur lacrymis, in funere saltent.

Sic senior Priamus plorans, plorantibus unâ
 Ciuibus, ereptum lamentabatur honorem.

Hic Hecube lacrymis super uida cadentibus ora,
 Et ciues socias & coelum questibus implet.

Erepto te nate mihi, quid cladibus istis
 Amplius indulgere iuuat noctesq; diesq;?
 Tu mihi deliciae, tu sola & summa uoluptas,
 Ciuibus utilitas uiuens quoq; summa fuisti :
 Qui te non secus atq; deum coluere : tuorum
 Præsidium tu semper eras, dum fata sinebant.
 Nunc moriens, & nos & fessam deseris urbem.
 Talia fundebat lacrymans suspiria mater.

At nondum Andromaches tam grandis fama ruinae,
 Coniugis Hecoreæ uacuas peruenit ad aures :
 Necdum exisse uirum cognorat mœnibus urbis.
 Quæ tum fortè sedens misera in penetrabilibus altis,
 Telam exercebat manibus, coccumq; rubentem
 Floribus intexens uarijs, effinxit acuto
 Compingens radio : tum pulchro crine comantes
 Accersens famulas, ingenti mole lebetem
 Ad flammâ aptare iubet, quo iusta parentur

Hecuba mor-
 tem Hecoris
 deslet.

Andromachæ.

Q
 Balnea

Balnea quis rediens è pugna se abluat Hector.
 Heu ignara mali tanti. non illa sciebat,
 Quàm procul ille domo manibus confectus Achillis
 Palladis auxilio miseranda morte iaceret.

Interea audiri gemitus, lamentaq; matrum,
 Ploratusq; uirum tristes è turribus altis:
 Concidit, ac subitus misera calor ossa reliquit,
 Excusi manibus radij, reuolutaq; pensa,
 Euolat infelix famulis comitata duabus.

Virgilianum

Ite (ait) huc mecum, si fortè agnoscere possim,

Andromache mortem
 Hectoris præ
 sagit.

Num res inciderit grauior. mihi namq; gementem
 Audiuisse socrum uideor, mihi contremit æger
 Imo in corde animus, genua ægra tremore sathiscunt
 Quàm metuo, aduersi ne quid Priamæia coniuux
 Lugeat: atq; utinam longè absit ab auribus illud
 Quicquid erit, nostris. timeo uehementer, ut acrem
 Hectora per campos fugientem uictor Achilles
 Vrgeat, atq; animis & forsân uulnere fractum.
 Semper enim longè præcurrens fida suorum
 Agmina, se cupido temerarius obijcit hosti.
 Sic effata, rapit cursum, similisq; furenti
 Egreditur: famula dominum post terga sequuntur:
 Postquam est ad turrim uentum, coetusq; uirorum,
 Atq; ibi rem coràm quæ sit cognoscit & audit,
 Et uidet Hectoreum raptari in puluere corpus
 Ad naues, ab equis uelocibus, Argiuorum:
 Illi nox oculos subita caligine textit.
 Labitur ut moriens retrò, labuntur & unâ
 Ornatus uarij, capitisq; insigne corona.
 Quæ Venus ornatat quondam cum pluribus ipsam
 Muneribus

Andromache deficit ui
 so Hectoris
 cadauere.

Muneribus donisq; alijs, quo tempore primum
 Duxerat hanc Hector nuptam Eëtionis ab urbe.
 Circumstant Priami natae q; nurusq; fouentes
 Exanimem. postquã autem animo redeunte reuixit,
 Implebat miseris querulis ululatibus aures.

Me miseram, coniux (inquit) dulcissime quondã
 Hector, ut unã ambos genuit nos, unãq; ducit
 Fatorum series. Te Pergama celsa tulerunt,
 Me pater Eëtion Thebis generauit in altis.

Andromachæ
 querelæ
 in morte
 Hectoris.

Ille etiam primis miseram me eduxit ab annis,
 Ut fierem infœlix, properata & morte perirem.
 Atq; utinam infœlix, nunquam generata fuissẽm.
 Tu nunc regna subis umbrarum luce carentum,
 Me tristi in luctu uiduamq; ægramq; relinquis,
 Infanti è nobis genito non deinde futurus
 Præsidio, non ipse tibi: postquam alta subisti
 Regna tenebrarum. si fortẽ euadat Achiuũ
 Ille manus puer Astyanax, maneatq; superstes,
 In curas tamen hoc omnes ex tempore uiuet,
 Atq; illum lacrymæq; manent, seuiq; labores,
 Quando alij bona diripient quæcunq; fuerunt
 Ipsius, atq; hodierna dies æqualibus ipsum
 Omnibus exutum, miseranda sorte relinquit.
 Ora fluunt lacrymis: & qui patre luget adempto,
 Ad patris accedens comites, nunc illius arcũ
 Attrectat sagulum, nunc huius uellit amictum.
 Quorum aliquis miserans puerum libanda propinet
 Pocula, & admittat labris primoribus haustum,
 Non tamen ut totum perfundant uina palatum.
 Quæ tamen ipse olim fœlix, & utroq; parente

Q 2 Præditus,

Præditus, eiſceret laribus, nec ſumere coenam
 Verberibus domitum ſecum pateretur eandem,
 I procul hinc, dicens, nec enim conuiuia recumbit
 Nobiſcum genitor tuus hic. ſic ergo ſubortis
 Perſuſus lacrymis, uidua ſe reddere matri
 Incipiet puer Aſtynax: & qui antè ſolebat
 In gremio ueſci patrio nutrice medulla,
 Et pingues ouium è menſa ſibi ſumere partes:
 Tum ſomno obrepente oculis, conſueuit in ulnis
 Nutricis, molliq; puer requieſcere lecto:
 Nunc miſer & curas, nunc & mala multa uidebit,
 Orbatus patre Aſtynax. hoc nominis illi
 Troia dedit. Tu uerò Hector cariffime, nuper
 Solus eras, qui ſeruabas & mœnia & urbem:
 Nunc tua turmatim naſcentes uifcera uermes
 Corrodent, quæcunq; canes liquere repleti,
 Ah procul ad Danaûm claſſem, procul arce paterna.
 Ipſa tuas ueſtes, quas tot talesq; magiſtra
 Arte laboratas intra tua teſta relinquis,
 Ignibus urendas tradam. cum nullius uſus
 Sunt tibi deſuncto. ſed Troum Troiadumq;
 Auſtura decus, & famam, laudemq; ſupremam.
 Talia perſtabat memorans, lacrymasq; ciebat.
 Complorant aliæ matres, cum tota querelis
 Mœnia, ſcœmineoq; ſonabant omnia luſtu.

ILIADOS HOMERICAE

LIBER XXIII.

T Alibus hi moeſtam dum cõplent queſtibus urbẽ,
 Helleſpontiaci iam proxima littora ponti
 Contigerant

Contigerant Danaï, tum naues ordine longo
 Quisq; suas repetunt : solos cristatus Achilles
 Myrmidonas remanere iubet, queis talia satur
 Myrmidones, & equis celeres, & fortibus armis,
 Quos mihi delegi comites, à curribus acres
 Nondum dissoluamus equos, sed stare sinentes
 Sic (ut sunt) iunctos, Patrocli busta petamus,
 Exanimisq; omnes ploremus funus amici.
 Illi etenim uita functis debentur honores.
 Quo demum officio pietatis rite peracto,
 Aeripedes soluemus equos. tum corpora bello
 Et fletu lassata cibus reparabitis omnes
 Vberibus. dixitq; & dictis agmina parent
 Myrmidonum, lætiq; ducem sua turba sequuntur,
 Quotquot erant mœsto cumulantes funera fletu,
 Ter circum exanimem ducentes agmina amicum
 Cum turmis equitum, luctu & mœrore grauatis.
 Quos inter desiderium miserabile fletus
 Excitat alma Thetis, lacrymis iam terra mædebat
 Omnis, & arma uirum lacrymis persusa fluebant.
 Talem etenim dubijs cuperent in rebus habere
 Consiliatorem, qualem amisisse dolebant.
 Tū miserè excrucians sua pectora mœstus Achilles,
 Admouet ipse manus homicidas pectori amico,
 Atq; ita cum lacrymis Magni sate stirpe Menœti
 Gaude, ait, infernis etiam & letare sub umbris.
 Omnia quandoquidem persoluam, quæ tibi nuper
 Pollicitum meminî. tractum huc exanguè cadauer
 Hæctoris, ut comedant, canibusq; auibusq; relinquã.
 Bis sex nobilium Troum de sanguine natos

Achilles
 Myrmidoni
 bus.

Achilles Pa-
 troclum mœ-
 stum allo-
 quitur.

614 ILIADOS HOMER.

His ego mactabo manibus, tibi amice tuisq;
 Manus inferias, cinerum hic ad busta tuorum.

Sic ait. & grauiiter commotus in Hecloa, corpus
 Exanimum tota resupinum extendit arena,
 Ante thorum Patrocle tuum : tum fortibus armis
 Se exuere, & currus sub equis dissoluere, & omnes
 Aeacidae ante rates positos discumbere mensis,
 Quae grauidae stabant illic, lauteq; paratae.
 Illic leta boum mactabant corpora, multae
 Balantes illic agnae capraeq; cadebant,
 Copia multa suum praestantum dentibus albis
 Concidi in frustra, & lento torrerier igni,
 Desfluere undatim sanguis prope triste cadauer.

Hic alij Danaum reges lenire dolorem
 Aeacidae, quem de casu capiebat amici,
 Conati, duxere ad regem Agamemnona Achillem.
 Cuius ut ad thalamum uentum est, aptare lebetem
 Vndantem lymphis igniq; apponere mandant,
 Tentantes si forte uolet sibi fortis Achilles
 Abluere hinc artus, & tabe fluentia membra.
 Ille negat, iuratq; Iouem se nolle lauari,
 Patroclo quam iusta prius persoluat, & igni
 Concremet, & cineres tumulo componat, & altam
 Caesariem secet ipse sibi. Nec enim mihi talis
 Contigit ante, inquit, dolor huius tempore uitae.
 Nunc tamen inuisis epulis mihi coena paretur.
 Cras ubi prima nouos aurora reduxerit ortus,
 Rex Atrida tute Danaos age cadere sylvam,
 Ligna ferant, statuantiq; pyram, quibus ossa cremari
 Tala conueniat, facili quo mortuus igni
 Consumptus,

Achilles A.
 gamemnoni.

Consumptus, properè ex oculis uanescat, ad altas
 Descendens Ditis tenebras, & miles agendis
 Insistat rebus, quarum pars magna relicta est.

His omnes parent dictis, mensisq; paratis
 Accumbunt, unaq; epulis potuq; fruuntur :.
 Nec tamen his epulis animi suus ardor egebat.
 Iamq; ubi edendo fames, sitis est extincta bibendo,
 Vadunt quisq; sua capturi in sede quietem.
 Mœstus ad undantis circumflua littora ponti,
 Myrmidonum comitante manu ueniebat Achilles,
 Qua maris ingentes fluctus iacit unda resorbens,
 Multa gemens, tristiq; suo cum corde uolutans,
 Donec curarum requies fractorq; laborum
 Lumina melle suo iam falleret oblita somnus.
 Pulchra etenim multo lassarat membra labore,
 Hectora dum sequitur fugientem fortis Achilles.
 Tunc illi supra caput astitit umbra Patrocli,
 Omnia uiuenti similis, uultuq; oculosq;
 Staturam, uocemq; & cultum corporis omnem,
 Sic affata uirum: 'Dormis' ne oblite sodalis
 Pelide, mihi care, tui? dum fata sinebant
 Viuere, carus eram, semper tibi primus habebat :
 Exanimem nunc me, nec opina morte peremptum,
 Deseris heu. sed nunc miserere, & conde sepulchro,
 Quo citius Stygij portis admittar auerni.
 Nam procul à placidis arcent me sedibus umbræ,
 Nec fluium transire sinunt, ne miscear ipsis,
 Nunc uagor inferni spaciiosa per atria Ditis,
 Errans incassum. nec enim licet esse quieto.
 Da dextrā misero precor: et quoniā tibi promptū est,

Anima Pa-
 trocli appa-
 ret Achilla.
 Somnium
 Achillis.

Eripe me his inuicte malis. non sedibus istis
 Ad te iterum ueniam, rapido consumptus ab igni;
 Nec dabitur tecum posthac de rebus agendis
 Consulere, ut nuper uiuentes fecimus ambo.
 Sed me lethiferi cohibet uis ferrea fati,
 Quod mihi nascenti seuæ statuere sorores.
 Hoc quod te quoq; Achille manet, sub mœnibus altis
 Laomedontæ paruo pòst tempore Troie:
 Hoc quoq; te, repetens iterumq; iterumq;, precabor,
 Ne procul à nostris tua mandes ossa reponi
 Ossibus. & quoniam primos simul egimus annos,
 Cum puerum pater ex Opoënte Menœtius olim
 Me tulit ad uestros studio properante penates,
 Tempore quo infœlix natû Amphidamante peremi
 Ludendo inuitus, tum me domus inclÿta Pelei
 Suscepit, cura & tecum nutriuit eadem:
 Nunc etiam nostra ossa una condantur in urna,
 Coniuncta aureola, sed quæ capere utraq; possit:
 Quam tibi (nam memini) dono dedit inclÿta mater.
 Talia dicenti magnus respondit Achilles
 Quid tandē huc Patrocle uenis dulcissimè? & isthæc
 Ordine sic mandas ut prosequar? omnia porrò
 Exequar, ut Patrocle iubet. sed adesto parumper
 Huc ad me propius, da tangere pectus amicum,
 Da collum amplecti, miserum lenire dolorem.
 Complexus poterint nostri: sine iungere dextras.
 His dictis petit amplexus, & inania tendit
 Brachia. nam sub humû se condidit umbra relabens,
 Ceu fumus tenues solet euanescere in auras.
 Territus Aëacides, somno experrectus ab alto est.
 Tum

Virgilianum

Achilles Patrocle.

Enigilat Achilles.

Tum surgens quatiensq; manus, sic uoce gementi,
 Hei (inquit) certè est aliquis post ultima sensus
 Fata animi, sunt umbrarum simulacra uagantum,
 Sunt aliquid manes, quamuis non sensibus illos
 Percipimus. siquidem mihi pernox umbra Patrocli
 Astitit, & uultus & cuncta simillima uiuo:
 Et plorans mandata dedit, tum cecidit in auras.

Talibus auditis omnes fleuere, miserti
 Patrocli exanimis qui dum sic tristia lugent,
 Ecce diem reuehens miseris mortalibus alnum,
 Surgit ab Oceano tenebris aurora fugatis.
 Cum pius Atrides Danaïs ad iussa uocatis
 Merionem iubet esse ducem, comitem Idomenei:
 Instrumenta operum expediunt, aptantq; secures,
 Et dolabras, aptasq; ad ligna trahenda catenas.
 Et nunc summa petunt, nunc per decliua cursum
 Accelerant, nunc syluosis anfractibus errant.
 Iamq; propinquabant celsæ radicibus Idæ,
 Iamq; ipsam attigerant, iam summa atq; ima tenebāt,
 Aptant sese operi, sonat ic̄ta securibus ilex,
 Glandiferæq; cadunt quercus, cadit ardua pinus,
 Per syluam late fragor intonat. ergo cadentum
 Frustra legunt, onerantq; ingenti pondere mulos.
 Nec mora, mulorum putrem quatit ungula campū,
 Perq; iter emensum redeunt. atq; inter eundem
 Per nemus umbriferum iuuat ire, arbuſtaq; densis
 Virgultiis spectare, manu quæ quisq; ferebat,
 Nam sic Meriones magni comes Idomenei
 Iusserat. ut littus tenuere, ubi magnus Achilles
 Condiderat commune tibi Patrocle se pulchrum,

Ortus solis.

Ceduntur li-
gna ad pyrā
extrucendam

Q 5 Et

618 ILIADOS HOMER.

Et sibi, quodq; una duo corpora clauderet urna,
 Hic longo ingentem deponunt ordine sylvam,
 Atq; ibi consistunt omnes. tum magnus Achilles
 Myrmidonas ferro accingi iubet, inde iugales
 Curribus aduectant, illi omnes iussa capeffunt
 Protinus armati conscensis curribus adfunt,
 Miles & aurigæ, procedunt agmine primi
 Pulchrè instructo equites, sequitur fulgentibus armis
 Turba nitens peditum: post quos exangue cadauer
 Patrocli impositum feretro de more ministri
 Elatum, in medium coetu spectante reponunt.
 Mox tonfi iniectis totum texere capillis,
 Corpus inane uiri: sequitur gembundus amici
 Complexus caput Aeacides, & destinat orco
 Præstantem mittens animam pallentibus umbris.
 Iam loca contigerant quæ designarat Achilles,
 Deposuerè humeris capulum: tum mœstus Achilles
 Flauam cesariem, quam lenifluo Sperchio
 Nutrierat, primisq; uirentem eduxerat annis,
 Ipse suis manibus sibi præscidit, altaq; longè
 Aequora prospectans, animo indignante profatur.
 Sperchie, hos alio crines tibi nomine Peleus
 Sacrarat pater, in patriam si fortè redissem,
 Hanc tibi dissectam celsa de fronte dicarem,
 Mactaremq; agnos decies quinq; albicomantes
 Ad fontem, qua templa tibi atq; altaria fumant.
 Hæc fuit senior: cuius tu uota precesq;
 Non exaudisti, nunc cum mihi fata negarint
 Ad patrios remeare lares, carosq; parentes,
 Deuoueo hanc Patrocle comam tibi. talia dicens

In manibus

Achilles cesariem sibi præcidit.

Achilles Sperchio annu tanquã præsentit.

In manibus posuit iam non capientis amici
 Cesariem, lacrymas nec continuere uidentes.
 Iamq; inter gemitus, inter suspiria flentum,
 Phoebus Atlantica sese occulisset in unda,
 Ni prior Aeacides sic admonuisset Atriden:

Atrida, tibi nam parent tot milia Graiûm,
 Iam quia ploratum satis est, age præcipe, ut istinc
 Secedant, linquantq; pyram, dapibusq; paratis
 Instaurent mensas alacres, cœnæq; parent se,
 Nobis condendum tumulo est exangue cadauer:
 Primores tantum maneat. Ea uerba loquutum
 Audiit, et sua quemq; iubet tentoria Atrides
 Agmen abire retrò. tum queis ea cura laboris
 Demandata fuit, congesta protinus omni
 Materia struxere pyram, quæ partibus esset
 Quattuor æqualis, sed quelibet ordine centum
 Longa pedum: et tristes super imposuere Patroclum
 Exanimem. multas etiam de more bidentes,
 Incuruosq; pedes lectissima corpora tauros,
 Cœsos ante pyram circum posuere. sed horum
 Pingui adipe exanimem totum contexit Achilles
 A' pede ad usq; caput. mactataq; corpora circum
 Mellis et unguenti redolentia uasa locauit.
 Tum feretro incumbens, gemitumq; è pectore ducēs,
 Quattuor adiecit busto præstantia equorum
 Corpora, decq; nouem geminos (quos ipse fouebat
 Consueto sibi more) canes, ter quattuor addit
 Egregios iuuenes præstanti ex sanguine Troum,
 Infesto mactans animo. post igne uoraci
 Omnia consumente, graui de pectore questu
 Suspirans,

Achilles A.
 gamemnoni.

Mos cremandi
 corporum cada-
 uerum uetu-
 tissimus.

Suspirans, his uoce uocans affatur amicum.
Achilles Patrocli manibus. *Salue (ait) infernis etiam Patrocle sub umbris,
 Gaude etiam, quia pollicitis nunc omnia solui
 Debita uota meis tecum bis fena cremantur
 Corpora Troiani iuuenes: uerum Hectora dirum
 Non ignis consumet edax, non flamma cremabit,
 Sed proiecta canes depascent membra uoraces
 Ipsius. Hæc minitans atrocia uerba profudit.
 Integer ille tamen iacuit: quia scilicet illum*
Venus cadauer Hectoris custodit. *Alma Venus uetuit catulos contingere fœdos,
 Noctes atq; dies assistens, membra rubenti
 Diuinoq; fouens oleo, ne fortè quid ipsi
 Contingat, laceret' ue exanguia membra iacentis.*
*Tum placidam cœlo nubem demisit Apollo,
 Obduxitq; locum dulci circumfluus umbra.
 In quo corpus erat positum, ne fors an aperti
 Contactum nimio solis tabesceret æstu. (mas*
Postquã omnè non posse pyrã comprehendere flam-
Senserat Aeacides, procul astans uoce uocabat
Horrisfrum Boream, Zephyrumq; immane sonantẽ,
Sacra uouens, auroq; effundens uina precatur,
Inspirent animas igni, flammãq; cierent.
Iris in regionem uentorum. *Audijt orantem lita mille coloribus Iris,
 Et mox nimbiferos petijt cita nuncia uentos.
 Queis in marmorea propè discumbentibus aurã
 Astitit. at uisa surgentes Iride uenti
 Ad se quisq; uocat sessum, uesciq; paratis
 Inuitant epulis: quibus illa hæc uerba loquuta est.*
Iris uentos alloquitur. *Oceani repetam fluctus, ubi sacra parantur
 Annua ab Aethiopum populo, dijs omnibus: istic
 Discubitura,*

Discubitura, uetor uetris accumbere mensis
 Verùm magnanimus nunc uos inuitat Achilles,
 Te Borea uolente, & te genitiue Fauoni,
 Sacraq; facturum uobis promittit, ut ignem
 Illic ad tumulum Patrocli, extractaq; busta
 (Quem nunc ex animem lugent Argiua iuuentus)
 Suscitet afflatus uester, qua concitus aura
 Ardeat iste roguis. sic fata, recessit in auras.

Protinus insano misceri turbine uenti,
 Obstreperere, & nubes densare, & murmure pontum
 Turbari, crispari undæ, fluctusq; cieri.

Tempestatis
 uentorum de
 scriptio.

Hoc ad frugiferam spirantes flamine Troiam
 Perueniunt, flammâsq; mouent, flatuq; frequenti
 Lucida per totam iactant incendia noctem.

Quam simul infonnem magnus ducebat Achilles,
 Ex auro cratera tenens magnumq; rotundumq;
 Impletumq; mero dextra, terræq; refundens
 Libabat Patrocle tibi, manesq; uocabat.

Non secus ac miseri circum noua busta parentes
 Natorum, quos parca tulit malefida, queruntur,
 Et lugent mœrore graui: sic mœstus Achilles,

Fata dolens properata sui lugebat amici,
 Tristia deducens lacrymosæ tempora noctis,

Donec ab Eois Auroræ præuius undis
 Lucifer ascendens superis apparuit oris.

Ortus solis.

Tunc uenti posuere: strues iam tota sepulchri
 In cineres consumpta iacet, tum flamma quieuit.

Tum procul à busto secedens diuus Achilles,
 Fessa soporistræ proiecit membra quieti:

Cuius ut arripuit subrepens lumina somnus,

Cum

Cum magnum Atriden peterent heroës Achiui
 Certatim, strepituq; uirum, populiq; tumultu
 Excitus Aeacides, sic est affatus Achiuos

Achilles
 Græcis.

Atrida, proceresq; alij, atq; heroës Achiui,
 Nunc primum cineres nigranti extinguite uino,
 Et uires cohibete ignis: tum nuda legemus
 Ossa Menœtiadæ cunctis notissima. nam sunt
 In media sita sola pyra. Troiana uirorum
 Corpora mixta feris parte exteriori locauit,
 Inde eadem duplici pinguedine condita, circum
 Aurea tumba tegat, donec sequare ipse, sub imos
 Descendens manes. tumuli mediocris honorem
 Interea fieri iussi: monumenta parabunt
 Nobiliora uiri nobis, quos fata referuant
 Post nos, multiplici socios in classe futuros.

Talia dicenti, parent heroes: et ignem
 Nigranti mandant socijs extinguere uino,
 Quantuscunq; fuit. quo facto, flamma resedit,
 Subsidunt cineres: mœsti post alba Patroclæ.
 Ossa legunt socij, multoq; interlita pingui
 Aureola condunt urna, ueloq; tegentes
 Includunt tenui: post hæc prope busta sepulchri
 Fundamenta parant, aggestoq; aggere terræ
 Instituunt molem. post quæ perfecta, paratos
 Ire retrò uetat Aeacides. Nam præmia, ludos
 Funebres, sua proponit uictoribus, altis
 Nauibus educens ingenti mole lebetas,
 Et tripodas magnos, et equos, mulosq; bouesq;
 Et bene præcinctas preciosa in ueste puellas.
 Atq; albi nigriq; grauisima pondera ferri,

Principiò

LIBER XXIII.

617

Principio qui forte uelint, inuitat, equorum
 Prærapido cursu contendere : premia ponit
 Victori famulam, forma præstante puellam,
 Doctam Palladias artes, ansaq; lebetem
 Insignem duplici, magnum, multiq; capacem.
 Hæc primo. Sed enim precium dat habere secundo,
 Acris equæ, necdum domita, sexennis, et aluum
 Impletum rapidi gestantis semine muli.
 Tertia dona facit, pulchrumq; et ab igne lebetem
 Intactum, qui bis geminas includere possit
 Mensuras. Auri quarto duo magna talenta.
 Inde nouam quinto phialam, sua premia ponit.
 His ita dispositis, surgens ita fatur Achilles
 Atrida, uosq; Argiui, bello apta iuuentus,
 Quæ nunc aspicitis prolata è nauibus altis,
 Præmia sunt equitum cursu certare uolentum.
 Quod si uel nobis alijs de rebus adesset
 Certamen, uel ut antè mihi certare liberet,
 Ante omnes ego uictor eram cum laude futurus
 Non dubia: uos nostis equos, quibus acribus utor,
 Quos immortales genitor mihi maximus, illi
 Neptunus dedit. Ipse sed his in cladibus expers
 Muneris huius ero: namq; optima semper agentem
 Aurigam amifere, oleo persundere pingui
 Illorum crines solitum, lymphaq; recenti
 Abluere. ergo in humum moesti per fortia fustis
 Colla iubis, stabunt sua tristia fata gementes.
 Ergo suis quicumq; uirum confidere forsan
 Acribus audet equis, properè in certamina iungat
 Curribus applicitos. sic sato, protinus adfunt.

Ludorum festi-
 nebrium de-
 scriptio.

Achilles
 principibus
 Græcorum.

Cursu eque-
 stri certan-
 tes, aurigæ

REX

624 ILIADOS HOMER.

- Dionedes.** Rex prior Eumelus, magni clarissimus ibat
 Filius Admeti, uincentum diues equorum.
 Post hunc Tydides sequitur, qui fortia ducens
 Sub iuga cogit equos, quos forti nuper in armis
 Abstulit Aeneæ, quando illum fautor Apollo
 Ereptum celeri cursu tutatus ab hoste est.
- Menelaus.** Tum flauus Menelaus equos Agamemnonis, Aethen
 Atq; Podargon agens, fortem donauerat Aethen
 Anchisæ magno Anchisiades Echepolus,
 Ne iussus peteret bello Neptunia Troiæ
 Moenia, sed mollem secura per ocia uitam
 Duceret. illum opibus siquidem pollentibus auxit
 Iuppiter, in clara sedem Sicyone tenentem.
 Hanc igitur cursu celerem tum duxit Atrides.
 Post hunc duxit equos Nelidæ illa inclyta proles
- Antilochus.** Nestoris Antilochus, Pyliarum è semine matrum
 Clarus equis: quem prudentem prudentior ipso
 His pater admonuit. *Quamuis te nate fauentes
 Iuppiter & Neptunus amant, omnemq; dederunt
 Artem (quod uirtus tua sit tibi testis) equestrem,
 Atq; ideo non multum opus est ut multa tenentem
 Pluribus admoneam: nosti signa edita circum
 Ducere equos, metamq; alacri contingere cursu.
 Verùm ducis equos, nec tantis cursibus aptos,
 Nec celeres satis, iccirco confidere multum
 Talibus obsuerit: uerùm sunt curribus acres,
 Et celeres socijs, alacresq; animisq; parati.
 Nec te plura sciunt alij, quin pluribus unum
 Nil dubitem præstare animo uirtutis auite.
 Sed mea nunc memori, quæ dicam, mente reponem
 Consilia*
- Nestor Antiocho confu-
 lit.**

Consilia exequere, è multis ne pauca sequutus
Premia nulla seras. fabri quoq; fissile lignum   “
Arte secant, & consilio quam uiribus usi   “
Rectius: alta maris turbantibus æquora uentis   “
Arte regunt naues nautæ, non uiribus ullis.   “
Ingenio aurigas aurigæ laude minores   “
Vincere sepe solent, longeq; relinquere uictos: “
Qui confidit equis & curribus, erret oportet,   “
Et uagus huc illuc metam monstrante feratur,   “
Deuius à stadio: contra qui callidus acri   “
Præditus ingenio est, quamuis uirtute minores.   “
Ducat equos, tamen obseruat quam tramite recto   “
Contingat metam, nec ab hac auertit habenas.   “
Non ignorat enim rationem artemq; regendi: “
Sed tergis iuuenum magis ac magis instat, & urget,   “
Qui spacio præcedere, equisq; præire uidentur.   “
Nunc qua parte sitam possis contingere metam,
Signa tibi dicam: tu condita mente teneto.

Planicie in media campi, qua plurima cursu   Virgilianum
Feruet equum uia trita, & limite clausa recenti est,
Prominet è terra stipes non longior ulnis
Quattuor, aut picea querna uel ex fronde recisus,   Meta,
Aridus: haud etenim uentis uel aut imbre sathiscit.
Quem gemini iuxta lapides candore niuali
Hinc atq; hinc positi firmis radicibus herent,
Aut tumulo signum impositum iam lumine casti,
Aut nota mittendis ibi condita curribus olim.
Quam nunc Aeacides metam certaminis huius
Esse iubet, quam tu propius nunc curribus actis
Intentus pete, & incumbens à parte sinistra

R   Dextrum

Dextrum uerberare equum, uerbisq; urgeto, sed ipsū
 Proximus accedens signum, te flecte sinistro
 Ut stringens molli radat curuamine metam,
 Nec tamen ad lapidem offendat, ne fortē labantes
 Collidantur equi, currusq; serantur inanes :
 Quod letum reliquis fuerit, tibi dedecus uni.
 Quod si nunc fueris mea iussa sequutus, in ipso
 Flexu primus eris, primusq; ad signa propinques,
 Saluus eris, nec te quisquam præuertere cursu
 Aeripedum poterit : non si uel Ariona fortem

Arion equus
 Adrestii.

Adrestii conscendat equum, dijs patribus ortum :

Equi Laomedontis.

Aut etiam, quos hæc aluerunt pascua, magni
 Laomedontis equos habeat. post talia carum
 Optima cum natum monuisset multa, refedit.

Meriones.

Quintus Meriones sese in certamen agebat
 Curribus ascensis. iam omnes certare parati
 Constitierant, & iam fortes eduxit Achilles.
 Antilocho primam, tibi rex Eumele secundam,
 Contigit Atrida Menelao tertia, quartam
 Merioni fortuna dedit, uenit ultima magno
 Tydida. sic compositis, atq; ordine ductis
 Sortibus, in campo procul assignauit Achilles
 Descriptis loca carceribus, metæq; statuta.
 Præfectum Phœnica dedit genitoris amicum,
 Qui cursus spectans cunctorum, uera referret.

Committitur
 certamen.

Protinus æripedes flagrisq; & uocibus acti
 Exiliunt, cursumq; à nauibus ocyus omnes
 Accelerant, adduntq; gradum : cita puluere nubes
 Quadrupedum cumulata leui petit æra cursu.
 Tum zephyro per colla iube stringuntur equorum,

Nunc

Nunc uoluuntur humi, currusq; rotæq; feruntur
 Præcipites : celerem nunc cursus in aëra tolli
 Curribus aurigæ, studijs incumbere totis :
 Nunc trepidare animis, & equos sibi quisq; uocare,
 Nomine quemq; suo. tanta est in quoq; cupido
 Vincendi, tam corda pavor nouus intima pulsat.
 Iamq; reuertentes iterum canentia ponti
 Littora contigerant, metæq; fuere propinqui,
 Tum uirtus animosa, & uis apparuit omnis
 Vniuscuiusq; uirum. Tum principe cursu
 Eumelus superabat equum : cui proxima Troës
 Seruabant Diomedis equi uestigia, tanquam
 Curribus hærentes. Iam iamq; priora ruentes
 In iuga : iam ceruicem Eumeli, & fortia terga
 Afflatu humentant, atq; ipsum lora tenentem
 Frontibus urgebant : præuertissentq; uel ipsam
 Cepissent pariter metam, ni sæuus Apollo
 Tydide excuteret dextra è uictrice flagellum.
 Ille dolore animi lacrymas emisit, & ira
 Percitus, ante uidens cursum retinere quadrigam
 Eumeli, indecorem sese currumq; relinqui
 Excusso è manibus stimulo : nec Pallas amico
 Defuit. illa uidens Diomedem ab Apolline læsum,
 Aduolat, & dextra reddit faultrice flagellum,
 Et uires immittit equis, & concitat ipsa.
 Tum petit Admeto genitum turbata, fremensq;
 Illius euertit currum, iuga fortia frangens
 Auulso temone, feruntur ab axe iugales
 In loca iuncta uia, deuoluitur ipse rotarum
 Inter utrunq; orbem, lacer omnia, lumina, frontem,

Casus Eu-
 meli,

Antilochus
equos allo-
quitur.

Et nares, atq; ora simul, cubitosq; manusq;
Tum lacrymas oculis, nec uocem gutture misit,
Testem laticiae. Tum casu fretus amici,
Emicat ante alios Diomedes uictor. at ipsi
Addidit & uires, & laudem Pallas honestam.
Proximus hunc sequitur Menelaus: tertius ibat
Nestorides, affatus equos hac uoce paternos
Currite, ferte citi currum, properate, quid obstat
Quo minus Atriden ego consequar axe citato?
(Nam neq; Tyriden, cui uires innuba Pallas
Sufficit, & decus hoc tribuit, superare laborem)
Dedecus hoc tantum ne uos contingat, ut isthaec
Foemina deuictos Aethe post terga relinquat.
Quod nisi uictores eritis (mibi credite) posthac
Amplius haudquaquam caros uos Nestor habebit.
Quin etiam ferro interimet, si praemia tardi
Ultima nos referamus, & hoc uincamur honore.
Accelerate igitur, uolucris praerupte cursu,
Et loca praeripite ante alios angusta uiarum,
Per quae ego uos ducens celeres moderabor habenas
Doctus equum domitor: nec me uia fallat euntem.
Talia dicentem regem audiuere iugales,
Corripiuntq; simul spacium breuiore rotatu
Quam prius. at tandem praereps obiecta uorago est,
Proscissusq; uiae limes pluuiabibus undis.
Hanc uidet Antilochus, per quam tendebat Atrides
Vitans peius iter, qui cum sibi adesse propinquum
Cerneret Antilochum, sed paulum tramite flexo
Tendentem, sic alloquitur. Sate Nestore magno,
Nunc temere huc immittis equos, age cõprime curru,

Menelaus
Antilocho.

Hec

Hæc angusta uia est : mox ut te flexeris isthac,
 Latior excipiet campus. sin hæc minus audis,
 Iam metus est ne collisis hic curribus ambo
 Lædamur ratione pari. Sic dixit : at illum
 Dissimulans audisse, tenet uestigia, & instans
 Antilochus magis urget equos, atq; obstruit aures.
 Quantum autem uirtute ualens & uiribus aui
 Expertus iuuenis, iacto comprehendere disco
 Terræ potuit, tantum nunc Nestore cretus
 Præuertit Menelæ tuos Atrida iugales.
 Sponte resistebas siquidem, ne curribus unâ
 Collisis, nulli uictoria certa ueniret,
 Fractaq; in angusto iuga limite bina iacerent.
 Ergo iterum Antilochum spectans iratus Atrides,
 Talibus alloquitur. Quò nunc fugis improbe, uel quid
 Perniciose facis? per eas malè. nam neq; uerum est,
 Quod sapere, & fortem te dicit Acheia pubes.
 Non tamen ex facili tibi præmia tanta dabuntur,
 Nec sine iurataq; fide, precibusq; profusis
 Illa feres. sic dixit : equis hinc fatur Atrides

Menelaus
 Antilocho.

Nulla mora est, agite este citi, uos robur & atas
 Commendant, & sunt iuuenili in corpore uires,
 Illos destituunt genua ægra senilibus annis.

Sic clamans, terreat equos. illi agmine facto
 Instaurant currus : & iam loca capta tenebant,
 Proxima ab Antilocho : spectabat utrunq; ruentem
 Ad palmam totus positus exercitus armis,
 Tanta ferebatur sublata per æra nubes
 Pulueris, & tanta cinxit caligine coelum.

Frimus ibi Idomeneus Cretæa ductor ab Ida

(Extrâ namq; sedens circum loca celsa tenebat)
 Currentes accepit equos, clamore regentis
 Perlato tum nouit equum spadica colore
 Integrum, fronte excepta : quam parua notabat
 Alba nota, in formam reuocantis cornua Lunæ.
 Stans igitur celsa in specula, sic deinde profatur.

Idomeneus
 Græcis.

O Danaum proceres, reges, heroës, amici,
 Solus equos ego conspicio : uerum ire priores
 Nunc alios uideo, non idem auriga profectò
 Hos moderatur equos, neq; cuius prima fuerunt
 Eductæ galea sortis loca, namq; iugales
 Illius in stadio reor offendere morantes.
 Certè ego quos metæ propiores esse uidebam,
 Nusquam nunc uideo, cum totius undiq; campi
 Aequora prospiciam, certè aut amisit habenas
 Auriga è manibus, neq; ad istam sistere laxos
 Aeripedes potuit, neq; circum currere metam.
 Aut cecidisse uirum, & currum fregisse putarim.
 Nam diuersam, animo uelut indignante, receptis
 Viribus intendere uiam, sed uos quoq; stantes
 Intentos cohibete oculos : discernere certò
 Tam mihi difficile est, quàm cuilibet ordinis huius.
 Sed nisi me coniecturæ signa omnia fallunt,
 Aetolus uir hic est magnorum rector Achiuum,
 Tydeo patre proditus armipotens Diomedes.
 Non tulit hæc Ajax, grauiusq; inuectus, Oilei
 Idomenee, inquit, quàm nunc temeraria nullo
 Dicta pudore iacis? celeres, ac penè uolantes
 Plana struntur equi medijs super æquora campi,
 Nec tu es Achiuorum iuuenum uiridissimus æuo,

Ajax Oileus
 Idomeneo.

Nec

Nec sunt perpetuo tibi perniciosissima uisu
 Lumina, nec iactare tamen te desinis istis
 Dictis uaniloquis, nec talem te esse decebat
 Tam sine fronte uirum, tam tota mente proteruum.
 Sunt hic, sunt alij te multa laude priores.
 Prima tenent Diomedis equi, qui deinde sequuntur
 Illorum dextra artificio moderatur habenas
 Eumelus, toruo dicentem talia uultu,
 Iratoq; tuens Cretæis ductor ab oris,

Docte bonis (inquit) maledicere, inutilis Aiax
 Tunc cum bella manus poscunt, quid inepte ferocis ?
 Quin agè si lubitum est prodi, licet experiamur
 Vter sit cursu melior : tum cuius equorum
 Digna sit emerita uirtutis gloria palma,
 Auferat aut tripodæ, aut ingenti mole lebetem,
 Muneris inter nos Agamemnon arbiter esto.
 Dixit, at iratus uerbis grauioribus Aiax
 Multa minabatur : Sed res in uerba tulissent,
 Nisi surgens properè rem composuisset Achilles.

Non nunc, inquit, erat tempus contendere uerbis
 Acribus ô Aiax, heroës, & Idomeneæ.
 Nec uos hæc leuitas decuit, nec res ea pulchra est.
 Viderit hoc aliquis uestrum, quia fecerit alter
 Arguat, & meritò tanquam scelus esse piandum
 Duxerit. ite igitur, coetum spectate sedentes.
 Mox aderunt merita pro laude & honore coronæ
 Certantes : tum qui primi, qui deinde secundi
 Adueniant, coram uobis spectare licebit.

Sic ait. Interea Diomedes tergora equorum
 Verbere concutiens aderat, leuis ungula campum

Achilles irâ
 inter Idome-
 neum & Aia-
 cem sedat.

R 4 Transfusor

Transuolat, alta ferens uolucris uestigia planta
 Cursus anhelus equum, stetit ipse in puluere letus
 Protendens auriga manus, tum pondere curru
 Aurigę, argentiq; grauis per plana uiarum
 Orbita summa leui uix puluere tacta uolabat.
 Constitit in medio certaminis orbe resistens,
 Pectora cornipedum multo sudore fluebant,
 Cervicęsq; iubaq;. Ibi postquam constitit ergo,
 Desiliit curru, flagro ad iuga summa relicto.

Diomedes
 uictor.

Tum fortis Sthenelus precium non uile puellam
 Arripit, et tripoda ingentem, socięsq; ferenda
 Tradidit ad celsas pulcherrima munera naues.

Antilochus

Ipse resoluit equos. Post hunc Neleius heros
 2. Antilochus, qui fraude mala praeuertit Atriden,
 Non uirtute aliqua, curru defessus anhelus
 Ad pulchras aderat uirtutum premia merces.
 Quanto autem spacio princeps equus additus axi
 Distat ab orbe rota, quam cauda uerberat ima:
 Tanto tum spacio post terga reliquit Atriden

Menelaus

3. Antilochus, quando ille uirum precesserit ante
 Quanto abeat spacio iacti grauis orbita disci.
 Atq; illum haud dubie, nisi fors inimica uetasset,
 Praterisset, agens meliori laude iugales:
 Aucta etenim fuerant animoso in pectore uires
 Atride maioris equae prae nobilis Aethes.
 Quod si illos prima fors commississet arena,
 Et primo in stadio certassent uiribus æquis,
 Antilochum palmae ambiguum liquisset Atrides.
 At comes Idomenei flauum sequitur Menelaum,

Meriones 4. Meriones, haste spacio per inane uoluta:

Cuius

Cuius equis uires adimebat serior etas.

Curribus ipse etiam quòd ineptior esset agendis.

Filius Admeti currum postremus agebat.

Eumelus &

Quem celer aspiciens multum est miseratus Achilles,

Conuersusq; duces sic est affatus Achiuos.

Ecce uir ille (inquit) quo non prastantior alter,

Achilles
Græcia.

Postremus redit. hunc donemus honore secundi

Muneris, ipsius merito : si fortè probatis.

Premia quandoquidem Diomedes prima meretur.

Dicta probant omnes: & dona secunda tulisset

Eumelus, nisi Nestorides grauioribus esset

Antiloachus magnum uerbis affatus Achillem.

Antiloachus
Achilli.

Non ego nunc meritò doleo atq; irascor Achille,

Si quod ais uerbo, re perficis? an ne fatendum est

Premia deberi mihi, quæ nunc eripis, isthæc

Despondens alij? sed non ita. namq; ea debes

Parta labore meo mihi præmia, sit licet axis

Eumeli confractus, equos detraxerit error.

Strennuus ipse uir & fortis, per uota deorum

Debit esse memor, tunc cum certamen iniret,

Ne sinerent ipsum fieri postrema tenentem.

Quod si te miseret fortè ipsius, & tibi cordi est

Donare hunc etiam, tibi sunt tentoria plena

Auri atq; argenti, tibi sunt armenta gregesq;

Omnigenûm pecorum, famulæ sunt intus, equiq;

Ex illis quantum ipse uoles, largire, licebit:

Vel primo maiora ferat. quo nomine Achiuus

Omnibus, & meritò tali laudabere factò.

Hac ego non alicui possum concedere palma:

Si quis fortè uolet mecum conferre, licebit.

R 5

Talibus

Talibus ex animo dictus arrisit Achilles,
 Gratificans etiam tali sua munera amico.
 Tum sic alloquitur: Si te sate Nestore forti
 Hoc iuuat, Eumelo donemus ut et sua forti
 Præmia, non se indigna feret. namq; æreus ipsi
 Atq; ingens dabitur thorax, fulgente metallo
 Extremas oras rutilum quem fortibus olim
 Congressu eripui mihi uiribus Asteropæo.
 Dixit: et Automedonta iubet proferre cubili,
 Prolatum dedit Eumelo. quo munere lætus
 Ille quiescebat residens. post talia præco
 Sceptra manu retinens, cum iussa silentia turbæ
 Indixisset, ibi assurgens Menelaus acerbis
 Multus in Antilocho uerbis inuectus. Vbi, inquit,
 Antiloche est tua nunc sapientia? quod uè dedisti
 Ipse tui specimen? uirtus tibi nostra profecto
 Ludibrio affecta est, retudisti robur equorum,
 Inde tuos nostris minus indole et arte ualentes
 Ausus es ante tulisse. Sed huc agite optima Graiũ
 Pectora, primores, proceres, regesq; ducesq;
 Vos iusto arbitrio causam cognoscite, et aquis
 Cernite iudicijs, nihil ulli gratificantes,
 Ne quis forte queat Menelaum dicere fraudem
 Antilocho intentasse, dolo uè egisse maligno.
 Egit equos nostris uirtute atq; arte minores,
 Viribus atq; armis ego sum præstantior illo.
 Quod si nemo aliquid pronunciet, equus utriq;
 Forsan et à uobis sententia nulla feratur,
 Ipse feram, iudex quam nemo redarguet equũ.
 Hac etenim nobis sententia dicta feretur.

Ergo

Ergo age Nestorida, sicut decet, omnia redde
 Quælia erant paulo antè, & equos & flagra resume,
 Et currus ascende iterum : tum deniq; iura
 Neptunum terras atq; æquora uasta mouentem,
 Non te sponte tua fraudem fecisse, meosq;
 Et currus & equos animo impedijisse maligno.

Cui bonus Antilochus Fer (ait) Menelæ, ser æquo
 Te precor, hoc animo factum. tibi namq; fatebor
 Cedere debueram, qui sum te iunior, & tu
 Me prior & melior. non ignorare uideris
 Audaces animos iuuenum : quibus omnia feruor
 Subijcit ætatis non optima, promptior illis
 Semper adest animus, sed & imbecillius omni
 Tempore consilium. nunc ergo ignosce fatenti
 Errorrem, perniciousæ quæ tibi munere cedo :
 Siq; quid est aliud, quo me tibi posse putarim
 Complacuisse, ferres, nulla est mora, posce, tenebis.
 Te precor obtestorq; Ioui gratissime, ne me
 Esse malum credas, quæcunq; in tempora uiuam.

Dixit : & egit equam generoso Nestore cretus,
 In manibus tradens Menelai protinus illi
 Letior est animi melioris reddita uirtus :
 Non secus ac fecundus ager, qui frugibus horrens,
 Roribus aëreis conspergitur, unde uirescit.
 Sic tibi tunc Menelæ animi flos ille uirebat.

Tum sic alloquitur: Sate Nestore, nunc te ego talè
 Qualis es experior, tibi sponte uolensq; remitto
 Quicquid id est, quod fortè incauta admisit ætas,
 Tecum in amicitiam redeo, desiste uereri
 Cedere maiori maior quàm imponere laus est.

Antilochus
 Menelao pla-
 cide respon-
 det, oratq; ut
 remittat ur-
 iuriam.

“

“

“

“

Menelaus
 Antilochos.

“

Nec

Nec facile hoc aliquis mihi persuasisset Achiuum,
 Quod tu, sed multos subistiis & ante labores
 Tuq; paterq; tuos pro me : non ergo uicissim
 Hanc tibi debuero ueniam ? nunc tu quoq; nostram
 Accipe & aufer equam, quo sentiat omnis Achiuum
 Concio, me non seuo animo, non esse superbo.

Dixit, & Antilochi socio qui pone manebat,
 Tradit equam: pulchrum Antilochus tulit ipse lebetẽ.
 Meriones auri duo magna talenta recepit,
 Nãq; is quartus erat, quod erat quintũ ordine munus,
 In medio phiale, cui duplex ansa, relicta est:
 Quam bonus Aeacides Nelidæ munus amico
 Magnanimo dat habere seni, cui talia satur.

Achilles Nestorem phiale donat.

Hanc cape magne senex monumentũ funeris ingẽs
 Patrocli, nec enim mixtum uisurus Achiuus
 Amplius aspicias ipsum, te hoc munere dono
 Gratuito : nec enim iaculo, nitida ue palaestra,
 Non cursu certare potes, tardante senecta,
 Et neruos hebetante graui sine uiribus æuo.
 Dixerat, ille dato letus, sic deinde profatur.

Nestor Achilli.

Omnia uera equidem præfatus es ordine, fili,
 Atq; ut te decuit, neq; enim mihi membra supersunt
 Quæ fuerant robusta prius, neq; firma pedum uis,
 Nec manuum iunctura ualens, quæ pendet utroq;
 Debilis ex humero, quod si uigor ille iuuenta,
 Si mihi uis iuuenilis adhuc, si feruor adesset,
 Qualis erat cum Buprasio Amaryncea regem
 Condentes tumulo ducebant funus Epei,
 Multaq; rege sati posuissent premia uulgo
 Fortibus euincenda uiris, nemo hic Pythiorum,

Senum est, libenter et uerose ante ætate repetere : qua de re & alibi admodum.

Nullus

Nullus Epeorum, nemo ex Aetolide turba
 Sese equare mihi potuit : qui posset haberi
 Par mihi, nemo fuit. pugna nam pugil acerba
 Enope progenitum fortem Clytomedea uici,
 Anceum lucta Pleuronion. inde feroce
 Iphicium leuitate pedum, quamuis bonus esset,
 Inuictusq; alijs : tum Phylea, tum Polydorum
 Prostravi iaculo misse feliciter haste.
 Tantum me gemini forti Actorione creati
 Præcurrere in equis, obiecta parte suorum
 E' turma iuuenum. sed & his uictoria tali
 Contigit ingenio. gemini cum namq; fuissent,
 Alter erat currum doctus regere arte magistra,
 Alter equos quò uellet acuto arcere flagello.
 Tunc ego talis eram, nunc talia munera tractent
 Pectora adhuc iuuenes qui sunt, & brachia fortes
 Me cariota uetat, ne prosequar ista, senectus.
 Tunc ego magnanimos heroes & inter, & acres
 Versabar uirtute uiros, armisq; potentes.
 Verum age defuncti nunc ipse sodalis honores
 Prosequere, hoc nullo munus mihi tempore gratum
 Non erit. accipioq; libens, & lætor, & ipsi
 Gratulor ex animo tibi præstantissime Graium,
 Nunc quoq; quod nostri non sis oblitus honoris :
 Quem qualem merear clypeatos inter Achiuos,
 Tu quoq; cum paucis non ignorare uideris.
 Dii tibi dent pro tali animo quacumq; mereris,
 Dii tibi persoluant grates, & præmia reddant
 Digna satis pro me. sic dixit, deinde quieuit.
 Aecides turbæ se immiscuit ipse frequenti,

Hic

Hic qui forte uelint crudo contendere castu
 Inuitat precijs animos, & præmia ponit
 Victori, grauido sexennem corpore mulam,
 Robustam, indomitam, & multa uix arte domandã
 Orbe rotundato calicem, solatia uicto.

Tum uoluens oculos, & stans erectus in auras,

Achilles Agamemnoni, & reliquis.

Rex, ait Atrida, uosq; omnes ordine Achiui,
 Nunc quibus & uirtus, animusq; in pectore presens
 Adsit, & euinctis attollat brachia palmis,
 In medium duo procedant: cui fautor Apollo
 Tradiderit facilem tanto è certamine palmam,

Maius precium apud uertutissimos fuisse in pecoribus, quã uel auro uel argento, cū ex hoc, tum multis aliis locis obseruari potest.
 Epeus pugil.

Hanc secum referet sua sub tentoria mulam.
 At qui uictus erit, calicem feret ille rotundum.
 Hec ubi dixisset, uir corpore prodijt ingens
 Pugil, & arte ualens, & uiribus integer amplis,
 Et uirtute bonus, Panopeo natus Epeus.
 Ille manu mulam tangens, tum uoce canora
 Prodeat huc (inquit) calicem qui forte requirat.
 Mulam ego non alium patiar deducere quoquam.
 Hanc etenim didici, teneoq; fideliter artem,
 Qui satis esse putem reliquis me cedere palmam
 Pugnarum certaminibus. nec enim reperitur,
 Omnia qui teneat. uerum hæc ego uoce profatus,
 Re præstabo etiam. quicumq; audacia mecum
 Conferet arma manu, plagis multatus abibat
 Talibus, ut membris diffractus & osibus ager
 Excidat ipse sibi, nec se subducere possit.
 Quem si forte uolet saluum quis, & eripere ipsum
 Cogitat è nostris manibus, properè adsit oportet.

Talibus auditis cum concio tota sileret,

Profilit

Proflit in medium uirtute uir inclytus, ipsi
 Membra deo similis, Talaonidæ Mecisthei
 Filius Euryalus regis, qui in funere quondam
 Oedipodis Thebas peruenerat, atq; ibi uictor
 Prostrauit, quicumq; manus attollere contrâ
 Thebanorum ausi fuerant. huic fauit amico
 Tydides, zonamq; dedit, lorisq; bouillis
 Munijt instructum, cupiens hac uincere pugna
 Euryalum. sic accincti grauioribus armis,
 Progressi in medium truculentis castibus aptas
 Conseruere manus, sublimia brachia cœlo
 Tollentes. digitis nixi manuumq; pedumq;
 Tum fera collis stridebant dentibus ora,
 Et uelut unda fluens utriusq; à corpore largus
 Sudor ijt, largoq; humectat flumine uestes.
 Cum pugnae intentus magis ac magis urget Epeus,
 Et male Euryali sic plagam infixit acerbam,
 Ut miser immundam peteret resupinus arenam,
 Vasta mole cadens, genibus membrisq; solutis:
 Non secus ac Borea stridente in littore sicco
 Fluctibus eiectus morituro palpitat artus.
 Quem tamen ipse manu releuans erexit Epeus,
 Hoc quoq; magnanimus facto: tum fessa trahentem
 Membra uirum, crassumq; uomentem ex ore cruorē,
 Cum calice arreptum socij in tentoria fidi
 Seminecem reserunt. tum præmia magnus Achilles
 Tertia difficili posuit tentanda palestre,
 Victori magnum tripodem, seruentibus aptum
 Ignibus: at precio, quod bis sex pinguia possint
 Corpora dependisse boum. sed munera uictis,

Euryalus
pugil.

Certamen
pugilum.

Tertium cer
tamen pa
lestræ.

Ancillam

Ancillam multorum operum, formaq; probandam,
Bis geminis precio bobus quæ æquanda fuisset,
Protulit in medium, simul astans talia fatur

Procedant licet, ista quibus sunt munera cordi,
Propter ut accipiant eadem certare parati.

Ajax Telamonius & Vlyffes luctatores.

Tum sese in medium cœtum Telamonius Ajax,
Et Laërte fatus, prudens consultor, agentes,
Conseruere manus ualidas. Ceu prouidus olim
Aedificans noua tecta faber, suspendit in alta
Aptans tigna domo, ne uentis peruia cedant.
Tum manibus percussi humeri replicantibus ictus
Et longè resonare, & toto corpore sudor
Defluere, & crasso uibices sanguine nigra
Apparere humeris, & per latera undiq; tanto
Fortius incubuere uiri pro laude ferendi
Propositi tripodis, nec quisquam cedere capto
Velle loco, nec se prosternere posse uicissim.

Iamq; more Danaos tedere, ubi senserat Ajax,
Aix Vlyssi. Sic prior O' generose animi, consultor Vlyffes,
Aut tu sublatum me à terra fortius urge,
Aut ego te rapiam, curabunt cætera diui.
Sustulit hæc dicens sublimem, & in aëra raptum
Præcipitans egisset humi, nisi cautus Vlyffes
Ipse sui memor ingenij, genua ardua, uerso
Poplite percussisset agens Telamone creati.
Qui postquam in bibula iacuit resupinus arena,
Pronus in os superincubuit ueterator Vlyffes.
Quod factum admirati omnes stupuere silentes.
Tum patiens etiam Aiace complexus Vlyffes
Sustulit haud altè, tum pondere pressus Vlyffes

Succubuit.

Succubuit sic ambo ergo cecidere solutis
 Poplitibus, sed mox ira stimulante resurgunt,
 Tertiaq; arma parant, in tertiaq; arma ruiſſent,
 Ni facere ambobus uetuiſſet amicus Achilles.

Ne uos amplius ulla, inquit, discordia pugnae
 Ira ue in hoc teneat certamine, uictor uterq;
 Vestrum est, communis uictoria cedit utriq;
 Et paria accipiet uestrum mihi praemia uterq;
 Cedite nunc alijs, & in hoc certamen ituris.

Illi parentes monitis, & puluere foeda
 Corpora purgabant, & uestibus inde resumptis
 Consedere alacres. Post haec Peleius heros
 Si qui forte uelint rapido contendere cursu,
 Inuitat precijs, & primo praemia ponit:
 Victori cratera nouum pulchrumq;, capacem
 Sex mensurarum, quem argenti ex aere paratum
 Sidonia fecere manus, quae talia possunt
 Artifici fabricare modo, quem deinde Thoanti
 Phoenices mare sulcantes iamq; alta tenentes
 Littoraq; & portus, hoc munus habere dederunt:
 Patroclo post haec Eunæus Iasone natus,
 Capto Priamida tum forte Lyaone portans,
 Grande dedit precium: quoq; illum exinde redemit.
 Hunc quoq; tunc precium uictori fortis Achilles
 Craterem posuit, qui cursu anteiſſet Achiuos.
 Eximium robusta bouem per terga secundo.
 Tertia dona facit grauis auri semitalentum.
 Inde ubi adhortatus certamen inire fuisset,
 Praemia ut auferrent currentes talia Achiui,
 Primus Oïleo satus audacissimus Ajax,

Achilles A-
 faci et Vlyſſi

Certamen
 quartum
 cursorum.

Ajax Oisei-
us, Vlyffes, et
Antilochus
cursores.

Et Laërtiades fraudum sator, Antilochusq;
Nestorides: hic namq; pedum leuitate coeuis
Præstabat reliquis, quos ordine magnus Achilles
Postquam disposuit, signoq; exire iubebat,
Corripiunt spacia extemplo, limenq; relinquunt.
Emicat ante alios Ajax, cui cautus Vlyffes
Proximus it, iam iamq; tenet, certatq; tenere.
Sicut ubi radium textrix uelocibus urgens
Per telam digitis, subtegmina pectore prono
Contingit: sic Aiace[m] Laërlius heros
Urgebat, necdum æquabat uestigia puluis.
Iam tamen afflabat præeuntis terga propinqua
Insistens anima, decus hoc palmamq; petentem
Inclamant Argiua manus iuuenumq; senumq;
Hortantes cursum acceleret, iam proxima metæ
Contigerant loca, glaucam oculos tum cautus Vlyffes

Palladem
Vlyffes in-
uocat.

Pallada uoce uocans: Audi dea te precor, inquit,
Sis foelix, faulrixq; meo succurre labori.

Talia dicentem dea glauca audiuit, eiq;
Et celeres plantas, et crura leuissima cursu
Addidit, Aiace[m] iam uerò ad signa uolentem
Extendisse manum, fortuna affecit iniqua,
Obijciens casum, siquidem per lubrica lapsus
Cæforum Patrocle tibi, loca sparsa fimetis
Taurorum, cecidit, foedoq; in stercore uultum
Fœdauit, tum craterem Laërlius heros
Abstulit, agrestem taurum miserabilis Ajax:
Quem cornu retinens dextra, sic deinde profatur,
Ore fimum stercusq; spuens: Iniuria Pallas
Extitit alma mihi, quæ sic tutatur Vlyffem

Ut natum genitrix. dicentem talia, Achivū
 Ridebant, multosq; dederunt ore cachinnos.
 Antilocho precium postremum semitalentum
 Cessit. at is ridens: Pulchrè, inquit, nostis amici
 Quod dij coelestes etiam maiora deorum
 Numina cedendo uenerantur. at optimus Aiax.
 Me maior, me grandior est: sed maximus annis,
 Et factis, nunc ille senex grauis, atq; molestus,
 Cum reliquis audet contendere, præter Achillem,
 Omnibus, & cursu, tacite his laudatus Achilles,

Vlysem di-
 cit.

Antiloche hæc (inquit) frustra mihi uerba loquutus Achilles An-
 tilocho.
 Haudquaquam fueris: namq; addam semitalento
 Semitalentum aliud, quo tu læteris honore.
 Sic fatus, iuueni dedit auri semitalentum.
 Letus is accepit, quem non sperarat honorem.

His quoq; perfectis, tum longam protulit hastam,
 Et clypeum, & galeam positis triplici ordine cristis
 Insignem, quæ magni olim Sarpedonis arma
 Abstulit, & magno tulerat Patroclus Achilli.
 Tum stans unanimes sic est affatus Achiuos.

Nunc adsint, robusta uiri conferre parati
 Brachia, & alterius qui possint ictibus ictus
 Atq; ipsi accipere, atq; alijs inferre, potentes
 Mutua sanguineis infligere uulnera dextris.
 Quorum qui prior alterius de corpore fluxum
 Sanguinis educet, scissa cute, munus habebit
 Ensem hunc Threicium, pulchrum, clauisq; decorum
 Argenteis, quem ipse eripui forti Asteropæo.
 Hæc diuisa ferent inter sese arma, subinde
 Ambo nostræ aderunt intra tentoria cœnæ.

Certamen
 quintum gla-
 diatorum.

S 2

Sic

Ajax Telamonius & Diomedes.

Sic fatus tacuit. cum mox Telamonius Ajax
 Impiger, & grauibus Diomedes fortis in armis
 Profiliunt, animis alacres, toruumq; tuentes
 Obstupuere omnes, horrorq; inuasit Achiuos.
 Hi conferre gradum properant, Martemq; laceffunt,
 Mutua terribili miscentes uerba slictu.
 Ter sese inuasere, ter abstinuere repulsi
 Alter ab alterius metuentes uulnera ferro.
 Tum Telamone satus clypeum Diomedis adacto
 Transmisit gladio, corpus defendit ab ictu
 Aere grauis thorax. Diomedes ense corusco
 Summa petens iuguli, telum super extulit oram
 Ingentis clypei. spectantes talia Achiui,
 Et ueriti ne quid pateretur iniquius Ajax,
 Desinerent iussere, æquataq; præmia ferrent.
 Tum Diomedi ensem magnum Peleius heros,
 Vagina inclusum nitida, loroq; reuinctum,
 Victori dat habere decus. Tum magnus Achilles
 Projicit in medium metuendum pondere discum,
 Quem quondam Eëtion in magnum fortis Achillem
 Torserat, euersum conatus sternere: at illum
 Sustulit Acacides, discoq; potitur, & armis.
 Hoc ita proposito ferratæ pondere massæ,
 Experiatur, ait, discum quemcunq; iuuabit
 Tollere. uictori siquidem suffecerit usus
 Illius, in spaciū quinquenne, nec utile ferrum
 Interea uel pastor emet, uel diuitis agri
 Cultor ab urbe petet, quamuis ingentia terræ
 Iugera pinguis aret: tantum est hoc pondere ferri.
 Dixerat, at pugnam se uelle subire professi

Certamen
 disci mittendi
 sextum.

Proces

Procedunt fortis Polypœtes atq; Leonteus,
 Atq; Ajax Telamone satus, tum clarus Epeus
 Arripiens discum, ridentibus egit Achivis.
 Post hunc insignis belli uirtute Leonteus.
 Tertius inde Ajax Telamonius, ille priores
 Vi multa excedens ultra signa omnia torfit.
 Vltimus arripiens massam fortis Polypœtes,
 Tanto deiecit spacio stata signa priorum,
 Quantum pastor agens pingues in pascua tauros
 Proiecitse pedum potuit persæpe recuruum.
 Spectantes plausere uiro, socij Polypœtæ
 Munus in eximias naues sublime tulerunt.

Protinus Aeacides celeri certare sagitta
 Inuitat, qui fortè uolent, & præmia ponit,
 Ingentiq; manu malum de naue refixum
 Erigit, & uolucrem traiecto in fune columbam,
 Quò tendant ferrum malo suspendit ab alto.
 Qui primus uolucrem ferro contingat acuto,
 Is ferat appositum munus, bis quinq; secures :
 Totq; securiculas, qui funem ruperit ictu.
 Prodiit his dictis rex Teucer, eumq; sequutus
 Fortis Meriones, magni comes Idomenei.
 Aerata inde datas miscent in casside sortes.
 Teucro prima loco fors contingit : ille reductum
 Fortiter emittens telum, nec munera uouit
 Debita primicias agrorum, aut sacra daturum
 Vlla sagittifero regi, quo crimine Phœbo
 Irato, uolucrem non attigit : indita tantum
 Vincula diffregit, quæ cum stridente sagitta
 Lapsa solo iacuerit, columba per aëra purum

Discobolus
 Polypœtes
 & Leonteus,
 Ajax & E-
 peus.

Certamē se-
 ptimum sagit-
 tatorum.

E Virgilio
 plura desump-
 ta.

Teucer, Me-
 riones, sagit-
 tatores.

Tollitur. acclamant totis spectacula castris.
 Meriones properè arrepto fidentior arcu,
 Vouit primitias agnorum & munera Phœbo,
 Et uacuo letam cœlo speculatus, & alis
 Plaudentem nigra figit sub nube columbam,
 Transmittens alæ medium, reuoluta sagitta
 Figitur in terram mali ipsa in culmine sidens
 Proiecto demum collo & stridentibus alis
 Decidit exanimis, uitamq; reliquit in astris.
 Spectantes Danaï miracula tanta, stupebant.
 Atq; ita Meriones retulit bis quinq; secures,
 Ipse securiculas Teucer. Tum fortis Achilles
 Prælongam ducens hastam, magniq; capax
 Proposuit bouis haud uulgari ex ære lebetem,
 Præmia, qui iaculis uellent contendere quorum
 Et gnari & cupidi prodibant, rex Agamemnon,
 Merionesq; alacer, magni comes Idomenei.
 Quos celer aspiciens sic est affatus Achilles:
     Nouimus Atrida, quàm sis & uiribus amplis.
 Inclytus, & prudens annis, atq; optimus idem
 Omnibus in rebus. Sed tu nunc sume lebetem
 Hunc age, & ad pulchras defer tua præmia naues,
 Meriones hastam secum ferat: hæc tibi forsân
 Si placeant mea dicta. At talia uerba loquuto
 Paruit Atrides populorum rex Agamemnon.
 Meriones hastam multo tulit ære nitentem:
 Quam mox Talthybio præconi regis Atridæ,
 Muneris ipse loco magni tradebat habendam.

Certamen
 octauum iaculatorum.

Postquam missa dato certamina sine quierunt,
 Naues quisq; suas repetunt Argiua iuuentus,
 Et mensas epulasq; parant, & corpora curant
 Languida, tum dulci demittunt corpora somno.
 Solus in exhaustis curis iacet eger Achilles,
 Non animo requiem, non captat corpore somnum,
 Anxius amissi secum crudelia lugens
 Funera Patrocli, nunc huc, nunc uertitur illuc,
 Vsq; animo uoluens memori, quot gesserit illo
 Bella prius socio, quot duros ille labores
 Pertulerit secum, quot, quanta pericula terris.
 Hauserit atq; mari, quæ singula mente reuoluens
 Fundebat lacrymas, perq; alti stragula lecti
 Nunc lateri incumbit, nunc in sua terga supinus,
 Nunc prono in faciem, nunc corpore rectus ad auras
 Surgit, & algosi maris errat littora circum.
 Non illum latuit croceos induta colores,
 Dum super æquoreas aurora renascitur undas.
 Tandem iungit equos curru, raptumq; cadaver
 Hectoris exanimum postremo deligat axi.
 Quod ter Patrocli circum funebre sepulchrum
 Postquam traxit equis, redit in tentoria, & illic
 Abiciens spisso foedatum in puluere linquit.
 Sic tamen arcitenens miseratus Apollo iacentem,
 Ipsius immunda conuersum tabe cadaver,
 Aureola, saniem ne duceret, egide tectum,
 Sic miserè abiectum, sic turpiter Hectora tractum
 Dij miserabantur faciles, celeremq; rogabant

Achilles ante
 mortem turbatus
 non dormit.

Dii Mercurium orant, ut cadaver Hectoris furto subtrahat.

Mercurium citò surriperet deforme cadaver.

Quod gratum reliquis fuit omnibus, atq; probatum,
Iunone excepta, & Neptuno, & Pallade glauca.

Hi namq; exanimem nihilo minus Hectora diui

Oderunt, quàm casura sacra moenia Troie,

Quàm Priamum, populumq; omnē iuuenūq; senūq;

Virgitiū locus,

Nec dum etiā causæ irarum, seuq; dolores

Exciderant animo: manet alta mente repositum

Iudicium Paridis, spretæq; iniuria formæ,

Et reliquis prelata Venus, quæ præmia facti

Pollicita exitiale malum uesana fuisset.

Dies 12.

Iamq; diem reuehens bis sexta aurora refulsit,

Cum superos dictis his est affatus Apollo.

Apollo deos alloquitur.

Infesti ô nimium diui, nimiumq; maligni,

Qui nihil exanimem curantes Hectora, inultum

Linguatis, uestras toties qui adoleuerit aras,

Viscera multa cremans caprarum ouiumq; bouumq;

Nunc ita deseritis miserum, nec uultis ab isto

Ludibrio ereptum quo nunc affectus iniquo est,

Vt nec amans coniux, nec canis obsita mater,

Nec puer Astyanax, magno nec grandior æuo

Cum populo Priamus genitor queat amplius illum

Aspicere, & posito persoluerè iusta sepulchro.

At uos pestiferi fera facta probatis Achillis

Omnia, quem nihil humani, nil iuris & equi,

Omnia sæua iuuant: furibundi more leonis,

Qui stimulante fame ui sola fretus & ira,

Fertur in arma furens, pecorumq; armenta trucidat,

Prædæ inhians audius. posito sic ille pudore,

Sic sine sensu amens, sine mansuetudine uecors

in fac

In facinus quodcunq; ruit, sed luget ademptum
 Sæpe dolens aliquis fratrem, pater impia nati
 Funera conqueritur : tamen hi posuere dolori
 Finem aliquem, nam fortem animū, quo tristia ferret,
 Fata dedere homini, uerū crudelis Achilles
 Hectorea nec morte animum, nec cæde cruenta
 Exatiatus adhuc, sed equis curruq; ligatum
 Raptat, & exanimem circum trahit atra sepulti
 Funera Patrocli, quod pulchrum illi esse uidetur,
 Nec melius quicquam, ne forsā iniquior isti
 Esse bono uidear, forti' ue inimicus Achilli,
 In terram siquidem sensu & ratione carentem
 Sæuijt iratus, uanamq; ulciscitur umbram.

Huic Iuno formosa oculos irata profatur
 Esto sint tibi Apollo pares, æquentur honore
 Hector & Aeacides : tamen ille ex matre creatus
 Mortali est, hic immortalis ab ubere diuæ
 Lac suxit, genitusq; dea est, quam deniq; quondam
 Ipsa fouens alui, Peleo deinde iugauit
 Accepto superis homini, genialia quorum
 Gaudia uos unà mecum celebrasse recordor :
 Et tu fide malis, citharâq; insignis eburna,
 Festiuum mulcens auras Hymeneæ canebas.

Talia dicenti, genitor qui nubila torquet,
 Desine plura (inquit) Iuno, nec eatenus iræ
 Indulge : nec honore ambos dignabimur uno.
 Præ cunctis siquidem qui Troiæ mœnia seruant,
 Cùm mihi, tum reliquis dijs est carissimus Hector,
 Vtpote qui nullo nostras non tempore ad aras
 Sacra ferens steterit, libamina debita fundens,

S s   Sacrificiisq;

Cadaver ter-
 ram uocat,
 sensu caren-
 tem.
 Iuno Apol-
 lini.

Iupiter hu-
 noni.

Sacrificisq; implens puras nidoribus auras.
 Et licet hunc nobis tulerit dum uixit honorem,
 Ipsius haud quenquam tamen hoc exangue cadauer
 Furari patiemur. & haud quoq; posse putarim
 Hoc fieri clam Pelida, cui cerula mater
 Semper adest, nusquam noctes' ue dies' ue recedens.
 Quod si quis superum Thetin huc accersat, ego illi
 Praecipiens mandata dabo, persuadeat, aurum
 Accipiat, Priamoq; exanguem reddat Achilles
 Heclora. sic fatus tacuit. tum decolor Iris
 Nubiuago properans pede concita, deuolat inter
 Aegeam Samon, atq; Imbrum asperitate rigentem,
 Nuncia fida Iouis maris in uada summa profundi:
 Haud secus ac plumbi moles bouis indita cornu,
 Piscibus insidias altum quam mittit in equor
 Piscator: Thetidem cita repperit Iris in antro
 Ceruleo, longa circum stipante caterua
 Nereidum. media ipsa sedens Thetis anxia natum
 Deslebat, misera periturum ad moenia Troiae
 Tempore post paruo. prope quam dea discolor astas,
 Surge, inquit, Theti surge, uocat te Iuppiter, ad se
 Ut propere ascendas, te iussa capeffere fas est.
 Cui Thetis alba pedes. Quid me uocet ille deorum
 Maximus, haud uanum est: nec me immiscere deorum
 Concilijs libet, usq; adeo mens egra dolori
 Succumbit. tamen ascendam, & mandata capeffam.
 Haud temere est etenim. Sic fata, nigerrima sumens
 Vestimenta, operit sese, sequiturq; uolantem
 Irida, persimilem uentis: maris unda recedens
 Dat domina ueniente uiam. postquam aurea caeli

Iris Thetidi.

Thetis Iridi.

Moenia

Mœnia conscendere, Iouem reperere sedentem
 In medio diuûm coetu. tum cœrula Pallas
 Cessit, ut absideat patri Thetis: aurea Iuno
 Pocula porrexit cœlestia uina propinans,
 Multa iocans uerbis placidis. cumq; illa bibisset,
 Talibus alloquitur diuûm pater atq; hominum rex.

Venisti Theti, quanquam ægri tua pectora luctus Iupiter
 Conficiunt, nec me ista latent: sed & accipe causam, Thetidi.
 Cur te accersierim, atq; in Olympiæ regna uocarim.
 Nona dies agitur, postquam contentio diuos
 Non sperneda tenet, super Hectore morte perempto,
 Et super Acacida forti. me namq; uolebant
 Mittere Mercurium, qui furaretur Achilli
 Hectoris exanimum corpus: quibus ipse negauit,
 Absentis ratione tui, decus illud Achilli
 Esse reseruandum statuens. nunc ergo reuisens
 Ipete Graiugenas acies, & consule nato,
 Ne toties pergat, nos tali offendere facto,
 Sic apud excelsas non cessans Hectora naues
 Indignis tractare modis, & habere ligatum.
 Quod nunc si qua uirum tangat reuerentia nostri,
 Desinat, exoluatq; iubens. ego protinus Irim
 Demittam ad Priamû, quæ nunciet, agmina Graiûm
 Et classem petat, ut precio precibusq; redemptum
 Auferat à magno dilectum corpus Achille.

Annuit, & iussis nihil aduersata parentis
 Alba pedes Thetis, è supera delabitur aula,
 Delapsa est ingressa sui tentoria nati
 Funera moerentis Patrocli, indigna perempti.
 Quem circum socij tum prandia lauta parabant,
 Viscera

Viscera lanigerae mactantes nuda bidentis.
 Cui postquam assedit, dextramq; prehendit, amicis
 Sic illum uerbis genitrix affata, loquuta est.

Thetis
 Achilli.

Nate, quid usq; adeo miseris consumere curis?
 Lumina quid fletu crucias? quid pectora questu?
 Immemor ora cibo committere, fessa quieti
 Corpora, quid, Veneris te non mouet ulla uoluptas?
 ** Et pulchrum est blandis nonnunquam amplexibus uti

** Coniugis. haud etenim uicturus es, et tua circum
 Limina mors uolitat, mox te insuperabile fatum
 Auferet. ergo Iouis quae nunc tibi nuncia porto
 Exequere, ille deos tibi succensere ferebat,

Achilles
 Thetidi.

Et se praecipue, quod corpus inane ligatum
 Hectoris ad naues tenens, sed nunc age uinclis
 Exime, et accepto precio uana ossa remitte.
 Dixerat: huic pedibus uelox respondit Achilles.

Adsit qui precium cupiat mihi soluere, et ipsam
 Auferat exanimem, postquam Iouis alma uoluntas
 Sic iubet, et mens est isthac rectoris Olympi.
 Plurima praeterea genitrix et filius una

Iuppiter Iri-
 da mittit ad
 Priamum.

Verba loquebantur: quo tempore Iuppiter Irim
 Talibus alloquitur Properis i labere pennis
 Pergama celsa petens, Priamo dic, munera secum
 Accipiat preciosa ferens, accedat Achillem,
 Membra redempturus nati exanimata perempti.
 Nec quenquam secum, ad classem dum pergit Achiuum,
 Assumat, nisi praekonem qui iungere curru
 Possit equos, referatq; redemptum ab Achille cadauer.
 Nec metuat quicquam, quoniam Cyllenius illi
 Dux aderit, fidusq; ad magnum ducet Achillem.

Cuius

Cuius ubi attigerit tentoria, morte nefanda
 Ipse nec afficiet, nec quenquam deinde suorum
 Crudeles afferre manus patietur Achilles
 Longæuo Priamo, nec enim temerarius ille est,
 Non animo fatuus, nec iniqua mente scelestus :
 Sed pius, & facilis ueniam dare iusta roganti.

Sic ait, at celeri pede deuolat Iris Olympo
 Ad Priamum, lacrymas inter fletusq; sedentem.
 Quem stabant circum lugentes Hectora nati,
 Atq; alios, Danaûm manibus quicumq; perempti
 Conciderant, sedet ipse atro uelatus amictu
 In medio senior, ceruicem puluere multo
 Fœdatus, caput & cani squalore rigebant
 Immodico, uastasq; nurus natæq; per ædes
 Omnia fœmineis flentes ululatus implent.
 Iam propior Priamo Thaumantias astitit, illi
 Præ senio et lacrymis caput & genua ægra tremebât.
 Tum sic pauca refert: Magnæ rex inçlyte Troiæ, Iris Priamo.
 Ne dubita, confide animo, timor omnis abesto,
 Non mala delatura tibi, sed prospera ueni
 Ab Ioue, qui tua fata uidens, quæ sola relicta est
 Fert miseratus opem. Iubet ergo, ut munera sumens
 Pelidæ preciosa feras, exanguia nati
 Membra redempturus, sed Achillem solus adibis,
 Præco senex aliquis tantum comitetur, equorum
 Qui sciat & currus moderamina, quiq; redemptum
 Hectoris exanimum referat super ardua corpus
 Pergama, nec metuas quicquam, Cyllenius ibit
 Dux tibi, teq; ferens ad fortem ducet Achillem.
 Cuius ut intraris tentoria, morte nefanda

Nec te

634 ILIADOS HOMER.

Nec te ipse afficiet, tibi nec quenquam inde suorum
 Crudeles afferre manus patietur Achilles.
 Non etenim malus est, fatuus ue, aut mente scelestus
 Sed pius & facilis ueniam dare iusta roganti.

Dixit, & in tenues fugiens euauit auras.
 At Priamus natos, mulos currumq; parare
 Iussit, & imposito consternere desuper ostro.
 Ipse in odoratum, cedrinum, pictumq; superbumq;
 Ascendens thalamum, iussamq; recumbere, paucis
 Alloquitur dictis Hecubam: Modò nuncius (inquit)
 Ab Ioue demissus uenit mihi, iussa reportans
 O coniuX, ut dona feram pulcherrima Achilli,
 Membra redempturus nati exanimata perempti.
 Tu nunc prome tuam mentem mihi, tantã ne Graijs
 Hic sit habenda fides, quibus hanc neq; credere uitam,
 Nec caput hoc uerear. dixit: sed territa coniuX,
 Hanc lacrymans tristi rupit de pectore uocem.

Priamus
 Hecubæ.

Hecuba
 Priamo.

Heu ubi nunc sapiens quondã isto in pectore sensus?
 Quo prælatus eras alijs, regnumq; tenebas.
 Tu nunc ire paras crudelem solus ad hostem?
 Quæ cogit ratio? potes illos ferre tyranni
 Funestos oculos, qui tot nos ferre coegit
 Funera natorum quos impius ille peremit?
 Tum tibi ferreus est animus, si fidere pergas.
 Qui simul aspiciet, simul ac te nactus habebit,
 Nulla fides, non ulla tui miseratio tanget,
 Nulla uirum pietas. quare huc se deamus, & intra
 Limina ploremus mala nostra domestica, nato
 Hinc procul erepto: quando insuperabile fatum
 Hanc illi statuit legem, quo tempore primium

Prodiit

Prodiit infœlix uitalibus editus auris,
 Vt procul à patria carisq; parentibus olim
 Pafceret albipedes catulos, & præda iaceret,
 Victus ab immani, fortiq; sub hoste peremptus.
 Cuius ego exemptum iecur his concerpere uellem
 Dentibus. ô utinam liceat mihi, sic uel iniquam
 Hectoris ulta necem, quem pro patria ille superbus
 Pugnantem, nunquam timidum, nunquam sua turpi
 Terga fugæ dantem patrijs occidit in armis.

Cui senior Priamus Tu uerò obfistere noli,
 Nec prohibe, quò mens mea me uocat, ire uolentem,
 Augurij nec sis ales mihi dira finiftri.
 Nullo etenim pacto perfaferis ire uolenti
 Tu mihi, nec quisquam feu uates, siue sacerdos.
 Imò ego, tale aliquid quisquis conetur, ineptum
 Tanquã, mendacemq; uirum contempfero. Iam nunc
 Ipse deum uidi manifesta in luce monentem,
 Aftantemq; mihi, uocemq; his auribus haufi.
 Ibo equidẽ, nec enim frustra hæc me uerba monebant.
 Quòd si me fatum uocat, ad naualia Graiũm
 Vt peream, precor amplexum miserabile corpus
 Hectoris, interimat ferro me fauus Achilles,
 Si tantum lacrymis prius exatiaro dolorem.

Dixit, & extemplo referatis protulit arcis
 Bis sex eximium referentia pepila decorem,
 Bis sex confimiles lenas, totidemq; tapetas,
 Et totidem tunicas, totidem quoq; pallia. post hæc
 Protulit adnumerans auri bis quinq; talenta,
 Tum geminos tripodas, fuluosq; ex ære lebetas
 Quattuor, extremò pulchrumq; grauemq; nouumq;
 Deprom=

Priamus
 Hecubæ.

Munera A-
 chilli danda.

Deprompsit calicem, sibi donum à Thracibus olim
 Allatum. nec enim (quamuis preciosius esset
 Multo alijs) tanquam cupiens retinere, perpercit,
 Exanimata sui redimat modò corpora nati.
 Tandem progreditur consueta palatia linquens.
 Et iam magna Phrygum complebant atria turmæ:
 Quos ille afficiens, uerbis abigebat acerbis.

Priamus
 Troianos
 obiurgat.

Itè agedum procul hinc, in uestra faceſſite Troës
 Tecta, genus prauum, malefidum, flagitiosum.
 Vobis nempe domi satis est hoc tempore luctus.
 Sed uos fortè iuuant mea tristia fata, quibus me
 Iuppiter inuoluit cumulans, qui cæde perempti
 Hectoris, infidis obnoxia Pergama Graijs
 Ne dederit metuo. sed me prius ima dehiscens
 Terra ferat, Stygijs sub tristia tartara Dijs,
 Diruta quàm uideam Graiorum hæc moenia dextris,
 Has arces, hæc celsa Phrygum palatia regum.

Sic ait, & sceptro minitans abigebat. at illi
 Irato cessere seni. Rex inde uocatos
 Obiurgans Helenumq;, Parinq;, Agathonaq; dium,
 Pannonaq;, Antiphonumq;, & clarum uoce Politen,
 Desphobumq;, atq; Hippothoũ, quibus addit Agauũ.
 Hos tunc ille nouem dictis affatur amaris.

Priamus fili-
 os obiurgat.

Accelerate pedes, agite huc agite ite, meorum
 Pessima natorum soboles, ignaui & inertes.
 Atq; utinam uos fata omnes inimica tulissent,
 Viueret, & solus plures superesset in annos
 Hector. at heu miserum me, atq; infelicibus ortum
 Auspicijs, qui tot genui, talesq; uidebam
 Esse super, natos, quondam melioribus annis:

Nunc

Nunc miser amissis doleo, queror, angor, ubi ditem
 Mestora conspiciam? sumptis ubi Troilen armis
 Admirandū equitem? mihi quis dabit Hectora uiuū?
 Qui fuit ipse deo similis: neq; patre creatus
 Mortali, sed diuino de semine cunctis
 Esse uidebatur, sed concessere sub umbras
 Iamdudum iuuenes, inimico Marte perempti.
 Ignauī uerō, mendaces, atq; maligni,
 Quos choreæ lusūq; iuuant, et uiuere raptō,
 Hac mihi uiuentes ingrata in luce supersunt.
 Statis adhuc? nec frena mihi, currum ue paratis?
 Muneraq; infertis? quæ uos nunc ocia tardant?
 Quo minus ingrediamur iter. Sic dixit: at illi
 Iussa patris ueriti, currumq; et munera, equosq;
 Expediunt, sternuntq; iugum, quod buxæ neclunt
 Vincula: tum clauis cælatum fortibus axem
 Componunt, et fune ligant, qui longior esset
 Penè nouem cubitis, cuius caput illud ad axem,
 Hoc ad remonem nexu inferuere ligantes
 Hinc atq; hunc triplici, post hæc pulcherrima dona
 E' thalamo referunt pulchro, quibus Hectora cæsunt
 Infœlix redimat Priamus: iamq; illa paratis
 Curribus imponunt, ualidi quæ pondera multi
 Annexi traherent, Priamo quos antè superbo
 Donarant Mysij, tum currum regis adornant,
 Cui celeres iunguntur equi, præsepibus altis
 Educti, quos ipse suis mandarât alendos
 Præcipuo studio. Sic omnibus ergo paratis
 Tum Priamus, præcoq; senex, rationis eundē
 Expediunt causas animo, curatq; reuoluunt

T Pectori

Pectoribus dubijs. cum mox Priameia coniux
 Astitit ægra animo, calicem prædulcis iacchi
 Impletum retinens manibus, sic deinde profatur

Hecuba
 Priamo.

Hoc libato Ioui patri, ueniamq; rogato,
 Fœlicemq; ora reditum. postquam ista uoluntas
 Certa sedet, nec te sententia mutat eundi.
 Hoc auro libato Ioui, qui montibus Idæ
 Præsidet, & tota quem nos ueneramur ab urbe
 Spectantes, ut mittat auem quam diligit ipse
 Plus alijs, quæ dextra uolans tibi nuncia, fœlux
 Deferat augurium : qua uisa scilicet ausis
 Castra petens Danaum, celsas uniuere naues :
 Quam nisi demittit dextram tibi Iuppiter, istis
 Ne te crede uiris, ne te committe periculis.

Priamus
 Hecubæ.

Reddidit huic breuiter sic Laomedontius heros
 Aequa petis coniux, nos æqua capeffere fas est.

- ” Et pulchrum est orare Iouem, cæloq; supinas
 ” Extendisse manus, si forte accommodet aurem
 ” Vocibus, & uenia donet miseratus egentes.

Dixit : & ancillæ Tamiæ mandabat, & undas
 Iussa tulit puras manibus, peluimq; tenebat.
 Tum calicem fulgentem auro, Bacchoq; repletum
 Accipiens manibus, Lenæum libat honorem,
 Sublatis in cœlum oculis, sic deinde precatur

Priami ad Iouem
 pro augurio
 mittendo oratio.

Iuppiter, Idæas qui maximus incolis arces,
 Da pater, ut placido me pectore sæuus Achilles
 Accipiat : dextro & uolucrem demitte uolatu,
 Qua tibi non alia est acceptior utilior' ue,
 Qua uisa Danaum naues & castra subire
 Non metuam. tales rumpentem pectore noces

Iuppiter

Iuppiter audiuit, summa miseratus ab Ida :
 Et mox misit auem, quam Percon nomine dicunt
 Ipsi congenito : quæ dextro celsa uolatu
 Pergama lustrabat circum, ceu fulua ferarum
 Venatrix, uolitansq; ingentes explicat alas,
 Tam latè quàm porta solet reserata patère,
 Ingressus thalamum quam liquit diues apertam.
 Qua uisa letati animis uelut omine dextro,
 Ipse citus currum Priamus conscendit, & altis
 Axibus inuehitur, resonant longa atria circum,
 Aulaq; & ingentes longæ testudinis arcus.
 Antè ibant muli, qui pondera prima trahebant,
 Quos flagris auriga senex Idæus agebat.
 Ponè suos urgebat equos rex ipse flagello,
 Prosequitur lacrymis abeuntem turba suorum,
 Et generi, natiq; uelut manifesta petentem
 Exilia, at postquam in campum procul urbe relicta
 Deuenerè, retrò generi natiq; reuersi,
 Quisq; suas reducere domos, hos æquora campi
 Verrentes, summo miseratus ab æthere spectans
 Iuppiter, his Maia genitum compellat amicè

Augurium a-
 quile Pria-
 mo ostensum

Vade, senem Priamum comitare, Argiua petentè
 Castra, citasq; rates, tuus est labor iste, tuumq;
 Officium hoc, age falle dolo, ne sentiat hostis,
 Aut prius aduertat quisquam, quam in castra superbi
 Venerit Acæidæ. iam nunc iter arripe, pennis
 Labere. At ille patris magni parère parabat
 Imperio, & pedibus primum talaria nectit
 Aurea, quæ sublimem alis, siue æquora supra
 Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

Iupiter Mer-
 curium mie-
 tit ducem
 Priamo.

Locus Vir-
 gilianus.

Tum uirgam capit, hac animas ille euocat orco
 Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
 Dat somnos, admitq; , & lumina morte resignat.
 Illa fretus agit uentos, & turbida tranat
 Nubila. iamq; uolans sese Hellepontia circum
 Littora, Troianos per noctem immittit in agros,
 Agresti similis iuueni, cui gratior *etas*
 Induit aspersas prima lanugine malas.

Iam Priamus magni ad tumulum peruenerat illi,
 Illic sistere equos iussit, frenisq; solutos
 E' fluuio releuare sitim. Iam sole fugato
 Humida nox fuscis tellurem circuit alis.

Noctis ge-
 scriptio.

Hic iuuenem præco uenientem Atlantide natum
 Sensit, & ad Priamum conuersus Protinus, inquit,
 Cōsule Dardanida sate Laomedonte, quod in rem
 Sit nostrā: uideo ecce uirum properare per umbram,
 En tibi, nunc misere suprema pericula uitæ
 Incidimus, uenit hora mali prænuncia fati
 Aut age carpe fugam, genibus ue aduoluere mecum
 Ipsius, & ueniam supplex pete, forsan in illo
 Dextra aliquid pietatis erit, miserebitur ultro.

Præco Pri-
 ano.

Sic ait. at Priamo gelidum formidine pectus
 Diriguit, steteruntq; comæ, & languentia membra
 Torpuit. at Maia genitus iam proximus ipsi
 Adstitit, atq; senem dextra complexus inermem,
 Quò pater (inquit) in hoc tam seræ tempore noctis
 Currusq; & mulos & equos agis? omnia passim
 Tempore quo dulces captant animalia somnos.
 An ne truces, qui non procul hinc sua castra locarūt,
 Horrefcis Danaos? quorum si uisus ab ullo

Mercurius
 Priamo.

Nocte

Nocte sub hac fueris tristi, tot pondera ducens,
 Tot merces, tot munera agens, quam rere futuram
 Mentem animumq; tibi, cum nec tibi fortior ætas
 Sufficiant uires, nec sit comes utilis armis,
 Nec nim propulsare manu uictrice queatis,
 Si prior intulerit quisquam, quam ne tibi quisquam
 Inferat, ipse adero custos tibi, deniq; agenda
 Duxq; comesq; uia: tantum ne quid male de me
 Ipse tibi metuas, qui te mihi patris amati
 Esse loco ducam. Sic ille. at Troius heros
 Reddidit hæc: Sunt uera quidem, carissime fili,
 Omnia quæ memoras: sed adhuc me numina diuûm
 Respiciunt, qui te talem misere, uiarum
 Qui mihi dux esses, propulsatorq; malorum,
 Qui ualidas habeas iuuenili in corpore uires,
 Atq; animo sapias, & formæ munere præstes.
 O fortunatos, qui te genuere parentes.

Priamus
 Mercurius

Reddidit huic iterum prognatus Atlantide Maia'

Mercurius
 Priamus.

Rectè hæc ô senior. Sed nunc ediffere, quo nam
 Munera tam preciosa feras? an fortè remotos
 Orbe alio populos quæras, ubi talia possint
 Salua manere tibi? an capiendum linquitis altum
 Ilion, & fugitis, postquam fortissimus armis
 Filius occubuit nuper tuus, & neq; cessant
 Vrgere instantes bello tua mœnia Graij. (qui te

Tum Priamus: Quis enim iuuenû, quis es optime?

Priamus
 Mercurius.

Tam fortunati talem genuere parentes?

Tam bene qui te nati nouisti fata perempti?

Cui sic Mercurius: Tentas pater optime, qui me

Mercurius
 Priamus.

Percontare, ubi nam mihi sit clarissimus Hector

T 3 Cognitus.

Cognitus. hunc duræ medio in certamine pugnae
 Aspexi, postquam ad naues egisset Achivos,
 Sterneret & ferro, sumq; admiratus in armis
 Inuictum. nec enim bello tum fortis Achilles
 Adfuit, iratus regi non æqua patranti.
 Illi me comitem nauis tulit una eademq;
 Myrmidonum de gente satum, genitore creatum
 Diuicijs florente Polyctore: qui tamen æuo
 Nunc tibi persimilis, cedentes computat annos.
 Sex habet ille domi natos, me præter, euntem
 Hæc in bella malis auibus. nunc uerus ab ipsis
 Nauibus aduenio tibi nuncius, aurea postquam
 Crastina lux aderit, cuncti educuntur Achii
 In pugnam, propiusq; urbem sua castra locabunt.
 Aegre namq; duces patiuntur, tempore tanto
 Sic frustra in castris tot se exhaustisse labores.

Primus
 Mercurio.

Tum senior Magni si tu comes (inquit) Achilles
 Fidus es, hæc mihi nunc ediffere uera roganti,
 An meus ante eitas naues iacet Hector? an ipsum
 Concisum absumpsere canes? Atlantide natus
 Reddidit huic. Non ulla illi uolucrum ue ferarum'us
 Exanimem potuere auido contingere morsu
 Hactenus: at tacet ad naues exanguæ cadauer,
 A pluuiâ uentisq; loci munimine tutum.
 Iam ter quarta dies agitur, neq; membra sathifcunt
 Corporis, aut immundarum appetit ulla ferarum,
 Quæ laniare solent nuper data corpora letho.
 Illam autem quoties stellis Aurora fugatis
 Exoritur, trahit exanimis circum ossa Patrocli
 Turpiter, attamen haud tabo consumitur ullo,

Mercurius
 Priægo.

Visu

Visu pulcher adhuc : tanquam uigor ille iuuentæ
 Qui fuerat uiuo, maneat quoq; morte perempto.
 Sparsa cruore rubent & adhuc dum uulnera, quãuis
 Exanimem telis multi petiere iacentem.

Sic pia cura Deos tangit, defuncta tueri
 Nati membra tui, quos ille colebat amico
 Viuus adhuc animo, peragens sacra omnibus aris.

Nonnihil his dictis senior gauisus, ad isthæc
 Talia respondit: Res est pulcherrima, fili,   “
 Munera dijs offerre. etenim dum fata sinebant,   “
 Semper honore deos coluit meus Hector ad aras
 Præcipuo. non immemores sunt illius ergò,
 Hac ne in morte quidem. nunc quem tibi trado decorũ
 Sume libens calicem, diuisq; fauentibus isthuc
 Eripiens, duc me ad magni tentoria Achillis.

Huic contrà: Quid me tentas? Cyllenius inquit.

Mercurius
 Priamo.

Et si me iuuenilis adhuc, te grandior ætas
 Occupat, haud etiam mihi persuadebis ut ullum
 Ignaro accipiam meritorum munus Achille.
 Namq; ipsum metuo, ne sumpto munere furti
 Arguar, unde malum ueniat mihi. munera serua
 Tu tua. si sit opus, te altum comitabor ad Argos
 Vel nauì, uel terra etiam, ducamq; uolentem
 Quo te cunq; serat ratio, quod nemo profectò
 Culparit, neq; reslitterit uesanus eunti.
 Dixerat, & iumenta manu currumq; uolantem
 Impulit, & frenos capiens mordaxq; flagellum
 Ingentes afflauit equis in corpora uires.
 Iamq; simul muri turres fossisq; subibant,
 Hic ubi custodes starent ad limina portæ

A cœna uigiles, illorum pectora somno
 Lenijt, immittens dulcem per membra soporem
 Mercurius : furtimq; amotis limina pandit
 Vestibus, ingreditur Priamus quem munera secum
 Portantem, ad magni tentoria duxit Achillis,
 Quæ cæsa summis in montibus abiete regi
 Myrmidones fecere suo, trabibusq; coactis
 Constituere aulam in medio, sed culmina fœno
 Contexere leui, claudit sera lignea portam,
 Vix illam poterant foribus tres addere Graiûm
 Viribus enixi, uix illam euellere contrâ,
 Quam solus præstante manu librabat Achilles.
 Postquam introgressi, curru deus exilit alto,
 Hæmanam exutus faciem, capitisq; decorum
 Effulsit iubar. Is Priamo sic ore profatur

Tentorium
 Achillis.

Mercurius
 Priamo quis
 sit aperit.

Sum deus, ô senior, generatus Atlantide Maia
 Mercurius, tibi dux alto demissus Olympo
 Ab Ioue, nunc me hinc proripiam, ne forsân Achilles
 » Me uideat, neq; enim fas immortalia Diuum
 » Numina, tam facile ostendi mortalibus agris.
 Tu tamen ingressus genua amplexare superbi
 Aeacide, per quæ equæui tibi fata parentis,
 Et per in hunc tantum formosæ matris amorem,
 Per nati iuuenile decus uenerare, precator
 Pectora dura, truces animos, fastumq; remittat.

Priamus ten-
 torium Achil-
 lis ingreditur

Sic memorans, subito clarum repetiuit Olympum,
 Desilit in terram Priamus, currumq; relinquens
 Ideo commendat equos, restaq; ad Achillem
 Ingreditur, cui cum socijs ad sera sedenti
 Fercla, ministrabant mensæ gratissimus ipsi

Auto

Automedon, grauibusq; uir inclytus Alcimus armis.
 Nec dum finis enim fuerat potus ue cibi ue,
 Intransent Priamum sociorum nemo notarat.
 Qui supplex manibus genua amplexatus Achillis,
 Oscula delibat manibus, quas ille tot olim
 Cedibus, et Priami natorum sanguine fuso
 Tinxerat. obstupuit uisu Peleius heros,
 Obstupuere alij miracula tanta uidentes,
 Non secus ac patria extorris pro cæde patratæ
 Si quis in exilium ueniat, populosq; requirat
 Externos, cuncti hunc homines mirantur, et horrent:
 Tunc Priamum socij demirabantur Achillis,
 Alter in alterius iactantes lumina uultus,
 Tunc Priamus magnum sic est affatus Achillem.

Esto memor patris, oro, tui fortissime Achilles,
 Iam senis, æque uicq; mihi, quem forsitan hostis
 Vicinus populatur, agens incendia, prædas:
 Nec patriæ qui iura defendere, quenquam,
 Nec cui se committat habet: si uiuere tantum
 Te sciat, et superesse, animo letabitur, et spe
 Ducetur misera rediturum à littore Troie,
 Te sibi uictorem, spolijsq; et rebus onustum
 Innumeris. uerum ipse infælicissimus omnes
 Inter mortales, cui tot modò pignora longè
 Optima natorum fuerant, quos nunc tamen omnes
 Lugeo: nullus enim superest. hi namq; fuerunt
 Quinquaginta omnes, quando huc uenistis Achii,
 Ex alijs alios genitos, sed matre ab eadem
 Ter sex atq; unum genui melioribus annis,
 Quorum præcipui sumptis cecidere sub armis.

Priami ad A-
 chillem ora-
 tio supplex.

Sed mihi qui patriæ fuerat defensor, & urbis
 Certa salus, hunc tu nuper fortissime Grauum,
 Pro patria grauibus pugnantem fortiter armis
 Hæctora, iucundo spoliasti lumine uitæ.
 Cuius ego hæc ergo redimendi munera portans,
 Huc ad te uenio supplex, miserere precantis
 Supplicis, exaudi lacrymas, pia uerba, querelas,
 Et reuerere deos, subeat genitoris imago
 Cara animum tibi : quo longè infœlicior, isthæc
 Perpetior mala, quæ nondum è mortalibus ullus
 Pertulit. en supplex ueneror genua ipsa, tuasq;
 Victrices en tango manus, atq; oscula figo
 Huic dextræ, quæ tot natis me reddidit orbum.
 Fletibus his etiam lacrymas excussit Achilli,
 Admonito desiderio patris. ocyus ambo
 Flebant : hic Pelei grandæui fata parentis,
 Patrocliq; sui : mortem Hæctoris ille perempti :
 Vt lacrymas & iam socijs astantibus ambo
 Excuterent. posito fletu consurgit Achilles,
 Erexitq; senem placidè, dextraq; præhensum
 Erectum statuit, senium miseracus, & auo
 Incanum caput, & barbam squalore madentem.

Miseratur
 Priamum
 Achilles.

Achilles
 Priamo.

Tum breuiter gemitu uerba impediende profatur
 Ah miser, extremo longæuæ in teripore uitæ,
 Tot mala, tot casus tristes, tot passe labores :
 Quo pacto, quo præsidio, quo numine fretus,
 Ausus es Argiuas procul huc accedere naues,
 Castra inimica petens ? potuisti deniq; uultus
 Aspectumq; uiri, qui te tot reddidit orbum
 Pignoribus, perferre senex ? tibi ferrea credam

Pectora

Pectora sunt. uerum mihi nunc assiste, parumper
 Hoc mecum in solio residens, curam atq; dolores
 Comprime, nul profunt lacrymæ sine fine profuse. “
 Sic etenim statuere dei mortalibus ægris, “
 Ut uitam mœrore refertam et lucibus ægram “
 Traducant : sine tristitia cœlestibus æuam “
 Omne sit, et nullos possint sentire dolores. “
 Præterea posuisse Iouem duo uasa loquuntur “
 Aute fores, primoq; domus in limine cœli, “
 Quæ sint muneribus dandis mortalibus ægris “
 Plena, bonis aliud, prioribus illud abundet. “
 E quibus, ut uoluit, deus omnia sortibus æquis “
 Distribuat generi humano, simul omnia miscens, “
 Nunc bona, nunc mala, nunc læua, nunc lance secunda. “
 Cui mala contigerint, curæ hunc exponit iniquæ, “
 Tristibus ærumnis, miseriq; laboribus æui. “
 Viuet enim neq; dijs gratus, neq; gentibus ullis. “
 Sic bona Peleo patri permulta dederunt,
 Iuppiter et diui reliqui: prægrandibus omnes
 Diuitijs opibusq; potens superabat, et acrem
 Myrmidonas lata populum dititione tenebat,
 Sortitus mortalis adhæc connubia diuæ.
 Non tamen effugit duræ ludibria fortis,
 Fractus et ipse malis nec enim cara extitit ipsi
 Vlla domi soboles, me præter, in anxia natum
 Tempora, nec seræ usurum fata senectæ,
 Nunc procul à patria, bello spolijsq; superba
 Vastantem tua regna manu, finesq; tuorum.
 Te quoq; sælicem quondam regnasse loquuntur,
 Et latè imperium tenuisse potentibus armis,

Quantum

Duo dolia
Iouis.

Quantum diues abhinc Lesbos patet, & resonantis
 Vnda capax Phrygiæ circumfluit Hellepontis
 Tantis te regnasse opibus, te talibus auctum
 Tot natis memorant, florem transisse iuuentæ.
 Nunc postquam superi te tam crudelibus actum
 Cladibus afficere, premunt te bella, uidesq;
 Circum urbem tristes pugnas cædesq; tuorum
 Semper & assiduo perfundi sanguine campos.
 Verum age, siste piæ lacrymas, mœstumq; dolorem
 Comprime, prorsus enim nil proderit ille iacenti
 Exanimi, neq; restituent uitalibus auris
 Extinctum lacrymæ, sed peius & acrius ipsum
 Forsitan afficiunt, sic fatus, deinde quieuit.

Priamus
 Achilli.

Cui senior Priamus: Ne uerò, maxime Gratium,
 Ut sedeam ne quæso iube, dum cassa sepulchro
 Hectoris ossa iacent, quin tu nunc ergo ligatum
 Solue age, ut aspiciam, tecumq; hæc munera sumens
 Aufer, & in patriam redeas feliciter opto,
 Dum concessa tuo sit munere uita superstes
 Hæc mihi, & æthereum spectem te iudice solem.

Achilles
 Priamo.

Hunc toruè aspiciens sic reddidit acer Achilles
 Ne toties hortare senex, ut soluere pergam
 Hectora, namq; uolens soluam, quia cærule mater
 Diua Thetis, quæ me peperit, sene nata marino,
 Ab Ioue iussa ferens uenit: qui reddere corpus
 Hectoreum tibi me iubet, huic parère necesse est.
 Te quoq; nescio quis deus huc comitatur euntem,
 Ut uideo, nec enim quisquam, licet inclytus esset
 Viribus, aut multum iuuenili robore pollens,
 Ausus in hæc gressus hostilia castra tulisset,

Mortalis

Mortalis neq; decepto custode serarum
 Clausura resoluisset: Quare hinc absiste querelis,
 Et lacrymis impone modum, finemq; dolori.
 Non ego te quamuis humilem dimittere possem
 Hinc quóquam generose senex, nisi magna uoluntas
 Me louis urgeret: nec fatus plura, quieuit.
 Territus his senior dictis parebat Achilli.
 Protinus ille ferox robusti more leonis
 Profiliat, comitesq; duos trahit, Alcimon, atq;
 Automedonta bonum, quos post consecra Patroclæ
 Funera, præcipuos coluit. tum lora resoluunt
 A' curru, atq; ab equis. Et mox præcone uocato
 Munera deportant tentoria in alta, relictis
 Palliolis tantum geminis, tunicaq; tegentes
 Hæctoris exanimes artus, tum mandat Achilles,
 Membra lauēt famulæ, conspergāt uulnera lymphis,
 Vngentes oleo ne fortē exangue cadauer
 Aspiciens Priamus, nimio sese ipse dolore
 Conficeret miser, et lacrymas renouaret inanes:
 Ne ue senem, numio fletu turbatus Achilles,
 Interimat. iam lauta leuant, curruq; reponunt
 Membra uiri, tunicaq; artus pallisq; tegentes
 Aeacides lecto impositum componit. at alto
 In curru sternunt socij, stratoq; reponunt
 Hæctoris exanimes lacerati corporis artus.

Tum secum gemitu Pelides fatur oborto
 Parce meo Patrocle animo carissime nuper,
 Parce apud infernos manes, umbrasq; silentes,
 Si fortē audieris me corpus inane parenti
 Restituisse seni Hæctoreum: nam præmia magna,

Donatq;

Achilles Pa-
 trocli manes
 precatur.

Donaq; digna dedit, quæ tecum partiar æquæ
 Ac decet. hæc fatus, reperit tentoria : pulchroq;
 In solio residens, quem liquerat antè, tacentem
 Alloquitur Priamum Tuus (inquit) filius Hector
 Nexibus exemptus, iacet intra limina, lecto
 Compositus : quod tu supplex paulo antiè rogabas.
 Cras ubi purpureos aurora reduxerit ortus,
 Ipsum conspicias, atq; in Troiana licebit
 Mœnia sublatum referas : nunc tempus, ut ægri
 Corpora curemus, luctum ex mittamus acerbum.
 Namq; et pulchra comas Niobe postquam edua uidit
 Funera natorum ter quattuor, obruta luctu
 Indulsit mensis tamen, atq; alimenta recepit.
 Sex etenim puerosq; mares, totidemq; puellas
 Enixa est utero, quorum illos Delus arcu
 Lethifero occidit, tulit has trata Diana :
 Quod se prætulit Latona stulta parenti,
 Quod geminos tantum Latona enixa tulisset,
 Se bis sex peperisse animo iactabat inani.
 Hi gemini tamen hos omnes arcu atq; sagittis
 Conscire suis : qui ter tribus usq; diebus
 Immundo iacuere solo, sine honore sepulchri.
 (Non etenim extabat quisquã, qui corpora humaret,
 Cum populum in lapides uertisset Iuppiter omnem)
 At decima superi miserrati luce tacentes,
 Mandauere solo : sic illa miserrima natis
 Orba tot egregijs, non est oblita ciborum.
 Et nunc ad Sipyllum uacuis in montibus illam
 Stare ferunt lapidem, qua strata cubilia nympha
 Circum mille tenent Acheloides, atq; ibi gaudent
 Ducere

Fabula Niobes.

Niobe in lapidem.

Ducere sepe choros. ubi quamuis saxea, diuis
 Supplicia expendit. mensis nunc ergo uacemus
 Nos quoq; diue senex, fructuq; ualente ciborum
 Corpora curemus. tum demum luce propinqua
 Ipse tuum refères super ardua Pergama natum,
 Tum lacrymis illi persoluas iusta licebit.

Talia fatuus, ouem maculabat protinus albam.
 Tergora diripiunt costis, et uiscera nudant,
 Atq; in frustra secant socij, ueribusq; trementes
 Infigunt artus: Cereris tum dona canistris
 Expedit Automedon, carnem discindit Achilles,
 Partiturq; uiris: sic demum ante ora paratis
 Accumbunt epulis. postquam autem exemptus edendi
 Est amor, et compressa sitis, mensq; remotæ,
 Dardanides Priamus magnum admiratur Achillem,
 Quam forma similis dijs immortalibus esset,
 Corpore quam ualido. speciem miratur Achilles
 Laomedontiadæ, quam uerba disertæ loquatur,
 Os oculosq; tuens iam dudum et membra loquentis
 Omnia. sic postquam factæ iam sine quierunt,
 Alter in alterius defigere corpore uultus,
 Talibus Iliades senior compellat Achillem.

Dijs genite Aeacida, placidam permitte quietem
 Nunc tandem precor, et sine me requiescere fessum
 Tot curis, fractumq; malis. nam tempore ab illo,
 Quo manibus, mea uita, tuis fortissimus Hector
 Occubuit, nulli uenere in nostra sopore
 Lumina: sic miserè crucior noctesq; diesq;
 Puluere sedatus canos. nunc corpora primum
 Firmamq; cibis, et uina ardentia sumpsi.

Virgilianum

Priamus A-
 chille rogat,
 ut se dormire
 patiatur.

Tum

Tum socijs atq; ancillis mandabat Achilles,
 Accelerent sternantq; thoros, & mollibus ornent
 Tegminibus, pulchrosq; aptent in strata tapetas,
 Purpureisq; aulea parent radiantia uillis,
 Omnia regifico luxu, tum lampade sumpta
 Constrauere duos thalamos, tum fortis Achilles
 Subridens: *Carpe (inquit) dulcissima somni*
Munera, diue senex: nec te res ulla moretur,
Quo minus in thalamū hinc abeas, ne te quis Achiuū
Huc ueniens (nam sepe solent in nostra uenire
Limina) deprensū obscura sub nocte tyranno
Nunciet Atriæ, qui me hic tibi munera cogat
Reddere, & exanimis retinere hic Hectoris artus.
Verū ediffere nunc, quot nato iusta diebus
Perfolues, ut ego à pugna belliq; tumultu
Contineam Graios totidem cui talia fato,
Reddidit ista senex: Quod si placet (inquit) honores
Vt nato exhibeam dignos (pulchrè omnia nosti
Vt conclusi intra claudamur moenia, ut absit
Cædua sylvæ procul, metuant simul omnia Troës)
Flere nouem per mitte dies ex angue cadauer,
Quod decima mandemus humo, populūq; uocatum
Accipiamus amico epulo, tum busta sepulchri
Vndecima statuemus: & hanc, quæ prima sequetur.
Si libet in pugnam uires producet utrinq;.
Reddidit huic iterum contrà Peleius heros
Esto ac ipse iubet, magnæ rex inclyte Troiæ,
Tempus ad hoc faciam pax certa ut constet utrinq;.
Sic dicens, dextramq; dedit, pacemq; sequestram
Firmauit, ne quid metuat: sic Troiūs heros
Et prece

Achilles
Priamo.

Priamus.
Achilli.

Achilles
Priamo.

Et præco dormitum abeunt, in limine uasto
 Multa uolutantes animo: sed fortis Achilles
 In thalamo cum formosa Briseide sese
 Oblectans tacuit. iam dijq; hominesq; feræq;
 Carpebant placidi suauissima munera somni:
 Sed non Mercurium nocte hac sopor ullus habebat,
 Quin uigil ingentes uoluit sub pectore curas,
 Ut tutò Priamum castris educat Achiuum.
 Astitit ergo illi supra caput, atq; ita fatur

Dormis, nec mouet ulla tuæ te cura salutis?
 O incaute senex, qui sic arma inter & hostes
 Hoc potes heu demens sub casu ducere somnos.
 Sed uigila, postquam es magno dimissus Achilli:
 Cui modò pro nato redimendo tanta dedisti
 Munera, quæ ter tanta darent, tua pugnora, nati,
 Ut te iterum uiuum uideant. nunc ergo soporem
 Excute: surge, fugam citus arripe, cuncta superbus
 Iam sciet Atrides, reliquorumq; agmina Graiùm.
 Territus his senior dictis, consurgere mandans
 Excidat Idæum, deus ipse adnectit habenas,
 Et curru submittit equos, tacitoq; per hostes
 Dirigit incessu, strepitus ne fortè rotarum
 Atq; equitum sentire queant. iam tuta tenebant
 Flumina latiflui præruptaq; littora Xanthi,
 Quem genuit d: uùmq; parens hominumq; creator.
 Hinc se Mercurius celeri pede tollit in auras,
 Et cælum repetit, roseos aurora iugales
 Iam cælo extulerat, miseris mortalibus almam
 Lucem restituens. miseræ iam rettulit urbi
 Infelix pater exanimem, sua uulnera, natum:

Mercurius
 Priamum ex-
 citans, horta-
 tur ad abie-
 ctum.

Mercurius
 Priamo cur-
 rum apparat

Solis ortus

V Nec

Nec sensit reducem quisquam prior omnibus ipsum
 Quam forma similis Veneri Cassandra superba.
 Illa patrem curru inuectum, uoce illa ualentem
 Praconem, fratrisq; iacens exangue cadauer,
 Prima animaduersum uidit. tum lumina fletu
 Pulchra rigans, tales rupit de pectore questus.

Cassandra
 mortem He-
 ctoris deplo-
 rat.

Aspicite, ô Troës, qualem licet Hectora, uosq;
 Troiades spectate cadauer inane perempti:
 Longè alium quando hunc in prælia nuper euntem
 Vidistis, iam sic patriæ spectate relatum.

His lacrymis dictisq; omnem commouit ex urbem
 Et populum. quis enim queat expers esse doloris
 Tam misero in casu? redeunti ad limina portæ
 Occurrunt hinc uxor amans, hinc anxia mater,
 Haerentes curru' natum hæc gemit, illa maritum,
 Amplexæ miserum populo spectante cadauer.
 Et sic in lacrymis media intra limina portæ
 Durasset populus, lucis nascentis ab ortu
 Solis ad occasum, curru nisi tristis ab alto
 Mandasset Priamus: spacium date, cedite eunti
 O' Phryges, hinc lacrymis plus indulgere licebit (est,
 Quemq; domi. post hæc super ardua Pergama uentū
 Stratus ubi exanimis lecto componitur Hector
 Perpulchro, molli, uarioq; toreumate sculpto,
 Cantores circum miseri lugubria fundunt
 Carmina: tum tristes funesta uoce querelas
 Ingeminant mæstæ Iliades, matresq; nurusq;
 Quas inter caput infœlix amplexa mariti
 Andromache, tales rupit de pectore questus.

Cui me nunc miseram coniux optate relinquis,
 Et niduam,

Et uiduam, et florentem annis miserabilis æui?
 Sic me, sic puerum linquis, quem numine leuo
 Sustulimus miseri? quem nunc manet exitus idem
 Qui me, qui reliquos, capiendæ mœnia Troiæ
 Qui nunc cunq; habitant, quos tu seruare solebas,
 Quorum tu saluator eras. nam semper ab hoste
 Te custode nurus tutæ matresq; fuerunt,
 Quæ nunc heu Danaïs seruitum matribus ibunt.
 Cum quibus ipsa quoq; abripiar, passura cubile
 Quod metuo uictoris heri, passura labores,
 Vinculaq; et quæ sunt permulta indigna relatu
 At tu care puer, uel me in grauiâ ista sequeris
 Omnia, sub domino laturus multa superbo
 Quæ te non deceant: uel te fortassis Achiuum
 Arripiens aliquis, turri demittet ab alta
 Præcipitem, patri iratus, quod uiderit olim
 Ipsius occubuisse manu natum'ue, patrem'ue,
 Aut fratrem. siquidem multi periere sub ipsis
 Hectoris inuicti manibus de gente Pelasgum.
 Nam bello truculentus erat, nec parcere norat
 Quos semel arripuit. nunc illum luget ademptum
 Omnis Troia uirum, lacrymasq; effundit inanes
 Ante sepulchralem thalamum. Sed tu mihi coniux
 Optime perpetuas lacrymas, luctumq; relinquis
 Et patri matriq; tuis' hei, quod mihi dextram
 Non licuit dextra contingere sata ferentis
 Vltima, nec mandare aliquid, nec reddere uoces
 Acceptas licuisse queror, quo fallere curas
 Et memor esse tui potuisssem. Talibus illam
 Questibus oppletam, circumsonuere frequentes

Matronæ lacrymis, & fœmineo ululatu.

Hinc Hecube genitrix gemitus effudit anies,
Et misero tristes hac rumpit ab ore querelas.

Hecubæ que
rela super
Hectore.

Hector amate mihi, ante alios carissime filii,
Viuus adhuc dijs gratus eras, qui nunc quoq; seruant
Corporis exanimi pulchrum decus, & tua curant
Vulnera, ne tabo aut sanie putrescere possint.
Nunc mihi tot rapuit natos crudelis Achilles,
Quos partim immensi trans uendidit æquora ponti,
Vel Samon adductos, uel in altam transtulit Imbron,
Aut Lemnon, portus infidos semper habentem.
Te ferro cæsum crudeli perfidus hostis
Raptat, agens circum defuncti corpus amici
Patrocli, quem tu tristi letho antè dedisti.
Nec tamen hoc factò uitam reuocauit amici.
Redditus ipse tamen super ardua Pergama Troiæ
Nate iaces, nullo confectus corpora tabo,
Tanquam uiuus adhuc, & membra simillimus illi
Quem pater ipse suo Phoebus percusserat arcu.
Dixerat. at largo perfundens lumina fletu
Tyndaris assurgit, funditq; has ore querelas.

Helena mor-
tem Hecto-
ris desiet.

Hector amate mihi, & nuper carissime leuir:
Namq; uir & coniux Paris est mihi, scilicet idem
Qui tibi frater erat, qui me has aduexit in oras,
Quæ tamen ò utinam perissem hos ante labores.
Quattuor hic iam lustra moror, quo tēpore nunquã
Iratu miseræ mihi uerba indigna dedisti,
Aspera nec dictis mouisti iurgia. sed me
Si qua soror tua, siue socrus, seu frater iniquis,
Seu focer afficeret uerbis, tu sæpe dolentem

Solatus,

Solatus, lenisti iram. nunc ergo relictam
 Me queror, exempto te te uitalibus auris.
 Nullus enim superest alius, qui tam sit amicus,
 Quam tu nuper eras miseræ mihi. Talibus aures
 Impulit astantum plangoribus, atq; ita latè
 Atria funereo resonabant omnia planctu.

Donec rex Priamus : iam nunc , ait, ite per altam
 Robora cædentes syluam Phryges, ite, nec ullas
 Insidias fraudes' ue alias timeatis Achiuum.
 Nam pacem mecum certam firmavit Achilles,
 In sex et totidem soles, quo tempore ab altis
 Nauibus egressum me hodie in mea regna remisit.
 Ligna alacres afferte pyræ concisa locandæ.

Priamus li-
 gna cædi iu-
 bet in pyram

Sic ait : illi alacres mulos currusq; parabant,
 Et plaustris iunxere boues mora nulla, parati
 Conueniunt omnes in eodem limine portæ,
 In syluamq; abeunt. sonat ista securibus ilex,
 Roboraq; et quercus, ac ter tribus inde diebus
 Materiem cædunt, palustris et curribus omnem
 Conuectant : decima struitur pyræ, ponitur Hector
 Desuper exanimis. post hæc alimenta ferentes
 Subijciunt flammis, et auara incendia miscent.

Crematur
 Hector.

Postera iamq; dies primo surgebat Eoo,
 Conueniunt, nigroq; ignes extinguere uiuo
 Incipiunt. multas lacrymis albetia fratres
 Ossa legunt cinere è medio, et candente fauilla,
 Atq; urnæ includunt auro ex meliore paratæ.
 Quam mollè circumseptam uelamine terræ
 Defodiunt, circumq; locant ingentia saxa,
 Atq; ita honorati statuunt monumenta sepulchri.

Vino ignem
 extinguunt.
 Ossa colli-
 gunt, & in
 auream ur-
 nam repo-
 nunt.

Interea uigil excubias custodia seruat.
Finitimis imposta locis, ne forsan Achiui
Tentarent aut signa loco mouisse sepulchri.
His ita legitimo perfectis ordine rebus,
In sua quisq; abeunt redeuntes limina. posthæc
Solennes de more dapes funebria nato
Apparat ipse senex Priamus, populumq; uocatum
Omnem epulis adhibet. Sic Hectoris inclyta magni
Funera sunt celebrata, atq; ossa inclusa sepulchro.

I L I A D O S H O M E R I C A E
A B H E L I O E O B A N O H E S S O
L a t i n i t a t e d o n a t æ
F I N I S .

CASPAR SCHETVS COR-
VINVS, MERCATOR ANT=
VERPIANVS,
HELIO EOBANO HESSO.

MVSÆ, quæ liquidis transcenditis aëra pennis
O' semper faciles in mea uota Deæ,
Scrupula Parnasi seu uos, Pindi' ue crepido,
Seu uos Dircaei fluminis unda tenet.
Et Faunos, Satyrosq; iuuat, Dryadasq; puellas
Visere, & agrestum numina senta Deum.
Ite procul montes ubi se fert Hestia in altos,
Quæ sunt syluicolis iugera plena Deis.
Visite quæ lambit sinuoso uortice Lanus,
Quæq; feri nomen moenia Martis habent.
Illic de notis compellite uatibus illum,
Præ cuius scribi nomine Phoebus amat.
Illeq; ter Scheti per te mihi nomine Clio,
Salueto, Hestiaci gloria prima soli.
Viuerè (si sacris pia numina uatibus estis)
Nunc mihi perpetua posse salute uoles.
Siq; quid ad falsi mercator flumina Scaldis
Sedulus incipiam, consiciam' ue roget,
Viuerè me dices, sed sic ut uiuerè nolim,
Non est in tantis uiuerè uita malis.
Hesse, hoc arentis si unquam molimina febris
Sensisti, sicco gutture longa, scies.
Me miserum nuper uiolenti uulnere tristes
Præcipitem in thalamos impetus ille dedit.
Seuq; contractus populata est flamma medullas,
Qua non deterior dicier ulla potest.

V 4

Ignibus

Ignibus immiscens quæ incerto turbine frigus,
 Alterno titubans itq; reditq; die.
 Iamq; parans abitum, consuetas negligit horas,
 Sed leuibus causis mox reuocata redit.
 Hinc ego Peonia iaceo malè subditus arti,
 Hei miseri quibus hoc uita tuenda modo est.
 Pharmaca nunc taceo, et pilarum mille figuras,
 Quæq; importunis stant aconita cadis.
 Vix possum medico nisi praelibante seuro
 Diluta ex tepido sugere uina scypho.
 Et nisi depositum quadra licet esse notata,
 Estq; manum in patinas inseruisse nefas.
 Scilicet ista solent pueros uexare, ferenda
 Quæ mihi sunt uicto per mala fata uiro.
 Viro tamen, mecum et melius mea Pontia uiuit,
 Quam mihi perpetuo foedere iunxit Hymen.
 Illa licet nostrum queritetur pallida morbum,
 In uiduo postquam est sola relicta thoro :
 Et melius quanquam ualeat me, blanda susurrat
 Me saluo melius posse ualere tamen.
 Si non tarda fluant in amœna tempora noctis,
 Simq; ego perpetuus nocte dieq; comes.
 Nempe Machaonij nimis hoc uetere magistri,
 Turba Dionæis inuidiosa iocis.
 Sed iam prima aderunt resoluti tempora ueris,
 Quicq; pia matris nomina mensis habet.
 Ille fauillatos iccori reparabit amores,
 Atq; nouo uacuos instruet igne sinus.
 Tunc tua connexis uoluar per colla lacertis,
 Nulla uiro fuerit nox sine, nulla dies.

Interea

C. SCHETI CARMEN.

631

Interea priscas reddant bona tempora uires,
 Lethargo uegetent & fugiente latus.
 Debito ut accipias maturos tempore fructus,
 Quæ noua nunc herba est cum tibi metis erit.
 Qui prius autumnum quàm Pleias orta reduxit,
 Poma legit, fructus dissipat ipse suos.
 Pontia sed tecum satis est nimiumq; iocatum,
 Non tibi, uerum Hæso scribimus ista meo.
 Ille malis Schetum tantum non perdidit horis,
 Quæq; sit imbelli lucta obeunda, uidet.
 Iam casus Eobane doles, melioraq; diuos
 Ni fallor, multa religione rogas.
 Nec te tam iustis inamœna silentia causis
 Tempore iam longo continuata mouent.
 Non promissorum malefida obliuio, quamuis
 Debita uix habeat uel ferat arma latus.
 Pugio, nam memini, datus est tibi tempore ab illo,
 Quo mihi Martburgi est uisa corona tui.
 Sed qui tum datus est, longo post tempore missus
 Vix desiderio par fuit ille tuo.
 Da ueniam sasso, stupuit mens percita morbo,
 Ipsa sui in tantis nescia facta malis.
 Nulla ueternoso subiere Eobane, fuiq;
 Immemor atq; tui, atq; immemor ipse mei.
 Nunc primùm sasso discedo uictor ab hoste,
 Atq; recens spoliū de pereunte fero,
 Vix modò languentes reparatis uiribus artus
 Incipiens tremulo in publica ferre pede.
 Urget adhuc multa tam en hic me parte molestus,
 Dum sanum ægroti uiuere more facit.

V 5 Desunclumq;

Defunctumq; iubet seuius renouare dolorem,
 Dum premor inuitas huic facere inferias.
 Scilicet est certo sudandum tempore, certis
 Niq; horis iussas non licet esse dapes.
 Ni faciam, subito ueluti rediuuus oberret
 Vanus, & infuso territet ossa gelu.
 Horrorq; ex humeris calces decurrat ad imos,
 Frigidaq; exanguis palleat ungue manus.
 Sic mihi in hostiles uano conanime lucta,
 Quod mirere, umbras Hesse gerenda fuit.
 Non aliter taciturus eram, non te Hesse relictum
 Inq; salutatam præteriturus eram.
 Namq; bonos non est (fidos licet inter amicos)
 Seruandi custos fœderis Harpocrates.
 Mutua dissociat coniunctaq; corda, situmq;
 Obdit amicitij, conticuisse diu.
 Ergo te missa rupisse silentia charta
 Iuuit, & ingratham præsecuisse moram.
 Hei mihi lætitiæ quantos simul intulit æstus,
 Inq; animum sudit gaudia quanta meum,
 Littera, quæ Aonidum celebri comitante caterua
 In medijs fulsit lumpida turbinibus?
 Non aliter quàm si nebula fumante, coruscum
 Phœbus inaurato proferat ore iubar.
 Nam te nulla quidem dimittere carmina certum est,
 Quæ non permultis sint comitata Deis.
 Per medium tani tunc cum data charta ferebar,
 Tristis & amuse pars quota plebis eram,
 Protinus ut legi, turbatum numine pectus
 Horruit, & tristes erubere genæ.

Parce

Parce Panompheo soboles iucunda parenti,
 Turba iuuentutis tempore culta mihi,
 Cum uaga submissis crocitarem carmina cannis,
 Et canerem indocta rustica uerba lyra.
 Parce precor, fugiatq; nouus de peſtore terror,
 Non ego deſerui numina ueſtra lubens.
 Tractaui citharas quondam dum fata ſinebant,
 Pluraq; iam nota doctius arte canam.
 Ni ſtudia in primis florentia gnauiter annis
 Interrupta graui de genitore ſorent.
 Cum inſit ſpretis mercatorem eſſe camcenis,
 Meq; nouas docuit ſedulus ipſe uias.
 Sæpius ingeminans, ſtudium ſine fruge relinque,
 Impendeq; horas in meliora bonas.
 Mæconides uatum caput hoc de munere nullas
 Collucratuſ opes, Vergiliuſ ue fuit.
 Fac tibi psallatur, magis hoc te namq; decebit,
 Quam olim mendica concinuiſſe lyra.
 Pluraq; commota titubans per iurgia lingua,
 Quæ cholera & bilis fingere flaua ſolet.
 Forſan & hoc fuerat tamen à genitore ferendum,
 Namq; uoluntatis ius habet ille meæ:
 Quod ſpiro, illius eſt, quod uiuo, quod ualeoq;
 Ille fuit ſtudy cura, caputq; mei:
 Noſtra niſi inſulteſq; in carmina garrula mater,
 Neſcio quæ blaterans in mala uerba Deas.
 Sed taceo, diuos ne uerba procacia tangant,
 Né ue traham turpi ex impietate notam.
 Tu fuge & obſcuras procul hinc pete Næuid ſyluas,
 Non ea turbanda eſt hoc Camarina loco.

Nunc

Nunc mea quo possum, non quo uolo, carmine testor
 Gaudia, perpetuis æquiparanda bonis.
 Gaudia per nostram non enarranda camœnam,
 Centeno quanquam gutture & ore boet.
 Namq; ego si cupiam uerna inconstantius aura
 Pectus, & instabilis dicere mentis opus,
 Ut noua diuersum per gaudia mille uoluet
 Spes animum, & tanti nominis Hesse decus,
 Vrceus institui coeptus porro amphora fiat,
 Littora & ingentem crescat in historiam.
 At satis est dixisse tibi, qui gaudia uatum
 Noscis, nil donis gratius esse tuis.
 Diua poëtarum & paucis bene nota uoluptas,
 Scilicet est cunctis anteferenda bonis.
 Quem placido recreat secretum lumine Clio,
 Hoc nihil in terris letius esse potest.
 Hæc animos soluit curis, & in æthera tollit,
 Viuere mortales hæc sine morte facit.
 Certè ego (ni ueterum fallant præsagia uatum)
 Effugiam flammæ funeris Hesse mei.
 Atq; tuo uiuam defunctus carmine, fama
 Conspicius calami non moriente tui.
 Qui modò si arenti cecidisssem uictima febrî,
 Iam fueram obscuri cassa fauilla rogi.
 Nomina nec cuiquam patuissent nostra nepotum,
 Nomina uisceribus contumulata suis.
 Sed mea me famæ seruarunt fata superba
 Iussere Hesiæcis & superesse modis.
 Nam modò (me uatis si non data dextera fallit,
 Vllaq; sit musis carminibusq; fides)

Cuditur,

C. SCHETI CARMEN.

685

Cuditur, & Scheti sub nomine magnus Homerus
 Romana tandem sub ditione venit.
 Quem non ulla queat cariota abolere uetustas,
 Dum titulum imperij Roma superba feret.
 Dum Germana colet Musarum sacra iuuentus,
 Dum crepet Ausonia Saxonis ora lyra.
 Non poterit ferrum, non ulla iniuria diuæ
 Quæ surit instabili lumine cassagota,
 Perdere opus tantum, mundi nisi tempore moles
 Vasta simul claudo quo ruet esca Deo.
 Et tu dum medio pendebit in aère tellus,
 Ponderibus tantum constabilita suis,
 Hesse eris Italiæ Romanus uindice nullo,
 Plurima post primus secula Mæonides.
 Ille licet priscais latiali Mincius ore
 Iliacam Oenotrijs scripserit historiam.
 Dum uasfri Aeneæ docta sub imagine adumbrat,
 Plurima Vlyssæ passa pericla rati.
 Tu tamen ista canis fida magis Hesse camœna,
 Ordine traducens non uariante librum.
 Garrula quo uanas arrexerit Græcia cristas,
 Haecenus insultans terra Latina tibi.
 Incluta quod nullum nutrifset Roma peccatam,
 Qui non Ausoniam hoc fonte petisset aquam.
 Sed nunc & cristas & inania murmura pone
 Græcia, iactandi te omnis adempta uia est,
 Smyrna, Rhodos, Colophon, uni iam cedite Romæ:
 Sufficit, & satis est Romula lingua sibi.
 Mæonij postquam fontes & flumina uatis
 In Latium larga transtulit Hesus aqua.

Nam

Nam (me ni cupida fallant presagia mentis)
 Fonte suo riuus ditior iste fluet,
 Atq; uehet meriti tibi carbasa plena triumpho,
 Et uaga nominibus lintea picta tuis.
 Cetera magnanimos & quæ decuere triumphos,
 Stabunt signa altis conspicienda foris.
 Fallorq; aut Musæ & claræ circumflua classi
 Turba natatricum uitrea Naiadum,
 Et Satyri, uel quos umbrosa habet Hesiæ Faunos,
 (Syluanos capiat si tamen unda Deos)
 Hesse caput uatum uiuas, Hesse, Hesse, sonabunt,
 Summum Romani nominis Hesse decus.
 Forsitan & mœstum demittens Græcia uultum, &
 Lumine Smyrnæus deficiente senex.
 Tu quoq; Munychijs quondam tutela carinis
 Purpureis Pallas iam pudefacta genis,
 Ante triumphales ignoto in flumine proras
 Ibitis, exigua præuia turba scapha.
 Et modo contemptæ dabitis spectacula Romæ,
 Cum uos attoniti Tybridis unda feret.
 Ille Caystræo saliens de gurgite riuus,
 Tybride collectas exonerabit aquas.
 Cuncta simul recto deuoluens tramite in urbem,
 Olim quæ armigeri est semine nata Dei.
 Celsus at ante omnes aurata in puppe poeta
 Ibit, ouans, libros & feret ipse nouos.
 Purpureo tectos uillo, bullisq; superbos
 Auratis, Graio compositosq; modo.
 Circumsusa uehent nauium, mirabile, olorum
 Agmina, Sithonia candidiora niue.

Porrectisq;

Porrectisq; gerent aurata monilia collis,
 Queis puppim tenui ferre rudente queant.
 Non secus aurata Magnus Pompeius axe,
 Inuectus niueis turgidus ibat equis,
 Tenderet Eoo quondam dum uictor ab orbe,
 Ad Capitolini tecta superba iugi.
 Porro Palatinus pompam expectabit Apollo,
 Et sua Romuleis instruet ora modis.
 Ipse suum celebri cantans pæana coronæ,
 Verba Quirinali per numerosa lyra,
 Hesse, feret uictor petulantum magne Pelasgum,
 Macte animo, nostræ es uerbis & orbis honos.
 Ornabitq; simul uictrici tempora lauro,
 Suspendetq; suis Graia trophæa tholis.
 Cetera quid referam, quæ tactum nomine pectus
 Fingit, & à superis somnia missa Deis?
 Somnia non uana Lachesi conspecta sub ulmo,
 Sed quibus indulsit cornea porta uiam.
 Dicere plura queam, sed dicere plura decebit,
 Ordine cum fuerit pompa peracta suo.
 Ordine tum liceat uiso memorare triumpho,
 Hæsia quanta sit hic gloria parta tibi,
 Namq; (tuo si eadem sit adhuc sententia uati)
 Ipse triumphantis pars quota puppis ero.
 Hei mihi, quò trepidum ducis me Eobane? uerebor
 Pannosus Clarij uisere templa Dei.
 Inq; tuo ignauus procul apparere triumpho,
 Et misero miles dirutus ære uelut,
 Discolor albentes si anser natet inter olores,
 Nescio quid rauci murmuris ore rotans.

Candidulo ue

Candidulo' ue indigna magis pulla agmina carmen
 Ipsa suum in medio forte tetrinet anas.
 Nonne ferat frontem rebus Melicerta perisse,
 Cygneum impediât si improba turba melos?
 Tuq; cupis niuæ coruum immiscere cateruæ,
 Ac crocitet χαιρῶς ut scilicet ille suum.
 Crede mihi soluent passim Neptunia risum,
 Omnia quæ uastus numina pontus habet.
 Illaq; littoribus modò circumfusa cachinnos,
 Monticolûm tollet turba petulca deûm.
 Forsitan & rerum hac facie turbatus Apollo,
 Et reliquus diuûm Pieridumq; chorus.
 Queis coruus, coruiq; nouo sub nomine Schetus,
 Cognitus à teneris unguibus iste fuit.
 Non feret, auerso demittens lumina uultu,
 Coruini tantum nominis Hesse decus.
 Inter aues albas uetuit consistere Coruum,
 Damnosa offensus garrulitate deus.
 Visoq; hic rursus, pallente Coronida uultu
 Ploret, præcipites increpitetq; manus.
 Pæbe pater, uereor ne sint tibi nostra dolori
 Nomina, neu gemitus sint tibi causa noui.
 Nam desertorem noscet prodetq; Thalia,
 Purpuream quassans torua minaxq; manum.
 Ipse licet multa uelatus tempora lauro,
 Admitar classis me simulare tuæ.
 Ut miser auriculis Cumis depressus asellus,
 Dum regem assumpta pelle leonis agit.
 Inueniar cultu uel moribus esse profanus,
 Arte sit ingenium deficiente palàm.

Emeritus

SCHETI CARMEN.

619

Emeritus fateor Musas Phœbumq; reliqui,
 Mercator multa sedulitate nouus.
 Ire tamen (quanquam fuero tibi fortè pudori)
 Audebo, quò me cunq; Eobane uoles.
 Vltrò & delatos non auersabor honores,
 Rusticus ut magnos pallidus ante uiros.
 Affectata nimis forsàn sit gloria crimen,
 Atq; trahat stulta de leuitate notam.
 Ipsa eadem neglecta nimis (me iudice) maius
 Crimen, & insulse rusticitatis erit.
 Nam quicumq; suæ spernit præconia fame,
 Quercubus alpinis adnumerandus erit.
 Nil moror ergo, sequar, quò me uis ire paratus,
 Quid deceat, scire est muneris Hesse tui.
 Si dignus mercator homo est, opifexq; profanus,
 Qui sit in Ausonio dux ue comes' ue choro:
 Qui sua diuino præmittat nomina libro,
 Cuiq; dabunt Latio secula nulla parem.
 Si tibi sum tanti, tantum mihi me esse iubebo,
 Iudicioq; tuo quoslibet ante ferar.
 Forsitan & Musæ, nec iniquæ mentis Apollo,
 Si memores prisce sedulitatis erunt,
 Non pauidū explodent, cepturq; Eobane triumphus
 Non minus admisso Caspate diuus erit.
 Namq; olim niueis ales Phœbeia pennis,
 Tale feret nudam non meruisse fidem.
 Sitq; licet nigras uersus modò coruus in alas,
 Laurigeri iactat se tamen esse dei.
 Nec fore perpetuas sperat sibi numinis iras,
 Nescius in culpa criminis ipse sua.

X

Ergo

Ergo sequor, nec ero posthac tibi pompa pudori,
 Turbabit nullo nomina nostra deos.
 Nec tamen inficiat bene te monuisse sodales,
 Esse hæc herois attribuenda iuris.
 Tali equidem fateor debes Cesara dono,
 Saxonium' ue tibi demeruisse Ducem.
 Quem' ue habet Austriacum nemorosa Boëmia regi.
 Quem' ue colit uarijs Hestia picta iugis.
 Seu quos antiquo ueterum de stemmate regum,
 Sup peditat iuuenes Teuton's ora tibi.
 Qui poterant larga diffundere munera dextra,
 Præmiaq; inuiso digna labore dare.
 Ipse tamen uereor (liceat modò uera fateri)
 Ne nimium herois esse putemus opus:
 Purpura, & auratis circumdata colla catenis,
 Et dare quæ fallax curia uerba solet,
 Scilicet ignaro possint imponere uulgo,
 Sed nos hunc fucum nouimus esse nihil.
 Credo equidem poterant, sed quid potuisse iuuabit,
 Tantundem nequeas cum uoluisse iuuet?
 Scimus operatos auro splendescere, & amplos
 Pollicitis duci uelle, nec esse uiros.
 Crede mihi, inuenies amicos omnibus aulis,
 Vuuida cœlestis spernere dona lyræ.
 Nobiliumq; animos simul experire profanos,
 Ingratos Musis carminibusq; tuis.
 Plumbea nunc duro subierunt secula ferro,
 Vel si quid plumbo uilius esse potest,
 Nobilibus postquam perijt sua gloria factis,
 Et manet in solo nomine nobilitæ.

Nil

C. SCHETI CARMEN.

69*

Nil nisi diuitiæ, & regnandi dira libido,
 Nomen apud nostros nobilitatis habet,
 Omnis ubi tanti est quantum corrasit in arca,
 Nullus ab ingenio dicitur esse aliquid.
 Hei mihi, seruandis quo tempore digna pœtis,
 Prisca heu quo uirtus nobilitasq; ruunt?
 Dicere relligio est, tamen est dixisse necesse,
 Dicere ne hæc aliqua me leuitate putes.
 Nobilium hoc fuerat forsân de plebe ferendum,
 Extra se stupidi qui didicere nihil.
 Nulla sed in summis studia esse Eobane monarchis,
 Musarum in mystas Pieridasq; uides.
 Vatibus imperio cuius uaga machina mundi
 Subiacet, Austriaci principis aula uacat.
 Doctorumq; altrix nescit tamen illa Maronem,
 Regia Liligeri principis ampla suum.
 Vt reliquos taceam. quorum te turba fatiget,
 Omnes uerbosus si memorare uelim.
 Qui Musas Phœbumq; ut inania numina rident,
 Deliramenta & carmina nostra uocant.
 Crede mihi, monstrum sit nostri temporis aula,
 Ingenio Musas qui meliore colet.
 Occidit Augustus, nostro irreparabilis æuo,
 Nulla est Mœcenas in regione uetus.
 Ipse licet uenias magno comitatus Homero,
 Nulla feres reges qualia dona decent.
 Vt multum accipias, uix hoc tamen euenit ipsum,
 (Talis in amuso est agmine barbaries)
 Applaudent forsân doctosq; nouosq; labori,
 Atq; euge & pulchre, sed sine mente ferent.

X 2 Scilicet,

692 AD H. EOB. HESSVM

Scilicet, hic ille est Eobanus, muneris instar,
 Exertum & digitum prætereundo fratres.
 Nam laudant, redduntq; uiri bona uerba potentes,
 Sed bene laudato nil datur ingenio.
 I nunc, cumq; tuo dono quære atria regum,¹
 Perdere si cupias Hesse oleum atq; operam.
 At quò lingua ruis, cunctis quasi libera uinelis?
 Quid labra aut dentes hic habuisse iuuat?
 Altitonans queis te muris compefcuit heros,
 Nimirum ut tarda & præmeditata fores.
 Et si tarda fores, si non temeraria, Regum
 Conscia debueras dissimulasse mala.
 Ne mihi famoso parias de crimine nomen,
 Neu grauis ingenio sit data culpa meo.
 Nasonem imprudens aduersus Casara lingua,
 Extorrem Scythicis compulit esse Getis.
 His ego debebam monitis celasse, profana,
 Quicquid nobilitas rusticitatis habet.
 Aut saltem innexis obscuro ænigmate spiritis,
 Prodere simplicibus non capienda uiris.
 Sic quod non dixem, poteram dixisse uideri,
 Scilicet edocsum paucula uerba docent.
 Ah nimium euomui. Nescit uox missa reuerti,
 Sed uolat haud ullo restituenda modo.
 Iamq; uelim claras me hæc non posuisse sub auras,
 Ni tua soletur nos Eobane fides.
 Quoq; mihi, quoq; ipse tibi coniungor amore,
 Dicta satis tutis auribus ista putet.
 Certè ego quæ toti tam sunt bene cognita mundo,
 Crediderim tecum dissimulasse nefas.

ipse

Ipse Pegasides non me reticente silebunt,
 Talia at ad satrapas te properante ferent.
 Hesse tuo' ne petis cum carmine nefcius aulam?
 Hei mihi quantum olim non petiisse uoles.
 Arcadiis frustra citharæ pulsantur asellis,
 Quis uiolis turpem sternere quærat haram?
 Frustra pomposis decantes carmina bardis,
 Non intellectos extulerisq; modos.
 Quere aliquem cui sint Musarum numina cordi,
 Quiq; sagax tanta sentiat artis opus.
 Et poteras Eobane alios, nam uera fatebor,
 Quam nos in proprio repperiisse solo.
 Nam poteras uates donare hoc munere uatem,
 Auersæ excipient numina nostra Dea.
 Sed ne te toties eadem repetita molestant,
 Nec tollam, nec humi me amplius ipse premam.
 Forsan Achæmeniis quanquam nec scrinia gazis,
 Ampla nec aurifero diffuat amne domus:
 Vnus at è multis, populi pars simq; latentis,
 Et nullo ueterum stemmate natus eques:
 Gratior inueniar, quam si Ionckherus oberrem,
 Aulicus aurato conspicendus equo.
 Magnificusq; alta de illustri nomine cunctos
 Pendere attonitos ambitione putem,
 Me propter me digna ferens quæcunq; potenti
 Inferior nostra conditione daret.
 Scilicet aut patriæ es nimium excæcatus amore, aut
 Fastum hunc Teutonica in nobilitate uides,
 Hesse: at si patriæ quatiat te iniuria læsæ,
 Talibus obtures obuius ora mihi.

Nil uaga ab occiduis qua lux demittitur undis,
 Tithoni roseam coniugis usque domum,
 Esse Brabantia Bursa inconcinnius usquam,
 Mercatorum uncto barbarius' ue choro.
 Hei mihi, difficile est notam defendere culpam,
 Do gemitum, uera hæc quod nimis esse sciam,
 Barbara secta hominum sophiæ contraria castæ
 Fortunæ præter numina nulla colit.
 Quæ' ue iubet multo regina pecunia luxu,
 Et uigil assiduo cura labore stupens.
 Cura Cytheriadum pestis manifesta soror um,
 Auri præcipue quæ sitibunda gemit.
 Scilicet egregium ponunt super omnia nummum,
 Nil reliquum Musis carminibus' ue loci.
 Turba sibi authorem statuit tamen improba diuum,
 Barbariemq; suam quo tueatur habet.
 Ostendisse uiam technis, studijsq; profanis,
 Mercurium dicunt : non tamen ipse puto.
 Talem etenim nec nos: quid enim magis æthereis?
 Mercurium nec nos credimus esse deum.
 Tale' ne Di monstrum sancto dignentur Olympo?
 Siccine deliret Regia summa Deum?
 Talem equidem magni credam Iouis esse ministrum?
 Morosum, ignauum, difficilemq; senem?
 Crediderim potius Stygij Plutonis alumnum,
 Quiq; fatigato nauta Charonte foret.
 Nam uideo geminos sub eodem nomine diuos,
 Mercuriumq; suum regia Ditis habet.
 Ut foueat Musas, et numina culta dearum,
 Semper Apollinæ deditus ille lyre.

Impe diat

Impediat cupidos sacro de fonte potas,
 Nympharum infensus barbarus ille choro.
 Et ferus Eumenidum trahat agmina dira sororum,
 Crassaq; Cocyti pocula prompta uado.
 Hunc uestræ authorem fraudis finxisse licebat,
 Vos hic Tartareis detinet in tenebris,
 O mercatores, melioris nescia uitæ
 Pectora, et in doctis prodigiosa uiris.
 Esse quid hoc dicam? propriam mihi uellere barbam,
 Nescio qua iubeor præcipitante Dea.
 Parcite Bursales, tanta est uiolentia Diuæ
 Quæ nuda curam simplicitatis habet.
 Non equidem potui diuos compescere motus,
 Hærens in simili quamlibet ipse luto.
 Hæreo, nam fateor : fatear ni, hære uidebor,
 Culpaq; deprenso crimine maior erit.
 Quotidie ad medium rugosus in ambulo Iani,
 Sollicitiq; uagor pars miseranda gregis.
 Sed non sola animos urget mihi cura lucelli,
 Quæ ue mouet reliquos, me quoq; causa mouet.
 Eloquar an taceam, poterit quod credere nemo,
 Musarum in turba hac numina mente colo.
 Nam quanquam uidear iam didicisse latinè,
 Nil nisi materna aut Gallica uerba sonans,
 Non tamen (ipse uides) Latiali musa teneri,
 A componendo carmine nostra potest.
 Difficile esse ferres, sed tendit in ardua uirtus,
 Quærens difficili maius ab arte decus.
 Nil tam difficile, quod non Eobane uoluntas,
 Et facile et possit reddere prona leus.

Adde quòd & stimulos addit sublata facultas,
 Ingenium in uetitum pronius omne ruit.
 Nam cœlum & uasti testor tibi numina mundi,
 Quod mihi sint Stygij numina dura senis.
 Dicere uix ausim, quæ stet sententia menti,
 Ne fidus patri iudicer esse parum.
 Dicere sed certum est, fugiam quo nomen inertis,
 Et poterit dicti nescius esse pater.
 Vel si rescierit, non sunt mihi iurgia tanti,
 Ut magis amusi nomen habere uelim.
 Quod nisi me impediunt adamati iussa parentis,
 Ostendam Bursa terga Eobane meæ.
 Hoc tibi credibile est, uatum cui nota uoluptas,
 Quæ dare musarum turba nouena solet.
 Nomine censere hoc tibi me prohibebit eodem,
 Vis cum Mercurio quo agmina barda suo.
 Namq; uides superesse imis mihi semina sibiris
 Calliopes quondam semina sparsa manu.
 Quassa etenim nostra est nauis, non obruta ponto,
 Et tantum portu flatibus acta caret.
 Ergo licet longo nunc torpeat obsita musco,
 Musa ueternoso languida Mercurio,
 Carmina nos Eobane tamen legisse iuuabit,
 Quæ tu Parnasi culmine lecta canes.
 Prompta^o ue Hyanteis sacrisq; Aganippidos undis,
 Quas^o ue fouet diuo Græcia tota sinu.
 Scriptaq; nunc primum numeris donata latinis,
 Et de Smyrnæi fonte petita senis.
 Nam mihi letitia trepidant tum corda, triumphos.
 Intus & ingenij uis iuuenilis agit,

Cum

C. SCHETI CARMEN.

697

Cum feror in magni numeros & carmina Phœbi,

Carmina iudicio semper amata meo.

Non aliter quàm qui peregrino captus in orbe,

Exul & obscuro carcere uinctus erat,

Si tandem patriæ & charis reddatur amicis,

Gestit, uixq; animum continet ipse suum.

Cumq; suis iterat largo conuiuia uino,

Pensat & insolito tedia longa ioco:

Sic ego commota uoluam tua carmina mente,

Impediet cursum non pater ipse meum.

Ipsa Deo plenas mulcebunt numina fibras,

Et rapiar, gaudes quò tu Eobane rapi.

Hei mihi cede aurum, & magni tu causa furoris

Gaza, malum domino pondus onusq; tuo.

Que non sollicitas potis est componere mentes,

Semina sed curis colligit ipsa suis.

Querere nam cura est, cura est quesita tueri,

Finemq; hunc nostri summa laboris habet.

Vilia miretur uulgus licet illa profanum,

Diuitis ad digiti turba mouenda sonum.

Vilia uilis amat : sed splendida pectora uatum,

Non populi ingenium iudiciuq; mouet.

Olli felicem, placidam cui nulla quietem

Turbabit mentis sollicitudo, ferent:

Musarumq; chorus cui, luctus nescius omnis,

Pocula Castalia plena ministrat aqua.

Cedere carminibus reges, regumq; triumphos,

Cedere & è Pharijs marmora cæsa iugis.

Quasq; legit rubro sælix in littore gemmas

Medus, & à sicco sidere fuscus Arabs.

X 5 Queq;

498 AD H. EOB. HESSVM

Quæq; sub adductis argenti pondera syluis,
 Visceribus nutrit Teutonis ora suis.
 Quis equidem astipulor, quamuis peiora secutus:
 Scilicet atra sequor, candidiora probo.
 Teq; ego foelicem præ cunctis uiuere credo,
 O uatum nostri temporis Hesse caput.
 Cuius ab extremis spaciatur fama Britannis,
 Qua fert rugosum terra perusta piper.
 Qui nos è tacitis euellis sponte tenebris,
 Et notum externis gentibus esse facis. (est,
 Nunc etenim aut fallor, magno aut ditatus Homero
 Deq; tuo Schetus nomine nomen habet.
 Ah peream, tantum si compensare recusem,
 Nostriq; eternum sanguinis Hesse decus.
 Di nobis tribuere satis, liceatq; fatori,
 Arte etiam deceat qua docuere frui.
 Talia nos gratos, ueterum maiora triumphis,
 Expectare animos nouimus officia.
 Quid magis in terris optandum, dicite porro,
 Si quibus ingenij uis melioris inest:
 Mortali quam si mortalia uincere fata,
 Grandius humana conditione queas,
 Quod mihi presagum pectus te uindice spondet,
 Iamq; facit pulli spernere iura coli.
 Charta tamen Scheti quondam quæ nomen habebit,
 (Quod tua quo cupiam littera sine rogat)
 Lympida Dyrceo madefactis gurgite cannis,
 Verba ferat certo continuata pede.
 Insurgat numeris, et tollat ad æthera cristas,
 Olim nobilior Schetus equestris erit,

Depressus

Depressus iaceat quàm si sermone pedestri,
 Vix ulli antiquo conspiciendus auo.
 Crede mihi, latices Graio de fonte petitos,
 Qui sicut lymphas protinus ille petet.
 Nec tardum in sicca spaciare iuuabit arena,
 Dum nouus albenti labitur amnis aqua.
 Quiq; noui properat commotus nomine uatis,
 Lecturum primò libera uerba putes?
 Nauseet ille prius, cum libera uerba uidebit,
 Nec cupido iniiciet rustica prosa moram.
 Quam mox indignans, merito carbone notarit,
 Cum nostro explodens nomine posteritas:
 Non secus, arentes quàm uerno tempore ramos,
 Arboribus curua rustice falce putas.
 Interea cassa uerborum, uixq; legenda
 Obductus serie, Schetus honore uacet.
 Quemq; tui iactas uicturum nomine libri,
 In tenebras pressus concidet ante diem.
 Contemptus' ue ruet præbens ludibria uulgo,
 Ut uetus euersa diuus in æde solet:
 Ni sint Ausonia bene conseruata Camoena
 Nomina, cumq; suo continuata libro.
 Mœcenas lateat: neq; enim hoc sub nomine latas
 Quid faciat segetes, me didicisse sciam:
 Hunc nisi fecisset studio prudente poëta,
 Principium incepti carminis Andrades.
 Adde quod absurdum poterit fortasse uideri,
 Carmina carminibus non phalerata suis.
 Præcipuè uates quæ mittit munera uati,
 (Si mihi das huius nominis Hesse decus)

Namq;

Namq; ego queis cupiam decorari munera uerbis,
 Doctus ab ingenio scis Eobane meo.
 Cum mea uerba iuuent numeros disposita per aptos,
 Dulcius inq; aures quæ modulata fluunt.
 Quàm uaga quæ hac illac prorsus sine lege seruntur,
 Quæq; mouent nullo tempora docta sono.
 Talia de blanda semotus rusticus aula,
 Inculto potius fuderit ingenio.
 Talia patronus numerosæ nescius artis,
 Pro tristi amuso digerat ore reo,
 Te maiora quidem, Regem, cui pulchra triumphis
 Pimplæus semper fulgeat aula, decent.
 Nam regem, regesq; omnes superare fatemur,
 Fortune tantum quos comitatur honos.
 Ille etiam quo se nunc Hesia iactat alumno,
 Magnanimus quanquam, cedere iure uolet.
 Olim qui ignota forsân recubabit in urna,
 Regia miratur dum tua facta nepos.
 Tantum non humili calamum submittere prose,
 Deuotum Musis carminibusq; uelis.
 Illa scholis etenim et sacris linquenda magistris,
 Tantum sollicito est Diua creata foro.
 Sponte tibi letum cadit in sua tempora carmen,
 Inq; laboratum manat ab ore melos.
 Sit pudor insolitas animum demittere in artes,
 Affectasse tibi est libera uerba pudor:
 Victuris quæ uis præsertim innectere chartis,
 Ut laudem à prisca posteritate serant.
 At quò diuersum rapit indignatio? quò ue
 Mœsta trahit fufis nos elegia comis?

Nams

Nam fuerat dixisse satis me carmina malle,
 Quam laxa & Clarior scripta inimica Deo.
 Perdere quæ subito ualeat cariota uetustas,
 Non condita uelut marcida facta sale.
 Non tulit indignans tantum hoc Ioue nata Thalia,
 Diua luuentutis tempore culta mihi.
 Nam scripturus eram uerbis de more solutis,
 Artis & ingenij conscius ipse mei.
 Spiritus ille etenim est tenues resolutus in auras,
 Quem dederat puero turba nouena mihi.
 Et postquam amusi iam sector numina Pluti,
 Carmina non meus est composuisse labor.
 Nomine corripuit sed nos Dea protinus, atq;
 Impulit in tristes uerba coacta pedes.
 Hæmque, ait, indignum te Eobanus carmine ducat?
 Scribere Castalio non uolet ore tibi?
 Ipsa tuo uidi gaudentem carmine Phæbum,
 Primitiisque tui spiritus æther habet.
 Macte animo, priscis reparatis uiribus insta,
 Et qui sis Hæssus uir sciat, inquit, age.
 Et simul inuasit subitus uaga pectora, summo
 Demissus cælo, Pieriusque furor.
 Et feror in numeros, ceciditque in tempora carmen,
 Quæ uelut ἀπνευστὴ continuata uides.
 Namque Cytheriadum labor hic, mihi crede, sororum,
 Non mercatoris, Mercurij' ue fuit.
 Spiritus æthereo mentem delapsus Olympo,
 Implicuit miris explicuitque modis.
 At nunc terribili uocat atra taberna tumultu,
 Et cogit solitum continuare iugum.

Forfitan

762 AD H. EOB. HES. CARM.

Forsitan & genitor tardum increpitabit, & arcti
Carmina iacturam temporis esse feret.
Ergo fatigatum furor ô furor alme relinquis?
O furor ingenio dulcis alumne meo.
Nunc demum sacro turbatum numine pectus,
Concidit, & nullo garrula lingua sono.
Et iaceo contemptus humi, qui celsa petebam
Sidera, diuorum summaq; templa modo.
Nec secus, Herculea quàm qui iacere ruina,
Deprendo morbo diffugiente malum.
Et gemo diuino sedato pectoris aestu,
Redditus ingenio deficiente mihi.
Cum mihi iam nullas superesse in carmina uires,
Et uideam reliquum gutturis esse nihil.
Ergo mihi ne sim discordi sine pudori, &
Ora rubor lingua deblaterante notet,
Neu nimius uidear, seraq; coronide longus,
Offendantq; animum tædia longa tuum,
Hesse Cytheriadum decus immortale sororum.
Præstiterit filum præsecuisse: Vale.

Tuus ex animo

Caspar Schetus Coruinus
Mercator Antuerpianus

BASILEAE, EX OFFICINA
Ioannis Oporini, Anno Salutis huma-
nae M. D. XLIX.
Mense Iunio.

